В.М. Мінарченко

ЛІКАРСЬКІ СУДИННІ РОСЛИНИ УКРАЇНИ

(медичне та ресурсне значення)

ІНСТИТУТ БОТАНІКИ ІМ. М.Г. ХОЛОДНОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

В.М. Мінарченко

ЛІКАРСЬКІ СУДИННІ РОСЛИНИ УКРАЇНИ

(МЕДИЧНЕ ТА РЕСУРСНЕ ЗНАЧЕННЯ)

Київ - 2005

ББК Е52
М57

Мінарченко В.М. Лікарські судинні рослини України (медичне та ресурсне значення). – Київ: Фітосоціоцентр, 2005. - 324 с.

В книзі приведена загальна медична та хорологo-ресурсна характеристика 2219 видів судинних рослин України, сировина з яких використовується чи може бути використана в медицині. Характеристика кожного виду подана за єдиною схемою: латинська, українська та російська назва виду, інформація про вміст біологічно активних сполук, їх дію, сировину, поширення в Україні; наявність чи відсутність ресурсів, достатніх для спеціального їх використання; охоронний статус, характер участі в угрупованнях, культивування. Поширення кожного виду наведене відповідно до адміністративного і ботаніко-географічного поділу України. Видання ілюстроване 400 кольоровими фотографіями.

Книга розрахована на спеціалістів міністерств і відомств у галузі збереження навколишнього природного середовища, лісового та сільського господарства, студентів і викладачів факультетів біологічного та фармацевтичного профілю, науковців, які вивчають питання поширення, збалансованого використання і збереження лікарських рослин України та на широке коло читачів.

Minarchenko V.M. Medicinal vascular plants of Ukraine (medicinal and resourse significance). - Kyiv: Phytosociocentre, 2005.- 324 p.

The book provides general medicinal, chorological and resource characteristics of 2219 species of vascular plants of Ukraine, raw material of which is used or can be used for the medicinal purposes. Data for each species are provided according to the following format: the Latin, Ukrainian and Russian name, contents of biologically active compounds, their action, raw material, distribution in Ukraine; presence or absence of resources sufficient for their special use; status of protection, participation in communities, cultivation. Information on distribution of species is given according to the phytogeographical and administrative regions of Ukraine. The book is illustrated by 400 color photos.

The book is recommended for experts of ministries and departments involved in environmental conservation and use of natural resources, forestry and agriculture; students and teachers of biological and pharmaceutical educational institutions; scientists employees studying distribution, sustainable use and preservation of medicinal plants of Ukraine, and other readers interested in relevant issues.

Рецензенти: д. б. н., професор, пров. наук. співр. відділу геоботаніки
ім. М.Г. Холодного НАНУ **Д.В. Дубина**
заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри фармакогнозії і ботаніки
Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця АМНУ, д.хім.н. **Н.П. Максютіна**

Наукові редактори: д. б. н., зав. відділу систематики і флористики судинних
рослин Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАНУ **С.Л. Мосякін**
д. мед. н., професор, зав. кафедри фармакогнозії і ботаніки Національного медичного
університету ім. О.О. Богомольця АМНУ **П.І. Середа**

Автор щиро вдячна за допомогу в укладанні матеріалу книги: професору, д.б.н. **В.В. Протопоповій**, к.б.н. **Т.Д. Соломасі**, к.б.н. **І.А. Тимченко**, інженеру **О.В. Турубарі**; за фотографії видів рослин: д.б.н. **С.Л. Мосякіну** та к.б.н. **М.В Шевері**

Особлива подяка за внесені пропозиції та редагування матеріалів книги д.б.н., зав. відділу систематики і флористики судинних рослин Інституту ботаніки **С.Л. Мосякіну**, д.б.н., професору, пров. наук. співр. відділу геоботаніки ім. М.Г. Холодного НАНУ **Д.В. Дубині**, д.мед.н., професору, зав. кафедри фармакогнозії і ботаніки Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця АМНУ **П.І. Середі**

Щиро дякуємо ЗАТ „Ліктрави" (м. Житомир) і особисто директору заводу Ф.В. Крисану за фінансову підтримку видання книги

Затверджено до друку вченою радою
Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України

ISBN 966-306-103-1

© В.М.Мінарченко, 2005

ВСТУП

В умовах загального погіршення екології та здоров'я населення підвищується попит на сировину лікарських рослин, біологічно активні речовини з яких більш м'яко діють на організм людини, ніж препарати синтетичної природи. Дикорослі лікарські рослини та препарати з них відіграють значну роль у профілактиці та ефективному лікуванні багатьох захворювань.

Особливо велике значення надається фітотерапії при серцево-судинних, шлунково-кишкових, простудних хворобах. Близько 40% всіх препаратів сучасної медицини виготовляється з рослинної сировини та майже 50% - за її участі.

Флора судинних рослин України налічує близько 6000 видів (включаючи види природної флори, адвентивні та здичавілі рослини, а також основні культивовані), з них близько 200 видів використовуються офіційною медициною України і більше тисячі видів судинних рослин, перспективних для фітотерапії та фарміндустрії, - народною медициною. Це види природної флори та культивовані, які вирощуються в спеціалізованих господарствах, ботанічних садах, на присадибних ділянках як лікарські рослини.

В Україні в цілому близько 85% лікарської рослинної сировини збирають в природних місцезростаннях видів лікарських рослин. Більшість сировинно цінних видів приурочені до лісових, чагарникових та лучно-чагарникових фітоценозів, близько 25% їх зростають лише на луках та лучно-степових ділянках і майже 20% видів є представниками синантропної флори. В залежності від видових, біологічних та еколого-ценотичних особливостей, участь сировинно значущих лікарських рослин у фітоценозах може складати від 1-5% до 60-80%. У цілому, враховуючи різні форми прямого і непрямого антропогенного впливу на популяції видів лікарських рослин, вони мають сировинну цінність на площі, що становить менше 10% території України.

З кожним роком збільшуються площі та різноманіття культивованих лікарських рослин, однак багато видів їх неможливо вирощувати в культурі через складність агротехніки та ін. Офіційно на Україні щорічно заготовлюють сировину 70–80 видів, а в значних об'ємах - 30-40 видів лікарських рослин.

Протягом останніх 10-15 років видовий склад сировини цінних рослин майже не змінився, в той же час обсяг заготівлі як у цілому, так і окремих видів суттєво зменшується кожні 3-5 років. Основними причинами таких змін є дигресія ценопопуляцій лікарських рослин під дією сукупності антропогенних і екологічних факторів та надмірна експлуатація масивів цінних видів з обмеженим ареалом. Стійка тенденція до скорочення природних ресурсів дикорослих лікарських рослин вимагає об'єднання зусиль вчених різних галузей фітобіології для вирішення, з одного боку, проблеми забезпечення населення лікарськими препаратами, з іншого – збереження природної фітобіоти держави. Сюди відносяться цикли науково-дослідних робіт з проблем оцінки ресурсів і пошуку нових сировинних видів лікарських рослин. Ця проблема вимагає вивчення досвіду використання дикорослих лікарських рослин у народній медицині; поглибленого аналізу біохімічного складу різних видів окремих родів з наступною перевіркою дії біологічно активних речовин на живі організми, клінічним випробуванням; розробки технології виготовлення препаратів з рослинної сировини та розробки технології культивування видів з обмеженим ресурсним потенціалом і ряд інших. Останнім часом активно розвиваються екосистемний підхід при вивченні ресурсів сировинних видів, а також біохімічне дослідження судинних рослин з метою виявлення в них цілющих біологічно активних сполук.

Сировинні ресурси лікарських рослин – динамічна система, баланс якої визначається ступенем використання і здатністю відновлення популяцій конкретних видів в умовах трансформованого навколишнього середовища. Аналіз поширення та ресурсне значення лікарських рослин в Україні свідчить про стійку тенденцію до скорочення сировинного ареалу більшості видів (за винятком синантропних). Тривале безконтрольне використання природних ресурсів багатьох цінних лікарських рослин та інтенсивна експлуатація територій з їх наявністю, несприятлива екологічна ситуація в зоні з високим ресурсним потенціалом після аварії на ЧАЕС спричинили кризовий стан ресурсів багатьох цінних дикорослих видів. Це погіршує якість життя людини і гальмує розвиток відповідної галузі медицини. Для розробки заходів збалансованого використання наявних фітотерапійних ресурсів важливо, насамперед, провести їх інвентаризацію з кількісним та якісним аналізом визначальних показників.

Нижче ми подаємо загальну біохімічну, фітотерапевтичну та хорологo-ресурсну характеристику 2219 видів судинних лікарських рослин флори України.

Головними методами дослідження була флористична інвентаризація та загальна хорологo-ресурсна оцінка дикорослих лікарських рослин України. Поряд з тим були використані як розроблені нами, так і традиційні методи оцінки ресурсів лікарських рослин. Аналіз, що враховує специфіку флори лікарських рослин, був проведений на основі вітчизняної та зарубіжної літератури, власних хорологічних досліджень та матеріалів гербаріїв Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, Інституту лікарських рослин УААН, Ужгородського державного університету, Луцького краєзнавчого музею, Луцького державного педагогічного університету ім. Л. Українки, Інституту екології Карпат НАН України, Рівненського краєзнавчого музею тощо. Значна частина літературних джерел була використана для аналізу флори України з точки зору фітохімічної специфіки. Цей аналіз базувався на основі наявності в конкретному виді лікарських рослин групи хімічних сполук, що мають лікувальну дію: флавоноїди, глікозиди, сапоніни та ін. На основі літературних даних приведена також характеристика видів відносно їх фітотерапевтичної дії (діуретична, анальгетична, антисептична й ін.) та застосування (якщо такі дані є). Останнє наводяться, як правило, для використання лікарських рослин в народній медицині й не може бути рекомендованими для лікування конкретних хвороб.

В роботі наведені види офіційної та традиційної народної медицини, а також види, котрі в літературних джерелах не вказуються як лікарські, для яких властива наявність біологічно-активних сполук, і які потенційно можуть бути використані в фітотерапії. Базуючись на даних про вміст у тому чи іншому виді флори біологічно-активних сполук, що мають лікувальну дію (флавоноїди, глікозиди, сапоніни та ін.), складено конспект флори лікарських рослин України, який у процесі досліджень поповнювався інформацією про хорологію конкретного виду, його участь у фітоценозі в природних умовах та наявність сировинних ресурсів.

Матеріал у роботі розміщений за системою А.Л. Тахтаджяна [235]. Назви видів наведені відповідно до останнього номенклатурного зведення [233] і визначника вищих рослин України [19]; у складних випадках наводиться назва виду відповідно до джерела, в якому описано біохімічні властивості виду, а також основні синонімічні назви, під якими вид відомий в ботанічній та медичній літературі. Ми намагались зберегти традиційно вживані назви видів, хоча в деяких випадках з номенклатурних міркувань прийшлось змінити родові назви та розподіл за родинами відповідно до сучасного їх трактування. Поряд з прийнятою латинською, українською та російською назвами виду, синонімікою (якщо це важливо) подається інформація про наявність біологічно-активних речовин, лікувальну дію та (при наявності даних) за яких хвороб частіше всього застосовують сировину цього виду. В окремих випадках нами наведено лише перелік біологічно-активних сполук, оскільки інші характеристики певних видів у нас на даний час відсутні. Відмічено, що окремі роди і навіть родини містять одні й ті ж біологічно-активні сполуки, хоча для деяких видів можна навести більш повну фітохімічну чи фітотерапевтичну характеристику, якщо така є в літературі. Окремо подається назва виду сировини, що збирається з рослин. При цьому може бути подана як назва виду сировини в якій виявлені біологічно активні речовини згідно до відповідної літератури, так і вживана в Україні назва (напр.: трава чи: надземна частина.). Хорологo-ресурсна характеристика виду наводиться з абзацу. У випадку, коли вид поширений по всій Україні, спочатку стоїть знак "!"; далі - ПСТ - потенційно-сировинна територія, яка включає як основні, так і потенційно сировинні регіони окремого виду в межах України; для видів, включених до Червоної книги України – РП – регіон поширення. В основу виділення ПСТ покладене ботаніко-географічне районування України /картосхема/. При виявленні нами місцезростань чи локалізації сировинних резервів в адміністративній області поряд з ботаніко-географічним районом вказується ця область. Після характеристики хорології виду вказується приуроченість виду до певних ценоекотопів. Далі знаками "+", "-", "0" скорочено подається інформація про наявність ресурсів, чи необхідність охорони виду, а цифрами 1 - 6 - характер його участі у фітоценозі. Для виявлених регіонально рідкісних видів спочатку поданий знак "0", далі – наявність чи відсутність його ресурсів у цілому для України. Червонокнижні види України виділені курсивом. Пояснення до скорочень та позначок наведені нижче. В тексті можуть бути наведені інші скорочення, які не потребують розшифрування (напр.: ветерин. – у ветеринарії); при локалізації певних речовин лише в окремих органах рослини в дужках може бути вказаний відповідний орган. Підготовлені нами матеріали можуть бути основою для подальших фундаментальних та прикладних досліджень корисних рослин України, зокрема для розробок шляхів оптимізації використання, відтворення, збагачення та охорони дикорослих лікарських рослин України.

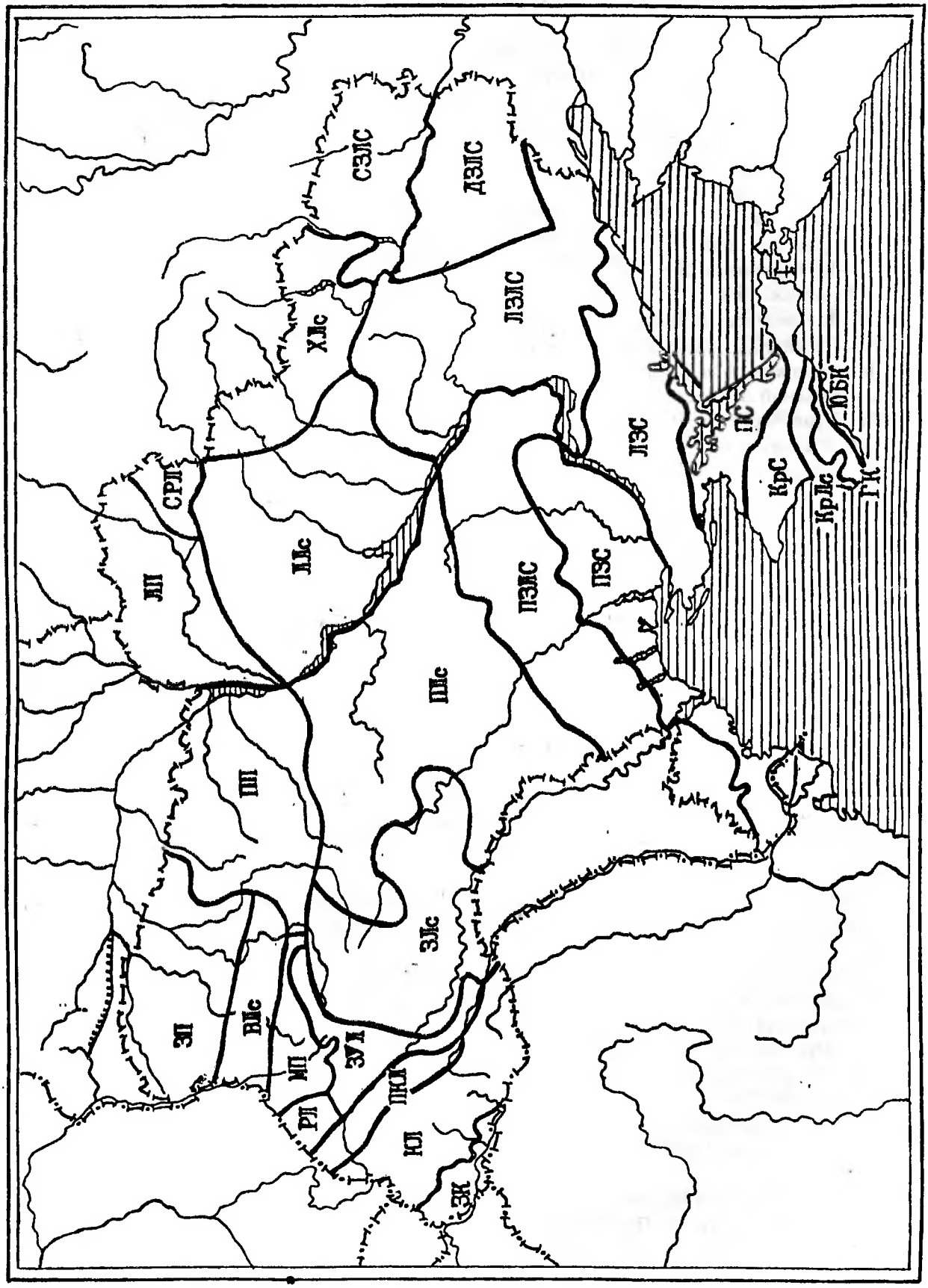

Ботаніко-географічне районування України

ПОЯСНЕННЯ ДО СКОРОЧЕНЬ

!. – вид, поширений по всій території України
ПСТ - потенційно-сировинна територія
РП – регіон поширення
ЗП - Західне Полісся
ПП - Правобережне Полісся
ЛП - Лівобережне Полісся
МП - Мале Полісся
ЗК - Закарпаття
КЛ - Карпатські Ліси
ПКЛ - Прикарпатські Ліси
РЛ - Розтоцькі Ліси
ЗУЛ - Західноукраїнські Ліси
СРЛ - Середньоросійські Ліси
ВЛс - Волинський Лісостеп
ЗЛс - Західний Лісостеп
ПЛс - Правобережний Лісостеп
ЛЛс - Лівобережний Лісостеп
ХЛс - Харківський Лісостеп
ПЗЛС - Правобережний Злаково-лучний Степ
ЛЗЛС - Лівобережний Злаково-лучний Степ
ДЗЛС - Донецький Злаково-лучний Степ
СЗЛС - Старобільський Злаково-лучний Степ
ПЗС - Правобережний Злаковий Степ
ЛЗС - Лівобережний Злаковий Степ
ПС - Полиновий Степ
КрС - Кримський Степ
КрЛс - Кримський Лісостеп
ГК - Гірський Крим
ПБК - Південний Берег Криму

s.l. – вид в широкому розумінні
auct.non. – назва, під якою вид був наведений помилково
incl. – включаючи також

+ - сировинні ресурси виду, достатні для ведення промислової заготівлі;
- сировинні ресурси виду, недостатні для ведення промислової заготівлі;
* - сировинні ресурси відсутні, вид потребує охоронних заходів (на регіональному рівні);
** - вид, занесений до Червоної книги України;
*** - вид, занесений до Європейського Червоного списку;
1 - утворює сировинні масиви площею більше 0,5 га
2 - утворює масиви площею менше 0,5 га
3 - зростає фрагментарно (утворює агрегації)
4 - зростає розсіяно
5 - зростає поодиноко
6 – вирощується в культурі

Кольорові фотографії видів рослин розміщені на 3-х вкладках, пронумерованих римськнми цифрами внизу. Посилання на них можна знайти в латинському та українському покажчиках назв видів.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

LYCOPODIACEAE

Diphasiastrum alpinum (L.) Holub - дифазіаструм альпійський – дифазиаструм альпийский - алкалоїди: (лікоподін, лікоклавін, клаволонин), флавоноїди; знеболююча, застосовують при гідрофобії. Спори – аналогічно L. clavatum [64].

Сировина: надземна частина, спори.

ПСТ: переважно Карпати. Зрідка на гірських луках (1250–2000 м н.р.м), скелястих схилах, кам'янистих осипах. Переважно в угрупованнях біловусників на відкритих ділянках [102]. *, 3, 4.

D. complanatum (L.) Holub – д. сплюснутий – д. сплющенный - тритерпеноїди, каротиноїди, стероїди, фенольні сполуки, алкалоїди, ліпіди; спори – жирна олія; седативна, знеболююча, діуретична; інсектицид (ветерин.); застосовують при тахікардії, грипі, мігрені, фурункульозі, хворобах печінки, діареї, безплідді, порушенні обміну речовин; зовнішньо – при алопеції, облисінні, дерматомікозах [64]; декоративна рослина.

Сировина: надземна частина, спори.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. - дуже рідко [8]; Волинська, Рівненська обл. - рідко в соснових чорнично-зеленомошних лісах; Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська обл.; дуже рідко. Є окремі збори з Харківської й Полтавської обл. Переважно в соснових лісах. В Карпатах в гірськолісовому поясі в угрупованнях класу Vaccinio-Piceetea [17]. **, 4.

D. tristachyum (Pursh) Holub - д. триколосковий - д. трехколосковый - каротиноїди, алкалоїди.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Житомирська обл. Рідко в соснових борах зеленомошних. *, 5.

Lycopodium annotinum L. - плаун річний, п. колючий – плаун годичный - алкалоїди, каротиноїди, тритерпеноїди, флавоноїди; гемостатична, послаблююча. Діуретична, контрацептивна, протисудомна, знеболююча при гастралгії, радикуліті; протизапальна, в'яжуча, інсектицид (ветерин.); застосовують при захворюваннях шлунка, печінки, алкоголізмі, астенії; зовнішньо - при фурункульозі, екземі та облисінні; фарбувальна [64].

Сировина: вся надземна частина (трава), спори.

РП: Полісся, Карпати звичайно; зрідка в Хмельницькій, Черкаській, Кіровоградській обл.; Сумська, Полтавська обл. рідко. Вологі соснові та мішані ліси. В Карпатах до верхньолісового поясу, виходить на узлісся і відкриті ділянки. **, 3, 4.

L. clavatum L. - п. булавовидний - п. булавовидный - жирна олія (спори), фенолкарбонові кислоти і їх похідні (спори); алкалоїди, стероїди, каротиноїди, тритерпеноїди, флавоноїди; протипухлинна, седативна, спазмолітична, сечогінна, контрацептивна, протиревматична, адсорбуюча, нормалізуюча менструацію і роботу шлунково-кишкового тракту [109].

Сировина: вся надземна частина (трава), спори.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Закарпаття, Полісся спорадично [49]. Лісостеп – рідко; на півдні доходить до Степу [33]. По Дінцю трапляється в Луганській обл. Соснові та мішані ліси, зеленомошні та вересові, в горах виходить на відкриті ділянки вище 500–700 м н.р.м. *, -, 3.

HUPERZIACEAE

Huperzia selago (L.) Bernh. ex Schrank et C. Mart. - баранець звичайний – баранец обыкновенный - каротиноїди, алкалоїди, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти, лейкоантоціани; для лікування хронічного алкоголізму, нікотинової залежності, при псоріазі; застосовують при істерії, неврастенії, туберкульозі легень, порушенні обміну речовин; блювотна, курареподібна, протисудомна, діуретична, протизапальна, протипухлинна, знеболююча, нормалізує регули; отруйна, фарбувальна [64].

Сировина: трава (надземна частина).

РП: Рівненська, Житомирська, Волинська, Київська, Сумська обл.; Карпати; зрідка. Тінисті, переважно хвойні сирі ліси, на скелях, кам'янистих схилах. В Карпатах – субальпійський і альпійський пояси (1200-2000 м н.р.м.) [32,102]. **, 3, 4.

EQUISETACEAE

Equisetum arvense L. - хвощ польовий – хвощ полевой - стероїди, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, каротиноїди, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, органічні кислоти, вищі жирні кислоти; сечогінна, кровоспинна, ранозагоювальна, антисептична, антидіабетична, антигельмінтна, відхаркувальна, тонізуюча, в'яжуча, протизапальна, кардіотична; при сечокам'яній хворобі, анацидних гастритах. Папіломатозі сечового міхура, атеросклерозі судин мозку та серця, ішемічній, гіпертонічній хворобі, туберкульозі легень і шкіри.

Сировина: зелені пагони (трава).

!. ПСТ: вся Україна. Поля, перелоги, луки. +, 2-4. Сировинний регіон охоплює Закарпаття, Полісся й Лісостеп. Максимальна щільність запасу при проективному покритті до 40% складає 2, 3 т/га (свіжозібраної сировини) [49].

E. fluviatile L. – х. річковий – х. речной - вітаміни, флавоноїди, каротиноїди; при хворобах сечового міхура, сечокам'яній хворобі, гемостатична при метроррагіях, респіраторних інфекціях, ревматизмі; зовнішньо – при пухлинах і панариціях; дані про отруйність для худоби суперечливі [64].

Сировина: зелені пагони (трава).

ПСТ: майже вся Україна, спорадично; в Степу і Криму - рідко. В Карпатах заходить до субальпійського поясу. Береги річок, озер. Заплавні луки, торфові болота. *, +, 2-4.

E. hyemale L. - х. зимуючий - х. зимующий - каротиноїди, фенольні сполуки, флавоноїди, ліпіди, кремнезем, крохмаль, ефірна олія, смолисті речовини; кровоспинна, сечогінна, протизапальна, в'яжуча, відхаркувальна, жовчогінна, потогінна дія; при циститі, уретриті, енурезі, хронічному гепатиті, метрорагіях, асциті, туберкульозі легень, пухлинах матки; зовнішньо – при піодермії, маститах, виразках [64].

Сировина: трава (надземна частина).

! ПСТ: спорадично по всій Україні за винятком високогірних районів. Соснові та мішані вологі ліси, узлісся; зрідка виходить на заплавні луки, в лісосмугах. *, 3, 4.

E. palustre L. - х. болотний – х. болотный - вуглеводи і споріднені сполуки; каротиноїди, алкалоїди, фенольні сполуки, флавоноїди; діуретична, антигельмінтна, отруйна для великої рогатої худоби, коней, овець [64].

Сировина: зелені пагони (трава).

! ПСТ: спорадично по всій Україні. Болота, заплави, береги річок, болотисті луки. +, 2-4.

E. pratense L. - х. лучний – х. луговой - флавоноїди, каротиноїди; діуретична, послаблююча (при шлунково-кишкових захворюваннях), спороносні пагони вживають в їжу [64].

Сировина: зелені пагони (трава).

ПСТ: Закарпаття, Карпати (нижній лісовий пояс), Прикарпаття, Полісся та Лісостеп. Луки, пасовища, серед чагарників, на галявинах, по окраїнах низинних боліт. +, 2-4.

E. ramosissimum Desf. - х. галузистий – х. ветвистый - вуглеводи, стероїди, флавоноїди, алкалоїди; діуретична, гемостатична; при пропасниці, діареї, гонореї, корості, кровотечах різної етіології, кишкових інфекціях [64].

Сировина: зелені пагони (трава).

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття – спорадично [8]; Лісостеп - досить звичайно в правобережних районах, хоча на сході рідше. В Криму виходить на приморські піски, галечники (за винятком високогір'їв) [55]. Сухі та вологі піщані місця, береги річок, луки, пасовища, поля, виноградники. -, 3, 4.

E. sylvaticum L. - х. лісовий – х. лесной - вуглеводи і споріднені сполуки, каротиноїди, фенольні сполуки, флавоноїди; діуретична, гемостатична, протисудомна, ранозагоювальна; при ревматизмі, подагрі, ентероколітах, гематурії, гонореї, туберкульозі легень, хворобах печінки, нирок, асциті, епілепсії; спороносні пагони (верхівки) вживають в їжу [64].

Сировина: зелені пагони (трава).

ПСТ: в Карпатах і на Поліссі – звичайно. Зрідка в Лісостепу і на півночі степових районів. Лісові луки, окраїни лісових боліт, чагарники, вологі ліси. *,+, 3, 4.

E. telmateia Ehrh. - х. великий – х. большой - вуглеводи, дитерпеноїди, каротиноїди, алкалоїди, ароматичні сполуки, флавоноїди, проантоціанідини, вищі жирні кислоти; сечогінна, ранозагоювальна, спороносні пагони вживають в їжу [64].

Сировина: зелені пагони (трава).

ПСТ: переважно в Карпатах, Прикарпатті [8], правобережних лісостепових районах, в Гірському Криму [55]. На Лівобережжі зрідка по Дніпру. Сирі букові, дубові ліси, узлісся, галявини, чагарники, береги річок. *, 3, 4.

E. variegatum Schleich. ex Weber et Mohr. - х. рябий – х. пестрый – флавоноїди [64].

Сировина: зелені пагони (трава).

ПСТ: переважно в Карпатах, Прикарпатті [8], західних лісостепових районах. На вогких піщаних місцях, хвойних зеленомохових лісах, на порубах. -, 3, 4.

OPHIOGLOSSACEAE

Ophioglossum vulgatum L. – вужачка звичайна – ужовник обыкновенный - флавоноїди; при асциті, коклюші; зовн. – скрофульозі [64].

Сировина: листки.

ПСТ: спорадично по всій Україні, в Степу рідко. Відомі окремі місцезнаходження по Дніпру від Запоріжжя до Херсона [17]. Сирі мішані і листяні ліси, луки, чагарники. *, 4.

ONOCLEACEAE

Matteuccia struthiopteris (L.) Tod. – страусове перо звичайне – страусник обыкновенный - стероїди, флавоноїди, вуглеводи і споріднені сполуки, ліпіди, каротиноїди; спазмолітична, протисудомна, седативна, послаблююча, в'яжуча, антигіпоксична, протизапальна, антисептична; при меноррагіях, злоякісних пухлинах, опіках, обмороженні, дерматозах [64].

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: Карпати, Полісся – спорадично; в лівобережних поліських і північній частині лісостепових районів – рідко [40]. У свіжих і сирих тінистих хвойних, мішаних лісах, на галявинах. *, 3, 4.

ATHYRIACEAE

Athyrium filix-femina (L.) Roth – безщитник жіночий – кочедыжник женский - каротиноїди, феноли і їх похідні, вищі жирні кислоти, стероїди, дубильні речовини, вітамін С; знеболююча, в'яжуча, відхаркувальна, слабка антигельмінтна, бактеріостатична; при ентероколіті, дизентерії, нефриті, метрорагіях, геморою, головному болі, ревматизмі, паралічі [64].

Сировина: кореневища, листя.

!.ПСТ: вся Україна; в південних лісостепових і степових районах – спорадично [3]. В Криму в букових лісах – рідко [18]. Сировинний регіон охоплює Полісся та Карпати. Вогкі листяні і мішані ліси, чагарники, окраїни лісових боліт; на кам'янистих вогких розсипах до верхнього гірського поясу. *, 1-4.

Cystopteris fragilis (L.) Bernh. – пухирник ломкий – пузырник ломкий - ксантони, феноли і їх похідні; тонізуюча, пом'якшувальна, відхаркувальна, жарознижуюча, антигельмінтна, бактеріостатична, знеболююча; при кишкових хворобах, астмі, фізичній перевтомі [64].

Сировина: кореневища, листя.

!. ПСТ: спорадично по всій Україні. Рідко в Степу. Розщілини скель, осипи, береги річок, тінисті хвойні ліси до верхнього гірського поясу. *, 3, 4, 5.

Woodsia ilvensis (L.) R. Br. – вудсія ельбська – вудсия эльбская - дубильні речовини; жарознижуюча, ранозагоювальна; при хворобах нирок [64].

Сировина: листя.

РП: Закарпатська обл. – дуже рідко, Житомирська обл. (окол. Житомира) окремі місцезнаходження. В розщілинах скель. **, 5.

ASPIDIACEAE

Dryopteris carthusiana (Vill.) H.P. Fuchs – щитник шартрський – щитовник шартрский - фенольні сполуки, ефірні олії; антигельмінтна, бактеріостатична; при дерматомікозах [64].

Сировина: кореневища, листя.

! ПСТ: вся Україна. Переважно лісові й лісостепові райони [3], в Степу і Криму – рідко [55]. Сирі хвойні, мішані ліси, чагарники, окраїни боліт, сирі кам'янисті місця, до верхнього гірського поясу. *, 3, 4.

D. cristata (L.) A.Gray - щ. гребенястий – щ. гребенчатый - фенольні сполуки; антигельмінтна, відхаркувальна, протипропасницева, бактеріостатична; декоративна рослина [64].

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: Закарпаття обл. (південні райони), Карпати, Прикарпаття, Полісся (переважно правобережні райони) – спорадично. На лівобережжі – рідко (по Дінцю) [3, 33]. Тінисті ліси, болотисті луки, чагарники. *, 3, 4.

D. expansa (C. Presl) Fraser-Jenkis et Jermy (incl. D. assimilis S. Walker [233]) **- щ. розпростертий – щ. распростертый** - феноли та їх похідні, антоціани, ефірні олії, сапоніни; антигельмінтна, знеболююча, ранозагоювальна, антибактеріальна [64].

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська обл. – рідко. Сирі хвойні, мішані ліси, галявини, чагарники, кам'янисті місця, до верхнього гірського поясу [8]. -, 3, 4.

D. filix-mas (L.) Schott – щ. чоловічий – щ. мужской - фенольні сполуки, антоціани, дубильні речовини, ефірна олія, тритерпеноїди, вуглеводи, вищі жирні кислоти, вищі аліфатичні спирти, ліпіди, флавоноїди, вітаміни групи В, С; антигельмінтна, болезаспокійлива, ранозагоювальна, бактеріостатична; при безплідді, метеоризмі, невралгії, ревматизмі; зовнішньо – при геморої, тромбофлебіті, абсцесах, виразках, діатезі [64].

Сировина: кореневища.

!. ПСТ: Вся Україна, у степовій смузі рідко. Тінисті вологі хвойні та мішані, рідше - листяні ліси, галявини, поруби. *, +, 1- 4.

Gymnocarpium dryopteris (L.) Newman - голокучник дубовий – голокучник дубовый - стероїди; знеболююча (місцево при артралгіях); настій (місцево) – при маститі, синцях, виразках, ранах; декоративна рослина [64].

Сировина: листя.

ПСТ: Карпати – звичайно [8], заходить у субальпійський пояс до 1550 м н.р.м. [102]. Досить рідко в Поліссі й Лісостепу [3], окремі місцезнаходження в Криму [55]. Хвойні, мішані і листяні ліси. на вогких кам'янистих схилах, осипах, біля потоків. +, 2-6.

Polystichum aculeatum (L.) Roth – багаторядник шипуватий – многорядник шиповатый - флавоноїди, тритерпеноїди. Стероїди; антигельмінтна, бактеріостатична; декоративна рослина [64].

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: переважно в Карпатах (Закарпатська, Чернівецька, Львівська обл. [8]); фрагментарно у Волинській, Хмельницькій, Вінницькій, Харківській обл.; зрідка у верхньому гірському поясі ГК[55]. Тінисті хвойні, мішані і листяні (переважно букові) ліси, на скелях. *, 3, 4, 6.

P. lonchitis (L.) Roth – б. списовидний – м. копьевидный - ліпіди (спори); жовчогінна, ранозагоювальна, діуретична; при хворобах селезінки, висипах на шкірі [64].

Сировина: листя.

ПСТ: Карпати, Гірський Крим – рідко [8]. На кам'янистих розсипах, в букових лісах, на скелях в лісовому й альпійському поясах [18]. *, 4-6.

THELYPTERIDACEAE

Thelypteris palustris Schott – теліптерис болотний, болотна папороть – телиптерис болотный - флавоноїди; антигельмінтна [64].

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: Полісся, рідше Лісостеп. Майже відсутній в Степу і Криму. Не вказується для Карпат [8]. Вогкі ліси (частіше вільхові), окраїни осокових (переважно лісових) боліт. *, 2-4.

ASPLENIACEAE

Asplenium adiantum-nigrum L. - аспленій чорний (костянець чорний) – асплений черный (костенец черный) - тритерпеноїди, вищі жирні кислоти, вищі аліфатичні вуглеводи, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, ксантони; протизапальна, послаблююча, лактогенна, антигельмінтна, діуретична, відхаркувальна (листя); при хворобах селезінки, жовтусі, кон'юктивітах [64].

Сировина: підземні органи, листя.

РП: рідко в Закарпатті, Хмельницькій обл.; частіше в Гірському Криму [55]. Затінені скелі, зрідка в букових лісах на кам'янистих грунтах. **, 4.

A. ruta-muraria L. - а. муровий – а. постенный - в'яжуча, діуретична, антигельмінтна, відхаркувальна; при хворобах органів дихання, респіраторних інфекціях, жовтусі, асциті, цинзі; декоративна рослина [64].

Сировина: підземні органи, листя.

ПСТ: Гірський Крим, Карпати, Прикарпаття – часто [3]; Рівненська, Житомирська. Київська. Хмельницька обл.; скелі, розщілини, кам'янисті розсипи, гірські ліси до верхньогірського поясу. *, 3, 4.

A. septentrionale (L.) Hoffm. - а. північний – а. северный - органічні кислоти, азотовмісні сполуки, флавоноїди; в'яжуча, відхаркувальна, при жовтусі, асциті, респіраторних захворюваннях; декоративна рослина [64].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Гірський Крим. Спорадично в тріщинах скель в тінистих лісах; ЗП Рівненська, ПП Житомирська обл.; в степових районах і Криму - рідко [3]. Тінисті хвойні (переважно ялинові) ліси до верхнього лісового поясу. *, 4.

A. trichomanes L. - а. волосовидний – а. волосовидный - тритерпеноїди, азотовмісні сполуки, флавоноїди, лейкоантоціани, вищі жирні кислоти, фенольні сполуки, фенолкарбонові кислоти; послаблююча, антигельмінтна, діуретична, відхаркувальна, седативна, в'яжуча; при бронхіті, респіраторних інфекціях, депресії, жовтусі, асциті [64].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Гірський Крим: часто в тріщинах скель в тінистих листяних і мішаних лісах; Полісся, Лісостеп на виходах гранітів – спорадично [3]. *, 4.

Ceterach officinarum Willd. (Asplenium ceterach L.) – скребниця аптечна – скребница аптечная - тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, вуглеводи, дубильні речовини, вищі жирні кислоти; при хворобах і пухлинах селезінки, нирок і сечового міхура, шкірних хворобах [64].

Сировина: листя.

ПСТ: АР Крим (гірські райони). Розщілини скель, затінені кам'янисті місця. До верхнього гірського поясу. *, 4.

Phyllitis scolopendrium (L.) Newman (Asplenium scolopendrium L.) - листовик сколопендровий - листовик обыкновенный - органічні кислоти, тритерпеноїди, стероїди, азотовмісні сполуки, ліпіди, вищі аліфатичні вуглеводні, флавоноїди; в'яжуча, послаблююча, знеболююча, ранозагоювальна, гемостатична, детоксикаційна; при гіпергідрозі, туберкульозі, безплідді, хворобах і пухлинах шлунка, печінки, селезінки; застосовують при туберкульозі легень, потогінна, сечогінна, відхаркувальна [64].

Сировина: листя.

ПСТ: Карпати, Мале Полісся, Гірський Крим рідко [3]; [55]. Тінисті вогкі ліси, затінені кам'янисті місця. До верхнього гірського поясу. *, 4.

BLECHNACEAE

Blechnum spicant (L.) Roth – блехнум колосистий – дербянка колосистая - тритерпеноїди, флавоноїди, стероїди, вищі аліфатичні спирти; при пухлинах селезінки; ранозагоювальна [64]; декоративна рослина.

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Хмельницька обл. спорадично. Тінисті вогкі мішані і хвойні ліси до верхньогірського поясу, галявини, луки, на скелях у відкритих ценозах [102]. -, 3, 4.

ADIANTHACEAE

Adianthum capillus-veneris L. – адіантум венерин волос – адиантум венерин волос - вуглеводи, органічні кислоти, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, ліпіди, стероїди, протоантоціанідини; пом'якшувальна, відхаркувальна, жарознижуюча, тонізуюча, ранозагоювальна; при лікуванні хвороб дихальних шляхів, алкоголізму, пристрасті до наркотиків, тютюну; при жовтусі, хворобах селезінки і печінки, кашлі.

Сировина: листя.

РП: дуже рідко на Південному березі Криму. В тріщинах скель, гротах, біля водоспадів, по берегах струмків. **,5.

HYPOLEPIDACEAE

Pteridium aquilinum (L.) Kuhn - орляк звичайний – орляк обыкновенный - органічні кислоти, каротиноїди, сесквітерпеноїди, стероїди, флавоноїди, фенольні сполуки, крохмаль, дубильні речовини, ліпіди; діуретична, в'яжуча, жарознижуюча, протикашлева, антигельмінтна, ранозагоювальна, бактеріостатична; при хворобах органів дихання, гастралгії, міалгії, діареї; зовн. – при екземах, абсцесах. Отруйна рослина для сільськогосподарських тварин окрім свиней [64]. Молоді листки – вайї використовуються як харчовий продукт у вареному, жареному, маринованому вигляді.

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: Карпати, Полісся та Лісостеп, рідше на півночі Степу. В освітлених соснових та мішаних лісах, чагарниках, на порубах. *, +, 1 -4.

P. tauricum (C. Presl) V. Krecz. ex Grossh. – о. кримський – о. крымский - кореневища – послаблююча дія, листя – антигельмінтна [64].

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: Гірський Крим [55] поруби, світлі ліси. +, 3, 4.

POLYPODIACEAE

Polypodium vulgare L. - багатоніжка звичайна – многоножка обыкновенная - тритерпеноїди, стероїди, вуглеводи. Органічні кислоти, феноли і їх похідні, ефірна олія, жирна олія, катехіни; пом'якшувальна, протикашлева, знеболююча, протизапальна, антисептична, діуретична, жовчогінна, потогінна; при подагрі, гастралгії, артралгіях, епілепсії; декоративна, отруйна рослина.

Сировина: переважно кореневища, рідко – листя [64].

ПСТ: вся Україна спорадично. Звичайно в гірських районах Криму [55], дуже рідко в Донецькій обл. [33]. На скелях, тінистих кам'янистих схилах. *, +, 4.

MARSILEACEAE

Marsilea quadrifolia L. - марсилія чотирилиста – марсилия четырехлистная - аліфатичні вуглеводні, тритерпеноїди, стероїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [64].

Сировина: листя.

РП: дуже рідко в Закарпатській обл. (р. Латориця), по Дністру і в пониззі Дунаю [19]. Прісноводні водойми, ділянки з постійним підтопленням, замулені місця. **, 3, 4.

GINKGOACEAE

Ginkgo biloba L. – гінкго дволопатеве – гинкго двулопастное - органічні кислоти, флавоноїди, феноли, вітамін B_{12}, аліфатичні сполуки, глікозиди [109]; в'яжуча, седативна, протикашлева. Екстракт листків сприяє зміцненню периферійних судин, нормалізує мозковий кровообіг, уповільнює процес старіння, очищує організм від шлаків та токсинів.

Сировина: зріле насіння та листя.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах (рідко).

TAXACEAE

Taxus baccata L. – тис ягідний – тис ягодный - хвоя і листя містять алкалоїди, глікозиди, насіння – жирну олію; протипухлинна, декоративна, отруйна рослина [100].

Сировина: хвоя.

РП: Карпати до 1000 м н.р.м. в поясі букових, рідше хвойних лісів, фрагментарно (всього 6 місцезнаходжень) [3, 103]. В Криму переважно у другому ярусі букових лісів у глибоких ущелинах, рідко. **, 1-6.

PINACEAE

Abies alba Mill. - ялиця біла – пихта белая - аскорбінова кислота, ефірна олія, таніди, пектинові речовини, смола, янтарна кислота, жирна олія; застосовують при міозиті, невралгії, ревматизмі, ішіасі, люмбаго, сечогінна [100].

Сировина: живиця, обмислені гілки.

ПСТ: Карпати – формує монодомінантні і мішані ліси, рідше в прикарпатських районах. Культивується на Поліссі, в Лісостепу [3]. +, 1- 5, 6.

A. sibirica Ledeb. - я. сибірська – п. сибирская - ефірні олії, стероїди, феноли та їх похідні, фенолкарбонові кислоти, лігнани, тритерпеноїди, дубильні речовини, монотерпеноїди, дитерпеноїди, ефірні олії, вищі аліфатичні спирти та їх похідні, каротиноїди, вітаміни С, Е, вищі жирні кислоти, ароматичні сполуки, флавоноїди; живиця входить до складу бальзамів з біостимулюючою та ранозаживлюючою дією; екстракт і препарати з хвої стимулюють роботу серця, звужують судини, проявляють антибактеріальну активність; використовують для отримання синтетичної камфори; входить до складу капель "Дента", камфорно-валеріанових капель; розчин в олії – при артритах, ревматизмі, міалгіях. Для профілактики пролежнів. Екстракт і ефірна олія з хвої виявляють тонізуючу дію і підвищують працездатність [64]. Ефірна олія і спиртовий екстракт використовуються для дезинфекції, ароматизації повітря, ароматерапії і аромамасажу [24].

Сировина: живиця, обмислені гілки.

ПСТ: культивується в садах і парках.

Larix decidua Mill. - модрина європейська - лиственница европейская - дубильні речовини, лігнін, глікозиди, висихаюча жирна олія, аскорбінова кислота, ефірна олія; екстракт хвої пригнічує репродукцію вірусу грипу типу А; протикашлева, антигельмінтна, послаблююча; застосовують при сечокам'яній хворобі, метеоризмі [64].

Сировина: живиця, облиснені гілки, хвоя.

ПСТ: культивують в парках. В Карпатах створені лісокультури в кілька тисяч гектарів [8].

L. sibirica Ledeb. - м. сибірська – л. сибирская - ефірна олія, фенольні сполуки, вуглеводи й споріднені сполуки, флавоноїди, монотерпеноїди, сесквітерпеноїди, дитерпеноїди, стероїди, вищі жирні кислоти, ліпіди, вуглеводи, органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, стильбени, катехіни, дубильні речовини, вищі аліфатичні вуглеводні, вищі аліфатичні спирти та їх похідні, каротиноїди, вітамін С, вуглеводи: сахароза, мальтоза, глюкоза; протицинготна, антибактеріальна, послаблююча, фітонцидна, місцево подразнююча, відволікаюча; при меноррагіях; відвар облислених гілок на молоці – при хронічному бронхіті, респіраторних інфекціях, сечокам'яній хворобі, метеоризмі; живиця при захворюваннях лімфатичної системи, інтоксикаціях, діареї [64].

Сировина: живиця, обмислені гілки, хвоя.

ПСТ: культивують в парках та деяких лісництвах [8].

Picea abies (L.) H. Karst. - ялина європейська, смерека - ель европейская - ефірна олія, аскорбінова кислота, дубильні речовини, смола, мінеральні солі, фітонциди, монотерпеноїди (живиця, кора), дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, фенолкарбонові кислоти, феноли і їх похідні, стильбени, катехіни, флавоноїди, гетероциклічні кисневмісні сполуки, віск, вуглеводи: протикашлева, відхаркувальна, сечогінна, ранозагоювальна, болезаспокійлива, адаптогенна, дезинфікуюча; застосовують при запаленні легень, коклюші, гнійному бронхіті, деяких шкірних хворобах, ревматизмі, нервовому збудженні, туберкульозі, захворюванні органів дихання; кора, хвоя – цукрознижуючі властивості [64].

Сировина: живиця, кора, обмислені гілки, хвоя.

ПСТ: основний район – Карпати, Прикарпаття; острівні місцезнаходження: Хмельницька, Вінницька обл. Рідко в Житомирській, Київській та Чернігівській обл. Вирощують в лісництвах, парках. +, 1- 6.

Pinus cembra L. – сосна кедрова, європейська – сосна кедровая, с. европейская - ефірна олія, дубильні речовини, флавоноїди, стильбени, сесквітерпеноїди, дитерпеноїди, вітаміни, органічні кислоти: хінна, шикимова.

Сировина: деревина, живиця, насіння [64].

РП: Карпати: високогір'я Івано-Франківської обл. – спорадично і окремими гайками, переважно в межах 1300–1480 м н.р.м. [75, 102]. Фрагментарно біля потоків у Закарпатській обл. Релікт. **, 3-6.

P. mugo Turra – сосна гірська, жереп – сосна горная, с. жереп - ефірні олії, стильбени, флавоноїди, монотерпеноїди, дитерпеноїди, органічні кислоти, каротиноїди, вітаміни: С, фенолкарбонові кислоти; при захворюванні органів дихання; насіння – харчова; декоративна рослина [64].

Сировина: деревина, живиця, насіння.

ПСТ: Карпати: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. У субальпійському поясі формує зону криволісся [8, 76]. *,+, 1-6.

P. pallasiana D. Don – с. Палласова, с. кримська – с. Палласова, с. крымская - монотерпеноїди, дитерпеноїди, стероїди, насичені аліфатичні спирти, ефірні олії; антибактеріальна, фітонцидна, імуностимулююча [64].

Сировина: деревина, хвоя.

ПСТ: в гірських районах Криму як важлива лісоутворююча порода [55]. Вирощують для заліснення, закріплення пісків, як декоративну рослину по всій Україні. +, 1-6.

P. pityusa Steven – с. піцундська – с. Станкевича - монотерпеноїди, дитерпеноїди, ефірні олії; фітонцидна, декоративна рослина [64].

Сировина: деревина, хвоя.

РП: на кам'янистих схилах південного берега Криму [55]. **, 3-6.

P. sylvestris L. – с. звичайна – с. обыкновенная - смоли, ефірна олія, дубильні речовини, дитерпеноїди, монотерпеноїди, стильбени, стероїди, флавоноїди, вітаміни, ліпіди, каротиноїди, фенольні сполуки, фенолкарбонові кислоти, вищі жирні кислоти, вищі аліфатичні спирти і їх похідні, віск [64]; протизапальна, сечогінна, потогінна, ранозагоювальна, фітонцидна. З деревини виробляють терпентин, каніфоль, скипидар, деревне вугілля, ефірну олію, дьоготь; з зелених гілок - хлорофілову

пасту, хвойний екстракт, препарати з аскорбіновою кислотою і рутином [100]. Бруньки - як відхаркувальний, дезинфікуючий і сечогінний засіб. При перегонці живиці (терпентин) отримують ефірну олію (живичний скипидар) і смолу (каніфоль), яку використовують для виготовлення бактерицидних пластирів і клеолу. Зелені шишки - кровоспинний засіб; пилок – при ревматизмі, подагрі; з медом – після тяжких хвороб і операцій; молоді пагони (відвар на молоці) при захворюванні органів дихання [42].

Сировина: деревина, живиця, бруньки, зелені гілки, молоді верхівки пагонів (до розкривання хвої), пилок.

ПСТ: Полісся та півн. ч. Лісостепу - в лісах, чисто соснових чи мішаних, звичайно лісоутворюючий вид; Карпати, Закарпаття – в окремих урочищах [3]; південні райони Лісостепу та півн. ч. Степу – на піщаних терасах долин річок острівні місцезнаходження [40]; верхній лісовий пояс Гірського Криму [55]. +, 1- 6.

CUPRESSACEAE

Juniperus communis L. - яловець звичайний – можжевельник обыкновенный - ефірна олія, вуглеводи, барвники, органічні кислоти, смоли, мікроелементи, дубильні речовини, сесквітерпеноїди, стероїди, дитерпеноїди, флавоноїди, лігнани, антоціанідини, віск; відхаркувальна, дезинфікуюча, сечогінна, фітонцидна, зовнішньо - болезаспокійлива, відволікаюча; застосовують при подагрі, сечокам'яній та жовчнокам'яній хворобі, туберкульозі, бронхіті, виразковій хворобі шлунку, алергії; пряно-ароматична, фарбувальна, отруйна [64]. Шишкоягоди використовують для ароматизації горілчаних напоїв [100]; декоративна рослина.

Сировина: шишкоягоди, гілки з хвоєю, деревина.

ПСТ: Карпати: в лісовому поясі зрідка. Правобережні поліські райони - звичайно, на півночі Чернігівської обл. – спорадично, Сумська обл. - рідко. Зрідка в північних районах Лісостепу. В соснових та мішаних лісах, іноді формує підлісок. +, 3, 4, 6.

J. excelsa M. Bieb. - я. високий – м. высокий - ефірні олії, дубильні речовини, сесквітерпеноїди, дитерпеноїди, катехіни; ефірна олія позитивно впливає на біоенергетичні процеси в організмі, бактерицидна дія [64].

Сировина: шишкоягоди, гілки з хвоєю, деревина.

РП: в гірських районах Криму створює невеликі ділянки реліктових лісів [18]. **, 3-6.

J. foetidissima Willd. - я. вонючий – м. вонючий - ефірні олії, сесквітерпеноїди, дитерпеноїди, ранозагоювальна.

Сировина: шишкоягоди [64].

РП: Гірський Крим. Світлі ліси, відкриті схили, переважно в нижньому лісовому поясі (північні схили головної гряди) [55]. **, 3-5.

J. hemisphaerica C. Presl. (J. depressa Steven) – я. напівкулястий - м. полушаровидный – ефірна олія, дубильні речовини [64].

Сировина: шишкоягоди.

ПСТ: Гірський Крим. Світлі ліси, галявини, відкриті схили переважно у верхньому лісовому поясі [55]. +, 2-4.

J. oxycedrus L. - я. червоний – м. красный - сесквітерпеноїди, тритерпеноїди, дитерпеноїди, вищі аліфатичні спирти, ефірна олія, стероїди, ціаногенні сполуки, флавоноїди, вищі жирні кислоти, вуглеводи й споріднені сполуки, дубильні речовини; при астенії, остеомієліті, анемії, тромбофлебіті, панкреатиті, пієліті, брадикардії; зовн. (дьоготь) – при дерматозах, алопеції.

Сировина: деревина, гілки з хвоєю, шишкоягоди [64].

ПСТ: Гірські райони Криму. Світлі ліси, сухі схили, переважно в нижньому лісовому поясі [55]. +, 3-5.

J. sabina L. - я. козачий – м. казацкий - ефірні олії, дитерпеноїди, вітаміни, лігнани, фенольні сполуки, кумарини, сесквітерпеноїди, дубильні речовини, галова кислота, віск, смола, отруйна сабінова олія, глікозид пініпікрин, аскорбінова кислота, сапоніни, флавоноїди; абортивна, застосовують при пропасниці, паралічі, істеричних приступах, протиглисна, зовнішньо - застосовують при ревматизмі, ранозагоювальна, для виведення бородавок, фітонцидна [18]; в гомеопатії – при хворобах нирок, сечового міхура, стангурії, меноррагіях, жіночих хворобах, подагрі, діареї. Ефірна олія (зовн.) при поліпах, кондиломах [64]. Отруйна, декоративна рослина.

Сировина: деревина, гілки з хвоєю, шишкоягоди.

ПСТ: Закарпатська обл. – рідко (лише в Тячівському р-ні) [95]. Гірські райони Криму: ближче до верхньої межі лісу, сухі схили. Відслонення гірських порід, вапнякові скелі. *, -, 4, 5, 6.

J. sibirica Burgsd. - я. сибірський – м. сибирский - ефірні олії, сесквітерпеноїди, дитерпеноїди, вуглеводи, дубильні речовини; відхаркувальна, протицинготна; для ароматичних ванн, при раку шкіри (у комплексі з променевою терапією); не рекомендовано при нефритах, виразці шлунка [64].

Сировина: шишкоягоди, гілки з хвоєю, деревина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. в субальпійському поясі, на верхній межі лісу. Кам'янисті схили, розсипи, пустища [8]. +, 2-5.

Platycladus orientalis (L.) Franco (Thuja orientalis L.) - **широкогілочник (туя) східний - широковеточник восточный** - органічні кислоти, аліфатичний сирт, вуглеводні, ефірна олія, дубильні речовини, сесквітерпени, флавоноїди, прополони; кровоспинна, в'яжуча, жарознижуюча, сечогінна, седативна, антифунгіцидна, загальнозміцнююча, тонізуюча.

Сировина: обмислені пагони, насіння.

ПСТ: культивують в ботанічних садах, парках, на присадибних ділянках.

EPHEDRACEAE

Ephedra distachya L. - ефедра двоколоскова – хвойник двуколосковый, кузьмичева трава - алкалоїди, дубильні речовини, аскорбінова кислота, смоли; протиастматична, протиалергійна, болезаспокійлива, протиревматична, при захворюванні шлунка, кишечнику, дихальних шляхів. Мегастробіли – жарознижуюча, використовують в лікеро-горілчаній галузі, як харчовий продукт [64].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: кам'янисті степи спорадично: переважно Кіровоградська, Дніпропетровська, Миколаївська, Полтавська, Запорізька, Донецька, Луганська обл. [40]; АР Крим (степовий і передгірний та на південному березі спорадично) [55]. Заходить на приморські коси Чорного і Азовського морів. На кам'янистих, рідше піщаних місцях. *, -, 3, 4.

MAGNOLIACEAE

Magnolia grandiflora L. - магнолія великоквіткова – магнолия крупноцветная –ефірна олія, алкалоїди, глікозиди; розширює судини, знижує артеріальний тиск, тонізує; для лікування гіпертонічної хвороби на ранніх стадіях, ефірну олію з молодих листків й квіток вживають як засіб від випадання волосся [42].

Сировина: листя, квітки.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах, парках.

SCHISANDRACEAE

Schisandra chinensis (Turcz.) Baillon – лимонник китайський – лимонник китайский - ефірна олія, лігнанові сполуки; тонізуюча; при хронічному кашлі, астмі, ускладненому сечовипусканні, діареї, порушенні пульсу, безсонні; харчова [109].

Сировина: плоди.

ПСТ: культивують на присадибних ділянках, в ботанічних садах.

ARISTOLOCHIACEAE

Aristolochia clematitis L. - хвилівник звичайний – кирказон ломоносовидный - ефірна олія, стероїди, алкалоїди, вуглеводи, органічні кислоти, флавоноїди, смоли, гіркоти, дубильні речовини; болезаспокійлива, послаблююча, ранозагоювальна, кардіотична, жарознижуюча, сечогінна, потогінна, протиалергійна [68].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: майже вся Україна. На Поліссі – переважно по долинах річок, в рекреаційних місцях. Масово в Правобережному Лісостепу. В Одеській, Миколаївській, Херсонській і Запорізькій обл. – фрагментарно. Вологі листяні ліси, чагарники, заплави. +, 3, 4.

Asarum europaeum L. - копитняк європейський – копытень европейский - ефірна олія, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, органічні кислоти, гіркоти, дубильні речовини; відхаркувальна, протизапальна, спазмолітична, діуретична, кровоспинна, ранозагоювальна, кардіотична, антигельмінтна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся - основний сировинний регіон; Карпати, Прикарпаття спорадично; в Лісостепу, особливо північних районах - досить часто чи часто. Південніше зрідка чи спорадично. В тінистих вологих, переважно мішаних та широколистяних (грабових, грабово-дубових, букових) лісах. *, +, 1-4.

LAURACEAE

Laurus nobilis L. – лавр благородний - лавр благородный – жирна олія, ефірна олія (до 3%); протизапальна, пряно-ароматична; в мазях при ревматизмі [51].

Сировина: плоди і листя.

ПСТ: вирощується в садах і парках переважно на південному березі Криму, зрідка дичавіє.

NYMPHAEACEAE

Nymphaea alba L. - латаття біле – кувшинка белая - алкалоїди, дубильні речовини, вуглеводи, органічні кислоти, флавоноїди, карденоліди, жирна олія, жирні кислоти; протипухлинна, кровоспинна, в'яжуча, болезаспокійлива, седативна, гіпотензивна; фарбувальна; при папіломатозі сечового міхура, гастриті, хворобах нирок; зовнішньо - для розтирання при бронхіальній астмі, радикуліті, ревматизмі [68].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська обл.; в Лівобережному Лісостепу – переважно по Дінцю і притоках; в Степу по Дніпру, в пониззі річок Інгульця, Південного Бугу, Дунаю. Прісноводні непротічні й слабопротічні ділянки замулених водойм — річок, озер, стариць, ставків, де товща води може коливатися від 0,5 до 3 м, подекуди до 5 м і більше. *, +, 2-3.

Заготівля сировини (кореневищ та коренів) потребує суворого контролю.

N. candida C. Presl – л. сніжно-біле – к. чистобелая - алкалоїди, антоціани, флавоноїди; в'яжуча; при хворобах нирок і сечового міхура, жовтусі, виразках кишечнику [68].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. – спорадично; Чернігівська, Сумська обл. – рідко; Полтавська, Харківська обл. – дуже рідко [20]; Черкаська, Тернопільська обл. – зрідка. На мілководді прісноводних озер, старицях річок, замулених берегах ставків, річок і водосховищ. *, 2-3.

Заготівля сировини (кореневищ та коренів) потребує суворого контролю.

Nuphar lutea (L.) Smith - глечики жовті – кубышка желтая - алкалоїди, вуглеводи, стероїди, вітаміни, каротин, дубильні речовини, кумарини, органічні кислоти; контрацептивна, спазмолітична, гіпотензивна, болезаспокійлива, ранозагоювальна, протизапальна, діуретична, жарознижуюча, заспокійлива, седативна, фарбувальна; при гострих і хронічних трихомонадних захворюваннях, імпотенції, опущенні матки, анацитних гастритах [68].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: вся Україна, крім Криму – спорадично [84]. Мілини замулених озер, заплав, рік з повільною течією. Загальна площа заростей глечиків в Україні складає близько 5 тис. га, сировинно цінними є лише 7-10% цих заростей [20]. Основні запаси і найбільші площі глечиків зосереджені на Поліссі (Київська, Чернігівська та Житомирська обл.), в Полтавській обл. та в басейні Дніпра. Промислова заготівля сировини даного виду зараз припинена в Україні. Індивідуальний збір кореневищ глечиків підлягає суворому контролю з боку регіональних підрозділів Мінприроди. *, +, 2, 3.

Заготівля сировини (кореневищ та коренів) потребує суворого контролю.

CERATOPHYLLACEAE

Ceratophyllum demersum L. - кушир темно-зелений – роголистник темно-зеленый - при жовтусі, гіпертонічній хворобі; жарознижуюча.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, звичайно. Замкнуті і слабопротічні прісні водойми, зрідка мілини стоячих водойм. +, 3. Продуктивність фітомаси складає 2–80 т/га свіжозібраної сировини [68].

RANUNCULACEAE

Aconitum anthora L. – аконіт протиотруйний – аконит противоядный - алкалоїди: анторин, псевдоанторин, атизин (максимум – в період плодоношення); вітамін С, флавоноїди, жирна олія (нас.); гіпертензивна, протиаритмічна, антигельмінтна, протималярійна, інсектицид [68]; отруйна рослина.

Сировина: корені, надземна частина (трава).

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська обл. - переважно по Дністру й притоках; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл.; Кіровоградська, Одеська обл. – рідко. Луки, узлісся, чагарники, трав'янисті та кам'янисті схили, долини гірських річок. *, 4, 5.

A. moldavicum Hacq. ex Rchb. - а. молдавський – а. молдавский – алкалоїди [68].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття. В лісах, серед чагарників на вологих і свіжих бурих та сірих лісових ґрунтах, зрідка. *, 5.

A. nemorosum M. Bieb. ex Rchb. – а. дібровний – а. дубравный - алкалоїди, аскорбінова кислота; болезаспокійлива (зовн.), жарознижуюча, протиглисна, застосовують при малярії, кишкових захворюваннях, протиотруйна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Лівобережжя Лісостепу та Степу, одиничні місцезнаходження в Київській, Полтавській, Харківській, Дніпропетровській обл. На узліссях, серед чагарників, в лісах. *, -, 4, 5.

A. variegatum L. - а. строкатий – а. пестрый – алкалоїди; отруйна, декоративна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: основні місцезростання зосереджені на півдні Івано-Франківської та південному сході Закарпатської обл. Одиничні місцезнаходження у Львівській, Волинській, Тернопільській, Вінницькій обл. В горах – до субальпійського поясу. Світлі сирі ліси, галявини, береги рік. *, -, 4, 5.

Actaea spicata L. - воронець колосистий - воронец колосистый - алкалоїди, сапоніни, органічні кислоти, речовини подразнюючої та наркотичної дії, жирна олія; протималярійна, серцево-судинна, седативна, блювотна, послаблююча; застосовують при укусах отруйних змій, мігрені, носових кровотечах, епілепсії, деяких венеричних хворобах, артриті; плоди – при анемії, порушенні обміну речовин, головних болях [68]; отруйна, фарбувальна, декоративна рослина. Використовується переважно в народній медицині і гомеопатії.

Сировина: корені, кореневища, надземна частина, плоди.

ПСТ: розсіяно - Карпати, Лісостеп, Полісся (за винятком північних районів). Південна межа значного поширення проходить по умовній лінії Бершадь – Сміла – Полтава – Балаклея – Куп'янськ. Відсутній в Степу. Одиничні місцезнаходження в Криму [16]. Звичайно в лісах (частіше – дубово-грабових), серед чагарників. *, -, 4, 5.

Adonis aestivalis L. - горицвіт літній – горицвет летний - сапоніни, глікозиди, органічні кислоти, поліфеноли, вуглеводи, каротин, карденоліди, алкалоїди; кардіотична, кровоспинна, послаблююча, блювотна, сечогінна [68].

Сировина: трава.

ПСТ: Тернопільська, Волинська, Київська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Одеська обл. Розсіяно по всій території. Спорадично чи рідко в Миколаївській, Херсонській, Запорізькій, Донецькій обл., в Степовому Криму [87]. Посіви, засмічені місця, сухі схили. *, -, 4. Потребує введення в культуру.

A. annua L. - г. однорічний – г. однолетний - вуглеводи й споріднені сполуки; замінник A. vernalis L.; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: поодинокі місцезнаходження в лісостепових районах Волинської, Хмельницької, Вінницької, Київської, Полтавської та Харківської обл. Синантропні місцезростання узбіччя угідь, доріг. На сухих чорноземах. -, 4, 5.

A. flammea Jacq. – г. полум'яний – г. пламенный - виявляє властивості активного осмотичного діуретика, рекомендується для створення лікарських засобів, регулюючих водно-сольовий обмін [68].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: зрідка в Одеській, Херсонській, Донецькій обл.; частіше в південних степових районах і передгірному Криму. Основні локалітети в Присивашші. На сухих схилах, по окраїнах посівів, зрідка на забур'янених місцях. *, -, 4, 5.

A. vernalis L. - г. весняний – г. весенний - глікозиди, сапоніни, карденоліди, алкалоїди, органічні кислоти, мінеральні солі, поліфеноли, жирна олія, стероїди, вуглеводи, вітаміни, флавоноїди, дубильні речовини; кардіотична, седативна, сечогінна, протиалергійна, протиревматична, протиастматична [68].

Сировина: трава.

ПСТ: спорадично: Волинська, Житомирська, Київська, Сумська, Полтавська, Харківська, Луганська, Миколаївська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька обл. [106]; часто в передгірних районах Криму. Нерозорані схили балок та вододілів, серед степових чагарників, на лучно-степових ділянках. Надає перевагу відкритим ділянкам. *, -, 3-6. Наявні ресурси недостатні для задоволення попиту на сировину і вони швидко зменшуються. Не допускається заготівля сировини в природних місцезростаннях.

A. wolgensis Steven - г. волзький – г. волжский – глікозиди, сапоніни, органічні кислоти, жирна олія, вуглеводи, карденоліди, строфантин, кумарини, флавоноїди; дія аналог. A. vernalis [68].

Сировина: трава.

ПСТ: Вінницька, Тернопільська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Кіровоградська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл. Рідко на степових та лучно-степових схилах. *, -, 3-6. Не допускається заготівля сировини в природних місцезростаннях.

Anemone nemorosa L. - анемона дібровна – ветреница дубравная - сапоніни, лактони: протоанемонін; в гомеопатії – седативний, діуретичний і потогінний засіб; при серцевих хворобах, запаленні легень, гострих респіраторних інфекціях; зовнішньо – при захворюваннях шкіри, подагрі як антибактеріальний засіб [68].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: Полісся, Карпати, Прикарпаття - масово; Вінницька, Тернопільська, Хмельницька, Кіровоградська, Черкаська обл. - часто; Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська обл. - спорадично. Вільшняки, сирі листяні і мішані ліси, галявини; в парках. +, 2- 4, 6.

A. ranunculoides L. - а. жовтецева - в. лютичная - камфора, анемол; застосовують при бронхіальній астмі, сифілісі, рахіті, подагрі, набряках, потогінна [100]; антибактеріальні властивості; зовнішньо – подразнюючий шкіру засіб (для виведення бородавок) [68], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: лісові, лісостепові та степові райони України. Переважно в листяних лісах, парках. +, 3, 6.

A. sylvestris L. – а. лісова – в. лесная - органічні кислоти, флавоноїди, вітамін С, лактони; седативна, ранозагоювальна, протиревматична; при застуді, ревматизмі, шкірних хворобах, антибактеріальні властивості; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: спорадично чи рідко в південних районах Волинської, Київської, Чернігівської, Сумської обл.; Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська обл. - часто; Полтавська, Харківська, Одеська, Херсонська обл. – рідко. Розсіяно чи спорадично в чагарниках, на лучно-степових схилах поблизу узлісь широколистяних лісів. *, -, 3, 4.

Aquilegia vulgaris L. – орлики звичайні - водосбор обыкновенный – алкалоїди, ціаногенні сполуки, вітамін С, жирна олія (нас.); при захворюванні жовчних шляхів, сечового міхура, шкіри, альгоменореї, імпотенції; як протизапальний, заспокійливий, діуретичний засіб; насіння – при пухлинах; інсектицидна, отруйна, декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся – спорадично на узліссях і галявинах світлих лісів на слабокислих і нейтральних свіжих ґрунтах. Лівобережний Лісостеп та Гірський Крим – поодинокі місцезнаходження. Вирощують на присадибних ділянках, дичавіє. *, -, 3-6.

Batrachium aquatile (L.) Dumort. - водяний жовтець водний – водяной лютик водный - застосовують при головних болях, як абортивний і відволікаючий засіб; при хворобах суглобів, відвар застосовують при корості [68].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття - спорадично; Полісся: Волинська, Рівненська, Житомирська обл. – звичайно. Рідко в Степу. Замкнуті й слабопротічні водойми, заплави, болота, канави. -, 3 [16].

B. trichophyllum (Chaix) Bosch - в. ж. волосистий – в. л. волосистный - сапоніни; болезаспокійлива при шлункових і головних болях [68].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття спорадично; Львівська, Тернопільська, Хмельницька обл. - рідко; Полісся: Волинська, Рівненська, Житомирська обл. Спорадично в водах з повільною течією. -, 3, 4.

Caltha palustris L. - калюжниця болотна – калужница болотная - алкалоїди, вітаміни: С, каротин; сапоніни, флавоноїди, жирна олія (нас.); подразнююча, фітонцидна, протикашлева, антибактеріальна; фарбувальна, харчова; при бронхіті, порушенні менструального циклу, обміну речовин, анемії, застуді, онкологічних захворюваннях матки і шлунка; зовнішньо – при опіках, ранах, ревматизмі; медонос, перганос, отруйна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Полісся, Прикарпаття та правобережні лісостепові райони - звичайно; Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - спорадично; на Лівобережжі рідше; зрідка трапляється по Дінцю [40]. Болота, заплави, мілини рік. *, +, 2-4.

Ceratocephala testiculata (Crantz) Besser - реп'яшок яйцеподібний - рогоглавник яйцевидный - карденоліди, алкалоїди, флавоноїди, вуглеводи, каротин, лактони, смола; ранозагоювальна, бактерицидна при шкірних захворюваннях, екземі; отруйна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Рівненська, Житомирська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська обл. - спорадично; лівобережні лісостепові й степові райони - звичайно. Частіше на сухих схилах, в лісосмугах, на порушених ділянках в степу. +, 3, 4.

Cimicifuga europaea Schipcz. (Cimicifuga foetida auct. non L.) - клопогін європейський – клопогон европейский - ефірна олія, алкалоїди, органічні кислоти, дубильні речовини, вуглеводи, жири, смолисті сполуки; тонізуюча, знеболююча; застосовують при укусах отруйних змій, мігрені, бронхіальній астмі, стоматиті, гінгівіті, поліартриті, сифілісі, гонореї, пропасниці; при менопаузі, для посилення родової діяльності, для знищення клопів; отруйна [68].

Сировина: кореневища з коренями.

ПСТ: переважно Правобережжя: південна частина Полісся, та північна частина Лісостепу. Зрідка в Прикарпатті в Закарпатській і Чернівецькій обл. На Лівобережжі – окремі локалітети в Полтавській обл. В лісах, чагарниках, на узліссях. -, 3, 4.

Clematis integrifolia L. - ломиніс цілолистий – ломонос цельнолистный -алкалоїди, дубильні речовини, смоли, карденоліди, вітамін С, жирна олія (нас.); протисудомна, бактерицидна, фунгіцидна, протистоцидна; при сифілісі, водянці, ревматизмі, онкологічних захворюваннях, зовнішньо - при гнійних і грибкових захворюваннях; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: основна зона поширення в Україні – Лісостеп і Степ (північна частина). Житомирська обл. - рідко; Хмельницька, Вінницька обл. - по Дністру часто; Київська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська. Луганська, Донецька Дніпропетровська обл. - часто; Миколаївська, Одеська обл. - спорадично; гірські райони Криму – рідко на яйлах, галявинах у верхньому гірському поясі. Розсіяно чи спорадично на узліссях, галявинах широколистяних та мішаних лісів, серед чагарників, на степових схилах. *,-, 4, 5.

C. orientalis L. - л. східний – л. восточный - алкалоїди, органічні кислоти: транс-аконітова, фенолкарбонові кислоти та їх похідні; бактерицидні, протистоцидні, інсектицидні; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: поодинокі місцезнаходження в Запорізькій обл. на узбережжі Азовського моря. Береги річок, прибережні ліси, чагарники рідко. -, 5.

C. recta L. (C. pseudoflammula Schmalh. ex Lipsky [16]**) – л. прямий – л. прямой** - жирна олія (плоди), алкалоїди; сечогінна, потогінна, бактерицидна, фунгіцидна, протипухлинна, ранозагоювальна; при гнійних ранах, онкологічних хворобах, виразці шлунка, мігрені, корості (зовн.); декоративна, отруйна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати (за винятком високогірних районів), Полісся, Лісостеп - досить звичайно; Миколаївська, Одеська обл. - рідко; майже відсутній у високогір'ї Карпат [8], правобережній частині Дніпропетровської, Херсонській обл. і в Криму; Запорізька обл. - дуже рідко [16]. В світлих широколистяних та мішаних лісах, на схилах, серед чагарників. +, 3 -5.

C. vitalba L. - л. виноградолистий – л. виноградолистный - органічні кислоти: *транс*-аконітова; сапоніни тритерпенові, алкалоїди; дубильні речовини, вітаміни: Е, каротин; фенолкарбонові кислоти; вищі аліфатичні спирти; вищі жирні кислоти; ефірні олії; застосовують при венеричних і онкологічних захворюваннях, інсектицидна; декоративна рослина.

Сировина: надземна частина [68].

ПСТ: Закарпаття – часто; Карпати, Прикарпаття - спорадично [8]; гірські райони Криму – досить часто [18] на порубах, узліссях світлих лісів, серед чагарників, на кам'янистих відкритих схилах частіше в нижньому гірському поясі. *, 4-6.

Consolida ajacis (L.) Schur - сокирки Аякса – сокирки Аякса - алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: зрідка в Чернівецькій, Одеській, Херсонській, Запорізькій, Донецькій обл. і в Криму. Культивується, дичавіє [16]. Луки, біля дороги, житла, в посівах. -, 4, 6.

C. divaricata (Ledeb.) Schroedinger - с. розчепірені – с. растопыренные - алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим - рідко [16]. Адвентивний вид на сухих степових схилах, забур'янених місцях. -, 4.

C. orientalis (J. Cay ex Gren. et Godr.) Schroedinger - с. східні - с. восточные - алкалоїди, органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, антоціани.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісостепові і північна частина степових районів України – зрідка. Переважно в південній частині Запорізької, Херсонської обл. та в Криму. На забур'янених місцях, схилах, в посівах, садах. -, 4. 5.

C. paniculata (Host) Schur - с. волотисті - с. метельчатые - алкалоїди; курареподібна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісостепові райони (на півдні), лівобережні степові райони та Степовий Крим - звичайно. Розсіяно на лучно-степових схилах, порушених степових ділянках, у посівах, на рудеральних місцезростаннях. -, 3, 4.

C. regalis S.F. Gray – с. польові - с. полевые - алкалоїди, органічні кислоти, глікозиди; сечогінна, болезаспокійлива, протизапальна, антигельмінтна, жовчогінна, інсектицидна [68]; курареподібна (викликає розслаблення скелетних м'язів); при плевриті, пневмонії, головному болю, гепатиті, судомах, хворобах сечостатевих органів, гіпертрофії передміхурової залози [13].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вид зростає по всій Україні за винятком високогір'їв Карпат і Криму. Частіше в південній частині Полісся та Лівобережному Лісостепу: Полтавська, Харківська, Сумська обл. Переважно в посівах, на порушених землях. +, 3, 4.

Delphinium elatum L. - дельфіній високий – живокость высокая - алкалоїди, антоціани, флавоноїди, жирна олія (нас.); курареподібна, антигельмінтна, блювотна, діуретична, жовчогінна, послаблююча, інсектицид, медонос; при шлункових захворюваннях, епілепсії, водянці, жовтусі, онкологічних захворюваннях; отруйна, декоративна рослина, інсектицид [68].

Сировина: корені, кореневища, надземна частина.

РП: рідко на Буковині [16]. В букових лісах, на узліссях, порубах. **, 5.

D. puniceum Pall. - д. яскраво-червоний - ж. пунцовая - алкалоїди; медонос [68].

Сировина: надземна частина.

РП: ДЗЛС, ЛЗЛС – одиничні місцезнаходження [40]. На кам'янистих схилах, степах. **, 5.

Ficaria calthifolia Rchb. – пшінка калюжницелиста – чистяк калужницелистный – дубильні речовини, γ –лактони; діуретична, антибактеріальна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: окремі місцезнаходження в Івано-Франківській, Миколаївській, Херсонській, Донецькій, Луганській обл. і Криму (південно-бережні райони) [16]. В сирих лісах, чагарниках, степових колках. -, 3, 4.

F. verna Huds. – п. весняна – ч. весенний - сапоніни, ефірна олія, аскорбінова кислота; протизапальна, антибактеріальна; при золотусі, геморої, укусах гадюк [68].

Сировина: вся рослина.

! ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся - звичайно; Лісостеп - спорадично; в Степу - рідко; в АР Крим - переважно на південному березі. Освітлені переважно широколистяні ліси, парки. +, 3, 6.

Helleborus niger L. - чемерник чорний – морозник черный - стероїди, буфадієноліди, сапоніни, γ- лактони, флавоноїди; застосовують при менінгіті і нервових захворюваннях, інсульті, шкірних, онкологічних захворюваннях [68].

Сировина: корені, кореневища, надземна частина.

РП: Окремі місцезнаходження в Хмельницькій обл. Вирощують в колекціях спеціалізованих господарств, ботанічних садах, зрідка дичавіє. **, 3, 4.

H. purpurascens Waldst. et Kit. – ч. червонуватий – м. красноватый - глікозиди; застосовують при хронічній серцевій недостатності; корені і кореневища – сировина для отримання глікозиду корельборину для лікування серцевої недостатності, листя – для отримання галенових препаратів і чистих глікозидів; антибактеріальна, послаблююча; отруйна, декоративна рослина [68].

Сировина: корені, кореневища, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - спорадично; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. - рідко. В лісах, серед чагарників. *, 4, 5, 6.

Hepatica nobilis Schreb. - печіночниця звичайна – печеночница обыкновеиная - дубильні речовини, смоли, глікозиди [100]; кумарини, сапоніни, флавоноїди; застосовують при хворобах печінки, жовчнокам'яній хворобі, в т.ч. цирозі і злоякісних новоутвореннях; запаленні селезінки,

печінки, сечового міхура, бронхіті, шкірних хворобах, ревматизмі, зубному болю, поносі, мігрені, жовтусі, алергії; протикашлева; зовнішньо – при ангіні, для промивання очей, гнійних ран, виразок; токсична, медонос, декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно Правобережжя: Карпати, Прикарпаття, Полісся; рідше - Лісостеп. У свіжих та вологих листяних і мішаних лісах, серед чагарників. *, 2, 3.

Isopyrum thalictroides L. - рівноплідник рутвицелистий – равноплодник василистниковый - алкалоїди, флавоноїди, ціаногенні сполуки; декоративна [68].

Сировина: корені, кореневища, надземна частина.

ПСТ: переважно Правобережжя: Карпати, Прикарпаття, Полісся, Лісостеп. В тінистих вологих листяних і мішаних лісах, на порубах, серед чагарників. -, 2, 3.

Myosurus minimus L. - мишачий хвіст малий - мышехвостник маленький – γ–лактони, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, частіше північні райони, в Степу рідко (Присивашшя). Місцями утворює зарості на порушених землях як бур'ян. Вологі солонцюваті пониження, вигони, перелоги, вздовж доріг, у посівах. +, 2- 4.

Nigella arvensis L. - чорнушка польова – чернушка полевая - кумарини, флавоноїди, вітаміни, ефірна олія, сапоніни, алкалоїди, ферменти, жирна олія; діуретична, медонос [68].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: Волинська. Житомирська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Кіровоградська, Луганська, Донецька, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим (степові райони) - рідко. Розсіяно в посівах, на сухих схилах. -, 3, 4, 6.

N. damascena L. - ч. дамаська – ч. дамасская - алкалоїди, вітамін С, Е, флавоноїди, ефірна олія, сесквітерпенові сполуки, фермент ліпаза, жирна олія (нас.); гомеопатична, сечогінна, вітрогінна, регулююча менструацію; застосовують при ракових захворюваннях, порушенні діяльності гравного тракту [11]; медонос, декоративна[68].

Сировина: насіння.

ПСТ: часто на півдні Криму. Поодинокі місцезнаходження в Лісостепу [16]. Степові схили, забур'янені місця, закинуті поля. -, 3, 4, 6.

N. sativa L. - ч. посівна - ч. посевная - сапоніни тритерпенові, алкалоїди, ліпіди; антибактеріальна, застосовують при бронхіальній астмі і сечокам'яній хворобі; протистоцидна, стимулююча, діуретична, лактогенна, регулююча менструації, фунгіцидна, антигельмінтна, медонос [68].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: культивується, дичавіє. Сади, посіви.

Pulsatilla patens (L.) Mill. s.l. (incl. Pulsatilla latifolia Rupr.) - сон розлогий (широколистий) – прострел раскидистый (широколистный) - кумарини, сапоніни, γ-лактони, антоціани; антибіотичні і антибактеріальні властивості; при загальній слабості, пропасниці, внутрішніх кровотечах, паралічі, ревматизмі, алкоголізмі, епілепсії, туберкульозі, жіночих хворобах [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття – рідко; Одеська, Вінницька, Київська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. - спорадично; Луганська, Донецька обл. - зрідка [16]. На відкритих схилах, серед чагарників, в розріджених соснових і мішаних лісах. *, 3–5.

P. pratensis (L.) Mill.* s.l. (incl. P. bohemica (Skalický) Tzvelev, *P. nigricans Störck*) – *с. лучний – с. луговой - тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, γ-лактони, антоціани, алкалоїди, органічні кислоти, ефірна олія; антибактеріальна, фунгіцидна відхаркувальна; при гастриті, корі, нервових хворобах, запаленні євстахієвої труби, аменореї, кон'юктивіті, порушенні менструального циклу, онкологічних захворюваннях [68].

Сировина: надземна частина.

РП: Київська, Чернігівська, Вінницька, Кіровоградська, Хмельницька, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - рідко; Полтавська, Сумська, Донецька, Луганська обл. – часто [16]. На відкритих сухих схилах, серед чагарників, розріджених соснових лісах. **, 3-5. Не використовується в офіційній медицині України.

Ranunculus acris L. - жовтець їдкий – лютик едкий - сапоніни, алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, каротин, жирна олія; болезаспокійлива, бактерицидна, фунгіцидна, протизапальна, стимулююча обмін речовин; при невралгії, ревматизмі, подагрі, туберкульозі легень,

хворобах очей, горла, носа, лімфатичних вузлів, жіночих хворобах, внутрішніх кровотечах, ранах, фурункульозі, бородавках, ліпомах, хворобах печінки і шлунково-кишкового тракту, захворюваннях печінки [68], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна окрім Криму. Сировинний регіон охоплює Полісся й Карпати. Переважно на відкритих вологих луках. +, 3, 4. Щільність запасу може сягати 1, 2 т/га (свіжозібраної сировини).

R. auricomus L. - ж. золотистий – л. золотистый - кумарини, флавоноїди, органічні кислоти, жирна олія; медонос [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Полісся, Лісостеп - звичайно; на півночі Лівобережного Лісостепу - розсіяно; на сході – по Дінцю. На лісових луках, галявинах. -, 4.

R. bulbosus L. - ж. бульбистий – л. луковичный - кумарини, γ-лактони, алкалоїди, органічні кислоти, флавоноїди; застосовують при подагрі, ревматизмі, невралгії, грипу, шкірних захворюваннях, бородавках, мозолях, ліпомах; антифунгальні властивості; харчова, декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, південні райони Полісся – розсіяно [16]. Суходільні луки, схили, окраїни полів, в соснових лісах, на узліссях, в чагарниках (переважно на піску). В горах в нижньому поясі. -, 3, 4.

R. carpaticus Herbich - ж. карпатський – л. карпатский - флавоноїди, каротиноїди, жирна олія (плоди) [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська (південний схід), Чернівецька (західні райони), Івано-Франківська (південні райони) обл.[16]. Альпійські луки, схили, галявини. *, -, 3, 4.

R. cassubicus L. – ж. кашубський - л. кашубский - алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно Карпати, Прикарпаття і лісостепова зона України [16]. Узлісся листяних і мішаних лісів, прилісові луки. *, -, 3, 4.

R. chius DC. - ж. хіоський – л. хиосский - γ-лактони; жирна олія (плоди), виявлена фунгіцидна активність [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (південнобережні райони), зрідка [16]. Лісові луки, серед чагарників, в садах, на полях, біля канав, річок. -, 4.

R. constantinopolitanus (DC.) D'Urv. – ж. константинопольський – л. константинопольский - алкалоїди, жирна олія (плоди), вищі жирні кислоти [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (переважно гірські райони Криму). Галявини дубових і букових лісів. *, 3, 4.

R. flammua L. - ж. вогнистий – л. жгучий - γ-лактони, кумарини: умбеліферон, скополетин; гомеопатичний засіб, антибактеріальні властивості; при корості, онкозахворюваннях, пропасниці [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся; північні райони Лісостепу спорадично. Заплавні сирі луки, осокові болота, в прибережно-водних угрупованнях. -, 4, 5.

R. illyricus L. - ж. ілірійський – л. иллирийский - алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди; антибактеріальна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Одеська, Кіровоградська, Луганська, Полтавська, Харківська, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - розсіяно. Трав'янисті лучно-степові та степові схили. -, 4. Не використовується в офіційній медицині України.

R. lingua L. - ж. язиколистий – л. языколистный - сапоніни, γ-лактони, кумарини, флавоноїди; при пропасниці [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська. Полтавська, Харківська, Сумська, Кіровоградська, Хмельницька, Вінницька, Тернопільська, Миколаївська Дніпропетровська, Одеська, Херсонська обл. спорадично. Переважно на мілководдях заростаючих боліт, сирих луках, заболочених місцях. -, 3, 4.

R. muricatus L. - ж. колючкуватий – л. колючковатый - γ-лактони, жирна олія; застосовують при пухлинах, бородавках [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: на крайньому півдні Криму [16]. На порушених вологих ділянках в лісах, чагарниках, на полях, берегах річок. -, 4.

R. oxyspermus Willd. - ж. гостронасінний – л. остроплодный - γ-лактони; перганос [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Одеська обл.; АР Крим (степові райони) - зрідка. В степах, на схилах, сухих луках. -, 3, 4.

R. pedatus Waldst. et Kit. - ж. стоповидний – л. стоповидный - кумарини, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно Лівобережний Лісостеп, відомі окремі місцезнаходження в степових районах, на Поліссі й в Криму. Сухі лучні степи, западини, зрідка на солонцюватих луках, узліссях, серед чагарників. -, 4.

R. polyanthemos L. - ж. багатоквітковий – л. многоцветковый - органічні кислоти, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, вітаміни, жирна олія (плоди); антимікробна, антимікотична, послаблююча; при головних болях, грижі; зовнішньо – при ревматизмі, курячій сліпоті [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл.; Карпати (за винятком високогір'їв), Прикарпаття, Полісся, Лісостеп - зрідка; в Степу - частіше. На лісових луках, солонцюватих степових і лучно-степових ділянках. -, 3, 4.

R. repens L. - ж. повзучий – л. ползучий - сапоніни, глікозиди, алкалоїди, γ-лактони, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, вітаміни, хінони, жирна олія; болезаспокійлива, ранозагоювальна; зовнішньо - при бородавках, ліпомах, мозолях, для прискорення дозрівання наривів; при набряках, водянці, хронічному гастроентериті, головному болю, жіночих хворобах, асциті [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; сировинний регіон охоплює Карпати, Полісся та північні лісостепові райони. Вологі луки переважно з порушеним природним рослинним покривом. +, 2 - 4.

R. reptans L. - ж. сланкий – л. стелющийся - органічні кислоти; протипухлинна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Хмельницька, Одеська, Харківська, Луганська обл. - зрідка. На вологих луках -, 3.

R. sardous Crantz - ж. сардинський – л. сардинский - γ-лактони, флавоноїди; вищі жирні кислоти: олеїнова, лінолева, ліноленова; застосовують при зубних болях, шкірних хворобах [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: основний регіон поширення - Закарпаття, Карпати (за винятком високогірних районів), Прикарпаття, Полісся та північні лісостепові райони. Спорадично в Донецькій обл. [16]. Галявини, сирі луки, лучно-степові ділянки, синантропні угруповання. -, 3, 4.

R. sceleratus L. - ж. отруйний – л. ядовитый - ефірна олія, сапоніни, γ-лактони, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, вуглеводи, вітаміни, флавоноїди, стероїди, жирна олія; послаблююча, ранозагоювальна, болезаспокійлива, медонос; при туберкульозі. головних болях, удушші, асциті, запорах, гастроентеритах, шкірних захворюваннях, раку, рожистих запаленнях; медонос, отруйна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна, частіше в ДЗЛС, СЗЛС, ХЛс [16]. На замулених берегах, сирих луках, біля шахтних відстійників [40]. +, 3, 4.

R. stevenii Andrz. - ж. Стевена – л. Стевена - каротиноїди: ксантофіл; жирна олія [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: рідко в Тернопільській, Львівській, Рівненській та Чернігівській обл. В лісах, на галявинах, серед чагарників. -, 5.

Thalictrum aquilegifolium L. – рутвиця орликолиста - василисник водосборолистный – алкалоїди, кумарини, ціаногенні сполуки, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, жирна олія (плоди); сечогінна, послаблююча, кровоспинна, антибактеріальна; при водянці, набряках, жіночих хворобах; декоративна, отруйна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся, північно-західні лісостепові райони - розсіяно; на Лівобережжі - рідко. Сухі світлі мішані ліси, на порубах, галявинах, просіках. -, 5.

T. flavum L. – р. жовта – в. желтый - алкалоїди, органічні кислоти, сапоніни, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, жирна олія; послаблююча, сечогінна, ранозагоювальна, фарбувальна; при малярії, епілепсії, жовтусі, водянці; зовнішньо – при гнійних виразках, шкірних хворобах як антибактеріальний засіб [68], отруйна рослина.

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Карпати, Полісся, Лісостеп спорадично; на сході – зрідка в басейні Дінця. По Дніпру звичайно. На вогких луках, лучно-степових схилах, серед чагарників. -, 3-5.

T. foetidum L. - р. смердюча – в. вонючий - ефірна олія, сапоніни, алкалоїди, ціаногенні сполуки, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти, карденоліди, жирна олія; ранозагоювальна, болезаспокійлива, протизапальна; вживають при гіпертонічній хворобі I та II ступеня, шлункових захворюваннях, для лікування ран [68].

Сировина: надземна частина.

РП: Хмельницька, Тернопільська, Львівська, Вінницька, Миколаївська обл. Рідко на вапняках, гранітах, серед чагарників. **, 3, 5.

T. lucidum L. - р. блискуча – в. блестящий - алкалоїди; кумарини, флавоноїди, ціаногенні сполуки, вітамін С, жирна олія, вищі жирні кислоти; бактерицидні та фунгіцидні властивості, декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна за винятком Південного та Кримського Степу. Вогкі торф'янисті луки, узлісся, галявини, серед чагарників. -, 2- 4.

T. minus L. - р. мала – в. малый - алкалоїди, вітаміни, стероїди, сапоніни, дубильні речовини, флавоноїди, вуглеводи, жирна олія, жирні кислоти; протизапальна, кардіотична, ранозагоювальна, протипухлинна, в'яжуча, сечогінна, послаблююча; при гострих і хронічних інфекціях, водянці, поносах, гангрені, золотусі, пропасниці, епілепсії, захворюванні органів травлення [68].

Сировина: корені, надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна за винятком Карпат. Розсіяно на прилісових і степових луках, схилах, серед чагарників. +, 3, 4.

T. simplex L. - р. проста – в. простой - алкалоїди, флавоноїди, сапоніни, вітаміни, дубильні речовини, каротин, жирна олія, жирні кислоти; гінекологічна, ранозагоювальна, гіпотензивна, антибактеріальна; при шлункових і гінекологічних хворобах, набряках, водянці [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся, Лісостеп і північні степові райони спорадично; в пониззі Дніпра - зрідка. Лучно-степові схили, чагарники, на щебенистих ділянках. -, 3, 4.

Trollius europaeus L. - купальниця європейська - купальница европейская - алкалоїди, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти, каротиноїди, жирна олія (нас.); антибактеріальна, жовчогінна [68]; застосовують при шлункових захворюваннях, фурункулах, набряках, епілепсії, корості [100]; ранозагоювальна, фарбувальна, медонос, декоративна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати – досить звичайно на альпійських луках; північно-західні райони Правобережного Лісостепу - фрагментарно. Зрідка трапляється у Рівненській, Житомирській, Київській, Хмельницькій, Вінницькій, Сумській, Харківській та Полтавській обл. На свіжих луках, узліссях листяних і мішаних лісів, серед чагарників, на полонинах. Вирощують на присадибних ділянках. *, 3, 4, 6.

BERBERIDACEAE

Berberis vulgaris L. - барбарис звичайний - барбарис обыкиовенный - алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини, вуглеводи, каротин, жирна олія, органічні кислоти; жовчогінна, седативна, гіпотензивна, жарознижуюча, антисептична, послаблююча, кровоспинна; сировина для отримання берберину (корені і листя), який застосовується як жовчогінний засіб, знижує артеріальний тиск, сповільнює серцеву діяльність, викликає скорочення матки; фарбувальна, медонос.

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: Волинська, Житомирська, Київська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Херсонська обл. Листяні та мішані світлі ліси, чагарники. -, 4,5.

Заготівля сировини (коренів) потребує суворого контролю.

Gymnospermium odessanum (DC.) Takht. - гімносперміум одеський – гимноспермиум одесский - алкалоїди, вітамін С, дубильні речовини; застосовують при туберкульозі, сифілісі, сечокам'яній хворобі; декоративна рослина.

Сировина: бульби, надземна частина.

РП: серед чагарників, на степових схилах рідко в Одеській, Миколаївській, Херсонській обл. [16]. **, 3, 4.

Podophillum peltatum L. – подофіл щитовидний – подофилл щитовидный - смолисті речовини, подофілотоксин, пельтатин; протипухлинна, застосовують при лікуванні папілом сечового міхура, загострених кондилом.

Сировина: кореневище з коренями.

ПСТ: культивується на сировину переважно в західних районах України [11].

PAEONIACEAE

Paeonia anomala L. – півонія незвичайна (мар'їн корінь) – пион уклоняющийся - глікозиди, саліцилова та бензойна кислота, флавоноїди, дубильні речовини, вуглеводи; дія седативна, протипухлинна; вживають при неврастеніях з підвищеною збудливістю, безсонні, іпохондрії.

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах і парках.

P. lactiflora Pall. - п. молочноквіткова - п. молочноцветковый - вуглеводи, органічні кислоти (бензойна), ефірна олія, монотерпеноїди, тритерпеноїди, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди; болезаспокійлива, спазмолітична, седативна, сечогінна, гіпотензивна, кровоспинна [85].

Сировина: корені.

ПСТ: культивують в садах і парках.

P. peregrina Mill. – п. іноземна – п. иноземный - вуглеводи, органічні кислоти і їх похідні, стероїди, алкалоїди, азотовмісні сполуки, флавоноїди, антоціани, жирна олія[85].

Сировина: корені.

ПСТ: Культивують в садах і парках.

P. suffruticosa Andrews – п. деревовидна - п. древовидный - кетони, терпенові спирти, бензойна кислота, стероїди, галова кислота; при аменореї, дисменореї, карбункулах і виразках [109].

Сировина: кора коренів.

ПСТ: культивують в садах і парках.

P. tenuifolia L. - п. тонколиста - п. узколистный - дубильні речовини, вітаміни, флавоноїди, антоціани, жирна олія; бактерицидна, протистоцидна [85], відхаркувальна, отруйна, фарбувальна.

Сировина: корені і кореневища.

РП: ХЛс, ЛЛс, Полтавська, Харківська, Луганська обл. ЛЗЛС, ДЗЛС Луганська обл.; ПЗЛС Дніпропетровська; КрЛс, ГК. Степові кам'янисті схили, узлісся, яйли. **, 3, 4, 6.

PAPAVERACEAE

Chelidonium majus L. - чистотіл великий – чистотел большой - алкалоїди, флавоноїди, стероїди, сапоніни, жирна олія, органічні кислоти, ефірна олія, дубильні речовини, вітаміни; протибактеріальна, антигельмінтна, ранозагоювальна, жовчогінна, сечогінна, послаблююча, болезаспокійлива, скріплююча, спазмолітична, седативна, протипухлинна, анестезуюча, спазмолітична, фунгіцидна, противірусна, гіпотензивна, антигістамінна, інсектицидна, фарбувальна; при шкірних захворюваннях: рак шкіри, грибкові захворювання, екземи, кондиломи, рожисте запалення, мозолі, короста, фурункули, бородавки, веснянки; для лікування захворювань шлунка, печінки та жовчного міхура [68], отруйна рослина. Використання соку чистотілу потребує обережності, оскільки він може викликати опіки шкіри чи отруєння.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Основний сировинний регіон - Волинська, Рівненська, Житомирська, Черкаська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська обл. [49]. Зростає як рудеральний бур'ян на пустирях, у садах, парках, надає перевагу затіненим ділянкам. Масиви значної площі утворює в мішаних та соснових лісах на свіжих та вологих супіщаних слабокислих ґрунтах. Максимальні показники щільності запасу сировини (180 г/м^2) відмічені в мішаних лісах із зімкненістю крон 0,6 на вологих ґрунтах при товщині лісової підстилки до 5 см. Ліси, чагарники, парки, сади. +, 1- 4.

Glaucium corniculatum (L.) J. Rudolph - мачок рогатий – мачок рогатый - алкалоїди, жирна олія; гіпотензивна, отруйна, снодійна, протидіабетична [68].

Сировина: трава.

ПСТ: Київська, Чернігівська, Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Одеська, Полтавська, Харківська, Луганська, Херсонська обл.; АР Крим (окрім яйли) [55]. Зрідка на сухих відкритих схилах, у посівах; зрідка вирощують для потреб медицини. -, 4, 6.

G. flavum Crantz - м. жовтий – м. желтый - алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; відхаркувальна, спазмолітична, протикашлева, протизапальна, медонос. В медицині використовують

глауцину гідрохлорид як протикашлевий засіб, який на відміну від кодеїну не пригнічує дихання і роботу шлунково-кишкового тракту, не викликає привикання [78].

Сировина: трава.

РП: АР Крим (переважно на півдні) [55], розсіяно може траплятися вздовж узбережжя Азовського моря) [40]. На відкритих схилах, галечниках, зрідка вирощують в спеціалізованих господарствах. **, 4, 6.

Maclaea cordata (Willd) R. Br. – маклея серцевидна - маклея сердцевидная - алкалоїди; антимікробна; як антихолінестеразний засіб призначають при дитячих церебральних паралічах, міопатіях, прогресуючій м'язовій дистрофії [78].

Сировина: трава.

ПСТ: вирощують як декоративну рослину та у спеціалізованих господарствах переважно на півдні України.

Papaver agremone L. - мак польовий – мак полевой - алкалоїди, антоціани, ціанідини; потогінна [68].

Сировина: пелюстки.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття, західні лісостепові та степові райони, Передгірний Крим - рідко [55]. На кам'янистих місцях, піщаних ґрунтах, полях, перелогах, як бур'ян. -, 4, 5.

P. dubium L. – м. сумнівний – м. сомнительный - алкалоїди, антоціани, білки, вуглеводи, каучук, органічні кислоти, тритерпеноїди, пектини; потогінна, анальгетична, отруйна. Алкалоїд апореїн викликає судоми [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно південні лісостепові та степові райони. Зрідка на порушених землях. -, 4.

P. hybridum L. - м. гібридний – м. гибридный - алкалоїди, жирна олія, ефірна олія, вітаміни: С, К; дубильні речовини, антоціани; потогінна [68].

Сировина: пелюстки, надземна частина.

ПСТ: південні степові райони та АР Крим - розсіяно. Сухі степові схили, поля, перелоги, в посівах. -, 4.

P. orientale L. – м. східний – м. восточный - алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, жирна олія, вищі аліфатичні спирти, вітаміни: С, Е, каротин, антоціани; може використовуватись як джерело оripавіну (анальгетична дія), потогінна, отруйна дія (може викликати ураження ЦНС) [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Розводять в садах як декоративну рослину.

P. rhoeas L. - м. дикий – м. самосейка - органічні кислоти, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти, вітаміни; тонізуюча, потогінна, протипухлинна, відхаркувальна, седативна, заспокійлива; декоративна, отруйна, фарбувальна рослина. Може викликати пошкодження ЦНС [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; сировинний регіон охоплює Полісся, Лісостеп, Лісостеповий та Передгірний Крим. На порушених землях, як бур'ян у посівах. +, 1-4, 6.

P. somniferum L. - м. снотворний – м. снотворный - алкалоїди, білки, вуглеводи, слиз, каучук, органічні кислоти, тритерпеноїди, пектини; анальгетична, заспокійлива, спазмолітична (при спазмах кровоносних судин), гладкої мускулатури органів черевної порожнини [78], снодійна.

Сировина: коробочки, опій.

!. ПСТ: в культурі.

P. strigosum (Boenn.) Schur - м. щетистий – м. щетинистый - алкалоїди: реадін, реагенін, протопін, коптизин, тебаін, папаверрубіни А, В, D [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: фрагментарно в Хмельницькій, Одеська обл. та в Криму [55]. Сухі схили, в посівах, на перелогах, на узбіччі доріг рідко. -, 4, 5.

Roemeria hybrida (L.) DC. - ремерія гібридна – ремерия гибридная - алкалоїди; сечогінна, в'яжуча, бактерицидна, фарбувальна [68].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: південні райони Криму - рідко. Сухі кам'янисті й щебенисті схили, забур'янені місця. -, 4, 5.

HYPECOACEAE

Hypecoum pendulum L. - гіпекоум вислоплідний – гипекоум вислоплодный - сапоніни тритерпенові, алкалоїди, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина, листя.

ПСТ: передгірний і Південний Крим - рідко. Піщані, глинисті і кам'янисті схили, посіви, перелоги, поблизу доріг. -, 4, 5.

FUMARIACEAE

Corydalis capnoides (L.) Pers. - ряст руткоподібний - хохлатка дымянкообразная - алкалоїди груп протоберберину і бензофенантридину, флавоноїди; фарбувальна [68].

Сировина: вся рослина, надземна частина.

ПСТ: Івано-Франківська обл. - рідко. Тінисті ліси, кам'янисті осипи, поблизу річок в лісовому поясі. *, 3.

C. cava (L.) Schweigg. et Koerte - р. порожнистий – х. полая - алкалоїди: бульбокапнін, коридалін, протопін, глауцин та ін.; жирна олія; пригнічуюча ЦНС, гіпотензивна; при головному болю, пухлинах, як стумулююче міометрій при родах, аменореї [68]; декоративна, отруйна рослина.

Сировина: бульби.

ПСТ: Закарпаття, Карпати (переважно в нижній смузі лісового поясу), Прикарпаття, Полісся, Лісостеп (переважно Правобережний) фрагментарно. Тінисті листяні, рідше – мішані вологі ліси, серед чагарників, в парках. *, 2-6.

C. intermedia (L.) Mérat - р. проміжний – х. промежуточная - алкалоїди; отруйна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - часто, правобережні лісостепові райони спорадично [8]. В лісах, серед чагарників спорадично. -, 3, 4.

C. marschalliana (Pall. ex Willd.) Pers. - р. Маршалла – х. Маршалла - алкалоїди, антраглікозиди, дубильні речовини, сапоніни; седативна, снодійна, протимікробна [68].

Сировина: бульби (сировина для отримання алкалоїду бульбокапніну).

ПСТ: Одеська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Донецька обл. - по байрачних лісах спорадично [40]; Запорізька обл. - фрагментарно; передгірний і гірський Крим – досить рідко [55]. Зрідка в лісах, чагарниках. *, 3, 4.

C. paczoskii N.Busch - р. Пачоського – х. Пачосского - алкалоїди, аналог C. marschalliana [29].

Сировина: бульби.

ПСТ: Донецька обл. – зрідка [40]; передгірний та гірський Крим – часто [55]. Ліси, чагарники, зрідка в степу. *, 3.

C. solida (L.) Clairv. - р. щільний – х. уплотиенная - алкалоїди, дубильні речовини, вітаміни, кумарини, флавоноїди, каротин, жирна олія; дія аналог. C. marschalliana, медонос [68].

Сировина: бульби.

ПСТ: Карпати, Полісся, Лісостеп - часто, в степових районах рідко. В світлих лісах, чагарниках. +, 1 - 4.

Fumaria kralikii Jord. - рутка Краліка – дымянка Кралика - алкалоїди [64].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Гірські райони Криму – нижній і середній пояс [55]. Скелі, сухі схили. -, 4.

F. officinalis L. - р. лікарська - д. лекарственная - алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, органічні кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, вищі аліфатичні вуглеводні, вищі аліфатичні спирти, смоли, аскорбінова кислота; жовчогінна, відхаркувальна, протиаритмічна, сечогінна, протизапальна, тонізуюча, гіпотензивна; застосовують при мігрені, астенії, малярії, жовтусі, атонії кишечнику, виразковій хворобі шлунку, метеоризмі, зниженій кислотності шлункового соку, жовчнокам'яній та сечокам'яній хворобі, туберкульозі легень, геморої, циститі, набряках; зовнішньо - застосовують при алергії, екземі, лишаях; фарбувальна, отруйна, медонос [68, 100].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На полях, вздовж доріг, на забур'янених місцях. -, 3, 4.

F. parviflora Lam. - р. дрібноквіткова – д. мелкоцветковая - алкалоїди, органічні кислоти, вищі аліфатичні вуглеводні, вищі аліфатичні спирти; антигельмінтна, сечогінна, потогінна. послаблююча, кровоочисна; застосовують при шкірних захворюваннях, жовтусі [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: розсіяно в Лісостепу й Степу. Кам'янисті й глинисті місця з порушеним рослинним покривом, поля, перелоги, вздовж доріг; адвентивний вид. -, 3, 4.

F. rostellata Knaf - р. гострокінцева – д. остроконечная - алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно Правобережний Лісостеп і Степ - розсіяно. Як бур'ян на полях, забур'янених місцях. -, 4.

F. schleicheri Soy.-Willem. - р. Шлейхера – д. Шлейхера - сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, дубильні речовини, спирти, ліпіди; гіпотензивна, ранозагоювальна, кровоспинна, протизапальна, протиаритмічна, тонізуюча, кардіотична [68], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Житомирська, Київська обл. - часто вздовж залізничних доріг; лісостепові й степові райони - розсіяно. В синантропних сухих місцезростаннях, на прируслових ділянках кос [107], часто в населених пунктах. +, 3, 4.

F. vaillantii Loisel. - р. Вайяна – д. Вайяна - органічні кислоти, алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини, ліпіди; гіпотензивна, спазмолітична, кардіотична, ранозагоювальна [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна - спорадично. В синантропних місцезростаннях, поблизу житла, в посівах. -, 3, 4.

PHYTOLACCACEAE

Phytolacca americana L. – лаконос американський – лаконос американский - корені: вуглеводи, тритерпеноїди, ефірна олія, стероїди, сапоніни, алкалоїди, антоціани; жовчогінна, послаблююча, протизапальна дія; застосовують при тонзилітах, фарингітах, ангіні, для лікування голосових зв'язок, при ревматизмі, ішіасі, радикуліті [68].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: вирощується в садах і парках, іноді дичавіє. На півдні України та в Криму [19].

NYCTAGINACEAE

Oxybaphus nyctagineus (Michx.) Sweet (Mirabilis nyctaginea (Michx.) MacMill.) - оксибафус нічноцвітний – оксибафус ночецветный - алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київ, ботсад; Харків; Дніпропетровськ, Кривий Ріг; Одеська обл. - спорадично. Адвентивний вид: промислові центри, ботанічні сади [62]. Рудеральні місцезростання, спорадично по залізницях, парках, вздовж доріг. -, 3.

PORTULACACEAE

Portulaca oleracea L. - портулак городній - портулак огородный - органічні кислоти, алкалоїди, вуглеводи, вітаміни, флавоноїди, лігнін; протизапальна, сечогінна, антитоксична, протидіабетична, жовчогінна, жарознижуюча, афродізіатична; сік – жовчогінна, протизапальна при захворюванні нирок, печінки, сечового міхура [68].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: майже вся Україна за винятком гірських і північних поліських районів; Хмельницька, Житомирська, Вінницька, Тернопільська, Чернівецька, Київська, Черкаська, Одеська обл. - спорадично чи часто; лівобережні лісостепові і степові райони - часто; АР Крим - зрідка. Як бур'ян на полях, городах, перелогах, узбіччях доріг. +, 3, 4.

CARYOPHYLLACEAE

Agrostemma githago L. - кукіль звичайний – куколь обыкиовенный - сапоніни, вуглеводи, флавоноїди, амінокислоти, фенолкарбонові кислоти, кумарини; при застуді, шкірних захворюваннях, як снодійне; отруйна рослина, особливо насіння [68].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: переважно лісова зона (Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся); зрідка в Лісостепу і Степу [79]. В Криму майже по всій території за винятком Тарханкуту [55]. В посівах зернових культур, особливо ярових; останні роки – дуже рідко. Зникаючий вид. -, 5.

Arenaria leptoclados (Rchb.) Guss. - піщанка тонкостеблова – песчанка тонковетвистая - сапоніни тритерпенові, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: рідко в Присивашші, гірські райони Криму [79]. На кам'янистих сухих схилах, біля житла. -, 4.

A. serpyllifolia L. - п. чебрецелиста – п. тимьянолистная - сапоніни тритерпенові, алкалоїди, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: зрідка в лівобережних лісостепових і степових районах, гірські райони Криму [79]. Як бур'ян в посівах, на порушених ділянках зрідка. -, 4.

Cerastium alpinum L. (C. lanatum Lam.) – роговик альпійський (р. шорстистий) – ясколка волосистая - вуглеводи й споріднені сполуки, стероїди, каротиноїди, вищі аліфатичні вуглеводні [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Івано-Франківська і Закарпатська обл. На кам'янистих осипах, задернованих виступах скель (переважно вапнякових) в альпійському і субальпійському поясах (до 2000 м н.р.м.) [47, 102]. -, 4.

C. arvense L. - р. польовий – я. полевая - флавоноїди, вуглеводи, стероїди [64]; заспокійлива, застосовують при геморої [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Івано-Франківська, Львівська обл. [8]; Прикарпаття, Полісся, Лісостеп (переважно правобережні райони) - спорадично [79]. Сухі луки, узлісся, серед чагарників, на порушених ділянках, в посівах, як пожнивний бур'ян. +, 3, 4.

C. glomeratum Thuill. - р. скупчений – я. скученноцветковая - сапоніни, жирна олія [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл.; Гірський Крим, Керченський п-ів [79]; Донецька, Луганська обл. - зрідка [40]. Рудеральні угруповання, на луках, в чагарниках. -, 4.

C. holosteoides Fr. – р. ланцетовидний – я. ланцетовидная - сапоніни, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; протипухлинна [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в Степу - рідше. Луки, узлісся. -, 4.

C. perfoliatum L. - р. пронизанолистий – я. пронзеннолистная - сапоніни тритерпенові, флавоноїди, жирна олія; харчова [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південні райони України, АР Крим [79] спорадично. Порушені степові ділянки, схили, серед чагарників, е посівах, садах, виноградниках. -, 3, 4.

C. rotundatum Schur (C. semidecandrum L.) - р. круглолистий (р. п'ятитичинковий) – я. круглолистная - вуглеводи й споріднені сполуки [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно рівнинна Україна: Полісся і Лісостеп - розсіяно [79]. Відкриті, переважно піщані, ділянки з порушеним рослинним покривом, окраїни полів, біля доріг. -, 3, 4.

Coccyganthe flos-cuculi (L.) Fourr. (Coronaria flos-cuculi (L.) A.Braun) – коронарія зозуляча, зозулин цвіт – коронария кукушкина – сапоніни тритерпенові, алкалоїди, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, вітамін С; кровоспинний, потогінний, сечогінний, протипухлинний, антибактеріальний засіб; при лікуванні жовтухи, легеневих захворювань, пухлин щитовидної залози, фурункульозу, корости [68] , медонос.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Карпати (у нижній смузі гір), Прикарпаття, Полісся, Лісостеп - звичайно; на Лівобережжі рідше. На північ від Дінця в долинах річок, по Дінцю, Осколу, Красній - у нижній течії; Дніпропетровська, Херсонська, Одеська обл. - рідко. На вогких луках. +, 2, 3, 4.

Cucubalus baccifer L. - дутень ягідний – волдырник ягодный - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, сапоніни, вуглеводи; молоді пагони використовують в їжу [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Карпат (до підніжжя гір), Прикарпаття, Полісся, Лісостеп, степ – розсіяно; в передгірному Криму [55] - зрідка. На сирих узліссях, рудеральних місцезростаннях, серед чагарників. +, 3, 4.

Dianthus armeria L. - гвоздика армерійовидна – гвоздика армериевидная - сапоніни, ефірні олії, в їх складі евгенол; застосовують при хворобах черевної порожнини, маткових кровотечах, неврастенії, пряно-ароматична, медонос, харчова [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, лісостепова зона, Полісся (за винятком північних районів), Гірський Крим [79]. В Степу - зрідка. Світлі переважно мішані ліси на супіщаних ґрунтах, слабозадерновані луки, борові тераси. -, 4, 5.

D. barbatus L. - г. бородчата – г. бородатая - вуглеводи і споріднені сполуки, сапоніни тритерпенові, алкалоїди, вітамін С, флавоноїди, жирні олії; діуретична; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: культивується, дичавіє.

D. borbasii Vandas - г. Борбаша – г. Борбаша - сапоніни; протисудомна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно Полісся й північні райони Лісостепу [79]. Суходольні луки, лучні степи на сухих бідних легких за механічним складом ґрунтах. -, 4, 5.

D. campestris M. Bieb - г. польова – г. полевая - сапоніни, алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: основний регіон поширення – Лівобережжя лісостепової зони. На Правобережжі – частіше в Придніпров'ї; в Степу зрідка [79]. На відкритих сухих, переважно піщаних слабозадернованих ділянках. -, 4, 5.

D. capitatus Balb. ex DC. - г. головчаста – г. головчатая - сапоніни; застосовують при пропасниці, зубному болю [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (гірські райони Криму) [55]. Трав'янисті й кам'янисті схили, степи. розріджені ліси. -, 4, 5.

D. carthusianorum L. - г. картузіанська – г. картузианская - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Чернівецька обл.; на південь Івано-Франківської обл. [8, 79]. Гірські луки, узлісся, поміж чагарників. *, 4.

D. deltoides L. – г. дельтовидна – г. дельтовидная, травянка - сапоніни, вуглеводи, вітаміни, флавоноїди; кровоспинна (гінекологічні і гемороїдальні кровотечі), протикашлева; при хворобах нирок і сечового міхура, гемороїдах, скрофульозі, кашлі; медонос [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: В Карпатах у лісовій смузі гір; Прикарпаття, Полісся, Лісостеп - спорадично чи розсіяно; Луганська обл. - рідко. Зрідка на прилісових сухих луках, піщаних схилах, галявинах; частіше на піску. -, 3, 4.

D. eugeniae Kleopow - г. Євгенії – г. Евгении - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно лівобережні лісостепові райони, зрідка на Правобережжі [3]. Лісові луки, узлісся, степи, серед чагарників. *, -, 4, 5.

D. humilis Willd. ex Ledeb - г. низька – г. низкая - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (переважно південнобережна частина) [3]. Кам'янисті схили, осипи. -, 5.

D. hypanicus Andrz. - г. прибузька – г. прибужская - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

РП: гранітні відслонення, схили вздовж річок Південного Бугу, Інгулу, Інгульця та їх приток [3]. **, ***, 4, 5.

D. marschallii Schischk. - г. Маршаллова – г. Маршалла - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (майже по всій території) [55]. Сухі глинисті схили, розріджені ялівцеві ліси. -, 4, 5.

D. membranaceus Borbás - г. перетинчаста – г. перепончатая - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття, правобережні лісостепові райони – часто. Полісся, правобережні степові райони – зрідка [79]. -, 4, 5.

D. platyodon Klokov - г. плоскозуба – г. плоскозубчатая - кумарини, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Вінницька, Кіровоградська, Київська, Полтавська, Харківська обл. - спорадично; Південні лісостепові і степові райони - звичайно. На пісках. Характерний для південного піщаного степу [5, 7, 33]. -, 3, 4.

D. squarrosus M. Bieb. - г. розчепірена – г. растопыренная - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: піщані береги вздовж Дніпра та його приток, Сіверського Дінця [79]. *, -, 4, 5.

D. stenocalyx Juz. - г. стиснуточашечна – г. узкочашечная - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: розсіяно в Поліссі, північних районах Лісостепу; зрідка в Степу [3]. Соснові бори; піщані, інколи солонцюваті луки, схили, узлісся мішаних лісів. *, -, 4, 5 [79].

Dichodon cerastioides (L.) Rchb. - диходон роговиковий – диходон ясколковый - сапоніни тритерпенові, алкалоїди, флавоноїди.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: високогір'я Карпат (1800-2000 м н.р.м); відкриті угруповання на схилах, вкритих мохом скелях, на місцях з тривалим сніговим покривом [102]. -, 4.

Eremogone longifolia (M. Bieb.) Fenzl - пустельниця довголиста – эремогоне длиннолистная - флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно степові та східні лісостепові райони [79]. Одеська, Сумська, Харківська, Луганська. Донецька обл. - спорадично по всій території [40]; Миколаївська обл. (Побужжя); Херсонська обл. - рідко. Зрідка на схилах, солонцюватих луках, порушених степових ділянках. *, 3, 4.

E. saxatilis (L.) Ikonn. - п. скельна – э. скальная - сапоніни тритерпенові, вуглеводи й споріднені сполуки; харчова; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: рідко на Поліссі. На піщаних грантах, пов'язаних з борами. -, 4.

Gypsophila acutifolia Fish. ex Spreng – лещиця гостролиста – качим остролистный - сапоніни тритерпенові, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; виявлена акарицидна активність [68], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Правобережна Україна: Степ і південь Лісостепу, АР Крим - рідко як адвентивний вид [3]. Синантропні сухі місцезростання. -, 4, 5.

G. elegans M. Bieb. - л. стрункa – к. изящный - сапоніни тритерпенові, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, жирні олії; декоративна, отруйна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: окремі місцезростання в Криму (гірські райони Криму). Кам'янисті схили, прибережні осипи [79]. -, 5.

G. fastigiata L. (G. dichotoma Bess.) - л. пучкувата – к. пучковатый - сапоніни, кумарини, вуглеводи і споріднені сполуки, флавоноїди; отруйна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття, північно-західні лісостепові райони, Полісся. В соснових і мішаних світлих лісах переважно на піщаних ґрунтах [3]. -, 4, 5.

G. oligosperma A. Krasnova (G. altissima auct. non L.) - л. малонасінна - к. малосеменной - сапоніни тритерпенові, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, кумарини, флавоноїди; харчова; декоративна, отруйна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Сумська, Донецька, Луганська, Полтавська, Черкаська, Хмельницька, Тернопільська обл. спорадично [79]. Зрідка на кам'янистих і крейдяних відслоненнях. -, 4.

G. paniculata L. - л. волотиста – к. метельчатый - органічні кислоти, алкалоїди, дубильні речовини, вуглеводи, сапоніни, флавоноїди, вітаміни, жирна олія; відхаркувальна, послаблююча, блювотна, судинозвужуюча [68], отруйна рослина.

Сировина: корені, надземна частина.

!. ПСТ: Полісся зрідка (тільки на пісках); в західних лісостепових районах рідко, або відсутня, у східних – часто [3]; Передгірний АР Крим. Розсіяно на схилах, при дорогах. +, 3, 4.

G. paulii Klokov (G. perfoliata auct. p.p., non L.) – л. Павла – к. Павла - сапоніни тритерпенові, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди; спазмолітична [68].

Сировина: корені.

ПСТ: засолені піски на узбережжі Азовського моря, порушені землі, як адвентивний вид [40]. По узбережжю Чорного моря до Одеси [3], в пониззі р. Південний Буг. -, 4.

G. perfoliata L. - л. пронизанолиста – к. пронзеннолистный - сапоніни, вуглеводи, алкалоїди, органічні кислоти; ранозагоювальна, бактерицидна [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Луганська обл. - зрідка; Одеська обл. - в літоральній смузі до гирла Дунаю [22]; Запорізька обл. - спорадично. На солончакових луках, пісках, крейдяних схилах. -, 4.

Herniaria euxina Klokov - остудник чорноморський – грыжник черноморский - кумарини [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Луганська, Донецька обл. [40] - спорадично; ПЗС Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька, Херсонська обл. [79]. Зрідка на пісках, порушених степових ділянках. -, 4.

H. glabra L. - о. голий – г. голый - кумарини, глікозиди, флавоноїди, органічні кислоти, дубильні речовини, сапоніни, антоціани; ранозагоювальна, сечогінна, антибактеріальна, спазмолітична, слабка жовчогінна, протиревматична, в'яжуча; при хворобах нирок, серця, ревматизмі, артритах, діатезі, шкірних хворобах [68]; отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття, Полісся, північні лісостепові райони – часто. Закарпаття, Лівобережжя та південні лісостепові райони – спорадично. Рідко в Степу. В усіх районах (за винятком гірських) Криму [55]. Розсіяно на забур'янених місцях, ділянках з порушеним рослинним покривом: порубах, закинутих полях, узбіччі доріг; на сухих бідних і середньо багатих грунтах. +, 3, 4.

H. hirsuta L. - о. шорсткий – г. волосистый - вуглеводи, сапоніни, кумарини, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти; діуретична при хворобах нирок, артритах, подагрі; застосовують при шкірних захворюваннях [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: зростає на півдні Правобережного Степу (зрідка) на порушених ділянках, переважно на піщаних грунтах [79]. -, 4.

H. kotovii Klokov - о. Котова – г. Котова - кумарини [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Дніпропетровська, Донецька обл. [40]; Херсонська обл. Зрідка на відкритих пісках на півдні. Степові поди, виходи гранітів, рідко. -, 4.

H. polygama J. Gay - о. багатошлюбний – г. многобрачный - кумарини; діуретична, спазмолітична, жовчогінна, ранозагоювальна, в'яжуча (застосовують як і остудник голий) [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. [40] - спорадично. На Правобережжі переважно по Дніпру й притоках [79]. Зрідка в соснових лісах, на порушених ділянках з добре дренованими грунтами: поруби, окраїни полів, узбіччя доріг тощо. +, 3, 4.

Holosteum glutinosum (M. Bieb.) Fisch. et C.A. Mey – костянець клейкий – костенец липкий - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: окремі місцезнаходження на Тарханкуті та Керченському п-ві. Сухі схили, забур'янені місця, рідко. -, 4.

H. umbellatum L. - к. зонтичний – к. зонтичный - сапоніни, флавоноїди; в'яжуча, ранозагоювальна [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: в Карпатах майже відсутній [8]; Житомирська; Київська, Хмельницька, Кіровоградська обл. - розсіяно; На Лівобережжі та в степових районах частіше; АР Крим зрідка. На сухих схилах, луках, степах, як бур'ян на полях, узбіччі доріг. -, 3, 4.

Kohlrauschia prolifera (L.) Kunth - кольраушія паросткова – кольраушия побегоносная - сапоніни тритерпенові; застосовують (зовн.) при забитті (синцях), кровоспинна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття (по Дністру), Побужжя, пониззя Дніпра, на півдні Одеської обл.; в Криму (за винятком степових районів) [5, 79]. Сухі піщані і кам'янисті екотопи, відслонення. -, 4.

Lychnis chalcedonica L. - зірки садові – зорька садовая, татарское мыло - фітоекдизони, сапоніни, вуглеводи, флавоноїди, вітамін С; замінник мила; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Лівобережні лісостепові райони (північні райони) - розсіяно, на Правобережжі – зрідка [79]. Серед чагарників, на узліссях. Вирощують як декоративну рослину. -, 4, 6.

Melandrium album (Mill.) Garcke - куколиця біла - дрема белая - сапоніни, вітаміни: С, каротин, флавоноїди, органічні кислоти, вуглеводи; протипухлинна, кровоспинна (гінек.) [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Переважно на забур'янених місцях. -, 4.

M. dioicum (L.) Coss. et Germ. - к. дводомна – д. двудомная – флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, південні поліські райони, Лісостеп - спорадично. На відкритих ділянках серед чагарників, синантропних місцезростаннях. -, 4.

Moehringia lateriflora (L.) Fenzl - мерингія бокоцвіта – мерингия бокоцветная - сапоніни тритерпенові; застосовують при захворюваннях кісток і кісткового мозку [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: на півночі Чернігівщини. Розріджені хвойні, мішані та листяні ліси, серед чагарників, на луках. *, 5.

Myosoton aquaticum (L.) Moench - слабник водяний - мягковолосник водяной - флавоноїди; ранозагоювальна, бактерицидна; при захворюваннях очей, екземі, гнійному запаленні горла [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Степ - переважно по річках, в Карпатах рідко, в Криму за винятком яйли [55]. Вогкі луки, береги. -, 3, 4.

Oberna behen (L.) Ikonn. - хлопавка звичайна – хлопушка обыкновенная - вуглеводи, органічні кислоти, сапоніни, кумарини, алкалоїди, флавоноїди, дубильні речовини, вітамін С; застосовують при хронічному гастриті, шкірних захворюваннях (бешисі, дерматомікозах), хронічних бронхітах; діуретична, відхаркувальна, медонос [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна окрім Криму [79]. В Степу - рідко. На ділянках з порушеним природним рослинним покривом: слабозадерновані луки, поруби, узбіччя доріг, полів, перелоги, закинуті поля. +, 3-5.

O. commutata (Guss.) Ikonn. – х. мінлива – х. замешающая - флавоноїди, вітаміни: Е, каротин [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: передгірні та гірські райони Криму - звичайно [79]. До середнього гірського поясу. Сухі трав'янисті схили, засмічені місця. -, 4.

O. cserei (Baumg.) Ikonn – х. Чера - х. Чера – флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: розсіяно в Лісостепу та Степу [79]. Схили, луки, узлісся, серед чагарників, як бур'ян на закинутих полях. -, 4.

Otites wolgensis (Hornem.) Grossh. - ушанка волзька - ушанка волжская - алкалоїди, сапоніни, кумарини, жирна олія, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: в південній частині Лівобережного Лісостепу; на сході Правобережного Лісостепу й Степу - спорадично. На степах, кам'янистих відслоненнях, солонцях. -, 4.

Petrorhagia saxifraga (L.) Link - петрорагія ломикаменева – петрорагия камнеломка - сапоніни, флавоноїди.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Черкаська обл.; АР Крим. Сухі схили зрідка на околицях промислових центрів як здичавіле. -, 4, 6.

Pleconax subconica (Friv.) Šourková (P. conica auct. non (L.) Šourková) – конусівка півконічна -плеконакс півконічний - плеконакс полуконический – сапоніни тритерпенові, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Причорномор'я, АР Крим [79]. Сухі кам'янисті схили, галечники, посіви, узбіччя доріг в передгір'ях і нижньому гірському поясі. -, 4.

Psammophiliella muralis (L.) Ikonn. - псамофілієла мурова – псаммофилиелла постенная - сапоніни, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди; кормова [68].

Сировина: надземна частина.

! ПСТ: вся Україна. На луках, лучних степах, синантропних місцезростаннях. -, 4.

P. stepposa (Klokov) Ikonn. - п. степова – п. степная - сапоніни, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Харківська, Луганська, Херсонська, Запорізька, Миколаївська обл. [79]. Зрідка на степових схилах, пісках, солонцях, в подах. -, 4.

Queria hispanica L. - кверія іспанська – кверия испанская - тритерпенові сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (передгірний та південнобережний). Сухі схили, степи, рідколісся [55]. -, 4.

Sagina procumbens L. - моховинка лежача – мшанка лежачая - болезаспокійлива (при болях в шлунку) [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: на північ від лінії Китайгород – Жмеринка - спорадично чи часто. В Лісостепу - по всьому району; Луганська, Донецька обл. (по Донцю) - часто [40]; Херсонська обл. (по Дніпру) [79]; Передгірний і Гірський Крим. На вогких луках, синантропних місцезростаннях. +, 3, 4.

S. saginoides (L.) H. Karst. - м. моховидна – м. моховидная - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: високогір'я Карпат (до 1900 м н.р.м.) у тріщинах скель, біля джерел, на вологих місцях - спорадично [102]. -, 3.

Saponaria glutinosa M. Bieb. - мильнянка клейка – мыльнянка липкая - сапоніни тритерпенові; фіксатор парфумів [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (передгірні та гірські райони Криму) [79]. Відслонення, порушені екотопи, узлісся. -, 3, 4.

S. officinalis L. – м. лікарська – м. лекарственная - флавоноїди, вуглеводи, сапоніни, алкалоїди, вітаміни; відхаркувальна, потогінна, діуретична, ранозагоювальна; при захворюваннях печінки, порушенні обміну речовин; зовнішньо – при корості, виразках, фурункулах і зубному болю; декоративна, отруйна [68].

Сировина: кореневища, корені, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Розсіяно на відкритих сухих слабозадернованих місцях. +, 3, 4.

Scleranthus annuus L. - червець однорічний – дивала одиолетняя - сапоніни тритерпенові; при пухлинах різної локалізації [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Поля, перелоги, узбіччя доріг, на порушених ділянках. -, 3, 4.

S. perennis L. - ч. багаторічний – д. многолетняя - кумарини, флавоноїди [68]; при ракових пухлинах (гінек.).

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, північні лісостепові райони. Зрідка в Закарпатті, Івано-Франківській обл. [8]. Розсіяно чи фрагментарно на пісках, порушених екотопах. +, 3, 4.

Silene chlorantha (Willd.) Ehrh. - смілка зеленувата - смолевка зеленоватая - сапоніни, флавоноїди[68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, за винятком Карпат [8], рідше в південних районах Степу й Криму [55]. Розсіяно на трав'янистих схилах, серед чагарників, на узліссях з розрідженим трав'яним покривом. -, 4.

S. cretacea Fisch. ex Spreng. - с. крейдяна – с. меловая - флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

РП: Харківська, Луганська обл. - зрідка. На крейдяних відслоненнях в басейні Сіверського Дінця [40]. **, 4.

S. dichotoma Ehrh. – с. вилчаста – с. вильчатая - сапоніни тритерпенові [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Карпати, Прикарпаття, Західне і Правобережне Полісся – масове поширення. Ділянки з порушеним трав'яним покривом, синантропні місцезростання. +, 3-5.

S. italica (L.) Pers. - с. італійська – с. итальянская - сапоніни, флавоноїди; застосовують при зубному болі, медонос, харчова [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (південнобережна частина). Кам'янисті і щебенисті схили, гірські луки, в розріджених лісах, серед чагарників. -, 5.

S. noctiflora L. (Elisanthe noctiflora (L.) Rupr.) – с. нічноцвіта (елізанта нічноцвіта) – с. ночецветная – сапоніни, алкалоїди, кумарини, флавоноїди; заспокійлива при головному болю, безсонні, серцевій недостатності; при ниркових захворюваннях, гінекологічних кровотечах [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Лісостепова зона – спорадично, Передгірний і гірський Крим. Зарості чагарників, узлісся, заплави річок, степові схили, як бур'ян. -, 4, 5.

S. nutans L. - с. поникла – с. поникающая - сапоніни, флавоноїди; застосовують при зубному болі, харчова, медонос [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся, Лісостеп - спорадично; зрідка в Степу: Луганська, Донецька, Дніпропетровська обл. [40]. Зрідка на узліссях, в світлих лісах, на порубах. *, 4.

S. supina M. Bieb. - с. приземкувата – с. приземистая - сапоніни тритерпенові, флавоноїди, жирні олії[68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська, Донецька обл. – спорадично. Рідко в Степу, на південному березі Криму. На скелях і вапнякових схилах, гранітних відслоненнях. -, 3-5.

S. tatarica (L.) Pers. - с. татарська – с. татарская - сапоніни, флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Одеська, Кіровоградська обл.; Харківська, Луганська, Полтавська, Дніпропетровська, Запорізька обл. - рідко. На вогких узліссях, серед чагарників. -, 4.

Spergula arvensis L. - шпергель польовий – торица полевая - флавоноїди; застосовують при жіночих захворюваннях, кашлі, ревматизмі, пухлинах шлунка і селезінки [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Полісся, північні лісостепові райони. Зрідка в Степу [79]. На забур'янених місцях, в посівах, післяжнивний бур'ян, поблизу житла; часто на піщаних ґрунтах. +, 3, 4.

Spergularia media (L.) C. Presl - стелюшок середній (S. maritima (All.) Chiov. – с. приморський) – торичник средний - сапоніни, алкалоїди; при сечокам'яній хворобі; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Лісостепові райони (по Дніпру) - спорадично; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Донецька обл., АР Крим [79] - фрагментарно. Морські узбережжя, солонцюваті пониження, заболочені луки, береги річок. -, 3, 4.

S. rubra (L.) J.Presl et C. Presl - с. червоний – т. красный - флавоноїди, сапоніни, алкалоїди, противірусна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся, північні лісостепові райони (на південь до Тульчина) - звичайно; Лівобережжя – спорадично по всій території [40]; Одеська, Запорізька, Херсонська обл. [79] часто. Забур'янені піщані місця, солонцюваті луки. -, 4.

S. salina J.Presl et C. Presl (= S. marina (L.) Griseb)– с. морський - т. морской - сапоніни, флавоноїди, антоціани [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська обл. - рідко; Полтавська обл. - спорадично; Правобережний Лісостеп на схід від лінії Новомиргород-Сміла - спорадично; на Лівобережжі – спорадично [79]. Зрідка на солончакових луках, по узбережжях морів і берегах річок. -, 3, 4.

Stellaria holostea L. - зірочник ланцетовидний – звездчатка ланцетовидная - кумарини, флавоноїди, вітаміни, ліпіди; відхаркувальна, седативна, ранозагоювальна, протипухлинна [68], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття до Рибниці й Котовська - спорадично; Лісостеп - розсіяно; на Лівобережжі по байрачних лісах - рідко. Світлі мішані та широколистяні ліси, чагарники. +, 2-4.

S. graminea L. - з. злаковидний – з. злачная - болезаспокійлива, протикашлева, застосовують при фурункулах, токсична [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: спорадично вся Україна. На трав'янистих лучних і лучно-степових схилах, узліссях, в посівах, біля доріг. +, 3, 4.

S. hippoctona (Czern.) Klokov - з. п'яне сіно – з. пьяное сено - алкалоїди; болезаспокійлива, протикашлева [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, Лісостеп, Лівобережний Степ - спорадично. На Правобережжі - рідко [79]. Переважно в Лівобережному Лісостепу. Відкриті лучні, лучно-степові та степові ділянки. -, 3, 4.

S. media (L.) Vill. - з. середній – з. средняя - сапоніни, алкалоїди, вітаміни, флавоноїди, спирти, ліпіди; діуретична, послаблююча, протипухлинна, гіпотензивна, фарбувальна [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Поля, перелоги, синантропні місцезростання. +, 3, 4.

S. nemorum L. - з. гайовий – з. лесная - застосовують при грибкових захворюваннях шкіри [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття – розсіяно в тінистих букових і мішаних лісах, Закарпаття – рідко [8]; західні лісостепові райони – спорадично в листяних (дубово-букових, букових, вільхово-в'язових), рідко в дубово-соснових лісах [79]. -, 3, 4.

S. palustris Retz. - з. болотний – з. болотная - сапоніни, кумарини, флавоноїди й дубильні речовини [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно рівнинні лісові та лісостепові райони України. Рідко в Степу. На заболочених луках, мезо- та евтрофних болотах. +, 3, 4.

Steris viscaria (L.) Raf. (Viscaria vulgaris Bernh. (V. viscosa (Scop.) Asch.) – віскарія звичайна – смолка обыкновенная - сапоніни, органічні кислоти, флавоноїди, вуглеводи, алкалоїди, кумарини; відхаркувальна, седативна, ранозагоювальна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати (спорадично), Прикарпаття, Полісся, північні лісостепові райони - розсіяно чи спорадично; лівобережні лісостепові і степові райони – розсіяно по всій території [40]; на півдні рідко [79]. Відкриті піщані схили, порушені сухі луки, поруби, узлісся мішаних лісів. В Карпатах підіймається до субальпійського поясу [8]. -, 3, 4.

Vaccaria hispanica (Mill.) Rauschert - стоголовник посівний – тысячеголов посевной - вуглеводи: крохмаль, ваккарін; тритерпеноїди, ксантони; знеболююча, для лікування пухлин, захворювань шкіри, бактерицидна. Стимулює лактацію **[109].**

Сировина: насіння.

ПСТ: майже вся Україна [79] за винятком Карпат [8] та північних районів Полісся. В посівах, на забур'янених місцях. –, 3, 4.

AMARANTHACEAE

Aerva lanata L. – ерва шерстиста (пол-пала) – эрва шерстистая - полісахариди, слиз, флавоноїди, органічні кислоти, дубильні речовини, кумарини, сапоніни; антиоксидантні властивості, застосовують як протизапальний і сечогінний засіб при порушенні сольового обміну, гастриті, запаленні нирок, сечового міхура та сечовивідних шляхів, а також як антигельмінтний засіб [46]; сприяє розсмоктуванню фіброміом, знижує цукор в крові, знижує згортання крові, нормалізує роботу шлунково-кишкового тракту.

Сировина: трава.

ПСТ: культивують в спеціалізованих господарствах, зрідка – на присадибних ділянках.

Amaranthus albus L. - щириця біла – щирица белая - алкалоїди, флавоноїди; харчова [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся - розсіяно; Лісостеп, особливо на Лівобережжі – фрагментарно з високою щільністю. Синантропні місцезростання. Сировинний регіон охоплює південні лісостепові й степові райони [62]. +, 2- 4, 6.

A. blitoides S. Watson - щ. лободовидна – щ. жминдовидная - алкалоїди, дубильні речовини, сапоніни; протипухлинна (зовн.) [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Львівська, Київська, Чернігівська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - спорадично; Полтавська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Запорізька обл. - часто. Синантропні місцезростання. +, 3, 4.

A. caudatus L. - щ. хвостата – щ. хвостатая - бетаціаніни, флавоноїди, стероїди, жирні олії, азотовмісні сполуки: бетаїн; антибактеріальна, харчова; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київ, Вінниця. Колекційні ділянки.

A. cruentus L. (A. hybridus auct. non L.) - щ. закривавлена – щ. окровавленная - каротин, флавоноїди, бетаціаніни, жирні олії; харчова; фарбувальна, декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська обл., АР Крим: південнобережні райони - рідко. Адвентивний вид. На забур'янених місцях, полях. -, 4.

A. retroflexus L. - щ. загнута – щ. запрокинутая - алкалоїди, жирна олія; послаблююча, кровоспинна, протистоцидна, діуретична, болезаспокійлива, протипухлинна; при колітах, запорах, гемороїдальних і гінекологічних кровотечах [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Забур'янені місця. +, 2-4.

Celosia cristata L. – **целозія гребінчаста – целозия гребенчатая** - квітки: амарантин, пініт, нітрат калію; в'яжуча (призупиняє виділення: кровотечу, діарею). Насіння – кровоспинний, регулюючий менструацію засіб [109].

Сировина: суцвіття.

! ПСТ: культивують як декоративну рослину.

CHENOPODIACEAE

Atriplex aucheri Moq. - лутига Ошера, л. широкоплода – лебеда Ошера, л. широкоплодная - алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: причорноморські, приазовські степові райони [19] - рідко. На солонцюватих глинистих схилах, солонцях, розсіяно. -, 4.

A. hortensis L. – л. садова – л. садовая - сапоніни, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, бетаціаніни; діуретична, кровоспинна, протипухлинна, блювотна, послаблююча, фарбувальна, медонос; при пухлинах гортані, для салатів, маринадів [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На городах, в садах, синантропних місцезростаннях, солонцюватих місцях. +, 4, 6.

A. littoralis L. s.l. - л. прибережна – л. прибрежная - алкалоїди, бетаціаніни; сечогінна, блювотна (нас.), послаблююча; харчова, фарбувальна, медонос [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська обл. На засолених луках, морських узбережжях, по берегах солоних озер, на пісках біля лиманів. -, 3, 4.

A. micrantha C.A. Mey. - л. дрібноцвіта, л. різнонасінна – л. мелкоцветная, л. разносемянная - алкалоїди, сапоніни; бактерицидна, харчова (для салатів) [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Вінницька, Полтавська, Харківська, Луганська обл. - зрідка; Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - спорадично. Розсіяно на синантропних місцезростаннях, солонцюватих луках, біля каналів, на пустирях. -, 4.

A. patula L. - л. розлога – л. раскидистая - сапоніни, азотовмісні сполуки, фосфоліпіди; блювотна (нас.), послаблююча, харчова [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в т.ч. АР Крим за винятком високогірних районів. Береги річок, озер, біля доріг, як бур'ян на полях. -, 3, 4.

A. rosea L. - л. рожева – л. розовая - застосовують при золотусі, цинзі, доброякісних і злоякісних пухлинах, для видалення мозолів; маринують, заквашують як капусту [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: наводиться для всієї України [19], в т.ч. для Криму і Карпат за винятком високогірних районів [55], але часто наводиться помилково замість *A. tatarica*. Не вказується для східних регіонів [40]. На забур'янених місцях, полях, в степу, на солонцюватих ґрунтах. -, 3, 4.

A. tatarica L. - л. татарська – л. татарская - алкалоїди, кумарини, флавоноїди, сапоніни; сечогінна, блювотна (нас.), послаблююча; харчова [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: по всій Україні, на півночі значно рідше. На забур'янених солонцюватих луках, солончаках, по берегах річок і каналів. +, 2- 4.

Bassia hirsuta (L.) Asch. – басія шорстка – бассия волосистая - стероїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: рідко по берегах Чорного й Азовського морів, може заноситись в північні райони. *, -, 4.

B. hyssopifolia (Pall.) O. Kuntze - б. гісополиста – б. иссополистная - алкалоїди, сапоніни; проти грибкових захворювань шкіри [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: зрідка по берегах Чорного й Азовського морів. Солончаки, забур'янені та засмічені місця. -, 5.

Beta maritima L. – буряк морський - свекла морская - азотовмісні сполуки, фенолкарбонові кислоти: ванілінова, ферулова; харчова [68].

Сировина: коренеплоди, листя.

ПСТ: Херсонська, Миколаївська обл. - спорадично. По морських узбережжях. -, 4.

B. vulgaris L. – б. звичайний –с. обыкновенная – пектини, моно- та олігосахариди, органічні кислоти, мінеральні речовини, беталаїни та бетаїни, вітаміни B_1, B_2, B_{12}, РР, фолієва та пантотенова кислоти [78].

Сировина: коренеплоди, листя.

ПСТ: культивований вид.

Camphorosma monspeliaca L. - камфоросма монпелійська - камфоросма монпелийская - ефірна олія; сечогінна, потогінна, протигрибкова [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька обл. [40]; Одеська, Миколаївська, Запорізька обл. - рідко; АР Крим: Присивашшя - часто, зрідка в передгірному Криму й на південному березі. На солонцюватих луках, степах. -, 3, 4.

Ceratocarpus arenarius L. - устели-поле піскове – рогач песчаный - алкалоїди, сапоніни; при дисменореї [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: на південь від лінії Рибниця – Умань – Черкаси – Полтава – Харків – Вовчанськ; АР Крим - спорадично чи часто. На піщаних степах, вигонах, полях та городах. +, 3, 4.

Chenopodium album L. - лобода біла – марь белая - ефірна олія, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, стероїди, вітаміни, антрахінони, органічні кислоти, жирні кислоти, жирна олія [64]; болезаспокійлива, протизапальна, послаблююча, седативна, сечогінна, ранозагоювальна, фарбувальна, медонос[68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На забур'янених місцях в садах, посівах, на городах. +, 2-4.

Ch. bonus-henricus L. - л. Доброго Генріха – м. Доброго Генриха - сапоніни, ефірна олія, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; при грибкових захворюваннях шкіри, пухлинах матки, як послаблюючий засіб; харчова рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: культивують (рідко в західних районах), дичавіє [19]. По вапняках, кам'янистих місцях, на забур'янених місцях. -, 4, 6.

Ch. capitatum (L.) Aschers. - л. головчаста – м. головчатая - сапоніни, червоний барвник [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: культивують (зараз дуже рідко).

Ch. foliosum Asch. - л. багатолиста – м. многолистная - сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини; болезаспокійлива, протиревматична, фарбувальна, харчова; інсектицид.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати [8]; Прикарпаття, Правобережне Полісся – зрідка; Хмельницька, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. – спорадично [40]; Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл.; Гірський Крим - зрідка [18]. На забур'янених піщаних місцях, на крейдяних, вапнякових відслоненнях, пасовищах. -, 3, 4.

Ch. glaucum L. - л. сиза – м. сизая - сапоніни, вітамін С [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття, Закарпаття [8], правобережні поліські й північні лісостепові райони – часто. Лівобережні лісостепові райони – рясно. В степу – спорадично. АР Крим (степовий, передгірний і південний берег) – рідко [55]. На забур'янених та засмічених місцях, по берегах водойм, біля доріг, на полях, городах. +, 2-5.

Ch. hybridum L. - л. гібридна – м. гибридная - ефірна олія, алкалоїди, вітамін С; кормова (для овець), отруйна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна – розсіяно, в степових районах – рідко, в Криму (гірські райони) – зрідка [55]. Ліси, сади, забур'янені місця. -, 4.

Ch. murale L. - л. мурова – м. стенная - флавоноїди, алкалоїди [68], ліпіди [64]; протиревматична, болезаспокійлива; харчова (нас.); застосовують при астмі. мігрені.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття, Закарпаття, Лісостеп – рідко [8]. Передгірний і Гірський Крим – рідко [55]. На забур'янених та засмічених місцях поблизу населених пунктів. -, 4.

Ch. polyspermum L. - л. багатонасінна – м. многосемянная - болезаспокійлива; при шкірних захворюваннях (зовн.); як салатна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, на лівобережжі та півдні рідше. Піщані схили, береги водойм, забур'янені місця. -, 4.

Ch. opulifolium Schrad. ex DC. - л. калинолиста – м. калинолистная - болезаспокійлива, протизапальна; при ангіні, астмі, головному болю; харчова (молоді пагони); фарбувальна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Київська, Чернігівська, Волинська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Одеська обл. - зрідка; Харківська, Полтавська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл. - спорадично. Синантропні місцезростання, в посівах, уздовж доріг, каналів. -, 4.

Ch. rubrum L. - л. червона – м. красная - алкалоїди, сапоніни, флавоноїди, фенольні сполуки, фенолкарбонові кислоти, антоціани, азотовмісні сполуки, ліпіди [64]; заспокійлива, пом'якшувальна, болезаспокійлива, послаблююча, сечогінна, ранозагоювальна, протипухлинна, харчова; при простудних захворюваннях, ангіні, мігрені, пропасниці, геморої (зовн.) [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, на півдні рідше, майже відсутня в гірських районах Карпат і Криму [8, 55]. На вологих, заболочених місцях, по берегах річок. -, 4.

Ch. suecicum J. Murr - л. шведська – м. шведская - алкалоїди [68]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, північні лісостепові райони: Вінницька, Київська, Кіровоградська, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Луганська обл. - спорадично [40]. Посіви, городи, біля доріг, в садах, парках. -, 3, 4.

Ch. urbicum L. - л. міська – м. городская - харчова (замість шпинату) [68]

Сировина: листя, насіння.

ПСТ: майже вся Україна (переважно на півдні). Забур'янені місця біля житла, сухі русла річок, біля доріг, ділянки з порушеним рослинним покривом. -, 3, 4.

Ch. vulvaria L. - л. смердюча – м. вонючая - алкалоїди, ефірна олія, дубильні речовини; заспокійлива (при істерії як замінник валеріани), протиревматична, болезаспокійлива, протизапальна, фарбувальна; при застуді, пропасниці; для отримання жовтої фарби [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Чернігівська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. [40] - спорадично; на півдні - зрідка. В Криму (за винятком поясу букових лісів) [18]. На схилах, пустирях, забур'янених місцях. -, 4.

Climacoptera brachiata (Pall.) Botsch. (Salsola brachiata Pall.) - клімакоптера супротивнолиста – климакоптера супротивнолистная - сапоніни, алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: степові й південнобережні райони [55]. Солонцюваті місця, піщані береги морів і солоних озер, в степу. -, 3, 4.

Corispermum marschallii Steven - верблюдка Маршаллова – верблюдка Маршалла – алкалоїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. Зрідка на прирічкових пісках [3]. -, 4.

Dysphania ambrosioides (L.) Mosyakin & Clemants (Chenopodium ambrosioides L.) – дисфанія амброзієвидна (лобода амброзієвидна) – дисфания амброзиевидная (марь амброзиевидная) - органічні кислоти, флавоноїди, алкалоїди, сапоніни, каротин, ефірна олія, вітамін С; антигельмінтна; застосовують при паралічі, судомах, при укусах отруйних змій та комах; протикашлева, болезаспокійлива, ранозагоювальна; відвари при астмі, паралічі, інсультах з втратою мови, атонії кишечнику, як абортивний, протипростудний засіб; інсектицид, отруйна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Вінницька, Хмельницька, Тернопільська обл. Зрідка вирощують для отримання ефірної олії. На полях, забур'янених місцях. -, 4, 6.

D. aristata (L.) Mosyakin & Clemants (Chenopodium aristatum L.) – д. остиста (л. остиста) – д. остистая (м. остистая) - карденоліди, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди; седативна, противірусна, протитрихомонадна, відхаркувальна; при туберкульозі легень [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська обл. - одиничні місцезнаходження. На пісках, відслоненнях, забур'янених місцях, адвентивний вид. -, 5.

D. botrys (L.) Mosyakin & Clemants (Chenopodium botrys L.) - д. запашна (л. запашна) – д. душистая (м. душистая) - флавоноїди, алкалоїди, ефірна олія, сапоніни, азотовмісні сполуки,

органічні кислоти, сесквітерпенові сполуки, феноли; гіпотензивна, протиастматична, нормалізуюча коронарний кровообіг, усуває головокружіння, дратівливість, антигельмінтна, протистоцидна, фітонцидна, фунгіцидна [68]; при астмі, катарі, спазмах, головному болю [18]; при захворюваннях шкіри (зовн.), гонореї, мігрені, шлункових розладах; діуретична, інсектицидна, фарбувальна, отруйна рослина (нас.).

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна за винятком гірських Карпат. В степу та на лівобережжі - рідко. АР Крим (передгір'я і на південному березі). Береги річок, піщані, кам'янисті, забур'янені місця, в посівах. -, 3, 4.

D. scraderiana (Schult.) Mosyakin & Clemants (Chenopodium schraderianum Schult.) - д. Шрадера (л. вонюча) – д. Шрадера (м. пахучая) - ефірна олія, вітамін С, азотовмісні сполуки [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Житомирська, Сумська, Хмельницька, Вінницька, Тернопільська, Київська, Кіровоградська, Полтавська обл. Сегетальні місцезростання, культивується, дичавіє. -, 4, 6.

Halocnemum strobilaceum (Pall.) M. Bieb. - сарсазан шишкуватий – сарсазан шишковатый - алкалоїди, органічні кислоти, сапоніни; інсектицид [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл., по морському узбережжю спорадично. На засолених берегах. *, -, 3, 4.

Kochia laniflora (S.G. Gmel) Borbás - віниччя шерстисте – кохия шерстистоцветная - сапоніни [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже по всій Україні, переважно на терасах річкових долин Дніпра, Південного Бугу й Дінця. +, 3, 4.

K. prostrata (L.) Schrad. – в. сланке – к. стелющаяся, изень, прутняк - сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди; антигельмінтна; настоянка знижує тиск крові [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Полтавська, Київська, Кіровоградська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - спорадично; на півдні часто. Присивашшя та в степових районах Криму [18]. На засолених степах, пісках, відслоненнях. +, 3, 4.

K. scoparia (L.) Schrad. - в. справжнє – к. веничная - сапоніни, дубильні речовини, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, стероїди, жирна олія; кардіотична, тонізуюча, послаблююча, потогінна, гіпотензивна, діуретична, сечогінна; при водянці, ревматизмі, сечокам'яній хворобі, циститах, стимулює серцеву діяльність [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, крім південних степових районів. На синантропних місцезростаннях. +, 3, 4.

Kraschenninnikovia ceratoides (L.) Gueldenst. (Ceratoides papposa Botsch. et Ikonn., Eurotia ceratoides (L.) C.A. Mey.) - білолозник сірий – терескен хохолковый - сапоніни, алкалоїди, вітаміни [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська, Донецька обл. - по р. Дінець й притоках; Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - спорадично; АР Крим (поодинокі місцезнаходження) [55]. Степи, на кам'янистих, крейдяних, солонцюватих ґрунтах. *, 5.

Salicornia europaea L. s.l. - солонець європейський, с. трав'янистий – солерос европейский, с. травянистый - алкалоїди, флавоноїди, дубильні речовини, антоціани; потогінна, послаблююча, протизапальна, протипухлинна, сечогінна; покращує травлення [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська обл. - спорадично; Миколаївська, Херсонська обл. по річках Бугу, Інгулу - зрідка; Одеська, Запорізька обл., АР Крим (північні степові райони) - часто. На солончаках. +, 2- 4.

Salsola collina Pall. - курай горбковий – солянка холмовая – вуглеводи й споріднені сполуки, алкалоїди та інші азотовмісні сполуки, феноли; ранозагоювальна; застосовують при хворобах нирок, печінки і серця, протицинготна, сечогінна, потогінна, тонізуюча, протизапальна.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: розсіяно в Степу: Дніпропетровська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. На кам'янистих, щебенистих, піщаних місцях, по берегах річок, перелогах, у посівах, біля доріг, на пасовищах. -, 3, 4.

S. soda L. – к. содовий – с. содоносная - сапоніни, алкалоїди, вуглеводи, органічні кислоти, жирна олія; харчова, фарбувальна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: по берегах Азовського моря; Луганська обл.; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл., в приморських районах - спорадично; Запорізька, Херсонська обл., по Сивашу й на островах, АР Крим. Зрідка на солонцюватих луках. -, 2-4.

S. tragus L. (S. australis R. Br. [233]**) - к. південний – с. южная** – вуглеводи, органічні кислоти, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, жирна олія [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: Керченський п-ів, ПБК [55]; Арабатська стрілка; літоральна смуга вздовж Азовського моря [40]. На кам'янистих схилах, галечниках, пісках, солонцюватих ґрунтах, по долинах річок, біля доріг, як бур'ян в посівах. -, 3, 4.

Spinacia oleracea L. – шпинат городній – шпинат огородный – аліфатичні сполуки, вітамін К [78]; харчова рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: культивують як харчову рослину.

Suaeda altissima (L.) Pall. - содник високий – сведа высокая - алкалоїди, жирні олії; харчова [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - переважно в приморських районах; Харківська, Луганська, Донецька обл. - спорадично; АР Крим: приморські райони. Солонці, береги моря і солоних озер, засмічені місця, як бур'ян біля доріг. -, 4.

S. prostrata Pall. – с. простертий – с. стелющаяся - сапоніни, алкалоїди, жирна олія; послаблююча [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська обл. - зрідка; південні лісостепові й степові райони - спорадично. Зрідка на сирих солончаках. -, 3.

POLYGONACEAE

Atraphaxis frutescens (L.) K. Koch - кучерявка кущова – курчавка кустарниковая - алкалоїди, органічні кислоти, флавоноїди; фарбувальна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська обл. На щебенистих відслоненнях. -, 4.

Bistorta officinalis Delarbre (Polygonum bistorta L.) - ракові шийки, змійовик (гірчак зміїний) – рачьи шейки, змеиный корень (горец змеиный) - дубильні речовини, вуглеводи, вітаміни: С, каротин, органічні кислоти, стероїди, фенолкарбонові кислоти, катехіни, кумарини, антоціани; ранозагоювальна, протизапальна, в'яжуча, кровоспинна; застосовують при шлунково-кишкових хворобах, розладах кишечнику, дизентерії, кровотечах, при опіках, стоматиті, гінгівіті, епілепсії, сечокам'яній та жовчнокам'яній хворобі, виразковій хворобі шлунку, поносі, тахікардії, укусах отруйних змій; фарбувальна, медонос [68].

Сировина: кореневища.

ПСТ: переважно Карпати, де підіймається до субальпійського поясу, та Полісся. Фрагментарно – в Лісостепу на північ від умовної лінії Хмельницький—Харків; в Гірському Криму. На вогких узліссях, галявинах, прилісових луках. Природні ресурси зосереджені, головним чином, в Карпатах. На Поліссі після осушення залишились окремі локалітети, де можна вести заготівлю сировини. Вид потребує суворого контролю за використанням природних ресурсів у всіх областях. +, 2-4.

Fagopyrum esculentum Moench – гречка їстівна – гречка съедобная – флавоноїди (рутин та ін.), дубильні речовини, фагопірин; Р-вітамінна, зберігає функціональні властивості судинної системи, попереджає атеросклероз [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: культивований вид.

F. tataricum (L.) P. Gaertn. – г. татарська – г. татарская – фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, антоціани; джерело для отримання рутину [68].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: переважно лісостепові райони, на Поліссі дуже рідко. В посівах гречки, ячменю та ярої пшениці, біля доріг. -, 3, 4.

Fallopia baldschuanica (Regel) Holub – фаллопія бальджуанська (витка гречка бальджуанська) – фаллопия бальджуанская - вітамін С, флавоноїди; декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вирощують як декоративну рослину.

F. convolvulus (L.) A. Löve (P. convolvulus (L.) A. Löve) – ф. березковидна (витка гречка березковидна) – ф. вьющаяся - алкалоїди, флавоноїди (рутин, кверцетин), ефірна олія, стероїди, дубильні речовини, вітаміни: С, К, каротин; фарбувальна, харчова, медонос [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Рудеральні місцезростання, посіви. -, 3, 4.

F. dumetorum (L.) Holub - ф. чагарникова (витка гречка чагарникова) - ф. кустарниковая - антрахінони, флавоноїди; послаблююча, медонос, декоративна рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся, північні лісостепові райони - звичайно; Полтавська, Донецька, Луганська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл. - спорадично; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - розсіяно чи рідко. Забур'янені місця, чагарники. -, 4.

F. multiflora (Thunb.) Haraldson (Polygonum multiflorum Thunb.) – ф. багатоквіткова (витка гречка багатоквіткова) - ф. многоцветковая– флавоноїди та антрахінонові сполуки; антитоксична, протизапальна, прискорює дозрівання карбункулів, стимулює перистальтику кишечнику; фарбує волосся в чорний колір [109].

Сировина: стебла, коренебульби.

ПСТ: культивований вид (рідко).

Oxyria digyna (L.) Hill - кисличник двостовпчиковий – кисличник двухстолбчатый - вітамін С, К, РР, катехіни, лейкоантоціанідини, каротин, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, антрахінони; харчова [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. В субальпійському й альпійському поясах до 2200 м н.р.м. [102]. На вогких тінистих скелях, рідко. -, 4.

Persicaria amphibia (L.) Delabre (Polygonum amphibium L.) – почечуйник земноводний (гірчак земноводний) – почечуйник земноводный (горец земноводный) - органічні кислоти, алкалоїди, вітаміни: С, К, каротин, дубильні речовини, флавоноїди, сапоніни; протипухлинна, діуретична, заспокійлива, сечогінна, фарбувальна; при подагрі, ревматизмі, виснаженні нервової та ендокринної системи, при сечокам'яній хворобі [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, але в Степу рідше. В стоячих, повільнотічних водах. +, 3, 4.

P. hydropiper (L.) Delabre (Polygonum hydropiper L.) - п. перцевий, водяний перець – п. перечный - стероїди, сапоніни, флавоноїди, дубильні речовини, вітаміни, органічні кислоти, ефірна олія, катехіни; кровоспинна, в'яжуча, болезаспокійлива, протипухлинна, фарбувальна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна за винятком Південного Степу, рідко в Криму, по замулених берегах, сирих луках. Основний сировинний регіон охоплює територію Волинської, Вінницької, Чернігівської, Сумської, Харківської, Полтавської, Черкаської, Хмельницької, Львівської, Івано-Франківської обл. Стан природних ресурсів гірчаку перцевого в Україні не потребує суворого лімітування обсягів заготівлі його сировини. +, 3, 4.

P. lapathifolia (L.) Delarbre (Polygonum nodosum Pers.) - п. вузлуватий – п. узловатый - органічні кислоти, дубильні речовини, сапоніни, вітаміни, кумарини, флавоноїди, алкалоїди; сечогінна, ранозагоювальна, кровоспинна, скріплююча, діуретична, гіпотензивна, медонос [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська обл.; в північно-західній частині Правобережного Лісостепу - спорадично. Вогкі луки, береги. -, 4.

P. maculosa S.F. Gray (Polygonum persicaria L.) – п. плямистий (г. почечуйний) – п. пятнистый - флавоноїди, дубильні речовини, танін, ефірна олія, пектинові речовини, вітамін К; послаблююча, протизапальна, кровоспинна, ранозагоювальна, протипухлинна, застосовують при маткових і гемороїдальних кровотечах, сильних менструаціях [68].

Сировина: надземна частина (трава).

!. ПСТ: вся Україна. По берегах водойм, на сирих луках. Гірчак почечуйний є малоуразливим при сильній експлуатації, його ресурсів в Україні достатньо для промислової заготівлі. Основні запаси сировини локалізовані на Поліссі та в північних районах Лісостепу. Наявні запаси дають змогу вести заготівлю сировини гірчаку почечуйного до 30-50 т щорічно без шкоди наявним ресурсам. +, 2-4.

P. minor (Huds.) Opiz (Polygonum minus Huds.) - п. малий – п. малый – флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже по всій Україні, за винятком високогірних районів Карпат; в Криму лише окремі місцезнаходження в Гірському Криму [55]. В Луганській, Донецькій обл. - по річках Донець [40] і його притоках; на півдні - по Дністру, Бугу, Дніпру тощо. На вогких піщаних ґрунтах, по берегах водойм, болотах. -, 4.

P. orientalis (L.) Spach (Polygonum orientale L.) - п. східний – п. восточный - стероїди, дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти, алкалоїди; протипухлинна (зменшує нарости і пухлини шляхом усунення застою крові).

Сировина: насіння, трава.

ПСТ: вся Україна. Зрідка вирощується в садах як декоративна рослина. Дичавіє. -, 4, 6.

P. scabra (Moench) Moldenke (Polygonum scabrum Moench) - п. шорсткий – п. шероховатый - дубильні речовини, галова кислота, аскорбінова кислота; застосовують при гемороїдальних кровотечах; послаблююча, антибактеріальна, антиалергійна, медонос [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся - звичайно; в Лісостепу - зрідка; в гірських та степових районах Криму зрідка [55]. На луках, полях, по берегах водойм. -, 3, 4.

P. tinctoria (Aiton) Spach (Polygonum tinctoria Aiton) - п. красильний – п. красильный – алкалоїди (індикан, індирубін, триптантрин); жарознижуюча (токсичного походження) [109]; фарб.

Сировина: листя.

ПСТ: культивований вид (зрідка).

Polygonum alpinum All. (Aconogonon alpinum (All.) Schur [233]) **- гірчак альпійський – горец альпийский** - сапоніни, дубильні речовини, алкалоїди, феноли, органічні кислоти, ефірна олія, флавоноїди, вітаміни; в'яжуча, діуретична, тонізуюча, протипухлинна, фарбувальна; при виразковій хворобі шлунка, атеросклерозі, гіпертонічній хворобі, скрофульозі [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська, Донецька обл. - окремі місцезнаходження [40]; Дніпропетровська обл. - рідко. На півдні досить рідко. На кам'янистих відслоненнях, луках, в різнотравних степах. -, 4.

P. arenarium Waldst. et Kit. - г. пісковий - г. песчаный - дубильні речовини; кровоспинна, ранозагоювальна; при малярії, колітах, гінекологічних кровотечах [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Сумська, Полтавська обл. - спорадично; по Дніпру нижче Кременчука [33]; Харківська, Дніпропетровська обл.; Миколаївська, Херсонська обл. - понад Дніпром. На річкових пісках переважно в заплаві Дніпра та його приток. -, 3, 4.

P. aviculare L. s.l. - спориш звичайний, г. звичайний - г. птичий - флавоноїди, фенолкарбонові кислоти, вітаміни, дубильні речовини, антоціани, антрахінони, вуглеводи, кумарини; в'яжуча, діуретична, кровоспинна, гіпотензивна, протипухлинна, жарознижуюча, тонізуюча, протизапальна; при сечокам'яній і жовчнокам'яній хворобах, виразці шлунка, гемороїдальних і маткових кровотечах, неврастенії, для лікування пухлин різного походження [68].

Сировина: надземна частина (трава).

!. ПСТ: вся Україна. На рудеральних місцезростаннях. В Україні природні ресурси споришу дозволяють щорічно заготовляти більше 40 т сировини. Основний сировинний регіон охоплює Волинську, Рівненську, Вінницьку, Чернігівську й Полтавську обл. +, 2-4.

P. patulum M. Bieb. - г. розлогий – г. отклоненный - сапоніни, вітаміни, флавоноїди; фарбувальна [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Черкаська, Полтавська обл. - розсіяно; Дніпропетровська, Луганська, Харківська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - спорадично. На слабозадернованих схилах, по сухих степах, відслоненнях. -, 4.

P. salsuginemum M. Bieb. – г. солонцюватий – г. солончаковый - каротин, вітамін С, РР. [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим, рідко [55]. Приморські берегові обриви, схили. –, 4.

Reynoutria japonica Houtt. (Polygonum cuspidatum Siebold et Zucc.; Fallopia japonica (Houtt.) Ronse Decr.) - рейнутрія японська або японська гречка (гірчак гостролистий) – рейнутрия японская (горец остроконечный) - болезаспокійлива, розріджує мокроту (флегму), усуває застій крові [68].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: інтродукований, локально-інвазивний вид. Закарпаття, Київ. -, 3, 6.

R. sachalinensis (F. Schmidt ex Maxim.) Nakai (Polygonum sachalinensis F. Schmidt, Fallopia sachalinensis (F. Schmidt ex Maxim.) Ronse Decr.) – р. сахалінська (гірчак сахалінський)– р. сахалинская (г. сахалинский) - стероїди, стильбени, антрахінони, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, флавоноїди; антибактеріальна, харчова, декоративна рослина [68].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: інтродукований, локально-інвазивний вид. Івано-Франківська, Чернігівська, Вінницька, Кіровоградська обл. -, 3, 6.

Rheum palmatum L. *var. tanguticum Regel* - ревінь тангутський – ревень тангутский - антраглікозиди, хризофанова кислота, смолисті і фарбувальні речовини; в малих дозах скріплююча дія, у великих – посилюється перистальтика кишечнику [78].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: культивується переважно на присадибних ділянках та у спеціалізованих господарствах.

R. tataricum L. f. – р. татарський – р. татарский – вуглеводи, органічні кислоти: щавлева, фумаринова, яблучна, лимонна; феноли, катехіни, дубильні речовини, антрахінони, флавоноїди, антоціани, вітамін С, каротин; кровоспинна, в'яжуча, антиоксидантна, харчова [68].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: культивується переважно на присадибних ділянках як харчова рослина.

Rumex acetosa L. - щавель кислий – щавель кислый - органічні кислоти, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, антоціани, жирна олія; в'яжуча, діуретична, жовчогінна, послаблююча, протипухлинна, гіпотензивна, протиотруйна, кровоспинна, харчова, медонос; сік при ревматизмі, злоякісних пухлинах, отруєннях; свіжі листя при ангіні [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: сировинний район охоплює північні поліські райони. Карпати, Полісся - звичайно. Правобережні лісостепові райони - спорадично; Полтавська, Сумська, Харківська обл. - зрідка Харківська, Луганська, Донецька обл. - рідко. На прилісових слабозадернованих луках, трав'янистих схилах від рівнин до верхньогірського лісового поясу. +, 2- 4, 6.

R. acetosella L. - щ. горобиний – щ. воробьиный - сапоніни, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти; протипухлинна, кровоспинна, фарбувальна, медонос; при внутрішніх кровотечах, меноррагіях, порушенні сечовипускання, дизентерії, геморої; як харчовий продукт [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна, звичайно на Поліссі, на півдні рідше; не вказується для Криму [55]. В горах заходить в субальпійський пояс [102]. На вогких пісках, луках, пасовищах, згарищах, порубах соснових лісів. +, 3, 4.

R. alpinus L., nom. conserv. (R. pseudoalpinus Hoefft) - щ. альпійський – щ. альпийский- дубильні речовини, лейкоантоціани, полісахариди, антрахінони, органічні та фенолкарбонові кислоти; в'яжуча, кровоочисна, легка проносна дія, в народній медицині як послаблюючий, тонізуючий, протианемічний засіб [1].

Сировина: корені та кореневища, надземна частина.

ПСТ: Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська обл.; в горах до субальпійського поясу включно. Полонини, галявини, узлісся, поруби. +, 2-4.

R. aquaticus L. - щ. водяний – щ. водяной - вітаміни С, К, РР, каротин, дубильні речовини, флавоноїди, антрахінони, багатоядерні ароматичні сполуки; послаблююча, застосовують при діареї, для лікування злоякісних пухлин, захворювань шкіри, авітамінозі, фурункульозі [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: рідко трапляється в Закарпатті, Поліссі й Лісостепу [19]. По берегах річок, на вогких лісових галявинах, бур'ян в посівах. -, 4.

R. confertus Willd. - щ. кінський - щ. конский - органічні кислоти, ефірна олія, вітаміни, дубильні речовини, вуглеводи, сапоніни, флавоноїди, стероїди [64]; послаблююча, в'яжуча, кровоспинна, гіпотензивна, седативна, ранозагоювальна, протизапальна, протипухлинна, фарбувальна; при коліті, геморої, захворюваннях печінки, туберкульозі легень, поносі; плоди – при виразках, опіках, гнійних ранах [100].

Сировина: кореневища з коренями.

!. ПСТ: Карпати, Полісся, Лісостеп, частіше по долинах річок; Запорізька, Херсонська обл. - рідко; Степовий та Передгірний Крим - рідко. Вогкі луки, узлісся, долини річок. Основні ресурси зосереджені в Карпатах, Тернопільській, Черкаській, Полтавській обл.; екологічно чистих районах Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської та Чернігівської обл., де можна щорічно заготовляти до 20 т сировини. +, 2-4.

R. conglomeratus Murray - щ. скупчений – щ. клубковатый - вуглеводи, сапоніни, дубильні речовини, антрахінони, алкалоїди, флавоноїди, кумарини; застосовують при колітах, ентероколітах, диспепсії, малярії; сечогінна; при лікуванні колітів [68].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся - спорадично, Лісостеп і Степ - зрідка; гірські райони Криму, Присивашшя - рідко [18]. По берегах річок, чагарниках, в сирих лісах, на забур'янених місцях. -, 3, 4.

R. crispus L. - щ. кучерявий – щ. курчавый - дубильні речовини, вітаміни, стероїди, органічні кислоти, антоціани, флавоноїди; протипухлинна, послаблююча, в'яжуча, ранозагоювальна, потогінна, жарознижуюча, кровоспинна, медонос, фарбувальна; при жовтусі, поносі, туберкульозі легень і хворобах дихальних шляхів, як дуже в'яжуче при шлунково-кишкових розладах; харчова рослина (надз. частина) [100].

Сировина: кореневища з коренями, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На заболочених, засмічених місцях, луках, узліссях, біля водойм, вздовж доріг, як бур'ян на полях. +, 3, 4.

R. hydrolapathum Huds. - щ. прибережний – щ. прибрежный – вітаміни: С, К, РР, каротин, дубильні речовини, антрахінони, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; протипухлинна, харчова; при лікуванні злоякісних пухлин [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Полісся, північні лісостепові райони - спорадично. На Лівобережжі по річках Донець з притоками, Орель, Самара й Ворскла; на Правобережжі по Дністру, Бугу, Інгулу, Дніпру. На берегах водойм, болотах. -, 3, 4.

R. lonaczevskii Klokov (Rumex patientia L. subsp. orientalis Danser) - щ. Лоначевського – щ. Лоначевского - стероїди, антрахінони, ароматичні сполуки [68].

Сировина: корені.

ПСТ: Лісостеп по всьому району - спорадично; Луганська, Донецька обл., на півдні Запорізької обл. - зрідка; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - рідко. На солонцюватих луках, степах, в балках. -, 3, 4.

R. longifolius DC. - щ. довголистий – щ. длиннолистный - дубильні речовини, антрахінони, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; застосовують при злоякісних пухлинах, захворюваннях шкіри, харчова [68].

Сировина: підземна та надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Полісся, північні лісостепові райони - рідко, адвентивний вид. Луки, галявини, по дорогах і узліссях, берегах річок; в городах, садах, як бур'ян у посівах. -, 4.

R. maritimus L. - щ. морський – щ. морской - стероїди, вітаміни, дубильні речовини, антрахінони, сапоніни; в'яжуча [68].

Сировина: корені, кореневища.

!. ПСТ: майже вся Україна - розсіяно; АР Крим (тільки в передгір'ї) [55]. Вогкі та сирі, інколи солонцюваті луки, береги водойм, болота. -, 4.

R. obtusifolius L. (R. sylvestris (Lam.) Wallr.) - щ. туполистий – щ. туполистный - вуглеводи, ефірна олія, стероїди, сапоніни, азотовмісні сполуки, дубильні речовини, антоціани, антрахінони, фенолкарбонові кислоти, вітаміни С, К, РР, каротин; ароматичні сполуки; застосовують при злоякісних пухлинах, пропасниці, грибкових захворюваннях шкіри, для лікування гострих і хронічних колітів, діареї; антисептик [68].

Сировина: корені, кореневища.

ПСТ: майже вся Україна за винятком південних степових районів. Як бур'ян в садах, на городах, луках, в ярах, чагарниках від рівнини до середньогірського поясу. -, 3, 4.

R. palustris Smith - щ. багновий – щ. болотный – антрахінони [68].

Сировина: корені.

ПСТ: Запорізька, Одеська обл. (по Дністру) [19]. В заболочених низинах. -, 4.

R. patientia L. - щ. шпинатний – щ. шпинатный - дубильні речовини, антрахінони, багатоядерні ароматичні сполуки, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, антрахінони, вітамін С; застосовують при злоякісних пухлинах; харчова, кровоспинна, послаблююча [68].

Сировина: корені, надземна частина.

!. ПСТ: культивується, іноді дичавіє.

R. pseudonatronatus (Borbás) Borbás ex Murb. –щ. несправжньосолончаковий – щ. ложносолончаковый - дубильні речовини, алкалоїди, вітамін С, антрахінони, вищі жирні кислоти:

миристинова, пальмітинова, стеаринова, олеїнова, лінолева, ліноленова; бактеріостатичні, застосовують при опіках і запальних захворюваннях шкіри та слизових оболонок; як харчовий продукт [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: розсіяно в лісостеповій зоні, частіше на Правобережжі. На луках, узліссях, біля доріг, по берегах річок, болiт, біля житла. -, 3, 4.

R. pulcher L. - щ. красивий – щ. красивый - сапоніни, феноли, антрахінони; харчова, послаблююча [68].

Сировина: корені.

ПСТ: Одеська обл.; АР Крим: передгір'я й Присивашшя - рідко. На болотистих, сирих забур'янених кам'янистих місцях, як бур'ян на поливних землях. -, 4.

R. sanguineus L. - щ. кривавий – щ. кровяной - антрахінони; протипухлинна; харчова [68].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - зрідка; в західній та північній частинах Правобережного Лісостепу - частіше; в інших лісостепових та степових районах рідко. На прилісових луках, узліссях, серед чагарників. -, 4.

R. scutatus L. - щ. щитковий – щ. щитковый - антрахінони, дубильні речовини, кумарини, вітамін С; харчова рослина [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. У високогір'ї на кам'янистих осипах і схилах до 1880 м н.р.м. [102], у смузі криволісся. -, 4.

R. stenophyllus Ledeb. - щ. вузьколистий – щ. узколистный - антрахінони, дубильні речовини, сапоніни [68].

Сировина: корені.

ПСТ: Київська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Миколаївська, Херсонська, Кіровоградська, Одеська обл.; степовий Крим - рідко. На засолених луках, по тальвегах степових балок. -, 3, 4.

R. thyrsiflorus Fingerh. - щ. пірамідальний – щ. пирамидальный - органічні кислоти, вітаміни, дубильні речовини, антрахінони, алкалоїди, флавоноїди, антоціани, лейкоціани; послаблююча; при набряках [68].

Сировина: корені.

ПСТ: Прикарпаття, Чернівецька обл. - спорадично [8]; Чернігівська обл. - рідко; Вінницька, Кіровоградська, Хмельницька, Тернопільська Миколаївська, Херсонська обл. - по річках Інгул, Інгулець; Полтавська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Одеська обл. - в плавнях рік. На вогких солонцюватих луках, по схилах. -, 3, 4.

R. tuberosus L. s.l. (R. euxinus Klokov, R. tuberosus L. subsp. turcomanicus Rech.f. [233]) **– щ. бульбоносний - щ. клубненосный** – дубильні речовини, антрахінони; в'яжуча, фарбувальна, харчова рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: південь Полтавської обл.; Миколаївська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Херсонська, Запорізька обл. - рідко; Гірський Крим. Керченський і Таманський п-ви – зрідка [4]. На солонцюватих луках, кам'янистих місцях, галявини. *, -, 3 -5.

R. ucranicus Fisch. ex Spreng. - щ. український – щ. украинский – флавоноїди [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, Лісостеп у долинах річок - розсіяно [40]; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - рідко. Переважно в степових пониженнях, солончакових луках, в заплавах. -, 4.

PLUMBAGINACEAE (incl. LIMONIACEAE)

Armeria vulgaris Willd. (Armeria maritima (Mill.) Willd subsp. elongata (Hoffm.) Bonnier) – армерія видовжена - армерия удлиненная – дубильні речовини; антибактеріальна, діуретична [68].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська обл. Відкриті слабозадерновані ділянки на узліссях соснових лісів, вздовж залізниць. *, 3, 4.

Goniolimon besserianum (Schult.) Kusn. - гоніолімон Бессерів – гониолимон Бессера - дубильні речовини [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Одеська, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька обл. В Криму окремі місцезнаходження [55]. В степах, на кам'янистих, піщаних місцях, засолених грунтах. *, 4, 5.

G. graminifolium (Aiton) Boiss. - г. злаколистий – г. злаколистный - дубильні речовини[68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Миколаївська, Херсонська обл. рідко. На пісках надзаплавних терас. *, 4.

G. tataricum (L.) Boiss. - г. татарський - г. татарский - дубильні речовини; декоративна [68].

Сировина: корені.

ПСТ: на півдні Поділля; по південній межі Лівобережного Лісостепу - рідко; Луганська, Донецька обл. - звичайно [40]; Кіровоградська, Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - спорадично; степовий і передгірний Крим - звичайно [18]. Крейдяні, кам'янисті сухі схили, відслонення, в степу, на слабозасолених грунтах. *, 3, 4.

Limonium caspium (Willd.) Gams - кермек каспійський – кермек каспийский - дубильні речовини; препарати збуджують центральну нервову систему [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська обл. - рідко; Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Запорізька обл. - на південь зрідка (Приазов'я, Причорномор'я); АР Крим в східній частині [55]. На засолених степах, мокрих солонцях, засолених берегах озер. -, 2- 4.

L. gmelinii (Willd.) O. Kuntze - к. Гмеліна – к. Гмелина – алкалоїди, вуглеводи, стероїди, феноли, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, антоціани; протизапальна, кровоспинна, дубильна; при гострих шлунково-кишкових захворюваннях, маточних кровотечах [68]; нектаро-, перганос, декоративна, фарбувальна рослина.

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Дніпропетровська, Херсонська, Одеська обл.; Крим: Присивашшя [55]. В засолених пониженнях, на солонцях, по берегах солоних озер і морському узбережжю. -, 3, 4.

L. meyeri (Boiss.) O. Kuntze - к. Мейєра – к. Мейера - дубильні речовини; антитоксини, фарбувальна, медонос, декоративна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: по узбережжю Азовського й Чорного моря, до гирла Дунаю на захід [22]. АР Крим - по морському узбережжю. На солонцюватих ділянках, по берегах морів і солоних озер, сухих приморських схилах і осипах. *, 3, 4.

L. platyphyllum Lincz. - к. широколистий – к. широколистный - катехіни, антоціани, органічні кислоти, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди; в'яжуча, болезаспокійлива, кровоспинна, ранозагоювальна, протизапальна, фарбувальна; при шлунково-кишкових захворюваннях, зубному болю; при діареї, гемороїі, запаленнях порожнини рота і горла, екземі, декоративна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Дніпропетровська обл. - на сухих схилах в південній частині; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; Присивашшя, степові райони Криму - спорадично. На степових схилах, по степах, на сухих солонцях. -, 3- 5.

L. sareptanum (A.Becker) Gams - к. сарептський – к. сарептский - дубильні речовини [68].

Сировина: корені.

ПСТ: Степовий Крим, Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. Лесові відслонення, степи, на солонцюватих місцях. *, 4.

L. suffruticosum (L.) O. Kuntze – к. напівкущовий – к. полукустарниковый – дубильні речовини; фарбувальна, декоративна рослина [68].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Присивашшя, рідко [18]. На солончаках і берегах солоних озер. -, 4.

PLATANACEAE

Platanus orientalis L. – платан східний – платан восточный, чинар - тритерпеноїди, стероїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, антоціани, вищі аліфатичні вуглеводні і вищі аліфатичні спирти; кровоспинна, протиракова; при дизентерії, укусах отруйних змій, діареї, кон'юнктивітах; декоративна рослина [68].

Сировина: корені, кора стовбура, листя.

ПСТ: декоративний культивований вид на півдні України (переважно в Криму).

BUXACEAE

Buxus microphylla Siebold et Zucc. – самшит дрібнолистий - самшит мелколистный – циклевібробуксин D, C, буксаміноли; болезаспокійлива: при захворюванні коронарних судин серця [109].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах, спеціалізованих господарствах для створення низьких бордюрів [15].

FAGACEAE

Castanea sativa Mill. - каштан їстівний – каштан съедобный - фенолкарбонові кислоти, тритерпеноїди, вищі сапоніни, феноли, катехіни, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди; плоди (ядра) – вуглеводи, органічні кислоти, вітаміни: В, В, С, РР, К, каротин, жирна олія; листя - тонізуюча, в'яжуча, кровоспинна, застосовують при пропасниці, малярії, захворюваннях органів дихання; плоди – харчовий продукт; медонос, декоративна рослина [68].

Сировина: листя.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах, частіше на півдні України.

Fagus orientalis Lipsky - бук східний – бук восточный - дубильні речовини, катехіни, флавоноїди, плоди - алкалоїди, вітамін Е, висихаюча жирна олія; ядра горішків як харчовий продукт [68].

Сировина: плоди.

ПСТ: переважно північний макросхил Головної гірської гряди Криму до 1400 м н.р.м. [55], де утворює ліси. +, 1-6.

F. sylvatica L. – б. лісовий – б. лесной - кора – тритерпеноїди, стероїди, феноли, дубильні речовини, вищі жирні кислоти, віск; листя – вуглеводи, стероїди, вітаміни Е, К, β-каротин, дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, лейкоантоціанідини, хінони, каротиноїди, вищі аліфатичні спирти; плоди і насіння – алкалоїди, жирна олія, органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти [68]; при сухій перегонці деревини отримують дьоготь, з нього – креозот – антисептичний та антипаразитарний засіб; антисептична, антигельмінтна (вет.), застосовують піджарені горішки як харчовий продукт [100].

Сировина: плоди.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Мале Полісся, західні лісостепові райони; Гірський Крим [55]. Може утворювати ліси на рівнині та в горах, чи зростати в мішаних лісах. +, 1-6.

Quercus petraea Liebl. - дуб скельний – дуб скальный - дубильні речовини, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, лейкоантоціанідини, вищі аліфатичні вуглеводні; кора - в'яжуча, кровоспинна, протистоцидна; жолуді – скріплююча, харчова [68]

Сировина: кора, жолуді.

ПСТ: Прикарпаття, Закарпаття [8]; Хмельницька, Тернопільська, Вінницька обл. В Гірському Криму до висоти 700 м н.р.м., утворює монодомінантні і мішані ліси [3] Окремі місцезнаходження відомі з Житомирської та Волинської обл. На сухих кам'янистих, рідше - піщаних ґрунтах. +, 1-6.

Q. pubescens Willd. - д. пухнастий – д. пушистый - листя – вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, лейкоантоціанідини; кора - в'яжуча, протиотруйна при отруєнні алкалоїдами і солями важких металів; протизапальна, кровоспинна дія; листя – аналогічно корі: жолуді – сурогат кави, джерело для отримання крохмалю (кондит.), корм для тварин [68].

Сировина: кора, листя, жолуді.

ПСТ: Гірський Крим, басейн Дністра [86]. Утворює чисті діброви, частіше зростає в мішаних насадженнях. +, 1- 6.

Q. robur L. – д. звичайний – д. обыкновенный - феноли, дубильні речовини, флавоноїди, лейкоантоціанідини, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, катехіни, органічні кислоти, кумарини, вітаміни С, Е, К, вуглеводи, стероїди, жирна олія; кора, листя - в'яжуча, ранозагоювальна, протизапальна, кровоспинна; жолуді – настій та відвар – при рахіті, анемії, нервових захворюваннях, поліменореї, скрофульозі, цукровому діабеті; в лікеро-горілчаній галузі для виготовлення коньяків і гірких настойок [68].

Сировина: кора, листя, жолуді.

!. ПСТ: вся Україна, майже відсутній на півдні Степу. В чистих дубових та мішаних лісах. +,1-6.

BETULACEAE

Alnus glutinosa (L.) Gaertn. - вільха клейка або чорна – ольха клейкая, или черная - дубильні речовини, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, вітамін РР, С, флавоноїди, альдегіди, органічні кислоти, кумарини, жирна олія, жирні кислоти; протипухлинна, в'яжуча, протизапальна,

кровоспинна, ранозагоювальна; фарбувальна, медонос. Спиртовий екстракт листя рекомендований як послаблюючий засіб при запорах; настій – як протизапальний і в'яжучий засіб при захворюванні горла і кишечника, як потогінний засіб при простудних захворюваннях; відвар – при раку грудей. підшлункової залози, дванадцятипалої кишки, стравоходу, матки та ін. пухлинах; суплідця – настоянка, настій - при гастриті і хронічних ентеритах і колітах, дизентерії. простудних хворобах, кашлі [68]; входить до складу шлункових зборів та препарату "Альтан" [78].

Сировина: суплідця, листя.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати біля підніжжя гір; Прикарпаття, Полісся, Лісостеп – фрагментарно в заплавних лісах, низинних болотах, пониженнях біля водойм; в Степу переважно в долинах рік, рідше – в байрачних лісах; Донецька, Луганська обл. (переважно по Донцю та його притоках); гірські райони Криму (за винятком яйли). На вогких місцях, в заплавах, інколи утворює монодомінантні масиви. +, 1 - 3.

A. incana (L.) Moench - в. сіра – о. серая – листя - вітаміни: С, каротин, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, дубильні речовини, антоціани; суплідця – алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини; з кори і суплідь отримані препарати "Алнотаннади" з протистоцидними і антибактеріальними стосовно кишково-тифозної групи властивостями [68]; суплідця входять до складу в'яжучих чаїв і шлункових зборів; препарат "Альтан" використовують при диспептичних розладах, як протизапальний та знеболюючий засіб [78].

Сировина: суплідця, кора, листя.

ПСТ: Карпати у нижній гірській смузі і по долинах річок – звичайно [8]; Прикарпаття, західні лісостепові райони, Полісся - рідко. Розсіяно по берегах водойм. +, 2-4.

Betula humilis Schrank - береза низька – береза приземистая - дубильні речовини, листя – флавоноїди: рутин, гіперозид; бруньки – флавоноїди; бруньки – сечогінна, потогінна, жовчогінна; листя – настій – при сечокам'яній хворобі, діуретична дія при набряках серцево-судинного походження; сік – дієтичний і зміцнюючий засіб при захворюваннях сечового міхура і нирок, подагрі, ревматизмі, ішіасі [68].

Сировина: бруньки, листя, сік, кора.

РП: рідко на лісових осокових і мохових болотах у Львівській, Волинській, Рівненській, Житомирській, Вінницькій, Київській та Чернігівській обл. **, 4, 5.

B. pendula Roth. – б. повисла або бородавчаста - б. повислая, или бородавчатая - стероїди, жирні кислоти, спирти, ефірна олія, тритерпеноїди, алкалоїди, органічні кислоти, ліпіди, катехіни, дубильні речовини, флавоноїди, вітаміни, вуглеводи, жирна олія; бруньки – ефірна олія (в її складі: сесквітерпеноїди, пальмітинова кислота); алкалоїди, вітамін С, флавоноїди (апігенін, кемпферол, кверцетин та ін.), вищі жирні кислоти; листя – тритерпеноїди, ефірна олія, вітаміни: С, Е, РР, каротин, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди [68]; сік – цукри, дубильні і ароматичні речовини, яблучна кислота, солі заліза, кальцію і магнію [78]; ранозагоювальна, протиотрутна, сечогінна, жовчогінна, протизапальна, відхаркувальна, жарознижуюча, в'яжуча, діуретична, фарбувальна, медонос. Сировина у вигляді настою входить до комплексного препарату "Пропобесан".

Сировина: бруньки, сік, листя.

ПСТ: лісові та лісостепові райони України. Масово в Поліссі: Житомирська, Рівненська, Київська обл. [83]. Утворює чисті ліси, входить до складу мішаних лісів. +, 1-4.

B. pubescens Ehrh. - б. пухнаста – б. пушистая - ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, алкалоїди, дубильні речовини, жирні кислоти, феноли, вітаміни, флавоноїди, органічні кислоти, кумарини, антоціани, вуглеводи; аналог. B. pendula [68].

Сировина: бруньки, сік, листя.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся звичайно [8]; в Лісостепу переважно в північних районах. Болота, сирі ліси, береги водойм, чагарники. Зрідка утворює невеликі масиви. В лісостепових і степових районах, зрідка зростає в байрачних та заплавних лісах [40]. +, 3, 4.

CORYLACEAE

Carpinus betulus L. - граб звичайний – граб обыкновенный - кора - дубильні речовини, тритерпеноїди, вуглеводи, органічні кислоти, вітаміни: B_1, B_2, B_6, С, Н, РР, пантотенова кислота; листя - альдегіди, ефірна олія, дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, жирна олія (нас.); екстракт листя і молодих гілок має антибактеріальну активність проти грампозитивних бактерій; ефірна олія має фруктовий аромат – в лікерному виробництві; фарбувальна [68].

Сировина: листя, кора.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся на захід від лінії Новгород-Сіверський - Ромни - звичайно. На схід від лінії Кременчук-Полтава-Ромни - часто; в Степу рідко. Гірський Крим – верхній і середній лісовий пояс [55]. В широколистяних та мішаних лісах, зрідка утворює чисті похідні насадження. +, 1-6.

C. orientalis Mill. - г. східний – г. восточный - дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, жирна олія; листя – для отримання дубильних речовин; декоративна рослина [68].

Сировина: листя.

ПСТ: передгірний та Гірський Крим. В дубових лісах утворює підлісок, іноді з ялівцем утворює зарості [55]. Сухі кам'янисті, вапнякові схили, до середнього гірського поясу. +, 2-5.

Corylus avellana L. - ліщина звичайна – лещина обыкновенная, или орешник - дубильні речовини, флавоноїди; кора – ефірна олія, тритерпеноїди, дубильні речовини; листя - альдегіди, ефірна олія, алкалоїди, вітаміни: С, каротин, дубильні речовини, флавоноїди, антоціани, вищі жирні кислоти; плоди - вуглеводи, вітаміни: B_1, B_2, С, Е, РР, каротин, жирна олія; кора - в'яжуча, ранозагоювальна, жарознижуюча, судинозвужуюча; при варикозному розширенні вен, варикозних виразках, капілярних геморрагіях; протипухлинна; листя – для лікування кишкових хвороб. анемії, авітамінозу, рахіту; ядра горіхів – цінний харчовий продукт [68].

Сировина: кора, листя, плоди.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття в передгір'ї та нижній гірській смузі [8]; південні поліські та північні лісостепові райони, може утворювати підлісок в листяних і мішаних лісах на багатих грунтах. На Лівобережжі в байрачних лісах зрідка [40]; АР Крим – дубові та розріджені букові ліси в горах [55]. Світлі ліси, чагарники. +, 1-4.

JUGLANDACEAE

Juglans mandshurica Maxim. - горіх манджурський – орех маньчжурский - нафтохінони: спиртовий екстракт листків стимулює адаптаційно-компенсаторні можливості ендокринної системи. перешкоджає розвитку лейкопенії [68, 64]; декоративна рослина.

Сировина: кора, листя.

ПСТ: вирощується в садах і парках по всій Україні.

J. regia L. – г. грецький – о. грецкий - жирна олія, білки, ліпіди, вуглеводи, тіамін, рутин, аскорбінова кислота, тритерпеноїди, алкалоїди, хінони; листя – альдегіди, ефірна олія, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, вітаміни: С, РР, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди; плоди (оплодень) – органічні кислоти, вітаміни: С, каротин, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, хінони; зрілі плоди – стероїди, вітаміни: С, В, В, РР, каротин, дубильні речовини, хінони, жирна олія (40-81%); ядра горіхів вживають як сечогінний, афродізіатичний, антитоксичний засіб; кора – при виразках, пухлинах, скрофульозі; листя – фітонцидна, гіпотензивна, спазмолітична, протизапальна, бактерицидна дія; застосовують при туберкульозі шкіри, гортані, туберкульозному лімфаденіті, захворюваннях слизової оболонки ротової порожнини, гнійних ранах, скрофульозі; недозрілі плоди – джерело вітаміну С, для приготування варення, зрілі – покращують роботу шлунка і печінки, антигельмінтна дія, харчовий продукт; сухі перегородки - при цукровому діабеті і захворюваннях щитовидної залози, колітах, захворюваннях суглобів.

Сировина: кора, листя, недозрілі плоди, ядра горіхів [68].

!. ПСТ: вся Україна, рідше в Карпатах і на Поліссі. В садах, парках, лісонасадженнях. +, б.

Pterocarya pterocarpa (Michx.) Kunth ex I.Iljinsk. – лапина крилоплода – лапина крылоплодная - дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, кумарини, хінони; застосовують при кишкових і шкірних захворюваннях, дифтерії, інсектицид, антигельмінтна; декоративна рослина [68].

Сировина: кора, листя.

ПСТ: вирощується в садах і парках по всій Україні (рідко).

HYPERICACEAE

Hypericum elegans Stephan ex Willd. - звіробій струнки – зверобой изящный - ефірна олія, азотовмісні сполуки, фенолкарбонові кислоти, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, антоціани, антрахінони; дія аналогічно H. perforatum L. [85], фарбувальна.

Сировина: трава.

ПСТ: Розточчя, Мале Полісся - рідко. Тернопільська, Хмельницька, Житомирська (південні райони), Київська, Сумська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Вінницька обл. - зрідка; Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл. - спорадично; Луганська, Донецька, Запорізька,

Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - рідко; АР Крим - рідко. Схили, відслонення, сухі порушені землі. +, 1 – 4, 6.

H. elongatum Ledeb. – з. витягнутий – з. вытянутый - флавоноїди, ефірна олія. кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, антоціани, антрахінони, вітаміни: С, Р, Е; антигельмінтна, застосовують при малярії, послаблююча, аналог. H. perforatum [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Гірський Крим - поодинокі місцезнаходження [55]. На сухих кам'янистих схилах. -, 5.

H. hirsutum L. - з. шорсткий – з. жестковолосый - ефірна олія, алкалоїди, вітаміни, органічні кислоти, катехіни, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, антрахінони, лейкоантоціани; жарознижуюча, заспокійлива; при застуді [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська обл. - в рівнинних районах [8]; західні і північні лісостепові райони – спорадично; Луганська, Донецька, Дніпропетровська обл. - рідко [40]; Миколаївська обл., АР Крим: передгір'я, пояс букових лісів, на яйлі зрідка [55]. На галявинах, узліссях, порубах, серед чагарників. -, 2, 4.

H. humifusum L. – з. сланкий – з. распростертый - ефірна олія, ксантони, флавоноїди, сесквітерпени, лейкоантоціанідини, антрахінони [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Волинська, Рівненська, Львівська обл. - спорадично. На відкритих кам'янистих схилах, слабозадернованих пісках, на полях. *, 3, 4.

H. hyssopifolium Chaix - з. гісополистий – з. иссополистный - ефірна олія, алкалоїди, вітамін С, каротин, феноли, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, антоціани, антрахінони; застосовують при малярії, послаблююча [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Гірський Крим - окремі місцезнаходження [19]. На вапняково-щебенистих схилах, серед чагарників (рідко). -, 4.

H. maculatum Crantz - з. плямистий – з. пятнистый - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, антрахінони, ксантони, лігнаноксантони, ефірна олія, азотовмісні сполуки, антоціани, дубильні речовини; бактерицидна та протистоцидна дія [78]; застосовують аналогічно H. perforatum [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Івано-Франківська, Львівська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська обл.; в горах заходить в субальпійський пояс до 1500 м н.р.м. [102]; Чернігівська, Сумська, Київська обл. У лісах, на узліссях; суходільних, високогірних луках, берегах річок. -, 3, 4.

H. montanum L. - з. гірський – з. горный - флавоноїди, ефірна олія, антрахінони, лейкоантоціанідини; антигельмінтна [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. [8]; Правобережне й Лівобережне Полісся - звичайно, в північно-західній частині Правобережного Лісостепу від лінії Тульчин-Гайсин-Корсунь-Черкаси – звичайно [2]. На лісових галявинах, субальпійських луках, у чагарниках. *, 3, 4.

H. perforatum L. – з. звичайний – з. продырявленный - вуглеводи, ефірна олія, сапоніни, алкалоїди, вітаміни, феноли, ксантони, катехіни, органічні кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, антрахінони, вуглеводи, кумарини, стероїди, антоціани, лейкоантоціани, каротин; ранозагоювальна, гемостатична, діуретична, тонізуюча, седативна, протизапальна, протипухлинна, кардіотична, послаблююча, фарбувальна, медонос [85]; входить до складу комплексних препаратів "Поліфітол", "Гербогастрин". "Фітоліт", "Фітулвент", "Армон" і збору "Арфазетин"; у гомеопатії використовують свіжі рослини при травмах з порушенням цілісності нервів, опіках II і III ступенів, травмах головного і спинного мозку [78], отруйна рослина.

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. Степові райони - рідко. Основний сировинний регіон охоплює Лісостеп. На відкритих сухих часто еродованих ділянках, просіках, порубах, серед чагарників. Значні запаси звіробою, достатні для заготівлі, є в екологічно чистих районах Волинської, Рівненської, Тернопільської, Вінницької, Черкаської, Полтавської, Харківської, Житомирської обл. Враховуючи значне поширення звіробою, майже в усіх областях лісостепової зони його достатньо, однак, щоб не допустити виснаження ресурсного потенціалу звіробою, регламент щорічного обсягу заготівлі сировини в Україні повинен базуватись на результатах ресурсної оцінки. Розроблена технологія вирощування звіробою на промислових площах. +, 1-4, 6.

H. tetrapterum Fr. - з. чотирикрилий – з. четырехкрылый - ефірна олія, органічні кислоти, флавоноїди, дубильні речовини, катехіни, антрахінони, лейкоантоціани; антибактеріальна по відношенню до стафілококів, стрептококів, сальмонел [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Житомирська обл. - спорадично чи рідко; Донецька обл. - окремі місцезростання [40]; Херсонська обл. – рідко; Крим: південнобережні райони - рідко [55]. На вогких луках галявинах, берегах рік та озер. -, 3, 4.

ELATINACEAE

Elatine hydropiper L. – руслиця перцева - повойничек перечный – протигеморрагічний засіб [85].

Сировина: трава

ПСТ: Карпати, Прикарпаття - подекуди на знижених місцях. Львівська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Сумська, Харківська, Полтавська обл. - по долинах річок; на півдні - звичайно. По болотах, у замкнутих водоймах, по берегах річок та водойм, водосховищ. -, 3.

DROSERACEAE

Aldrovanda vesiculosa L. - альдрованда пухирчаста – альдрованда пузырчатая - каротиноїди, нафтохінони [71].

Сировина: листя, квітки.

РП: Львівська, Волинська, Рівненська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Сумська, Черкаська, Полтавська обл. - рідко; Одеська, Херсонська обл. - дуже рідко. В стоячих водоймах і на болотах. **, 3, 4.

Drosera intermedia Hayne - росичка середня – росянка промежуточная - азотовмісні сполуки, вітамін С, флавоноїди, антоціани, нафтохінони; відхаркувальна, діуретична, протиатеросклеротична, спазмолітична, бактерицидна [71].

Сировина: трава.

РП: Волинська, Рівненська, Житомирська, Львівська, Київська, Чернігівська, Хмельницька, Вінницька обл. - спорадично по краях оліготрофних боліт. **, 4, 5.

D. rotundifolia L. – р. круглолиста – р. круглолистная - органічні кислоти, флавоноїди, дубильні речовини, лейкоантоціанідини, антоціани, стероїди, солі Fe, Mg, P, Mn, Si, Ca: протикашлева, протипростудна, протигрибкова, протиатеросклеротична, спазмолітична, бактерицидна; застосовують для лікування коклюшу, туберкульозу, ракових новоутворень [71]; екстракт входить до складу крапель від кашлю "Евкабал" [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська - розсіяно; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - спорадично; Сумська, Полтавська, Дніпропетровська, Харківська, Луганська обл. - зрідка. В північній частині Лісостепу - рідко. На торф'янистих ґрунтах, сфагнових болотах. *, 4.

ACTINIDIACEAE

Actinidia arguta (Siebold et Zucc.) Planch. ex Miq. – актинідія гостра – актинидия острая - алкалоїди (корені), сапоніни, флавоноїди, вітаміни, вуглеводи, органічні кислоти; болезаспокійлива. послаблююча, антигельмінтна, харчова [85].

Сировина: плоди.

ПСТ: інтродукований, культивований вид.

A. kolomikta (Maxim.) Maxim. – а. коломікта – а. коломикта - алкалоїди, сапоніни, карденоліди, флавоноїди, вітаміни С, Р, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, лейкоантоціанідини: болезаспокійлива, послаблююча, антигельмінтна, харчова [85].

Сировина: плоди.

ПСТ: інтродукований, культивований вид.

A. polygama (Siebold et Zucc.) Miq. – а. полігамна - а. полигамная - алкалоїди, кумарини, іридоїди, вітаміни, вуглеводи, каротин; болезаспокійлива, діуретична; харчова [85].

Сировина: плоди.

ПСТ: інтродукований, культивований вид.

ERICACEAE (incl. MONOTROPACEAE, PYROLACEAE, VACCINIACEAE)

Andromeda polifolia L. - андромеда багатолиста – андромеда многолистная - іридоїди, флавоноїди, дубильні речовини, дитерпеноїди; болезаспокійлива, снодійна, застосовують при гінекологічних захворюваннях, ревматизмі, туберкульозі легень, протикашлева, ранозагоювальна, фарбувальна [85], отруйна рослина.

Сировина: пагони з листками.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся. В соснових, рідше сосново-дубових лісах на вогких місцях, торфових болотах. *, -, 3, 4.

Arbutus andrachne L. - суничник дрібноплодий – земляничник мелкоплодный - дубильні речовини. тритерпеноїди, каротиноїди, антоціани, флавоноїди, стероїди; фітонцидна, бактерицидна, медонос; декоративна рослина.

Сировина: листя і плоди [85].

РП: на півдні АР Крим, на скелях. Вирощують в парках і ботанічних садах. **, 5.

Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng. - мучниця звичайна – толокнянка обыкновенная – глікозиди, дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, ефірна олія, тритерпеноїди, іридоїди, вітамін С, кумарини, катехіни; сечогінна, антисептична, протизапальна при пієлітах, циститах, уретритах [85].

Сировина: листя.

ПСТ: на півночі Полісся. В соснових лишайникових лісах на сухих піщаних ґрунтах. *, 3.

Calluna vulgaris (L.) Hull - верес звичайний – вереск обыкновенный - дубильні речовини, смоли, флавоноїди, алкалоїди, сапоніни, глікозиди, полісахариди, органічні кислоти, каротин, мікро- та макроелементи; сечогінна, в'яжуча, протизапальна, бактерицидна [85].

Сировина: пагони з листками.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська обл. - звичайно; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. – фрагментарно; Київська, Чернігівська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. – спорадично чи рідко. В сухих і вологих соснових, рідше – дубово-соснових лісах, в горах на полонинах. На Поліссі – на післялісових луках формує пустища. +, 2, 3.

Chamaedaphne calyculata (L.) Moench - хамедафна чашкова – хамедафна чашечная - дитерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; болезаспокійлива, антисептична, протисудомна (при епілепсії); медонос [85].

Сировина: пагони з листками.

РП: Житомирська, Волинська, Рівненська обл. Переважно на сфагнових болотах. У вологих соснових лісах з Vaccinium myrtillus, Ledum palustre. **, 3, 4.

Chimaphila umbellata (L.) W. Barton - зимолюбка зонтична – зимолюбка зонтичная – тритерпеноїди, стероїди, феноли, дубильні речовини, флавоноїди, вуглеводи; діуретична, протипухлинна, протизапальна, послаблююча, жовчогінна, ранозагоювальна, спазмолітична, в'яжуча [85], гемостатична.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - спорадично; Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська обл. - часто; Тернопільська, Черкаська, Кіровоградська., Полтавська, Сумська, Харківська обл. - зрідка чи розсіяно; Луганська, Дніпропетровська обл. - рідко; АР Крим: окремі місцезнаходження. В сухих соснових та мішаних лісах. *, 4.

Hypopitys monotropa Crantz - під'ялинник звичайний – подъельник обыкновенный - іридоїди, феноли, органічні кислоти; діуретична, блювотна, седативна, спазмолітична [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Львівська, Чернівецька, Івано-Франківська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - розсіяно; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Чернівецька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська обл. - рідко; передгірні і гірські райони Криму - рідко. Хвойні, мішані та листяні ліси. -, 4.

Ledum palustre L. - багно звичайне – багульник болотный - ефірна олія, дубильні речовини, тритерпеноїди. стероїди, феноли, кумарини, флавоноїди; відхаркувальна, бактерицидна, протикашлева, протизапальна, потогінна; інсектицид, медонос [85].

Сировина: пагони з листками.

ПСТ: масово в Західному та Правобережному Поліссі [90]; на Лівобережжі - рідко; в Розточчі-Опіллі - рідко. В мокрих соснових, рідше мішаних лісах, на торфових болотах. На даний час придатні

для заготівлі сировини масиви багна звичайного загальною площею близько 200 га та біологічним запасом сировини 14 т зосереджені на території екологічно чистих районів Волинської обл. Скорочення сировинного ареалу та запасів сировини багна звичайного потребує невідкладних заходів по контролю за використанням та відтворенням природних ресурсів цього виду в Україні. +, 1-3.

Loiseleuria procumbens (L.) Desv. - наскельниця лежача – лаузелеурия стелющаяся - тритерпеноїди, флавоноїди, вищі жирні кислоти, ефірна олія [85].

Сировина: листя і квітки.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська обл. На кам'янистих розсипах в альпійській та субальпійській смузі. Рідко. -, 5.

Moneses uniflora (L.) A.Gray - одноквітка звичайна – одноцветка одноцветковая - тритерпеноїди, іридоїди, стероїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, хінони, феноли і їх похідні: застосовують при хворобах очей, блювотна, антисептична, діуретична, застосовують при гастралгії, хворобах серця, для промивання очей, застосовують при всіх видах кровотеч [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, західні поліські райони - спорадично; Правобережне й Лівобєрежне Полісся - розсіяно; зрідка в Лісостепу; рідко в гірських районах Криму [55]. Листяні, мішані, рідше - хвойні ліси. *, 3 – 5.

Orthilia secunda (L.) House - ортилія однобока - ортилия однобокая - іридоїди, вітаміни, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, хінони, феноли; діуретична, ранозагоювальна, гемостатична, в'яжуча [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська обл. - розсіяно; Тернопільська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. - зрідка; Луганська обл.- рідко; в гірських районах Криму - окремі місцезнаходження. В мішаних та соснових лісах. -, 3, 4.

Oxycoccus microcarpus Turcz. ex Rurp. – журавлина дрібноплода - клюква мелкоплодная - флавоноїди, аналог Oxycoccus palustris.

Сировина: плоди.

РП: Івано-Франківська, Закарпатська, Житомирська, Волинська, Рівненська обл. Оліготрофні болота, на підвищеннях. **, 3.

O. palustris Pers. – ж. болотна – к. болотная - сапоніни, дубильні речовини, тритерпеноїди. флавоноїди, органічні кислоти, пектини, пігменти, вуглеводи, вітаміни, фенолкарбонові кислоти. катехіни, антоціани; жарознижуюча, судинорозширювальна, протизапальна; при порушенні обміну речовин, анемії, ревматизмі, хворобах нирок [85], діабеті.

Сировина: плоди, гілочки.

ПСТ: Закарпатська обл. - рідко; Волинська, Рівненська, Житомирська обл. - спорадично на півночі. Одиничні місцезнаходження на півночі Правобережного Лісостепу, в Карпатах, в Прикарпатті, на Розточчі-Опіллі. На сфагнових болотах, в горах до 1800 м н.р.м. Запаси журавлини в Україні значні, але в зв`язку з інтенсивним осушенням боліт, швидко зменшуються [12, 37]. Найвища врожайність журавлини відмічена на безлісих недосушених оліготрофних сфагнових болотах (до 70 г/м$^2$), які ще трапляються в Житомирській, Київській, Волинській та Рівненській обл. [36]. У зв`язку з радіоактивним забрудненням основної зони поширення журавлини в Україні, її сировина підлягає радіологічному контролю. -, 2, 3.

Pyrola chlorantha Sw. - грушанка зеленоцвіта – грушанка зеленоцветковая - феноли; ранозагоювальна, в'яжуча [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - спорадично; Черкаська, Полтавська, Кіровоградська, Сумська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. - рідко; у гірських районах Криму: середній і верхній лісовий пояс - рідко. В світлих соснових та мішаних лісах. *, -, 3- 5.

P. media Sw. - г. середня – г. средняя - іридоїди, феноли і їх похідні, флавоноїди, хінони; відхаркульвана, в'яжуча, ранозагоювальна [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: зрідка в Поліссі, Прикарпатті, західних лісостепових районах; вказується для Лівобережного Лісостепу [2]. Переважно в мішаних і листяних лісах. В Криму вказується для букових лісів в районі Чатирдагу [55]. -, 4, 5.

P. minor L. - г. мала – г. малая - феноли і їх похідні, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, тритерпеноїди; застосовують при туберкульозі легень, гастралгії, запорах, блювотна, антигельмінтна, ранозагоювальна, гемостатична; декоративна рослина [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся - спорадично; лісостепові райони та в гірських районах Криму - зрідка. В хвойних, мішаних і листяних (букових, грабових) лісах. *, 4.

P. rotundifolia L. - г. круглолиста – г. круглолистная - дубильні речовини, феноли, флавоноїди, хінони; в'яжуча, жарознижуюча, протизапальна, застосовують при хворобах горла, нирок, ревматизмі, туберкульозі кісток, захворюваннях печінки, хронічному циститі, набряках, цукровому діабеті, кровотечах (гінек.) [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся, Лісостеп (переважно північні райони), у гірських районах Криму - розсіяно чи рідко. В хвойних, мішаних, рідше листяних свіжих лісах. *, 4.

Rhododendron luteum Sweet - рододендрон жовтий - рододендрон желтый - ефірна олія, дитерпеноїди, тритерпеноїди, карденоліди, кумарини, флавоноїди; бактерицидна, тонізуюча, кардіотонічна, жовчогінна, протизапальна; інсектицид; застосовують для лікування серцевої та ниркової недостатності, подагри та ревматизму; декоративна рослина [85].

Сировина: пагони з листками й квітками.

ПСТ: Західне та Правобережне Полісся (півн.-зах. райони Рівненської та Житомирської обл.). В дубово-соснових лісах на вогких місцях, серед чагарників. *, 3.

Vaccinium myrtillus L. - чорниця – черника - дубильні речовини, антоціани, органічні кислоти, пектини, каротин, вітаміни, жирні кислоти, глікозиди, флавоноїди, сапоніни; в'яжуча, протизапальна, протидіабетична [85]; пагони входять до складу протидіабетичного збору "Арфазетин" [78].

Сировина: плоди, пагони, листя.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Тернопільська, Хмельницька обл. - спорадично; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. - у північних районах звичайно. Вінницька обл., на Розточчі-Опіллі - фрагментарно; на Лівобережжі - зрідка в північних районах [74, 104]. В хвойних та мішаних лісах. В високогір'ї Карпат виходить на післялісові луки. +, 1-3.

V. uliginosum L. – лохина (буяхи) – голубика - дубильні речовини, тритерпеноїди, стероїди, флавоноїди, вуглеводи, органічні кислоти, антоціани, жирна олія; гіпотензивна, кардіотонічна, в'яжуча, ранозагоювальна, застосовують при хворобах серця, малокрів'ї, захворюваннях шкіри (листя); ягоди – при порушенні обміну речовин, як глистогінний засіб [85].

Сировина: плоди, листя.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття - спорадично; правобережні Поліські райони - часто; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Чернігівська, Сумська обл. - фрагментарно в північних районах [104]. В хвойних та мішаних лісах. +, 1 - 3.

V. vitis-idaea L. – брусниця – брусника - глікозиди (арбутин, метиларбутин та ін.), флавоноїди, іридоїди, тритерпеноїди, вітамін С (до 32 мг/%) [78]; феноли та їх похідні, альдегіди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, катехіни, дубильні речовини, вуглеводи, ефірна олія, антоціани, проантоціанідини, жирна олія; діуретична, дезинфікуюча, протизапальна, в'яжуча, протицинготна, загальнозміцнююча; застосовують при гіпертонії, кашлю, туберкульозі легень, діареї, маткових кровотечах, радикуліті, подагрі; тонізуюча, ранозагоювальна, жарознижуюча, антигельмінтна, фітонцидна, харчова, медонос [85].

Сировина: плоди, листя.

ПСТ: Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. - спорадично; сировинне значення має в межах верхнього лісового та субальпійського поясу; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. - в північних районах звичайно; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. - фрагментрано в північних районах. На лівобережжі переважно в північних районах Полісся, зрідка в Лісостепу. В хвойних та мішаних лісах, в субальпійському поясі Карпат виходить на післялісові луки. Брусниця погано плодоносить в умовах Полісся, значно краще - в умовах Карпат, так, на полонинах навколо м. Рахів щільність запасу ягід (у свіжозібраному стані) складає 1 кг з 10 $м^2$, листя - 39,2+-1 г/$м^2$. На такі масиви припадає менше 10% загальної площі поширення даного виду, однак більшість їх локалізована на забрудненій радіонуклідами території (Волинська, Рівненська, Житомирська обл.). За останні 20 років площі, перспективні для заготівлі брусниці, в Центральному Поліссі України зменшились майже на 40%. В екологічно чистих районах виявлені брусничники, придатні для заготівлі листя на території Волинської, Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської,

Чернівецької, Тернопільської та частково Рівненської обл. загальною площею близько 7 тис. га, біологічним запасом близько 14 т. +, 2, 3.

EMPETRACEAE

Empetrum nigrum L. - водянка чорна – шикша черная - вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, сапоніни, кумарини, аскорбінова кислота, дубильні речовини, алкалоїди, антоціани, віск; фітонцидна, сечогінна, протицинготна; застосовують при порушенні обміну речовин, паралічі, епілепсії, мігрені, захворюваннях печінки, заспокійлива, тонізуюча [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття – звичайно; західні лісостепові райони - зрідка. На торфових болотах, полонинах. -, 3, 4.

PRIMULACEAE (incl. MYRSINACEAE)

Anagallis arvensis L. - курячі очки польові – очный цвет пашенный - сапоніни, флавоноїди, органічні кислоти, антоціани, жирна олія; діуретична, седативна, тонізуюча, послаблююча, протипухлинна, абортивна, цитотоксична [85].

Сировина: трава.

!. ПСТ: лісова зона розсіяно, хоча на Лівобережжі рідше. Полтавська, Харківська, Дніпропетровська обл. - спорадично; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - рідко; АР Крим - зрідка. На полях, порушених землях; по долинах річок, окраїнах боліт, берегах морів, кам'янистих схилах, в посівах. Останнім часом вид трапляється все рідше. -, 3, 4.

Androsace maxima L. - переломник великий - проломник большой - тритерпеноїди, сапоніни, дубильні речовини, антрахінони, жирна олія; застосовують при гонореї [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Вінницька обл. - зрідка; Луганська, Миколаївська, Дніпропетровська, Харківська обл. - спорадично; частіше в Степу й Криму. На схилах, в степу, на кам'янистих схилах, в посівах. - 4.

A. septentrionale L. – п. північний – п. северный – тритерпеноїди, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди; застосовують при стенокардії, порушеннях функції щитовидної залози, істерії, епілепсії, при хворобах горла, гастралгії, збуджує апетит, діуретична, болезаспокійлива, гемостатична, протисудомна; декоративна рослина [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим, Львівська, Тернопільська, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Херсонська, Одеська обл. Рідко чи розсіяно на полях, луках, на піщаних горбах. -, 3, 4.

Asterolinon linum-stellatum (L.) Duby – астеролінун зірчастий – астеролинун звездчатый - флавоноїди.

Сировина: надземна частина [85].

ПСТ: АР Крим. Лише на сухих схилах і кам'янистих місцях поблизу Сімеїзу. -, 5.

Cyclamen europaeum L. - цикламен європейський – цикламен европейский - сапоніни; застосовують при бронхіті, гайморіті, невралгії, подагрі, мігрені, ревматизмі, захворюваннях печінки [85].

Сировина: бульби.

ПСТ: Хмельницька, Київська обл. В садах, дичавіє. -,5, 6.

Glaux maritima L. - молочка приморська – млечник приморский - сапоніни, алкалоїди, вуглеводи; фарбувальна.

Сировина: надземна частина [85].

ПСТ: Київська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська обл. - спорадично; на північ і на північний схід від р. Донець в Харківській та Луганській обл.; Херсонська, Запорізька, Миколаївська, Одеська обл. - спорадично; АР Крим (переважно приморські й степові райони). На солонцюватих ґрунтах. -, 3, 4.

Hottonia palustris L. - плавушник болотний - турча болотная - органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, антоціани, вуглеводи; інсектицид, харчова [85].

Сировина: листя, насіння.

ПСТ: Полісся - звичайно; Вінницька, Київська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Луганська, Харківська, Дніпропетровська обл. - в долинах річок; Одеська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл. - в заплавах і плавнях. В стоячих мілких водах, на болотах. *, +, 3, 4.

Lysimachia nummularia L. - вербозілля лучне – вербейник монетчатый, луговой чай - катехіни, флавоноїди, вуглеводи, сапоніни, органічні кислоти, вітаміни, дубильні речовини; гемостатична, ранозагоювальна, кровоспинна; фарбувальна, медонос [85].

Сировина: трава.

! ПСТ: Закарпаття, нижній пояс Карпат, Полісся, північні й західні лісостепові райони звичайно; на північний схід від р. Донець, в басейні р. Самари, Дніпропетровська обл. - звичайно; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - зрідка; Передгірний Крим - спорадично. Вогкі луки, чагарники, ліси. +, 3, 4.

L. punctata L. - в. крапчасте – в. точечный - вуглеводи, флавоноїди, антоціани; в'яжуча [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Житомирська, Хмельницька, Вінницька., Київська обл. - спорадично чи розсіяно. Вогкі луки, береги рік, узлісся. -, 3, 4.

L. vulgaris L. - в. звичайне – в. обыкновенный - вуглеводи, флавоноїди, вітаміни, антоціани, алкалоїди; гемостатична, ранозагоювальна, болезаспокійлива, фарбувальна; при виразковій хворобі шлунка, гемороїдальних кровотечах, анемії [85].

Сировина: трава.

!. ПСТ: Лісова та Лісостепова зона звичайно; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, обл. - спорадично; рівнинний і передгірний Крим - зрідка. Вогкі луки, береги водойм, болота. +, 2, 3, 4.

Naumburgia thyrsiflora (L.) Rchb. - кизляк китицецвітий - наумбургия кистецветная - діуретична, послаблююча [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Полісся - часто; Хмельницька, Вінницька, Київська, Кіровоградська, Черкаська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська обл. - спорадично. На болотистих місцезростаннях. *, 3, 4.

Primula acaulis (L.) L. (P. vulgaris Huds. [233]) **– первоцвіт звичайний – первоцвет обыкновенный -** вуглеводи, тритерпеноїди, ароматичні сполуки, ефірна олія, флавоноїди. антоціани; протизапальна, протистоцидна [85].

Сировина: переважно надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Полтавська, Харківська обл. - зрідка; відомі місцезнаходження в Миколаївській, Дніпропетровській обл. - спорадично, переважно в світлих мішаних лісах. -, 3, 4.

P. elatior (L.) Hill – п. високий – п. высокий - вуглеводи, тритерпеноїди, сапоніни, вітамін С, флавоноїди; відхаркувальна; декоративна рослина [85].

Сировина: переважно підземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Хмельницька, Вінницька обл. На луках, узліссях листяних лісів [47, 48]. *. 3, 4.

P. farinosa L. - п. борошнистий – п. мучнистый - ефірна олія, флавоноїди, сапоніни, дубильні речовини; для поліпшення росту волосся; декоративна рослина [85].

Сировина: переважно надземна частина.

РП: Закарпатська обл. - дуже рідко [48], можливо зниклий вид. На щебенистих осипах, луках. **, 4, 5.

P. sibthorpii Hoffmanns. - п. Сібтропа – п. Сибтропа - тритерпеноїди, ефірна олія, вітамін С; для виготовлення чаю; декоративна рослина [85].

Сировина: квітки.

ПСТ: Крим: гірські лісові райони звичайно [55]. Серед чагарників, на луках, узліссях. -, 3, 4.

P. veris L. - п. весняний – п. весенний - тритерпеноїди, дубильні речовини, вуглеводи, ефірна олія, вітаміни, флавоноїди; відхаркувальна, спазмолітична, діуретична, седативна, тонізуюча; квітки – потогінна і відхаркувальна при бронхітах, запаленні сечовивідних шляхів [85].

Сировина: переважно підземна частина та квітки.

ПСТ: лісова зона та північні лісостепові райони спорадично, в інших районах зрідка. Переважно в світлих мішаних лісах. *, 3, 4.

Samolus valerandi L. – півничниця Валеранда – самолюс Валеранда - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, антоціани, лейкоантоціанідини, вуглеводи [85].

Сировина: листя, насіння.

ПСТ: Крим: південнобережні райони - рідко [55]; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. (на півдні). По берегах річок, струмків, болотистих солонцюватих місцях. -, 3, 4.

Trientalis europea L. – одинарник європейський – седмичник европейский - сапоніни, вітаміни, вуглеводи; ранозагоювальна, потогінна, блювотна; протизапальна при панаріціях, пухлинах [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: переважно правобережні лісові райони; на Лівобережжі майже не трапляється нижче межі Полтава - Харків. В лісах, серед чагарників. *, 4, 5.

VIOLACEAE

Viola ambigua Waldst. et Kit. – фіалка сумнівна – фиалка сомнительная - ефірна олія, сапоніни, дубильні речовини, алкалоїди, вітамін С, каротин; корені - блювотна, послаблююча; надземну частину застосовують при шкірних висипах, при хворобах горла, захворюваннях органів дихання, алергії, енурезі, бронхіальній астмі, жовтусі, золотусі, безсонні [13].

Сировина: корені і надземна частина. (трава).

ПСТ: майже вся Україна, в т.ч. АР Крим, хоча для півдня немає даних. На схилах і кам'янистих відслоненнях, по сухих луках, узліссях, між чагарниками. -, 3, 4.

V. arvensis Murray – ф. польова - ф. полевая - алкалоїди, флавоноїди, ефірна олія, сапоніни, вітаміни: С, Е, Р, органічні кислоти, антоціани, жирна олія; відхаркувальна, діуретична, потогінна, пом'якшувальна, заспокійлива, протизапальна, послаблююча, блювотна, медонос; при катарах верхніх дихальних шляхів, діатезах [13]; застосовують аналогічно V. tricolor [85].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. Бур'ян на полях і городах, біля доріг, в чагарниках. +, 3, 4.

V. biflora L. – ф. двоквіткова – ф. двухцветковая - флавоноїди, лейкоантоціанідини, алкалоїди, каротиноїди; блювотна (кор.), пом'якшувальна, послаблююча, потогінна, спазмолітична[85].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати: Закарпатська, Чернівецька обл.[8], заходить в альпійський пояс до 2000 м н.р.м. [102]. На альпійських і субальпійських луках, коло гірських джерел. -, 4.

V. canina L. – ф. собача – ф. собачья - ефірна олія, антоціани, органічні кислоти, алкалоїди; послаблююча, діуретична, пом'якшувальна, болезаспокійлива, протипухлинна, блювотна, відхаркувальна, медонос; при хворобах горла, бронхітах і ларинго-трахеїтах [85].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, крім крайнього півдня та Криму [55]. В лісах, чагарниках, на луках, піщаних берегах річок, на пасовищах, схилах до середньогірського поясу. -, 4.

V. collina Besser – ф. пагорбкова - ф. холмовая - сапоніни, алкалоїди; застосовують при кашлі, нормалізує обмін речовин [85].

Сировина: корені і трава.

ПСТ: Миколаївська, Кіровоградська, Черкаська, Хмельницька, Полтавська, Донецька, Луганська, Харківська, Київська, Дніпропетровська, Херсонська, Одеська, Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Рівненська обл. - розсіяно. На узліссі листяних і мішаних лісів, серед чагарників. На трав'янистих схилах. -, 4, 5.

V. elatior Fr. - ф. висока - ф. высокая - алкалоїди, флавоноїди, лейкоантоціанідіни [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Чернігівська, Полтавська Харківська (півд. ч.) обл. - розсіяно, на північ від р. Самари звичайно, в південній частині - рідше; Одеська обл., АР Крим рідко [55]. Серед чагарників, на узліссях. *, 4.

V. epipsila Ledeb. - ф. різнолиста – ф. разнолистная - фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, алкалоїди [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Чернігівська обл. На болотах, торф'янистих луках та узліссях болотистих лісів. -, 5.

V. hirta L. - ф. шершава – ф. опушенная - послаблююча, пом'якшувальна, протизапальна, болезаспокійлива, блювотна, діуретична, медонос; відвари, настій при спазмофілії, кашлі, захриплості, риніті та ін. простудних захворюваннях, хворобах горла, набряках [85].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, крім крайнього півдня та Криму. Серед чагарників, на відкритих схилах. -, 4.

V. mirabilis L. - ф. дивна - ф. удивительная - флавоноїди, лейкоантоціани, алкалоїди, кумарини, органічні кислоти, сапоніни; послаблююча, блювотна, жарознижуюча, протизапальна; декоративна, отруйна рослина [85].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, в Степу - рідше і зникає на крайньому півдні; в Криму зрідка в лісах Гірського Криму [55]. В лісах, чагарниках. -, 3, 4.

V. odorata L. - ф. запашна – ф. душистая - тритерпеноїди, алкалоїди, органічні кислоти, флавоноїди, лейкоантоціани, жирна олія, вуглеводи, сапоніни, ефірна олія, стероїди, вітаміни, жирна олія, спирти; потогінна, жарознижуюча, діуретична, жовчогінна, протизапальна, відхаркувальна, протипухлинна, заспокійлива, блювотна, послаблююча, пом'якшувальна, болезаспокійлива, медонос [85]; при серцевих і легеневих захворюваннях, кашлі, каменях в нирках і сечовому міхурі, подагрі та ревматизмі [18].

Сировина: трава, корені і кореневища, вся рослина.

!. ПСТ: майже вся Україна, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. – рідко, гірські райони Криму. Світлі ліси, відкриті схили, серед чагарників. -, 3, 4, 5.

V. oreades M. Bieb. - ф. кримська – ф. крымская - флавоноїди (рутин); застосовують при туберкульозі, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: трава.

РП: АР Крим. На яйлах: скелі, осипи, кам'янисті місця, схили [55]. **, 4.

V. palustris L. - ф. болотна – ф. болотная - органічні кислоти; медонос [85].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - спорадично; Чернігівська, Сумська, Полтавська обл.; Луганська обл. - рідко. На торф'янистих луках, болотах. *, -, 4.

V. reichenbachiana Jord. ex Boreau (V. sylvestris Lam.) - ф. Рейхенбаха – ф. Рейхенбаха - ефірна олія, сапоніни, дубильні речовини, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти; застосовують при хронічних хворобах легень; блювотна, послаблююча (кор.), діуретична, антибактеріальна [85].

Сировина: трава, вся рослина.

ПСТ: Правобережні лісові та лісостепові райони - спорадично; Полтавська обл. – зрідка [2]; гірські райони Криму [55]. В лісах, серед чагарників, зрідка як бур'ян. -, 3, 4, 5.

V. rupestris F.W.Schmidt (V. arenaria DC.) – ф. скальна - ф. скальная - алкалоїди, флавоноїди, сапоніни, фенолкарбонові кислоти, кумарини; блювотна, послаблююча, відхаркувальна; застосовують при гемеролопії (курячій сліпоті) [85], хворобах горла.

Сировина: трава, вся рослина.

!. ПСТ: вся Україна. На вапнякових або гіпсових відслоненнях, сухих трав'янистих схилах, в горах до середнього поясу. В гірських районах Криму - окремі місцезнаходження [19]. -, 4.

V. stagnina Kit. (V. persicifolia Schreb.) – ф. ставкова – ф. прудовая - кумарини, флавоноїди, лейкоантоціанідини; при скрофульозі і шкірних висипах [85].

Сировина: трава.

ПСТ: правобережні лісові та північно-західні лісостепові райони – рідко. На вогких луках, лучних степах, узліссях листяних лісів, піщаних обривах. -, 4, 5.

V. suavis M. Bieb. - ф. приємна – ф. приятная - вітамін С, ефірна олія; діуретична, жовчогінна, протизапальна, відхаркувальна, потогінна, блювотна, послаблююча, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Правобережні лісостепові (крім західної частини) - нерідко. В Лівобережному Лісостепу - майже по всьому району. Південніше - рідко; часто в Гірському Криму та на Керченському п-ві [18]. По лісах, між чагарниками. -, 2 - 4.

V. tricolor L. - ф. триколірна – ф. трехцветная - ефірна олія, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, вуглеводи, кумарини, дубильні речовини, вітаміни, антоціани, каротин, жирна олія; потогінна, діуретична, послаблююча, відхаркувальна, блювотна, протипухлинна, пом'якшувальна, протизапальна, седативна [85]. Входить до складу грудних і сечогінних зборів.

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна крім Криму. На порушених ділянках лук, лісів, чагарників [52]. +, 4.

SALICACEAE

Populus alba L. - тополя біла – тополь белый - флавоноїди, вуглеводи, лігнін, дубильні речовини, вітаміни, ліпіди, жирна олія; фунгіцидна (корені), антигельмінтна (кора, пагони), відхаркувальна (бруньки), ранозагоювальна; медонос і перганос [85].

Сировина: кора, пагони, корені, бруньки.

!. ПСТ: Карпати - рідко; Житомирська, Чернігівська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Полтавська, Харківська Луганська, Дніпропетровська, Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - спорадично. В пониженнях, заплавних лісах. +, 3, 4, 6.

P. bolleana Lauche - т. Болле – т. Болле - дублення шкір; медонос, перганос (з бруньок бджоли збирають клейку речовину для формування прополісу); декоративна рослина [85].

Сировина: кора, бруньки.

ПСТ: вся Україна, використовується в озелененні і фітомеліорації.

P. italica (Du Roi) Moench - т. пірамідальна – т. пирамидальный - листя – бактерицидна, протистоцидна; медонос, перганос; декоративна рослина [85].

Сировина: листя.

ПСТ: вся Україна. Переважно в озелененні та лісосмугах. +, 3, 5, 6.

P. laurifolia Ledeb. - т. лавролиста – т. лавролистный - феноли, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, фенолглюкозиди, дубильні речовини, вітамін С; застосовують при хворобах кровоносних судин, злоякісних пухлинах, гемостатична [85].

Сировина: листки.

ПСТ: Харківська обл. переважно в озелененні.

P. nigra L. - т. чорна, осокір – т. черный, осокорь - бруньки - вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, вітамін С, ароматичні кислоти, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, лейкоантоціани, жирна олія; кора - алкалоїди, лігнани, дубильні речовини, флавоноїди, фенолглюкозиди: гемостатична, протипухлинна, седативна, відхаркувальна, жарознижуюча, пом'якшувальна, ранозагоювальна; при туберкульозі, ревматизмі, подагрі, злоякісних пухлинах. циститі, сперматореї, діареї, простудних захворюваннях, стафілококових та грибкових захворюваннях шкіри, фурункулах, опікових ранах; фарбувальна, медонос [85]. Препарати з тополиних бруньок (мазь, настій на олії, настойку) застосовують для лікування ран, виразок, дерматиту; для комплексного препарату "Пропобесан" [78].

Сировина: кора, бруньки.

!. ПСТ: вся Україна - спорадично, частіше в лісостепових районах; Запорізька, Миколаївська, Херсонська обл. - рідко. В заплавах, світлих вологих лісах, на піщаних берегах. +, 3, 4, 6.

P. tremula L. - осика – осина - алкалоїди, вуглеводи, тритерпеноїди, стероїди, органічні кислоти, дубильні речовини, вітаміни, антоціани, флавоноїди, жирні кислоти, каротин, феноли; антисептична, ранозагоювальна, потогінна, протицинготна, відхаркувальна, фарбувальна, медонос [85].

Сировина: кора, бруньки.

!. ПСТ: вся Україна, крім південних степових районів. В сирих лісах, заплавах. +, 3, 4.

Salix acutifolia Willd. - верба гостролиста, в. червона, шелюга – ива остролистная, красная верба, шелюга - вуглеводи, дубильні речовини, феноли, фенолкарбонові кислоти, фенолглюкозиди, вітаміни, флавоноїди, лейкоантоціанідини; в'яжуча, протизапальна, антисептична, заспокійлива, медонос [85].

Сировина: кора, листя.

ПСТ: переважно рівнинна Україна, використовують для закріплення пісків. На піщаних терасах рік, горбах, вздовж доріг. +, 3, 4, 6.

S. alba L. - в. біла – и. белая, ветла - каротиноїди (корені), вуглеводи, лігнін, дубильні речовини, жирна олія, катехіни, антоціани, лейкоантоціани, вітаміни, флавоноїди, тритерпеноїди, ліпіди; в'яжуча, гемостатична, жарознижуюча, діуретична, протизапальна, болезаспокійлива; фарбувальна, медонос, перганос [85].

Сировина: кора, бруньки.

!. ПСТ: вся Україна. Береги водойм, сирі місця, на піщаних і мулуватих грунтах утворює зарості. +, 1- 4.

S. aurita L. - в. вушката – и. ушастая - дубильні речовини, вітаміни, органічні кислоти, катехіни, флавоноїди, антоціанідини; дублення шкіри, плетіння корзин [85].

Сировина: кора.

ПСТ: переважно лісові райони України, особливо на Поліссі. На сирих торфових грунтах, в листяних і мішаних лісах. +, 3, 4, 5.

S. caprea L. - в. козяча – и. козья – дубильні речовини, стероїди, алкалоїди, вітаміни, флавоноїди, вуглеводи, лігнін, сапоніни, органічні кислоти, фенолглюкозиди, проантоціанідини, катехіни, ліпіди; потогінна, жарознижуюча, болезаспокійлива, протизапальна, гемостатична, заспокійлива, в'яжуча, ранозагоювальна, діуретична, кардіотична; медонос, перганос[85].

Сировина: кора, суцвіття, листя.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся, північні лісостепові райони - звичайно, іноді масово; на сході рідше; рідко в степових районах. В сирих лісах, на узліссях хвойних і мішаних лісів може формувати ярус, уздовж доріг і канав, в заплавах поліських річок. +, 2-5.

S. cinerea L. - в. попеляста – и. пепельная - фенолглюкозиди, феноли, катехіни, дубильні речовини, вуглеводи, органічні кислоти, флавоноїди, лейкоантоціанідини, вітаміни; жарознижуюча. гемостатична, в'яжуча, антигельмінтна; медонос, перганос; декоративна рослина [85].

Сировина: кора.

!. ПСТ: лісові та лісостепові райони - спорадично, в Степу - рідко. Низини, береги стоячих водойм, заплави. +, 2- 4.

S. eleagnos Scop. – в. маслинкова (лоховидна, сива) – и. лоховидная (седая) - вуглеводи, фенолглюкозиди, антоціани, лейкоантоціанідини [85].

Сировина: молоді гілки.

ПСТ: Карпати. На вогких кам'янистих схилах, над потоками - нерідко; на дні ущелин, поодиноко. -, 3, 4, 5.

S. fragilis L. - в. ламка – и. ломкая - вуглеводи, дубильні речовини, лігнін, вітаміни, антоціани, органічні кислоти, катехіни, флавоноїди, тритерпеноїди, лейкоантоціани, ліпіди; в'яжуча, гемостатична, діуретична, жарознижуюча, антигельмінтна, тонізуюча, ранозагоювальна; медонос, фарбувальна [85].

Сировина: кора, листя.

!. ПСТ: Полісся, Карпати, північні лісостепові райони - часто; Закарпаття, Лісостеп - рідко. Майже відсутня в Степу. По вологих місцях, вздовж канав. +, 2- 4.

S. herbacea L. – в. трав'яниста– и. травянистая - вуглеводи, фенолглюкозиди.

Сировина: листя [85].

РП: Карпати - на півдні. Вогкі кам'янисті місця в альпійському поясі Карпат. **, -, 4.

S. lapponum L. - в. лапландська – и. лапландская - фенолкарбонові кислоти, феноли, дубильні речовини, лейкоантоціанідини, антоціани; дубильна, фітомеліоративна, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: кора.

ПСТ: Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська Полтавська, Харківська обл. - спорадично. На болотах та торфовищах. +, 3, 4.

S. myrsinifolia Salisb. - в. мирзинолиста, в. чорніюча – и. мирзинолистная (чернеющая) – вуглеводи, дубильні речовини, антоціани, органічні кислоти, фенолглюкозиди, флавоноїди; медонос [85].

Сировина: кора.

ПСТ: Західне і Мале Полісся - спорадично. Серед чагарників, на узліссях, закинутих луках, торфовищах, вздовж канав. -, 3, 4, 6.

S. myrtilloides L. - в. чорнична – и. черничная - флавоноїди, дубильні речовини; медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: кора.

РП: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Львівська,, Полтавська, Сумська обл. Торфові та трав'яні болота, серед чагарників (переважно - верби). **, -, 3.

S. pentandra L. - в. п'ятитичинкова – и. пятитычинковая - дубильні речовини, жирна олія, вуглеводи, вітаміни, органічні кислоти, флавоноїди, лейкоантоціанідини, фенолглюкозиди; в'яжуча, гемостатична, тонізуюча, ранозагоювальна, діуретична; медонос, фарбувальна [85].

Сировина: кора, суцвіття, листя.

!. ПСТ: вся Україна, крім півдня. Переважно по сирих місцях, трав'яних та торфових болотах, в заплавах. +, 1- 4.

S. purpurea L. - в. пурпурова – и. пурпурная - дубильні речовини, вуглеводи, жирна олія, феноли, катехіни, флавоноїди, антоціани, вітаміни, лейкоантоціанідини, фенолглюкозиди; в'яжуча, гемостатична, діуретична, тонізуюча, ранозагоювальна; медонос [85].

Сировина: кора, листя.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття - спорадично; Хмельницька, Тернопільська, Вінницька обл. зрідка; гірські райони Криму. Береги рік, канави, сирі луки. +, 3, 4.

S. reticulata L. - в. сітчаста – и. сетчатая - вуглеводи, фенолглюкозиди, дубильні речовини.

Сировина: кора, суцвіття, листя [85].

РП: Карпати на півдні у високогір'ї рідко. **, -, 5.

S. retusa L. - в. туполиста – и. туполистная - вуглеводи, фенолглюкозиди, фенолкарбонові кислоти [85].

Сировина: кора.

РП: Карпати: на півдні рідко. Відкриті високогірні схили [99]. **, -, 5.

S. rosmarinifolia L. - в. розмаринолиста - и. розмаринолистная - дубильні речовини, вітаміни, фенолглюкозиди; медонос [85].

Сировина: кора.

ПСТ: вся Україна, крім Карпат і Криму. На торфових болотах, пісках. +, 3, 4.

S. silesiaca Willd. - в. сілезька – и. силезская - дубильні речовини.

Сировина: кора.

ПСТ: Закарпатська, Львівська обл. - зрідка. В гірських лісах. -. 4.

S. starkeana Willd. - в. сиза – и. Старке - дубильні речовини.

Сировина: кора.

РП: Львівська, Волинська, Рівненська, Київська, Черкаська, Чернігівська, Сумська, Харківська, Вінницька обл. Рідко в сирих чагарниках, на узліссях. **, -, 4.

S. triandra L. - в. тритичинкова – и. трехтычинковая - вуглеводи, лігнін, дубильні речовини, жирна олія, алкалоїди, вітаміни, катехіни, феноли, фенолглюкозиди, органічні кислоти, флавоноїди, лейкоантоціанідини, антоціани; в'яжуча, фарбувальна, медонос [85].

Сировина: кора.

!. ПСТ: вся Україна. По берегах водойм, заплавах. +, 2- 4.

S. viminalis L. - в. прутовидна – и. корзиночная - дубильні речовини, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, вітаміни, катехіни, феноли, фенолглюкозиди; медонос [85].

Сировина: кора.

ПСТ: Полісся, Прикарпаття, Карпати - рідко. По берегах річок. -, 4.

FRANKENIACEAE

Frankenia hirsuta L. – франкенія шорстка – франкения жестковолосистая – фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, антоціани; послаблююча [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південь України, АР Крим. На солончаках, засолених ґрунтах, по морському узбережжю. -, 4.

F. pulverulenta L. – ф. припорошена – ф. порошистая – як послаблюючий, обволікаючий засіб; ароматична [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південь України, АР Крим (переважно Присивашшя). На солончаках, солонцях, в степу. -, 4.

TAMARICACEAE

Myricaria germanica (L.) Desv. - мірикарія німецька – мирикария немецкая – алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти, вітаміни; гемостатична, в'яжуча; при гінекологічних захворюваннях, кровотечах.

Сировина: зелені гілочки.

ПСТ: західні лісостепові та південні райони України, АР Крим (переважно гірський). В долинах гірських річок, на пісках, галечниках; в садах і парках. -, 5, 6.

Tamarix gracilis Willd. - тамарикс струнки́й – гребенщик стройный - флавоноїди, дубильні речовини; фарбувальна, в'яжуча [85].

Сировина: молоді облислені гілочки.

РП: Запорізька обл. На приморських пісках. **, -, 3.

T. hohenackeri Bunge (T. smyrnensis auct. non Bunge) - т. Гогенакера – г. Гогенакера - корені - флавоноїди, гілочки - дубильні речовини [85].

Сировина: молоді облислені гілочки.

ПСТ: південне узбережжя Криму, на солончаках. -, 3, 5.

T. ramosissima Ledeb. - т. галузистий – г. ветвистый - алкалоїди, дубильні речовини, стероїди, кумарини, флавоноїди, антоціани, органічні кислоти; в'яжуча при кровотечах і шлунково-кишкових захворюваннях, діуретична, болезаспокійлива; фарбувальна [85].

Сировина: молоді облислені гілочки.

ПСТ: Сумська, Дніпропетровська, Одеська, Херсонська, Миколаївська обл.; гірські райони Криму. На прибережних пісках, галечниках. Культивується як декоративна рослина (рідко) -, 3, 6.

T. tetrandra Pall. ex M. Bieb. - т. чотиритичинковий - г. четырехтычинковый - вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; протистоцидна; нектаронос; декоративна рослина [85].

Сировина: молоді облислені гілочки.

ПСТ: Одеська обл. По морському узбережжю, зрідка в передгір'ї Криму. -, 3.

CUCURBITACEAE

Bryonia alba L. - переступень білий - переступень белый - жирна олія, вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, алкалоїди, кумарини, жирні кислоти, ліпіди, вітаміни, каротин, сапоніни [85]; протипухлинна, протизапальна, болезаспокійлива, блювотна, послаблююча, гемостатична, ранозагоювальна, діуретична, абортивна, кардіотична, жарознижуюча, тонізуюча, отруйна.

Сировина: корені, трава.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Хмельницька, Київська, Чернігівська, Черкаська, Вінницька, Полтавська, Харківська, Сумська обл. - розсіяно; Луганська, Донецька, Миколаївська, Херсонська, Одеська обл. - рідко; в Криму - зрідка в передгір'ї та окремих районах Гірського Криму. На забур'янених місцях, серед чагарників, в заплавних лісах. -, 3- 5, 6.

B. dioica Jacq. - п. дводомний – п. двудомный - ефірна олія, спирти, тритерпеноїди, каротиноїди, стероїди, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, антрахінони, вищі аліфатичні спирти, вищі жирні кислоти, флавоноїди, сапоніни, азотовмісні сполуки, жирна олія; застосовують при пухлинах селезінки, залоз, раку молочної залози, протипухлинна, антибактеріальна; в гомеопатії - застосовують при ревматизмі і дифтерії; діуретична, послаблююча, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: корені, трава.

ПСТ: переважно західні лісові та лісостепові райони України. Рідко серед чагарників. *, 5.

Citrullus colocynthis (L.) Schrad. - кавун колоцинт – арбуз колоцинт - тритерпеноїди, стероїди, алкалоїди, феноли і їх похідні, ефірна олія, вуглеводи, вітаміни B_1, B_2, PP, амінокислоти; солі магнію, калію, заліза; сечогінна, жовчогінна, послаблююча, застосовують при хворобах нирок, як детоксикацій ний засіб - при укусах отруйних змій і скорпіонів, подагрі, дисменореї, паралічу [85].

Сировина: шкірка та цедра.

ПСТ: культивована рослина (переважно в південних областях України).

C. lanatus (Thunb.) Matsum. et Nakai – к. шерстистий (звичайний) – а. обыкновенный - вуглеводи, пектини, білки, вітаміни B_1, B_2, PP, каротин, амінокислоти; солі магнію, калію, заліза, марганцю, нікелю [109]; жарознижуюча, виводить токсини. Насіння містить фермент уреазу, жирну олію, м'якуш – цукри (8-9%), пектини, клітковину, органічні кислоти, вітаміни, солі заліза і калію. Уреаза каталізує гідроліз сечовини і сприяє очищенню крові від токсинів. М'якуш використовують при цукровому діабеті, жовчокам'яній хворобі, недостатності кровообігу, атеросклерозі [78].

Сировина: шкірка, насіння та цедра.

ПСТ: культивована рослина (переважно в південних областях України).

Cucumis melo L. (Melo sativus Sager. ex M. Roem.) – диня городня – дыня посевная - вуглеводи, вітаміни С, В, токофероли, β-каротин, мінеральні речовини: калій, залізо, натрій, органічні кислоти; при запаленні легень і кашлі, запорах; в дієтотерапії при анемії, захворюванні печінки, серцево-судинної системи, ожирінні [109].

Сировина: насіння та плоди.

ПСТ: культивована рослина.

Cucumis sativus L. - **огірок посівний – огурец посевной** - азотисті і безазотисті речовини, клітковина, солі калію, срібло, вітаміни: В, А, С; дія сечогінна, проносна, заспокійлива; пригнічує статевий потяг; вживають при кашлі, хронічних катарах дихальних шляхів, туберкульозі; соком відбілюють обличчя, плями на шкірі [97].

Сировина: плоди.

ПСТ: культивована рослина.

Cucurbita pepo L. – гарбуз звичайний – тыква обыкновенная - насіння містить до 50% жирної олії, вітаміни групи В, каротиноїди, токофероли, амінокислоти. М'якуш плодів містить пектини, вітаміни С, В, токофероли, каротин, мінеральні речовини: калій, залізо, мідь, цинк, фтор, органічні кислоти, фітин. Насіння вживають для позбавлення від стьожкових та круглих глистів; воно має також гепатопротекторну, антисклеротичну, противиразкову, репаративну дію [78]. М'якуш плода є джерелом каротину; використовується також як послаблюючий, жовчо- та сечогінний засіб.

Сировина: насіння та плоди.

ПСТ: культивована рослина.

Ecballium elaterium (L.) A. Rich. - огірок пирскач – бешеный огурец обыкновенный - тритерпеноїди, стероїди, каротиноїди, вуглеводи, алкалоїди, вітамін С, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, вищі жирні кислоти, феноли, лігнани, жирна олія; застосовують при злоякісних пухлинах матки, протипухлинна, антифунгіцидна, послаблююча, діуретична, антигельмінтна, протималярійна, абортивна, застосовують при ревматизмі, жовтусі, геморої; антибактеріальна, протималярійна, блювотна [85].

Сировина: трава, плоди.

ПСТ: Одеська обл.; АР Крим - спорадично. На забур'янених місцях переважно по морському узбережжю (чорноморському), зрідка утворює зарості. -, 3, 4.

Echynocystis lobata (Michx.) Torr. et A.Gray - ехіноцистіс шипуватий – эхиноцистис лопастной - тритерпеноїди, вуглеводи, стероїди, жирна олія, жирні кислоти; болезаспокійлива, тонізуюча, медонос [85].

Сировина: корені, плоди, насіння.

!. ПСТ: вся Україна. В здичавілому стані; серед чагарників, біля огорож, річок, доріг, на пустирях. -, 3, 4, 6.

Luffa cylindrica (L.) M. Roem. – люфа циліндрична – люфа цилиндрическая - в плодах виявлені кукурбітацин, бріонолієва кислота та ратенон, в листках і квітках є флавоноїди, які мають протипухлинну активність [109]; препарати з люфи покращують циркуляцію крові, сік плодів має послаблюючу та сечогінну дію.

Сировина: плоди.

ПСТ: культивується на присадибних ділянках.

Sicyos angulata L. – сиціос кутастий (волохатий огірок) - сициос угловатый -тритерпеноїди, алкалоїди, жирна олія; протипухлинна, діуретична.

Сировина: корені, насіння.

ПСТ: Київська, Вінницька, Черкаська, Чернігівська, Житомирська, Закарпатська, Тернопільська обл. Рідко як бур'яновий адвентивний вид. -, 4.

Thladiantha dubia Bunge - тладіанта сумнівна – тладианта сомнительная - сапоніни тритерпенові, кумарини; жовчогінна, діуретична; застосовують при дисменореї, лактогенна, застосовують при гіпертонії, головному болі, грипі, відхаркувальна, в'яжуча, гемостатична, протинудотна [85].

Сировина: бульби, надземна частина.

ПСТ: Львівська, Київська, Рівненська, Чернігівська, Вінницька, Черкаська обл. На прибережних луках, як бур'ян чи здичавіло в садах, зрідка вирощують як декоративну рослину. -, 4, 6.

CAPPARACEAE

Capparis herbacea Willd. (C. spinosa auct. non L.) - каперці трав'янисті – каперсы травянистые - флавоноїди, алкалоїди, каротин, сапоніни, вітаміни С, Е, жирна олія, пектин; в'яжуча, сечогінна, антисептична, знеболююча, протистоцидна дія; застосовують при захворюванні щитовидної залози, алергії, іпохондрії, паралічі, ревматизмі, бруцельозі, цукровому діабеті, парші, геморої, мігрені; ранозагоювальна, фарбувальна, медонос [85].

Сировина: корені.

ПСТ: АР Крим (майже виключно південний берег). Сухі кам'янисті схили, галечники, солонцюваті місця. -, 3, 4, 5.

BRASSICACEAE

Alliaria petiolata (M. Bieb.) Cavara et Grande - кінський часник черешковий – чесночница черешковая (лекарственная) - тіоглікозиди, флавоноїди, вітаміни, жирна олія, гірчична олія; потогінна, діуретична, відхаркувальна, стимулююча, ранозагоювальна, протипухлинна, антигельмінтна; харчова [59].

Сировина: корені, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в Карпатах тільки в передгір'ї, відсутня в південних степових районах. В тінистих місцезростаннях. -, 3.

Alyssum calycinum L. - бурачок чашечковий – бурачок чашечный - алкалоїди, флавоноїди, карденоліди, жирна олія; антибактеріальна, відхаркувальна.

Сировина: надземна частина (трава), насіння.

ПСТ: майже вся Україна. За винятком гірських районів Карпат [19]. Основний регіон охоплює південні райони Правобережного Полісся; Лісостеп та Степ; в АР Крим - переважно гірські райони [55]. На сухих, кам'янистих, степових схилах, порушених ділянках. +, 3, 4.

A. desertorum Stapf - б. пустельний – б. пустынный - жирна олія, глікозиди, алкалоїди: очисна (для шкіри), медонос.

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: майже вся Україна, на півночі рідше. Сухі схили, відслонення, бур'ян. -, 3, 4.

A. gmelinii Jord. - б. Гмеліна – б. Гмелина - діуретична, послаблююча, фунгіцид [85].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: переважно Розточчя, Полісся та західні лісостепові райони. На пісках, піщаниках, вапняках. –, 4.

A. murale Waldst. et Kit - б. муровий – б. стенной - жирна олія, жирні кислоти [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Одеська, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська обл. По відслоненнях гранітів і вапняків. –, 3, 4.

A. tortuosum Waldst. et Kit. - б. покручений – б. извилистый - жирна олія, жирні кислоти; декоративна [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: в Лісостепу - зрідка; в правобережних степових районах і Криму - часто; в лівобережних степових районах - спорадично по річках Дніпру, Молочній [40]. На порушених ділянках, сухих схилах, кам'янистих, вапнякових і піскуватих ґрунтах. -, 3, 4.

Arabidopsis thaliana (L.) Heynh. - різушка Таля – резушка Таля - вітаміни, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; ранозагоювальна [85].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна - розсіяно чи спорадично, крім південних степових районів. На сухих схилах, узбіччях доріг, пісках, солонцях, полях. -, 4.

Arabis alpina Steven - гусимець альпійський - резуха альпийская - ізотіоціанати; медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська обл. на щебенистих схилах в субальпійському та альпійському поясі. -, 4.

A. auriculata Lam. - г. вушкатий – р. ушастая - флавоноїди; харчова [85].

Сировина: трава.

ПСТ: АР Крим - звичайно; Херсонська, Дніпропетровська, Харківська, Луганська обл. - спорадично; Миколаївська обл. – розсіяно. В дубових лісах, серед чагарників, на кам`янистих, вапнякових схилах. -, 4.

A. pendula L. - г. повислий - р. висящая - алкалоїди, кумарини, флавоноїди, вітаміни, гірчична олія; болезаспокійлива, жарознижуюча, антисептична, антиоксидантна [85].

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: Чернігівська, Київська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. в східній частині - розсіяно чи зрідка. Серед чагарників, в байрачних лісах. -, 4.

A. sagittata (Bertol.) DC. - г. стріловидний – р. стреловидная - сапоніни, флавоноїди, ізотіоціанати, жирна олія, жирні кислоти; застосовують при грижах, ревматизмі [85].

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: вся Україна за винятком півдня та Карпат. На сухих луках, схилах, серед чагарників. -, 4.

A. turrita L. - г. пужниковий – р. башенная – флавоноїди [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Хмельницька, Тернопільська, Чернівецька, Київська Черкаська, Полтавська обл. - спорадично чи рідко; гірські райони Криму - розсіяно. В тінистих місцях, лісах, на вапнякових схилах. -, 4.

Armoracia rusticana P. Gaertn., B. Mey. et Scherb. - хрін звичайний – хрен обыкновенный - ефірна олія, аскорбінова кислота, жирна олія, крохмаль, смолисті речовини, алкалоїди: апетитостимулююча, кровоспинна, антимікробна; застосовують при ангіні, гонзиліті, зубному болю, набряках; зовнішньо – подразнююча [85].

Сировина: корені і кореневища, листя.

!. ПСТ: вся Україна. Культивується і дичавіє, іноді засмічує городи. +, 3, 4, 6.

Aurinia saxatilis (L.) Desv. - авринія скельна – ауриния скальная - стероїди; протизапальна [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Хмельницька, Житомирська, Тернопільська, Вінницька, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Луганська, Донецька обл. - спорадично. На вапнякових та гранітних відслоненнях. -, 3, 4.

Barbarea stricta Andrz. - суріпиця пряма – сурепка прижатая - алкалоїди, флавоноїди; протицинготна, фарбувальна, медонос [85].

Сировина: трава.

ПСТ: майже вся Україна, за винятком Криму, в Степу - рідко. По берегах річок, на сирих луках, болотах, заплавних чагарниках. -, 3, 4.

B. vulgaris R. Br. - с. звичайна – с. обыкновенная - флавоноїди, вітаміни, жирна олія, тіоглікозиди; діуретична, ранозагоювальна, послаблююча (насіння), медонос [85], отруйна рослина.

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: майже вся Україна; на півдні Лісостепу, в Степу та в Криму - рідко. Луки, схили, галявини, поля. +, 3, 4.

B. vulgaris R. Br. subsp. arcuata (Opiz ex J. Presl & C. Presl) Hayek (Barbarea arcuata (Opiz ex J. Presl et C. Presl) Rchb.) - с. дуговидна - с. дуговидная - сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, органічні кислоти, вітаміни, кумарини, дубильні речовини, жирна олія, тіоглікозиди; послаблююча, протицинготна, медонос, фарбувальна [85].

Сировина: трава.

ПСТ: майже вся Україна, крім Закарпаття, Карпат; гірські райони Криму [19]. Луки, схили, забур'янені місця. +, 3, 4.

Berteroa incana (L.) DC. - гикавка сіра – икотник серый - органічні кислоти, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, дубильні речовини, вітаміни, жирна олія, тіоглікозиди; гіпотензивна, протизапальна, кардіотична, болезаспокійлива [85], потогінна, зовнішньо - при артритах [64].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. На сухих слабозадернованих відкритих місцях; антропогенні місцезростання, луки, степи. +, 3, 4.

Brassica campestris L. - капуста польова - капуста полевая (сурепица) - вітаміни, стероїди, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти, азотовмісні сполуки [64]; контрацептивна, сік – послаблююча, компреси з насіння – при дерматитах, ревматизмі; медонос [85].

Сировина: насіння, трава.

!. ПСТ: вся Україна. Як бур'ян на полях, біля доріг. +, 3, 4.

B. juncea (L.) Czern. – гірчиця сарептська – горчица сарептская - ефірно-гірчична олія, жирна олія, сірковмісні сполуки, каротин, жирні кислоти (ерукова, ліноленова, ліноленова, олеїнова, пальмітинова та арахінова) [109], солі кальцію, заліза; зігріваюча, місцево подразнююча застосовують при запаленні дихальних шляхів, застосовують при невралгії, стенокардії, блювотна, при нервовій пропасниці, малярії, медонос [85], отруйна рослина.

Сировина: насіння.

ПСТ: майже вся Україна - розсіяно чи рідко. Як бур'ян на полях, порушених ділянках. -, 4, 6.

B. nigra (L.) W.D.J. Koch – г. чорна – г. черная - вітаміни, флавоноїди, тіоглікозиди, стероїди, органічні кислоти, алкалоїди, жирна та ефірна гірчична олія, слиз; протипухлинна, подразнююча, відволікаюча, гемостатична, контрацептивна [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: переважно лісостепові та лісові райони, в Степу рідше, майже відсутня в Криму. Частіше синантропні місцезростання, по берегах річок, біля доріг. -, 4, 6.

B. oleracea L. - капуста городня – капуста огородняя – препарат метилметіонінсульфонію хлорид (вітамін U) і сік капусти сухий застосовують при хронічному гастриті незалежно від кислотності, виразковій хворобі шлунка і дванадцятипалої кишки, гастралгії; при виразковому коліті, туберкульозі легень, подагрі, водянці, жовтусі, запорах, опіках (зовн.), захворюваннях суглобів, кашлі, запаленнях після уколів, тромбофлебіті [13]; харчова рослина.

Сировина: листя, сік.

ПСТ: вирощують як овочеву культуру.

B. rapa L. - ріпа, турнепс – репа, турнепс - жирна олія, ефірна олія, тіамін, аскорбінова кислота, каротин, жири, мінеральні солі, вуглеводи, білки; протикашлева, сечогінна, послаблююча, заспокійлива, снодійна, зовнішньо - для полоскання застосовують при зубному болі [85].

Сировина: коренеплоди.

ПСТ: майже вся Україна, вирощують як кормову рослину. На полях, зрідка дичавіє.

Bunias orientalis L. - свербига східна – свербига восточная - алкалоїди, карденоліди, вітаміни, флавоноїди, гірчична олія, жирна олія; протицинготна, харчова, медонос [85].

Сировина: переважно надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна - розсіяно чи спорадично. На лучних степах, по берегах річок, узліссях, луках. Бур'ян. +, 3, 4.

Cakile euxina Pobed. - морська гірчиця чорноморська – морская горчица черноморская - жирна олія, жирні кислоти; протицинготна, послаблююча, діуретична [2].

Сировина: насіння.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл.; на півдні Донецької обл.; АР Крим. По морському узбережжю. +, 3, 4.

Calepina irregularis (Asso) Thell. - калепіна нерівномірна – калепина неравномерная - жирна олія [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: АР Крим, окрім яйли [55]. В степу, на сухих схилах, забур'янених місцях. -, 4.

Camelina microcarpa Andrz. - рижій дрібноплодий - рижик мелкоплодный - жирна олія, жирні кислоти [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: майже вся Україна, в Криму рідко; частіше - Тернопільська, Хмельницька, Київська, Харківська, Полтавська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська обл. На відкритих схилах, степах. -, 3, 4.

C. pilosa (DC.) N. Zinger - р. волосистий – р. волосистый - жирна олія; застосовують при запаленні очей, медонос [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: вся Україна за винятком Полісся та крайнього півдня. В посівах, на парових полях, узбіччях доріг. -, 3, 4.

C. sativa (L.) Crantz - р. посівний – р. посевной - жирна олія, жирні кислоти; протипухлинна, фарбувальна [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: майже вся Україна. Зрідка вирощується, дичавіє.

Capsella bursa-pastoris (L.) Medik. - грицики звичайні – пастушья сумка обыкновенная - вітаміни, вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, сапоніни, алкалоїди, азотисті сполуки, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, карденоліди, жирна олія, жирні кислоти, тіоглікозиди: в'яжуча, діуретична, кровоспинна, протипухлинна, контрацептивна, гемостатична, седативна, ранозагоювальна [85].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна [87]. На полях, перелогах, луках, порубах, забур'янених місцях. Грицики активно займають нові порушені ділянки, та в цілому їх запаси можна віднести до невразливих під впливом антропогенного навантаження. Проективне покриття грициків на багатих ґрунтах може сягати 70% при щільності запасу сировини до 200 г/м^2. Наявність великої сировинної бази грициків в Україні дає змогу щорічно заготовляти до 50 т трави грициків. +, 2, 4.

C. rubella Reut. - г. червонуваті – п.с. красноватая – карденоліди [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: Львівська, Київська, Чернігівська обл., адвентивний, можливо зниклий вид. -, 5.

Cardamine amara L. - жеруха гірка – сердечник горький - вітаміни, флавоноїди, гірчична олія, жирна олія; протизапальна, протипухлинна.

Сировина: трава, насіння [85].

ПСТ: Карпати, Прикарпаття (на півночі та півдні); Полісся і північні лісостепові райони - спорадично, чи звичайно; південніше - спорадично, в Степу - зрідка по заплавах. Болота, вогкі луки, вільшняки, долини річок. -, 3, 4.

C. impatiens L. - ж. недоторкана - с. недотрога - алкалоїди, флавоноїди, вітаміни, жирна олія; стимулююча, діуретична, антиоксидантна, медонос.

Сировина: трава, насіння [64].

ПСТ: Полісся - спорадично, лісостепові райони - зрідка [40]; в Степу майже відсутня: лісостепові та гірські райони Криму – рідко [55]. Тінисті вологі місцезростання, ліси, чагарники, по берегах річок. -, 3, 4.

C. graeca L. - ж. грецька – с. греческий - жирна олія, жирні кислоти, ізотіоціанати.

Сировина: насіння [85].

ПСТ: відомі збори в гірських районах Криму. Затінені скелі, мішані і листяні ліси. -, 5

C. parviflora L. - ж. дрібноцвіта – с. мелкоцветковый - флавоноїди; діуретична, протицинготна [85].

Сировина: трава, насіння [85].

ПСТ: переважно лісостепові та північні степові райони - розсіяно по всій території [40], на півдні по долинах річок Дніпра, Дністра тощо. На сирих відкритих місцях. -, 3, 4.

C. pratensis L. - ж. лучна – с. луговой - тіоглікозиди, вітамін С, флавоноїди, жирна олія; протицинготна, стимулююча, діуретична, потогінна, в гомеопатії, харчова, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: трава.

ПСТ: лісові райони – звичайно; в Лісостепу - розсіяно; в Степу - рідко. На вогких луках, по краях боліт, в лісах по берегах річок, струмків. -, 3, 4.

Cardaria draba (L.) Desv. - кардарія крупковидна – кардария крупковидная - алкалоїди, кумарини, флавоноїди, вітаміни, жирна олія; жовчогінна, протипухлинна, протицинготна [85].

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Львівська, Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Київська, Кіровоградська, Харківська, Полтавська, Луганська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл. - звичайно; в інших районах - спорадично по залізницях, уздовж доріг. На полях, схилах, узбіччях доріг, порушених землях, антропогенних місцезростаннях. -, 3, 4.

Chorispora tenella (Pall.) DC. - хориспора ніжна – хориспора нежная - вітаміни, сапоніни, алкалоїди; харчова [85].

Сировина: трава.

ПСТ: переважно лісостепові та степові райони рівнинної України, АР Крим за винятком Тарханкуту [55]. Глинисті, солонцюваті переважно синантропні місцезростання, як бур'ян на полях, в лісокультурах, поблизу житла. -, 4.

Conringia orientalis (L.) Dumort. - конрінгія східна - конрингия восточная - карденоліди, флавоноїди, тіоглікозиди, вітаміни, (нас.)жирна олія; харчова [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Львівська, Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Донецька, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. Частіше в степових районах і в Криму. На піщаних берегах, луках, степових схилах, в посівах. Переважно на синантропних місцезростаннях. -, 4.

Crambe aspera M. Bieb. (C. buschii (O.E. Schulz) Stank.) - катран шершавий - катран шершавый - вітаміни, флавоноїди, (плоди) жирна олія [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Донецька обл.; АР Крим за винятком гірських районів. Степи, кам'янисті та засолені місця. -, 4.

C. koktebelica (Junge) N. Busch - к. коктебельський – к. коктебельский – вітамін С, каротин, жирна олія, жирні кислоти; антибактеріальна [85].

Сировина: листя, плоди, насіння.

РП: АР Крим уздовж берега Чорного моря на глинисто-щебенистих схилах. **, 5.

C. pinnatifida R. Br. - к. перистий – к. перистый - жирна олія, жирні кислоти [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: АР Крим. На сухих схилах, в степу. -, 5.

C. pontica Steven ex Rupr. - к. понтійський – к. понтический - флавоноїди, вітамін С, каротин, жирна олія, жирні кислоти, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: листя, насіння.

ПСТ: Запорізька, Донецька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; АР Крим. Уздовж узбережжя Чорного і Азовського морів, на приморських пісках і черепашниках. -, 4, 5.

C. steveniana Rupr. - к. Стевена – к. Стевена - (кор.) вітамін С, (листя) вуглеводи: моносахариди, лактони, фенолкарбонові кислоти [64], (нас.) жирна олія, жирні кислоти; корені - харчова приправа, замінник хрону [85].

Сировина: корені, листя, насіння.

РП: АР Крим: передгір'я [99].Степи, сухі схили. **, 4, 5.

C. tataria Sebeok– к. татарський - к. татарский - жирна олія, крохмаль, цукор; харчова [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: переважно Лівобережжя: Лісостеп, Степ; степовий Крим. На сухих, часто мергелистих схилах. *, -, 3, 4.

Dentaria bulbifera L. (Cardamine bulbifera (L.) Crantz) - зубниця бульбиста – зубянка клубненосная – кровоспинна [85].

Сировина: корені.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Житомирська, Чернігівська, Київська, Волинська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька обл. - розсіяно; Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. - зрідка; гірські райони Криму - рідко. В тінистих широколистяних лісах, на узліссях. -, 4.

Descurainia sophia (L.) Webb. ex Prantl - кудрявець Софії – дескурайния Софьи - (нас.) – гірчична олія, органічні кислоти, карденоліди, жирна олія; (надз. ч.) - флавоноїди, спирти, стероїди, сапоніни, вітаміни: Е, Р, С, каротин; в'яжуча, діуретична, протиблювотна, антигельмінтна, антисептична, жарознижуюча, гемостатична, ранозагоювальна, відхаркувальна, тонізуюча [85], отруйна рослина.

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: майже вся Україна. Досить рідко в Карпатах. Переважно в синантропних угрупованнях. +. 3, 4.

Diplotaxis cretacea Kotov - дворядник крейдяний - двурядник меловой – флавоноїди (трава), жирна олія (нас.) [85].

Сировина: трава, насіння.

РП: Харківська, Луганська, Донецька обл. Крейдяні відслонення. **, 3 [57].

D. muralis (L.) DC. - д. муровий – д. стенной – флавоноїди [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська обл. - ріко [8]; Київська, Чернігівська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Харківська, Полтавська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - спорадично; степовий, передгірний Крим - зрідка. На сухих схилах, уздовж доріг, кам'янистих ґрунтах. -, 3, 4.

D. tenuifolia (L.) DC. - д. тонколистий – д. тонколистный - насіння -флавоноїди, жирна олія, фенольні сполуки, тіоглікозиди; листя – вищі жирні кислоти [85].

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: Полісся - рідко; лісостепові та степові райони - розсіяно як адвентивний вид [62]; АР Крим. В степу, на кам'янистих місцях, полях, вздовж доріг, бур'ян. -, 3, 4.

Draba nemorosa L. - крупка дібровна – крупка перелесковая - сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, глікозиди; гемостатична, діуретична, ранозагоювальна [85].

Сировина: трава.

ПСТ: майже вся Україна, за винятком Карпат [8], в Криму - рідко. Сухі луки, схили. -, 3, 4.

D. sibirica (Pall.) Thell. - д. сибірська – к. сибирская - флавоноїди [85].

Сировина: трава.

ПСТ: уздовж насипів залізничних доріг в Хмельницькій, Полтавській [2], Харківській, Луганській, Донецькій [40] обл. Адвентивний вид. На луках, схилах. -, 5.

Erophila verna (L.) Besser - веснянка весняна - веснянка весенняя - флавоноїди, гірчична олія; протицинготна [85].

Сировина: трава.

ПСТ: на півдні, в Криму – рідко; в Карпатах і рівнинній Україні - звичайно. Забур'янені місця, піски. -, 2- 4.

Eruca sativa Mill. - індау посівний – индау посевной - алкалоїди, флавоноїди, стероїди, жирна олія, гірчична олія, тіоглікозиди; протипухлинна, діуретична, ранозагоювальна [85].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Львівська, Волинська, Київська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - зрідка як бур'ян у посівах [40]. Культивувався, зараз зрідка, частіше в здичавілому стані. -, 4, 6.

Erucastrum armoracioides (Czern. ex Turcz.) Cruchet - рогачка хріновидна - рогач хреновидный - флавоноїди; насіння – жирна олія, жирні кислоти; пряність, харчова, технічна [85].

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: Київська, Кіровоградська, Хмельницька, Сумська, Харківська, Полтавська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - розсіяно. На схилах, степах, забур'янених місцях, біля доріг. -, 3, 4.

Erysimum aureum M. Bieb. [233] **(E. sylvaticum Bieb.) – жовтушник золотистий – желтушник золотистый** - карденоліди, алкалоїди, вітамін С, жирна олія, жирні кислоти; кардіотонічна, діуретична [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська обл. - рідко [2]; Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Миколаївська обл. - спорадично. Серед чагарників, в лісах. -, 3, 4.

E. cheiranthoides L. – ж. лакфіолевидний – ж. левкойный – сапоніни, (надз. ч.) карденоліди, алкалоїди, флавоноїди, тіоглюкозиди, вітаміни, (нас.) жирна олія; кардіотична (ефективний при серцевій недостатності I і II ступенів), діуретична, ранозагоювальна, медонос [85], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна, немає лише в південних степових районах, в Карпатах і Криму. На полях, синантропних місцезростаннях, біля доріг. -, 4, 6.

E. diffusum Ehrh. - ж. розлогий – ж. раскидистый (серый) - сапоніни, алкалоїди, органічні кислоти, карденоліди, дубильні речовини, флавоноїди. (нас.) стероїди. (нас.) жирна олія. жирні кислоти, фосфоліпіди; кардіотична, болезаспокійлива, медонос [85]; сік входить до комплексного препарату "Кардіовален", який застосовують при пороках серця, кардіосклерозі, порушенні кровообігу I-II ступеня, гіпертонічній хворобі, стенокардії, вегетоневрозі та клімаксі [13].

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: рівнинна Україна - розсіяно; АР Крим - рідко. На сухих схилах, відслоненнях, узбіччях доріг, окраїнах полів. +, 4, 6.

E. hieracifolium L. - ж. нечуйвітролистий – ж. ястребинколистный - карденоліди, алкалоїди. вітаміни, флавоноїди, сапоніни, (нас.) стероїди, жирна олія; кардіотична, діуретична [85], отруйна рослина.

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: лісостепові і степові райони – розсіяно [40]. На відкритих схилах, серед чагарників, біля доріг. -, 4.

E. leucanthemum (Stephan) B. Fedtsch. - ж. білоцвітий – ж. белоцветный - карденоліди, алкалоїди, вітамін С; діуретична, кардіотична [85].

Сировина: трава.

ПСТ: степові та переважно лівобережні лісостепові райони. На сухих схилах, солонцях. -, 4.

E. odoratum Ehrh. - ж. пахучий - ж. пахучий - карденоліди, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; кардіотична [85].

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська обл. рідко; Київська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл. [40]. Переважно на схилах, серед чагарників. -, 4.

E. repandum L. - ж. розчепірений – ж. растопыренный - флавоноїди, карденоліди, жирна олія; кардіотична, послаблююча [85], отруйна рослина.

Сировина: трава, насіння.

ПСТ: Київська, Хмельницька, Вінницька, Харківська, Луганська обл. - розсіяно; Донецька, Одеська, Дніпропетровська, Миколаївська, Херсонська обл. - звичайно; степові та передгірні райони Криму - звичайно. В степу, на полях, сухих схилах, уздовж доріг; як адвентивний вид. -, 4.

Euclidium syriacum (L.) R. Br. - евклідій сірійський – крепкоплодник сирийский - алкалоїди. жирна олія, жирні кислоти; харчова [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Правобережна Україна, крім Карпат, Полісся та північна частина Лісостепу - розсіяно; на півдні лісостепових районів – зрідка [40]. Адвентивний вид. Синантропні місцезростання, вздовж доріг, на полях. -, 4.

Fibigia clypeata (L.) Medik. - фібигія щитовидна – фибигия щитовидная - жирна олія, жирні кислоти; застосовують при захворюваннях шкіри [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: АР Крим: південнобережні райони – розсіяно, передгір'я - зрідка. На кам'янистих і сухих схилах. -, 4.

Hesperis matronalis L. - нічна фіалка - ночная фиалка - сапоніни, ефірна олія. флавоноїди, стероїди, карденоліди, алкалоїди, жирна олія, жирні кислоти; потогінна, діуретична, протипухлинна, медонос [85]; декоративна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна, вирощують як декоративну рослину. В Карпатах у природних угрупованнях: в чагарниках, лісах; трапляється в здичавілому стані. -, 4, 6.

H. sibirica L. – вечорниці сибірські – вечерница сибирская - алкалоїди, кумарини, флавоноїди, ефірна олія, карденоліди, дубильні речовини, антоціани, жирна олія; діуретична, потогінна [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: переважно лісостепова зона (лівобер.): Полтавська, Донецька, Луганська, Харківська обл. [2, 40]. В сирих лісах, серед чагарників, вирощують як декоративну рослину. -, 4, 6.

H. tristis L. – в. плакучі – в. печальная - флавоноїди; протизапальна, потогінна, діуретична [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: Чернігівська, Київська, Кіровоградська обл.; Полтавська обл. на схід від лінії Лубни-Лебедин; Луганська, Донецька обл. [40] - зрідка; в Степу та АР Крим - розсіяно. На відкритих схилах, степах, серед чагарників. -, 4.

Hirschfeldia incana (L.) Lagr. -Foss. - гіршфельдія сива – гиршфельдия сизая - жирна олія, жирні кислоти [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: АР Крим: південнобережні райони, Тарханкутський п-ів [55]. Сухі кам'янисті схили, забур'янені місця. -, 4.

Hymenolobus procumbens (L.) Fourr. - багатонасінник лежачий – многосемянник лежачий - (підз. ч.) сапоніни, флавоноїди (надз.ч) [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька, Одеська обл.; степовий Крим. На приморських глинисто-солонцюватих і піщано-солонцюватих грунтах, як бур'ян. -, 4

Iberis amara L. - іберійка гірка – иберийка горькая - вітамін С, флавоноїди, алкалоїди, тіоглікозиди; відволікаюча, сокогінна, жовчогінна, антибактеріальна, гіпотензивна; застосовують при ангіні, серцевих захворюваннях, хворобах легень, печінки, нирок, ревматизмі, подагрі, ішіасі, для заживлення ран [85]; декоративна рослина.

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: вирощують, в здичавілому стані трапляється в південних районах України, АР Крим. -, 5, 6.

I. saxatilis L. - і. скельна – и. скальная - флавоноїди; декоративна [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: яйла, південнобережні райони; на скелях, кам'янистих місцях [55]. -, 4, 5.

I. umbellata L. - і. зонтична – и. зонтичная - стероїди, тритерпеноїди; антибактеріальна, діуретична, відхаркувальна [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: вся Україна, як декоративна культивована рослина.

Isatis campestris Steven ex DC. - вайда польова – вайда полевая - алкалоїди; протипухлинна, блювотна, послаблююча [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Полтавська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Одеська, Херсонська, Миколаївська обл. - розсіяно. На сухих схилах, по степах, відслоненнях вапняків. на пісках, полях. -, 3, 4.

I. costata C.A. Mey. - в. ребриста – в. ребристая - алкалоїди, жирна олія; фарбувальна [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: Донецька обл. [40]. Слабозадерновані вапнякові та крейдяні сухі схили, зрідка. -, 4.

I. tinctoria L. - в. фарбувальна - в. красильная - тіоглікозиди (кор.), сапоніни (надз.ч.), вітаміни, флавоноїди, жирна олія (нас.), жирні кислоти; протипухлинна, ранозагоювальна, послаблююча, фарбувальна, медонос [85].

Сировина: переважно надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Київська, Кіровоградська обл. - розсіяно; Полтавська, Херсонська, Луганська, Донецька обл. - занесено вздовж залізниць [40]; АР Крим: переважно рівнинні райони та передгір'я. На сухих схилах, як бур'ян вздовж доріг. Адвентивний вид, поширюється на північ. +, 3, 4.

Lepidium campestre (L.) R. Br. - хрінниця польова – клоповник полевой - флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; протицинготна, медонос [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

!. ПСТ: майже вся Україна (за винятком високогір'їв); в АР Крим - досить звичайно. Як бур'ян на полях, схилах, узбіччях доріг. +, 3, 4.

L. densiflorum Schrad. - х. густоцвіта – к. густоцветный - алкалоїди, флавоноїди, жирна олія; жарознижуюча, сечогінна, відхаркувальна [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська, Полтавська, Харківська обл. спорадично; Луганська обл. по р. Донцю. В Карпатах - уздовж залізниць. Не вказується для Криму [55]. Переважно на піщаних ґрунтах. В рудеральних місцезростаннях, біля доріг, забудов. -, 3, 4.

L. graminifolium L. - х. злаколиста – к. злаколистный - флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти, тіоглікозиди; застосовують при сечокам'яній хворобі, травмах шкіри і м'язів.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже виключно південнобережні райони Криму. На сухих схилах, узбіччях доріг, рідко. -, 5.

L. latifolium L. - х. широколиста - к. широколистный - органічні кислоти, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди, вітаміни, жирна олія, жирні кислоти, гірчична олія, тіоглікозиди; послаблююча, болезаспокійлива, ранозагоювальна, медонос [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернігівська, Сумська, Київська, Полтавська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим - розсіяно чи спорадично. Не вказується для Карпат [8]. На засолених ґрунтах, сухих терасах річок. -, 3, 4.

L. perfoliatum L. - х. пронизанолиста – к. пронзеннолистный (разнолистный) - вітаміни, флавоноїди, гірчична олія, сапоніни, алкалоїди, кумарини, жирна олія (нас.), жирні кислоти; протипухлинна, болезаспокійлива [85], отруйна рослина.

Сировина: вся надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Рівненська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. [40] - розсіяно; в Степу та АР Крим - часто. На сухих схилах, полях, степах, уздовж доріг. +, 3, 4.

L. pumilum Boiss. et Balansa - х. низька – к. низкий - флавоноїди [85].

Сировина: вся надземна частина.

ПСТ: Херсонська обл. [6], АР Крим (Тарханкут і Керченський п-ів) - спорадично. На приморських солончаках. -, 3, 4.

L. ruderale L. - х. смердюча – к. мусорный - органічні кислоти, стероїди, карденоліди, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, вітаміни, кумарини, жирна олія; антисептична [85].

Сировина: вся надземна частина.

ПСТ: вся Україна. На синантропних місцезростаннях, біля доріг, на полях, подвір'ях, засолених ґрунтах. +, 3, 4.

L. sativum L. - х. посівна, крес-салат – к. посевной (крес-салат) - вітаміни, каротин, флавоноїди, вуглеводи, стероїди, жирна олія, тритерпеноїди; протипухлинна, ранозагоювальна, діуретична, послаблююча, седативна, медонос [85].

Сировина: вся надземна частина.

!. ПСТ: На городах, інколи дичавіє.

L. syvaschicum Kleopow - х. сиваська – к. сивашский - флавоноїди **[85]**.

Сировина: вся надземна частина.

ПСТ: Херсонська, Запорізька обл. Солонцюваті та засолені ґрунти. -, 4.

L. virginicum L. – х. вірджінська – к. вирджинский - стероїди, жирна олія, жирні кислоти [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: наводиться для Києва, Ужгорода, Сімферополя, Берегова як адвентивний вид. -, 5.

Lunaria rediviva L. - лунарія оживаюча – лунник оживающий - флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; діуретична [85].

Сировина: вся надземна частина.

РП: Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. – звичайно; Сумська, Вінницька обл. – рідко. Широколистяні ліси, узлісся. **, 5.

Matthiola fragrans Bunge - левкой запашний - левкой пахучий - флавоноїди, жирна олія [85].

Сировина: вся надземна частина (трава і насіння).

ПСТ: Луганська обл. - по р. Донцю; Полтавська, Дніпропетровська, Харківська обл. - рідко. На крейдяних схилах. *, 4.

Meniocus linifolius (Stephan ex Willd.) DC. - плоскоплідник льонолистий – плоскоплодник льнолистный - алкалоїди [85].

Сировина: вся надземна частина.

ПСТ: лісостепові та степові райони - розсіяно чи рідко; АР Крим (крім Тарханкуту та поясу букових лісів) [55]. В степах, на сухих схилах; кам'янистих, вапнякових та крейдяних відслоненнях, узбіччях доріг. -, 4.

Myagrum perfoliatum L. - полівка пронизанолиста – полевка пронзеннолистая - сапоніни.

Сировина: надземна частина [85].

ПСТ: Вінницька обл.; Передгірний Крим, Керченський п-ів, південнобережні райони - зрідка. На синантропних місцезростаннях: узбіччя доріг, в садах. -, 4.

Neotorularia torulosa (Desf.) Hedge & J. Léonard (Torularia torulosa (Desf.) O.E. Schulz) – чоточник бугорчастий - четочник бугорчатый – жирна олія і жирні кислоти; корм.

Сировина: насіння [85].

ПСТ: південнобережні райони Криму. Дуже рідко на південному сході [55]. На сухих схилах. -, 5.

Neslia paniculata (L.) Desv. - неслея волотиста - неслея метельчатая - флавоноїди, жирна олія, тіоглікозиди; ранозагоювальна, фарбувальна.

Сировина: надземна частина (листя й плоди) [85].

ПСТ: майже вся Україна - розсіяно. На полях, перелогах, вздовж доріг, синантропні місцезростання. -, 4.

Raphanus candidus Worosch. - редька біла – редька белая - флавоноїди.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська, Чернігівська обл. - зрідка. В посівах, бур'ян. -, 4.

R. raphanistrum L. – р. дика – р. дикая - флавоноїди, жирна олія, тіоглікозиди; антибактеріальна [85]. В молодих листках багато вітаміну С, білкові речовини, глікозиди [100].

Сировина: вся надземна частина (трава і насіння).

!. ПСТ: вся Україна. Переважно в західних та північно-західних областях. У посівах, біля доріг. +, 3, 4.

R. sativus L. – р. посівна – р. посевная - насіння - жирна олія (до 40%), коренеплід - ефірна олія, органічні кислоти, тіамін, вуглеводи; протизапальна, відхаркувальна, сечогінна, жовчогінна. Свіжий сік – сильний сокогінний і подразнюючий шлунково-кишковий тракт, а також відхаркувальний, протизапальний, сечогінний, гепатопротекторний і дезинфікуючий засіб [13]. Не рекомендують вживати при серцевих і ниркових хворобах [100].

Сировина: насіння, коренеплоди.

ПСТ: вирощується як овочева культура.

Rapistrum rugosum (L.) Bergeret - ріпниця зморшкувата – репник морщинистый - флавоноїди, насіння - жирна олія (35%), жирні кислоти [64].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Вінницька; на півдні Полтавської, Харківської обл. - спорадично; Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька обл. - звичайно; АР Крим - крім яйли та поясу букових лісів [55], адвентивний вид. В полинних степах, солончакових угрупованнях, забур'янених місцях та сегетальних угрупованнях. -, 4.

Rorippa amphibia (L.) Besser - водяний хрін земноводний - жерушник земноводный - флавоноїди, вітаміни, жирна олія; діуретична, антигельмінтна [85].

Сировина: надземна частина, корені.

!. ПСТ: вся Україна, крім Південного Степу. На мілководді рік, озер. +, 3, 4.

R. austriaca (Crantz) Besser - в. х. австрійський – ж. австрийский - флавоноїди; фунгіцидна [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся рівнинна Україна, але частіше на Поліссі, в Закарпатті та в північних лісостепових районах; в Криму - за винятком гірських районів. На заплавах, болотах, берегах водойм. +, 3, 4.

R. brachycarpa (C.A. Mey.) Hayek - в. х. короткоплодий – ж. короткоплодный – флавоноїди [85], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна за винятком Карпатського регіону та Розточчя; досить поширений на сході по всій території [40], в Криму переважно в рівнинній частині. На вологих луках, по берегах рік, подах. -, 3, 4.

R. nasturtium-aquaticum (L.) Hayek (Nasturtium officinale R. Br.) - в. х. земноводний - ж. лекарственный (настурция (жеруха) лекарственная) - сапоніни, алкалоїди, гірчична олія,

тіоглікозиди, вітамін С, Е, каротин, жирна олія, жирні кислоти; діуретична, протицинготна; застосовують при онкологічних захворюваннях, поліпах і пухлинах; харчова, медонос [85].

Сировина: переважно – надземна частина.

ПСТ: Карпати, Закарпаття, Прикарпаття, західні лісостепові та степові райони. Зрідка на заболочених ділянках, біля джерел. -, 3, 4.

R. palustris (L.) Besser - в. х. болотяний - ж. болотный - сапоніни, алкалоїди, вітаміни, флавоноїди, жирна олія; антигельмінтна, болезаспокійлива [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: звичайно в рівнинних районах України, хоча в Степу рідше чи відсутній. Основні ресурси зосереджені на Поліссі. Переважно піщані вологі, заболочені ділянки. +, 3, 4.

R. sylvestris (L.) Besser - в. х. лісовий – ж. лесной - надз.ч. - флавоноїди; корені – сірковмісні сполуки [64]; молоді листки - харч.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, крім південних степових районів - звичайно, в АР Крим в рівнинній і передгірній частині – рідко. Сирі місця, заплавні чагарники, вздовж річок, каналів. +, 3, 4.

Sinapis alba L. - гірчиця біла – горчица белая - кумарини, похідні хромону, сірчанисті сполуки, ерукова кислота, кетон, спирти, аміни, жирна олія; протипухлинна, протизапальна, медонос, усуває затвердіння лімфовузлів [109].

Сировина: насіння.

ПСТ: вся Україна. Культивується, зрідка дичавіє.

S. arvensis L. - г. польова – г. полевая - флавоноїди, (нас.) стероїди, жирна олія, жирні кислоти, органічні кислоти, карденоліди, алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини, тіоглікозиди; діуретична (нас.), харчова (надз.ч.), медонос [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: Вся Україна за винятком Карпат. Як бур'ян на полях, в синантропних угрупованнях, на ділянках з порушеним природним рослинним покривом, іноді культивують. +, 3, 4, 6.

S. dissecta Lag. - г. розсічена – г. рассеченная - жирна олія.

Сировина: насіння.

ПСТ: рівнинна Україна. На полях, забур'янених місцях. -, 4.

Sisymbrium altissimum L. - сухоребрик високий – гулявник высокий - карденоліди, флавоноїди, вітамін С, жирна олія, жирні кислоти; протицинготна, в'яжуча, харчова [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: вся Україна за винятком Карпат. На луках, лісових галявинах, глинистих пустирях, кам'янистих схилах, перелогах, уздовж доріг як бур'ян. -, 4.

S. confertum Steven ex Turcz. - с. скупчений – г. густой - жирна олія; застосовують при хворобах сечового міхура [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: на Південному березі Криму - рідко [55]. На кам'янистих схилах, забур'янених ділянках. *, -, 4.

S. loeselii L. - с. Льозелів – г. Лёзеля - органічні кислоти, карденоліди, алкалоїди, вітамін С, дубильні речовини, флавоноїди, (нас.) стероїди, жирна олія, жирні кислоти; при серцево-судинних захворюваннях, емульсія з олії використовується як обволікаюча дія [85].

Сировина: корені, насіння, листя.

!. ПСТ: вся Україна. На луках, в степу, заплавах рік, садах, поблизу житла, на пасовищах. +, 3, 4, 5.

S. officinale (L.) Scop. – с. лікарський – г. лекарственный - карденоліди, тіоглікозиди, висихаюча жирна олія (нас.), ефірна олія, каротин; сечогінна, відхаркувальна, протицинготна, ранозагоювальна, в'яжуча, застосовують при набряках, поносі, дизентерії, туберкульозі легень, онкологічних захворюваннях, в т.ч. раку молочної залози; харчова, фарбувальна, медонос [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

!. ПСТ: Вся Україна. На полях, узбіччях, рудеральні місця, пасовища, перелоги. +, 3, 4

S. orientale L. - с. східний – г. восточный - карденоліди; стимулююча [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: адвентивний вид. Трапляється на синантропних місцезростаннях переважно в лучностепових і степових районах України. На сухих схилах, вздовж доріг, бур'ян на полях. -, 4.

S. polymorphum (Murray) Roth - с. мінливий – г. изменчивый - флавоноїди; послаблююча [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

!. ПСТ: вся Україна, за винятком західних поліських районів. Кам'янисті схили, степи, галявини, перелоги, бур'ян на полях. -, 4.

Strigosella africana (L.) Botsch. - стригозела африканська – стригозелла африканская - алкалоїди, (пл.) карденоліди, жирна олія, жирні кислоти [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: адвентивний вид. Зрідка трапляється на синантропних місцезростаннях в Правобережному Поліссі та правобережних лісостепових районах. -, 5.

Syrenia cana (Piiler et Mitterp.) Neilr. - сиренія сиза – сирения сизая - карденоліди, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; кардіотична (строфантиноподібна) [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - розсіяно; в Лісостепу та Степу - спорадично чи розсіяно. По приморських пісках, на піщаних субстратах. -, 4.

S. montana (Pall.) Klokov - с. гірська - с. горная - карденоліди, алкалоїди, флавоноїди, жирна олія; кардіотонічна [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька обл. - на крайньому півдні на Азовському узбережжі; Приморські райони Одеської, Миколаївської, Херсонської обл., АР Крим. На слабозадернованих пісках, окраїнах солончаків. -, 4.

S. siliculosa (M. Bieb.) Andrz. - с. стручкова – с. стручковая - алкалоїди, карденоліди, флавоноїди; кардіотонічна, діуретична [85], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південні лісостепові райони зрідка, в Степу нерідко, особливо в приморських районах. На вогких пісках, в долинах річок. -, 4.

Teesdalia nudicaulis (L.) R. Br. - тисдалія голостебла – тисдалия голостебльная – жирна олія, жирні кислоти [85].

Сировина: насіння.

ПСТ: Волинська, Вінницька обл. На піщаних місцях дуже зрідка [62]. -, 5.

Thlaspi alliaceum L. - талабан часниковий – ярутка чесночная - в народній медицині при метеоризмі, ревматизмі [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська обл. Як адвентивний бур'яновий вид, рідко [62]. -, 5.

T. arvense L. – т. польовий – я. полевая - вітаміни, флавоноїди, гірчична олія, сапоніни, алкалоїди, жирна олія, жирні кислоти, тіоглікозиди; діуретична, гемостатична, абортивна, в'яжуча, ранозагоювальна, тонізуюча [85].

Сировина: насіння, листя.

!. ПСТ: вся Україна. В забур'янених місцезростаннях: солонцях, трав'янистих схилах, узліссях, на полях. +, 4, 3.

T. perfoliatum L. (Microthlaspi perfoliatum (L.) F.K.Mey.) [233] - т. пронизанолистий - я. пронзеннолистая - флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; ранозагоювальна, протицинготна, в'яжуча, застосовують при ревматизмі, ішіасі, метеоризмі, антибактеріальна [85].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: Волинська, Львівська, Закарпатська, Тернопільська, Хмельницька, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Харківська, Полтавська, Луганська, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - розсіяно. Звичайно на луках, серед чагарників, на вапнякових, кам'янистих схилах, солончаках, вздовж доріг. -, 4.

Turritis glabra L. - пужник голий – башеница голая - алкалоїди, флавоноїди; болезаспокійлива, протицинготна [85].

Сировина: надземна частина.

!.ПСТ: майже вся Україна. В Степу та Криму - рідко. На прилісових луках, серед чагарників, на перелогах. -, 4.

RESEDACEAE

Reseda lutea L. - реседа жовта – реседа желтая - ефірна олія, кумарини, флавоноїди, алкалоїди, вітаміни, органічні кислоти, дубильні речовини, жирна олія; кардіотична, діуретична, потогінна; фарбувальна [229].

Сировина: вся рослина: корені, листки, квітки, насіння [85].

!. ПСТ: в Поліссі - зрідка. Закарпатська, Львівська, Житомирська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Кіровоградська, Одеська, Миколаївська обл. - розсіяно; Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - часто на крейдяних, доломітових і вапнякових відслоненнях та на полях; Карпати. Дніпропетровська, Херсонська обл. - рідко; в АР Крим - звичайно по всій території [55]. На відкритих сухих схилах, полях, синантропних місцезростаннях. +, 4.

R. luteola L. - р. жовтенька - р. желтенькая - ефірна олія, кумарини, ксантони, флавоноїди, алкалоїди, вітамін С, жирна олія (нас.) [85].

Сировина: вся рослина: корені, листя, насіння.

ПСТ: Передгірний і Гірський Крим. На полях, при дорогах, на вапняково-кам'янистих місцях, відслоненнях вапняку і крейди, на глинистих схилах рідко. -, 4, 5.

CISTACEAE

Cistus tauricus J.Presl et C. Presl. - чист кримський – ладанник крымский - ефірна олія, смола, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, сапоніни, тритерпеноїди, віск, вищі жирні кислоти; застосовують при ревматизмі, кашлі, катарах, ранах, наривах, головних болях, антибактеріальна, антивірусна. Молоді пагони і листки використовують для отримання ароматичних екстрактів, смол (ладану) та ефірної олії [85].

Сировина: молоді пагони і листки.

РП: Гірський Крим (переважно південний берег) до висоти 600 м н.р.м. На сухих гірських схилах, в розріджених лісах, серед чагарників. **, -, 3, 4, 6.

Helianthemum canum (L.) Hornem. - сонцецвіт сивий – солнцецвет седой - кумарини, флавоноїди, лейкоантоціанідини; медонос [85].

Сировина: листя.

РП: Тернопільська обл.; АР Крим (окрім Присивашшя). На вапнякових, кам'янистих схилах, серед чагарників. **, 4, 6.

H. grandiflorum (Scop.) DC. – с. великоквітковий – с. крупноцветковый - вуглеводи; медонос [85].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл.; передгірні та гірські райони Криму. На вапнякових скелях, гірських луках, схилах гір серед чагарників. *, 4.

H. nummularium (L.) Mill. - с. звичайний – с. монетолистный - алкалоїди, дубильні речовини, вітаміни, вуглеводи; в'яжуча, ранозагоювальна, медонос [85].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття, Росточчя-Опілля; Вінницька, Хмельницька обл. - розсіяно; Сумська, Чернігівська, Харківська, Луганська обл. - на вапнякових ґрунтах в північній частині по Донцю; ЛЗЛС; передгір'я та південний берег Криму [55]. Крейдяні та вапнякові відслонення, піски та сухі схили. -, 4.

TILIACEAE

Tilia amurensis Rupr. – липа амурська – липа амурская - сапоніни, флавоноїди, ефірна олія, нектар, вуглеводи, жирна олія; для підвищення апетиту, потогінна, судинорозширювальна, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: квітки (суцвіття).

ПСТ: вирощується в ботанічних садах і парках [15].

T. cordata Mill. – л. сердцелиста – л. сердцелистная - терпеноїди, кумарини, каротиноїди, вітамін С, жирна олія, вуглеводи, флавоноїди, ефірна олія, фенолкарбонові кислоти, мінеральні речовини; адаптогенна, антиоксидантна, радіопротекторна, ранозагоювальна, потогінна, седативна, протизапальна, кровоспинна, медонос [85]; при високих навантаженнях у спортсменів, розумовій перевтомі, вегето-судинній дистонії, після важкої хвороби [44].

Сировина: квітки (суцвіття).

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, південні поліські райони, Лісостеп – звичайно, в Степу - спорадично в насадженнях, байрачних лісах; АР Крим - в лісовій смузі. В світлих лісах, поблизу житла, в лісостепових районах і Гірському Криму формує монодомінантні масиви. +, 1 - 6.

T. europaea L. - л. європейська – л. европейская - вітамін С, сесквітерпени; застосовується як Tilia cordata; декоративна рослина [85].

Сировина: квітки (суцвіття).

ПСТ: переважно в південно-західних районах України - розсіяно. Київська, Сумська, Рівненська обл. – зрідка. В мішаних і широколистяних лісах. -, 4, 5, 6.

T. platyphyllos Scop. - л. широколиста – л. широколистная - тритерпеноїди, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, проантоціанідини, жирна олія; застосовується як Tilia cordata: потогінна, діуретична, спазмолітична, жарознижуюча; декоративна рослина [85].

Сировина: квітки (суцвіття).

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, західні лісостепові райони - часто; Полісся, АР Крим - розсіяно; Київська, Кіровоградська обл. – зрідка. В широколистяних і мішаних лісах -, 4, 5, 6.

T. tomentosa Moench (T. argentea Desf. et DC.)- л. повстиста – л. войлочная - кумарини, циклітоли, тритерпеноїди, флавоноїди, вуглеводи, жирна олія; застосовується як Tilia cordata, антибактеріальна, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: квітки.

ПСТ: Закарпатська, Вінницька, Хмельницька, Полтавська, Кіровоградська, Харківська, Одеська обл. - спорадично. Дубові і мішані ліси, насадження. -, 4, 5, 6.

MALVACEAE

Abutilon theophrastii Medik. - абутилон Теофраста, канатник - канатник Теофраста - слиз, вуглеводи, сліди алкалоїдів, вітаміни, сапоніни, флавоноїди, жирна олія, фосфоліпіди; антисептична, тонізуюча, ранозагоювальна, пом'якшувальна, відхаркувальна, потогінна, послаблююча, діуретична; як антисептик при захворюваннях кишечника, діареї, гастралгії, дизентерії [85], гонореї.

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Хмельницька [6], Вінницька, Київська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Дніпропетровська, Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. Рідко на забур'янених місцях, здичавіле. -, 4, 6.

Alcea pallida (Waldst. et Kit. ex Willd.) Waldst. et Kit. - рожа бліда – шток-роза бледная - відхаркувальна, обволікаюча, протизапальна, медонос; декоративна рослина [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Одеська, Вінницька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Миколаївська обл.; гірські райони Криму - зрідка. На лесових та кам'янистих схилах, іноді як бур'ян, вирощують в садах. -, 4, 6.

A. rugosa Alef. – р. зморшкувата – ш.-р. морщинистая - каучукоподібні речовини, алкалоїди, вуглеводи, вітаміни; ранозагоювальна, протипухлинна [85].

Сировина: вся рослина: корені, стебла з листками і квітками.

ПСТ: Одеська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Миколаївська обл. - рідко. На схилах, серед чагарників, забур'янених місцях, в садах. -, 4, 6.

Althaea armeniaca Ten. - алтея вірменська – алтей армянский - слиз, кумарини; відхаркувальна, обволікаюча, протизапальна, медонос [85].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: Запорізька обл. По вогких солончакуватих місцях, залізничних насипах. -, 4.

A. cannabina L. - а. коноплевидна - а. коноплевый - слиз, алкалоїди; пом'якшувальна, обволікаюча, ранозагоювальна, медонос [85].

Сировина: кореневища та корені, квітки.

ПСТ: Луганська обл.; АР Крим. Рідко серед чагарників, на слабозадернованих схилах, відслоненнях вапняків. -, 4, 5.

A. hirsuta L. - а. жорстковолосиста – а. жестковолосый - слиз, жирна олія [85].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: Одеська обл.; АР Крим - рідко. По схилах, на полях, коло доріг як бур'ян. -, 4.

A. officinalis L. - а. лікарська – а. лекарственный - слиз, вуглеводи, органічні кислоти, каучукоподібні речовини, вітаміни, стероїди. дубильні речовини, ефірна олія, жирна олія, фосфоліпіди; відхаркувальна, протизапальна, ранозагоювальна, блювотна, пом'якшувальна, обволікаюча, протипухлинна, фарбувальна, медонос. Входить до складу грудних зборів та пропису Здренко [85].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: вся Україна за винятком гірських районів Карпат і Криму [89]. Серед чагарників. на луках, солончаках, заболочених місцях, по берегах рік. Заготівля можлива в Чернігівській, Київській, Вінницькій, Черкаській, Полтавській, частково в Дніпропетровській та Херсонській обл. Алтея лікарська введена на Україні в промислову культуру. **,+, 3, 4, 6.

Hibiscus syriacus L. - гібіск сірійський – гибискус сирийский - каротин, жирні кислоти, флавоноїди, ефірна олія, альдегіди, алкалоїди, вітаміни, жирна олія, стероїди; діуретична, відхаркувальна, протистоцидна, медонос [85].

Сировина: квітки, пуп'янки.

ПСТ: рідко в садах та парках. -, 4, 6.

H. trionum L. - г. трійчастий – г. тройчатый - слиз, каучукоподібні речовини, флавоноїди, вуглеводи, жирна олія; антибіотична, діуретична, потогінна, відхаркувальна, медонос [85].

Сировина: листя, квітки.

ПСТ: Тернопільська обл., нерідко по Дністру; Вінницька, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - розсіяно; Полтавська, Харківська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька обл.; АР Крим (степові райони) - розсіяно чи спорадично. На степових схилах, по берегах озер, кам'янисто-щебенистих місцезростаннях, як бур'ян. -, 4.

Lavatera thuringiaca L. - лаватера тюрінгська – хатьма тюрингская - слиз, каучукоподібні речовини, вуглеводи, алкалоїди, вітаміни, флавоноїди, жирна олія; пом'якшувальна, обволікаюча, заспокійлива, протизапальна, ранозагоювальна; квітки – у вигляді чаю при респіраторних інфекціях; фарбувальна, медонос [85].

Сировина: вся рослина.

!. ПСТ: вся Україна, в Карпатах - лише в нижньому поясі. Рідко в Криму. Спорадично на луках, забур'янених місцях, біля огорож, на перелогах, у лісосмугах. +, 3, 4.

Malva crispa (L.) L. - калачики кучеряві – просвирник курчавый - слиз, вуглеводи, каротин, жирна олія: пом'якшувальна; застосовують при опіках, подразненні шкіри, очей, бронхіті [85].

Сировина: корені, листя (харч.).

ПСТ: переважно в Лісостепу на городах, в садах, зрідка в забур'янених місцях. -, 4, 6.

M. mauritiana L. – к. мавританські – п. мавританский - слиз, пом'якшувальна, протипухлинна, ранозагоювальна, протизапальна, відхаркувальна, фарбувальна, медонос [85].

Сировина: корені, листя (харч.).

ПСТ: розводять як декоративну рослину, дичавіє. На забур'янених місцях, в садах, біля доріг. -, 4, 6.

M. moschata L. - к. мускусні – п. мускусный - вітамін С, жирна олія, жирні кислоти; замінник Althaea officinalis, припарки застосовують при пухлинах, пом'якшувальна, обволікаюча; декоративна рослина [85].

Сировина: корені, листя, квітки.

ПСТ: розводять як декоративну рослину, дичавіє. Переважно в Лівобережному Лісостепу. На забур'янених місцях. -, 4, 6.

M. neglecta Wallr. - к. непомітні – п. пренебреженный - слиз, каучукоподібні речовини, вуглеводи, кумарини, вітаміни, дубильні речовини, жирна олія; пом'якшувальна, послаблююча, абортивна, ранозагоювальна, протипухлинна, медонос [85].

Сировина: корені, листя, квітки.

!. ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття – звичайно по знижених місцях; Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Київська, Вінницька, Черкаська, Харківська, Полтавська обл. - часто; Запорізька, Дніпропетровська, Херсонська обл. - спорадично; АР Крим. На забур'янених, частіше вологих, місцях, біля житла, доріг, на перелогах. -, 3, 4.

M. nicaeensis All. - к. ніцькі – п. ницкий - протиспастична, потогінна, кормова, медонос [85].

Сировина: листя, квітки, плоди.

ПСТ: АР Крим: південнобережні райони рідко. Поблизу житла, на засмічених місцях. -, 5.

M. pusilla Smith - к. маленькі – п. маленький - слиз, вітаміни, вуглеводи, стероїди, жирна олія, дубильні речовини, антоціани; відхаркувальна, пом'якшувальна, обволікаюча, протизапальна, протипухлинна, послаблююча, медонос [85, 229].

Сировина: корені, листя, квітки, плоди.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - розсіяно; Волинська, Рівненська, Житомирська, Хмельницька, Київська, Чернігівська обл. - зрідка; Тернопільська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Луганська обл. - спорадично; Дніпропетровська, Одеська, Дніпропетровська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - звичайно; АР Крим - по всій території [55]. Основний сировинний регіон - степова зона України. Забур'янені місця, сади. +, 3, 4.

M. sylvestris L. - к. лісові, зензівер – п. лесной, зензивер - слизисті речовини, цукор, каротин, аскорбінова кислота, дубильні речовини, барвники, алкалоїди; обволікаюча, послаблююча, відхаркувальна, протикашлева, дезинфікуюча, кардіотична, пом'якшувальна, застосовують при опіках, геморої, деяких шкірних захворюваннях; медонос, фарбувальна.

Сировина: корені, листя, квітки, плоди [85].

ПСТ: переважно лісові та лісостепові райони - спорадично, в Степу - рідко; в Криму як адвентивний вид [55]. Серед чагарників, в світлих лісах, на узліссях, узбіччях, рудеральних місцезростаннях. +, 3 - 5.

M. verticillata L. - к. кільчасті – п. мутовчатый - слиз, протеїни, вуглеводи, алкалоїди, жирна олія, жирні кислоти; протипропасницева, сечогінна; застосовують при анурії, діареї, коклюші (корені); харчова [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: переважно на Правобережжі на захід від умовної лінії Київ – Одеса. На полях, перелогах. -, 3- 5, 6.

ULMACEAE

Celtis glabrata Steven ex Planch. – каркас голий – каркас голый - плоди – харчовий продукт, з ядер отримують жирну олію подібну до мигдальної [68].

Сировина: плоди.

ПСТ: передгірний, Гірський Крим. Кам'янисті схили, ущелини, осипи. -, 3 – 6.

Ulmus minor Mill. (U. carpinifolia Rupp. ex G. Suckow) - в'яз малий (граболистий) - вяз граболистный, берест - сесквітерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, органічні кислоти, катехіни, дубильні речовини, лейкоантоціанідини, вітаміни, флавоноїди, жирна олія; протипухлинна, діуретична, в'яжуча, пом'якшувальна, послаблююча, ранозагоювальна; відвар деревини і кори – протираковий засіб [68]; медонос, фарбувальна. В народній медицині застосовують кору як сечогінний засіб, при циститі, набряках, ревматизмі, подагрі [100].

Сировина: деревина, кора, листя.

!. ПСТ: вся Україна, майже відсутній в Карпатах, в південних степових районах - рідко. Розсіяно в лісах, чагарниках. +, 1- 6.

U. glabra Huds. - в. голий або в. гірський – в. голый или в. горный - вуглеводи, катехіни, дубильні речовини, лейкоантоціанідини, сесквітерпеноїди, тритерпеноїди, вітаміни С, Е, каротин, стероїди, катехіни, жирна олія; протипухлинна, ранозагоювальна, в'яжуча, тонізуюча, послаблююча, фарбувальна, медонос, аналог. **U. carpinifolia** [68].

Сировина: деревина, кора, листя.

ПСТ: лісові та лісостепові райони, гірські райони Криму (переважно верхній гірський пояс) [55]. Розсіяно в дубових і дубово-грабових лісах переважно на багатих карбонатних ґрунтах, може утворювати монодомінантні масиви. +, 1-6.

U. laevis Pall. - в. гладкий – в. гладкий - фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, вітамін С, катехіни, лейкоантоціанідини, жирна олія (нас.); кора – протизапальна (зовн.), протипростудна дія; медонос, перганос, декоративна рослина [68].

Сировина: деревина, гілки, кора, листя.

!. ПСТ: переважно лісостепова зона, в степовій зоні - північна частина, на півдні рідко; Передгірний і Гірський Крим [55]. Переважно в заплавних листяних, зрідка – мішаних лісах. невеликими групами чи поодиноко, в парках, насадженнях. -, 3-6.

MORACEAE

Ficus carica L. - смоковниця звичайна, інжир – смоковница обыкновенная, инжир - плоди – до 70% вуглеводів (переважно глюкоза і фруктоза), тритерпеноїди, кумарини; застосовують для лікування лейкодермії й алопеції [51]; кора, листя - алкалоїди, кумарини, органічні кислоти, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, флавоноїди; кора, листя – при пухлинах, бородавках, вітіліго, ранах, вуграх, зубному болі; плоди – сечогінна, антибактеріальна, протеолітична (для лікування тромбоемболічних захворювань), пом'якшувальна, протизапальна; при грудних, зубних болях, простудних захворюваннях, запаленні слизових оболонок, хворобах печінки, селезінки, шлунка, сечокам'яній хворобі, анемії, цукровому діабеті; декоративна рослина [68].

Сировина: деревина, кора, листя, плоди.

ПСТ: вирощується в ботанічних садах на півдні України, дичавіє в Криму.

Morus alba L. - шовковиця біла – шелковица белая, тут белый - листки: стероїди, тритерпеноїди, вітаміни, флавоноїди, ліпіди, феноли, дубильні речовини, жирні олії, ефірна олія, каучук, каротин, вуглеводи, органічні кислоти, кумарини; плоди: органічні кислоти, антоціани, вітаміни B_1, B_2, С, РР, γ-каротин, ефірна олія, флавоноїди, ліпіди; кора, листя - відхаркувальна, сечогінна, протипухлинна, гіпотензивна, жарознижуюча, діуретична, ранозагоювальна; при захворюваннях серцево-судинної системи, нефриті, шлункових хворобах, пропасниці; послаблююча

(плоди), антигельмінтна, скріплююча (в малих дозах); свіжі плоди і сік – при запаленні горла, шлункових хворобах, депресії; харчова, фарбувальна, декоративна рослина [68].

Сировина: листя, кора, пагони, плоди.

! ПСТ: південь Вінницької, Черкаської, Полтавської обл.; в Дніпропетровській, Донецькій, Миколаївській, Одеській обл. - зрідка. Вид трапляється значно рідше за M. nigra, який має форми з білими плодами. В лісосмугах, садах, парках, на схилах. +, 5, 6.

M. nigra L. - ш. чорна – ш. черная, т. черный - кора – дубильні речовини, флавоноїди; листя – вітамін С, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, тритерпеноїди, кумарини; плоди – вуглеводи, органічні кислоти, вітаміни B_1, B_2, С, РР, каротин, дубильні речовини; застосовують при ангіні, екстракт з плодів виявляє антиоксидантні властивості; кора – послаблююча, антигельмінтна, діуретична дія; плоди - гіпотензивна, діуретична, послаблююча, потогінна дія; при діабеті замінник цукру; цінна харчова і декоративна рослина [68].

Сировина: листя, корені, кора, плоди.

! ПСТ: вся Україна, вирощують аналог. M. alba, але частіше. +, 3-6.

CANNABACEAE

Cannabis ruderalis Janisch. - коноплі рудеральні – конопля рудеральная - алкалоїди, дубильні речовини, ефірна олія, вітаміни, жирна олія (нас., пилок); болезаспокійлива [68].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: в західних областях, в Карпатах і Криму - рідко [62]; Чернігівська, Київська, Вінницька, Черкаська, Хмельницька, Полтавська, Харківська, Луганська обл. – спорадично; Тернопільська обл. – часто по Дністру; Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим - часто. Синантропні місцезростання. +, 2-4.

C. sativa L. – к. посівні – к. посевная - алкалоїди, фенольні сполуки, жирна олія (нас), глікозид каннабін; болезаспокійлива, снодійна, зовнішньо – при бешисі [45], сечогінна, наркотична.

Сировина: насіння.

!. ПСТ: на полях та городах, забур'янених місцях, рідко вирощується. -, 4, 6.

Humulus lupulus L. - хміль звичайний – хмель обыкновенный - ефірна олія, флавоноїди, вуглеводи, алкалоїди, лейкоантоціанідини, антоціани, віскоза, смоли, жирна олія; протипухлинна, діуретична, заспокійлива, болезаспокійлива, снодійна, протиалергічна, жовчогінна, антисептична, тонізуюча, седативна; декоративна рослина [68]; ефірна олія входить до складу препаратів "Уролесан", "Валокордін", "Корвалдін" [78].

Сировина: листя, суцвіття, суплідця – "шишки".

!. ПСТ: Полісся, Карпати, Прикарпаття, Лісостеп; Степ - зрідка. Культивується переважно в північній частині України. Вогкі тінисті ліси, чагарники. +, 2-4, 6.

URTICACEAE

Parietaria officinalis L. - настінниця лікарська – постенница лекарственная - органічні кислоти, стероїди, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, флавоноїди, лейкоантоціанідини; антибактеріальна, діуретична, кровоспинна, ранозагоювальна; корені – при астмі, шлункових хворобах, хронічних нефритах; листя – кровоспинна при гемороїдальних, гінекологічних кровотечах, хворобах сечового міхура, порушенні обміну речовин [68].

Сировина: корені, надземна частина, листя.

ПСТ: Закарпаття, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. - спорадично; Передгірний і Гірський Крим – зрідка. Кам'янисті сухі місця в лісах і чагарниках. -, 4, 5.

Urtica cannabina L. - кропива коноплева – крапива конопляная - органічні кислоти, вітаміни: С, К, каротин; фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, жирна олія (нас.); кровоспинна, сечогінна, протилихоманкова, протизапальна, полівітамінна, антигельмінтна.

Сировина: листя.

ПСТ: Полісся, Лісостеп - синантропні місцезростання [19]. Відомі окремі збори з Житомирської, Вінницької, Харківської обл. Рідко. -, 3, 4.

U. dioica L. – к. дводомна - к. двудомная - алкалоїди, вітаміни: B_1, B_2, С, Е, К, РР, каротин, органічні кислоти, вуглеводи, ефірна олія, стероїди, флавоноїди, дубильні речовини, кумарини, жирна олія (нас.); відхаркувальна, протипухлинна, тонізуюча, антисептична, сечогінна, ранозагоювальна, кровоспинна, заспокійлива; при хворобах шлунка, діареї, астмі, маточних, кишкових, гемороїдальних, легеневих та ін. кровотечах; в якості лактогенного, тонізуючого, полівітамінного, підвищуючого гемоглобін крові, тонус міометрію та товстого кишечнику засобу; при поліменореї,

фібромах, гострих та хронічних ентероколітах, цукровому діабеті, істерії; зовн. – для зміцнення волосся, в дерматології і косметиці; фарбувальна, молоді пагони придатні в їжу [68].

Сировина: листя, корені і кореневища, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Рудеральні місцезростання, ліси, чагарники. Запаси сировини кропиви дводомної великі. Щорічно в межах України можна заготовляти 40-50 т листя. Перспективними для заготівлі сировини є Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Черкаська, Вінницька, Хмельницька, Тернопільська, Львівська, Івано-Франківська та Чернівецька обл. +, 1-5.

U. pilulifera L. - к. кулястоквіткова - к. шариконосная - алкалоїди, жирна олія; застосування аналог. U. dioica [68].

Сировина: переважно надземна частина.

ПСТ: Дніпропетровська, Полтавська обл. - спорадично [40]; Миколаївська, Одеська, Херсонська обл.; АР Крим (переважно – Передгірний Крим та південнобережна частина) [55]. На забур'янених місцях, зрідка на полях. -, 3, 4.

U. urens L. - к. жалка – к. жгучая - органічні кислоти, вітаміни, азотовмісні сполуки; кровоспинна, антисептична, сечогінна, ранозагоювальна, відхаркувальна, фарбувальна; корені при сечокам'яній хворобі, шлункових захворюваннях, ревматизмі, пропасниці; листя – при коклюші, подагрі, застуді, кашлі і пропасниці; разом з коренями – при порушенні травлення; ванни – для лікування ран; в дерматології, парфумерії і косметиці; молоді пагони використовуються в їжу [68].

Сировина: корені, надземна частина, листя.

!. ПСТ: вся Україна - спорадично. Синантропні місцезростання, частіше на багатих вологих ґрунтах при незначному затіненні. +, 3, 4.

EUPHORBIACEAE

Andrachne telephioides L. - андрахна телефієвидна – андрахна телефиевидная - каучукоподібні речовини і смоли.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим. Сухі кам'янисті схили, як бур'ян у виноградниках, садах. -, 4.

Chrozophora tinctoria (L.) Raff. – хрозофора красильна – хрозофора красильная - каучук, смоли, сапоніни, барвники, жирна олія, використовують як барвник в парфумерній галузі [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: АР Крим. Забур'янені місця вздовж доріг, сухі схили, поливні поля. -, 4.

Euphorbia aleppica L. - молочай алепський – молочай алеппский - каучук, смола; сильна послаблююча, для лікування доброякісних пухлин шкіри [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: АР Крим: на південному заході. Гірські схили, перелоги, на узбіччі доріг. -, 4.

E. amygdaloides L. - м. мигдалевидний – м. миндалевидный - циклітоли, дитерпеноїди, каучук, лігнани, алкалоїди, жирна олія, жирні кислоти; послаблююча, блювотна, антиканцерогенна; для видалення бородавок і мозолів [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття, західні лісостепові райони – нерідко; Хмельницька, Вінницька, Одеська обл. - зрідка. Узлісся листяних лісів, чагарники, переважно на карбонатних ґрунтах. -, 3, 4.

E. angulata Jacq. - м. гранчастий – м. ребристый – флавоноїди [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Хмельницька, Житомирська, Київська, Рівненська, Вінницька, Черкаська обл. - розсіяно; на Лівобережжі - зрідка. По лісах, листяних, соснових і мішаних, схили і ущелини. -, 4.

E. chamaesyce L. - м. дрібносмоковник – м. мелкосмоковник - каучукоподібні речовини, смола; послаблююча, протисифілітична (зовн.), для лікування захворювань шкіри, видалення бородавок [85].

Сировина: переважно молочний сік.

ПСТ: Донецька, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - розсіяно чи рідко. На полях як бур'ян і на відкритих засмічених місцях. -, 3, 4.

E. cretophila Klokov - м. крейдолюбний – м. кальцефильный - кумарини, дубильні речовини, флавоноїди.

Сировина: переважно молочний сік [85].

ПСТ: Харківська, Луганська обл. - звичайно на півночі по р. Донцю та його притоках, а також на півдні. Донецька обл. - трапляється на сході та півдні. На крейдяних і вапнякових відслоненнях. -, 4.

E. cyparissias L. - м. кипарисовидний – м. кипарисовидный - дитерпеноїди, тритерпеноїди, флавоноїди, вищі аліфатичні спирти, каучук, вищі жирні кислоти, кумарини, вуглеводи, циклітоли,

органічні кислоти і їх солі, каротиноїди, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, вітамін С, жирна олія; застосовують при злоякісних пухлинах шлунку, печінки і матки, антибактеріальна, послаблююча, блювотна, антигельмінтна [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: Закарпаття, Полісся, правобережні лісостепові райони - звичайно. На Лівобережжі - рідше, майже відсутній на південному сході та в Криму. На степових схилах і по відкритих піщаних місцях, в соснових і мішаних лісах, а також як бур'ян на полях і вздовж шляхів на піскуватому ґрунті. +, 3, 4.

E. esula L. - м. гострий – м. острый - дитерпеноїди, каучук, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, циклітоли, тритерпеноїди, жирна олія; антилейкемічна, послаблююча; інсектицид [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: Закарпаття, західні лісостепові райони - рідко. На луках і трав'янистих схилах, як бур'ян на полях і вздовж шляхів. -, 4.

E. exigna L. - м. дрібненький – м. маленький - дитерпени, органічні кислоти, флавоноїди, жирна олія; послаблююча, блювотна, болезаспокійлива, сечогінна [85].

Сировина: пагони, молочний сік.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. - нерідко. На полях та на відкритих засмічених місцях як бур'ян. -, 3, 4.

E. glareosa Pall. ex M. Bieb. - м. хрящуватий - м. хрящеватый - флавоноїди, алкалоїди, каучук, смоли; пригнічує центральну нервову систему, отруйна рослина [85].

Сировина: пагони, молочний сік.

ПСТ: АР Крим - по всій території, переважно в гірських районах [55]. На кам'янистих, щебенистих і піщаних схилах, в посівах, як бур'ян. -, 4.

E. falcata L. – м. серповидний – м. серповидный - дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, дубильні речовини, катехіни, флавоноїди, вуглеводи, каучук, смоли, вітаміни, жирна олія; послаблююча, блювотна, діуретична, болезаспокійлива, жовчогінна [85].

Сировина: пагони, молочний сік.

ПСТ: На Правобережжі - зрідка: Житомирська, Київська, Черкаська, Вінницька обл. спорадично; Луганська, Донецька обл. на півдні - звичайно; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. Переважно на полях, порушених землях, уздовж доріг. -, 4.

E. helioscopia L. - м. соняшний – м. сонцегляд - вуглеводи, органічні кислоти, дитерпеноїди, тритерпеноїди, каучук, стероїди, флавоноїди, сапоніни, катехіни, вітаміни, жирна олія; антигельмінтна, відхаркувальна, послаблююча, блювотна, болезаспокійлива, протипухлинна, фарбувальна [85], отруйна рослина.

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: Чернігівська, Київська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська обл. - звичайно, забур'янені місця; правобережні лісостепові райони - спорадично. Переважно на відкритих ділянках порушених земель. +, 3, 4.

E. humifusa Wiild. ex Schlecht. - м. простертий – м. распростертый - циклітоли, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, органічні кислоти, смоли; послаблююча, застосовують при кровотечах, епілепсії, антигельмінтна [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: Лісостепова зона, переважно південна частина; в Степу переважно в приазовській частині звичайно, в причорноморських районах нерідко. -, 3, 4.

E. kaleniczenkoi Czern. - м. Калініченка – м. Калиниченко - органічні кислоти, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, каучук, смоли [85].

Сировина: молочний сік.

ПСТ: Лівобережний Лісостеп у північній частині масово, в південній - рідше, але трапляється по всьому району. Сухі луки, степові схили. -, 4.

E. lingulata Heuff. - м. язичковий – м. язычковый - дитерпеноїди, флавоноїди [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: Закарпатська, Вінницька, Хмельницька обл. Кам'янисті схили, серед чагарників, узлісся на карбонатних ґрунтах. -, 4.

E. lucida Waldst. et Kit. - м. глянсуватий – м. глянцевитый - смоли, дубильні речовини, флавоноїди, каучук; застосовують при захворюваннях шкіри.

Сировина: вся рослина, молочний сік [85].

ПСТ: Полісся (півд. ч.), правобережні лісостепові райони (переважно у захід. ч.), розсіяно у західних степових районах. На заболочених луках, в чагарниках, по берегах. -, 3, 4.

E. myrsinites L. - м. миртолистий – м. миртолистный - дитерпеноїди, алкалоїди, флавоноїди, вищі жирні кислоти, органічні кислоти, смоли, азотовмісні сполуки, вітамін B_1, тритерпеноїди, вищі аліфатичні спирти, вищі аліфатичні вуглеводні; для знищення бородавок і мозолей; декоративна рослина [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: АР Крим: переважно гірські райони. Схили, на карбонатних ґрунтах. -, 4.

E. palustris L. - м. болотяний – м. болотный - органічні кислоти, дитерпеноїди, дубильні речовини, флавоноїди, жирні кислоти, каучук, смоли, катехіни, жирна олія; сильна послаблююча, відхаркувальна, болезаспокійлива, блювотна, ранозагоювальна, спазмолітична, діуретична, фарбувальна [85], отруйна рослина.

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: майже вся Україна, крім високогір'я Карпат і Криму, частіше трапляється на Лівобережжі. Сировинні ресурси є в Полтавській та Харківській обл. Заплавні луки. +, 2- 4.

E. paralias L. - м. прибережний – м. прибрежный - дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, каучук, сапоніни, алкалоїди, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, вищі аліфатичні вуглеводні, жирна олія; проти сибірської язви, цитотоксична активність [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: АР Крим. На пісках і галечниках південнобережної частини. -, 4.

E. peplis L. - м. щебриковидний – м. бутерлаковидный - дитерпеноїди, стероїди, алкалоїди, ціаногенні сполуки, флавоноїди, вищі аліфатичні спирти, вищі жирні кислоти, дубильні речовини, смоли, тритерпеноїди, каучук, фенолкарбонові кислоти; послаблююча, блювотна, кератопластична, інсектицид; його препарати вживають при астмі, раку шлунка, печінки [85].

ПСТ: південні лісостепові райони та Степ - звичайно. На морських засолених пісках, на полях. в садах. -, 4.

E. peplus L. - м. городній - м. огородный - антигельмінтна, протипухлинна [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: переважно в південній частині Лівобережжя, на Правобережжі зрідка в степових районах. На полях, порушених землях. -, 4.

E. petrophila C.A. Mey - м. скельний – м. скалолюбивый - кумарини, флавоноїди, каучук, смоли; асептична [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: АР Крим по всій території [55]. На скелях і кам'янистих схилах. -, 4.

E. platyphyllos L. – м. плосколистий – м. расширеннолистный - флавоноїди, каучук, вітамін С, жирна олія [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: АР Крим (переважно передгірний та гірський, рідко); Чернівецька, Закарпатська, Львівська, Хмельницька, Тернопільська обл. - фрагментарно. Серед чагарників, на узбіччі, вздовж канав, на полях. Надає перевагу багатим ґрунтам. -, 4.

E. rigida M. Bieb. - м. жорсткий – м. жесткий - дитерпеноїди, флавоноїди, органічні кислоти, каучук, смоли, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, вітамін С, Е, каротин, жирна олія.

Сировина: вся рослина, молочний сік [85].

E. semivillosa Prokh. - м. напівмохнатий - м. полумохнатый - алкалоїди, органічні кислоти, флавоноїди, жирна олія; діуретична, блювотна, антигельмінтна, отруйна [85].

Сировина: пагони, молочний сік.

ПСТ: Полісся, правобережні лісостепові та степові райони - рідко; переважно в Лівобережному Лісостепу. На узліссях, серед чагарників, на порушених луках. -, 3, 4.

ПСТ: Крим, майже виключно на Південному березі Криму. На кам'янистих схилах, осипах, зрідка на яйлі [55]. -, 4.

E. seguieriana Neck. - м. Сегієрів – м. Сегиеров - органічні кислоти, алкалоїди, тритерпеноїди, сапоніни, вітаміни, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, жирні кислоти, смоли, каучук, жирна олія; послаблююча, блювотна, фарбувальна, отруйна [85].

Сировина: пагони, молочний сік.

ПСТ: вся рівнинна частина України. Відслонення, піски, степи, порушені землі. +, 3, 4.

E. stepposa Zoz ex Prokh. - м. степовий – м. степной - флавоноїди, органічні кислоти, катехіни; послаблююча, антигельмінтна, діуретична, протипухлинна, отруйна [85].

Сировина: пагони, молочний сік.

ПСТ: Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Хмельницька, Одеська, Миколаївська. Херсонська обл. - спорадично. Сировинні ресурси зосереджені переважно в ЛЛс, ХЛс. Схили. відслонення, порушені землі. +, 3, 4.

E. stricta L. - м. прямий - м. прямой - дитерпеноїди, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди. каучук, смоли [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: АР Крим: гірські райони; Закарпатська. Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - спорадично; Житомирська, Тернопільська. Хмельницька, Черкаська, Дніпропетровська, Полтавська обл. - зрідка; Луганська, Донецька обл. [40]. В забур'янених місцях, на порубах, узбіччі доріг, біля канав. -, 4.

E. subtilis Prokn. - м. тонкий – м. тонкий - флавоноїди, кумарини [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Київська, Харківська, Полтавська обл. - зрідка; на півдні – розсіяно. По степових схилах і відслоненнях, степах, по узліссях. -. 4.

E. tanaitica Pacz. - м. донський – м. донской - кумарини, дубильні речовини, флавоноїди [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

ПСТ: Харківська, Луганська, Донецька обл. - зрідка. На степових схилах. -, 4.

E. virgata Waldst. et Kit. s.l. (E. virgultosa Klokov) - м. прутовидний – м. прутьевидный - органічні кислоти, флавоноїди, сапоніни, дубильні речовини [85].

Сировина: вся рослина, молочний сік.

!. ПСТ: вся Україна. На луках, по берегах рік, в чагарниках. +, 3, 4.

E. volhynica Besser ex Racib. - м. волинський – м. волынский - флавоноїди; для лікування раку шлунка, печінки і матки [85].

Сировина: пагони, молочний сік.

РП: Хмельницька обл. На узліссях і по чагарниках. **, 4.

Mercurialis annua L. - переліска однорічна – пролесник однолетний - азотовмісні сполуки, флавоноїди, барвники, вуглеводи, сапоніни, ціаногенні глікозиди, дубильні речовини, смоли, жирна олія, жирні кислоти; послаблююча, відхаркувальна [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Харківська, Донецька, Одеська обл. окремі локалітети; АР Крим: майже по всій території за винятком яйли [55]. На полях і по відкритих засмічених місцях. -, 4.

M. perennis L. - п. багаторічна – п. многолетний - сапоніни, азотовмісні сполуки, фенолкарбонові кислоти, вуглеводи, алкалоїди, ціаногенні сполуки, вітамін С, катехіни, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; послаблююча, відхаркувальна [85].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: майже вся Україна за винятком Степу та Криму. По лісах і в чагарниках. -. 3, 4.

Ricinus communis L. – рицина звичайна – клещевина обыкновенная– алкалоїди, кумарини, амінокислоти, вітаміни, спирти, вуглеводні, фосфор; протизапальна, болезаспокійлива, кровоспинна, антитоксична, антимікробна, послаблююча [109]; класичний проносний засіб, входить до складу препаратів "Уролесан", "Есенціале", "Лінімент Вишневського"; у гомеопатії як лактогенний засіб і при гастроентеритах [78].

Сировина: насіння.

ПСТ: вся Україна, вирощують як декоративну та олійну рослину.

Securinega suffruticosa (Pall.) Rehd. (Flueggea suffruticosa (Pall.) Bail. [233]) **- секуринега напівкущова – секуринега полукустарниковая, ветвистоцветная** - алкалоїди (секурінін до 1.4%); збуджує нервову систему при астенії, неврастенії, гіпотонії, ослабленні серцевої діяльності [85].

Сировина: обмислені верхівки пагонів.

ПСТ: в паркових насадженнях. В минулому культивувалась в спеціалізованих господарствах на сировину.

THYMELAEACEAE

Daphne cneorum L. – вовчі ягоди пахучі, боровик – волчеягодник пахучий, боровик - кумарини. флавоноїди, катехіни; застосовують при серцево-судинних захворюваннях, епілепсії, захворюваннях шкіри, антибактеріальна, отруйна [85].

Сировина: кора.

РП: Львівська, Тернопільська, Волинська, Житомирська, Хмельницька, Київська, Рівненська, Черкаська, Полтавська обл. В соснових лісах. **, 4, 5.

D. laureola L. – в.я. лаврові - в. лавровый - кумарини, флавоноїди; застосовують при пухлинах селезінки, ракових захворюваннях, злоякісних пухлинах [85], отруйна рослина.

Сировина: кора, плоди.

ПСТ: АР Крим (південнобережні райони) - в тінистих місцях, світлих лісах, як здичавіла рослина. -, 5, 6.

D. mezereum L. – в. я. звичайні, вовче лико – в. обыкновенный, волчье лыко - дитерпеноїди, їдка смола, мезерин, барвники, віск, камедь, цукор, мінеральні солі, жирна та ефірна олії, кумарини, тритерпенові сапоніни, флавоноїди, дубильні речовини; послаблююча, протикашлева, антикоагулянт, викликає біль в шлунку, зовнішньо подразнююча; застосовують при невралгії, паралічі, тромбофлебіті, алергії, пропасниці, укусах отруйних змій; інсектицид, фарбувальна, медонос [85], отруйна рослина.

Сировина: пагони, плоди.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, правобережні поліські та лісостепові райони. На Лівобережжі рідко. Переважно в мішаних лісах. *, 3, 4, 5.

D. sophia Kalen. - в.я. Софії – в. Софии - кумарини, катехіни, флавоноїди – декоративна [85].

Сировина: кора.

РП: Харківська обл. На крейдяних схилах по узліссях і серед чагарників дуже рідко. **,5, 6.

Thymelaea passerina (L.) Coss. et Germ. - тимелея звичайна – волчник обыкновенный - тритерпеноїди, стероїди, вітаміни, кумарини, вуглеводи, спирти; медонос [85], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Чернігівська обл. - рідко; в Лісостепу й Степу - розсіяно чи рідко, частіше на Лівобережжі. На глинистих схилах, відслоненнях гірських порід, степових і сухих схилах, солонцюватих місцях, забур'янених місцях, серед чагарників. -, 4.

CRASSULACEAE

Jovibarba sobolifera (Sims.) Opiz - борідник паростковий – бородник отпрысковый - органічні кислоти; застосовують при серцевій недостатності, ранозагоювальна; відвар при діареї, молочниці (зовн.); харчова, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Київська, Рівненська обл. Зрідка на борових пісках, в соснових лісах. *, 4, 6.

Rhodiola rosea L. - родіола рожева – родиола розовая - флавоноїди, глікозиди, дубильні речовини (до 20%), ефірна олія, органічні кислоти, фітостероїди, цукри, накопичує марганець; біостимулююча, заспокійлива, тонізуюча. Нормалізує обмінні процеси, підвищує життєвий тонус, витривалість, працездатність, покращує пам'ять і увагу. Застосовується в медицині аналогічно лимоннику китайському та іншим адаптогенам при функціональних захворюваннях нервової системи, неврастенії, астенії, гіпотонії, імпотенції, вегето-судинній дистонії [13]. Протипоказана при гіпертонії, безсонні.

Сировина: кореневища.

РП: Карпати - рідко. На кам'янистих відкритих місцях. **, 4, 6. Родіола рожева зростає по берегах гірських річок, по тальвегових тимчасових руслах на піщаниках, які містять карбонати, на крутих схилах та кам`янистих розсипах, трав`янистих схилах в альпійському та субальпійському поясах. Росте досить повільно. Насіннєве відновлення в неї починається на 7-40-му, частіше 12-13-му році життя, в окремих випадках вік рослин сягає 300 років [6]. Природні ресурси родіоли в Україні відсутні. Найбільший локалітет - високогір`я Свидовецького масиву на північному макросхилі г. Близниця. В багатьох доступних для людини місцях суттєво зменшилась площа її оселищ або повністю знищені рослини в окремих локалітетах за останнє десятиріччя [9]. Зокрема на хребтах Чорногора, Свидовець та деяких ін. Карпатська популяція знаходиться під загрозою повного знищення. Необхідна повна заборона збору сировини для часткового продажу і створення заказників в найбільш репрезентативних місцях [10]. Для задоволення попиту на сировину родіоли слід активізувати роботи по її культивуванню. Причому встановлено прискорення темпів розвитку інтродукованих рослин у порівнянні з дикорастучими в природних умовах [8].

Sedum acre L. - очиток їдкий – очиток едкий - алкалоїди, вуглеводи, органічні кислоти, феноли, дубильні речовини, флавоноїди, вітаміни; болезаспокійлива, ранозагоювальна, протипухлинна, кардіотична, блювотна, діуретична, послаблююча, жарознижуюча, подразнююча (місцево), медонос; при запорах, золотусі, діатезі, анемії, алергії, пропасниці, атеросклерозі, гіпертонічній хворобі. Зовнішньо – при пухлинах, сік і мазь для видалення мозолів, бородавок, пігментних плям, лишаю; отруйна рослина [13, 66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в горах підіймається до 500 м н.р.м. [8]. На сухих піщаних відкритих ділянках, кам'янистих схилах, в степах. +, 3, 4, 6.

S. album L. - о. білий – о. белый - алкалоїди, органічні кислоти, лейкоантоціани, флавоноїди; фенолкарбонові кислоти, кумарини; проти цинги, застосовують при виразках, наривах; протизапальна, харчова, декоративна рослина [64, 66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: зрідка в Гірському Криму. На скелях і кам'янистих схилах [18]. -, 4.

S. maximum (L.) Hoffm. (Hylotelephium maximum (L.) Holub [233]) **- о. великий (очитник найбільший, заяча капуста) – о. большой (очитник наибольший)** - алкалоїди, вуглеводи, органічні кислоти, вітаміни, феноли, дубильні речовини, катехіни, флавоноїди; тонізуюча, протизапальна, біостимулююча; посилює обмінні процеси, регенеративні властивості тканин, нормалізує співвідношення білкових фракцій крові, підвищує вміст фібриногену, нормалізує секреторну функцію шлунка [66, 100].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Житомирська, Тернопільська, Одеська, Київська, Вінницька Харківська обл. В листяних лісах, на водорозділах, схилах балок. -, 3, 4.

S. purpureum (L.) Schult. (S. telephium L. s.l.) - о. пурпуровий (очитник гострий), з.к. пурпурова –о. пурпурный (очитник острый) – вуглеводи, сапоніни, алкалоїди, феноли, дубильні речовини, органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти, кумарини, антрахінони; антибактеріальна, ранозагоювальна, гемостатична, антигельмінтна, тонізуюча, протизапальна; джерело біогенних стимуляторів за активністю переважає алое; при аритміях, тахікардіях, порушенні обміну речовин, безплідді, імпотенції, пневмонії, анорексії, злоякісних новоутвореннях, астенії, простудних захворюваннях, метроррагіях; зовнішньо – при новоутвореннях, для видалення бородавок і мозолів прискорення заживання ран, карбункулах, пароніхіях [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: в Поліссі, Лісостепу, північних районах Степу, рідко в Криму [3]. Серед чагарників, на сухих піщаних, глинистих, солонцюватих луках, в світлих соснових борах, як бур'ян в посівах. *, 3, 4.

S. sexangulare L. - о. шестирядний – о. шестирядный (очитник шестирядный) - фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди [64].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. - розсіяно. АР Крим (на яйлах), рідко [55]. На сухих піщаних і кам'янистих ґрунтах, відкритих схилах. *, 4.

S. spurium M. Bieb. - о. несправжній – о. ложный – вуглеводи, органічні кислоти, алкалоїди, вітамін С, флавоноїди; антивірусна; декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна. Вирощують як декоративну рослину.

Sempervivum ruthenicum Schnittsp. et C.B. Lehm. - молодило руське – молодило русское - органічні кислоти, кумарини, флавоноїди; ранозагоювальна, біостимулююча; екстракт має вищу біологічну активність, ніж екстракт з алое; для приготування салатів [66].

Сировина: надземна частина, листя.

ПСТ: Волинська, Житомирська; Київська, Чернігівська, Сумська, Харківська обл. - зрідка; Львівська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Луганська, Донецька обл. - спорадично; Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - переважно північні райони; Гірський Крим – окремі місцезнаходження. На піщаних слабозадернованих ґрунтах, кам'янистих місцях, в соснових лісах. +, 3 - 6.

S. tectorum L. - м. покрівельне – м. кровельное - органічні кислоти, застосовують при пропасниці, поносі, виразковій хворобі шлунку, хворобах дихальних шляхів, епілепсії, зовнішньо - застосовують при геморої, мозолях, бородавках, веснянках, ранах, опіках, укусах комах, затвердінні молочних залоз у породіль [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: на кам'янистих місцях, культивується, дичавіє. -, 4, 6.

SAXIFRAGACEAE

Bergenia crassifolia (L.) Fritsch - бадан товстолистий – бадан толстолистный - вуглеводи, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, ізокумарини, катехіни, флавоноїди,

антоціани; застосовують при захворюваннях легень, органів кишкового тракту, болезаспокійлива, судинозміцнююча, судинозвужуюча, антисептична, протизапальна, гіпотензивна, в'яжуча. Декоративна рослина [71].

Сировина: вся рослина: корені, кореневища, надземна частина.

ПСТ: розводять переважно в ботанічних садах.

Chrysosplenium alternifolium L. - жовтяниця черговолиста – селезеночник обыкновенный - вуглеводи, лейкоантоціанідини, феноли і їх похідні; протизапальна, діуретична, відхаркувальна, в'яжуча, гемостатична, антибактеріальна, фітонцидна, застосовують при хворобах сечового міхура, жовтусі, респіраторних захворюваннях [71].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл., Полісся – звичайно; Лісостеп, переважно у північній частині - досить звичайно, на півдні - рідше. В сирих тінистих місцях, серед чагарників, по берегах річок та озер. -, 3, 4.

Saxifraga granulata L. - ломикамінь зернистий – камнеломка зернистая - вуглеводи, феноли та їх похідні, кумарини, флавоноїди, лейкоантоціанідини; в гомеопатії, застосовують при сечо- та жовчокам'яній хворобах, колітах, жовтусі, отитах; декоративна рослина [71].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська обл. - рідко. По луках і трав'янистих схилах, горбах, скелях. -, 4, 5.

S. hirculus L. - л. болотний – к. болотная - діуретична, при хворобах серця, шлунково-кишкового тракту [71].

Сировина: надземна частина.

РП: Волинська, Житомирська, Хмельницька, Чернігівська обл. По торфових болотах. **, 4.

S. tridactylites L. - л. трипальчастий – к. трехпалая - при жовтусі, захворюваннях легень [71].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Вінницька, Київська, Донецька, Запорізька обл. - спорадично. На відкритих і кам'янистих місцях, скелях. *, 3, 4.

GROSSULARIACEAE

Grossularia reclinata (L.) Mill. - агрус відхилений – крыжовник отклоненый - цукор, органічні кислоти, пектинові речовини, аскорбінова кислота, тіамін, нікотинова кислота, каротин; застосовують при порушенні обміну речовин, ожирінні, шлункових кольках, поносі, туберкульозі легень, жовчогінна, вітамінна, медонос [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: культивований вид. Зрідка дичавіє. Вся Україна - в садах.

Ribes nigrum L. - смородина чорна - смородина черная - цукор, органічні кислоти, пектини, дубильні речовини, вітаміни, каротин; сечогінна, потогінна, протизапальна, протиспазматична, протизолотушна, тонізуюча, гемостимулююча [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: вся Україна. В садах, дичавіє.

R. rubrum L. - с. червона, порічки червоні – с. красная - органічні кислоти, цукор, вітаміни, каротин; жарознижуюча, послаблююча, жовчогінна, потогінна, стимулююча апетит [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: вся Україна. В садах, дичавіє.

HALORAGACEAE

Myriophyllum spicatum L. - водоперициа колосиста - уруть колосистая – органічні кислоти, феноли, фенолкарбонові кислоти; антифлогістична, ранозагоювальна (очищаюча гнійні виразки) [71].

Сировина: трава.

ПСТ: вся Україна. В Криму лише в присиваських районах [55]. В стоячих, повільнотічних водах, озерах, болотах, на мілководді лиманів. -, 3.

ROSACEAE

Agrimonia eupatoria L. - парило звичайне - репейничек лекарственный - дубильні речовини, вуглеводи, органічні кислоти, флавоноїди, стероїди, сапоніни, вітаміни, віск, тритерпеноїди, катехіни; протизапальна, жовчогінна, сечогінна, потогінна, спазмолітична, в'яжуча, тонізуюча, кровоспинна, кровоочисна, відхаркувальна, глистогінна, протиалергічна [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. Світлі узлісся, схили балок, заплавні, суходільні луки, узбіччя доріг, маловикористовувані сільськогосподарські землі. +, 2 – 4.

A. pilosa Ledeb. – п. волосисте – р. волосистый - дубильні речовини, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, фенольні сполуки; антибактеріальна, антифунгіцидна, протипаразитна, гемостатична, застосовують при кон'юктивіті, хворобах нирок, злоякісних пухлинах внутрішніх органів, пропасниці, ревматизмі [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Київська, Чернігівська, Харківська, Сумська, Полтавська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська обл. - розсіяно чи спорадично. По лісах, узліссях, галявинах, у чагарниках, по луках, берегах річок, схилах балок. -, 3, 4.

A. procera Wallr. – п. високе – р. высокий - вуглеводи, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: в правобережних лісових і лісостепових районах - спорадично; на Лівобережжі - рідко [2]. Світлі ліси, поруби, схили, узбіччя доріг. -, 4.

Alchemilla flabellata Buser – приворотень віяловий – манжетка веерная - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. По гірських луках, розщілинах скель, зрідка. -, 4.

A. gracilis Opiz – п. стрункий – м. изящная - дубильні речовини, вітаміни; протизапальна, ранозагоювальна, кровоспинна, в'яжуча, відхаркувальна; при шлунково-кишкових захворюваннях, анемії, туберкульозі легень [59].

Сировина: трава.

ПСТ: Полісся, Лісостеп (переважно Правобережні райони), Карпати - спорадично. В Степу - рідко. Луки, узлісся. -, 3, 4.

Amelanchier ovalis Medik. - ірга овальна – ирга овальная - вуглеводи, органічні кислоти, дубильні речовини, пігменти, аскорбінова кислота, каротин; в'яжуча, харчова, застосовують при шлунково-кишкових хворобах, медонос [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: вся Україна. Вирощується в садах, парках, біля доріг, дичавіє.

Amygdalus communis L. - мигдаль звичайний – миндаль обыкновенный - жирна олія, білки, слиз, ефірна олія; остання використовується в харчовій, парфумерній, фармацевтичній галузі; основа для лікувальних та косметичних мазей; внутрішньо - послаблююча, обволікаюча, пом'якшувальна. Ядра солодкого мигдалю використовують при анемії, цукровому діабеті, бронхіальній астмі, безсонні, мігрені, протикашлева, протизапальна, медонос [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: розводять в садах на півдні України, дичавіє.

A. nana L. – м. степовий, бобчук – м. степной, бобовник - вітаміни, жирна олія, ефірна олія; заспокійлива при серцевих та легеневих хворобах, антибактеріальна активність, з очищеного насіння готують "мигдальне молоко" [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Київська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. - рідко; в правобережних лісостепових і степових районах - спорадично; АР Крим - рідко. На степових та кам'янистих схилах. *, 3, 4.

Armeniaca vulgaris Lam. - абрикос звичайний – абрикос обыкновенный - плоди містять стероїдні сполуки, ціаногенний глікозид [109], органічні кислоти, цукри, каротиноїди, дубильні речовини, пектини; легка послаблююча, ранозагоювальна, протипухлинна, спазмолітична, медонос [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: майже вся Україна. Розводиться в садах, лісосмугах.

Aronia melanocarpa (Michx.) Elliot – горобина чорноплідна, аронія – рябина черноплодная, арония - плоди – вітаміни Р, С, резерпіноподібні речовини; аналогічно горобині звичайній при гіпертонічній хворобі I-II ступенів. Протипоказана при гіперацидних гастритах, виразковій хворобі шлунка, гіпотонії, тромбозах і тромбофлебітах [13].

Сировина: плоди.

ПСТ: майже вся Україна. Розводиться в садах, зелених насадженнях, на плантаціях, дичавіє. +, 5, 6.

Aruncus dioicus (Walter) Fernald (A. vulgaris auct. non Raf.) - таволжник дводомний (т. звичайний) – таволжник двудомный (т. обыкновенный) - азотовмісні сполуки, ароматичні сполуки, лактони, флавоноїди, фенольні сполуки, сапоніни; тонізуюча, в'яжуча [71].

Сировина: кореневища, листя, квітки.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Київська, Хмельницька обл. По лісах, чагарниках, порубах, в садах і парках. -, 4, 6.

Cerasus avium (L.) Moench (Prunus avium L.) - черешня - черешня - вуглеводи, органічні кислоти, дубильні та пектинові речовини, каротин, флавоноїди, вітаміни, кумарини, ціаногенні сполуки; в корі таніди, камедь; в'яжуча, медонос [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: переважно правобережні лісові та лісостепові райони, на Лівобережжі та в Гірському Криму - зрідка. В лісах, на узліссях. +, 4, 6, 5.

C. fruticosa (Pall.) Woronow (Prunus fruticosa Pall.) – вишня кущова, в. степова – вишня кустарниковая - органічні кислоти, вуглеводи, дубильні та фарбувальні речовини, каротин, тіамін, жирна олія, ефірна олія, лимонна кислота, аскорбінова та нікотинова кислоти, глікозид амигдалін, кверцетин, кумарин, камеді; застосовують при психічних хворобах, епілепсії, артриті, поносі, захворюваннях шлунку, жовтусі, легка послаблююча, тонізуюча, відхаркувальна; підвищує апетит, сечогінна, кровоспинна, в'яжуча, медонос [100], отруйна рослина.

Сировина: плоди.

ПСТ: спорадично на півдні Полісся, в Лісостепу та Степу. На схилах, серед чагарників. *, 3, 4.

C. japonica (Thunb.) Loisel. – в. японська – в. японская – алкалоїди, вуглеводи, органічні кислоти, флавоноїди; при астенії; набряках ніг, що супроводжуються олігурією, застоєм неперетравленої їжі [109].

Сировина: плоди.

ПСТ: розводиться в садах.

C. mahaleb (L.) Mill. (Prunus mahaleb L.) – в. антипка, в. магалебка – в. антипка, в. магалебка - кумарини, флавоноїди, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, циклітоли, стероїди, алкалоїди; при сечокам'яній хворобі, гастралгіях і астенії.

Сировина: плоди.

ПСТ: спорадично на південному заході та півдні Лісостепу, Степу, Криму. На схилах, серед чагарників. -, 3, 4, 6.

C. vulgaris Mill. (Prunus cerasus L.) - вишня звичайна - в. обыкновенная - танін, барвники; в'яжуча [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: розводиться в садах, особливо в лісостепових і степових районах, рідше на Поліссі. Іноді трапляється здичавілою. Сади, лісосмуги.

Chaenomeles speciosa (Sweet) Nakai – хеномелес гарний – хеномелес красивый – органічні і тритерпенові кислоти; нормалізує роботу шлунка; знеболююча, антитоксична, спазмолітична, в'яжуча та протипухлинна дія; при артриті, подагрі, втраті чутливості кінцівок, отруєннях [109].

Сировина: плоди.

ПСТ: розводиться в садах.

Comarum palustre L. (Potentilla palustris (L.) Scop.) - вовче тіло болотне – сабельник болотный - дубильні речовини, флавоноїди, ефірна олія, органічні кислоти, катехіни; в'яжуча, протизапальна, ранозагоювальна; вживають при діареї, туберкульозі, новоутвореннях, порушенні обміну речовин [71].

Сировина: трава, кореневища.

ПСТ: Полісся – звичайно; Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Полтавська обл. - спорадично. В степових районах - рідко. На евтрофних та мезотрофних болотах, заплавних луках. +, 3, 4.

Cotoneaster integerrimus Medik. - кизильник цілокраїй – кизильник цельнокрайный - ціаногенні сполуки, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, вітамін С; застосовують при невритах, неврастенії, гастроентеритах, асциті, жовтусі, діареї, дизентерії [71].

Сировина: кора, гілки, листя, плоди.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. [8]; Гірські райони Криму – часто [55]; Гранітно-степове Побужжя, по Донцю - зрідка. Кам'янисті осипи, скелі. *, 4.

Crataegus ceratocarpa Kossych – глід рогоплідний – боярышник рогоплодный - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, катехіни, флавоноїди [71].

Сировина: листя, квітки, плоди.

ПСТ: АР Крим - зрідка. В долинах річок, по берегах струмків, на галявинах грабово-дубових лісів. -, 4, 5.

C. curvisepala Lindm. - г. кривочашечковий – б. кривочашечковый - вуглеводи, тритерпеноїди, вітаміни, флавоноїди, алкалоїди, катехіни, лейкоантоціанідини, ціаногенні сполуки: при діареї, дерматотоксикозах, ангіні, асциті, хворобах серця: кардіо- та ангіоневрозах, миготливій аритмії, тахікардії, виразці шлунка і стравоходу [71].

Сировина: листя, квітки, плоди.

ПСТ: вся Україна, Карпати [4], в Степу - рідко; Гірський Крим (західні райони) [88]. В світлих лісах, на узліссях, галявинах. +, 3-6.

C. dipyrena Pojark. - г. двокісточковий – б. двукосточковый - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, катехіни, флавоноїди [71].

Сировина: листя, квітки, плоди.

ПСТ: АР Крим - розсіяно. На гірських схилах, галявинах букових і дубових лісів, рідко. -, 4.

C. microphylla K. Koch - г. дрібнолистий – б. мелколистный - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, катехіни, флавоноїди; діуретична, застосовують при діареї, гіпотензивна [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: АР Крим (гірські райони Криму, переважно в західній частині) [88]. В світлих мішаних лісах, на галявинах, схилах. +, 4, 5.

C. monogyna Jacq. - г. одноматочковий – б. однопестичный - тритерпеноїди, стероїди, вітамін С, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, алкалоїди, каротин, катехіни, органічні кислоти, азотовмісні сполуки, сапоніни, спирти, каротиноїди, лейкоантоціанідини; антибактеріальна, застосовують при хворобах серця, гіпотензивна, діуретична, медонос.

Сировина: листя, квітки, плоди [39, 71].

ПСТ: АР Крим (передгірні та гірські райони) [88]- розсіяно. По узліссях, схилах. +, 4, 5

C. orientalis Pall. ex M. Bieb. - г. східний - б. восточный - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, катехіни, флавоноїди; діуретична, антибактеріальна, гіпотензивна, медонос.

Сировина: квітки, плоди.

ПСТ: АР Крим (передгірні та гірські райони) [55] - розсіяно. На сухих кам'янистих схилах. +, 4, 5.

C. oxycantha L. (C. laevigata (Poir.) DC.) – г. колючий (г. згладжений) - б. сглаженный – органічні кислоти, сапоніни, флавоноїди, вітаміни, дубильні речовини, ефірна олія, глікозиди; при безсонні, головокружінні, хворобах серця – функціональних порушеннях серцевої діяльності харчова; екстракт плодів входить до препарату "Кардіовален" [100].

Сировина: квітки, плоди.

ПСТ: Північно-західні райони Карпат, культивують у садах і парках. +, 4, 5, 6.

C. pentagyna Waldst. et Kit. - г. п'ятистовпчиковий – б. пятистолбиковый - аналог. C. monogyna [71].

Сировина: листя, квітки, плоди.

ПСТ: Лісостеп, Степ (частіше на Лівобережжі); передгірні та гірські райони Криму [88]. Схили, чагарники, узлісся. +, 4, 5.

C. pojarkoviae Kossych - г. Пояркової – б. Поярковой - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, катехіни, флавоноїди [71].

Сировина: квітки, плоди.

РП: АР Крим (в східній частині Гірського Криму), рідко [55]. На сухих кам'янистих схилах. **,5.

C. sanguinea Pall. - г. криваво-червоний – б. кроваво-красный - аналог. C. monogyna [71].

Сировина: листя, квітки, плоди.

!. ПСТ: вся Україна. В садах і парках, на схилах. +, 3-6.

C. sphaenophylla Pojark. - г. клинолистий – б. клинолистный - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, сапоніни, дубильні речовини, катехіни [71].

Сировина: листя, квітки, плоди.

ПСТ: АР Крим (в східній частині Гірського Криму) - рідко [55]. На кам'янистих схилах, серед чагарників. -, 5.

C. stankovii Kossych - г. Станкова – б. Станкова - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, катехіни, флавоноїди.

Сировина: квітки, плоди [71].

ПСТ: Передгірний Крим [55]. Зрідка. Серед заростей кущів. -, 5.

C. stevenii Pojark. - г. Стевена – б. Стевена - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, алкалоїди, катехіни, каротин; подавляють вірус тютюнової мозаїки.

Сировина: плоди.

ПСТ: АР Крим (переважно південнобережні райони). На сухих кам'янистих схилах, узліссях світлих лісів [55]. -, 4, 5.

C. taurica Pojark. - г. кримський – б. крымский - вуглеводи, тритерпеноїди. вітамін С, катехіни, флавоноїди [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: переважно в східній частині степового та гірського Криму [55]. В степах. Серед заростей кущів, на відкритих схилах. -, 4, 5.

C. tournefortii Griseb. - г. Турнефора – б. Турнефора - вуглеводи, тритерпеноїди, вітамін С, катехіни, флавоноїди.

Сировина: плоди.

РП: АР Крим (в східній частині Гірського Криму) [99]. Рідко. На узліссях світлих лісів. **, 5.

C. ucrainica Pojark. - г. український - б. украинский - флавоноїди, глікозиди, органічні кислоти, ефірна олія, дубильні речовини, сапоніни, холін; заспокійлива, спазмолітична, сечогінна, гіпотензивна, кардіотична; медонос, перганос [71].

Сировина: квітки, плоди.

РП: Прикарпаття, Полісся, Лісостеп та північні степові райони - зрідка [88]. Світлі ліси, чагарники, відкриті схили. **, 3, 4, 5.

Cydonia oblonga Mill. - айва довгаста – айва удлиненная - аліфатичні спирти і їх похідні, вуглеводи, тритерпеноїди, алкалоїди, ціаногенні сполуки, вітамін B_1, С, К, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, ефірна олія, флавоноїди, лейкоантоціанідини, ароматичні сполуки і їх похідні стероїди, вищі аліфатичні вуглеводні, вищі жирні кислоти, жирна олія; протистостатична; застосовують при шлункових захворюваннях, злоякісних пухлинах, захворюваннях серця, дихальних шляхів, туберкульозі, астмі, при захворюваннях шкіри [71].

Сировина: квітки, плоди.

ПСТ: вся Україна. Культивується в садах.

Dryas octopetala L. - дріада восьмипелюсткова – дриада восьмилепестная - вітамін С, дубильні речовини, флавоноїди вітамін С; в'яжуча; декоративна рослина [71].

Сировина: листя.

РП: Закарпатська обл. В субальпійському й альпійському поясах. **, 5.

Eriobotrya laponica (Thunb.) Lindl. - еріоботрія (мушмула) японська - эриоботрия (мушмула) японская – ефірна олія, органічні кислоти, ціаногенний глікозид (амигдалін), жирні кислоти, каротиноїди; відхаркувальна, протикашлева, кровоспинна, протизапальна; при бронхіті, туберкульозі легень, хворобах шлунка, цукровому діабеті, раку [109].

Сировина: листя.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах, на присадибних ділянках.

Filipendula denudata (J. Presl et C. Presl) Fritsch - гадючник оголений – лабазник обнаженный - ефірна олія, дубильні речовини, ароматичні сполуки, флавоноїди; протизапальна, протимікробна, седативна, протипухлинна, антигельмінтна, ранозагоювальна [71].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Полісся, північні лісостепові райони – спорадично; південніше - рідко. Вогкі луки, чагарники. -, 3, 4.

F. ulmaria (L.) Maxim. – г. в'язолистий – л. вязолистиый - вітамін С, кумарини, фенольні сполуки, фенолглюкозиди, дубильні речовини, лейкоантоціанідини, халкони, флавоноїди, катехіни, ефірна олія, тритерпенові кислоти, каротиноїди, жирна олія; діуретична, протигеморойна, застосовують при злоякісних пухлинах, антиспастична, в'яжуча, ранозагоювальна, потогінна, жовчогінна, судинозміцнююча, протизапальна, седативна, протистоцидна, гіпоглікемічна, медонос: декоративна рослина [71].

Сировина: вся рослина.

!. ПСТ: вся Україна, звичайно крім півдня Степу. По вогких луках, берегах річок. чагарниках, вогких лісах. +, 3, 4.

F. vulgaris Moench - г. звичайний – г. обыкновенный - дубильні речовини, вітаміни, халкони, кумарини, тритерпенові сполуки, катехіни, лейкоантоціанідини; антибактеріальна, протизапальна, протипухлинна, діуретична, антифунгіцидна, в'яжуча; при хворобах шлунка, гіпертонічній хворобі, грижі, злоякісних пухлинах, вагінітах [71].

Сировина: вся рослина: кореневища, корені, надземна частина.

ПСТ: Майже вся Україна, відсутній у високогір'ї Карпат і в південних степових районах. Відкриті схили, луки, узлісся, узбіччя доріг, перелоги. +, 2 - 4.

Fragaria moschata (Duchesne) Weston – суниці мускусні – земляника мускусная - вуглеводи, вітамін С, органічні кислоти, флавоноїди, антоціани, дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти і їх похідні; аналог Fragaria vesca, відхаркувальна [71].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття - спорадично; Полісся - рідко; Тернопільська, Хмельницька, Одеська, Київська, Черкаська, Вінницька, Житомирська, Одеська, Хмельницька, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл. - спорадично. В чагарниках, тінистих місцях. -, 3, 5.

F. vesca L. - с. лісові – з. лесная - вуглеводи, органічні кислоти, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, антоціани, лейкоантоціани, ефірна олія; сечогінна, жовчогінна, ранозагоювальна, кровоспинна, вітамінна [71]; галенові препарати з листків суниць розширюють периферійні судини, знижують артеріальний тиск, уповільнюють ритм і посилюють амплітуду серцевих скорочень, підвищують тонус і посилюють скорочення матки, сприяють виведенню солей з організму [78].

Сировина: листя, квітки, плоди.

!. ПСТ: переважно лісова та лісостепова зони, в степу - зрідка; АР Крим: передгірні та гірські райони - зрідка. Світлі ліси, чагарники, схили. +, 2-4, 6.

F. viridis Duchesne - с. зелені, полуниці – з. зеленая, полуница - вуглеводи, органічні кислоти, ганіни, флавоноїди, ефірна олія, вітамін С, органічні кислоти; аналог Fragaria vesca, застосовують при головному болі, захворюваннях шлунку [71].

Сировина: листя, квітки, плоди.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. за винятком високогір'їв [8]; Прикарпаття, Полісся - спорадично; Вінницька, Хмельницька, Тернопільська, Черкаська, Кіровоградська, Одеська, Дніпропетровська, Полтавська, Луганська, Донецька, Миколаївська обл. – звичайно; АР Крим: передгір'я, яйла, зрідка на ПБК [55]. На трав'янистих схилах, серед чагарників. +, 3, 4.

Geum rivale L. - гравілат річковий – гравилат прибрежный - феноли, вуглеводи, глікозиди, органічні кислоти, сапоніни, алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини, вуглеводи; протизапальна, антисептична, в'яжуча, тонізуюча, відхаркувальна; при головному болю, ревматизмі, геморої, пародонтозі, стоматиті [71].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: майже вся Україна за винятком південних степових районів. Значне поширення на Правобережному Поліссі та в Лісостепу, в Карпатах. Сирі забур'янені місця, береги, просіки, поруби, сирі ліси, узбіччя доріг. +, 2- 4.

G. urbanum L. - г. міський – г. городской - дубильні речовини, органічні кислоти, крохмаль, вуглеводи, смоли, алкалоїди, ефірна олія, вітаміни, флавоноїди; протизапальна, ранозагоювальна, кровоспинна, потогінна, тонізуюча; при метеоризмі, шлунково-кишкових хворобах, скрофульозі, неврозах, хворобах печінки, туберкульозі легень, астмі, парадонтозі [71].

Сировина: вся рослина.

!. ПСТ: Вся Україна. Чагарники, забур'янені місця, біля водойм, доріг, просік. +, 2 - 4.

Laurocerasus officinalis M. Roem. (Prunus laurocerasus L.) – лавровишня лікарська – лавровишня лекарственная - азотовмісні сполуки, дубильні речовини, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, фенолкарбонові кислоти, вітамін С, флавоноїди, катехіни, проантоціанідини, вуглеводи, жири, ефірна олія, жирна олія; застосовують при епілепсії, коклюші, туберкульозі, хворобах серця, протистоцидна, антивірусна, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: розводиться в ботанічних садах, особливо в степових районах, Криму.

Malus sylvestris Mill. - яблуня лісова – яблоня лесная - вуглеводи, органічні кислоти, дубильні речовини, пектини, вітаміни, каротин, ефірна олія, флавоноїди, органічні сполуки; послаблююча, сечогінна, тонізуюча, протизапальна, ранозагоювальна [71].

Сировина: переважно плоди.

ПСТ: лісові райони - звичайно, західні лісостепові райони - особливо багато, лівобережні лісостепові райони на північ від Донця - досить часто, пониззя рік Самари й Ворскли – звичайно; в Степу - зрідка. Світлі ліси, чагарники. +, 4, 5.

Mespilus germanica L. - мушмула звичайна – мушмула германская - альдегіди, тритерпеноїди, вуглеводи, органічні кислоти і їх похідні, дубильні речовини, жирна олія; антибактеріальна, протистоцидна, застосовують при злоякісних пухлинах, діареї, дизентерії, геморої, медонос [71].

Сировина: корені, кора, листя, плоди.

ПСТ: вся Україна. Вирощують в ботанічних садах, на присадибних ділянках. У світлих лісах Криму – спорадично [55].

Padus avium Mill. (Prunus padus L.) - черемха звичайна – черемуха обыкновенная - дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти, жирні кислоти, вуглеводи, каротин, тритерпеноїди, стероїди, вітаміни, антоціани, ціаногенні сполуки, глікозид амигдалін; протизапальна, в'яжуча, антимікробна; медонос, перганос [71]; плоди їстівні, однак слід уникати їх розжовування щоб не допустити екстракції амигдаліну, який є отруйним.

Сировина: листки, квітки, плоди.

ПСТ: Карпати, Полісся, північні лісостепові райони - звичайно, в інших районах зрідка. Сирі ліси, чагарники, іноді формує ярус підліску. +, 3- 6.

Persica vulgaris Mill. (Prunus persica L.) - персик звичайний – персик обыкновенный – невисихаюча жирна олія, ціаногенні глікозиди, флавоноїди, органічні кислоти, вуглеводи; стимулює перистальтику кишечника, тонізуюча; при аменореї, дисменореї, запорах [109].

Сировина: плоди, насіння (ядра).

ПСТ: культивують як плодову рослину.

Potentilla alba L. - перстач білий – лапчатка белая - дубильні речовини, органічні кислоти, флавоноїди, сапоніни, іридоїди, катехіни, лейкоантоціанідини; ранозагоювальна, протимікробна, в'яжуча, кровоспинна; ефективна при тиреотоксикозі [71].

Сировина: підземні органи (кореневища з коренями).

ПСТ: Прикарпаття, Полісся, північно-західні лісостепові райони Правобережжя - спорадично; інші лісостепові райони - рідко; АР Крим: рідко в гірських районах. Світлі (переважно широколистяні) ліси, схили балок. -, 3, 4.

P. anserina L. – п. гусячий, гусяча лапка – л. гусиная - дубильні речовини, глікозиди, смоли, флавоноїди, ефірна олія, вітаміни; сечогінна, протизапальна, в'яжуча, кровоспинна, антигельмінтна; при сечокам'яній хворобі, діареї, спазмах шлунка та кишечника, жовчокам'яній хворобі [71].

Сировина: листки, квітки.

!. ПСТ: вся Україна, рідко трапляється в південних степових районах. Вогкі луки, узбіччя доріг, пасовища. +, 2, 3.

P. argentea L. - п. сріблястий – л. серебристая – дубильні речовини, ефірна олія, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, вітамін С; аналог P. anserina; при лікуванні папіломатозу сечового міхура, анацидних гастритів, діареї, гострих респіраторних захворюваннях, гіпертонічній хворобі, стенокардії.

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. Сировинний регіон охоплює правобережні поліські та північні лісостепові райони. Сухі слабозадерновані схили, узлісся. +, 3, 4.

P. aurea L. - п. золотистий – л. золотистая - дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, флавоноїди; в гомеопатії [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати - звичайно. По гірських луках, галявинах, скелях. -, 4.

P. canescens Besser - п. сивуватий – л. седоватая - алкалоїди, вітамін С; застосовують при меноррагії, діареї, гематурії, ларингіті [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Хмельницька, Київська обл. - рідко; Луганська, Донецька обл. [40]; Одеська; Миколаївська, Херсонська обл.; Степовий і Гірський Крим - розсіяно. Схили, суходільні луки, вздовж доріг, між чагарниками зрідка. -, 4, 5.

P. erecta (L.) Raeusch. - п. прямостоячий, калган – л. прямостоячая, калган - дубильні речовини, феноли, органічні кислоти, жирні кислоти, тритерпеноїди, антоціани, ефірна олія: при хронічних гепатитах, діареї, стоматитах, ангінах, гінгівітах, опіках, екземах, парадонтозі, хворобах легень, нирок, виразковому коліті, входить до складу протидіарейних та шлункових зборів [71], комплексного препарату "Поліфітол-1" [78].

Сировина: переважно кореневища та сік, рідше -трава.

ПСТ: сировинний регіон охоплює Карпати та Полісся, рідше в Лісостепу, спорадично, в Степу - рідко. Світлі вогкі розріджені, переважно соснові, ліси, узлісся, вогкі та свіжі злаково-різнотравні луки, по краю прилісових боліт, лук. *, 3, 4. Перстач прямостоячий не утворює типових високопродуктивних масивів, придатних для заготівлі сировини. Природні запаси його сировини в Україні

обмежені. Близько 40% ресурсів цього виду знаходиться на забрудненій радіонуклідами території [43]. Можливе вирощування перстачу в культурі.

P. goldbachii Rupr. - п. Гольдбаха – л. Гольбаха - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати: Чивчинські гори, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька обл. - спорадично; Сумська, Харківська, Полтавська обл. - зрідка. По лісових галявинах, узліссях, чагарниках. -, 4.

P. norvegica L. - п. норвезький – л. норвежская - дубильні речовини, каротин, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди; застосовують при стенокардії, скрофульозі, антибактеріальна **[71]**.

Сировина: кореневища, трава.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, правобережні поліські та лісостепові райони – звичайно; Дніпропетровська, Запорізька обл. - рідко. По тінистих і засмічених місцях, порубах, берегах річок, як бур'ян по городах і при дорогах. -, 3, 4.

P. orientalis Juz. - п. східний – л. восточная - вітамін С, жирна олія, жирні кислоти [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Дніпропетровська, Запорізька, Донецька, Луганська обл. - рідко; Миколаївська, Херсонська, Одеська обл. - звичайно; АР Крим східні райони. На солонцюватих степах, сухих піщаних місцях, кам'янистих, глинистих схилах, на перелогах. -, 4.

P. recta L. – п. прямий (п. опушений) – л. волосистая - дубильні речовини, вітамін С, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, жирна олія; в'яжуча, скріплююча, гемостатична; для лікування ран.

Сировина: вся рослина.

ПСТ: АР Крим: по всій території. На узліссях, степових схилах, серед чагарників, на перелогах. -, 4.

P. reptans L. – п. повзучий – л. ползучая - вуглеводи, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, дубильні речовини, каротиноїди; в'яжуча, гемостатична; при хворобах горла, стоматиті [71], аналог. P. erecta.

Сировина: вся рослина.

! ПСТ: вся Україна. Сирі луки, серед чагарників. +, 3, 4.

P. supina L. - п. лежачий – л. лежачая - алкалоїди, вітамін С, дубильні речовини; застосовують при онкологічних, шлунково-кишкових захворюваннях, туберкульозі легень, атеросклерозі, гострих респіраторних захворюваннях, жарознижуюча, в'яжуча, тонізуюча, медонос [71].

Сировина: корені.

ПСТ: майже вся Україна за винятком Карпат і південних степових районів. В Криму – рідко. По канавах, дорогах, біля берегів, як бур'ян на городах. -, 3, 4.

Poterium polygamum Waldst. et Kit. - чорноголовник багатошлюбний – черноголовник многобрачный - дубильні речовини, тритерпеноїди, карденоліди, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини; при гнійних ранах, харчова [71].

Сировина: трава.

ПСТ: АР Крим - по всій території (за винятком букових лісів) [55]. Кам'янисті, глинисті відслонення, перелоги, узбіччя, чагарники, узлісся. -, 4.

P. sanguisorba L. – ч. родовиковий – ч. кровохлебковый - ефірна олія, дубильні речовини, тритерпеноїди, флавоноїди, вітамін С, каротин, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, жирна олія, жирні кислоти; застосовують при злоякісних пухлинах, туберкульозі, в'яжуча [71].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття, Карпати, західні лісостепові райони - зрідка; Черкаська, Миколаївська, Луганська, Дніпропетровська, Донецька обл. - розсіяно. Степи, луки, кам'янисті розсипи, перелоги, узбіччя доріг, полів. -, 3, 4.

Prunus divaricata Ledeb. – слива розлога, алича – слива растопыренная, алыча - вітамін С, флавоноїди, антоціани, вуглеводи, жирна олія, жирні кислоти; застосовують при гострих респіраторних захворюваннях, послаблююча, ранозагоювальна, тонізуюча; декоративна рослина [71].

Сировина: переважно плоди.

ПСТ: культивується, трапляється серед чагарників переважно на півдні України.

P. spinosa L. – с. колюча, терен колючий – с. колючая, терн - стероїдні сполуки, ціаногенний глікозид [109], органічні кислоти, цукри, каротиноїди, дубильні речовини, пектини; легка послаблююча, ранозагоювальна, протипухлинна, спазмолітична, медонос.

Сировина: листки, квітки, плоди.

ПСТ: Карпати, правобережні райони Полісся, західні лісостепові райони - часто, в інших лісостепових районах - зрідка; АР Крим: передгірні та гірські райони - спорадично. Узлісся, схили, чагарники, вздовж доріг. +, 2, 3.

Pyracantha coccinea (L.) M. Roem. - піраканта червона – пираканта красная - тритерпеноїди, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, катехіни, каротиноїди, ціаногенні сполуки; антибактеріальна, медонос [71].

Сировина: гілки, квітки, плоди.

ПСТ: АР Крим: переважно ПБК на захід від Алушти [55]. Кам'янисті схили, узлісся, серед чагарників. -, 3, 4.

Pyrus communis L. - груша звичайна – груша обыкновенная - цукри, органічні кислоти, пектинові та дубильні речовини, каротин, аскорбінова та нікотинова кислоти; протикашлева, сечогінна, скріплююча, фарбувальна, антибактеріальна, антифунгіцидна, контрацептивна; медонос.

Сировина: листя, плоди.

!. ПСТ: вся Україна. Листяні та мішані ліси, байрачні ліси, на схилах. +, 3, 4, 5, 6.

P. elaeagrifolia Pall. – г. маслинколиста – г. лохолистная - феноли і їх похідні, фенолкарбонові кислоти, катехіни, флавоноїди; харчова [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: АР Крим (переважно гірські райони). На сухих кам'янистих схилах, у світлих лісах. +, 2- 4.

Rosa canina L. - шипшина собача – шиповник собачий - плоди - каротиноїди, вітаміни: С (до 1%). Е, Р, пектинові та дубильні речовини, органічні кислоти, флавоноїди, жирна олія, стероїди та їх похідні; солі магнію, марганцю, фосфору, заліза, кальцію [78]; жовчогінна, тонізуюча, сечогінна, заспокійлива, протизапальна, протимікробна, кровоспинна, в'яжуча, антисклеротична; в якості вітамінного й жовчогінного засобу застосовують настій і сироп плодів шипшини, "Холосас" – сироп зі згущеного водного екстракту плодів шипшини з цукром (при холециститі й гепатиті), "Каротолін" – масляний екстракт каротиноїдів з м'якуша плодів шипшини (при трофічних виразках, екземах) [71], "Шипшинова олія" – при запаленні шлунково-кишкового тракту та жовчовивідних шляхів, геморої (зовн).

Сировина: плоди, корені, рідше – листя, квітки (пелюстки).

!. ПСТ: переважно Правобережна Україна, в т.ч. Карпати [4]. Відкриті схили, узбіччя доріг, серед чагарників. +, 3, 4, 5.

R. caryophyllacea Besser – ш. гвоздична – ш. гвоздичный - листя - фенолкарбонові кислоти і їх похідні [71], плоди - вітамін С.

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Вінницька, Київська обл. - фрагментарно; зрідка в Миколаївській, Дніпропетровській обл. При дорогах, на пустирях, по чагарникових заростях, узліссях. -, 4, 5.

R. chinensis Jacq. – ш. (роза) китайська – роза китайская – ефірна олія, пігменти, дубильні речовини; при порушенні менструального циклу, дисменореї, меноррагії [109].

Сировина: квітки.

ПСТ: вирощують як декоративну рослину.

R. corymbifera Borkh. - ш. щитконосна – ш. щитконосный - листя, квітки - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, плоди - каротиноїди, вітамін С, Е, Р, дубильні речовини (13, 68%), жирна олія (8, 42% - насіння); застосовують при малярії, паралічах, анемії, астенії, виразці, нирко- і жовчокам'яній хворобі; медонос; декоративна рослина [2].

Сировина: плоди, корені, рідше – листя, квітки (пелюстки).

!. ПСТ: Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Одеська, Миколаївська обл. - розсіяно чи спорадично; Полтавська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Донецька обл. - спорадично; АР Крим: майже по всій території за винятком поясу букових лісів [55]. По схилах, узліссях, вздовж доріг. +, 4, 5.

R. jundzilii Besser - ш. Юндзіла – ш. Юндзилла - фенолкарбонові кислоти і їх похідні [71].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Київська, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Сумська, Харківська, Донецька, Луганська, Кіровоградська, Миколаївська, Дніпропетровська, Запорізька обл. - рідко; Херсонська обл. - окремі місцезнаходження; АР Крим: гірські райони, Тарханкутський і Керченський п-ви. По чагарниках, степах, кам'янистих місцях, частіше на вапнякових ґрунтах. -, 3, 4, 5.

R. klukii Besser - ш. Клука – ш. Клука - фенолкарбонові кислоти та їх похідні, вітамін С

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Київська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська обл. Остепнені схили, чагарники. -, 4, 5.

R. majalis Herrm. – ш. травнева – ш. майский - плоди – вітаміни: С (до 14%), Р, каротиноїди, катехіни, антоціани, жирна олія (насіння); корені – дубильні речовини; листя - вітаміни: С, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, дубильні речовини; протизапальна, жовчогінна, кровоспинна, сечогінна [71].

Сировина: плоди, корені, рідше – листя, квітки (пелюстки).

ПСТ: Сировинний регіон охоплює Львівську, Волинську, Рівненську, Житомирську, Чернігівську, Київську, Хмельницьку, Вінницьку, Черкаську, Кіровоградську обл.; Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська обл. - спорадично чи рідко[40]. Узлісся, схили, чагарники. +, 3-6.

R. micrantha Smith - ш. дрібноквіткова – ш. мелкоцветковый - листя - вітамін С, фенолкарбонові кислоти і їх похідні; плоди - вітаміни: С, Р, каротин [71].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Житомирська обл. - рідко. По чагарниках в долинах, на відслоненнях – здебільшого вапнякових. -, 4, 5.

R. pendulina L. - ш. повисла - ш. повислый (альпийский) - кора – вуглеводи; листя - фенолкарбонові кислоти та їх похідні; плоди - вітамін С, Р, каротин; сировина для виробництва вітамінів [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська обл. В лісовій та субальпійській смузі Карпат, особливо біля потоків та на лісових зрубах. +, 3, 5.

R. rubiginosa L. - ш. іржасто-червона – ш. ржаво-красный - листя - ефірна олія (55%), кумарини, дубильні речовини, катехіни; плоди - каротиноїди, вітамін С; насіння - жирна олія, вищі жирні кислоти; сировина для отримання вітамінів [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: Переважно лісові та лісостепові райони Правобережжя. На узліссі, серед чагарників, поодиноко. +, 3-5.

R. rugosa Thunb. - ш. зморшкувата – ш. морщинистый - дубильні речовини, флавоноїди, катехіни, ефірна олія, вітамін С, органічні кислоти, вуглеводи, антоціани, каротиноїди, жирна олія, жирні кислоти; застосовують при ревматизмі, паралічі, захворюваннях шлунка, печінки, серця, в'яжуча, коригуюча; декоративна рослина [71]; препарати з квіток при ревматичних хворобах, міжреберній невралгії [109].

Сировина: корені, пелюстки, плоди.

ПСТ: вся Україна. В садах, парках, часто дичавіє. +, 4, 5. 6.

R. spinosissima L. - ш. найколючіша – ш. колючейший - вітамін С, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти, каротиноїди, вітамін С, Р, антоціани, жирна олія; для лікування ран, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: листя, пелюстки, плоди.

ПСТ: Тернопільська, Львівська, Волинська, Рівненська, Івано-Франківська, Хмельницька, Вінницька, Одеська, Київська, Черкаська, Полтавська, Дніпропетровська, Миколаївська, Запорізька обл. - зрідка; гірські райони АР Крим - спорадично. По кам'янистих та вапнякових відслоненнях та по гірських схилах. *, -, 3, 6.

R. tomentosa Smith - ш. повстиста – ш. войлочный - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, вітамін С; для виробництва безалкогольних напоїв, в кондитерському виробництві, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: лісові та лісостепові райони України; степовий і гірський Крим (за винятком верхнього гірського поясу). У рідколіссі, на узліссях, серед чагарників по ярах, на пустищах, при дорогах. +, 3-6.

R. villosa L. (R. pomifera Herrm.) – ш. пухнаста (ш. яблучна) – ш. яблочный - вітамін С, каротиноїди; сировина для отримання вітамінів, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: Рівненська, Житомирська, Львівська, Тернопільська, Вінницька, Кіровоградська, Дніпропетровська, Миколаївська обл. - зрідка; Київська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. [98]. Кам'янисті, піщані схили, серед чагарників, береги рік і яри. -, 4-6.

Rubus anatolicus (Focke) Focke ex Hausskn. – ожина анатолійська – ежевика анатолийская - алкалоїди, флавоноїди, вуглеводи, ефірні олії, вітаміни, органічні кислоти; діуретична, гемостатична, харчова: при діареї, туберкульозі [71].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: АР Крим (південнобережні райони)- рідко. На відкритих кам'янистих схилах, по берегах річок, узбіччях доріг. -, 3.

R caesius L. - о сиза, о. звичайна – е. сизая - вуглеводи, органічні кислоти, вітаміни, катехіни, флавоноїди, лейкоантоціанідини, антоціани, дубильні речовини; потогінна, сечогінна, заспокійлива, в'яжуча, послаблююча, жарознижуюча, діуретична, протизапальна.

Сировина: пагони, листя, плоди.

!. ПСТ: вся Україна, в Степу рідко. Світлі ліси, чагарники. +, 1- 4.

R. discolor Weihe et Nees - о. різнокольорова – е. разноцветная - діуретична, ранозагоювальна, медонос.

Сировина: корені, листя, плоди [71].

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська обл. Узлісся, кам`янисті схили, вздовж річок, доріг, рідко [53]. -, 5.

R. idaeus L. - малина - малина - плоди: органічні кислоти, спирти; вуглеводи, слиз, вітаміни, флавоноїди, антоціани, дубильні речовини, ефірна олія, вуглеводи, мікроелементи, катехіни, каротин, смоли; потогінна, седативна, кровоспинна, протизапальна [71, 226].

Сировина: пагони, плоди.

!. ПСТ: лісові та лісостепові райони (північна частина) звичайно; в інших районах - спорадично чи рідко; АР Крим: ГК в поясі букових лісів зрідка [55, 73]. Поруби, чагарники, узлісся. +, 1- 4.

R. nessensis W. Hall. - ожина несійська (ведмежина) – ежевика медвежья - діуретична, застосовують при діареї, гастритах, респіраторних захворюваннях; харчова, декоративна рослина [71, 227, 228].

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: Карпати, правобережні поліські райони - звичайно; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Сумська обл. - спорадично. По лісах, у чагарниках, на узліссях, часто трапляється по берегах річок. +, 3, 4.

R. saxatilis L. - костяниця – костянника - вуглеводи, органічні кислоти, дубильні та пектинові речовини; протистоцидна, кардіотична, болезаспокійлива; при порушенні обміну речовин, сечокам'яній хворобі, гострих респіраторних захворюваннях, подагрі, шлунково-кишкових захворюваннях [71, 230].

Сировина: плоди, листя, пагони.

ПСТ: сировинний регіон – Карпати, Полісся, північні лісостепові райони - часто. Ліси та чагарники. +, 3, 4.

R. tauricus Schlecht. ex Juz. - о. таврійська – е. таврическая - аналог. R.caesius [71].

Сировина: плоди, листя, пагони.

ПСТ: переважно передгірні та гірські райони Криму. На галявинах, відкритих схилах. +, 3, 4.

Sanquisorba officinalis L. - родовик лікарський – кровохлебка лекарственная - дубильні речовини (до 40%), фенолкарбонові кислоти, фенольні сполуки, стероїди, ефірна олія, флавоноїди, антоціани, оксалат кальцію, тритерпеноїди; в'яжуча, кровоспинна, протизапальна, бактерицидна. При носових, геморойних, гінекологічних кровотечах [71, 229].

Сировина: кореневища, надз.ч. – в гомеопатії.

ПСТ: лісові райони Карпат і Полісся звичайно; в Лісостепу - спорадично (частіше по долинах річок); в Степу - рідко. Основна сировинна зона – правобережні лісові райони та Прикаптття. Вогкі луки, чагарники. -, 3, 4.

Sieversia montana (L.) R. Br. (Geum montanum L. [233]) **– сіверсія гірська (гравілат гірський) - сиверсия горная** - сапоніни, вуглеводи, дубильні речовини, флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати. На субальпійських і альпійських луках, звичайно. -, 3, 4.

Sorbaria sorbifolia (L.) A. Braun - горобинник горобинолистий – рябинник рябинолистный - сапоніни, флавоноїди, дубильні речовини, ціаногенні сполуки, алкалоїди, вітамін С, Р, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, феноли і їх похідні, азотовмісні сполуки; застосовують при туберкульозі шкіри, діареї, ревматизмі, дизентерії, в'яжуча, фітонцидна; декоративна рослина [71].

Сировина: кора, листя, квітки.

ПСТ: вся Україна. Розводять в садах і парках.

Sorbus aucuparia L. - горобина звичайна – рябина обыкновенная - вітаміни, каротин, органічні кислоти, дубильні речовини; легка послаблююча, сечогінна, протиревматична, кровоспинна, протицинготна, вітамінна; рекомендують при артеріальній гіпертезії, атеросклерозі, подагрі, гіпоацидному гастриті, дисменореї [13].

Сировина: бруньки, листя, квітки, плоди.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття до верхнього поясу лісу; Полісся - розсіяно, лісостепові райони зрідка; гірські райони Криму - середній і верхній лісові пояси [88]. Основні ресурси зосереджені в правобережних лісостепових районах. В світлих лісах, серед чагарників. +, 3, 4, 6.

S. domestica L. – г. домашня – р. домашняя - вітамін С, каротин, аскорбінова кислота; в'яжуча, скріплююча при шлунково-кишкових захворюваннях, харчова [71].

Сировина: плоди.

ПСТ: Вирощують в садах та парках. В Криму – в підліску грабово букових, дубових лісів. -, 4, 5, 6.

Spiraca chamaedryfolia L. - таволга самосилолиста – таволга дубровниколистная - алкалоїди, флавоноїди, кумарини; антибактеріальна, медонос, декоративна [71].

Сировина: листя

ПСТ: вся Україна. Вирощують в садах і парках, зелених насадженнях вздовж доріг.

S. crenata L. - т. зарубчаста – т. городчатая - ароматичні карбонові кислоти, вітамін С, флавоноїди; застосовують при альгоменореях, туберкульозі легень, гінгівіті; в'яжуча, антибактеріальна, фунгіцидна, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: кора, листя, квітки.

ПСТ: Закарпатська обл. - рідко [8]; правобережні лісостепові райони - звичайно в південно-східній частині; в лівобережних лісостепових районах на південь до Дніпропетровська - часто; звичайно - в степових районах. По узліссях, у чагарниках, по степових схилах та пісках. -, 3, 4.

S. hypericifolia L. - т. звіробоєлиста – т. зверобоелистная - проантоціанідини, катехіни, флавоноїди, каротиноїди, вітамін С; застосовують при шлунково-кишкових захворюваннях, ревматизмі, гельмінтозах, гінекологічних захворюваннях, дерматитах, антибактеріальна, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: кора, листя.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Кіровоградська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. - досить часто; в лісостепових і степових районах по ріках Дніпру, Кальміусу, Бугу, Інгулу, Інгульцю - досить часто; гірські райони Криму: інколи утворює зарості [55]. По кам'янистих степових схилах, гранітних відслоненнях, схилах балок та річок. +, 3, 4.

S. media F. Schmidt - т. середня – т. средняя - вітамін С, ціаногенні сполуки, алкалоїди, кумарини, флавоноїди; антибактеріальна; при шлунково-кишкових захворюваннях, ревматизмі, гінекологічних захворюваннях, гельмінтозах, порушенні обміну речовин, нирко- і жовчокам'яній хворобах; медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: кора, листя, квітки.

ПСТ: Закарпаття, Карпати - звичайно; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. спорадично. По скелястих місцях, чагарниках, узліссях і світлих лісах. -, 3, 4.

S. salicifolia L. - т. верболиста – т. иволистная - алкалоїди, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, ціаногенні сполуки, фенолкарбонові кислоти та їх похідні; застосовують при діареї, укусах змій, антибактеріальна, харчова, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: кора, листя.

ПСТ: вся Україна. Розводиться в садах і парках.

Waldstenia geoides Willd. - вальдштейнія гравілатоподібна – вальдштейния гравилатовидная - фенолкарбонові кислоти, антоціани, сапоніни, азотовмісні сполуки [71].

Сировина: листя.

ПСТ: Прикарпаття, Розтоцькі ліси - звичайно, на заході Лісостепу по р. Дністру та по його притоках. По лісах, чагарниках, скелях і схилах. -, 4.

LYTHRACEAE

Lythrum hyssopifolia L. – плакун гісополистий – дербенник иссополистный ранозагоювальна і протицинготна дія [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Київська, Черкаська, Полтавська обл. - звичайно; Луганська, Донецька, Дніпропетровська обл. по річках Дніпру та Дінцю - звичайно; Одеська, Миколаївська, Херсонська

обл. - по заплавах нерідко; південні райони Криму - рідко [55]. Вогкі місця, пониження, в заплавах, серед чагарників. -, 3, 4.

L. salicaria L. - п. верболистий – д. иволистный, плакун-трава - дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, сапоніни, ефірна олія, смола, флавоноїди; протизапальна, антибактеріальна, діуретична, в'яжуча, ранозагоювальна; при діареї, гастралгії, простудних захворюваннях, меноррагіях, хронічному запаленні слизових оболонок шлунково-кишкового тракту та верхніх дихальних шляхів; зовнішньо – для купання збудливих дітей, при варикозних виразках, екземі і тріщинах; медонос [71].

Сировина: вся рослина, переважно – надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в Криму переважно в гірській і передгірній частині по берегах річок [18]. Береги водойм, заплавні луки, чагарники. +, 2, 3.

L. virgatum L. - п. прутовидний – д. лозный - дубильні речовини, сліди ефірної олії, органічні кислоти, стероїди, антоціани; при респіраторних інфекціях, захворюванні органів грудної клітки; фарбувальна, медонос [71].

Сировина: трава

ПСТ: Закарпатська обл.; Полісся, Лісостеп - спорадично, в Степу - рідко; в АР Крим на Керченському п-ві - рідко [18]. На заплавних луках, торфових болотах по берегах річок, озер. +, 3, 4.

PUNICACEAE

Punica granatum L. - гранат звичайний – гранат обыкновенный - жирна олія з насіння містить пунікову (гранатову) кислоту, в насінні є стероїдна сполука: естрон; шкірка – ганін, крім цього – вуглеводи, тритерпеноїди, смоли, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, тритерпенові кислоти, антоціани, органічні кислоти;застосовують при діареї, носових кровотечах, гінекологічних кровотечах, глистогінна дія [71]; сік містить до 105 мг/% чистої лимонної кислоти [51].

Сировина: шкірка плодів (перикарпій), насіння, сік.

ПСТ: культивується (рідко) на півдні Криму.

ONAGRACEAE

Chamerion angustifolium (L.) Holub (Chamaenerion angustifolium (L.) Scop.) - хамерій вузьколистий - хамерий узколистный - дубильні речовини, вуглеводи, алкалоїди, флавоноїди, гритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, вітамін С, антоціани, жирні олії; медонос, перганос: снодійна, жарознижуюча, протизапальна, потогінна, седативна, гемостатична, протиспастична, антибактеріальна; при діареї, катаральному стані шлунка і кишечника, виразці шлунка, порушенні обміну речовин, анемії, скрофульозі, безсонні, стимулює серцеву діяльність [71].

Сировина: вся рослина: кореневища і надземна частина.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати, Полісся, північні лісостепові райони (півн.-зах. ч.) - звичайно, в інших лісостепових районах - зрідка, рідко в степових районах і Гірському Криму. Сухі, переважно піщані місця, поруби соснових лісів. +, 2 - 4.

Ch. dodonaei (Vill.) Holub –х. Додонея – х. Додонея - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [71]; декоративна рослина.

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. - зрідка. В лісах гірських районів, на кам'янистих або піщаних місцях, по скелястих берегах річок [8]. -, 3, 4.

Circaea alpina L. - цирцея альпійська – двулепестник альпийский - кумарини, флавоноїди; розсмоктувальна при кондиломах, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - розсіяно; Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Київська, Черкаська, Кіровоградська обл. - нерідко; Сумська, Харківська обл. - рідко [2]. По вологих листяних і хвойних лісах, по лісових болотах. -, 3, 4.

C. lutetiana L. – ц. звичайна – д. парижский - органічні кислоти і їх солі, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди; застосовують при внутрішніх і зовнішніх кровотечах, медонос [71].

Сировина: листя.

ПСТ: Правобережні лісові та південно-західні лісостепові райони - звичайно; в лівобережних лісостепових районах - розсіяно; Луганська, Харківська, Донецька обл. - рідко [40]; в гірських районах Криму - звичайно [55]. По тінистих і вологих листяних, інколи хвойних лісах, по берегах річок. +, 3, 4.

Epilobium hirsutum L. - зніт шорсткий – кипрей мохнатый - сапоніни, феноли, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, дубильні речовини, флавоноїди, алкалоїди, вітамін С; гемостатична, в'яжуча, пом'якшувальна, протизапальна, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: трава.

ПСТ: майже вся Україна за винятком гірських районів Карпат [8]; в Степу - лише по долинах річок, зрідка. На болотах, вогких луках, по заболочених берегах річок. +, 3, 4.

E. montanum L. - з. гірський – к. горный - дубильні речовини; гемостатична, антибактеріальна [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати - до крайнього поясу лісу, правобережні лісові та лісостепові райони - звичайно, в лівобережних лісостепових районах - спорадично; АР Крим: переважно гірські райони. По лісах, лісових схилах, узліссях, між чагарниками. +, 3, 4.

E. palustre L. - з. болотний – к. болотный - дубильні речовини, вітамін, флавоноїди; в'яжуча, жарознижуюча; застосовують при гонореї, крововтраті, загальній слабості, скрофульозі, безсонні; [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати по знижених місцях до 750 м н.р.м. [8]; Полісся, північні лісостепові райони - звичайно; Кіровоградська, Донецька, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл. - по долинах річок; АР Крим: окремі місцезростання в гірських районах [55]. На болотах, вогких луках, по заболочених берегах річок. +, 3, 4.

E. parviflorum Schreb. - з. дрібноквітковий – к. мелкоцветковый - алкалоїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: майже вся Україна, за винятком Закарпаття, високогірних районів Карпат і Криму, рідко в степових районах. По вологих і болотистих місцях, канавах, берегах ставків, в пониженнях. +, 3, 4.

E. roseum Schreb. - з. рожевий – к. розовый - алкалоїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська обл. - зрідка по знижених місцях [8]; Полісся, Лісостеп - часто чи спорадично [2]; в степових районах - переважно по заплавах річок – нерідко; АР Крим: передгір'я, південнобережні райони - зрідка [55]. На вологих місцях, по балках і канавах. -, 3, 4.

E. tetragonum L. - з. чотиригранний – к. четырехгранный - флавоноїди; застосовують при колючих болях, харчова [71].

Сировина: трава.

ПСТ: переважно рівнинні райони України, хоча в Степу рідко. Болота, заплавні луки, береги річок, чагарники. -, 3, 4.

Oenothera biennis L. s.l. - енотера дворічна – энотера двулетняя - жирні олії (3,5% нас.), органічні кислоти, каучукоподібні речовини, стероїди, ціаногенні сполуки, дубильні речовини, вуглеводи, слиз, смоли, вітамін С, флавоноїди; седативна, протисудомна, стимулююча роботу шлунка, печінки, селезінки; при туберкульозі, респіраторних інфекціях, гідроцефалії, набряках в тазовому відділі, ожирінні кишечника; діареї, запаленні нирок; жирна олія застосовується в косметичній галузі [71].

Сировина: корені, листя, квітки, насіння.

ПСТ: майже вся Україна (від Закарпатської та Львівської обл. на заході до Луганської обл. на сході і від Полісся на півночі до північних степових районів). Сухі слабозадерновані піски. +, 1-4.

O. parviflora L. – е. дрібноквіткова – э. мелкоцветковая - стероїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, антоціани, флавоноїди; антибактеріальна [71].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: поодинокі місцезнаходження: Закарпатська, Львівська обл.; м. Київ. На ділянках з порушеним рослинним покривом. Адвентивна рослина. -, 4.

TRAPACEAE

Trapa natans L. s.l. – водяний горіх плаваючий – водяной орех плавающий - насіння – вуглеводи, крохмаль; при дизентерії і діареї, харчова: замінник борошна, кави[71].

Сировина: насіння.

РП: західні райони Карпат [8], Полісся, лісостепові райони - по заплавах, озерах, водосховищах [99]. В озерах, старицях, лиманах. **, 3.

Albizia julibrissin Durazz. - альбіція ленкоранська – альбиция ленкоранская - алкалоїди, дубильні речовини, антоціани, ефірна олія, сапоніни, циклітоли та їх похідні, фосфоліпіди; застосовують при гастралгії, антигельмінтна, спазмолітична, ароматична, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: кора, листя. квітки.

ПСТ: в садах і парках на півдні України, зрідка; на Південному березі Криму - часто.

Amorpha fruticosa L. - аморфа кущова – аморфа кустарниковая - глікозиди, ефірна олія, жирна олія; седативна, кардіотонічна; отруйна рослина [71].

Сировина: плоди.

!. ПСТ: Розводять по всіх районах України, але переважно на півдні. Лісосмуги, чагарники, дичавіє і масово поширюється по берегах річок. +, 3- 6.

Anthyllis macrocephala Wender - заяча конюшина багатолиста – язвенник многолистный - сапоніни, дубильні речовини, слиз, флавоноїди, кумарини, фітин; заспокійлива, сечогінна, ранозагоювальна; при безсонні, неврозах, епілепсії, виразці шлунка [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: Карпати, Прикарпаття, західні та північні лісостепові райони - звичайно; Волинська, Рівненська, Житомирська, Сумська, Чернігівська, Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Черкаська, Київська, Харківська, Полтавська обл. - розсіяно; південніше - зрідка. Луки, схили балок, чагарники. +, 3, 4.

Arachis hypogaea L. – арахіс, земляний горіх - арахис – невисихаюча жирна олія, білок; харчова рослина, джерело олії (як розчинник нарівні з соняшниковою).

Сировина: насіння.

ПСТ: культивований вид, переважно в степовій зоні України.

Astragalus arenarius L. – астрагал піщаний – астрагал песчаный - флавоноїди; застосовують при хворобах серця, шлунково-кишкових захворюваннях, антибактеріальна, антифунгіцидна, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Рівненська, Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Черкаська обл. В соснових борах, на порубах. -. 4.

A. austriacus Jacq. - а. австрійський – а. австрийский - тритерпеноїди, флавоноїди; медонос, харчова [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька обл. [40] - спорадично; Запорізька, Полтавська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - звичайно; АР Крим: передгірні та степові райони [3]. На схилах, солонцюватих місцях, степах, в соснових борах. -, 3, 4.

A. brachyceras Ledeb. - а. короткорогий - а. короткорогий - діуретична, блювотна, послаблююча [71].

Сировина: трава.

ПСТ: на заході Криму [55]. Сухі кам'янисті та щебенисті схили, степи, вздовж доріг. -, 4.

A. cicer L. - а. нутовий – а. нутовый - тритерпеноїди, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди; при хворобах серця, шлунково-кишкових захворюваннях, гіпотензивна, снодійна, седативна, бактерицидна; декоративна рослина [71].

Сировина: трава.

! ПСТ: вся Україна, спорадично. По луках, лучних схилах, степах і степових схилах, пісках, узліссях, у чагарниках. -, 3, 4.

A. contortuplicatus L. - а. скручений – а. свернутый - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька обл. - рідко [3]. На вологих піщаних і солончакуватих луках, при берегах. -, 4.

A. danicus Retz. - а. датський – а. датский - флавоноїди, сліди алкалоїдів, аскорбінова кислота; тонізуюча [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Лісостепова зона - рідко [3]. На степових схилах, сухих луках, узліссях. -, 4.

A. dasyanthus Pall. - а. шерстистоквітковий - а. шерстистоцветковый - вуглеводи, тритерпеноїди, органічні кислоти, флавоноїди, ефірна олія, стероїди, алкалоїди, кумарини, вітаміни С, Е; при серцево-судинній недостатності, гіпертонічній хворобі, тахікардії, стенокардії, гострих і

хронічних нефритах, ранніх стадіях гострих гломерулонефритів, атеросклеротичному кардіосклерозі, хронічній недостатності кровообігу; кардіотична, гіпотензивна, сечогінна [71].

Сировина: трава.

РП: Правобережні лісостепові райони: на південь від лінії Умань-Канів - часто; в Лівобережному Лісостепу майже по всьому району; в східних лісостепових районах - по річках Самара, Дніпро, Сів. Дінець - часто; в південних правобережних районах - часто по терасах Інгула, Південного Бугу, тощо. На схилах, відслоненнях, по степах [31]. По всьому ареалу в Україні астрагал шерстистоквітковий сировинної цінності не має внаслідок низької щільності запасу (до 20 кг/га), що спричинене слабкою адаптивною здатністю виду в умовах антропогенного навантаження, мінімальним відновленням через інтенсивне пошкодження рослин шкідниками і хворобами. **, ***, 3- 6.

A. dolichophyllus Pall. - а. довголистий – а. длиннолистный - флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Харківська, Полтавська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - нерідко. АР Крим: переважно степові райони. По степах, відслоненнях. *, 4.

A. glycyphyllos L. - а. солодколистий – а. сладколистный - гліциризин, гіркоти, флавонові речовини, сліди алкалоїдів, аскорбінова кислота, дубильні речовини, сапоніни, органічні кислоти: гіпотензивна, діуретична, заспокійлива, в'яжуча [71].

Сировина: трава.

ПСТ: майже вся Україна, за винятком південних степових районів. На світлих узліссях соснових, дубово-соснових, дубових, букових лісів, серед чагарників. +, 3, 4.

A. henningii (Steven) Klokov - а. Геннінга – а. Геннинга - флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: південні лісостепові райони та Степ [3]. По степах, кам'янистих, вапнякових і крейдяних відслоненнях. *, -, 4.

A. onobrychis L. – а. еспарцетний – а. эспарцетный - протеїн, олії, безазотисті екстрактивні речовини; застосовують при гінекологічних захворюваннях; медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Лісостепова та Степова зони України [3]. На степах, схилах, відслоненнях та пісках. +, 3, 4.

A. pubiflorus DC. - а. пухнастоквітковий – а. пушистоцветковый - флавоноїди; застосовують при ревматизмі, сифілісі [71].

Сировина: корені, трава.

ПСТ: Київська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Сумська, Луганська, Донецька обл. - звичайно; Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Запорізька обл. - розсіяно. По степах, степових схилах. *, 4.

A. utriger Pall. - а. пухирчастий - а. пузыристый - при лімфоденіті [71].

Сировина: трава.

ПСТ: АР Крим: південнобережні райони [3]. Сухі кам'янисті схили, обриви в передгір'ї і нижньому гірському поясі на сході. -, 4.

A. varius S.G. Gmel. - а. мінливий – а. изменчивый – флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: південні лісостепові та степові райони, АР Крим. На відкритих ділянках з піщаними, рідше – глинистими чи крейдяними ґрунтами. +, 3, 4.

Caragana arborescens Lam. - карагана дерев'яниста – карагана древовидная - жирна олія, протеїн, аскорбінова кислота, каротин; протиалергійна, антибактеріальна, медонос; при скрофульозі, захворюваннях печінки, атеросклерозі [71].

Сировина: корені, листки, квітки.

ПСТ: вся Україна. В садах та парках, дичавіє. На пісках, кам'янистих схилах ярів, узліссях, в розріджених лісах.

C. frutex (L.) K. Koch – к. кущова – к. кустарниковая - флавоноїди, сапоніни, фенолкарбонові кислоти, кумарини, сапоніни стероїдні, вітамін С, каротин; застосовують при скрофульозі, антибактеріальна, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: листя, гілки.

ПСТ: Хмельницька, Кіровоградська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Харківська, Луганська, Донецька, Запорізька, Херсонська обл.; АР Крим - звичайно. По степах, схилах, відслоненнях, в лісопаркових насадженнях. +, 3- 6.

Chamaecytisus albus (Hacq.) Rothm. – зіновать біла – ракитник белый - алкалоїди, флавоноїди

Сировина: листки, гілки [71].

РП: Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. У чагарниках, по узліссях широколистяних лісів. **, 3, 4.

C. austriacus (L.) Link - з. австрійська – р. австрийский - алкалоїди, флавоноїди, сапоніни, дубильні речовини; джерело алкалоїду цитизину; декоративна [71].

Сировина: корені, квітки, листки, гілки.

ПСТ: Прикарпаття, Закарпаття, Полісся, північні лісостепові райони - звичайно на відкритих ділянках; АР Крим: в передгір'ї [55]. На узліссях, в світлих соснових лісах, сухих кам'янистих, піщаних, степових схилах. +, 2- 4.

C. borysthenicus (Grun.) Klásk. **- з. дніпровська – р. днепровский** - в'яжуча, кардіотонічна, медонос [71].

Сировина: листя.

ПСТ: Чернігівська, Київська, Полтавська, Черкаська обл. - нерідко; Донецька, Одеська, Миколаївська, Запорізька, Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька обл. На річкових пісках. +, 2-4.

C. lindemannii (V. Krecz.) Klásk. **- з. Ліндемана – р. Линдемана** – алкалоїди [71].

Сировина: листя, пагони.

ПСТ: Закарпатська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - часто; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська обл. - звичайно; Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Миколаївська обл. По дубових лісах, степових схилах. *, 3, 4.

C. polytrichus (M. Bieb.) Rothm. - з. багатоволосиста – р. многоволосковый - алкалоїди; декоративна [71].

Сировина: листя, пагони.

ПСТ: АР Крим: на яйлі. На кам'янистих схилах. -, 4.

C. ratisbonensis (Schaeff.) Rothm. - з. регенсбурзька –р. регенсбурский - алкалоїди, флавоноїди [71].

Сировина: листя.

ПСТ: Волинська обл. - дуже рідко. На пісках, піщаних ґрунтах в соснових лісах дуже рідко. -, 5.

C. ruthenicus (Fish. ex Wol.) Klásk. **– з. руська - р. русский** - алкалоїди, отруйний цитизин; застосовують при травмах, наркозі, інфекційних захворюваннях, нікотиноманії, туберкульозі легень, жовтусі, мігрені; в'яжуча, медонос, фарбувальна [71], отруйна рослина.

Сировина: листя, пагони.

!. ПСТ: майже вся Україна. На узліссях, сухих луках, степах, кам'янистих схилах. +, 3, 4.

Cicer arietinum L. - нут звичайний, турецький горіх – нут обыкновенный, турецкий орех - алкалоїди, флавоноїди [71].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна. Культивується, рідко.

Colutea orientalis Mill. – міхурник східний – пузырник восточный - алкалоїди; послаблююча, застосовують при респіраторних інфекціях; блювотна, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: листя, плоди, насіння

ПСТ: південь степової зони. Вирощується по парках.

Coronilla coronata L. – в'язіль увінчаний – вязель увенчанный - карденоліди, кумарини; послаблююча; декоративна рослина [71].

Сировина: листя, насіння.

ПСТ: АР Крим (гірські райони); Львівська, Хмельницька обл. Світлі ліси, узлісся. -, 3, 4.

C. cretica L. (Securinega cretica (L.) Lassen [233]) **– в. крітський – в. критский** - вуглеводи, карденоліди, кумарини; послаблююча, харчова; декоративна рослина [71].

Сировина: листя, насіння.

ПСТ: Тернопільська обл.; АР Крим: південнобережні райони – звичайно, передгірні – рідко [55]. По схилах, узліссях. -, 3, 4.

C. elegans Pančić (Securinega elegans (Pančić) Lassen [233]) **- в. стрункий – в. стройный** - кумарини [71].

Сировина: насіння.

ПСТ: Закарпатська. Одеська, Вінницька, Кіровоградська, Черкаська, Харківська обл. зрідка. По узліссях, чагарниках. *, 4.

C. scorpioides (L.) W.D.J.Koch - в. завитий – в. завитой - вітамін С, кумарини, карденоліди; послаблююча, кардіотонічна [71].

Сировина: листя, квітки, насіння.

ПСТ: АР Крим (переважно гірські райони [55]) , на відкритих вапнякових схилах, часто. -, 4.

C. varia L. (Securinega varia (L.) Lassen [233]) – **в. барвистий – в. пестрый** - ефірна олія, глікозиди, жирна олія, ненасичені жирні кислоти, органічні кислоти, флавоноїди. дубильні речовини, катехіни, кумарини, антоціани; кардіостимулююча, сечогінна, послаблююча, медонос; при туберкульозі легень, асциті, діатезі, пухлинах [71].

Сировина: трава

!. ПСТ: вся Україна. Свіжі луки, схили, чагарники, розріджені листяні ліси. +, 2 - 4.

Desmodium canadensis (L.) DC – десмодіум канадський – десмодиум канадский – поліфенольні сполуки; противірусна, знеболююча і протизапальна дія; застосовують при лікуванні трофічних виразок [11].

Сировина: трава.

ПСТ: зрідка культивують в спеціалізованих господарствах.

Dorycnium graecum (L.) Ser. - дорикніум грецький – дорикниум греческий - флавоноїди: застосовують при геморої, харчова [71].

Сировина: листки.

ПСТ: АР Крим: гірські райони. Відсутній на яйлі [55]. Узлісся, кам'янисті схили. -, 5.

D. herbaceum Vill. (D. intermedium Ledeb. [19])**- д. трав'янистий – д. травянистый** - флавоноїди, ціаногенні сполуки; застосовують при геморої, протистоцидна, харчова [71].

Сировина: стебла, листя.

ПСТ: в західній частині передгірного та Гірського Криму. По гірських схилах, на галявинах. -, 4, 5.

Galega officinalis L. - козлятник лікарський – козлятник лекарственный - алкалоїди. глікозиди, сапоніни, дубильні речовини; сечогінна, потогінна, лактогінна, протидіабетична, гіпоглікемічна [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Хмельницька, Миколаївська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська. Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; гірські райони Криму за винятком яйли. Вогкі луки, сирі чагарники, вільшняки, по берегах річок. В незначних обсягах культивується в спеціалізованих господарствах. +, 4, 6.

Genista albida Willd. – дрік білуватий – дрок беловатый - флавоноїди; перганос; декоративна рослина [71].

Сировина: листя.

ПСТ: АР Крим: переважно Тарханкут, передгірний і Гірський Крим. Кам'янисті, глинисті схили, осипи. -, 4, 5.

G. depressa M. Bieb. - д. притиснутий – д. прижатый - флавоноїди. фенольні сполуки; в експерименті збуджує дихання, стимулює серцеву діяльність, підвищує артеріальний тиск [71].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (переважно гірський). Відкриті кам'янисті ділянки в дубових, мішаних лісах, в улоговинах. -, 3, 5.

G. germanica L. - д. германський – д. германский - алкалоїди, флавоноїди; застосовують при депресії, діареї; гемостатична, ранозагоювальна [71].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Закарпатська, Рівненська, Житомирська, Київська, Житомирська, Чернігівська. Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Полтавська обл. По соснових і сосново-мішаних лісах, чагарниках, сухих широколистяних лісах, узліссях, переважно на піщаних ґрунтах. +, 3, 4.

G. pilosa L. - д. волосистий – д. волосистый - алкалоїди, флавоноїди; проявляє активність по відношенню до грамнегативних бактерій [71].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони, на яйлі, рідко. Сухі соснові ліси, розщілини скель. -, 5.

G. tinctoria L. – д. красильний – д. красильный - алкалоїди, ефірна олія, пігменти, органічні кислоти, гіркоти, смоли, сапоніни, дубильні речовини; жовчогінна, послаблююча, сечогінна, кровоспинна [71].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Волинська. Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Вінницька, Черкаська, Хмельницька, Черкаська. Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. - розсіяно чи спорадично: на півдні - рідко. Світлі сухі ліси, схили балок, чагарники. +, 3, 4.

Gleditsia triacanthos L. - гледичія колюча - гледичия обыкновенная - алкалоїди, аскорбінова кислота, сапоніни, антраглікозиди, дубильні речовини, нафтохінон; спазмолітична, збуджує дихальний центр, застосовують при хронічному холециститі, бронхіальній астмі, гіпертонічній хворобі, медонос [100]. Боби – при гіпертонічній хворобі і виразці шлунка [13].

Сировина: листя, боби.

ПСТ: розводять в садах та парках, на півдні дичавіє. +, 4, 6.

Glycine hispida (Moench.) Maxim. – соя щетиниста – соя щетинистая - насіння -білки (до 45%), напіввисихаючі жирні олії, вітаміни, каротиноїди, фосфатиди (лецитин, кефалін), пектинові речовини, ізофлавонові глікозиди: гепатопротекторна, венотонізуюча, протизапальна [78].

Сировина: насіння.

ПСТ: зрідка культивується в південних районах України.

Glycyrrhiza echinata L. - солодка щетиниста – солодка щетинистая - вуглеводи, органічні кислоти, тритерпеноїди, смоли, сапоніни, флавоноїди, сапоніни тритерпенові, азотовмісні сполуки, птерокарпани, вітамін С, антоціани, амінокислоти, жирна олія; обволікаюча, відхаркувальна, протипухлинна, антифунгіцидна, протизапальна, застосовують при дерматозах [71].

Сировина: переважно корені і кореневища.

ПСТ: Вінницька, Дніпропетровська, Черкаська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - спорадично. По солончакуватих луках, чагарниках, заплавах річок, подах. -, 3, 4.

G. glabra L. – с. гола – с. голая - головними діючими речовинами є тритерпенові сапоніни, похідні гліциризової кислоти, флавоноїди, органічні кислоти, жирні кислоти, сапоніни, стероїди, ефірна олія, смоли, кумарини, дубильні речовини, вуглеводи, спирт, мінеральні речовини, гіркоти, слиз, ліпіди, пектини, вітаміни; відхаркувальна, протизапальна, послаблююча, сечогінна, спазмолітична, десенсибілізуюча, пом'якшувальна, болезаспокійлива, протиалергійна, протипухлинна, стимулююча, ранозагоювальна, радіопротекторна [78]. Солодковий корінь вживається як обволікаючий і сечогінний засіб, а також як засіб, який регулює водно-сольовий обмін. Використовують екстракт сухий, екстракт густий, сироп солодкового кореню, грудний порошок та інші препарати. Солодковий корінь є основою для пілюль і поліпшує смак різних препаратів і мікстур. Входить до складу препарату гліцирам (протизапальний засіб), ліквірітон, флакарбін (спазмолітичний і противиразковий засіб), сен-сену (відхаркувальний засіб) та ін. Екстракт з надземної частини солодки (трава) має фунгіцидну, гепатозахисну, протизапальну та протиалергійну дію.

Сировина: корені і кореневища, трава.

ПСТ: Дніпропетровська, Запорізька обл. На південному сході Донецької обл. - спорадично. Солонцюваті місця, приморські схили, степи, ракушнякові піски. Збільшення ресурсів солодки можливе шляхом насіннєвого та вегетативного її розмноження. 3-4-річна культура солодки дає до 8 т повітряно-сухих коренів з 1 га. [49] *, 3, 4, 6.

Hedysarum alpinum L. - солодушка альпійська – копеечник альпийский - ксантони, флавоноїди, дубильні речовини, кумарини, сліди алкалоїдів; при лікуванні герпесу та ін. вірусних захворювань [78].

Сировина: трава.

ПСТ: культивується на сировину в лісостепових районах України (рідко).

Hippocrepis biflora Spreng. [233] **(Hippocrepis unisiliquosa L.) – гіпокрепіс двоквітковий (гіпокрепіс одностручковий) – гиппокрепис двуцветковый (подковник одностручковый)** - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: АР Крим. Сухі схили, ялівцеві зарості, у виноградниках. -, 5.

Lablab purpureus (L.) Sweet – доліхос лаблаб – долихос лобия – жирна олія, органічні кислоти, вуглеводи, вітаміни B_1, С, каротин; при дисфункції шлунка і селезінки, діареї [109].

Сировина: насіння.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах, на присадибних ділянках як декоративну рослину.

Lathyrus aphaca L. – чина безлисточкова – чина безлисточковая - циклітоли, флавоноїди, амінокислоти; ранозагоювальна, протизапальна, пригнічує центральну нервову систему, медонос [71].

Сировина: надземна частина. (трава).

ПСТ: Хмельницька обл. по р. Дністру. По полях, засмічених місцях, рідко. -, 4.

L. cicera L. - ч. нутова – ч. нутовая - вітаміни, антоціани, амінокислоти; пригнічує центральну нервову систему; застосовують при хворобах печінки, жовчогінна, медонос [71].

Сировина: квітки, плоди.

ПСТ: АР Крим (Керченський п-ів і гірські райони), зрідка. Схили, узлісся, луки, серед чагарників до середнього гірського поясу. -, 4.

L. hirsutus L. - ч. шорстка – ч. мохнатая - циклітоли, антоціани, флавоноїди; харчова [71].

Сировина: трава

ПСТ: Закарпатська, Луганська обл.; Дніпропетровська обл. - по р. Самарі; Миколаївська, Херсонська обл. - зрідка в долинах річок; АР Крим (переважно рівнинний); річкові долини, луки, чагарники. -, 3, 4.

L. megalanthus Steud. – ч. великоквіткова – ч. крупноцветковая - циклітоли, антоціани, амінокислоти [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Чернівецька, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Кіровоградська обл.; передгірний і Гірський Крим. У чагарниках, по широколистяних лісах і по їх узліссях. -, 3, 4.

L. niger (L.) Bernh. - ч. чорна – ч. черная - феноли і їх похідні, антоціани; застосовують при пропасниці, хворобах шлунково-кишкових тракту, запаленні легень, лейкоцитозі, тромбоцитопенії, венеричних захворюваннях; нормалізує склад крові; застосовують при респіраторних інфекціях, тахікардії, безсонні; медонос, харчова.

Сировина: трава.

ПСТ: звичайно в лісових і лісостепових районах. По світлих лісах (листяних та мішаних), узліссях, у чагарниках. +, 3, 4.

L. nissolia L. - ч. злаколиста – ч. злаколистная - птерокарпани, флавоноїди; харчова [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Чернівецька, Харківська, Луганська, Донецька, Херсонська обл. - рідко; АР Крим (Керченський п-ів і гірські райони). Світлі хвойні ліси, чагарники, галявини і схили. -, 3, 4.

L. pisiformis L. - ч. гороховидна – ч. гороховидная - застосовують при набряках, захворюваннях нервової системи, асциті, меноррагіях [71].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: переважно лісова зона, в Степу - рідко. Ліси, узлісся, чагарники, береги озер, сирі луки, бур'ян в посівах. -, 3, 4.

L. pratensis L. - ч. лучна – ч. луговая - циклітоли, флавоноїди, вітаміни С, Р, каротин, органічні кислоти, лейкоантоціанідини, хінони, антоціани; відхаркувальна, заспокійлива, седативна; при хворобах печінки, пневмонії, безсонні, хронічних бронхітах [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, на півдні - переважно по долинах річок. Луки, чагарники, балки. +, 3, 4.

L. sativus L. - ч. посівна – ч. посевная - азотовмісні сполуки, флавоноїди, стероїди, амінокислоти, вуглеводи, ліпіди; пригнічує центральну нервову систему, застосовують при захворюваннях спинного мозку, міеліті, паралічі нижніх кінцівок, гастроентериті, імпотенції, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: трава.

ПСТ: лісостепова та степова зони. Культивується, дичавіє.

L. sylvestris L. - ч. лісова – ч. лесная - циклітоли, антоціани; ранозагоювальна, сечогінна; застосовують при гострих респіраторних захворюваннях, епілепсії та бронхіті; фарб.

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. Узлісся переважно мішаних лісів, світлі ліси, чагарники. +, 2-4.

L. tuberosus L. - ч. бульбиста – ч. клубненосная - вітаміни; при діареї, спазмофілії; харчова.

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Донецька, Львівська, Чернівецька, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Полтавська обл. - спорадично; на південь від лінії Переяслав-Хмельницький - Лебедин - Харків - рідко; АР Крим. Степові схили, узбіччя доріг, на полях. -, 4.

L. vernus (L.) Bernh. – ч. весняна – ч. весенняя - циклітоли, антоціани, флавоноїди; при стенокардії, пароніхіях, захворюваннях нервової системи, зубному болю.

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна - спорадично, переважно в Карпатах і північних лісостепових районах. Тінисті ліси (дубові, дубово-соснові), чагарники. +, 2- 4.

Lotus corniculatus L. s.l. – лядвенець рогатий – лядвенец полевой - амінокислоти, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти, антоціани, каротиноїди; ранозагоювальна, в'яжуча, загальнозміцнююча; при простудних захворюваннях [71].

Сировина: трава.

!.ПСТ: вся Україна. Луки, галявини, узлісся, серед чагарників, зрідка як бур'ян в посівах. +, 3, 4.

L. tenuis Waldst. et Kit. ex Willd. – л. тонкий – л. тонкий - амінокислоти, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти; ранозагоювальна, в'яжуча; декоративна рослина [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Черкаська, Харківська, Донецька, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - розсіяно. По вогкуватих, здебільшого б.м. засолених луках, узлісся соснових лісів, залізничні насипи, перелоги, переважно на піщаних ґрунтах. -, 4.

Maackia amurensis Rupr. et Maxim. - маакія амурська – маакия амурская - алкалоїди; ранозагоювальна, медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: кора, листя, насіння

ПСТ: вирощується в садах і парках.

Medicago arabica (L.) Huds. – люцерна арабська – люцерна аравийская - сапоніни тритерпенові [71].

Сировина: трава.

ПСТ: АР Крим. Як бур'ян на полях, закинутих плантаціях, уздовж доріг. -, 3, 4.

M. denticulata Willd. - л. зубчаста – л. зубчатая - діуретична, ранозагоювальна, медонос.

Сировина: трава.

ПСТ: передгірний і Гірський Крим. Сухі глинисті, щебенисті, трав'янисті схили. Як бур'ян. -, 4.

M. falcata L. – л. серповидна – л. серповидная - сапоніни тритерпенові, алкалоїди, флавоноїди, вітамін С, В, Е, вуглеводи, кетони, кумарини; антиканцерогенна, протизапальна, медонос [71].

Сировина: трава.

! ПСТ: вся Україна. По суходільних і гірських луках, узліссях, у чагарниках, по світлих лісах. +, 3, 4.

M. lupulina L. – л. хмелевидна – л. хмелевидная - сапоніни, алкалоїди, вітаміни С, В, Е, каротин, вуглеводи, кумарини; кровоспинна, ранозагоювальна, медонос [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, звичайно. На луках, трав'янистих схилах, узліссях, в посівах. +, 3, 4.

M. orbicularis (L.) Bartal. - л. округла – л. округлая - сапоніни тритерпенові [71].

Сировина: трава.

ПСТ: АР Крим: по всій території за винятком поясу букових лісів [55]; Херсонська, Запорізька обл. Трав'янисті, кам'янисті схили, сади, виноградники -, 3, 4.

M. rigidula (L.) All. - л. жорсткувата – л. жестковатая - сапоніни тритерпенові [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; АР Крим - розсіяно. По лесових схилах до моря, в інших місцях як бур'ян. -. 4.

M. sativa L. - л. посівна – л. посевная - білки, жир, вітаміни, жирна олія; застосовують при цукровому діабеті, порушенні функцій щитовидної залози, медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: вся Україна – культивований вид. Як здичавіле на пасовищах, луках. +, 4, 6.

M. scutellata (L.) Mill. - л. щитковидна – л. щитковидная - сапоніни тритерпенові [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Поділля; Одеська, Дніпропетровська обл.; гірські райони Криму. Забур'янені місця, узлісся. -, 5.

Melilotus albus Medik. - буркун білий – донник белый - фенолкарбонові кислоти, кумарини, птерокарпани, флавоноїди; ранозагоювальна, лактогенна, діуретична; при простудних захворюваннях, тромбозах, асциті [71]; в народній медицині – при епілепсії [13, 54].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна [88]. Відкриті, забур'янені місця, узбіччя доріг, перелоги, маловикористовувані землі. +, 2-4.

M. altissimus Thuill. – б. високий – д. высокий - фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди; замінник Melilotus officinalis [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Хмельницька, Вінницька, харківська обл. - зрідка. По луках, вологих місцях, при берегах. -, 3, 4.

M. officinalis (L.) Pall. - б. лікарський – д. лекарственный - ефірна олія, кумарини, вітаміни, слиз, смоли, флавоноїди; відхаркувальна, спазмолітична, гіпотензивна, заспокійлива, послаблююча, вітрогінна, антикоагулююча [71, 78].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна [88]. Схили, луки, лісосмуги, забур'янені місця. Сировинні ресурси буркуну жовтого в Україні великі, повністю достатні для задоволення попиту. Біологічний запас сировини в цілому складає більше 200 т. Основний сировинний регіон охоплює Лісостеп та північні степові райони. Вид не потребує суворого лімітування обсягів заготівлі. +, 2 - 4.

Onobrychis arenaria (Kit.) DC. – еспарцет піщаний – эспарцет песчаный - флавоноїди, кумарини, таніни, птерокарпани, катехіни, вуглеводи, жирна олія; медонос.

Сировина: трава.

ПСТ: Чернівецька, Тернопільська обл. - понад р. Дністром; Хмельницька, Вінницька обл. - спорадично. По узліссях, чагарниках, луках, на степових схилах. -, 3, 4.

O. tanaitica Spreng. - е. донський – э. донской - флавоноїди, таніни, птерокарпани: гіполіпідемічна активність, медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Чернігівська, Сумська, Київська, Черкаська, Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Луганська, Одеська, Миколаївська обл. [88]. По степах, степових схилах, узліссях, сухих луках, іноді на пісках. -, 4.

O. transcaucasica Grossh. - е. закавказький – э. закавказский - вуглеводи, сапоніни, вітамін С, К, Е, каротин, флавоноїди, дубильні речовини, лейкоантоціанідини, антоціани, жирна олія; антигеморагічна, медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: АР Крим (передгірний і гірський). Сухі трав'янисті схили. -, 4.

O. viciifolia Scop. – е. виколистий – э. виколистный - вуглеводи, лігнін, вітамін С, каротин, флавоноїди, таніни, проантоціанідини, птерокарпани; перганос, хороший медонос.; кровоспинна (гінек.), при імпотенції [100].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. Схили, узбіччя доріг, вирощується на полях. +, 4, 6.

Ononis arvensis L. - вовчуг польовий – стальник полевой - дубильні речовини, ізофлавонові глікозиди, смоли, ефірна олія, тритерпенові сапоніни, крохмаль, органічні кислоти, алкалоїди: сечогінна, кровоспинна, потогінна; застосовують при лікуванні геморою, подагри, епілепсії [71].

Сировина: корені.

!. ПСТ: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Волинська, Рівненська, Київська, Житомирська, Тернопільська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська обл. - спорадично; Миколаївська, Запорізька, Донецька, Дніпропетровська обл. - зрідка; АР Крим: переважно передгірні райони – розсіяно [88]. Луки, остепнені схили. Максимальна щільність запасу сировини 350 кг/га при урожайності в культурі 5-15 ц/га [6]. Запаси сировини достатні для задоволення потреб медичної промисловості, хоча в природі корені вовчугу значно здерев'янілі, що ускладнює їх переробку. Тому останнім часом попит на сировину вовчугу задовольняється переважно за рахунок культивування [102]. +, 2 - 4, 6.

O. pusilla L. - в. маленький – с. маленький - антоціани, флавоноїди; медонос [55].

Сировина: корені.

ПСТ: АР Крим: передгір'я, південний берег, Тарханкутський і Керченський п-ви [71].Сухі кам'янисті щебенисті схили. -, 4, 5.

O. spinosa L. - в. колючий – с. колючий - кетони, тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, флавоноїди, птерокарпани, вуглеводи, камедь, циклітоли, органічні кислоти, ефірна олія, дубильні речовини, фенольні сполуки; діуретична, ранозагоювальна; при нефриті, подагрі, головному болі, ревматизмі, захворюваннях нирок, медонос [236].

Сировина: корені.

ПСТ: культивується, дичавіє. Волинська, Рівненська, Полтавська обл. – рідко. По піщаних берегах річок, схилах, при дорогах. -, 4, 6.

Ornithopus perpussilus L. - серадела дрібненька – сераделла мелкая - ціаногенні глікозиди [71].

Сировина: листя.

ПСТ: Дніпропетровська, Херсонська обл. По піщаних місцях, адвентивний вид. -, 4.

Oxytropis pilosa (L.) DC. – гострокільник волосистий – остроколодочник волосистый - алкалоїди, стероїди, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди; при нервових хворобах, пропасниці, гінекологічних хворобах; медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: південні райони Лісостепу та Степ. Відслонення (переважно кам'янисті), порушені степи, схили. -, 3, 4.

Phaseolus vulgaris L. – квасоля звичайна – фасоль обыкновенная – при гіпоацидних гастритах, атеросклерозі, порушенні серцевого ритму, хронічному панкреатиті, ревматизмі, подагрі, захворюваннях нирок, сечових шляхів, серцевих набряках; харчова рослина [13].

Сировина: стулки бобів.

! ПСТ: культивований вид.

Pisum sativum L. – горох посівний - горох посевной – білки, жири, вуглеводи, вітамін С, харчова рослина, медонос [100].

Сировина: насіння.

!. ПСТ: культивований вид.

Psoralea bituminosa L. (Bituminaria bituminosa (L.) Stirton) - псоралея смоляна – псоралея смолистая - кумарини, фурокумарини, ефірна олія; антиспазматична, антистерична, антиепілептична, діуретична; при зубному болю, пропасниці, епілепсії [71].

Сировина: листя.

ПСТ: гірські райони Криму [55]. На сухих схилах, узліссях дубових і ялівцевих лісів. -, 4.

Pueraria lobata (Willd.) Ohwi – пуерарія лопатева – пуерария лопастная – амінокислоти, флавоноїди, глікозиди; жарознижуюча, відхаркувальна, протипростудна; при гіпертонічній хворобі, простудних захворюваннях, коронарній недостатності, ішемічній хворобі, діабеті [109].

Сировина: корені.

ПСТ: вирощують як декоративну рослину.

Robinia pseudoacacia L. - робінія звичайна, біла акація – робиния лжеакация, белая акация - глікозиди, ефірні олії, таніди, фітостерин, жирні олії; протизапальна, відхаркувальна, жарознижуюча, в'яжуча, протизапальна, застосовують при захворюванні сечовидільної системи [71].

Сировина: квітки.

!. ПСТ: вся Україна. Переважно лісостепові та степові райони. В лісосмугах, парках, лісах. +, 1-6

Sarothamnus scoparius (L.) W.D.J. Koch – жарновець віниковий, саротамнус – жарновец метельчатый – алкалоїди, флавоноїди, таніни, каротиноїди; при злоякісних пухлинах, асциті, альбумінурії, при подагрі, жовтусі, сечокам'яній хворобі; послаблююча, діуретична, блювотна [71].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Волинська обл. - спорадично; Рівненська, Житомирська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. - зрідка. Поширений на схід до Дніпра. По хвойних, мішаних і широколистяних лісах. +, 3, 4.

Sophora japonica L. – софора (стифнолобіум) японська – стифнолобиум японский - в квітках - флавоноїди, мінеральні речовини: калій, марганець, мідь, цинк, алюміній, бор; вітамін Р; в плодах – флавоноїди (рутин, кемпферол, софорафлавозид та ін.), насіння – алкалоїд стилозамін, жирні олії; в листках - рутин, вуглевод рутиноза, алкалоїди; квітки вживають при захворюваннях судин, токсикозах, променевій хворобі, ревматизмі, гіпертонічній хворобі, алергії, атеросклерозі, тромбофлебіті, захворюваннях шлунково-кишкового тракту; плоди як абортивний, протизапальний, гіпотензивний засіб, попереджує виникнення інсульту [109]; медонос.

Сировина: пуп'янки, плоди, молоді пагони.

ПСТ: південні області України, АР Крим. Завдяки толерантності до багатства і зволоження грунтів, використовується для заліснення прибережних пісків та ракушняків. -, 4 - 6.

Spartium junceum L. - віничник прутовидний – метельник прутьевидный, испанский дрок - алкалоїди, таніни, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти, тритерпеноїди, стероїди, вуглеводи; медонос; декоративна рослина [71].

Сировина: гілки, листя, квітки.

ПСТ: АР Крим: по всій території. Розводиться в садах, лісосмугах і парках, дичавіє. Сухі схили. -, 3, 6.

Trifolium alpestre L. – конюшина альпійська – клевер альпийский - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди; медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Карпати, Полісся, північні лісостепові райони – звичайно на галявинах, сухих луках; на півдні - зрідка, Донецька Миколаївська обл.; гірські райони Криму. По схилах, сухих луках, узліссях, чагарниках. +, 3, 4.

T. ambiguum M. Bieb. - к. мінлива – к. изменчивый - вуглеводи, вітамін С, каротин, куместроли, флавоноїди; медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Кіровоградська, Дніпропетровська, Черкаська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - звичайно; АР Крим: гірські райони - звичайно. По тальвегах балок, чагарниках, схилах, у степах переважно в западинах і подах. -, 3, 4.

T. angustifolium L. – к. вузьколиста – к. узколистный - флавоноїди; медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: АР Крим (передгірний і гірський). Сухі схили, узлісся до середньогірського поясу. -, 4.

T. arvense L. - к. польова – к. пашенный - дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, аскорбінова кислота; відхаркувальна, протикашлева, антидіабетична, ранозагоювальна, протизапальна, застосовують при дизентерії, цукровому діабеті, туберкульозі легень, ревматизмі [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. На сухих схилах, лучних степах, на полях як бур'ян. +, 3, 4.

T. aureum Pollich - к. золотиста – к. золотистый - токоферол, каротин, каротиноїди; болезаспокійлива, скріплююча (при поносах), фарбувальна, медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: лісові райони, Лісостеп, в Степу та Криму - рідко. В лісах, на гірських луках, серед чагарників. -, 3, 4.

T. campestre Schreb. - к. рівнинна – к. полевой - сапоніни, флавоноїди; медонос [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. На полях, по луках, переважно сухих, по краях доріг, переважно на пісках, часто як бур'ян на городах. -, 3, 4.

T. caucasicum Tausch - к. кавказька – к. кавказский - флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Донецька обл. АР Крим (гірські райони) – рідко. По чагарниках, узліссях [40]. -, 3, 5.

T. diffusum Ehrh. - к. розлога – к. раскидистый - флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Луганська, Дніпропетровська [40], Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; АР Крим: Присивашшя, Керченський п-ів [55]. По солончакуватих луках, схилах, у чагарниках. -, 4.

T. hybridum L. - к. гібридна – к. гибридный - ціаногенні сполуки, флавоноїди, вуглеводи, ефірна олія, аскорбінова кислота; протизапальна, застосовують при стенокардії, бронхіті, простудних захворюваннях, ларингітах [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, в Степу та Криму - рідко. Луки, галявини, синантропні місця. -, 4, 6.

T. medium L. - к. середня – к. средний – вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [71]; застосовують при бронхіті, мігрені, ревматизмі, нервовому виснаженні, легка послаблююча, медонос [100].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, в Степу рідко. Переважно на лісових та гірських луках, лісових трав'янистих галявинах. -, 4.

T. montanum L. - к. гірська – к. горный - протеїн, жири, безазотисті екстрактивні речовини, аскорбінова кислота; протигемороїдальна, болезаспокійлива (шлункові болі), медонос [100].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, рідше в Степу. Сухі луки, схили, чагарники. -, 4.

T. pannonicum Jacq. - к. паннонська – к. паннонский - флавоноїди; медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська обл. По сухих луках, узліссях, галявинах в світлих лісах. -, 4.

T. pratense L. - к. лучна - к. луговой - ціаногенні сполуки, вітаміни, кумарини, флавоноїди, стероїди, вуглеводи, дубильні речовини, ефірна олія, смола, сліди алкалоїдів, хінони; в'яжуча, протикашлева, заспокійлива, знеболююча, протизапальна, ранозагоювальна; при злоякісних пухлинах, грижі, запаленні придатків, рахіті, анемії, бронхіальній астмі, атеросклерозі [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: лісові та лісостепові райони України, в Степу - екстразонально. Культивується. Лісові та вогкі заплавні луки. +, 3, 4, 6.

T. repens L. - к. повзуча, к. біла – к. ползучий– вуглеводи, стероїди, сапоніни, кумарини, флавоноїди, вітаміни С, Р, каротин, ефірна олія, ліпіди; гемостатична, антиканцерогенна,

судинозвужуюча, протипухлинна, тонізуюча, знеболююча, діуретична; при хворобах сечових шляхів, головних болях і головокружінні, епілепсії, гінекологічних, простудних захворюваннях, подагрі [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, крім високогір'я Карпат і полинового степу. Вогкі луки, балки. +, 2 - 4.

T. resupinatum L. - к. перевернута – к. опрокинутый, шабдар - флавоноїди, віск, вищі аліфатичні вуглеводні [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Херсонська обл. АР Крим: передгірні райони, південний берег - рідко. По засолених вологих грунтах, приморських пісках. -, 4, 6.

T. rubens L. - к. червонувата – к. красноватый - куместроли, флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Волинська, Хмельницька, Тернопільська, Черкаська обл. По луках, узліссях, у чагарниках. -, 4.

T. spadiceum L. - к. темно-каштанова – к. темно-каштановый - вуглеводи, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, жирна олія; від головного болю, при головокружінні, кон'юнктивітах [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Рівненська, Житомирська, Київська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська, Сумська, Харківська, Полтавська обл. По вологих луках, болотах, лісах, чагарниках, іноді як бур'ян. -, 4.

T. striatum L. - к. смугаста – к. ребристый - флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Херсонська обл.; Гірський Крим, Присивашшя, Керченський п-ів [23].

По випасах, галявинах, при дорогах. -, 4.

T. subterraneum L. - к. підземна – к. подземный - ціаногенні сполуки, флавоноїди, вищі жирні кислоти [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Херсонська обл.; південний берег Криму – рідко. По луках, піскуватих місцях [19]. -, 5.

Trigonella caurulea (L.) Ser. - гуньба голуба – пажитник голубой - сапоніни стероїдні, амінокислоти; застосовують при захворюваннях очей, епілепсії, діуретична, болезаспокійлива, застосовують при подагрі, асциті; протипухлинна, лактогенна, медонос [71].

Сировина: насіння.

ПСТ: Хмельницька, Житомирська, Київська, Черкаська, Харківська, Полтавська, Луганська, Одеська обл. Культивується та трапляється здичавіло по засмічених місцях. -, 3, 6.

T. foenum-graecum L. – г. сінна – п. сенной - стероїдні сполуки, флавоноїди, алкалоїд тригонелін, холін, вуглеводи; пом'якшувальна, тонізуюча, афродізіатична; при гастралгії, артриті, імпотенції, ревматизмі, циститі [109].

Сировина: насіння.

ПСТ: в південних областях України культивований вид, зрідка дичавіє.

T. monspeliaca L. - г. монспелійська – п. монпелийский - сапоніни стероїдні; барвник [71].

Сировина: насіння.

ПСТ: АР Крим: по всій території; Донецька, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька обл. По сухих кам'янистих схилах, пісках, піщаних дюнах. -, 4.

T. procumbens (Besser) Rchb. - г. лежача – п. лежачий - ароматизатор в сироварінні [71].

Сировина: насіння.

ПСТ: Поділля, Одеська, Кіровоградська, Полтавська, Миколаївська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Херсонська обл. По піскуватих місцях, рідше у чагарниках на вогкуватих, часто б. м. на засолених місцях, по косах. -, 4.

Vicia angustifolia Reichard – горошок вузьколистий – горошек узколистный - азотовмісні сполуки, антоціани; медонос, харчова [71].

Сировина: листя, насіння.

!. ПСТ: вся Україна. По трав'янистих місцях, іноді як бур'ян в посівах. -, 3, 4.

V. cracca L. - г. мишачий – г. мышиный - азотовмісні сполуки, вітаміни С, Р, каротин, флавоноїди, антоціани; пом'якшувальна, ранозагоювальна, кровоспинна, медонос [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. На трав'янистих схилах, луках, в чагарниках. +, 3, 4.

V. pannonica Crantz - г. паннонський – г. паннонский - флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Закарпатська, Одеська, Донецька, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - розсіяно; АР Крим: по всій території за винятком яйли й Тарханкуту [55]. Луки, схили переважно на відкритих ділянках. -, 3, 4.

V. pisiformis L. - г. горохоподібний – г. гороховидный - фенольні сполуки, флавоноїди [71].

Сировина: трава.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Одеська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Запорізька обл. - спорадично. По листяних лісах, узліссях, чагарниках. -, 3, 4.

V. sativa L. - г. посівний – г. посевной - лігніни, каротиноїди, стероїди, вітамін С, вуглеводи, циклітоли і їх похідні; застосовують при чорній віспі, кору; антидіабетична, медонос [71].

Сировина: трава.

ПСТ: вся Україна. Культивують.

V. sepium L. – г. плотовий – г. заборный - білки, жири, амінокислоти, аскорбінова кислота; медонос [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: в лісовій зоні та Лісостепу, в Степу - звичайно; сумнівна наявність в Криму [55]. На узліссях, луках, серед чагарників. -, 2 - 4.

V. sylvatica L. – г. лісовий – г. лесной - флавоноїди; при гематомах [71].

Сировина: трава.

ПСТ: переважно в Карпатах, на Поліссі й північних лісостепових районах. Тінисті ліси, чагарники. -, 3, 4.

V. tenuifolia Roth - г. тонколистий – г. тонколистный - вітамін С, Р, сапоніни, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, циклітоли і їх похідні; харчова, медонос [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна - розсіяно, частіше в лісових районах. У чагарниках, по сухих луках, схилах, як бур'ян у посівах. -, 3, 4.

V. tetrasperma (L.) Schreb. - г. чотиринасінний – г. четырехсемянный - флавоноїди [71]

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна, в південних степових районах - рідко. По чагарниках, луках, як бур'ян на полях. +, 3, 4.

V. villosa Roth - г. волохатий – г. мохнатый - каротиноїди, вітамін С, лігніни, антоціани [71].

Сировина: трава.

!. ПСТ: вся Україна. По схилах, сухих луках, садах, узліссях, як бур'ян в посівах. -, 4, 6.

STAPHYLEACEAE

Staphylea colchica Steven – клокичка колхідська – клекачка колхидская - вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, антоціани, жирна олія, флавоноїди; харчова, медонос; декоративна рослина [69].

Сировина: листя, гілки, квітки.

ПСТ: розводиться в садах і парках.

S. pinnata L. – к. перистая – к. перистая - вуглеводи, алкалоїди, жирна олія (нас.); послаблююча, медонос, фарбувальна [69].

Сировина: гілки, квітки, насіння.

РП: Закарпаття, Прикарпаття, правобережні лісостепові райони - рідко. В світлих широколистяних лісах, серед чагарників, на вапнякових схилах. **, 4, 6.

ACERACEAE

Acer campestre L. - клен польовий – клен полевой -органічні кислоти, лейкоантоціани, дубильні речовини, білки, жири; протистоцидна, бактеріостатична [69, 64, 100]; медонос, перганос, декоративна рослина.

Сировина: листя, весняний сік (харч.).

!. ПСТ: Карпати (в передгір'ї рідко), Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська обл. - рідко, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - рідко; в лісостеповій зоні - звичайно; в півн.-сх. ч. Харківської та Луганської обл. - часто, на півдні - рідко. Гірський Крим – звичайно. Ліси, лісосмуги. +, 1 - 6.

A. ginnala Maxim - к. прирічковий – к. приречный - циклітоли, стероїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, флавоноїди, вітамін С, жирна олія; антибактеріальна, фунгіцидна [69].

Сировина: листя, сік, плоди.

ПСТ: вирощують в садах і парках, трапляється зрідка.

A. laetum C.A. Mey (A. cappadocicum Gled.)- к. каппадокійський – к. каппадокийский - циклітоли [69].

Сировина: листя.

ПСТ: вирощують в садах і парках, дуже рідко.

A. platanoides L. - к. гостролистий, к. звичайний – к. остролистный - циклолітини, каучук, вуглеводи, альдегіди, органічні кислоти, каротин, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, антоціани, жирні кислоти, ліпіди, жирна олія; діуретична, жарознижуюча, ранозагоювальна, антибактеріальна, фарбувальна [64, 69]; медонос, перганос, декоративна рослина.

Сировина: листя, весняний сік (харч.), плоди.

ПСТ: Закарпаття, Карпати - рідко лише в передгір'ї; Полісся, північні лісостепові райони - звичайно; південніше - рідко; на півн. схід від р. Дінця в Луганській і в Харківській обл. часто, на півд. - рідко. Ліси, парки, лісосмуги. +, 1 - 6.

A. pseudoplatanus L. - к. несправжньоплатановий, явір – к. ложноплатановый - віск, органічні кислоти, вуглеводи, жирна олія, протеїн, дубильні речовини; в'яжуча, фарб., медонос.

Сировина: листя, весняний сік (харч.), плоди.

ПСТ: Полісся, західні та північні лісостепові райони - звичайно. Культивується, в полезахисних смугах в Лісостепу та Степу. +, 2 - 6.

A. tataricum L. - к. татарський, чорноклен - к. татарский - циклітоли, азотовмісні сполуки, сапоніни, дубильні речовини, жирна олія; жарознижуюча; при діареї, хворобах печінки: фарбувальна, медонос [69].

Сировина: листя, весняний сік (харч.), плоди.

ПСТ: Закарпатська, Тернопільська, Житомирська, Київська обл. - зрідка; в Лісостепу і степу - спорадично чи рідко. Ліси, узлісся, прогалини, схили ярів, балок. +, 2 - 6.

A. tegmentosum Maxim. – к. зеленокорий – к. зеленокорый - ранозагоювальна: застосовують при туберкульозі, медонос [69].

Сировина: листя, сік.

ПСТ: в садах і парках, рідко.

HIPPOCASTANACEAE

Aesculus hippocastanum L. - гіркокаштан звичайний – конский каштан обыкновенный - насіння -глікозиди, сапоніни, флавоноїди, крохмаль, ефірні олії, білки, дубильні речовини, каротиноїди, стероїди, тіамін, рибофлавін, аскорбінова кислота, нафтохінон; сприяє коагуляції крові застосовують при варикозному розширенні вен, тромбофлебіті, судинних захворюваннях, в'яжуча, жарознижуюча; відвар кори застосовують при малярії, поносі, підвищеній кислотності, захворюваннях селезінки, бронхіті, гінекологічних кровотечах, спазмах судин, порушенні секреції жовчі, зовнішньо - застосовують при невралгії, геморої. Суцвіття - застосовують при ревматичних, подагричних, артритних болях у суглобах, ішіасі. Внутрішньо - застосовують при захворюваннях серця, анемії, туберкульозі легень, гастриті. Листя використовуються як болезаспокійливе. Медонос.

Сировина: насіння, кора, суцвіття, листя.

!. ПСТ: вся Україна. В парках, уздовж доріг. +, 3 - 6.

RUTACEAE

Citrus aurantium L. – помаранч (апельсин) - померанец (цитрус померанец, апельсин) – ефірна олія, органічні кислоти, вуглеводи флавоноїди; зменшує пухлини, покращує апетит; при опущенні шлунка, запорах, випадінні прямої кишки і матки [109].

Сировина: плоди.

ПСТ: вирощують переважно в закритому гранті.

C. unshiu (Swingle) Marc. – мандарин японський – мандарин японський – ефірна олія, терпенові вуглеводні; тонізує роботу селезінки, розріджує мокроту [109].

Сировина: плоди.

ПСТ: вирощують переважно в закритому ґрунті.

Dictamnus albus L. – ясенець білий – ясенец белый - ефірна олія, терпеноїди, сапоніни, алкалоїди, антоціани, флавоноїди, кумарини; потогінна, седативна, діуретична, антиспастична, жарознижуюча, в'яжуча, антигельмінтна, антисептична; при сечокам'яній хворобі, ревматизмі, епілепсії, жіночих хворобах, аменореї, астенії, метеоризмі [69]; декоративна, отруйна рослина.

Сировина: вся рослина (корені, надземна частина, листя, квітки, насіння) [69].

РП: Прикарпаття [8]: Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька обл.; ПЛс Вінницька, Житомирська обл. - рідко; Миколаївська, Одеська обл. - рідко в західних районах. Світлі (переважно дубові та букові) ліси, галявини, узлісся, трав'янисті та кам'янисті схили. **, 4, 5.

D. gymnostylis Steven - я. голостовпчиковий - я. голостолбиковый - алкалоїди, кумарини, ефірна олія, жирна олія; седативна, антигельмінтна, медонос; при депресивному стані, епілепсії, діареї, в косметиці; декоративна, при контакті зі шкірою може викликати фотодерматози [69].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська обл. в півн. ч. - часто, в півд. ч. – рідко [40]; гірські райони Криму (в нижньому та середньому гірському поясі) [55]. В світлих дубових та букових лісах, на виходах вапняків, кам'янистих схилах, між чагарниками, на рівнині та нижньому гірському поясі. *, 3- 5.

Haplophyllum suaveolens (DC.) G.Don f. - гаплофіл запашний – цельнолистник душистый - алкалоїди, флавоноїди; медонос [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська обл. - рідко; на півдні Лісостепу й в Степу - звичайно; майже по всьому Криму [55]. На сухих степових, кам'янистих схилах, вапнякових відслоненнях. -, 4.

Phellodendron amurense Rúrp. - бархат амурський – бархат амурский - стероїди, алкалоїди, флавоноїди, кумарини, вуглеводи, терпеноїди, фенолкарбонові кислоти, сапоніни, дубильні речовини, ефірна олія; протизапальна, бактерицидна, антисептична, в'яжуча, тонізуюча центральну нервову систему, жарознижуюча, гемостатична, медонос; застосовують при туберкульозі легень, діабеті, захворюваннях печінки, пневмонії, плевриті [69].

Сировина: кора, луб, листя, квітки, плоди.

ПСТ: вся Україна. Вирощується в парках, рідко.

Ruta divaricata Ten. (Ruta graveolens L. subsp. divaricata (Ten.) Gams) - рута розлога - рута раскидистая - ефірна олія, алкалоїди, кумарини, стероїди, ароматичні сполуки, лігнани; протизапальна, заспокійлива, тонізуюча, антисептична, спазмолітична, протикашлева, протиглисна, вітрогінна, абортивна; при хронічних катаральних процесах, захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту; невритах інфекційного походження; клімактеричних неврозах, спазмофілії, істерії, дисменореї [60, 69].

Сировина: Вся рослина: корені, надземна частина, листя, плоди.

ПСТ: передгірний і Гірський Крим – рідко [18]. На сухих кам'янистих схилах, серед чагарників. -, 4, 6.

R. hortensis Mill. - р. пахуча – р. садовая - ефірна олія, флавоноїдний глікозид рутин, гіркоти, дубильні речовини, алкалоїд копусагін; тонізуюча, антисептична, протиалергічна, спазмолітична, протикашлева, вітрогінна, протиглисна, застосовують при імпотенції, запаленні повік, люмбаго, плекситі, радикуліті, авітамінозі, лікуванні застарілих ран, ревматизмі, рахіті, гіпертонічній хворобі, епілепсії, жовчнокам'яній хворобі; фарбувальна; для зменшення ламкості капілярів [69], отруйна рослина.

Сировина: переважно надземна частина.

ПСТ: вирощують переважно в південно-західних районах України, дичавіє (рідко). В садах, на городах.

MELIACEAE

Melia azedarach L. – мелія ацедарах – мелия ацедарах – глікозиди, флавоноїди; глистогінна, протизапальна; при аскаридозі; зовнішньо – при корості, оперізуючому лишаї [109].

Сировина: кора коренів і пагонів.

ПСТ: вирощують як декоративну рослину в ботанічних садах, на присадибних ділянках (рідко).

ANACARDIACEAE

Cotinus coggygria Scop. - скумпія звичайна, рай-дерево – скумпия кожевенная, париковое дерево - дубильні речовини, феноли, фенолкарбонові кислоти, антоціани, ефірна олія, флавоноїди, в'яжуча, протизапальна, антисептична, фунгіцидна, жарознижуюча, гемостатична, інсектицид, медонос, фарбувальна; при гастроентероколітах, для промивання важко заживаючих ран, при геморої, гіперацидних станах, стоматиті, дерматомікозах [69].

Сировина: кора, листя.

!. ПСТ: вся Україна, сировинна зона охоплює південні лісостепові райони, Степ та АР Крим. Лише в Степу та Криму вид зростає в природному стані, в інших районах – інтродукований. Сухі кам'янисті схили, вапнякові та крейдяні відслонення, галявини, узлісся, чагарники, лісосмуги. +, 2 - 6.

Pistacia mutica Fich. et C.A. Mey - фісташка туполиста – фисташка туполистная - живиця (70-75% смоли та 20-25% ефірної олії), ефірна олія, дубильні речовини, жирна олія; при шлункових захворюваннях, для лікування ран, харчовий продукт) [69].

Сировина: живиця, листя, насіння.

ПСТ: АР Крим (передгір'я, південний берег). Сухі схили, світлі ліси, на щебенистих осипах. -, *, 3 - 5.[18].

P. vera L. - ф. справжня – ф. настоящая -терпеноїди, вищі жирні кислоти, вуглеводи, органічні кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, ліпіди, азотовмісні сполуки, антоціани, гетероциклічні кисневмісні сполуки, жирна олія, фенолкарбонові кислоти [69]; декоративна рослина.

Сировина: живиця, листя, насіння.

ПСТ: АР Крим. Вирощується як декоративна і харчова рослина.

Rhus coriaria L. - сумах дубильний - сумах дубильный - дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, ефірна олія, флавоноїди, аскорбінова кислота; застосовують при захворювання жовчних шляхів, поносі, ентериті, коліті, опіках, виразках, гнійних ранах, запальних процесах в порожнині рота; використовують для виробництва медичного таніну [69] та рідини Новікова [78].

Сировина: гілки, кора, листя, плоди.

ПСТ: в нижньому та середньому поясах гірських районів Криму (переважно передгір'я та південний берег) [18]. На сухих кам'янистих схилах, в соснових лісах, серед чагарників. +, 2 - 4.

LINACEAE

Linum austriacum L. - льон австрійський – лен австрийский - ефірна олія, вітаміни, жирна олія, алкалоїди; обволікаюча, пом'якшувальна, протизапальна, декоративна рослина [69].

Сировина: насіння.

ПСТ: Чернівецька, Львівська, Тернопільська обл. - спорадично чи часто; Київська, Чернігівська, Черкаська, Житомирська, Полтавська, Луганська обл. - спорадично; Дніпропетровська, Донецька, Миколаївська, Одеська обл. - розсіяно; АР Крим. Сухі луки, схили, вапнякові відслонення. *, 3, 4.

L. catharticum L. – л. проносний - л. слабительный - інін; проносне (листя) при водянці, глистах; отруйна рослина [18].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; на Поліссі - часто, в Степу - рідко; гірські райони Криму (західні райони). Вогкі галявини, серед чагарників, по руслу річок. -, 4.

L. flavum L. - л. жовтий – л. желтый - алкалоїди, флавоноїди, жирна олія; антибакт.[69].

Сировина: насіння.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Полтавська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Донецька обл. - розсіяно; Херсонська, Запорізька, Миколаївська, Одеська обл. - звичайно. На сухих луках, схилах, лучних степах, узліссях мішаних лісів, вапнякових відслоненнях. *, 3- 5.

L. hirsutum L. - л. шорсткий – л. жестковолосый - ефірна олія, жирна олія [69].

Сировина: насіння.

ПСТ: Черкаська, Кіровоградська, Вінницька, Одеська, Миколаївська, Запорізька, Дніпропетровська, Донецька обл. – розсіяно [40]. По степах, степових схилах, кам'янистих відслоненнях, по узліссях, між чагарниками. -, 4.

L. perenne L. - л. багаторічний - л. многолетний - ефірна олія, алкалоїди, вітаміни, флавоноїди, жирна олія; відхаркувальна, обволікаюча, пом'якшувальна, протизапальна, медонос, отруйна [69].

Сировина: насіння.

ПСТ: Південні райони Полісся – зрідка. В лісостеповій зоні від Прикарпаття на заході до Луганської обл. на сході [40] - розсіяно; в Степу звичайно чи спорадично. Схили, степи, узлісся, сухі луки, приморські піски. *,-, 4.

L. tenuifolium L. - л. тонколистий – л. тонколистный - жирна олія, лінолева кислота [69].

Сировина: насіння.

ПСТ: Одеська, Вінницька, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська обл. - розсіяно, Миколаївська, Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька обл. - спорадично; АР Крим: по всій території [55]. На сухих щебенистих і кам'янистих схилах, вапнякових і крейдяних відслоненнях, рідше по степах. -, 4.

L. usitatissimum L. – л. звичайний, довгунець – л. обыкновенный, долгунец - вуглеводи, жирна олія, карбонові кислоти, аліфатичні сполуки, стероїди, тритерпеноїди, вітаміни, фітогормон ауксин; послаблююча, протизапальна, спазмолітична; знижує рівень холестерину в крові [69]

Сировина: насіння

ПСТ: культивований вид (переважно в лісостеповій зоні та на Поліссі).

L. ucrainicum (Griseb. ex Planch.) Czern. - л. український – л. украинский - жирна олія [69].

Сировина: насіння

ПСТ: Харківська, Луганська, Донецька обл. На крейдяних відслоненнях в долині Дінця [40]. -, 4, 5.

Radiola linoides Roth (Linum radiola L.) - радіола льоновидна – радиола льновидная - протизапальна [69].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Одеська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. - рідко; Запорізька обл. у пониззі Дніпра. На вогких піщаних місцях [8, 40]. *, 3, 4.

OXALIDACEAE

Oxalis acetosella L. - квасениця звичайна – кислица обычная - органічні кислоти, аскорбінова кислота, солі, каротин, рутин; протиалергійна, тонізуюча, протизапальна (зовн.); застосовують при захворюваннях печінки, циститі, порушенні обміну речовин [100]; медонос.

Сировина: надземна частина, сік.

ПСТ: лісові райони та західні лісостепові райони. В Карпатах до висоти 1900 м н.р.м. [8]. Тінисті, вологі місцезростання; сади, парки, ліси. +, 3, 4.

Xanthoxalis corniculata (L.) Small (Oxalis corniculata L.) - ксантоксаліс рогата - ксантоксалис рогатая - органічні кислоти, вітаміни, вуглеводи; антигельмінтна, антисептична, діуретична, в'яжуча, протизапальна, медонос [69]

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, як адвентивний вид. В садах, парках, на квітниках. -, 4.

X. dillenii (Jacq.) Holub (Oxalis dillenii Jacq.) - к. Діллена – к. Диллена - вітамін С, β-каротин [69]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Рівненська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Хмельницька обл. В парках, на квітниках, берегових пісках, заплавних лісах, біля доріг, залізниць. Адвентивна рослина. -, 3, 4.

X. stricta L. (Oxalis stricta L.)– к. прямостояча – к. прямая – вітамін С, солі щавлевокислого кальцію, яблучна і фолієва кислоти; протиотруйна, тонізуюча; як засіб для очищення крові, при розладах шлунка, запаленні нирок, як сечогінний і ранозагоювальний засіб [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: зрідка в Лісостепу. Адвентивна рослина. В парках, по заплавних лісах. +, 3, 4.

GERANIACEAE

Erodium cicutarium (L.) L'Her. - грабельки звичайні, буськи – журавельник цикутовый - органічні кислоти, алкалоїди, вітаміни, феноли, флавоноїди, сапоніни, дубильні речовини, вуглеводи, органічні кислоти, спирти, антоціани, циклолітини, фосфоліпіди; кровоспинна, гемостатична, ранозагоювальна, седативна, медонос [69].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На кам'янистих схилах, по степах, відслоненнях і як бур'ян на городах, полях, засмічених місцях. +, 3, 4.

E. ciconium (L.) L'Her. – г. лелекові – ж. аистовый - алкалоїди, кумарини, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина.

ПЗС· Причорноморські степи, в Криму (окрім поясу букових лісів і яйли) [55]. По засмічених піскуватих місцях, на полях, степах. -, 3, 4.

Сировина: надземна частина.

E. malacoides (L.) L. Her – г. мальвовидні - ж. мальвовидный - флавоноїди, антоціани [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (південний берег), окремі місцезнаходження. Серед чагарників, на схилах. -,5

Geranium asphodeloides Burm.f. (G. tauricum Rupr.) - герань кримська – герань крымская - дубильні речовини, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (переважно гірський), частіше на південному березі [55]. В лісах, на галявинах. -, 4.

G. bohemicum L. - г. чеська – г. чешская - елаготаніни, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Тернопільська обл. - розсіяно; Донецька, Харківська, Луганська обл. - спорадично; гірські райони Криму – рідко [55]. Як бур'ян в лісах, чагарниках, на порубах. -, 4.

G. collinum Stephan - г. пагорбкова – г. холмовая - феноли, дубильні речовини, сапоніни, алкалоїди, вуглеводи, вітамін С, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; гемостатична, в'яжуча, скріплююча, протипухлинна; декоративна рослина [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: західні лісостепові райони (на південь від лінії Ямпіль-Тульчин), в Лісостепу на півд. від лінії Переяслав-Хмельницький – Харків, особливо часто на півдні. Часто в південних районах Степу. На солонцюватих луках, серед чагарників. -, 3, 4.

G. columbinum L. - г. голубина – г. голубиная - вуглеводи, азотовмісні сполуки, дубильні речовини, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття, Закарпаття, Розточчя-Опілля; Гірський Крим. На полях, схилах, забур'янених місцях, серед чагарників, на карбонатно засолених ґрунтах [40]. -, 3, 4.

G. dissectum L. - г. розсічена – г. рассеченная - флавоноїди, вуглеводи, азотовмісні сполуки, дубильні речовини; харчова [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати у нижньому лісовому поясі [8]; Західні поліські та лісостепові райони - звичайно; передгірний та Гірський Крим, зрідка [55]. На полях, при дорогах, по засмічених місцях, солончакових луках як бур'ян. -, 3, 4.

G. divaricatum Ehrh. - г. розчепірена – г. растопыренная - дубильні речовини, флавоноїди, вуглеводи [69].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна, в Криму наводиться для поясу букових лісів [55]. У чагарниках, на щебенистих схилах, в лісах. -, 4.

G. lucidum L. - г. блискуча – г. блестящая - вуглеводи, дубильні речовини, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська, Кіровоградська обл. - зрідка; Гірський Крим, на Керченському п-ві [55]. В лісах, на кам'янистих субстратах, на вогких місцях і піщаних луках. -, 4.

G. palustre L. - г. болотна – г. болотная - вуглеводи, тритерпеноїди, стероїди, феноли, дубильні речовини, катехіни, вітамін С, хінони; в'яжуча, гемостатична, болезаспокійлива; при діареї, сечокам'яній хворобі [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття, Закарпаття, Карпати (по долинах річок) звичайно [8], Полісся, Лісостеп по всьому району - спорадично. На сирих луках, в чагарниках, біля річок, болїт. +, 3, 4.

G. phaeum L. - г. темна – г. темная - вуглеводи, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, катехіни, лейкоантоціанідини, флавоноїди, антоціани; антибактеріальна [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати звичайно, в горах заходить до смуги криволісся [102]; Правобережні райони Полісся та Лісостепу - розсіяно чи звичайно в південно-західній частині до Ямполя-Тульчина, південніше - рідко. По світлих лісах, між чагарниками, на луках, в горах підіймається до субальпійського поясу [8]. -, 3, 4.

G. pratense L. - г. лучна – г. луговая - вуглеводи, стероїди, сапоніни, органічні кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, алкалоїди, антоціани, лейкоантоціани; в'яжуча, протизапальна, протипухлинна, седативна, ранозагоювальна, протистоцидна, гемостатична, медонос; для лікування злоякісних пухлин (нар.), при безсонні, епілепсії, шлункових і простудних захворюваннях, меноррагіях, гемороїдальних кровотечах, гастриті, ентериті; зовнішньо – для полоскання при стоматитах, ангінах, для швидшого заживання ран, при алопеції [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, правобережні поліські райони - часто; в Лісостепу спорадично; на сході - рідко. На вогких галявинах, світлих узліссях, серед чагарників, біля доріг. +, 3, 4.

G. purpureum Vill. - г. пурпурова – г. пурпурная - дубильні речовини, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: в гірському Криму. На Керченському п-ві [55]. На відкритих скелястих і піщаних схилах. -, 4.

G. pusillum L. - г. маленька – г. мелкая - дубильні речовини, флавоноїди, елаготаніни [69].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На полях, при дорогах як бур'ян. На сухих схилах, біля житла. +, 3, 4.

G. pyrenaicum Burm. f. - г. піренейська – г. пиренейская - вуглеводи, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, флавоноїди, азотовмісні сполуки [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття - розсіяно [8]; Львівська, Тернопільська, Київська, Хмельницька. Черкаська, Полтавська, Харківська, Одеська обл. - спорадично; Гірський Крим [55]. По затінених місцях, в заростях чагарників, по узліссях, в садах як бур'ян. -, 4.

G. robertianum L. - г. Робертова – г. Роберта - вуглеводи, дубильні речовини, флавоноїди, ефірна олія, фенолкарбонові кислоти, антоціани; в'яжуча, гемостатична, протизапальна, ранозагоювальна; декоративна рослина [69].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісова та лісостепова зони - звичайно, в Степу рідше. В Гірському Криму, на Керченському п-ві [55]. Чагарники, вогкі кам'янисті місця, в садах, парках, біля житла. +, 4.

G. rotundifolium L. - г. круглолиста – г. круглолистая - ефірна олія, вуглеводи, азотовмісні сполуки, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Одеська обл. - зрідка. По дорогах, на полях, засмічених місцях, серед чагарників. -, 4.

G. sanguineum L. - г. криваво-червона – г. кроваво-красная - вуглеводи, дубильні речовини, флавоноїди, ефірна олія, алкалоїди, органічні кислоти, вітаміни, антоціани; гемостатична, в'яжуча, протизапальна, протипухлинна, ранозагоювальна; при сечокам'яній хворобі, діареї, злоякісних пухлинах та шкірних хворобах [69].

Сировина: корені, кореневища, надземна частина.

ПСТ: в лісовій і лісостеповій зонах - спорадично чи розсіяно; в Степу - рідко; гірські райони Криму [55]. Світлі ліси, узлісся, чагарники, сухі схили. +, 3, 4.

G. sibiricum L. - г. сибірська – г. сибирская - дубильні речовини, флавоноїди, вітамін С, каротин, алкалоїди; в'яжуча, гемостатична, застосовують при діареї, дизентерії, колітах, епілепсії, пропасниці, ревматизмі, медонос [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Рівненська, Житомирська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська обл. - рідко. По засмічених місцях, на узліссях. -, 4, 5.

G. sylvaticum L. - г. лісова – г. лесная - флавоноїди, вуглеводи, алкалоїди, дубильні речовини, вітамін С, фенолкарбонові кислоти, лейкоантоціани; застосовують при легеневих кровотечах, ангіні, поносі, для промивання гнійних ран, сечокам'яній хворобі, стенокардії, медонос [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісові райони, північні райони лісостепової зони. В горах до субальпійського поясу [102]. На лісових луках, галявинах в світлих хвойних і мішаних лісах, на гірських луках. -, 3, 4.

BALSAMINACEAE

Impatiens balsamina L. – розрив-трава садова, бальзамін – недотрога садовая, бальзамин садовый - насіння: стероїди, тритерпенові сполуки, ліпіди, вуглеводи; квітки: хінони, флавоноїди, жирні олії; пом'якшувальна, седативна, тонізуюча, гіпотензивна [109].

Сировина: насіння та пагони.

ПСТ: культивується як декоративна рослина.

I. noli-tangere L. - розрив-трава звичайна - н. обычная - вуглеводи, стероїди, вітамін С, каротин, феноли, азотовмісні сполуки, дубильні речовини, лейкоантоціани, алкалоїди, каротиноїди, жирна олія; антигельмінтна, абортивна, ранозагоювальна, діуретична, седативна, послаблююча, фарбувальна, медонос; при діабеті, асциті, сечокам'яній хворобі, геморої, для стимуляції міометрію [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісова зона, правобережні лісостепові райони - звичайно; на Лівобережжі - розсіяно; наводиться для гірських районів Криму [23]. Вогкі тінисті ліси, чагарники, долини річок, болота. +, 2 - 4.

I. parviflora DC. – р. -т. дрібноквіткова – н. мелкоцветковая - сапоніни тритерпенові, алкалоїди, вітамін С, каротин, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, лейкоантоціани, антоціани, нафтохінони, жирна олія; застосовують при дерматомікозах, геморої, збільшує амплітуду скорочень міометрію; антибактеріальна, діуретична, послаблююча; отруйна рослина [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся (переважно правобережне), Карпати (нижній лісовий пояс), Прикарпаття; правобережні райони Лісостепу. Зрідка трапляється у вогких парках в степових районах. По тінистих вологих місцях, світлих лісах, берегах річок, струмків, бур'ян в садах і городах. +, 1-4.

ZYGOPHYLLACEAE

Tribulus terrestris L. - якірці сланкі – якорцы стелющиеся - сапоніни, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, дубильні речовини, жирна олія; діуретична, тонізуюча, протизапальна, абортивна, антигельмінтна [69]; отруйна для овець, коней і великої рогатої худоби [10]; з якірців виготовляють препарат "Трибуспонін" для профілактики і лікування атеросклерозу, який супроводжується гіпертонією і стенокардією [78].

Сировина: плоди.

ПСТ: Київська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська обл.; Луганська обл. – часто по Дінцю; Донецька обл. – часто в Приазов'ї [40]; в південній частині Лісостепу та в Степу - звичайно; АР Крим (степовий, передгірний і південнобережний) [55]. На сухих піщаних місцях, в посівах, посадках як бур'ян. +, 3, 4.

Zygophyllum fabago L. - паролист звичайний – парнолистник обыкновенный -алкалоїди, вуглеводи, сапоніни, дубильні речовини, тритерпеноїди, катехіни, флавоноїди, ефірна олія, вітаміни, органічні кислоти, кумарини, жирна олія; послаблююча, антигельмінтна, ранозагоювальна, медонос [69]; при нервовій перевтомі, послабленні серцевої діяльності [18].

Сировина: корені, листя

ПСТ: Дніпропетровськ, Донецька обл. - поодинокі місцезнаходження [40]; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; приморські степові, передгірні райони Криму, південний берег [18]. На солонцюватих місцях, вапнякових схилах, приморських берегах. -, 4.

PEGANACEAE

Peganum harmala L. - гармала звичайна – гармала обыкновенная - алкалоїди, жирна олія; потогінна, сечогінна, протизапальна; застосовують при паркінсонізмі, міопатії, ревматизмі [100].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: південні степові райони, Присивашшя - звичайно; в гірських районах Криму - зрідка. На вигонах в степах, на забур'янених місцях, узбережжі моря; основні місцезростання пов'язані з Присивашшям [62]. +, 2 - 4.

POLYGALACEAE

Polygala amarella Grantz. - китятки гіркуваті – истод горьковатый - вуглеводи, сапоніни; відхаркувальна, протизапальна при бронхопневмонії, бронхіальній астмі, емфіземі і туберкульозі легень; гіркота при анорексії; скріплююча, тонізуюча, в'яжуча, болезаспокійлива; декоративна рослина [69].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська обл. спорадично; Київська, Чернігівська обл. – зрідка; північно-західні лісостепові райони – зрідка; Сумська, Полтавська обл. - рідко. На суходільних і заплавних різнотравних і пустищних луках, схилах ярів, порубах, лісових пасовищах, болотистих місцях, торфовищах і луках. -, 4.

P. anatolica Boiss. et Heldr. - к. анатолійські – и. анатолийский - вуглеводи, органічні кислоти і їх похідні, сапоніни, дубильні речовини, жирна олія, вітамін С, флавоноїди; застосовують при цукровому діабеті; гемостатична при зовнішніх та внутрішніх кровотечах; корені можуть бути замінником американської сенеги; медонос, декоративна рослина [69].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: АР Крим (переважно в гірських районах) [55]; луки, трав'янисті схили, узлісся до верхньогірського поясу. -, 4.

P. comosa Schkuhr - к. чубаті – и. хохлатый - вітамін С; відхаркувальна при гострій і хронічній пневмонії, туберкульозі легень, скрофульозі, метрорагіях; протипухлинна, гемостатична, лактогенна, медонос [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття - рідко; Полісся, Лісостеп - спорадично. На світлих узліссях, суходільних луках, степових схилах, в чагарниках до середньогірського поясу в горах. -, 3, 4.

P. major Jacq. - к. великі – и. большой - сапоніни; відхаркувальна при хронічних бронхітах, болезаспокійлива; скріплююча при діареї, гастроентеритах; медонос; декоративна рослина [69].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: по всьому Криму, частіше в гірських районах [55]. На вапнякових схилах, сухих горбах, в світлих лісах. Серед чагарників. -, 4.

P. sibirica L. - к. сибірські – и. сибирский - сапоніни, фенольні глікозиди, ксантонові сполуки, відхаркувальна, заспокійлива, протизапальна, діуретична, ранозагоювальна, тонізуюча. Сприяє відхаркуванню та зменшенню пухлин [109].

Сировина: корені.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. - спорадично. На глинистих, вапнякових та кам'янистих схилах. -, 4.

P. vulgaris L. - к. звичайні – и. обыкновенный - вуглеводи, сапоніни, органічні кислоти фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; відхаркувальна, діуретична, тонізуюча; застосовують при пневмонії, туберкульозі легень, бронхіальній астмі; відвар – при хворобах, викликаних підйманням вантажів; антимікотична, антибактеріальна [69].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Карпати, західні лісостепові райони - часто, заходить в субальпійський пояс до 1400 м н.р.м. [102]; Полісся - звичайно; північні лісостепові райони. На вогких, сирих (рідко сухих) різнотравних луках, узліссях, галявинах. -, 3, 4.

PARNASSIACEAE

Parnassia palustris L. - білозір болотний – белозор болотный - алкалоїди, флавоноїди, дубильні речовини, вуглеводи, лейкоантоціанідини; седативна, діуретична, кровоспинна, протизапальна, протикашлева. Застосовують при епілепсії, хворобах печінки, серцево-судинних хворобах [71].

Сировина: надземна частина (трава).

ПСТ: Полісся, північні райони Лісостепу, Карпати. Сирі луки, болота. -, 3, 4.

CELASTRACEAE

Euonymus czernjaëvii Klokov - бруслина Черняєва – бересклет Черняева - вуглеводи, карденоліди, жирна олія [69].

Сировина: плоди.

ПСТ: південна частина лісостепових районів, степові - спорадично; АР Крим (південно-східні райони) [18]. Серед чагарників, в підліску дубових, дубово-ясеневих лісів. -, 4, 5.

E. europaea L. - б. європейська – б. европейский - гутаперча, алкалоїди, флавоноїди, тритерпеноїди, сесквітерпеноїди, циклітоли, антоціани, лейкоантоціани, вуглеводи, каротин, стероїди, карденоліди, жирна олія; антигельмінтна, діуретична, послаблююча, відхаркувальна, блювотна, кардіотична, фарбувальна, декоративна рослина [69].

Сировина: плоди, листя, кора.

ПСТ: лісові райони – звичайно, в Лісостепу - спорадично чи розсіяно, в Степу - рідко; АР Крим (передгірні та гірські райони) [18]. Ліси (світлі вологі мішані, рідше соснові), сирі чагарники, балки. +, 3, 4.

E. latifolia (L.) Mill. - б. широколиста – б. широколистный - флавоноїди, гутаперча, дубильні речовини, циклітоли, тритерпеноїди, алкалоїди, вищі аліфатичні вуглеводні і кетони, стероїди, жирна олія, жирні кислоти; відхаркувальна, блювотна, послаблююча, антигельмінтна, протипаразитна, застосовують при дерматомікозах; отруйна (гілки) [69].

Сировина: плоди, кора (коренів).

ПСТ: Гірський Крим. У підліску тінистих гірських лісів (частіше букових) [18], серед чагарників на схилах, біля потоків, до верхньогірського поясу. -, 3, 4.

E. nana M. Bieb. - б. карликова – б. карликовый - гутаперча, каротиноїди [69].

Сировина: плоди, кора (коренів).

ПСТ: Чернівецька, Кіровоградська, Черкаська, Хмельницька, Вінницька, Харківська, Київська, Одеська обл. - спорадично, наводиться для Криму [19]. У підліску тінистих гірських лісів, серед чагарників на схилах, біля потоків, до верхньогірського поясу. -, 3, 4.

E. verrucosa Scop. - б. бородавчаста – б. бородавчатый - вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, вітаміни, дубильні речовини, антраглікозиди, жирні кислоти, флавоноїди, карденоліди, жирна олія; кардіотична, послаблююча, відхаркувальна, блювотна, антигельмінтна, афродізіатична; фарбувальна, при захворюваннях серцево-судинної системи, для лікування гіпертонічної хвороби I та II ступенів, підвищення потенції [69, 97], отруйна рослина.

Сировина: плоди, кора (коренів).

ПСТ: переважно Прикарпаття та Полісся, часто в правобережних лісостепових районах, на Лівобережжі рідше: на північ і північний схід від р. Дінця в Харківській і Луганській обл. - спорадично; на південь рідко [40]. В степових районах - зрідка. Гірський Крим – звичайно. Широколистяні, мішані та хвойні світлі та тінисті ліси, чагарники, біля потоків, в ущелинах. +, 3, 4.

LORANTHACEAE

Arceuthobium oxycedri (DC.) M. Bieb. - арцеутобій ялівцевий – арцеутобиум можжевельниковый - сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, антоціани, жирна олія, вищі жирні кислоти; протистоцидна, протисудомна [69].

Сировина: листя, стебла, плоди.

ПСТ: АР Крим (переважно на південному березі) [55]. Паразитує на коренях ялівцю. -, 4.

Loranthus europaeus Jacq. - ремнецвітник європейський, дубова омела – ремнецветник европейский - вуглеводи, дубильні речовини, каротиноїди, вищі аліфатичні вуглеводні, вищі аліфатичні спирти, азотовмісні сполуки, каучук; аналог Viscum album [69].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпаття, західні лісостепові райони - зрідка, АР Крим. Паразитує на букових. -, 4.

VISCACEAE

Viscum abietis (Wiesb.) Fritsch (Viscum album L. subsp. abietis (Wiesb.) Abrom.) – омела ялицева – омела пихтовая - органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти, азотовмісні сполуки, вищі жирні кислоти [69].

Сировина: листя і гілочки.

ПСТ: Карпати (частіше в Прикарпатті) [8]. Паразитує на ялиці. -, 4.

V. album L. – о. біла – о. белая - вуглеводи, циклолітини, органічні кислоти, тритерпеноїди, каучук, стероїди, карденоліди, сапоніни, вітамін С, феноли, органічні кислоти, флавоноїди, алкалоїди, жирні кислоти, спирти; гемостатична, в'яжуча, протипухлинна, діуретична, тонізуюча, болезаспокійлива, антиоксидантна, седативна, послаблююча, афродізіатична [69]: в народній медицині омелу, зібрану з верби й берези вживають при гіпертонічній хворобі, з граба, дуба і сосни – при бронхіальній астмі, ревматизмі, туберкульозі легень; як кровоспинний засіб при гінекологічних і гемороїдальних кровотечах [54, 56, 97, 100]; при радикуліті (зовн.), для посилення потенції; застосовують в комплексній терапії при атеросклерозі, невритах, гіпертонічній хворобі, артритах, різних злоякісних пухлинах (рак верхніх дихальних шляхів, стравоходу [69], отруйна рослина.

Сировина: листя і гілочки (трава).

!. ПСТ: масово в Карпатах і правобережних районах Лісостепу. Паразитує на різних деревах (частіше листяних, особливо м'яких порід). +, 4.

V. austriacum Wiesb. (Viscum album L. subsp. austriacum (Wiesb.) Vollm.) – о. австрійська – о. австрийская - органічні кислоти, вищі жирні кислоти [69].

Сировина: листя і гілочки.

ПСТ: Карпати, західні лісостепові райони [19]. Паразитує на соснах. -, 4.

RHAMNACEAE

Frangula alnus Mill. - крушина ламка – крушина ломкая - алкалоїди, флавоноїди, лейкоантоціани, антрахінони, вуглеводи, органічні кислоти, сапоніни, вітаміни, кумарини, дубильні речовини, каротин, катехіни, ефірна олія, жирна олія; ранозагоювальна, послаблююча, жовчогінна, спазмолітична, абортивна, фарбувальна, медонос; при виразковій хворобі шлунка, хронічному запорі; входить до складу зборів послаблюючої, жовчогінної і спазмолітичної дії: "Холагол", "Вікалін", "Вікаїр", "Рамнил" [43, 69, 97].

Сировина: кора, плоди.

!. ПСТ: переважно Прикарпаття, правобережні лісостепові райони та Полісся, Луганська, Харківська обл. - в долині р. Дінця;. Основні сировинні ресурси зосереджені в Волинській, Рівненській, Житомирській, Вінницькій, Хмельницькій, Сумській обл. Гірські райони Криму

(переважно в середньому поясі) – спорадично [55]. Вогкі та сирі хвойні, листяні і мішані ліси, береги річок, чагарники, на болотах. +, 1 - 4.

F. purschiana Coop. – к. Пурша (к. гірська) – к. Пурша, к. горная - як послаблюючий засіб аналогічно Frangula alnus [78].

Сировина: кора.

ПСТ: вирощують в садах і парках.

Paliurus spina-christi Mill. (Rhamnus paliurus L.) - держи-дерево звичайне – держи-дерево колючее - сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, дубильні речовини, вуглеводи, вітамін С [64]; діуретична, застосовують при діареї, захворюваннях очей, гіпотензивна, послаблююча, застосовують при екземах, захворюваннях легень, медонос; декоративна рослина

Сировина: плоди і кора.

ПСТ: Гірські райони Криму: нижній і середній гірський пояс, звичайно на кам'янистих схилах [18]. +, 3, 4.

Rhamnus cathartica L. - жостір проносний – жостер слабительный - флавоноїди, антраглікозиди, вуглеводи, органічні кислоти, алкалоїди, жирні кислоти, вітаміни, антрахінони, жирна олія; ранозагоювальна, в'яжуча, послаблююча, протипухлинна, діуретична, фарбувальна, медонос; при асциті, подагрі, хронічних гастритах, атонічних і спастичних запорах, при порушенні моторики кишечнику у жінок в клімактеричний період [69].

Сировина: плоди.

!. ПСТ: вся Україна за винятком південних степових районів та Карпат [39, 89]. Узлісся, байрачні ліси, балки, яри, на галечниках, щебенистих схилах. Не дивлячись на розсіяний характер поширення, запаси сировини жостеру значні. Вони зосереджені головним чином на території Вінницької, Черкаської, Полтавської, Харківської, Донецької, Луганської, Кіровоградської та Дніпропетровської обл. +, 3, 4.

R. imeretina Booth - ж. імеретинський - ж. имеретинский - циклітоли, антрахінони; послаблююча, медонос; декоративна рослина [69].

Сировина: кора.

ПСТ: розводиться в садах і парках переважно в лісостеповій зоні.

R. pallasii Fisch. et C.A. Mey – ж. Паласа – ж. Палласа - антрахінони, флавоноїди; послаблююча; декоративна рослина [69].

Сировина: кора, листя, плоди.

ПСТ: розводиться в садах і парках переважно в лісостеповій зоні (відомі місцезростання в Кіровоградській обл.).

R. tinctoria Waldst. et Kit. - ж. фарбувальний – ж. красильный - циклітоли, антраглікозиди; антибактеріальна, медонос; декоративна рослина [69].

Сировина: кора, листя, плоди.

ПСТ: Чернівецька обл. - рідко [8]. Щебенисті круті схили, осипи, біля гірських потоків в середньому лісовому поясі. 3, 4.

Zizyphus jujuba Mill. – зізіфус юйюба (унайбі) - зизифус юйюба (китайский финик)– плоди – сапоніни, спирти, флавоноїди, терпеноїди, тритерпеноїди; цукристі і білкові речовини, багато вітаміну С [51], їх вживають при кашлі, бронхіті, коклюші; в листі та корі – алкалоїди; тонізує селезінку, покращує пам'ять, апетит. При жуванні листя втрачається смакові відчуття солодкого, гіркого, гострого. Рекомендують при відсутності апетиту, швидкому стомленні, істерії [109].

Сировина: плоди та насіння.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах на півдні України.

ELAEAGNACEAE

Elaeagnus angustifolia L. - маслинка вузьколиста, лох – лох узколистный - флавоноїди, кумарини, алкалоїди, камедь, катехіни, циклітоли, вітамін С, Е, каротин, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, стероїди, жирна олія; седативна, гіпотензивна, гемостатична, протизапальна, ранозагоювальна, в'яжуча, обволікаюча, діуретична, кардіотична, жарознижуюча, відхаркувальна, фарбувальна, медонос; при простудних захворюваннях, пропасниці, захворюваннях шлунка, колітах (листя); настоянка, екстракт коренів стимулюють роботу серця [69]; квітки при набряках, гіпертонічній хворобі, захворюваннях верхніх дихальних шляхів; відвар плодів – при запаленнях ротової порожнини [13].

Сировина: плоди, квітки, кора, листя.

!. ПСТ: вся Україна, в лісових районах - рідше, в лісостепових і степових районах частіше, особливо часто на сході України. Захисні насадження, особливо для закріплення пісків, парки. +, 3, 4, 6.

Hippophaë rhamnoides L. - обліпиха крушиновидна – облепиха крушиновидная - вітаміни С, В, Е, групи F, каротин, каротиноїди, флавоноїди, жирна олія, фосфоліпіди, полісахариди, фенолкарбонові та органічні кислоти, дубильні речовини, антоціани, фітонциди, мікроелементи, ранозагоювальна, полівітамінна, болезаспокійлива, протипростудна, гіпотензивна і гіпертензивна (залежить від дози), антиоксидантна, антибактеріальна [43, 69].

Сировина: в медичній практиці переважно плоди (свіжі, сухі, сік, екстракт, олія); рідко – гілки, листя [43].

! ПСТ: вся Україна, вирощують в господарствах, на присадибних ділянках, використовують для озеленення, для закріплення берегів річок, дичавіє. Основні запаси локалізовані в лісостеповій зоні.

VITACEAE

Vitis sylvestris C.C. Gmel. (Vitis vinifera L. subsp. sylvestris (C.C.Gmel.) Hegi) – виноград лісовий – виноград лесной - вуглеводи і споріднені сполуки, органічні кислоти, пігменти, жирна олія; харчова; медонос [69].

Сировина: плоди.

ПСТ: Чернівецька обл. [8]; АР Крим (гірські райони Криму) [55]. В лісах, тінистих ущелинах по долинах річок. -, 3, 4.

V. vinifera L. – в. культурний – в. культурный – вуглеводи, пектинові, дубильні речовини, органічні кислоти, мікро – і макроелементи, вітаміни[109]; застосовують при загальній слабості, при хворобах серця, нирок, печінки, легень; анемії, гіпертонії, гіпотонії, безсонні, запорах, порушенні обміну речовин (сечокислому діатезі). Виноградний сік діє подібно лужним мінеральним водам. Не рекомендується при цукровому діабеті, виразковій хворобі, гіперацидному гастриті, ожирінні, набряках, метеоризмі [13]; харчова рослина.

Сировина: плоди, листя.

ПСТ: культивують по всій Україні.

HYDRANGEACEAE

Philadelphus coronarius L. – садовий жасмин звичайний – чубушник обыкновенный - кумарини, флавоноїди, ефірна олія; настій квіток при невралгії, замінник чаю; медонос, декоративна рослина [71].

Сировина: квітки.

ПСТ: розводять переважно на присадибних ділянках, в ботанічних садах.

CORNACEAE

Cornus mas L. - дерен справжній – кизил настоящий - органічні кислоти, дубильні та пектинові речовини, ефірна олія, жирна олія, глікозид корнус-танін (1,2, 3), амінокислоти та глікозиди кверцетину, ізорамнетину і кемпферолу; стимулююча апетит, протицинготна, жарознижуюча, тонізуюча, при імпотенції, енурезі, надмірних маткових кровотечах, лейкореї, діабетичному колапсі [109]; кора, листя, квітки – іридоїди, вітаміни С, Е, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, протоантоціанідини [69]; при захворюваннях нирок, печінки, цукровому діабеті, діареї.

Сировина: м'якоть висушених зрілих плодів, кора, листя, квітки.

ПСТ: Закарпаття - рідко; західні лісостепові райони - часто; Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська обл.; передгірні та гірські райони Криму. В лісах, серед чагарників. +, 3, 4.

Swida alba (L.) Opiz - свидина біла – свидина белая - дубильні речовини, флавоноїди, проантоціани; медонос; декоративна рослина [69].

Сировина: листя.

ПСТ: розводиться в садах і парках, рідко.

S. australis (C.A. Mey) Pojark. ex Grossh. - с. південна – с. южная - дубильні речовини, вітамін С, аліциклічні сполуки, феноли і їх похідні, жирна олія; плетіння корзин; барвник; декоративна рослина [69].

Сировина: листя.

ПСТ: Гірський Крим, Керченський п-ів. Гірські ліси, по берегах річок, в заростях чагарників. +, 3, 4.

S. sanquinea (L.) Opiz – с. кров'яна – с. кроваво-красная - іридоїди, феноли, дубильні речовини, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти, антоціани, жирна олія [69].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: майже вся Україна, за винятком Полинового Степу та Криму [55]. В Карпатах у нижньому лісовому поясі [8]. В тінистих лісах, чагарниках. +, 3 - 6.

EUCOMMIACEAE

Eucommia ulmoides Oliver – евкомія в'язолиста – эвкомия вязолистная – кора: глікозиди, спирти, аукубін, органічні кислоти, 17 амінокислот, 15 мікроелементів [109]; тонізує роботу печінки, зміцнює сухожилля. Настоянка і відвар кори мають гіпотензивну дію. В невеликих дозах – збуджують. У великих – пригнічують ЦНС [85]. Препарати рекомендують при порушенні функцій нирок, астенії, високому тиску[109].

Сировина: кора молодих гілок.

ПСТ: вирощують в ботанічних садах, парках, переважно на півдні України [15].

ARALIACEAE

Aralia elata (Miq.) Seem. – аралія висока (a. маньчжурська) – аралия высокая -вуглеводи, тритерпеноїди, ефірна олія, карденоліди, алкалоїди, кумарини, стероїди, антоціани, органічні кислоти; стимулюючий ЦНС засіб. При гіпотензії і астенії, фізичному та розумовому перевтомленні, імпотенції, збільшує екскрецію кетостероїдів, нормалізує метаболізм ліпідів; антинаркотична, антитоксична, гіпотензивна, кардіотична, протипухлинна дія [69]; листя – при цукровому діабеті, хворобах нирок і органів шлунково-кишкового тракту; декоративна рослина. Настойка (корені) як стимулятор ЦНС після важких хронічних хвороб та при функціональних розладах шлунково-кишкового тракту, препарат "Сапарал" при неврастенії, астено-депресивному стані [26, 45].

Сировина: корені, кора коренів, листя.

ПСТ: вирощують у ботанічних садах, парках, зрідка на присадибних ділянках.

Eleutherococcus senticosus (Rupr. et Maxim.) Maxim. – елеутерокок колючий –элеутерокок колючий - вуглеводи, тритерпеноїди, стероїди, алкалоїди, феноли, фенолкарбонові кислоти, лігнани, кумарини, хромони, флавоноїди; тонізуюча, загальнозміцнююча при фізичній перевтомі, при різних формах неврозів, гіпотензії, гіпертензії, психозах на ґрунті астенії, папіломатозі гортані, ренген-радієвій терапії, в комплексній терапії для лікування онкологічних хвороб; для профілактики респіраторних захворювань, нормалізує кількість еритроцитів і тромбоцитів, покращує насиченість організму вітамінами B_1, B_2; підвищує гостроту зору та слуху [45, 69].

Сировина: корені, кора коренів, листя.

ПСТ: вирощують у ботанічних садах, парках, зрідка на присадибних ділянках.

Hedera helix L. - плющ звичайний, прочитан – плющ обыкновенный - каротиноїди, тритерпеноїди, ефірна олія, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, антоціани, сапоніни, дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти; антисептична, діуретична, спазмолітична, протикашлева, протизапальна: застосовують при туберкульозі, сечово-кам'яній хворобі, жовтусі, ревматизмі, дерматиті, алергії, для видалення мозолів та бородавок (зовн.); декоративна, отруйна рослина [69].

Сировина: листя, кора.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, західні лісостепові та Поліські райони. На схід доходить до Вінниці [19]. Тінисті, переважно листяні (букові і грабові) ліси. -, 3.

Panax ginseng C.A. Mey. – женьшень справжній, панакс женьшень – женьшень настоящий - алкалоїди, сапоніни, глікозиди, ефірна олія, органічні кислоти, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, сесквітерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, азотовмісні сполуки, вітаміни B_1, B_2, B_{12}, біотин, фолієва, нікотинова, пантотенова кислоти, жирна олія; тонізуюча при гіпотензії, перевтомленні, неврастенії; при алкоголізмі, цукровому діабеті, кортикальній і спинальній імпотенції, гіпофункції статевих залоз, клімаксі, в післяопераційний період [45, 69, 78].

Сировина: корені.

ПСТ: вирощують у ботанічних садах, спеціалізованих господарствах, зрідка на присадибних ділянках.

APIACEAE

Aegopodium podagraria L. - яглиця звичайна – сныть обыкновенная - вуглеводи, циклітоли, ефірна олія, кумарини, фенолкарбонові кислоти, стероїди, азотовмісні сполуки, флавоноїди: протизапальна, пом'якшувальна, діуретична, ранозагоювальна, болезаспокійлива, фарбувальна, медонос; при ревматизмі, подагрі, шлунково-кишкових захворюваннях, бешисі, ексудативному діатезі [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісові та північні лісостепові райони - звичайно, південніше – спорадично чи рідко; гірські райони Криму - рідко. Поруби, тінисті ліси, чагарники, узлісся. +, 2- 4.

Aethusa cynapium L. - собача петрушка звичайна - кокорыш обыкновенный - вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, флавоноїди, ефірна олія; седативна, болезаспокійлива; при анурії, сечокам'яній хворобі [69], отруйна рослина.

Сировина: листя, сік, плоди.

!. ПСТ: лісові та лісостепові райони - розсіяно; зрідка в Степу; в Криму переважно в лісостепових районах та на південному березі. Заплавні чагарники, на схилах, узліссях. в долинах рік, як бур'ян в лісокультурах. +, 2- 4.

Ammi majus L. – аммі велика – амми большая - метоксильні похідні псоралену; протипухлинна, гіпотензивна, антиревматична, фотосенсибілізуючий засіб, застосовують при метеоризмі. препарат "Аммифурин" у вигляді мазі пропонується для лікування лейкодермії [51].

Сировина: насіння.

ПСТ: культивують переважно в південних районах України.

A. visnaga (L.) Lam. – а. зубна – а. зубная - похідні фуранохромону, ефірні олії, жирні олії (до20%); вітрогінна, спазмолітична, розслаблююча (на мускулатуру сечоводів), легка седативна дія. При хронічній коронарній недостатності, спазмах кишечника і шлунка, атеросклеротичному кардіосклерозі, бронхоспазмах, хронічній стенокардії [78].

Сировина: плоди (насіння)

ПСТ: вся Україна. Культивується (зрідка).

Anethum graveolens L. - кріп пахучий – укроп пахучий - ефірна олія, жирна олія, фуранохромони, аскорбінова кислота, каротин, тіамін, нікотинова кислота, флавоноїди; спазмолітична, легка сечогінна. Вживають при хронічній коронарній недостатності. шлунково-кишкових захворюваннях, метеоризмі [78].

Сировина: плоди (насіння).

ПСТ: Культивується, інколи дичавіє.

Anetum vulgare Gaertn. – аніс звичайний – анис обыкновеиный – ефірна олія, жирна олія: харчова; для поліпшення апетиту [59].

Сировина: плоди, листя.

ПСТ: культивований вид.

Angelica sylvestris L. - дудник лісовий – дудник лесной - вуглеводи, кумарини, ефірна олія, вітамін С, флавоноїди, терпеноїди, жирна олія; відхаркувальна, діуретична, антигельмінтна, седативна, протипухлинна, спазмолітична; при гострих респіраторних захворюваннях, гепатиті, метеоризмі, бронхітах, ларингітах [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся, лісостепові райони в західній частині до р. Збруча, на схід від р. Збруча - рідко. В східних лісостепових районах одиничні місцезнаходження [40]. Долини рік, чагарники. -, 3, 4.

Anthriscus caucalis M. Bieb. - бугила пазурникова – купырь прицепниковый - лігнани, жирна олія; захворювання шкіри; отруйна рослина [69].

Сировина: листя.

ПСТ: передгірні та південнобережні райони Криму, на Керченському п-ві [55]. Біля доріг, житла, рідше в чагарниках, на кам'янистих схилах. -, 4.

A. cerefolium (L.) Hoffm. – б. кервель – к. кервель - ефірна олія, флавоноїди, вуглеводи, вітаміни, кумарини, жирна олія; відхаркувальна, діуретична, стимулююча, потогінна, ранозагоювальна; в зборах для лікування екземи, скрофульозу, при метеоризмі [69].

Сировина: листя, плоди

ПСТ: Південні райони Західного та Правобережного Полісся - зрідка. Вказується для Донецької обл. [40]. В розріджених лісах, лісокультурах, чагарниках, садах, як бур'ян. -, 4.

A. nemorosa (M. Bieb.) Spreng. - б. дібровна – к. дубравный - вуглеводи, поліацетиленові сполуки, кумарини, органічні кислоти, терпеноїди, стероїди, вітамін С, каротин, ароматичні сполуки. феноли і їх похідні фенолкарбонові кислоти і їх похідні, лігнани, флавоноїди, антоціани, ефірна олія. жирна олія, жирні кислоти; седативна, болезаспокійлива, застосовують при аменореї, антигельмінтна; застосовують при опіках і наривах, захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, жіночих захворюваннях; інсектицидна, протипухлинна, харчова [100].

Сировина: надземна частина, корені.

ПСТ: Херсонська обл.; Крим: передгір'я, яйли, на Керченському п-ві [55]. В лісах, між чагарниками. -, 4.

A. sylvestris (L.) Hoffm. - б. лісова – к. лесной - вуглеводи, ефірна олія, кумарини, органічні кислоти, терпеноїди, стероїди, вітаміни, феноли, лігнін, флавоноїди, антоціани, жирна олія: седативна, болезаспокійлива, гінекологічна, антигельмінтна, протипухлинна, фарбувальна; при аменореї, асциті, скрофульозі, екземах [69].

Сировина: вся рослина: корені, стебла, листя, плоди.

!. ПСТ: вся Україна. В лісах, на узліссях, біля лісосмуг вздовж доріг, на заплавних луках як бур'ян, у заплавних чагарниках. +, 2- 4.

Apium graveolens L. - селера пахуча – сельдерей пахучий - вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, фталіди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; діуретична, протицинготна, антидепресивна (пл.), діуретична, жовчогінна; застосовують при хворобах печінки, стимулює центральну нервову систему, застосовують при альбумінурії, бронхіальній астмі, респіраторних захворюваннях, метеоризмі, гепатиті [60, 69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: вся Україна. Культивується.

Archangelica officinalis Hoffm. - дягель лікарський - дягиль лекарственный - вуглеводи, ефірна олія, органічні кислоти, терпени, стероїди, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, жирні кислоти, вітаміни, жирна олія; спазмолітична, діуретична, відхаркувальна, седативна, тонізуюча, потогінна, жовчогінна, медонос; посилює секреторну та моторну функції кишечника, пригнічує процеси бродіння; при бронхітах, неврастенії, безсонні, метеоризмі, діареї, спазмофілії [60, 69].

Сировина: корені і кореневища, плоди.

ПСТ: Прикарпаття зрідка в північних районах; Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. - розсіяно чи рідко [29]; Хмельницька, Черкаська обл. - спорадично; Полтавська обл (північно-східні райони); Харківська обл. - спорадично, Луганська обл. (заплава Дінця та його приток)[40]. Береги рік, сирі чагарники. -, 3- 6.

Astrantia major L. - астранція велика – астранция крупная - поліацетиленові сполуки, вуглеводи, органічні кислоти, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, флавоноїди, стероїди, ефірна олія; послаблююча; декоративна, отруйна рослина [69].

Сировина: корені, надземна частина.

РП: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - звичайно, заходить в субальпійський пояс до 1600 м н.р.м. [102], Волинська, Житомирська, Хмельницька, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька обл. - спорадично. По лісових галявинах, на порубах і на гірських луках. **, 3, 4.

Astrodaucus littoralis (L.) Drude - морковниця прибережна – морковница прибрежная - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [69].

Сировина: листя.

ПСТ: Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; степовий Крим по узбережжю; на південному березі - зрідка [55]. На піщаних місцях біля берегів Чорного та Азовського морів, на приморських засолених луках. **, -, 3, 4.

Bifora radians M. Bieb. – біфора промениста – бифора лучистая - вищі аліфатичні вуглеводні, поліацетиленові сполуки, флавоноїди, ефірна олія, жирні кислоти; застосовують при гепатиті, наривах, хворобах шкіри [69].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Хмельницька, Вінницька, Херсонська обл.; степовий і передгірний Крим [18]. Як бур'ян по садах, на городах, збитих степах у посівах. -, 4.

Bupleurum affine Sadler - ласкавець споріднений – володушка родственная - кумарини, флавоноїди, феноли [69].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - розсіяно; рідко в Приазов'ї [40]; Гірський і передгірний Крим - рідко [55]. На сухих схилах, в степу, як бур'ян біля доріг, на пустирях. -, 4

B. exaltatum M. Bieb. - л. високий – в. высокая - сапоніни, флавоноїди, вітамін С, ефірна олія: жовчогінна, ранозагоювальна; застосовують при малярії, хворобах шлунка, печінки: седативна, знеболююча, жарознижуюча [69].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Гірський і передгірний Крим [18]. На кам'янистих, дрібнощебенистих схилах, осипах, яйлах, в сухих чагарникових, кам'янистих степах. -, 3, 4.

B. falcatum L. - л. серповидний – в. серповидная - вуглеводи, кумарини, терпени, фенольні сполуки, органічні кислоти, стероїди, флавоноїди; жовчогінна при холециститах, холангітах, гепатитах [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Одеська, Рівненська, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська Луганська обл. - розсіяно [40]; в Криму зрідка на яйлах [55]. Схили, чагарники. -, 3, 4.

B. fruticosum L. – л. кущовий – в. кустарниковая - ефірна олія; протиастматична, сечогінна, відхаркувальна [18].

Сировина: верхівки квітучих пагонів.

ПСТ: південний берег Криму. Здичавілий вид, в ялівцевих лісах, на сухих схилах, в насадженнях. -, 4, 6.

B. gerardii All. - л. Жерара – в. Жерара - поліацетиленові сполуки, сапоніни [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: гірські райони Криму. На глинистих і трав'янистих схилах, серед чагарників, зрідка як бур'ян [19]. -, 5.

B. longifolium L. - л. довголистий – в. длиннолистная - кумарини, флавоноїди, вищі аліфатичні спирти, стероїди, алкалоїди, вітамін С, каротин, ефірна олія; капілярозміцнююча, посилює секреторну і евакуаторну функції шлунка; застосовують при холециститах, ангіохолітах, гепатитах, пропасниці, неврозах; послаблююча, ранозагоювальна, детоксикаційна, протиамебна [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська обл.; заходить у високогір'я [102]. В хвойних і мішаних лісах, заростях чагарників, на гірських луках. -, 4.

B. ranunculoides L. - л. жовтецевий – в. лютиковая - поліацетиленові сполуки, вуглеводи, терпеноїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська обл.; в субальпійському поясі заходить до висоти 1750 м н.р.м. [102]. Вапнякові скелі, галявини, на свіжих багатих ґрунтах. -, 4, 5.

B. rotundifolium L. - л. круглолистий – в. круглолистная - вуглеводи, терпеноїди, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди; ранозагоювальна, жовчогінна (регулює жовчовидільну функцію, нормалізує вплив на ферментативну систему), жарознижуюча, лактогенна, в'яжуча; застосовують при артралгіях, гнійних ранах, жіночих захворюваннях [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: Тернопільська, Волинська, Житомирська, Чернігівська, Вінницька, Хмельницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Сумська обл. - спорадично; в інших лісостепових районах і в Степу - звичайно; майже по всьому Криму [18]. Сухі схили, степи, чагарники. Як бур'ян у посівах і на пасовищах, узбіччях, перелогах. +, 3, 4.

B. tenuissimum L. - л. найтонший – в. тончайшая - поліацетиленові сполуки [69].

Сировина: корені.

ПСТ: Закарпатська обл. - рідко [19], Одеська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл.; по узбережжю - спорадично; АР Крим – рідко [55]. На сухих схилах, солончаках і засолених місцях, по узбережжю. -, 4.

Carum carvi L. - кмин звичайний – тмин обыкновенный - вуглеводи, ефірна олія, кумарини, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти; вітрогінна, відхаркувальна, сокогінна, бактерицидна, спазмолітична, послаблююча, жовчогінна, болезаспокійлива, лактогенна; при гіпофункції шлунка, кишечника, метеоризмі, порушенні обміну речовин, інтоксикаціях; харчова [69].

Сировина: плоди.

!. ПСТ: вся Україна. В Криму рідко. Вирощують на присадибних ділянках та у спеціалізованих господарствах. Трапляється на луках, узліссях, схилах. -, 4, 6.

Caucalis platycarpos L. - пазурник плоскоплодий - прицепник плоскоплодный - флавоноїди, ефірна олія, жирна олія; діуретична [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. (південні райони) - розсіяно: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Луганська, Запорізька, Одеська, Херсонська, Миколаївська обл. - спорадично; АР Крим. На забур'янених місцях, узбіччях доріг, як бур'ян у посівах. -, 4.

Cenolophium denudatum (Hornem.) Tutin - ценолофій оголений – пусторебрышник обнаженный - поліацетиленові сполуки, кумарини, ефірна олія, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: Черкаська, Київська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська обл (у північних районах) - окремі місцезнаходження [40]. На піщаних берегах. -, 4.

Chaerophyllum aromaticum L. - бутень запашний – бутень ароматный - вуглеводи, кумарини, ефірна олія, поліацетиленові сполуки, флавоноїди [69].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття - звичайно [8]; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - звичайно; правобережні лісостепові райони в півн. і середній ч. до Тульчина - звичайно. На Лівобережжі рідко. В лісах, серед чагарників, на кручах. +, 2- 4.

Ch. aureum L. (Ch. maculatum Willd. ex DC.) - б. золотистий (б. плямистий) – б. золотистый (б. пятнистый) - вітамін С, кумарини, вищі аліфатичні вуглеводні, ефірна олія, лігнани, флавоноїди, жирна олія; харчова [69].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: Закарпатська обл. рідко, гірські райони Криму (верхній і середній лісовий пояси) [55]. В букових і ялинових лісах, на галявинах, по вогких заболочених місцях. -, 3, 4.

Ch. bulbosum L. – б. бульбистий - б. клубненосный - ефірна олія, вітаміни, кумарини, флавоноїди, вуглеводи, жирна олія; харчова [69].

Сировина: бульби, листя.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Рівненська, Київська обл. - розсіяно; в Лісостепу - спорадично чи зрідка [40]; Гірський Крим - зрідка [55]. В лісах, чагарниках. -, 3, 4.

Ch. prescottii DC. - б. Прескотта – б. Прескотта - вуглеводи, кумарини, флавоноїди; медонос [69].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: Житомирська, Київська, Полтавська, Сумська обл. - спорадично; Харківська, Луганська обл. - часто [40]; Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Донецька, Запорізька обл - розсіяно. На галявинах, в чагарниках. -, 4.

Ch. temulum L. - б. п'янкий – б. опьяняющий - ефірна олія, флавоноїди; отруйна [69].

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: лісові і лісостепові райони - спорадично чи часто, в Степу - зрідка; гірські райони Криму - звичайно [55]. В листяних лісах, чагарниках, іноді як бур'ян. +, 3, 4.

Cicuta virosa L. - цикута отруйна - цикута ядовитая, вех ядовитый - ефірна олія, стероїди, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, поліацетиленові сполуки, вітамін С, жирна олія; болезаспокійлива, протипухлинна, антибактеріальна; при ревматизмі, пухлинах, ішіасі, дерматозах, епілепсії [69], отруйна рослина.

Сировина: корені, кореневища, надземна частина.

ПСТ: Полісся, північні лісостепові райони - спорадично чи рідко; Миколаївська, Херсонська обл. - рідко; Луганська обл. - виключно в долині Сіверського Дінця [40]. В сирих чагарниках, на мулистих берегах річок і озер, біля канав. -, 3, 4.

Conioselinum tataricum Hoffm. - свистуля татарська – гирчовник татарский - ефірна олія, кумарини, флавоноїди; болезаспокійлива; застосовують при дисменореї, інсультах, при хронічних колітах, ентероколітах; інсектицид [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: Тернопільська, Вінницька, Сумська, Полтавська обл. - рідко [19]. В лісах, на заплавних луках, у високотрав'ї. -, 5.

Conium maculatum L. - болиголов плямистий – болиголов пятнистый - вуглеводи, алкалоїди, органічні кислоти, ефірна олія, флавоноїди, антоціани, азотовмісні сполуки, вітаміни С, каротин, кумарини, жирна олія; болезаспокійлива, седативна, протиастматична, протиракова, протисудомна, гемостатична; при шлункових і кишкових кольках, анурії, анемії, дисменореї, поллюціях; плоди для лікування епілепсії, серцево-судинних захворюваннях, раку шкіри [69], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина, плоди.

!. ПСТ: вся Україна, в Криму переважно передгірні та гірські райони. Керченський п-ів. На сирих забур'янених місцях, пасовищах, смітниках, зрідка на узліссях, біля лісосмуг, в чагарниках. +, 2-4

Coriandrum sativum L. - коріандр посівний – кориандр посевной - жовчогінна, антисептична, сокогінна, стимулююча, відхаркувальна, вітрогінна, стимулююча апетит, спазмолітична, при хворобах шлунка, порушенні обміну речовин, неврастенії, циститах, метеоризмі, шкірних хворобах [69], входить до складу протигемороїдального збору [78].

Сировина: стебла (кінза), плоди.

ПСТ: в культурі; як здичавілий біля житла, посівів, на перелогах.

Crithmum maritimum L. - критмум морський – критмум морской - ефірна олія, поліацетиленові сполуки, флавоноїди, кумарини, жирна олія, жирні кислоти; діуретична, антигельмінтна, протицинготна [69].

Сировина: листя

ПСТ: АР Крим(південний берег) [55]. Кам'янисті пляжі по березі моря. -, 3, 4.

Daucus carota L. - морква дика – морковь дикая - ефірна олія, флавоноїди, поліацетиленові сполуки, феноли, кумарини, антоціани, стероїди, органічні кислоти, жирна олія; жовчогінна, послаблююча, діуретична, протипухлинна, антигельмінтна, абортивна, медонос; при сечокам'яній хворобі, злоякісних пухлинах, метеоризмі [69].

Сировина: плоди (насіння).

!. ПСТ: вся Україна. На полях, перелогах, біля доріг, узлісся лісокультур, терикони, схили, луки. чагарники. +, 1-4.

D. sativus (Hoffm.) Roehl. – м. посівна – м. посевная - в коренеплодах: каротиноїди (до 25 мг\%), вітаміни: B_1, B_2, B_3,B_6, К, РР, Д, Е, фолієва, аскорбінова і пантотенова кислоти, флавоноїди, біотин, лецитин, стероли, пектини, вуглеводи, клітковина, макро- і мікроелементи: калій, кальцій, залізо, марганець. мідь, бром, селен, цинк, нікель, йод; рекомендують при авітамінозах, інфаркті міокарда, втомі сітківки очей, зниженні функції щитовидної залози, хронічних поліартритах, жовчокам'яній і сечокам'яній хворобі, а також як вітамінний та імуностимулюючий засіб [46].

Сировина: коренеплоди.

ПСТ: культивований вид.

Echinophora sibthorpiana Guss. - колючконос Сібторпа – колюченосник Сибторпа - дубильні речовини, кумарини, ефірна олія; детоксикаційна, застосовують при наривах[69].

Сировина: плоди (насіння).

ПСТ: АР Крим (південний берег) - рідко [69]. Кам'янисті і лесові схили, перелоги, галечники. -, 5.

Eryngium campestre L. - миколайчики польові – синеголовник полевой - вуглеводи, сапоніни, дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, кумарини, ефірна олія, вітаміни, флавоноїди, жирна олія; діуретична, лактогенна, антибактеріальна, спазмолітична; при хворобах органів дихання, асциті, анурії, аменореї, сечо- і жовчокам'яній хворобах, скрофульозі [69].

Сировина: корені

!. ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська обл. - розсіяно; Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька, Донецька обл., АР Крим звичайно [40, 55]. На відкритих сухих схилах, перелогах, в лісосмугах, чагарниках, в різнотравних, різнотравно-ковилових степах. +, 3, 4

E. maritimum L. - м. приморські – с. приморский - вуглеводи, органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, флавоноїди, кумарини, жирна олія, жирні кислоти; діуретична, знеболююча; застосовують при асциті, ниркокам'яній хворобі, нефриті, олігурії, туберкульозі легень, жовтусі, захворюваннях шкіри; спазмолітична, лактогенна, протизапальна, харчова; декоративна рослина [69].

Сировина: надземна частина, корені.

ПСТ: в літоральній смузі Чорного та Азовського морів, від гирла р. Дунаю біля Вилкова й до Маріуполя [40, 55]. По берегах морів, на піскуватих і кам'янистих місцях. -, 4.

E. planum L. - м. плоскі – с. плосколистный - ефірна олія, вуглеводи, органічні кислоти, сапоніни, тритерпеноїди, флавоноїди, дубильні речовини, кумарини, жирна олія; протизапальна, відхаркувальна, діуретична, потогінна, детоксикаційна, седативна [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл.; Прикарпаття зрідка [8]; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - розсіяно; в лісостепових районах - спорадично. На прилісових луках, в чагарниках, на лучно-степових схилах, степах, перелогах. -, 3, 4.

Falcaria vulgaris Bernh. - різак звичайний - резак обыкновенный - ефірна олія, вітамін С, каротин, поліацетиленові сполуки, кумарини, флавоноїди, органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти, жирна олія; діуретична, гемостатична, ранозагоювальна, антибактеріальна; при пониженій кислотності, шлункових кольках [69].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: вся Україна за винятком Карпат і крайнього півдня [100]. Сухі схили, узбіччя, бур'ян на полях, степах. +, 3- 5.

Ferula caspica M. Bieb. - ферула каспійська – ферула каспийская - ефірна олія, кумарини: антигельмінтна, детоксикаційна; отруйна рослина [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська [40], Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - спорадично; АР Крим (Присивашшя), Керченський п-ів [55]. На степових солонцях, глинистих і солонцюватих схилах. -, 4.

Ferulago galbanifera (Mill.) W.D.J. Koch - ферульник шишкоягодоносний - ферульник шишкоягодоносный - кумарини, флавоноїди, ефірна олія, жирна олія, жирні кислоти; при родах, жіночих хворобах, судомах; абортивна, болезаспокійлива [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Черкаська, Одеська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Харківська, Кіровоградська, Луганська, Дніпропетровська обл. - розсіяно. Чагарники, розріджені (частіше соснові) ліси, степи, вапнякові схили. -, 4.

F. sylvatica (Besser) Rchb. - ф. лісовий – ф. лесной - кумарини, флавоноїди [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: Чернівецька обл. - рідко; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Черкаська обл. - спорадично. В дубових або іноді грабових лісах, в заростях чагарників. –, 4.

Foeniculum vulgare Mill. - фенхель звичайний – фенхель обыкновенный - ефірна олія, жирна олія, органічні кислоти, похідні флавону, слиз, терпеноїди, кумарини [109]; спазмолітична, протирвотна, лактогінна, вітрогінна, відхаркувальна, сечогінна; при метеоризмі, для поліпшення функцій кишечника, при бронхітах, бронхіальній астмі. Спастичних колітах, жовчокам'яній хворобі: харчова рослина [69].

Сировина: плоди (насіння).

ПСТ: рідко як здичавілий, звичайно в культурі.

Heracleum carpaticum Porcius - борщівник карпатський – борщевик карпатский - кумарини; медонос [69].

Сировина: надземна частина, плоди.

РП: Карпати - рідко, Закарпатська обл. [102]. На скелях в альпійському і субальпійському поясах. ***, 3, 4.

H. ligusticifolium M. Bieb. - б. лігустиколистий – б. лигустиколистный - кумарини [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: АР Крим(гірські райони Криму) рідко [55]. Кам'янисті, вапнякові осипи, біля скель. -, 4.

H. mantegazzianum Somm. et Levier – б. Мантегацці – б. Мантегацци - листя – кумарини; плоди – ліпіди, вищі жирні кислоти; свіже листя при контакті зі шкірою може викликати опіки [64]

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: Як заносний вид майже по всій Україні спорадично, частіше в лісових районах. Вздовж річок, біля канав, серед чагарників. -, 3, 4.

H. palmatum Baumg. - б. пальчастий – б. пальчатый - кумарини; медонос [69].

Сировина: плоди.

ПСТ: В Карпатах, рідко [8]. Галявини в субальпійському поясі, високотравні луки, букові ліси -, 4.

H. pubescens (Hoffm.) M. Bieb. - б. пухнастий – б. пушистый - ефірна олія, кумарини: антибіотична [69].

Сировина: плоди.

ПСТ: Крим, одиничні місцезнаходження в південних районах [55]. Сирі долини річок в нижньогірському поясі, адвентивний вид. -, 5.

H. sibiricum L. - б. сибірський - б. сибирский - кумарини, вітаміни, ефірна олія, жирна олія; антисептична, протизапальна, седативна, ранозагоювальна, фарбувальна, медонос; при епілепсії, диспепсії, колітах, респіраторних інфекціях; зовн. – при дерматозах, зубному болю, протитрихомонадний засіб [69].

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: Західні поліські райони - звичайно; Карпати - на південному сході [8]; на Лівобережжі, в Лісостепу та гірських районах Криму – спорадично [55]; Луганська, Донецька обл. – звичайно [40]. В степових районах - зрідка. Чагарники, забур'янені місця, поруби, заплавні луки, біля ставків, доріг, закинутого житла. +, 2-4.

H. sphondylium L. - б. європейський – б. европейский - вуглеводи, ефірна олія, кумарини, антоціани, флавоноїди; вищі аліфатичні вуглеводні; застосовують при епілепсії, бронхіальній астмі, гастритах, ентеритах, диспепсії, дерматомікозах; фунгіцидна, харчова [69].

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Львівська обл. На луках, серед чагарників. -, 3, 4.

H. stevenii Manden. - б. Стевена – б. Стевена - ефірна олія, кумарини; фарбник, приправа [69].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: Гірський Крим - спорадично. На відкритих кам'янистих схилах, яйлах, осипах, по берегах ручаїв в поясі букових і соснових лісів [55]. -, 3, 4.

Laser trilobum (L.) Borkh. - лазурник трилопатевий – лазурник трехлопастный - сесквітерпеноїди, феноли, дубильні речовини, кумарини, ефірна олія, вітаміни, флавоноїди; гіпотензивна, антибактеріальна, стимулююча; при респіраторних захворюваннях, хворобах кишечника; харчова, косметична, декоративна [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: Закарпатська, Хмельницька, Рівненська, Вінницька Кіровоградська обл. - рідко; Дніпропетровська, Донецька обл., гірські райони Криму [40, 55]. В чагарниках, в дубових, дубово-грабових лісах, на галявинах, вапнякових схилах. -, 4, 5.

Laserpitium alpinum Waldst. et Kit - стародуб альпійський – гладыш альпийский - терпеноїди, сесквітерпенові лактони, кумарини, жирна олія [69].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: Івано-Франківська, Закарпатська обл. На гірських луках, кам'янистих схилах, у криволіссі в субальпійському і альпійському поясі до 1850 м н.р.м. [102]. -, 3, 4.

L. hispidum M. Bieb. – с. щетинистий - г. щетинистоволосистый - ефірна олія, флавоноїди, поліацетиленові сполуки; кумарини; діуретична; антибактеріальна, джерело гераніолу [69].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька обл., гірські райони Криму [40, 55]. На вапнякових схилах, в лісах, серед чагарників. -, 4.

L. latifolium L. - с. широколистий – г. широколистный - ефірна олія, гіркоти, кумарини; застосовують при виразці шлунку, серцевих хворобах, туберкульозі легень, захворюваннях печінки, зубному болю, дерматомікозах; послаблююча, загальнозміцнююча, тонізуюча, болезаспокійлива, сечогінна [69].

Сировина: корені, плоди (рідко).

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, західні лісостепові райони; південна частина Правобережного та Західного Полісся - часто. Зрідка в Лівобережному Лісостепу. Ліси, чагарники. -, 3, 4.

L. prutenicum L. - с. пруський – г. прусский - терпеноїди, поліацетиленові сполуки, сесквітерпени, флавоноїди, ефірна олія; діуретична; при шкірних хворобах [69].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: лісова та північні райони лісостепової зони - спорадично; Донецька обл. - рідко [40]. В мішаних, хвойних лісах, чагарниках. -, 4.

Levisticum officinalis W.D.J. Koch - любисток лікарський – любисток лекарственный - ефірна олія, смоли, ангелікова кислота, фурокумарини; сечогінна, антибактеріальна, застосовують при набряках, циститі, пієлонефриті, хворобах серця, дихальних шляхів, подагрі, ревматизмі, шлунково-кишкових та нервових захворюваннях, тонізуюча, для укріплення волосся [69]; екстракт коренів входить до препарату "Канефрон", який застосовують при хронічних захворюваннях нирок [78], отруйна рослина.

Сировина: листя, корені.

ПСТ: вся Україна. В садах та парках.

Ligusticum mutellina (L.) Crantz – лігустик мутеліновий – лигустик мутелиновый - флавоноїди, ефірна олія; при хворобах печінки, нирок, сечового міхура, метеоризмі, гострих респіраторних захворюваннях [69].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: Карпати. Альпійські, субальпійські луки, узлісся, в чагарниках. -, 3, 4.

Oenanthe aquatica (L.) Poir. - омег водяний – омежник водяной - флавоноїди, ефірна олія, феноли, кумарини, жирна олія; відхаркувальна, діуретична, потогінна, болезаспокійлива; при фурункульозі, бронхітах, пневмонії, респіраторних захворюваннях, бронхіальній астмі; отруйна [69].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: майже вся Україна, крім ПС і Криму (окремі локалітети). Береги водойм, вогкі луки, болота. +, 3, 4.

O. pimpinelloides L. - о. бедренцевий – о. бедренцевидный - поліацетиленові сполуки, флавоноїди, феноли і їх похідні, жирна олія, жирні кислоти; харчова, діуретична [69].

Сировина: корені.

ПСТ: на вогких місцях в горах Криму - рідко [55]. -, 5.

O. silaifolia M. Bieb. - о. морківнолистий – о. морковниколистный - поліацетиленові сполуки, флавоноїди, жирна олія [69].

Сировина: корені.

ПСТ: Закарпатська, Чернігівська, Черкаська, Миколаївська, Одеська обл. - спорадично; степовий Крим, ПБК спорадично [55]. Болота, вогкі луки, біля води. -, 4, 5.

Orlaya daucoides (L.) Greuter - орлайя моркв'яна – орлайя морковная - ефірна олія, флавоноїди [69].

Сировина: плоди.

ПСТ: АР Крим. На Тарханкуті та Керченському п-ві, в горах [19]. На забур'янених місцях, в горах. -, 4, 5.

O. grandiflora (L.) Hoffm. - о. великоквіткова – о. крупноцветковая - поліацетиленові сполуки, флавоноїди, ефірна олія, жирна олія, жирні кислоти; діуретична [69].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: АР Крим (передгір'я та ПУК) [55] - часто; в Закарпатті, передгір'ї, рідко [19]. Сухі схили, узбіччя доріг. -, 3, 4.

Palimbia salsa (L.f.) Besser - палімбія солончакова – палимбия солончаковая - ефірна олія [69].

Сировина: насіння

ПСТ: правобережні й лівобережні лісостепові та степові райони - поодинокі місцезнаходження. На солонцях, в степах. -, 4.

Pastinaca sylvestris Mill. - пастернак дикий – пастернак дикий - кумарини, сапоніни, ефірна олія; протипухлинна [69].

Сировина: корені.

ПСТ: Майже вся Україна, розсіяно чи спорадично; рідко в ПС [6], не наводиться для Криму [55]. Прилісові луки, галявини, вигони, біля лісосмуг вздовж доріг. +, 3, 4.

P. sativa L. - п. посівний – п. посевной - фурокумарини, поліацетиленові сполуки, флавоноїди, жирна олія, ефірна олія; дія спазмолітична, фотосенсибілізуюча, капілярозміцнююча; при хронічній коронарній недостатності, ниркових і шлунково-кишкових захворюваннях [78].

Сировина: плоди (насіння), коренеплоди (харч.).

ПСТ: вся Україна. Культивується.

P. umbrosa Steven ex DC. - п. тіньовий – п. теневой - ефірна олія.

Сировина: плоди (насіння), коренеплоди (харч.).

ПСТ: В Криму часто на Керченському п-ві, в горах (нижній і середній лісовий пояс) [18]. -, 4.

Petroselinum crispum (Mill.) A.W. Hill. – петрушка кучерява (городня)– петрушка кудрявая - ефірна олія (у всіх органах, найбільше в плодах і листках (7-10%), головними компонентами якої є фенілпропаноїди апіол та міристицин. Апіол має сильний спазмолітичний ефект, який перевищує за силою дії наявні спазмолітики існуючих нині лікарських засобів (наприклад: активність папаверину – більше в 50 разів) [46]. У плодах міститься також до 22% жирної олії, кверцетин. В листках – інулін, флавоноїдні глікозиди, каротиноїди, фолієва кислота, вітаміни B_1, B_2, К, РР, Р, С, багато сірки, калію, марганцю та 17 інших мікроелементів. Біологічно активні сполуки петрушки покращують роботу ендокринної та серцево-судинної систем, регулюють обмін речовин, проявляють сечогінну дію, стимулюють роботу нирок, нормалізують роботу надниркових і щитовидної залоз, зміцнюють капіляри.

Сировина: насіння, зелень, корені.

ПСТ: культивований вид.

Peucedanum arenarium Waldst. et Kit. (P. borystenicus Klok. ex Schischk.) - смовдь піскова – горичник песчаный - кумарини, флавоноїди; кардіотична (розширює коронарні судини) [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: Київська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Миколаївська, Хмельницька обл. - розсіяно. На галявинах, прирічкових пісках, узліссях степових сосняків, піщаних ґрунтах. -, 4.

P. carvifolia Vill. - с. кминолиста – г. тминолистный - флавоноїди, кумарини; харчова [69].

Сировина: корені

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька (в півн. ч.), Черкаська Вінницька обл. (в півд. ч.); Харківська (на півночі), Полтавська, Сумська обл. (в півд.-сх. ч.) - спорадично; Луганська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська обл. - зрідка. В світлих лісах, на сирих луках, в заростях чагарників. -, 4.

P. cervaria (L.) Lapeyr. - с. оленяча – г. олений - вуглеводи, вищі аліфатичні вуглеводні, ефірна олія, кумарини, вищі жирні кислоти, флавоноїди; застосовують при хворобах шлунково-кишкового тракту, подагрі, жовтусі, діуретична, антибактеріальна [69].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. - рідко; Полісся - звичайно; Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Черкаська обл. - звичайно; Полтавська, Сумська обл. - рідко. На лісових галявинах і серед чагарників. -, 4.

P. latifolium DC. - с. широколиста – г. широколистный - ефірна олія, флавоноїди [69].

Сировина: листя.

ПСТ: Степові і південні лісостепові райони. Солонці, солонцюваті луки, піщані степи. -, 4.

P. lubimenkoanum Kotov (P. alsaticum auct. non L.) – с. Любименко – г. Любименка - ефірна олія, вуглеводи, флавоноїди, кумарини; антибактеріальна, при гастралгіях [69].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Волинська, Київська, Чернігівська обл. - рідко; в лісостепу та Степу – звичайно; в передгір'ї та на південному узбережжі Криму. В лісах, чагарниках, ковилових, типчаково-ковилових, чагарникових степах. -, 4.

P. oreoselinum (L.) Moench - с. гірська – г. горный - ефірна олія, терпеноїди, кумарини, флавоноїди, жирні кислоти, жирна олія; жовчогінна, тонізуюча, спазмолітична, діуретична, антисептична; при спастичних колітах, дискінезії жовчних шляхів, хронічній коронарній недостатності, інфекційних хворобах очей [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: Карпати (до верхнього лісового поясу); Полісся, північні лісостепові райони - звичайно [40]. В південній частині - рідко. В світлих соснових і сосново-дубових лісах, на пісках. +, 3, 4.

P. ruthenicum M. Bieb. - с. руська - г. русский - ефірна олія, кумарини, жирна олія, терпеноїди, флавоноїди; відхаркувальна, протизапальна, болезаспокійлива; при гострих респіраторних інфекціях, ревматизмі, безсонні [69]; фурокумарини з коренів використовують при лікуванні злоякісних новоутворень, вітіліго [100].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська обл.; Дніпропетровська обл. в півн. і півн.-східн. ч. - звичайно до долини р. Самари [40]; Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Одеська обл. - зрідка; гірські райони Криму [18]. На схилах, кам'янистих відслоненнях, узліссях дубових лісів, чорноземних степах, солонцюватих луках, сухих схилах. -, 4.

P. tauricum M. Bieb. - с. кримська – г. крымский - вуглеводи, сапоніни тритерпенові, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, сапоніни, кумарини, ефірна олія [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: АР Крим (переважно передгірні та гірські райони) [18]. Сухі степові схили, вапняки, серед чагарників. -, 4.

Physocaulis nodosus (L.) W.D.J. Koch. - здутостебловик вузлуватий – вздутостебельник узловатый - ефірна олія, поліацетиленові сполуки, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; овочева [69].

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: передгірні та гірські райони Криму [55]. Під скелями, в тінистих місцях, чагарниках, на смітниках. -, 3, 4.

Physospermum cornubiense (L.) DC. - фізосперм корнубійський - вздутосемянник корнубийский - ефірна олія, флавоноїди, глікозиди [69].

Сировина: плоди.

ПСТ: Луганська, Донецька обл. - рідко [40]; гірські райони Криму [55]. В лісах (частіше соснових), чагарниках, на вапнякових відслоненнях. *, 4.

Pimpinella lithophila Schischk. (P. tragium Vill. s.l.)- бедринець каменелюбний – бедренец камнелюбивый - ефірна олія, терпеноїди, флавоноїди, кумарини, жирна олія [69].

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: по всьому Криму, частіше на яйлах [55]. Вапнякові скелі, відслонення, щебенисті схили, осипи. +, 3, 4.

P. major (L.) Huds. - б. великий – б. большой - вуглеводи, ефірна олія, терпеноїди, поліацетиленові сполуки, феноли і їх похідні, кумарини, флавоноїди; застосовують при сечокам'яній хворобі. відхаркувальна, збуджує апетит, при кон'юктивітах, стоматитах, гінгівітах; харчова, лактогенна [69].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Житомирська, Тернопільська, Вінницька. Хмельницька обл.: рідко. Серед чагарників, по узліссях, на галявинах і луках, зрідка. -, 4, 5.

P. peregrina L. - б. іноземний – б. иноземный - терпеноїди, кумарини, ефірна олія, флавоноїди. жирна олія, жирні кислоти; аналогічно Pimpinella saxifraga L. [69]

Сировина: корені, листя.

ПСТ: АР Крим. На зрошуваних ділянках, перелогах, в садах, чагарниках, бур'ян. -, 4.

P. saxifraga L. – б. ломикаменевий – б. камнеломковый - вуглеводи, ефірна олія, терпеноїди, феноли, кумарини, вітаміни, флавоноїди, жирна олія; відхаркувальна, гемостатична, діуретична, потогінна, болезаспокійлива, антисептична, протипухлинна, гіпотензивна, медонос; при респіраторних захворюваннях, ларингітах, бронхіальній астмі, гастритах, сечокам'яній хворобі, асциті, подагрі, енурезі [69].

Сировина: корені, листя.

!. ПСТ: вся Україна, в Криму - рідко [55]. На схилах, в чагарниках, біля доріг, на перелогах. у мішаних світлих лісах. +, 3, 4.

P. titanophila Woronow - б. вапнолюбний – б. известняковолюбивый - ефірна олія [100].

Сировина: корені.

ПСТ: лісостепові та степові райони - спорадично чи рідко. На кам'янистих, вапнякових. крейдяних схилах, галявинах в соснових лісах, рідко [40]. *, 4.

Pleurospermum austriacum (L.) Hoffm. - плеуросперм австрійський – плеуросперм австрийский - поліацетиленові сполуки, кумарини, флавоноїди [69].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. В передгір'ях рідко, частіше в горах [8] до 1750 м н.р.м. [102]. Листяні та хвойно-широколистяні ліси. На високотравних галявинах. -, 3, 4.

Prangos odontalgica (Pall.) Herrnst. et Heyn - прангос кривниковий – прангос зубчатковидный - кумарини, ефірна олія, флавоноїди; застосовують при дизентерії, зубному болі [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: АР Крим (Керченкький п-ів, Присивашшя) [19]; Запорізька, Херсонська, Миколаївська обл. - рідко. На сухих схилах, солонцях. -, 4, 5.

P. trifida (Mill.) Herrnst. et Heyn - п. трироздільний – п. трехраздельный - ефірна олія, кумарини, флавоноїди, жирна олія [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

РП: Гірський Крим, рідко [19]. На сухих вапнякових схилах, в світлих дубових і дубово-соснових лісах, на узліссях. **, 4.

Sanicula europea L. - підлісник європейський – подлесник европейский - органічні кислоти, сапоніни тритерпенові, азотовмісні сполуки, вітамін С, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, органічні кислоти, жирна олія; гемостатична; застосовують при туберкульозі легень, діареї, дизентерії, гематурії, анурії, лейкозах; потогінна, ранозагоювальна, фунгіцидна, антибактеріальна, антиексудативна; застосовують при респіраторних захворюваннях, захворюваннях шкіри [69].

Сировина: надземна частина, листя.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - звичайно; Волинська, Рівненська. Хмельницька. Тернопільська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - часто; Вінницька, Черкаська, Кіровоградська обл. - спорадично. На Лівобережжі рідко. Верхній і середній лісові пояси ГК, рідко [18]. В тінистих, листяних, рідко мішаних і хвойних лісах. +, 2-5.

Scandix pecten-veneris L. - скандикс гребінчастий – скандикс гребенчатый - ефірна олія, поліацетиленові сполуки, тритерпеноїди, кумарини, стероїди, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти: послаблююча, діуретична, відхаркувальна, протипухлинна, антибактеріальна [69]; сприяє відділенню мокроти.

Сировина: надземна частина, корені, плоди.

ПСТ: степовий, передгірний Крим, південний берег [18]. Як бур'ян у посівах, на перелогах. городах, узбіччі, сухих кам'янистих схилах. +, 4.

S. stellata Banks et Sol. - с. зірчастий – с. звездчатый - кумарини, флавоноїди; застосовують при респіраторних захворюваннях [69].

Сировина: надземна частина, корені, плоди.

ПСТ: АР Крим: Керченський п-ів, південний берег, рідко [19]. На сухих кам'янистих, дрібнощебенистих схилах, осипах, іноді як бур'ян у виноградниках, посівах. +, 4.

Selinum carvifolia (L.) L. - гірча кминолиста – гирча тминолистная - терпеноїди, флавоноїди, кумарини, ефірна олія, жирна олія; антибактеріальна [69].

Сировина: плоди.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття - в передгір'ях; Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська обл. - спорадично; в північних і західних лісостепових районах на північ від лінії Жмеринка-Немирів-Сміла-Чигирин, на півдні - рідко. Галявини, вогкі луки, світлі хвойні і мішані ліси, узлісся. -, 4.

Seseli annuum L. - жабриця однорічна – жабрица однолетняя - флавоноїди, кумарини; при дерматозах різної етіології [69].

Сировина: корені

ПСТ: Прикарпаття – рідко в північній частині [8]; Полісся та Лісостеп - спорадично чи розсіяно. На галявинах, в розріджених соснових і дубових лісах, на сухих схилах, лучно-степових ділянках. -, 3, 4.

S. campestre Besser – ж. рівнинна – ж. равнинная - кумарини, вуглеводи, ефірна олія [69].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: південні поліські та лісостепові райони - звичайно; Луганська, Донецька обл. - по всій території [40]; південні лісостепові та степові райони - спорадично. Степи, вапнякові відслонення, піски. -, 4.

S. dichotomum Pall. ex M. Bieb - ж. вільчаста – ж. вильчатая - кумарини, ефірна олія [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: АР Крим(переважно на південному березі, рідше в передгір'ях і поясі букових лісів) [18]. В заростях яловцю, на вапнякових відслоненнях, осипах, в соснових лісах. -, 4.

S. gummiferum Pall. ex Smith - ж. камеденосна – ж. камеденосная - поліацетиленові сполуки, кумарини, вуглеводи, флавоноїди [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: Крим: передгір'я, гірські райони [18]. Кам'янисті осипи, під скелями, вапнякові відслонення. -, 3, 4.

S. hippomarathrum Jacq. - ж. кінська – ж. конская - терпеноїди, поліацетиленові сполуки, гетероциклічні сполуки, кумарини; застосовують при метеоризмі, детоксикаційна [69].

Сировина: корені.

ПСТ: Київська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька обл. (по Дністру та притоках) [19]. На піщаних і вапняково-кам'янистих місцях. -, 4.

S. lehmannii Degen - ж. Лемана – ж. Лемана - ефірна олія, кумарини; протипухлинна [69].

Сировина: корені.

ПСТ: АР Крим: на яйлі та в поясі букових лісів, рідко [55]. На кам'янистих відслоненнях, щебенистих осипах, галечниках. -, 4.

S. libanotis (L.) W.D.J. Koch (Libanotis montana Crantz)– ж. гірська – ж. горная - ефірна олія, поліацетиленові сполуки, кумарини, вуглеводи, вітамін С, флавоноїди, жирна олія; ранозагоювальна, антибактеріальна, діуретична, медонос; застосовують при пропасниці, спазмах, білях, зубному болі, хворобах шлунково-кишкового тракту, респіраторних інфекціях [69].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: Карпати (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька обл.) [8]. Субальпійські луки, в соснових і мішаних лісах, чагарниках до субальпійського поясу. -, 4.

S. pallasii Besser - ж. Паласа – ж. Палласа - ефірна олія, поліацетиленові сполуки, кумарини, флавоноїди [69].

Сировина: корені.

ПСТ: Закарпатська, Вінницька, Миколаївська, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Дніпропетровська обл. На кам'янистих схилах, осипах, відслоненнях гранітів і вапняків. -, 4.

S. peucedanoides (M. Bieb) Koso-Pol. - ж. смовделиста – ж. горичниколистная - кумарини, ефірна олія; кормова [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: Донецька обл. [40]. Серед чагарників, в дубових і соснових лісах, по узліссях, луках. *, -, 4.

S. tortuosum L. - ж. звивиста – ж. извилистая - кумарини, вуглеводи, ефірна олія, ароматичні сполуки, флавоноїди; застосовують при метеоризмі; детоксикаційна, кардіотонічна, протиаритмічна, антигельмінтна; застосовують при стенокардії, асциті, дисменореї [64, 69].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: лісостепові та степові райони України, АР Крим. Ковилово-різнотравні степи, порушені, кам'янисті та лесові схили, піщані узлісся, лучно-степові ділянки, зрідка як бур'ян у садах, біля полів. лісосмуг. -, 4.

Siella erecta (Huds.) M. Pimen. (Berula erecta (Huds.) Coville) - сієла пряма – сиелла прямая - вуглеводи, ефірна олія, кумарини, флавоноїди, жирна олія; діуретична, стимулююча, протицинготна, отруйна (корені) [69].

Сировина: листя, корені.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - спорадично; Тернопільська, Волинська, Житомирська, Київська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська обл. - розсіяно; Донецька, Луганська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька обл., АР Крим - рідко. По берегах водойм. В стоячих і повільнотічних водах. -, 3, 4.

Silaum silaus (L.) Schinz et Thell. - морківник лучний – морковник луговой - кумарини, терпеноїди, ефірна олія, флавоноїди, жирна олія; протипухлинна [69].

Сировина: корені.

ПСТ: Лісостеп, Степ - рідко. Лучно-степові ділянки, солонцюваті луки. -, 3, 4.

Sium latifolium L. - вех широколистий - поручейник широколистный - поліацетиленові сполуки, кумарини, флавоноїди, ефірна олія, жирна олія, вищі аліфатичні вуглеводні; стимулююча, діуретична, протицинготна; медонос, отруйна [69].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: майже вся Україна, крім Карпат та Криму. Береги водойм, стоячі та малопротічні водойми. болота. +, 3, 4.

S. sisaroideum DC. - в. сизаровидний - п. сизаровидный - поліацетиленові сполуки, ефірна олія, жирна олія; діуретична, протицинготна. антибактеріальна; при розладах травлення, респіраторних захворюваннях [69].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна, крім Карпат та Полинового Степу. Сирі, болотисті місця. +, 3, 4.

Smyrnium perfoliatum L. - смірній пронизанолистий – смирния пронзеннолистная - флавоноїди, ефірна олія, жирна олія, жирні кислоти; протицинготна, застосовують при бронхіальній астмі, метеоризмі [69].

Сировина: корені.

ПСТ: Гірський Крим [18]. В дубово-соснових, букових і дубових лісах, тінистих ущелинах, біля скель. -, 3, 4.

Tordylium maximum L. - торділій великий – тордилиум крупный - поліацетиленові сполуки, кумарини, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; харчова [69].

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: Тернопільська, Одеська обл. - зрідка; Гірський Крим - звичайно [55].

На горбах, біля доріг, на узліссях. Біля лісосмуг, як бур'ян в посівах. -. 4.

Torilis arvensis (Huds.) Link - ториліс польовий – торилис полевой - вуглеводи, поліацетиленові сполуки, флавоноїди, антоціани, ефірна олія, кумарини, жирна олія, жирні кислоти [69].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: Хмельницька обл. - рідко [19], Одеська, Миколаївська обл. - розсіяно; майже по всьому Криму [55]. На полях, схилах, на кам'янистих місцях, біля доріг, як бур'ян у садах, лісосмугах, на городах. -, 3, 4.

T. japonica (Houtt.) DC. – т. японський - т. японский – флавоноїди, сапоніни, флавоноїди, ефірна олія, жирна олія; в'яжуча, протизапальна, тонізуюча, спазмолітична, протипухлинна [69].

Сировина: плоди.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття, Полісся, Лісостеп, Степ - розсіяно чи спорадично; майже по всьому Криму [55]. Поруби, узлісся, чагарники, біля доріг, перелоги. -, 3, 4.

T. leptophylla (L.) Rchb. - т. тонколистий – т. тонколистный - антоціани, ефірна олія, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; харчова, діуретична [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (передгір'я та південний берег рідко) [55]. Забур'янені місця, узлісся. -, 4, 5.

T. nodosa (L.) P. Gaertn. - т. вузлуватий – т. узловатый - поліацетиленові сполуки, флавоноїди, антоціани, жирна олія, жирні кислоти [69].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (Керченський п-ів, ГК, ПБК) - рідко. Забур'янені місця [55]. -, 3, 5.

T. ucrainica Spreng. - т. український – т. украинский - флавоноїди [69].

Сировина: листя.

ПСТ: Хмельницька, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Донецька обл. [19, 40]. На кам'янистих місцях, рідко. *, -, 4,5.

Trinia glauca (L.) Dumort. - трінія сиза – триния сизая - вуглеводи, флавоноїди, поліацетиленові сполуки, кумарини [69].

Сировина: корені, плоди.

ПСТ: АР Крим, звичайно [19]. На степових кам'янистих схилах, узліссях соснових, дубових лісів. -, 4.

T. hispida Hoffm. - т. щетиниста – т. щетиноволосистая - ефірна олія[69].

Сировина: плоди.

ПСТ: Луганська, Донецька обл. - спорадично [40]; по всьому Криму [55]. По степах, степових схилах і кам'янистих відслоненнях. -, 3, 4.

Turgenia latifolia (L.) Hoffm. - тургенія широколиста – тургения широколистная - флавоноїди, ефірна олія, кумарини, жирна олія; діуретична [69].

Сировина: пагони.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. [40]; Запорізька, Херсонська, Миколаївська обл. - розсіяно; майже по всьому Криму [55]. Адвентивний вид. Схили, узлісся, поля, насипи, біля доріг, житла. -, 4.

VIBURNACEAE

Viburnum opulus L. - калина звичайна – калина обыкновенная - вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, сапоніни, флавоноїди, ефірна олія, дубильні речовини, тритерпеноїди, вітаміни, іридоїди, катехіни, кумарини, лейкоантоціани, лігнін, антоціани, органічні кислоти, жирні кислоти, жирна олія; гемостатична, спазмолітична, протизапальна, седативна, гіпотензивна, болезаспокійлива, кардіотична, блювотна, послаблююча, відхаркувальна, потогінна, в'яжуча, діуретична, ранозагоювальна, жовчогінна, тонізуюча, фарбувальна, медонос [66]; кора при маткових і гемороїдальних кровотечах, як в'яжучий і заспокійливий засіб; плоди – при атеросклерозі, гіпертонії, нервовому збудженні, спазмах судин, злоякісних пухлинах, шкірних захворюваннях; плоди з медом – при простудних захворюваннях, гіпертонічній хворобі; сік – при виразковій хворобі шлунка, набряках, зниженій кислотності шлунка, покращує апетит [100]; квітки в народній медицині при кашлі, застуді.

Сировина: кора, плоди, квітки.

І. ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - розсіяно; в Лісостепу рідко. Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - дуже рідко; гірські лісові райони Криму. В сирих лісах, чагарниках, біля ставків, в заплавних лісах; культивують. Лімітовані заготівлі кори загальним обсягом до 100 кг допустимі в Правобережному Поліссі, Лісостепу та Карпатах [49]. -, 4, 5, 6.

V. lantana L - к. цілолиста, гордовина – к. гордовина - дубильні речовини; застосовують при поносі, запаленні ротової порожнини, фарбувальна, медонос [66].

Сировина: плоди і кора.

ПСТ: Правобережжя України до Прикарпаття [8]; АР Крим (західні гірські райони) [18]; культивується. В лісах, чагарниках, на схилах. -, 4, 6.

SAMBUCACEAE

Sambucus ebulus L. - бузина трав'яниста - бузина травянистая - ефірна олія, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, вуглеводи, циклолітини, тритерпеноїди, стероїди, спирти, алкалоїди, катехіни, слиз, антоціани; діуретична, відхаркувальна, послаблююча, протипухлинна, потогінна, фарбувальна, медонос [66]; настій квіток і відвар коренів як протикашлевий засіб при захворюванні верхніх дихальних шляхів, захворюваннях нирок і сечового міхура [100].

Сировина: квітки, корені, надземна частина, плоди.

І. ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Рівненська, Тернопільська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська обл. - спорадично; Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - розсіяно; майже по всьому Криму. Поруби, чагарники, сирі забур'янені місця, біля житла, світлі ліси. +, 2- 4.

S. nigra L. - б. чорна – б. черная - вітаміни, антоціани, тритерпеноїди, іридоїди, вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, ефірна олія, флавоноїди, жирна олія; протипухлинна, послаблююча,

діуретична, блювотна, гіпотензивна, болезаспокійлива, протизапальна, гемостатична, потогінна, відхаркувальна, фарбувальна, харчова, медонос, фітонцидна, інсектицидна [66]; настій квіток для інгаляцій і полоскання при ларингіті, бронхіті, грипі; екстракт плодів – послаблююча дія; екстракт кори – потогінна, сечогінна, послаблююча; сік ягід при цукровому діабеті, гепатиті, виразковій хворобі шлунка [100].

Сировина: квітки, плоди, кора.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська обл. - розсіяно; Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл. - часто; Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. - розсіяно; Херсонська, Миколаївська, Запорізька обл. - часто вздовж Південного Бугу та Дніпра; АР Крим. Ліси, чагарники, поруби, біля житла. Основні запаси зосереджені в Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Волинській, Хмельницькій, Вінницькій, Київській, Черкаській, Полтавській, Сумській, Харківській та Донецькій областях [49]. +, 1- 5.

S. rasemosa L. - б. червона – б. красная - тритерпеноїди, іридоїди, дубильні речовини, стероїди, спирт, флавоноїди, жирна олія, вітаміни; потогінна, діуретична, послаблююча, блювотна, медонос [66].

Сировина: кора, листки, плоди.

ПСТ: Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька обл. - розсіяно, заходить у субальпійський пояс [102]; Тернопільська, Волинська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Рівненська, Вінницька, Черкаська обл. - часто; Полтавська, Сумська, Харківська обл. - зрідка; Дніпропетровська, Кіровоградська, Миколаївська обл. - рідко. Світлі ліси, чагарники, поруби, лісосмуги, лучно-степові схили. +, 4-6.

ADOXACEAE

Adoxa moschatellina L. - адокса мускусна – адокса мускусная - іридоїди, ефірна олія; спазмолітична, протизапальна [66].

Сировина: квітки, кореневища.

ПСТ: вся Україна, крім півд. Степу та Криму. В лісах, чагарниках на вогких місцях, щілинах скель. -, 4.

CAPRIFOLIACEAE

Linnaea borealis L. - лінnея північна – линнея северная - алкалоїди, дубильні речовини, кумарини; застосовують при респіраторних захворюваннях, захворюваннях шлунку, нервових захворюваннях, гіпотензивна, скріплююча; застосовують при артралгіях, ревматизмі, болезаспокійлива, застосовують при епілепсії, діареї, жіночих захворюваннях, варикозному розширенні вен, гіпотензивна, потогінна, діуретична, потогінна; декоративна рослина[66].

Сировина: гілки, плоди, листя, квітки.

РП: Карпати: в субальпійському поясі та у криволіссі, окремі локалітети [102]. На кам'янистих схилах, в затінених, заболочених місцях. **, 3, 4.

Lonicera caerulea L. - жимолость голуба – жимолость голубая - іридоїди, вітамін С, терпеноїди, флавоноїди, антоціани, лейкоантоціани [66].

Сировина: плоди.

ПСТ: Карпати на верхній межі лісу, альпійський і субальпійський пояси одиничні місцезнаходження [102]. У заростях криволісся, на кам'янистих схилах. *,-, 4,5.

L. caprifolium L. - ж. козолиста – ж. каприфолий - ефірна олія; антивірусна, діуретична, потогінна, відхаркувальна, болезаспокійлива, блювотна; застосовують при захворюваннях горла, алопеції; при бронхіальній астмі, діареї, медонос; декоративна рослина [66].

Сировина: листя, квітки, плоди.

ПСТ: вирощується в садах і парках, у Криму дичавіє.

L. nigra L. - ж. чорна – ж. черная - феноли і їх похідні, сапоніни тритерпенові; протитрихомонадна [66].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Карпати (КЛ, ПКЛ). В підліску ялинових і букових гірських лісів, на кам'янистих схилах, по берегах струмків. -, 4.

L. tatarica L. - ж. татарська – ж. татарская - сапоніни тритерпенові, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, вищі аліфатичні вуглеводні, вуглеводи; антибактеріальна, протитрихомонадна, медонос; декоративна рослина [66].

Сировина: гілки, кора.

!. ПСТ: у лісосмугах, садах і парках, вздовж доріг, натуралізується в лісонасадженнях.

L. xylosteum L. - ж. пухнаста – ж. пушистая - ефірна олія, іридоїди, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини; застосовують при екземах, фурункульозі, дерматомікозах, скрофульозі, пропасниці, судомах, спазмах, медонос; декоративна рослина [66].

Сировина: корені, плоди. гілки

ПСТ: Західне Полісся, Прикарпаття, західні лісостепові райони - зрідка. В Карпатах заходить в субальпійський пояс, у криволіссі [102]. В лісах, чагарниках. -, 3, 4.

VALERIANACEAE

Centranthus ruber (L.) DC. – центрантус червоний – центрантус красный - органічні кислоти, сапоніни, флавоноїди, іридоїди, жирна олія (нас.); протицинготна, антифунгіцидна, харчова [66].

Сировина: листя.

ПСТ: Крим: південнобережні райони. На кам'янистих схилах, як здичавілий. -, 4, 6.

Patrinia intermedia (Hornem.) Roem. et Schult. – патринія середня – патриния средняя – сапоніни, ефірна олія, дубильні речовини, алкалоїди; заспокійливий засіб, за лікувальною дією перевищує валеріану в 1,5- 2 р. [11].

Сировина: корені.

ПСТ: вирощують в спеціалізованих господарствах.

Valeriana dioica L. - валеріана дводомна – валериана двудомная - іридоїди, жирна олія [64].

Сировина: кореневища і корені.

РП: Чернівецька обл. (південно-західні райони) - рідко [8]. Сирі багнисті луки, береги річок, лісові галявини. **, 3.

V. grossheimii Worosch. - в. Гросгейма – в. Гроссгейма - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, ефірна олія, іридоїди, флавоноїди; дія аналогічна V. officinalis L. [66].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: передгірний і гірський Крим. В чагарниках та на лісових галявинах, рідко. -, 3, 4.

V. officinalis L. s.l. (incl. V. exaltata Mikan [233]) – в. лікарська – в. лекарственная - ефірна олія, азотовмісні сполуки, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти, іридоїди, вуглеводи, органічні кислоти, вітаміни; антибактеріальна, антифунгіцидна, седативна, заспокійлива, стимулююча, жарознижуюча, потогінна, діуретична, протиблювотна, антигельмінтна, детоксикаційна, спазмолітична, протисудомна, медонос; декоративна рослина [66]. Препарати валеріани використовуються в медицині як заспокійливий засіб при безсонні, нервовому збудженні, неврозах серцевосудиної системи, що супроводжується спазмами судин, при тахікардії, а також для лікування нейродермітів. Препарати валеріани: брикети кореневища з коренями, настоянка валеріани (Tinctura Valerianae), екстракт валеріани (Extractum Valerianae spissum), валокормід (Valocormidum), настій валеріани (Infusum Valerianae), кардіовален (Cardiovalenum). Валеріана входить до складу заспокійливого збору, конвалієво-валеріанових і камфорно-валеріанових крапель, крапель Зеленіна та інших компресних препаратів.

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: значно поширена на Поліссі, фрагментарно в Лісостепу, зрідка в північних степових районах, у Карпатах – до субальпійського поясу [72]. Заболочені луки, вододільні болота, заплавні чагарники. Заготівля сировини валеріани в природних умовах майже припинена внаслідок виснаження природних запасів та широкого культивування її в спеціалізованих господарствах (Сумська, Житомирська, Львівська, Полтавська, Кримська, Хмельницька області). Природні запаси сировини валеріани дозволяють вести контрольовану щорічну заготівлю коренів до 5-7 т [49]. У деяких областях для забезпечення стабільного запасу сировини валеріани створюють культурні плантації на малопридатних для сільського господарства землях [11]. При доброму догляді на таких плантаціях щорічно отримують до 45 ц/га сирих коренів валеріани. +, 2-4, 6.

V. rossica P. Smirn. - в. російська - в. русская - ефірна олія, іридоїди, органічні кислоти, флавоноїди, стероїди; застосовують аналогічно V. officinalis [66].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: Сумська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - спорадично чи рідко. На степах, суходільних луках, в чагарниках. -, 4.

V. sambucifolia J.C. Mikan - в. бузинолиста – в. бузинолистная - іридоїди [66]

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: Закарпаття, Карпати. По берегах річок, лісах, тінистих скелях. У горах підіймається до 1900 м н. р. м. [102]. -, 3, 4.

V. stolonifera Czern. (V. collina Wallr.) - в. пагононосна – в. побегоносная - ефірна олія, алкалоїди, глікозиди [13], вуглеводи, органічні кислоти, флавоноїди, іридоїди[64]; застосовують аналогічно V. officinalis.

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття, Лісостеп - спорадично, зрідка в Степу. На узліссях, галявинах соснових, дубових і грабових лісів, лучно-степових ділянках. –, 3, 4, 6.

V. wolgensis Kazak. – в. волзька – в. волжская - флавоноїди, жирна олія, вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, фенолкарбонові кислоти та їх похідні; аналогічно V.officinalis L. [66].

Сировина: кореневища і корені.

ПСТ: Донецька обл. - зрідка по Дінцю [40]. Заплавні луки і ліси. -, 3.

Valerianella locusta (L.) Laterr. - мласкавець колосковий, м. овочевий – валерианелла колосковая - вітамін С, флавоноїди, органічні кислоти, ефірна олія; протицинготна, седативна [66, 64].

Сировина: листя.

ПСТ: Житомирська, Вінницька, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська., Харківська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл. - розсіяно. По всьому Криму зрідка. Забур'янені місця, посіви, перелоги. -, 4.

DIPSACACEAE

Cephalaria transsylvanica (L.) Roem. et Schult - головачка трансільванська – головчатка трансильванская - іридоїди, тритерпеноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим. Степові, кам'янисті схили, в чагарниках, по канавах, у виноградниках. -, 4.

C. uralensis (Murray) Roem. et Schult - г. уральська – г. уральская - іридоїди, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісостепові, степові райони, АР Крим (переважно степові райони) [55] - спорадично. На щебенистих і вапнякових схилах, піщаних степах. -, 3, 4.

Dipsacus laciniatus L. - черсак розрізанолистий - ворсянка разрезная - алкалоїди, тритерпеноїди, іридоїди, флавоноїди, жирна олія; протизапальна, діуретична, протипухлинна, кардіотична, медонос; стимулює функцію органів дихання, серцево-судинну систему і кровообіг: при пропасниці, раку шлунка [66].

Сировина: корені, надземна частина, суцвіття

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Одеська, Миколаївська обл. - спорадично; Полтавська, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька обл. - рідко; в Криму - зрідка по всій території. В лісах, чагарниках, біля потоків, як бур'ян. +, 2- 4.

D. pilosus L. - ч. волосистий – в. волосистая - іридоїди, алкалоїди; аналогічно D. laciniatus. [66]

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Рівненська, Київська, Хмельницька, Вінницька, Житомирська, Черкаська обл. - розсіяно; Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - рідко [40]; АР Крим (західні райони ГК, звичайно) [55]. В вологих місцях, серед чагарників, на лісових галявинах. -, 3, 4.

D. strigosus Willd. ex Roem. et Schult. - ч. щетинистий – в. щетинистая - іридоїди, флавоноїди, алкалоїди, тритерпеноїди; аналогічно D. laciniatus [66]

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Сумська, Харківська, Полтавська, Донецька, Луганська обл. - нерідко по всій території [40]; Харківська, Дніпропетровська, Полтавська обл. - рідко; АР Крим [19]. Переважно в чагарниках, на узліссях. -, 3, 4.

Knautia arvensis (L.) Coult. - свербіжниця польова - короставник полевой - іридоїди, тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, кумарини, флавоноїди; відхаркувальна, в'яжуча, протизапальна, антисептична, медонос [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Луки (переважно суходільні), узлісся світлих лісів, перелоги. +, 4

Pterocephalus plumosus (L.) Coult. - крилоголовник перистий – птероцефалюс перистый - іридоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (переважно на південному березі), рідко [55]. На кам'янистих місцях. -, 5.

Scabiosa argentea L. – скабіоза сріблясta – скабиоза серебристая - сапоніни, жирна олія, алкалоїди [66].

Сировина: Сировина: надземна частина.

ПСТ: передгірний, Гірський Крим, ПБК. На відкритих кам'янистих і щебенистих схилах. -, 4.

S. columbaria L. - с. голубина – с. голубиная - в народній медицині при туберкульозі, зовнішньо при корості, висипах [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, західні лісостепові райони - розсіяно чи спорадично. Гірський Крим. На трав'янистих схилах, узліссях, галявинах. -, 4.

S. micrantha Desf. - с. дрібноцвіта – с. мелкоцветковая - тритерпеноїди, алкалоїди, флавоноїди, жирна олія [66]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим, по всій території [55]. Сухі кам'янисті схили. -, 4.

S. ochroleuca L. – с. блідо-жовта - с. бледно-желтая - сапоніни, алкалоїди, вітаміни, органічні кислоти, флавоноїди, тритерпеноїди; ранозагоювальна, протипухлинна, протизапальна, медонос; при хворобах шлунка, пропасниці, туберкульозі легень; зовнішньо – для видалення бородавок, при захворюваннях очей [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Майже вся Україна, відсутня в ПС та Криму. Частіше в лісостепових і північних степових районах. На степових луках, схилах, піщаних і щебенистих сухих ґрунтах. +, 3, 4.

Succisa pratensis Moench - комонник лучний – сивец луговой - ранозагоювальна, сечогінна, протиглисна; застосовують при бронхіті, головному болі, гострих респіраторних інфекціях, укусах отруйних змій [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Лісові райони - часто, лісостепові – рідше, в Степу - рідко. На вогких луках, узліссях, в чагарниках. -, 3, 4.

CAMPANULACEAE

Adenophora lilifolia (L.) Ledeb. ex A. DC. - аденофора лілієлиста – бубенчик лилиелистный (аденофора лилиелистная) - вуглеводи, дубильні речовини; ранозагоювальна, седативна, медонос; при захворюваннях шлунково-кишкового тракту, жіночих і нервових хворобах [70].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Київська, Полтавська, Сумська, Черкаська, Чернігівська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - рідко [40]. В чагарниках, на галявинах, на узліссях. *, 4.

Campanula altaica Ledeb. - дзвоники алтайські – колокольчик алтайский - флавоноїди; ранозагоювальна; при захворюваннях периферійної нервової системи, паралічах [70].

Сировина: листя, квітки.

ПСТ: Полтавська, Сумська [2], Харківська, Луганська обл. - рідко [40]. На степових схилах. -, 4, 5.

C. bononiensis L. - д. болонські – к. болонский - флавоноїди, антоціани, алкалоїди, іридоїди, вітаміни, противірусна, противиразкова, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Одеська обл. - розсіяно; в лівобережних лісостепових і степових районах - зрідка; АР Крим. На сухих степових схилах, узліссях. -, 4, 5.

C. carpatica Jacq. - д. карпатські – к. карпатский - стероїди, сапоніни, алкалоїди, поліацетиленові сполуки, кумарини, циклітоли; декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. На вапнякових скелях в гірському лісовому та субальпійському поясах. **, 4.

C. cervicaria L. - д. оленячі – к. жестковолосый - болезаспокійлива при шлункових кольках, при хворобах щитовидної залози, мено- і метрорагіях; антитоксична при укусах отруйних змій, лактогенна, медонос [70].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: переважно в лісових районах України, в горах до верхньої межі лісу [8]. В лісах, серед чагарників. -, 4.

C. glomerata L. s. l. - д. скупчені – к. скученный – алкалоїди, поліацетиленові сполуки, циклітоли, азотовмісні сполуки, фенолкарбонові кислоти, аскорбінова кислота, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, стероїди; болезаспокійлива, при мігрені, укусах скажених тварин, для полоскання горла та ротової порожнини при запальних процесах, захворюваннях периферійної нервової системи, паралічах, порушенні кровообігу, хворобах крові, амнезії, атеросклерозі [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна, рідко в Полтавській обл. [2]; не вказується для Луганської, Донецької обл. [40]; АР Крим - переважно в передгір'ї та на яйлі [55]. Ліси, узлісся, чагарники, на суходільних луках. +, 3, 4.

C. latifolia L. - д. широколисті – к. широколистный - вуглеводи, поліацетиленові сполуки, каучук, стероїди, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди, антоціани, вітамін С; харчова, медонос, декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття у нижній лісовій смузі [8] - рідко; Київська, Черкаська, Вінницька, Полтавська, Харківська обл. [2] - рідко. В лісах, чагарниках. -, 4, 5.

C. patula L. - д. розлогі – к. раскидистый - тритерпеноїди, стероїди, карденоліди, сапоніни, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавонсїди, антоціани; при гідрофобії, епілепсії, ларингітах, головному болі, жіночих захворюваннях, протисудомна, медонос, декоративна рослина [70].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Полісся, Карпати, Лісостеп (переважно правобережні райони). На вологих і свіжих луках, в лісах і чагарниках, на галявинах. +, 3, 4.

C. persicifolia L. - д. персиколисті – к. персиколистный - вуглеводи, тритерпеноїди, органічні кислоти, флавоноїди, стероїди, вітаміни; противірусна, медонос; при хворобах, викликаних підняттям важких речей, при жіночих хворобах [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Хмельницька, Кіровоградська, Черкаська, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Харківська - рідко; Донецька, Луганська обл. - рідко; АР Крим - рідко. Галявини, луки, схили, чагарники. *, -, 4, 5.

C. rapunculoides L. - д. ріпчастовидні – к. репчатовидный - вуглеводи, алкалоїди, флавоноїди, каучук, азотовмісні сполуки, стероїди, вітаміни; відхаркувальна, болезаспокійлива, ранозагоювальна, декоративна рослина [70].

Сировина: корені, листя.

ПСТ: майже вся Україна за винятком південних степових районів, гірські райони Криму - рідко [55]. Схили, чагарники. -, 4.

C. rapunculus L. - д. ріпчасті – к. репчатый - вуглеводи, флавоноїди; протипухлинна, лактогенна; при пухлинах і новоутвореннях в порожнині рота і гортані; при асциті: місцево – для виведення бородавок [70].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Хмельницька, Київська, Тернопільська, Одеська, Кіровоградська, Черкаська, Вінницька обл. - розсіяно; Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - рідко. На схилах, в чагарниках, на луках, біля доріг. -, 3, 4.

C. sibirica L. - д. сибірські – к. сибирский - алкалоїди, флавоноїди, антоціани; гемостатична, кардіотонічна, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Київська, Чернігівська, Сумська, Житомирська, Черкаська, Вінницька, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. [40] - рідко; Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл. - дуже рідко; АР Крим: передгір'я, Тарханкутський п-ів - рідко [55]. На узліссях, серед чагарників. -, 4, 5.

C. trachelium L. - д. кропиволисті – к. крапиволистный - стероїди, алкалоїди, флавоноїди, сапоніни, дубильні речовини, кумарини; пом'якшувальна, тонізуюча, болезаспокійлива, медонос; при гідрофобії, ларингіті, ангіні [70].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Карпати до верхнього лісового поясу [8]; Львівська, Чернівецька, Волинська, Рівненська, Київська, Житомирська, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Харківська, Полтавська обл. - розсіяно; Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Миколаївська обл. - рідко; передгірні та гірські райони Криму. Узлісся, чагарники, схили. *, -, 4, 5.

Jasione montana L. - агалик-трава гірська – букашник горный - вуглеводи, сапоніни, дубильні речовини, алкалоїди, кумарини, флавоноїди; гемостатична, протипухлинна, болезаспокійлива; при головному болі, гастралгії; зовнішньо – при шкірних захворюваннях, неврозах, подагричних болях [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Львівська, Івано-Франківська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - часто; в лісостепових районах – спорадично [2]; на сході - рідко [40]; в Степу - зрідка. На відкритих піщаних місцях, узліссях, просіках сухих соснових лісів, узбіччі доріг, закинутих полях. +, 2- 4.

Phyteuma orbiculare L. - фітеума куляста – фитеума шаровидная – харчова, декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. В широколистяних лісах, чагарниках на галявинах, часто [8]. -, 3, 4.

P. spicatum L. - ф. колосиста – ф. колосистая - вуглеводи, стероїди, алкалоїди, вітамін С; харчова [70].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - звичайно [8]; Західне Полісся, правобережні лісостепові райони - спорадично. На узліссях широколистяних лісів, в чагарниках, на лісових луках. -, 3, 4.

MENYANTHACEAE

Menyanthes trifoliata L. - бобівник трилистий – вахта трехлистная - тритерпеноїди, алкалоїди, органічні кислоти, флавоноїди, стероїди, вуглеводи, вітаміни, дубильні речовини, сапоніни, жирна олія; жарознижуюча, жовчогінна, послаблююча, діуретична, седативна, антисептична, болезаспокійлива, протизапальна, фарбувальна; посилює перистальтику шлунка та кишечнику; в гомеопатії коли є відчуття тиску в потилиці та льодяного холоду в руках і ногах [78].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпатська обл. - зрідка; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська. Сумська обл. - спорадично; Вінницька, Хмельницька, Черкаська, Кіровоградська, Сумська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. - рідко [40]. На заболочених луках, мезотрофних та сфагнових болотах. На лісових болотах бобівник пригнічується, хоча проективне покриття може складати до 40% [58]. -, 2, 3.

Nymphoides peltata (S.G. Gmel.) O. Kuntze - плавун щитолистий – болотоцветник щитолистный - вуглеводи; при лихоманці, харчова [66].

Сировина: листя.

РП: Рівненська, Чернігівська, Сумська, Полтавська обл. - рідко, частіше по річках Десна, Дніпро. Південний Буг, Дністер, Дунай [5, 99]. В стоячих або повільнотічних водах, старицях. **, 3.

ASTERACEAE

Achillea carpatica Błocki ex Dubovik – деревій карпатський – тысячелистник карпатский - поліацетиленові сполуки [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська обл. [3]. На високогірних луках, відкритих кам'янистих схилах, рідше в букових лісах. -, 3, 4.

A. coarctata Poir. – д. скупчений – т. скученный - поліацетиленові сполуки; гемостатична, лактогенна, при білях, гонореї, кандидозному стоматиті [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська обл. - дуже рідко [3]. На сухих степових кам'янистих, глинистих схилах. -, 4

A. distans Waldst. et Kit. – д. розсунутий – т. расставленный - ефірна олія, сесквітерпеноїди, флавоноїди, поліацетиленові сполуки; аналогічно A. millefolium L. [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. [3] - до 150 м н.р.м. На відкритих трав'янистих і кам'янистих схилах, галявинах, у заростях серед скель [102], зрідка на узліссі букових лісів. -, 3, 4.

A. glaberrima Klokov – д. голий – т. голый - флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

РП: заповідник "Кам'яні Могили" в Донецькій обл. [3, 93]. На гранітних відслоненнях. **, 4.

A. leptophylla M. Bieb. – д. тонколистий – т. тонколистный - флавоноїди; при метроррагії, гострих респіраторних захворюваннях [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська, Запорізька, Дніпропетровська, Донецька, Херсонська, Миколаївська обл. - рідко. [3]. Кам'янисті відслонення, відкриті глинисті схили. -, 4.

A. micrantha Willd. – д. дрібноквітковий – т. мелкоцветковый - каучук, стероїди, сесквітерпеноїди, флавоноїди, ефірна олія; протизапальна, гемостатична, лактогенна[65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська обл. - зрідка; Черкаська, Полтавська, Харківська обл. - розсіяно; Луганська, Донецька обл. - по Дінцю [40]; Дніпропетровська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл. - спорадично [50]. Переважно на прирічкових пісках, солонцюватих луках, рідше на степових пасовищах. +, 2- 4.

A. millefolium L. s.l. – д. звичайний – т. обыкновенный - вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, сесквітерпеноїди, алкалоїди, стероїди, феноли, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, жирні кислоти, каротин, спирти, сапоніни; болезаспокійлива, ранозагоювальна, гемостатична, жовчогінна, діуретична, протипухлинна, контрацептивна, протизапальна, жарознижуюча; при легеневих, кишкових, носових кровотечах; розширює жовчні протоки, збільшує жовчовиділення в дванадцятипалу кишку; входить до складу препаратів "Ротокан", "Вундехіл", шлункових, гіпотензивних зборів: в гомеопатії свіжа рослини при венозних та артеріальних кровотечах [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Волинська, Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська, Вінницька, Хмельницька, Полтавська, Харківська обл. - звичайно; південніше – спорадично чи розсіяно. Луки, синантропні місцезростання, перелоги, узлісся. +, 3, 4.

A. neilreichii A. Kern. - д. Нейльрейха – т. Нейльрейха - флавоноїди; при захворюваннях шлунка, легень, метеоризмі, антигельмінтна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська обл. - окремі місцезростання [3]. На степових схилах, кам'янистих відслоненнях, біля доріг, на узліссях. -, 4.

A. nobilis L. – д. благородний - т. благородный - сесквітерпеноїди, флавоноїди; лактогенна, протипухлинна, болезаспокійлива, діуретична; при захворюваннях серцево-судинної системи, шлунка, метроррагії [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська обл. (південні райони зрідка); Київська обл. (південні райони); Вінницька, Кіровоградська, Київська, Черкаська, Сумська, Полтавська, Харківська, Чернігівська обл. - спорадично; Луганська, Донецька, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька обл. - розсіяно; АР Крим. Сухі схили, остепнені луки, узлісся, галявини, на пустирях, біля доріг. +, 4.

A. ochroleuca Ehrh. - д. блідо-жовтий – т. бледножелтый - ефірна олія, поліацетиленові сполуки, кумарини; гемостатична при захворюваннях шлунка, діареї; декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Івано-Франківська, Київська обл.; Полтавська, Черкаська [2]; ПЗЛС, ПЗС Миколаївська, Одеська обл. - по річках Південний Буг, Інгул, Інгулець [77]. На кам'янистих місцях, пісках. -, 4

A. pannonica Scheele - д. паннонський - т. паннонский - ефірна олія, флавоноїди, застосовується аналог. A. millefolium [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл.; Карпати (в нижній зоні гір на відкритих місцях); Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська обл. - рідко: в Лісостепу та Степу - спорадично. Схили, лучні степи, в садах, серед чагарників, біля доріг. +, 2- 4.

A. setacea Waldst. et Kit. – д. щетинистий – т. щетинистый - вуглеводи, ефірна олія, флавоноїди; аналог. A. millefolium[65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Житомирська, Хмельницька обл. - зрідка; Київська, Сумська, Чернігівська обл. – розсіяно; Вінницька, Черкаська обл. - часто; Кіровоградська обл. на захід від р. Південний Буг - часто, в інших районах рідше [3]; Полтавська, Харківська обл. - зрідка; Луганська, Донецька обл. - рідко; Миколаївська, Одеська обл. - часто [77]; Запорізька, Херсонська обл. - рідко чи спорадично; АР Крим: по всій території. Узлісся, трав'янисті схили, пасовища, перелоги, як бур'ян в посівах. -, 3, 4.

A. stricta Schleich. ex Gremli - д. стиснутий – т. сжатый - флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісовий пояс Карпат: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. до 1950 м н.р.м. [3, 102]. В гірських лісах. -, 4.

Hypochaeris maculata L. (Achyrophorus maculatus (L.) Scop.) – гіпохеріс плямистий (ахірофорус плямистий) – ахирофорус крапчатый – рансзагоювальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. - заходить у субальпійський пояс до 1550 м н.р.м. [102]; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - спорадично; Хмельницька, Вінницька, Одеська обл. - розсіяно; Полтавська, Сумська, Харківська Донецька, Луганська обл. - зрідка. Галявини, сухі луки, часто з Festuca rubra [102]; розріджені ліси. -, 4.

H. uniflora Vill. (A. uniflorus (Vill.) Bluff. et Fingerh.) – г. одноквітковий – а. одноцветковый – сесквітерпеноїди, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська обл. - до 1900 м н.р.м. На гірських луках, у заростях чагарників, переважно на схилах південної експозиції в угрупованнях з Nardus stricta, Vaccinium myrtillus [102]. - 3, 4.

Acroptilon repens (L.) DC. - степовий гірчак звичайний – степной горчак ползучий - каучук, сесквітерпеноїди; антифунгіцидна, антигельмінтна, інсектицид; при малярії та епілепсії [65], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лівобережні лісостепові райони, Степ, степовий і передгірний Крим, ПБК - рідко [55], як карантинний бур'ян. Адвентивна рослина. На солончакових луках, степах, кам'янистих берегах, на полях як бур'ян. -, 3, 4.

Adenostyles alliariae (Gouan) A. Kern. - аденостилес сіролистий – аденостилес серолистный - алкалоїди, сесквітерпеноїди, флавоноїди; декоративна рослина [65].

Сировина: корені й кореневища.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. до 1880 м н.р.м. В гірських лісах і чагарниках, в лісовому і субальпійському поясах, на луках у субальпійському високотрав'ї [102]. -, 3, 4.

Ambrosia artemisiifolia L. - амброзія полинолиста – амброзия полыннолистная - ефірна олія, сесквітерпеноїди; в'яжуча, жарознижуюча, антигельмінтна, антисептична, антигонадотропна, пом'якшувальна; при пухлинах (зовн.), алерген [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Рівненська, Київська, Житомирська обл. (південні райони) спорадично; Чернігівська, Сумська обл. зрідка; Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - спорадично; Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька, Донецька обл. - часто; АР Крим, як карантинний бур'ян. Адвентивна рослина. На полях, забур'янених місцях, порушених землях. +, 2-4.

A. trifida L. – а. трироздільна – а трехраздельная - поліацетиленові сполуки, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Херсонська, Дніпропетровська обл. - окремі місцезнаходження. Адвентивна рослина. На забур'янених місцях, в посівах. -, 4.

Anacyclus officinarum Hayne - анацикл лікарський – анацикл лекарственный - ефірна олія; знеболююча, протипухлинна; для поліпшення травлення при диспепсії, запорах; при невралгії (зовн.), пухлинах [65].

Сировина: корені.

ПСТ: переважно південні лісостепові та степові райони. На полях, в садах, як здичавіла рослина. -, 4, 6.

Antennaria dioica (L.) P. Gaertn. - котячі лапки дводомні – кошачья лапка двудомная - органічні кислоти, флавоноїди, антрахінони, тритерпеноїди, стероїди; гемостатична, жовчогінна,

протизапальна; при кровотечах різної етіології, хворобах печінки, гіпертонічній хворобі, епілепсії, пухлинах (зовн.), опіках, дерматитах; антиалерген (внутр.) [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. - заходить до 1850 м н.р.м. [102]; Київська, Житомирська, Чернігівська обл. - рідко; Тернопільська, Хмельницька, Харківська, Полтавська обл. - розсіяно; гірські райони Криму: яйла [18]. На піщаних, кам'янистих відкритих місцях. *,-, 3, 4.

Anthemis altissima L. - роман високий – пупавка высочайшая - сесквітерпеноїди, стероїди, алкалоїди, вищі аліфатичні вуглеводні, ціаногенні сполуки, ароматичні сполуки; протистостатична [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Херсонська обл. - рідко; АР Крим: гірські райони Криму, південний берег - зрідка [55]. На сухих схилах та забур'янених місцях, в посівах. -, 4.

A. arvensis L. - р. польовий – п. полевая - поліацетиленові сполуки, ціаногенні сполуки, ароматичні сполуки; антигельмінтна, афродізіатична; при злоякісних пухлинах, епілепсії, зубному болі, підвищує потенцію; інсектицид [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Тернопільська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - спорадично. На сухих трав'янистих місцях, на полях, біля доріг. -, 3, 4.

A. austriaca Jacq. - р. австрійський – п. австрийская - поліацетиленові сполуки, сірковмісні сполуки, терпеноїди, ціаногенні сполуки, ароматичні сполуки; антигельмінтна, ранозагоювальна [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Волинська, Львівська, Івано-Франківська обл. - рідко; АР Крим: гірські райони Криму, Керченський п-ів. На сухих схилах, узліссях, полях і забур'янених місцях. -, 4.

A. carpatica Waldst.et Kit. ex Willd. - р. карпатський – п. карпатская - поліацетиленові сполуки; декоративна рослина [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська обл. - до 1900 м н.р.м. [102]. На гірських луках, кам'янистих схилах гір і скелях. -, 4.

A. cotula L. – р. собачий - п. собачья - ефірна олія, флавоноїди, сесквітерпени, дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, органічні сполуки; спазмолітична, діуретична, антигельмінтна, ранозагоювальна, протипухлинна, тонізуюча, інсектицид [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна за винятком високогір'їв АР Крим і Карпат. Забур'янені місця, на полях, узбіччях доріг. +, 3, 4.

A. cretacea Zefir. - р. крейдяний – п. меловая - флавоноїди; гемостатична, жовчогінна, протипухлинна, діуретична, фарбувальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: західні райони передгір'я - рідко [55]. Глинисті, крейдяні, вапнякові схили. -, 4.

A. monantha Willd. - р. однокошиковий – п. однокорзиночная - терпеноїди, ціаногенні сполуки, ароматичні сполуки; фунгістатична [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Гірський Крим. На трав'янистих і кам'янистих схилах, уздовж доріг. -, 4.

A. ruthenica M. Bieb. - р. руський – п. русская - поліацетиленові сполуки [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Південні райони Полісся - звичайно; Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - розсіяно; Донецька, Луганська, Полтавська, Харківська, Запорізька обл.; АР Крим: майже по всій території за винятком поясу букових лісів [55]. На сухих степових схилах, забур'янених місцях, на полях. -, 3, 4.

A. tinctoria L. (A. subtinctoria Dobrocz.) - р. напівфарбувальний – п. полукрасильная - глікозиди, ефірна олія, алкалоїди, кверцетин, ксантофіл; інсектицид, при бронхіті, алергії, жовтусі, кровоспинна (гінек.), малярії, мігрені, протиглисна, протикашлева, фарбувальна, медонос [100].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Відсутній тільки в високогір'ях АР Крим та Карпат. У степах, на схилах, відслоненнях, забур'янених місцях. -, 4.

Arctium lappa L. - лопух справжній – лопух большой - вуглеводи, органічні кислоти, флавоноїди, альдегіди, ефірна олія, жирні кислоти, алкалоїди; діуретична, потогінна, жовчогінна, протизапальна, протипухлинна, жарознижуюча, ранозагоювальна, протиалергійна, медонос;

покращує обмін речовин [78]; при затрудненому відхаркуванні, захворюваннях верхніх дихальних шляхів, ангіні, злоякісних пухлинах, цукровому діабеті [109]; зовнішньо – настій коренів на олії для лікування кругової чи гніздової плішивості, висівкововидного лишаю, облисіння [78].

Сировина: корені, плоди (насіння), надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; в АР Крим - спорадично в передгірних, зрідка в гірських районах [18]. Забур'янені місця, пустирі, береги водойм, узбіччя доріг. +, 3, 4.

A. minus (Hill) Bernh. - л. малий – л. малий - каучук, флавоноїди, сесквітерпеноїди, ефірна олія, поліацетиленові сполуки, жирна олія, вищі жирні кислоти; антибактеріальна, ранозагоювальна, протипухлинна, аналог Arctium lappa [78].

Сировина: корені

!. ПСТ: вся Україна; в АР Крим - зрідка на південному березі [18]. На забур'янених місцях. -, 3, 4.

A. nemorosum Lej. - л. дібровний – л. дубравный - аналог. Arctium lappa [78].

Сировина: корені

ПСТ: Закарпатська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Одеська, Кіровоградська, Черкаська, Миколаївська обл. - розсіяно; Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - рідко; АР Крим: гірські, передгірні та степові райони - зрідка. В лісах, на узліссях і галявинах. -, 3, 4.

A. tomentosum Mill. - л. павутинистий – л. войлочный - каучук, вуглеводи, ефірна олія, поліацетиленові сполуки, жирна олія, вищі аліфатичні вуглеводні, жирні кислоти, тритерпенові спирти, стероїди, ацилгліцерони; ранозагоювальна, діуретична, медонос; аналог. Arctium lappa [78]

Сировина: корені

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим у передгір'ї та поясі букових лісів [18]. На рудеральних місцях, біля житла, вздовж доріг. +, 2-4.

Arnica montana L. - арніка гірська – арника горная - ефірна олія, дубильні речовини, аскорбінова кислота, каротиноїди, флавоноїди, алкалоїди, фенольні сполуки, жирна олія, вуглеводи, органічні кислоти, кумарини, камедь, інулін, смоли, віск, гіркоти; кровоспинна, протизапальна; при набряках та серцевій недостатності, тонізуюча, стимулююча, седативна, жовчогінна, судинорозширювальна, сечогінна, потогінна, при виразковій хворобі шлунку, паралічах, епілепсії, струсу мозку, міокардиті, атеросклерозі, злоякісних пухлинах; протизапальний засіб в акушерстві і гінекології, зовнішньо - при подагрі, фурункульозі, виразках, невралгії; для виробництва лікеру, ефірна олія – в косметиці; отруйна, декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина, суцвіття.

РП: Карпати, Прикарпаття. Субальпійські луки, узлісся, чагарники. **, 3, 4. Ще в 50-х роках в Українських Карпатах запаси арніки були достатні для щорічної заготівлі 5-10 т сухих суцвіть [27]. Питання про необхідність охорони запасів арніки не було актуальним. У 70-80-х рр. обсяг допустимих заготівель згідно одних джерел [38] складав 0,5-0,6 т, згідно інших [29] - близько 20 т. Невеликі ресурси виду з біологічним запасом 0,66 т виявлені в Надвірнянському районі Івано-Франківської обл. Зараз природні сировинні запаси арніки гірської в Україні обмежені.

В Українських Карпатах арніка гірська охороняється у Карпатському біосферному заповіднику, в заказниках загальнодержавного значення Тавпиширківському (Івано-Франківська обл.), урочище Затінки та Тересянка (Закарпатська обл.), Чорний Діл і Стебник (Чернівецька обл.), на території пам`ятки природи загальнодержавного значення урочища Верхнє Озерище (Івано-Франківська обл.). На даний час мережа територій, що знаходяться під охороною, в яких арніка гірська має значне поширення, розширилась за рахунок включення нових ділянок: в Закарпатській та Івано-Франківській областях. Вид занесений до Червоної книги України [99].

Arnoseris minima (L.) Schweigg. et Körte – арнозерис дрібний - арнозерис мелкий - при подагрі, ревматизмі, ішіасі, геморої [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. На піщаних, вологих місцях, на полях, по берегах річок. -, 4.

Artemisia abrotanum L. - полин лікарський – полынь лекарственная - циклітоли, ефірна олія, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, кумарини, каучук; гемостатична, діуретична, спазмолітична, потогінна, антифунгіцидна, афродізіатична, ранозагоювальна, бактерицидна, декоративна рослина; зовнішньо - при маститі, опіках, обмороженні, фурункулах; у народній медицині - при судомах, тахікардії, пухлинах шлунка, печінки; в гомеопатії есенція – при ексудативному плевриті, туберкульозі лімфатичних вузлів, анемії; декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна [93]. Адвентивна рослина. Вирощується на присадибних ділянках, зрідка. Трапляється по берегах річок. -, 4, 6.

A. absinthium L. - п. гіркий - п. горькая - органічні кислоти, ефірна олія, жирні кислоти, флавоноїди, стероїди, вітаміни, алкалоїди, кумарини, спирти, віскоза, жирна олія; протипухлинна, жовчогінна, седативна, діуретична, послаблююча, потогінна, протизапальна, ранозагоювальна, болезаспокійлива, тонізуюча, спазмолітична, антигельмінтна, фарбувальна; рефлекторно стимулює діяльність травного каналу, підвищує секрецію жовчі, панкреатичного та шлункового соку; входить до складу апетитних та жовчогінних зборів [78].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Адвентивна рослина. Сировинна зона охоплює Лісостеп та Степ. Порушені землі, луки, схили, на пасовищах, перелогах. +, 2- 4.

A. annua L. - п. однорічний – п. однолетняя - вуглеводи, ефірна олія, стероїди, кумарини, флавоноїди, органічні кислоти; жовчогінна, жарознижуюча, діуретична, потогінна, протипухлинна, ранозагоювальна, фарбувальна; при респіраторних інфекціях, гельмінтозах, туберкульозі легень, диспепсії, ревматизмі; зовнішньо – при дерматозах [109].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: адвентивна рослина. Чернівецька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська обл. - часто; Хмельницька, Тернопільська обл. - звичайно; Вінницька, Черкаська обл. - спорадично; Полтавська, Харківська обл. - зрідка; Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - рідко як адвентивний; АР Крим: окремі місцезнаходження на південному березі, в передгірному Криму [18]. Забур'янені місця, свіжопорушені слабозадерновані луки, поруби, забудови, виноградники, береги річок. Основний сировинний регіон охоплює південні райони Полісся та Лісостеп. +, 3, 4, 6.

A. arenaria DC. - п. пісковий – п. песчаная – антигельмінтний засіб [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Одеська, Херсонська обл.; АР Крим: центральні та західні степові райони [55]. На приморських пісках, ракушняках. -, 3, 4.

A. armeniaca Lam. - п. вірменський – п. армянская – феноли, іридоїди їх похідні, ефірна олія [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Дніпропетровська, Херсонська обл. - дуже рідко [19]. На вапнякових відслоненнях. -, 4.

A. austriaca Jacq. - п. австрійський – п. австрийская - ефірна олія, сесквітерпеноїди, алкалоїди, флавоноїди; ранозагоювальна, тонізуюча, антигельмінтна; при дисменореї, гострих респіраторних захворюваннях [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна, за винятком гірських районів та північної частини Полісся. Порушені слабозадерновані степи, схили, пасовища, вздовж доріг. +, 2- 4.

A. campestris L. – п. польовий – п.полевая - ефірна олія, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, вищі аліфатичні спирти, поліацетиленові сполуки, циклітоли; при хворобах матки, діареї, зубному болі, гострому та хронічному гастриті, виразці шлунка; антибактеріальна, антифунгіцидна, протипухлинна, ранозагоювальна, антигельмінтна, фітонцидна [65], пилок може викликати алергію.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Харківська, Полтавська обл. - звичайно; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Черкаська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - часто; на Лівобережжі рідше. Луки, схили, перелоги, вздовж доріг на піскуватих місцях. +, 2-4.

A. caucasica Willd. - п. кавказький – п. кавказская - ефірна олія, сесквітерпеноїди, каучук[65]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: переважно східна частина. На схід від Сімферополя [18]. На кам'янистих схилах і відслоненнях, степових ділянках. -, 2- 4.

A. dracunculus L. - п. естрагон – п. эстрагон - ефірна олія, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, вуглеводи, вітаміни, стероїди, дубильні речовини, алкалоїди: діуретична, тонізуюча, протипухлинна, антигельмінтна, послаблююча, жарознижуюча, антиоксидантна, медонос: при захворюваннях слизової оболонки рота, носа; як приправа, входить до складу напою "Тархун" [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Черкаська, Сумська, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька обл. - спорадично; АР Крим. Береги, тераси рік, схили, перелоги, вирощується на присадибних ділянках. -, 4, 6.

A. lerchiana Weber ex Stechm - п. Лерхе – п. Лерхе - ефірна олія, сесквітерпеноїди; антигельмінтна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: переважно передгір'я, Тарханкутський і Керченський п-ви [18]. На степових, гравійових і кам'янистих схилах. -, 3, 4.

A. marschalliana Spreng. - п. Маршаллів – п. Маршалла - ефірна олія [18]; ранозагоювальна; при маткових кровотечах, циститі, зубній болі, фурункульозі, пітливості.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся - спорадично, Лісостеп - звичайно, Степ - часто; АР Крим: зрідка на Ай-Петрі, в окол. Сімферополя. На відкритих схилах, насипах, відслоненнях. +, 3, 4.

A. pontica L. - п. понтичний – п. понтийская - кумарини, ефірна олія; відхаркувальна, протипухлинна, тонізуюча, ранозагоювальна, протизапальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Донецька обл.; ПЗС Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; ЛЗС Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим: степові і передгірні райони [18]. Відкриті схили, чагарники, узлісся, сухі солонцюваті луки. -, 4.

A. santonica L. - п. сантонійський – п. сантонинная - ефірна олія, смоли, сесквітерпеноїди; антигельмінтна, фітонцидна, фунгіцидна; при туберкульозі легень, диспепсії; може використовуватись як джерело сантоніну [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Лісостеп, Степ - спорадично; АР Крим: в степових районах звичайно, на південному березі - рідко [55]. На солонцях та засолених луках, береги солоних озер і морів. -, 3, 4.

A. scoparia Waldst. et Kit. - п. мітлистий, п. віниковий – п. метельчатая, п. веничная - ефірна олія, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, дубильні речовини, алкалоїди, феноли, фенолкарбонові кислоти; послаблююча, жовчогінна, жарознижуюча, тонізуюча, діуретична, відхаркувальна, спазмолітична, седативна; при інфекційному гепатиті, захворюваннях верхніх дихальних шляхів [109]; ефірна олія – основний компонент комплексного препарату "Артемизол", який застосовують при сечокам'яній хворобі, підвищує розчинність конкрементів, сприяє їх відходженню; джерело біологічно активних речовин (суми флавоноїдів, рутину, 3-глюкозилгалактозиду кверцетину), перспективна в парфумерії, інсектицид [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Південна частина Полісся, усі лісостепові, степові райони; АР Крим: зрідка в степу та гірських районах Криму [18]. На відкритих місцях, узбіччях доріг, пасовищах, закинутих сільськогосподарських угіддях. +, 2- 4.

A. taurica Willd. - п. кримський – п. крымская - сесквітерпеноїди, флавоноїди, вищі жирні кислоти, ефірна олія; при серцевій недостатності, колапсі, для поліпшення дихання та кровообігу, для отримання препарату «Таурмезин» – кардіотонічного засобу; отруйна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полиновий Степ; АР Крим: степові, передгірні райони, на південному березі - звичайно [55]. Утворює масиви в Степу. На солонцях, степових схилах, морському узбережжі. +, 1-4.

A. vulgaris L. - п. звичайний – п. обыкновенная - вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, кумарини, флавоноїди, спирти, смолисті і дубильні речовини; гемостатична, протиблювотна, спазмолітична, седативна, потогінна, послаблююча, жарознижуюча, протипухлинна, жовчогінна, тонізуюча, відхаркувальна, антисептична, болезаспокійлива; у гомеопатії використовується свіжа рослина з коренями при епілепсії, в гінекології – при маткових кровотечах, загрозі зриву вагітності [78].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Переважно вогкі відкриті місця. +, 2-4.

Aster alpinus L. - айстра альпійська – астра альпийская - каучук, флавоноїди, вищі жирні кислоти; антибактеріальна, антигельмінтна, відхаркувальна, при шлунково-кишкових захворюваннях, медонос, декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська обл.; заходить до 1900 м н.р.м. [102]. По сонячних сухих вапнякових, кам'янистих, лучних, степових схилах. **, 3, 4.

A. amellus L. - а. степова – а. ромашковая - каучук, поліацетиленові сполуки, кумарини; при респіраторних захворюваннях, гастритах; зовнішньо – при хворобах очей, пухлинах лімфатичних залоз; декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Львівська, Рівненська, Волинська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Вінницька обл. - спорадично; Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. - рідко; Миколаївська, Одеська обл. - рідко; АР Крим: ГК - частіше на яйлі. По відкритих степових схилах, кам'янистих і вапнякових місцях, чагарниках. *, 3, 4.

Bellis perennis L. - стокротки багаторічні - маргаритка многолетняя - ефірна олія, дубильні речовини, гіркоти, вуглеводи, інулін, органічні кислоти, жири, сапоніни; при туберкульозі, захворюванні сечостатевих органів, бронхіальній астмі, захворюванні печінки, ревматизмі, кровоспинна при легеневих та гінекологічних кровотечах, зовнішньо - ранозагоювальна, протизапальна, при виразках, фурункулах, запальних процесах шкіри, порізах [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісові райони та Лісостеп (за винятком східних районів), передгірні райони Криму. Луки, вологі схили, галявини. *, -, 3, 4.

Bidens cernua L. - череда поникла – череда поникшая - ефірна олія, вуглеводи, флавоноїди, халкони, аурони; жовчогінна, протизапальна, фарбувальна; при анемії, атеросклерозі, алергії, хворобах нирок, порушенні обміну речовин; перспективна, як аналог B. tripartita [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, Карпати - до середнього лісового поясу; АР Крим – в передгір'ї рідко [55]. Береги водойм, заплави, забур'янені місця. +, 3, 4, 6.

B. frondosa L. - ч. листяна – ч. лиственная - поліацетиленові сполуки, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, халкони, аурони; спазмолітична, потогінна, відхаркувальна; при аритмії, кашлі, метроррагії (плоди) [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: адвентивна рослина. Переважно правобережні поліські та лісостепові райони. Проявляє експансію на більшості території України, особливо в Лівобережному Лісостепу, де часто заміщує B. tripartita. По берегах річок, на рудеральних місцях, в скверах, на вогких і сирих ділянках з порушеним природним рослинним покривом: береги каналів, ставків, закинуті поля. Останнім часом в Лісостепу та на Поліссі більш поширений вид, ніж B. tripartita. +, 2 - 4.

B. radiata Thuill. - ч. променева – ч. лучистая - вуглеводи, флавоноїди, халкони, аурони; жовчогінна, протизапальна, аналог. B. tripartita [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Полтавська, Луганська обл. - окремі місцезнаходження. Вогкі місця біля доріг, канав, ставків, озер. -, 3, 4.

B. tripartita L. - ч. трироздільна - ч. трехраздельная - ефірна олія, сапоніни, вітаміни: С, каротин, дубильні речовини, вуглеводи, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, віскоза, ліпіди; діуретична, потогінна, тонізуюча, жарознижуюча, імуностимулююча, протипухлинна, діуретична, ранозагоювальна, седативна, гіпотензивна, жовчогінна, фарбувальна; при золотусі, діатезі, простудних захворюваннях, гастритах, хронічних гепатитах, панкреатитах, цукровому діабеті, нейродермітах, алергії [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Львівська, Житомирська, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Вінницька, Тернопільська, Івано-Франківська обл. - часто; Полтавська, Чернігівська, Сумська, Харківська, Донецька, Луганська обл. - спорадично; Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька обл. - спорадично чи зрідка; АР Крим: передгір'я та південний берег - зрідка [55]. Береги водойм, забур'янені місця. Основний сировинний регіон череди трироздільної охоплює Хмельницьку, Вінницьку, Тернопільську, Черкаську обл. Значні ресурси череди є в Харківській, Полтавській, Луганській, Волинській, Рівненській, Житомирській та Дніпропетровській обл. При потребі в сировині можна щорічно заготовляти до 90 т трави череди в цілому по Україні. Потреби в лімітуванні обсягу заготівлі сировини череди трироздільної немає, однак останнім часом спостерігається в синантропних угрупованнях заміщення череди трироздільної ч. листяною. +, 2-4, 6.

Calendula officinalis L. - нагідки лікарські – ноготки лекарственные - каротиноїди, гритерпеноїди, флавоноїди, ефірна олія, смоли, слиз, саліцилова кислота, алкалоїди, гіркоти (сесквітерпенові лактони), дубильні речовини, фітонциди; кровоспинна, ранозагоювальна, жовчогінна, потогінна, протизапальна; при хворобах шлунково-кишкового тракту, серцевих захворюваннях, що супроводжуються набряками, тахікардією, седативна, усуває диспепсичні явища,

покращує сон; протикашлева, дезинфікуюча, бактеріостатична, фітонцидна; при зовнішньому застосуванні екстракт за активністю наближується до настойки арніки [78]. Препарати:"Настойка календули", "Кафедрин", "Калефлон", "Ротокан" [11].

Сировина: надземна частина, суцвіття (квітки).

ПСТ: культивується по всій Україні, зрідка дичавіє.

!. ПСТ: Адвентивна рослина. Переважно правобережні поліські та лісостепові райони. Проявляє експансію на більшості території України, особливо в Лівобережному Лісостепу, де часто заміщує B. tripartita. По берегах річок, на рудеральних місцях, в скверах, на вогких і сирих ділянках з порушеним природним рослинним покривом: береги каналів, ставків, закинуті поля. Останнім часом в Лісостепу та на Поліссі більш поширений вид, ніж B. tripartita. +, 2 - 4.

Carduus acanthoides L. - будяк акантовидний – чертополох акантовидный - ефірна олія, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, смоли, жирна олія; діуретична, протизапальна, седативна; при сечо- і жовчнокам'яній хворобі, респіраторних інфекціях; використовують як харчову рослину [65].

Сировина: надземна частина, корені.

!. ПСТ: вся Україна. На відкритих місцях, пустирях, пасовищах, полях, біля доріг. +, 2-4.

C. crispus L. - б. кучерявий - ч. курчавый - вуглеводи, ефірна олія, алкалоїди, флавоноїди, жирна олія; гемостатична, протизапальна, ранозагоювальна, седативна, медонос; при гастроентериті, пневмонії, бронхіті, стенокардії, аритміях [65].

Сировина: корені, суцвіття, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Чагарники, узлісся, луки, пустирі, пасовища. Біля житла. Як бур'ян. +, 2- 4.

C. hamulosus Ehrh. - б. дрібногачкуватий – ч. мелкокрючочковый - каучук, алкалоїди, жирна олія [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Тернопільська, Луганська, Донецька обл.; АР Крим: по всій території [18]. На степових схилах, узліссях, на сухих кам'янистих, часто забур'янених, місцях, пасовищах, перелогах. -, 3, 4.

C. nutans L. - б. пониклий – ч. поникающий - ефірна олія, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, жирна олія; жарознижуюча, протизапальна, протипухлинна, в'яжуча, медонос; корені – при злоякісних пухлинах, виразковій хворобі шлунка, неврозах [65].

Сировина: корені, суцвіття, надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Волинська, Київська, Чернігівська, Рівненська, Житомирська, Черкаська, Кіровоградська обл. - спорадично; Полтавська, Харківська, Одеська, Миколаївська обл. - розсіяно; АР Крим: по всій території [18]. На відкритих місцях, схилах, галявинах, перелогах, порушених луках, біля житла. +, 3, 4.

C. thoermeri Weinm. - б. Термера – ч. Термера - ефірна олія, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, жирна олія [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернігівська, Сумська, Полтавська [2], Дніпропетровська обл. - рідко. Рудеральна рослина. -, 4.

C. uncinatus M. Bieb. - б. гачкуватий – ч. крючковатый – в експерименті виявляє стимулюючу дію на ЦНС [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська обл. - рідко; АР Крим: майже по всій території окрім верхнього лісового поясу [55]. На степах і відкритих місцях. -, 3, 4.

Carlina acaulis L. - відкасник безстебловий – колючник бесстебельный - ефірна олія, смоли, інулін, дубильні речовини; при гіпнотичному стані, загальній загальмованості великих півкуль головного мозку, дисфункції вищої нервової діяльності, пов'язаної з вагітністю, при захворюванні сечостатевих органів, набряках, протиглисна, зовнішньо - при лишаях, ранозагоювальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття до 1750 м н.р.м. [102]. На свіжих гірських луках, схилах. *. -, 3, 4.

C. biebersteinii Bernh. ex Hornem. – в. Біберштейна – к. Биберштейна – вуглеводи. Стероїди, органічні кислоти, ефірна олія, флавоноїди; діуретична, потогінна, седативна; виявлена стимулююча дія суцвіть на ЦНС [65].

Сировина: корені, суцвіття.

ПСТ: Закарпатська, Тернопільська обл. - спорадично; Полісся звичайно; північні лісостепові райони - спорадично; Харківська, Луганська обл. На кам'янистих і піскуватих схилах, в чагарниках, світлих лісах, на порубах. -, 3, 4.

C. cirsioides Klokov - в. осотовидний – к. осотовидный – при хворобах нирок, респіраторних інфекціях, як ранозаживлюючий і антигельмінтний засіб [65].

Сировина: надземна частина.

РП: Житомирська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. В розріджених лісах, на сухих луках і степових схилах. **, 3, 4.

C. vulgaris L. - в. звичайний – к. обыкновенный - алкалоїди, поліацетиленові сполуки, дубильні речовини, флавоноїди; при гіпофункції шлунка, ревматизмі, діуретична, потогінна, седативна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Львівська обл.; гірські райони Криму (на яйлі). На сухих галявинах, по чагарниках, на лучних і степових схилах, перелогах. -, 3, 4.

Carpesium cernuum L. - карпезій пониклий – карпезиум поникающий – сесквітерпеноїди, стероїди, жирна олія, вищі аліфатичні вуглеводні; антигельмінтна, відхаркувальна, при дерматитах, пухлинах, дерматозах [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Львівська, Вінницька обл. рідко. В лісах, серед чагарників, зрідка на болотах. -, 4.

Carthamnus lanatus L. - сафлор шерстистий – сафлор шерстистый - ефірна олія, барвники; послаблююча, жовчогінна, сечогінна [65].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Одеська, Донецька обл. зрідка [19]. Адвентивна рослина. АР Крим: по всій території [18]. На кам'янистих, піщаних місцях, полях, пасовищах як бур'ян. -, 4, 5.

C. tinctorius L. – с. красильний - с. красильный – флавоноїди, вуглеводні, жирна олія, лігнанові спирти, органічні кислоти, катехіни, амінокислоти; посилює кровообіг, тонізує судини; контрацептивний, фунгіцидний і бактерицидний засіб; при аменореї, дисменореї, ранах, абсцесах [109].

Сировина: квітки.

ПСТ: вирощують в спеціалізованих господарствах. Зрідка дичавіє.

Centaurea adpressa Ledeb. – волошка притиснутолускова – василек прижаточешуйчатый - алкалоїди [65].

Сировина: суцвіття (квітки).

ПСТ: лісостепові та степові райони: Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька, Донецька, Луганська обл.; АР Крим [3]. У степах, на сухих схилах, пісках. +, 3, 4.

C. apiculata Ledeb. - в. гострокінцева – в. шипиконосный - сесквітерпеноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Гірські райони Криму (східні райони) [3]. На сухих схилах, серед чагарників. -, 4.

C. biebersteinii DC. (C. micranthos S.G. Gmel. ex Hayek) в. Біберштейна – в. Биберштейна - сесквітерпеноїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, алкалоїди; антибактеріальна. При пропасниці [65, 234].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька обл. (окремі місцезнаходження), Житомирська, Київська обл.; лісостепові та степові райони - спорадично [3]. Сухі степи, глинисті, крейдяні відслонення. -, 4.

C. breviceps Iljin - в. короткоголова – в. короткоголовый - стероїди, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди; діуретична, гіпотензивна [65].

Сировина: надземна частина.

РП: Херсонська обл. На відкритих пісках. **, 4.

C. calcitrapa L. - в. колючоголова – в. колючеголовый - тритерпеноїди, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, поліацетиленові сполуки, сесквітерпеноїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, ліпіди, вуглеводи і їх похідні, кумарини; при захворюваннях шлунка, діуретична [65, 234].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: майже по всіх районах, окрім яйли [3]. По сухих схилах, забур'янених місцях, вздовж доріг як бур'ян. -, 3, 4.

C. cyanus L. – в. синя – в. синий - тритерпеноїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, антоціани, вуглеводи, алкалоїди, органічні кислоти, жирна олія; протипухлинна, протизапальна, лактогенна, спазмолітична, діуретична, ранозагоювальна, болезаспокійлива, жовчогінна, фарбувальна, медонос; при захворюваннях шлунка, набряках серцевого та ниркового походження, хронічному захворюванні сечо- та жовчовивідних шляхів, печінки; зовнішньо – при хворобах очей, підвищеному стомленні зорового апарату [65].

Сировина: надземна частина, квітки (крайові у суцвітті).

!. ПСТ: вся Україна. Адвентивна рослина. Переважно в лісостепових районах. Як бур'ян. +, 2- 4.

C. declinata M. Bieb. (Psephellus declinatus (M. Bieb.) K. Koch) – в. нахилена (псефелус нахилений) – в. наклоненный - флавоноїди, сесквітерпеноїди; антибактеріальна, антифунгіцидна, декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони. На скелястих і кам'янистих схилах, в сухих соснових лісах і на яйлі. -, 4

C. depressa M. Bieb. - в. притиснута – в. прижатый - каучук, алкалоїди, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, сесквітерпеноїди, кумарини, вітамін С, антоціани; антибактеріальна, антифунгіцидна, діуретична, жовчогінна; при депресії, неврастенії, захворюваннях очей [65, 234].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: зрідка в степових і лісостепових районах. На полях, у посівах, на забур'янених місцях [3]. -, 4.

C. diffusa Lam. - в. розлога – в. раскидистый - тритерпеноїди, дубильні речовини, флавоноїди, алкалоїди; антибактеріальна, антифунгіцидна, медонос; при асциті [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська обл. (на півдні); Черкаська, Кіровоградська, Полтавська обл. - спорадично; Донецька, Луганська обл.; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Дніпропетровська, Запорізька обл. звичайно; АР Крим до нижнього поясу гір і на південному березі [3]. Адвентивна рослина. На степових і сухих кам'янистих схилах і забур'янених місцях, пасовищах, приморських пісках, степах. Як бур'ян. +, 2-5.

C. iberica Trev. – в. іберійська – в. иберийский - тритерпеноїди, алкалоїди, флавоноїди, сесквітерпеноїди, каучук, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, сапоніни, дубильні речовини, кумарини, антоціани; діуретична, антибактеріальна [65, 234].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: лісостепова, передгірна та південнобережна частини Правобережної України; АР Крим [3]. На забур'янених місцях, пасовищах, в садах, уздовж доріг, зрідка. -, 4.

C. jacea L. - в. лучна – в. луговой - тритерпеноїди, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, органічні кислоти, сапоніни, дубильні речовини, кумарини, антоціани; діуретична; при жовтусі, аменореї, гастралгії, хворобах серця, жіночих хворобах, діатезі; зовнішньо – для полоскання горла; медонос [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. [77], заходить в субальпійський пояс до 1500 м н.р.м. [3]; Волинська, Рівненська, Житомирська, Хмельницька, Київська, Чернігівська, Сумська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська обл. - звичайно; Луганська, Донецька обл. - спорадично; степовий і передгірний Криму, гірські райони Криму. Сухі схили, луки, ділянки зі слабо порушеним трав'яним покривом. +, 3, 4.

C. marschalliana Spreng. - в. Маршалла – в. Маршалла - тритерпеноїди, каучук, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Кіровоградська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Дніпропетровська, Запорізька обл. - розсіяно; Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. [3]. На борових пісках, степових і кам'янистих схилах. -, 4.

C. mollis Waldst. et Kit. - в. м'яка – в. мягкий - фенолкарбонові кислоти та їх похідні [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, хр. Чорногора [3] (Закарпатська обл.) до 1650 м н.р.м. [102]. На луках і кам'янистих схилах в субальпійському поясі гір. -, 4, 6.

C. orientalis L. - в. східна – в. восточный - стероїди, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди, вітаміни, органічні кислоти; антибактеріальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Вінницька, Одеська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - розсіяно чи рідко; передгірний Крим, зрідка на південному березі. Сухі схили, степи. *, 4.

C. pannonica (Heuff.) Simonk. – в. паннонська – в. паннонский - фенолкарбонові кислоти і їх похідні [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Львівська обл. - рідко; Чернігівська, Сумська, Київська Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Вінницька, Харківська, Полтавська, Луганська, Донецька обл. - рідко [3]. На луках, серед чагарників, по перелісках. -, 4.

C. phrygia L. – в. фригійська (в. вкорочена) – в. фригийский - флавоноїди, поліацетиленові сполуки, сесквітерпеноїди, фенолкарбонові кислоти та їх похідні; антипротозойна: медонос [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська, Волинська, Рівненська, Київська, Чернігівська, Полтавська, Сумська обл. - зрідка Тернопільська, Черкаська, Вінницька обл. - переважно в північних районах [3]. По узліссях, порубах, серед чагарників, рідше на луках. -, 4.

C. pseudomaculosa Dobrocz. - в. несправжньоплямиста – в. ложнопятнистый - флавоноїди, тритерпеноїди, сесквітерпеноїди, стероїди, флавоноїди; медонос [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська обл.; східні райони АР Крим [3]. Степові, кам'янисті, вапнякові схили, глинисті відслонення, як бур'ян на полях. -, 3, 4.

C. pseudophrygia C.A. Mey - в. несправжньофрігійська – в. ложнофригийский - флавоноїди, сесквітерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди; медонос [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Південні райони Полісся (Житомирська, Київська обл.); Лісостеп: Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Вінницька, Полтавська, Харківська обл. [3]. На луках, по узліссях і галявинах, серед чагарників, в світлих лісах. -, 4.

C. ruthenica Lam. - в. руська – в. русский - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, алкалоїди, сесквітерпеноїди, вітаміни: С, каротин, поліацетиленові сполуки, жирна олія; антибактеріальна, медонос; при діареї; декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Харківська, Полтавська обл. [2]; Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька, Миколаївська обл. - рідко [3]. Сухі схили, крейдяні та вапнякові відслонення. -, 4.

C. salicifolia M. Bieb. - в. верболиста – в. иволистный – сесквітерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; антибактеріальна, антипротозойна, протитрихомонадна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Донецька обл. - окремі місцезнаходження [3]. Узлісся, галявини. -, 5.

C. salonitana Vis. - в. салонікська – в. салоникский - сесквітерпеноїди, багатоядерні ароматичні сполуки і їх похідні; декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південні лісостепові райони, степові та АР Крим, до нижнього гірського поясу та південного берега включно [3]. На степових і кам'янистих схилах, піщаних і вапнякових відслоненнях і як бур'ян уздовж шляхів. -, 4.

C. scabiosa L. - в. скабіозовидна – в. скабиозовидный - стероїди, органічні кислоти, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, алкалоїди, феноли, вуглеводи, антоціани; седативна, протизапальна, діуретична, в'яжуча, спазмолітична, фарбувальна, медонос; при гепатиті, асциті, алергії, дерматитах; зовнішньо – при скрофульозі [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. до середньогірського поясу [3]; Львівська, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Чернігівська, Сумська обл. - рідко; Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Донецька обл. [40]. Узлісся, галявини, чагарники. -, 4.

C. solstitialis L. - в. сонячна – в. солнечный - вуглеводи і їх похідні, ефірна олія, сесквітерпеноїди, аліфатичні спирти, тритерпеноїди, каучук, алкалоїди, вітамін С, дубильні речовини, флавоноїди, гетероциклічні кисневмісні сполуки, ліпіди, поліацетиленові сполуки, фенолкарбонові кислоти, кумарини; стимулююча, антибактеріальна; в експерименті відмічена стимулююча дія на дихання і кровообіг, тонізує гладкі м'язи [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгір'я, гірські райони Криму (нижній гірський пояс), південний берег. Одеська, Херсонська, Миколаївська обл. [3] - спорадично. Адвентивна рослина. По степах, кам'янистих схилах, але частіше як бур'ян на полях, уздовж доріг. -, 3, 4.

C. stereophylla Besser - в. твердолиста – в. твердолистный –алкалоїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Кіровоградська, Миколаївська обл. [3]. По степових схилах, перелогах, зрідка як бур'ян у посівах. -, 4.

C. trichocephalla M. Bieb. - в. волосистоголова – в. волосистоголовый - каучук, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Херсонська, Дніпропетровська, Запорізька. Миколаївська, Одеська, Донецька, Луганська обл. рідко [3]. По степах, степових схилах, на сухих луках, старих перелогах, серед чагарників. -, 4.

Chamaemelum nobile (L.) All. (Anthemis nobilis L.)- хамемелюм римський – хамемелюм римский - ефірна олія, поліацетиленові сполуки, тритерпеноїди, флавоноїди; потогінна, спазмолітична, ранозагоювальна, тонізуюча [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На полях, уздовж доріг. Вирощується як лікарська та декоративна рослина.

Chartolepis intermedia Boiss. - хартолепіс середній – хартолепис средний - сесквітерпеноїди; антибактеріальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська обл. - дуже рідко [2]; Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Миколаївська, Запорізька обл. На солонцюватих луках, по берегах озер, у долинах річок. -, 4

Chondrilla juncea L. - хондрила ситниковидна – хондрилла ситниковидная - смоли, стероїди; ранозагоювальна; при діареї і кишкових інфекціях, дисменореї; як харчовий продукт (листя) [65].

Сировина: корені, стебла.

!. ПСТ: вся Україна. Сухі схили, піщані степи, галявини в борах. -, 4.

Chrysanthemum indicum L. (Dendranthema indicum (L.) Des Moul.) – хризантема індійська - хризантема индийская – флавоноїди, ефірна олія, вуглеводи, амінокислоти; заспокійлива, протизапальна; при застуді, головокружінні, порушенні зору, люмбаго, ексудативному діатезі, злоякісних пухлинах [109].

Сировина: суцвіття.

ПСТ: Розводиться в садах.

Cichorium intybus L. - цикорій дикий, петрові батоги - цикорий дикий - каротин, кумарини, жирні кислоти, фенолкарбонові кислоти, сесквітерпеноїди, тритерпеноїди, вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, алкалоїди, вітаміни, антоціани, дубильні речовини, флавоноїди, жирна олія; протизапальна, в'яжуча, кардіотонічна, діуретична, потогінна, жарознижуюча, болезаспокійлива, протипухлинна, гемостатична, антигельмінтна, пом'якшувальна, жовчогінна, седативна, ранозагоювальна, тонізуюча, медонос; при виразці шлунка, сечо- та жовчокам'яній хворобах, запаленнях селезінки, цукровому діабеті, для поліпшення травлення, як загальнозміцнюючий засіб; зовнішньо – при екземі, пухлинах залоз, карбункулах, фурункулах [65].

Сировина: корені, рідше - надземна частина.

!. ПСТ: Вся Україна. Забур'янені місця, вигони, частіше на глинистих і супіщаних ґрунтах. +, 3, 4.

Cirsium arvense (L.) Scop. - осот польовий – бодяк полевой - вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, флавоноїди, спирти, стероїди, алкалоїди, кумарини, органічні кислоти, вітаміни, жирна олія; тонізуюча, діуретична, ранозагоювальна, протипухлинна, спазмолітична, протизапальна, потогінна, жовчогінна, медонос, отруйна [65].

Сировина: надземна частина, корені.

ПСТ: лісові та лісостепові райони рівнинної України - звичайно; в Степу та АР Крим - зрідка [18]. Забур'янені місця, поля, пустирі, вздовж доріг, по пасовищах. +, 3, 4.

C. esculentum (Siev.) C.A. Mey. - о. їстівний – б. съедобный - флавоноїди; жовчогінна, ранозагоювальна, протизапальна, гінекологічна; при захворюваннях печінки, жовчних шляхів, жіночих статевих органів [65].

Сировина: надземна частина, корені.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська обл. Солонцюваті луки, степи, заплави, бур'ян. -, 4.

C. heterophyllum (L.) Hill - о. різнолистий – б. разнолистный - ефірна олія, кумарини, флавоноїди, алкалоїди, антоціани; ранозагоювальна, протизапальна, гемостатична, тонізуюча, медонос; при епілепсії, хворобах печінки, анурії [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Харківська, Сумська, Луганська обл.- окремі місцезнаходження. Заболочені луки, ліси, чагарники, на порубах, згарищах. -, 4.

C. incanum (S.G. Gmel.) Fisch - о. сивий – б. седой - каучук, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим: по всій території звичайно [55]. В плавнях Дніпра, на степових подах, по берегах річок, як бур'ян у городах і посівах, на забур'янених місцях. +, 3, 4.

C. oleraceum (L.) Scop. - о. городній – б. овощной - ефірна олія, алкалоїди, дубильні речовини, ліпіди, флавоноїди; протизапальна, ранозагоювальна, протипухлинна, медонос; при раку шлунка і легень, гіперкератозі волосистої частини голови; зовнішньо – ванни при неврозах у дітей [65].

Сировина: надземна частина, корені

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Рівненська, Житомирська, Хмельницька, Київська, Вінницька, Черкаська, Сумська, Харківська, Полтавська обл. - розсіяно; Дніпропетровська обл. окремі місцезнаходження. Заболочені луки, чагарники, пустирі. +, 3, 4.

C. palustre (L.) Scop. - о. болотний – б. болотный - каучук, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Рівненська, Волинська, Київська, Житомирська, Вінницька, Полтавська, Харківська, Сумська обл. - спорадично. В інших районах зрідка. На болотах і заболочених луках. +, 3, 4.

C. setosum (Willd.) Besser - о. щетинистий – б. щетинистый – флавоноїди, органічні кислоти: при надмірних гінекологічних та травматичних кровотечах; зовнішньо – при карбункулах і виразках [109].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Як бур'ян у посівах, чагарниках, на порубах і луках. +, 3, 4.

C. vulgare (Savi) Ten. - о. звичайний – б. обыкновенный - ранозагоювальна, протипухлинна, спазмолітична, болезаспокійлива, потогінна, протизапальна, медонос; при спастичних ниркових, кишкових, печінкових болях, респіраторних інфекціях [65].

Сировина: корені, надземна частина.

!. ПСТ: Вся Україна. Рудеральні місцезростання, закинуті поля, пасовища, чагарники. +, 2- 4.

Cnicus benedictus L. - хрестовий корінь бенедиктинський – кникус благословенный - ефірна олія, сесквітерпеноїди, вітамін С, поліацетиленові сполуки, стероїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, вищі аліфатичні вуглеводні, жирна олія; при гастралгії, холецистопатії, диспепсіях, хронічних захворюваннях печінки, раку передміхурової залози з метастазами в печінку, респіраторних інфекціях, іпохондричному синдромі, анемії, бронхіальній астмі; для виробництва лікерів; декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вирощують на городах, квітниках.

Crepis biennis L. – скереда дворічна – скерда двухлетняя - сесквітерпеноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно правобережні лісостепові та поліські райони, окрім Карпат. На луках, узліссях, по чагарниках, як бур'ян. -, 3, 4.

C. capillaris (L.) Wairr. - с. волосовидна – с. волосовидная - каучук, сесквітерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - у лісовому поясі, зрідка [8]. На луках, в чагарниках, канавах, як бур'ян на полях. -, 4.

C. conyzifolia (Gouan) A. Kern. - с. конізолиста – с. конизолистная - жирна олія, вищі жирні кислоти [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. до 1800 м н.р.м. [102]. На полонинах, у заростях чагарників, сухих сонячних схилах. -, 4.

C. micrantha Czerep. - с. дрібноквіткова – с. мелкоцветковая - каучук [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгір'я, яйла, на південному березі звичайно [55]. На схилах, забур'янених місцях, серед чагарників, на галявинах, в садах, виноградниках. -, 4.

C. pannonica (Jacq.) K. Koch - с. паннонська – с. венгерская - каучук [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Сумська, Полтавська [2], Харківська, Донецька, Луганська обл.; АР Крим: Керченський п-ів, передгір'я та південний берег - рідко [55]. На остепнених і кам'янистих схилах, у чагарниках. -, 4.

C. praemorsa (L.) Tausch - с. обкусана – с. обгрызенная - каучук [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Чернігівська, Житомирська, Київська, Тернопільська, Вінницька, Полтавська, Черкаська, Сумська [2], Харківська, Кіровоградська, Одеська обл. На луках, по чагарниках, на галявинах. -, 4.

C. pulchra L. - с. гарна – с. красивая - каучук, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони Криму, Керченський п-ів - звичайно [55]. На полях, сухих кам'янистих схилах, у чагарниках. **-, 4.**

C. rhoeadifolia M. Bieb. – с. маколиста – с. маколистная – в народній медицині використовують як кровоспинний засіб [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно правобережні лісостепові та степові райони, спорадично; АР Крим: по всій території. На забур'янених місцях, схилах, степових ділянках. -, 4.

C. tectorum L. - с. покрівельна – с. кровельная - каучук, каротиноїди; ранозагоювальна, седативна, протиблювотна, жарознижуюча, протипухлинна; при захворюваннях печінки, неврозах [65]

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Як бур'ян на полях, уздовж доріг, на пісках. +, 3, 4.

Conyza canadensis (L.) Cronq. (Erigeron canadensis L.) - коніза канадська (злинка канадська) – мелколепестник канадский - вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, дубильні речовини, сапоніни, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, стероїди, вітаміни; гемостатична, діуретична, жарознижуюча, болезаспокійлива, протизапальна, медонос; препарат "Ерікан" – антидіарейний засіб [78].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим рідко [55]. Адвентивна рослина. На полях, городах, відкритих піщаних місцях, порушених луках. +, 3, 4.

Cyclachaena xanthiifolia (Nutt.) Fresen. (Iva xanthiifolia Nutt.) – чорнощир нетреболистий – циклахена дурнишниколистная - ефірна олія, алкалоїди, флавоноїди; кардіотонічна [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Сировинний регіон охоплює: Закарпатську, Львівську, Чернівецьку, Волинську, Рівненську, Київську, Житомирську, Чернігівську, Полтавську, Сумську, Харківську, Хмельницьку, Вінницьку, Черкаську, Луганську, Донецьку, Одеську, Миколаївську, Дніпропетровську обл. Адвентивна рослина. На рудеральних місцезростаннях, уздовж залізниць, в місцях забудови, по рудералізованих берегах річок. +, 2- 4.

Doronicum austriacum Jacq. - сугайник австрійський – дороникум австрийский - гетероциклічні кисневмісні сполуки [65].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Чернівецька обл. до 1700 м н.р.м. [102]. У вільхових лісах, по чагарниках, галявинах, берегах струмків. -, 3, 4.

D. carpaticum (Griseb. et Schenk) Nyman - с. карпатський – д. карпатский - каротиноїди [65].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. до 200 м н.р.м. На вологих луках, схилах, скелях, над потоками в субальпійському та альпійському поясах [102]. -, 3, 4.

D. hungaricum Rchb. f. - с. угорський – д. венгерский - ароматичні сполуки та їх похідні, поліацетиленові сполуки, гетероциклічні кисневмісні сполуки; декоративна рослина [65].

Сировина: кореневища.

РП: Закарпатська, Чернівецька обл., рідко [8]. У лісах, на галявинах, сухих кам'янистих схилах. **. 4.

D. orientale O. Hoffm. - с. східний – д. восточный - флавоноїди [65].

Сировина: кореневища.

ПСТ: вирощують на квітниках.

D. pardalianches L. - с. отруйний – д. ядовитый - сесквітерпеноїди, феноли та їх похідні, алкалоїди, гетероциклічні кисневмісні сполуки, флавоноїди; при епілепсії, неврозах [65].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. У гірських лісах, прибережних чагарниках. -, 4.

Echinacea purpurea (L.) Moench – ехінацея пурпурова – эхинацея пурпурная – полісахариди, ефірна олія, алкалоїди, глікозиди, кумарини, похідні кофейної кислоти, дубильні речовини, смоли, віманіни: С, каротин; бактерицидна, протизапальна, стимулююча ЦНС, посилює згортання крові, епітелізацію покривних тканин при опіках, пролежнях, виразках шкіри; нині виробляють близько 40 препаратів, до складу яких входить ехінацея, одним з них є український препарат біостимулюючої дії "Фітонорм" [11].

Сировина: кореневища з коренями, суцвіття, надземна частина.

ПСТ: вирощують в спеціалізованих господарствах на сировину, на квітниках як декоративну рослину разом з іншими видами роду ехінацея. Створено ряд сортів з високим вмістом біологічно активних сполук.

Echinops exaltatus Schrad. - головатень високий – мордовник возвышенный - азотовмісні сполуки, алкалоїди, тритерпеноїди, стероїди, вищі жирні кислоти [65].

Сировина: плоди (насіння).

ПСТ: Закарпатська, Львівська обл. На галявинах і в чагарниках, по берегах річок.

E. ruthenicus M. Bieb. (Echinops ritro L. subsp. ruthenicus (M. Bieb.) Nyman)- г. руський – м. обыкновенный - алкалоїди, ехінопсин, висихаюча жирна олія, аскорбінова кислота; тонізуюча, збуджуюча ЦНС, спинного мозку, м'язової системи, кардіостимуююча, потогінна, сечогінна, знижує артеріальний тиск, при атрофії зорового нерва, при мігрені, виснаженні, шкірних захворюваннях, отруйна, медонос [65].

Сировина: плоди (насіння), надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська (на півдні),

ПСТ: Волинська, Рівненська (на півдні), Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська [2], Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька, Донецька, Полтавська обл.- розсіяно чи спорадично; АР Крим: майже по всій території окрім верхнього лісового поясу [55]. На сухих кам'янистих схилах, виходах вапняків, порубах, пасовищах, в степу, чагарниках, на узліссях. -, 3, 4.

E. sphaerocephalus L. - г. круглоголовий - м. круглоголовый - алкалоїди, жирна олія, вітаміни; стимулююча, діуретична, потогінна, медонос, отруйна; збуджує ЦНС, сировина для отримання ехінопсину [65].

Сировина: плоди (насіння), надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Київська, Черкаська, Полтавська [2], Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська обл. - розсіяно; АР Крим: передгірні та гірські райони Криму. На узліссях, пустирях, у ярах, на сухих схилах, біля доріг. *, -, 3- 6.

Erigeron acris L. - злинка гостра – мелколепестник едкий - алкалоїди, ефірна олія, флавоноїди, органічні сполуки; гемостатична, протизапальна, болезаспокійлива [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в Карпатах - до смуги криволісся. На схилах, синантропних місцезростаннях. -, 3, 4.

E. alpinus L. - з. альпійська – м. альпийский - каучук; при діареї, дизентерії [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл.- до 1750 м н.р.м. По вапнякових і кам'янистих задернованих скелях, схилах в субальпійському поясі та зоні криволісся [102]. -, 4.

E. politus Fr. - з. відполірована – м. отполированный - флавоноїди, алкалоїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Київська, Черкаська обл. - рідко. На луках, в лісах, в чагарниках. -, 4.

Eupatorium cannabinum L. - сідач конопляний - посконник конопляный - вуглеводи, алкалоїди, сапоніни, жирні кислоти, ефірна олія, органічні кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, тритерпеноїди, кумарини, жирна олія; послаблююча, антигельмінтна, діуретична, жовчогінна, фарбувальна, медонос, отруйна [65]; в народній медицині вважається потогінним, сечогінним, абортивним засобом.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісова та лісостепова зона - спорадично, в Степу- зрідка; передгірний та Гірський Крим - зрідка. Сирі чагарники, балки, береги річок, болотисті луки. +, 2-4.

Filago arvensis L. - жабник польовий, грудна травка – жабник полевой - алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди; кардіотонічна, ранозагоювальна; при стенокардії, тахікардії, гіпертонічній хворобі, виразці шлунка, діареї, меноррагії, неврозах [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На піщаних місцях, в соснових борах. -, 4.

Galinsoga parviflora Cav. - галінсога дрібноцвіта, незбутниця – галинсога мелкоцветковая – стероїди, вуглеводи, сапоніни, органічні кислоти, дубильні речовини: при асциті, анемії, зобі, лихоманці, стоматиті, ранозагоювальна, гемостатична, гіпотензивна; при анемії, гінекологічних хворобах [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; частіше у лісових і лісостепових районах. Адвентивна рослина. Рудеральні вогкі місця, городи. +, 3, 4.

Gnaphalium luteo-album L. - сухоцвіт білий – сушеница желтовато-белая - флавоноїди; в'яжуча, ранозагоювальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. У лісових районах розсіяно, в лісостепових і степових - рідко. Вогкі піщані відкриті місця. -, 4.

G. sylvaticum L. - с. лісовий – с. лесная - каучук, поліацетиленові сполуки, флавоноїди; при атеросклерозі, епілепсії, стенокардії, неврозах, тонізуюча, в'яжуча, обволікаюча, протизапальна, ранозагоювальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. до 2000 м н.р.м. [102]; Прикарпаття, Полісся - розсіяно; в Лісостепу зрідка; АР Крим: зрідка в поясі букових лісів і на яйлі [5, 18]. По лісах, узліссях, галявинах, чагарниках. -, 4.

G. uliginosum L. - с. багновий – с. топяная - алкалоїди, дубильні речовини, ефірна олія, смола, каротин, тіамін, сліди аскорбінової кислоти; гіпотензивна, розширює кровоносні судини; при стенокардії, тахікардії, туберкульозі легень, тромбофлебітах, флеботромбозах; в гомеопатії при нейроциркуляторній дистонії, виразці шлунка, діабеті, опіках, трофічних виразках, заспокійлива [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: розсіяно зростає сухоцвіт багновий в лісових районах та північній частині Лісостепу. Сировинний ареал охоплює Західне Полісся; на Лівобережжі сухоцвіт трапляється рідше. В південних районах Лісостепу та в Степу поширений близький вид - сухоцвіт російський, який заходить аж на південний берег Криму. В Карпатах поширений с. лежачий та с. Норвезький. Біологічні ресурси сухоцвіту багнового внаслідок різкого скорочення площ, потенційно придатних для зростання даного виду, з кожним роком відчутно зменшуються [29]. На болотистих місцях, берегах рік, озер, канав. + 2- 4.

Grindelia squarrosa (Pursh) Dunal - гринделія розчепірена – гринделия растопыренная - ефірна олія, органічні кислоти, флавоноїди; седативна, відхаркувальна, спазмолітична, ранозагоювальна; при хворобах сечового міхура, нирок, жіночих статевих органів, туберкульозі легень, при кашлі; зовнішньо – при хворобах шкіри, очей, пухлинах, переломах [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська обл. - спорадично; Черкаська, Дніпропетровська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Одеська обл. - звичайно; Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл. – спорадично. Останнім часом вид набув значного поширення в передгір'ї Криму. Адвентивна рослина. Пасовища, перелоги, вздовж канав, доріг. +, 2- 4.

Helianthus annuus L. - соняшник однорічний – подсолиечник обыкновенный – напіввисихаюча жирна олія, стерини, каротиноїди, токофероли; олія – основа для мазей, пластирів, як жовчогінний засіб при захворюваннях печінки та жовчних шляхів [78].

Сировина: насіння.

!. ПСТ: вирощують як сільськогосподарську культуру, дичавіє. Адвентивна рослина. В стані експансії в Закарпатській обл. Поширюється по залізниці та річках переважно в лісових і лісостепових районах на Правобережжі. +, 3, 6.

H. tuberosus L. – с. бульбистий, топінамбур – п. клубненосный, топинамбур, земляная груша – інулін; при цукровому діабеті, порушенні обміну речовин [13].

Сировина: коренебульби.

ПСТ: вирощують як сільськогосподарську культуру.

Helichrysum arenarium (L.) Moench - цмин піщковий – цмин, бессмертник песчаный - вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, флавоноїди, кумарини, ефірна олія, каротин, дубильні речовини; жовчогінна, гіпотензивна, протизапальна, спазмолітична, тонізуюча, гемостатична, діуретична, послаблююча, потогінна [65]. Використовують як жовчогінний, кровоспинний, протизапальний (в

т.ч. в гінекології), спазмолітичний. антибактеріальний та сечогінний засіб. Збільшує кислотність шлунка та підшлункової залози. Підвищує кров`яний тиск. Настій квіток, екстракт безсмертника сухий, препарат фламін та інші є ефективними засобами при захворюваннях печінки та жовчовивідних шляхів. Аренарін - комплексний антимікробний препарат, який використовують у вигляді 1%-ної аренаринової мазі для очей при хімічних та термічних опіках [12]. Квітки цмину входять в жовчогінні збори, деякі з них випускає промисловість: збір жовчогінний, збір жовчогінний N2 [6, 11].

Сировина: суцвіття (квітки).

!. ПСТ: вся Україна, крім високогір'їв Карпат, в АР Крим: переважно в рівнинних районах [109]. Піщані відкриті місця, схили, борові тераси; просіки, галявини, узлісся соснових лісів [30]; рідше – суходільні луки, лучно-степові та степові угруповання. +, 1- 4, 6. Сировинними районами цмину піскового в Україні є Полісся, Лісостеп, особливо басейн Дніпра та його приток. Лімітовану заготівлю сировини доцільно зосередити на території Черкаської, Полтавської, Луганської, Тернопільської, Хмельницької, Дніпропетровської, Херсонської, Запорізької, Донецької обл. За останні 15 років запаси сировини цмину піскового в Україні скоротилися більше, ніж у 7 разів [2, 8, 29]. Обсяг допустимого щорічного використання сировини цмину в цілому по Україні в середньому становить 8-10 т.

Цмин пісковий входить до групи видів, заготівля сировини яких з природного середовища в Україні підлягає суворому лімітуванню.

H. graveolens (M. Bieb.) Sweet - ц. запашний – ц. пахучий - флавоноїди; діуретична. антигельмінтна, антибактеріальна, фунгіцидна; при жовтусі, асциті, шкірних хворобах [65].

Сировина: суцвіття (квітки).

ПСТ: АР Крим. На яйлі звичайно, в інших районах зрідка [18]. На скелястих гірських схилах і кам'янистих місцях. -, 3, 4.

Hieracium aurantiacum L. (Pilosella aurantiaca (L.) F. Schultz et Sch. Bip.) – нечуйвітер оранжево-червоний – ястребинка оранжево-красная - ефірна олія, стероїди, каротиноїди. фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, антоціани, вищі жирні кислоти; антибактеріальна, декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. до 1950 м н.р.м. На гірських луках, у заростях чагарників [102]. -, 3, 4.

H. echioides Lumn. (Pilosella echioides (Lumn.) F. Schultz et Sch. Bip.) - н. синяковидний - я. синяковидная – антибактеріальна, детоксикаційна [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Львівська, Тернопільська, Волинська, Київська, Житомирська, Чернігівська, Рівненська, Івано-Франківська, Тернопільська, Вінницька, Черкаська., Кіровоградська, Сумська, Харківська, Полтавська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька обл.; АР Крим. На сухих схилах, луках, відслоненнях кам'янистих порід, на пісках. -, 3, 4.

H. pilosella L. (Pilosella officinarum F. Schultz et Sch. Bip.) - н. волохатенький – я. волосистая - органічні кислоти кумарини, флавоноїди, каротин; протизапальна, в'яжуча, жовчогінна, гемостатична, ранозагоювальна, діуретична, тонізуюча; при захворюваннях печінки, виразці шлунка. анемії, сечокам'яній хворобі, порушенні обміну речовин [65]; отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в Карпатах до 1850 м н.р.м. [102]. Сухі піщані місця, в горах на заболочених луках, свіжих гумусних ґрунтах. +, 2-4.

H. umbellatum L. - н. зонтичний – я. зонтичная - алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди. вітаміни; в'яжуча, гемостатична, тонізуюча, протизапальна, антисептична, ранозагоювальна, гінекологічна, фарбувальна, медонос; при гострих респіраторних захворюваннях, туберкульозі легень; зовнішньо – при пухлинах [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна - спорадично. Сухі луки, схили, світлі ліси, відслонення, піски. +, 3, 4.

H. virosum Pall. - н. отруйний – я. ядовитая - каучук; антипротозойна, протилихоманкова [65]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, лісостепові та степові райони України - спорадично. АР Крим: майже по всій території звичайно [55]. В степах, на узліссях лісів, кам'янистих схилах гір і відслоненнях. -, 3, 4.

Homogyne alpina (L.) Cass. - підбілик альпійський – подбельник альпийский - лігнани. феноли і їх похідні, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. до 1900 м н.р.м. [102]. На субальпійських луках, гірських схилах, в гірських лісах, по берегах струмків. -, 3, 4.

Hypochoeris glabra L. - поросинець голий – пазник голый - сесквітерпеноїди, алкалоїди; ранозагоювальна [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Закарпатська обл. [8]. На піщаних місцях, полях. -, 4.

H. radicata L. - п. укорінливий – п. стержнекорневой - каротиноїди, тритерпеноїди, стероїди, флавоноїди; протипухлинна [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська, Рівненська, Волинська, Житомирська, Чернігівська, Київська, Сумська обл. В соснових лісах, на піщаних місцях, луках, схилах, біля доріг. -, 3, 4.

Inula aspera Poir. – оман шорсткий – девясил шероховатый - сесквітерпеноїди, алкалоїди [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Полтавська, Сумська, Харківська, Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська обл. - рідко; АР Крим рідко [18]. На степових схилах, кам'янистих відслоненнях, суходільних луках, узліссях серед чагарників.

I. britannica L. – о. британський – д. британский - ефірна олія, сапоніни, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, органічні кислоти; тонізуюча, стимулююча, седативна, ранозагоювальна, жовчогінна, відхаркувальна, потогінна, діуретична, протипухлинна, в'яжуча, гемостатична, медонос; при застуді, пневмонії, нефриті, тахікардії; в народній медицині – для лікування алкоголізму, захворюваннях печінки та шлунка, злоякісних пухлинах, діареї [109].

Сировина: кореневища, суцвіття.

!. ПСТ: Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Вінницька, Київська, Чернігівська, Сумська, Харківська, Полтавська обл. - розсіяно чи спорадично; Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька, Донецька, Луганська обл. - зрідка; АР Крим: в рівнинних районах та передгір'ї - зрідка [55]. На сирих берегах, луках. +, 3, 4.

I. germanica L. – о. німецький – д. германский - ефірна олія, алкалоїди; протизапальна, медонос; при захворюваннях слизової оболонки рота, лімфатичної системи; медонос [65]

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Рівненська, Вінницька, Київська, Черкаська обл. - спорадично; Полтавська, Сумська, Харківська обл. - зрідка; Одеська, Миколаївська, Кіровоградська, Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Херсонська, Запорізька обл. - рідко; рівнинний, передгірний і Гірський Крим - рідко. Чагарники, схили, сухі луки. -, 3, 4.

I. helenium L. – о. високий – д. высокий - вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, ліпіди, каротин, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, вітаміни; протипухлинна, відхаркувальна, жовчогінна, тонізуюча, діуретична, жарознижуюча, протизапальна, гемостатична, ранозагоювальна, седативна, діуретична, потогінна, антигельмінтна, гіпотензивна, спазмолітична, фарбувальна, медонос [65]. Оман вживається як протизапальний, відхаркувальний засіб. Застосовують в медицині при бронхітах, бронхіальній астмі, пневмонії, туберкульозі, захворюванні сечовивідних шляхів та печінки, подагрі, ревматоїдному артриті, атеросклерозі, ексудативному діатезі. Препарати оману нормалізують функцію кишечника, мають капілярозміцнюючу та антисептичну дію, прискорюють регенерацію слизової оболонки шлунка при виразкових ураженнях. З коренів оману високого виготовляють препарат аллантон, який використовують при виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки. Зовнішньо оман використовують при важко заживаючих ранах, екземі, нейродерміті, для зміцнення запалених ясен [6, 7].

Сировина: кореневища.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Львівська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська обл. спорадично; Житомирська, Чернігівська, Черкаська, Київська, Одеська обл. - спорадично чи рідко; Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Миколаївська, Херсонська обл. - окремі локалітети; АР Крим: рідко в передгір'ї [18, 29]. Вологі місця, схили, пустирі. *, -, 3, 4, 6.

На даний час відсутня потреба в суворому лімітуванні обсягів заготівлі сировини оману високого, оскільки потреба в його сировині майже повністю задовольняється за рахунок вирощування в культурі [4]. В природних місцезростаннях невеликі заготівлі кореневищ оману високого проводять на Поділлі та прилеглих до нього районів: у Чернівецькій, Хмельницькій,

Тернопільській, Вінницькій, Кіровоградській та на півночі Одеської обл. В поліських районах запаси сировини зменшились у зв'язку з інтенсивними меліоративними роботами в заплавах [10]. Необхідне впровадження заходів по збереженню та відтворенню популяцій виду в природних умовах зростання.

I. oculus-christi L. – о. очний – д. глазковый - ефірна олія, алкалоїди, флавоноїди, кумарини, ароматичні сполуки; ранозагоювальна; при захворюваннях шлунково-кишкового тракту [65]

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Херсонська, Одеська, Запорізька обл.; в АР Крим - майже по всій території, частіше в гірських районах [18]. В чагарниках, на кам'янистих схилах. -, 4.

I. salicina L. – о. верболистий – д. иволистный - вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, ароматичні сполуки, дубильні речовини, флавоноїди; протипухлинна, жовчогінна, седативна, гемостатична, відхаркувальна, діуретична, потогінна, ранозагоювальна, медонос; при раку шлунка, стенокардії, гіперацидному гастриті, інволюції міометрію [65].

Сировина: кореневища, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На схилах, в чагарниках, степах, крейдяних відслоненнях, на перелогах. -, 4.

Jurinea arachnoidea Bunge - юринея павутиниста – юринея (наголоватка) паутинистая - алкалоїди, флавоноїди, жирна олія; фунгіцидна, антибактеріальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - на неораних степових місцях; Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. – рідко. На схилах, серед чагарників, на порушених лучностепових ділянках. *, -, 4.

J. calcarea Klokov - ю. вапнякова – ю. известняковая – алкалоїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Київська, Рівненська, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська, Дніпропетровська обл. На кам'янистих і степових схилах. -, 4.

J. multiflora (L.) B. Fedtsch. - ю. багатоквіткова – ю. многоцветковая - каучук; седативна, медонос; при неврозах, фізичній перевтомі, гідрофобії [65].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Полтавська, Харківська, Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим: степові та передгірні райони - рідко [55]. На вапнякових, крейдяних схилах, перелогах в соснових борах. -, 4, 5.

Lactuca serriola L. - латук дикий, л. компасний – латук дикий, л. компасный - молочний сік містить гіркоти, каучук, сліди алкалоїдів [18]; протизапальна, жарознижуюча, седативна, болезаспокійлива, ранозагоювальна, гіпотензивна, діуретична, послаблююча; в народній медицині при хворобах очей, стенокардії, бронхіальній астмі [65], безсонні, водянці легень; висушений молочний сік має наркотичну дію [18].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Забур'янені місця, городи, вздовж доріг, пустирі. +, 3, 4.

L. tatarica (L.) C.A. Mey. - л. татарський – л. татарский - каучук, сесквітерпеноїди, тритерпеноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська обл. - зрідка [2]; Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська, Одеська обл.[22]; Луганська, Донецька обл. - зрідка; АР Крим: степові, передгірні райони, на південному березі - зрідка [55]. На глинистих і кам'янистих схилах, солончаках, приморських пісках і як злісний бур'ян. +, 3, 4.

Lapsana communis L. - празелень звичайна – бородавник обыкновенный - феноли, вуглеводи, жирна олія, флавоноїди, вітаміни; послаблююча, ранозагоювальна, болезаспокійлива, пом'якшувальна; зовнішньо – при маститі, тріщинах сосків [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісові і лісостепові райони, в Степу переважно як бур'ян. Тінисті місця, чагарники. -, 4.

Leontodon autumnalis L. - любочки осінні – кульбаба осенняя - каротин, стероїди, лейкоантоціани, дубильні речовини, флавоноїди, вуглеводи, вітаміни, жирна олія; седативна, жовчогінна, медонос; при респіраторних інфекціях, захворюваннях печінки, дискінезії жовчних протоків [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна, в АР Крим - відсутній. Луки, схили, галявини, біля житла, зрідка в посівах. -, 4.

L. danubialis Jacq. - л. дунайські – к. дунайская - каучук, жирна олія [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. заходить до 1450 м н.р.м. [102]; лісостепові та степові райони Правобережжя; на Лівобережжі зрідка в поліських і лісостепових районах. На вологих луках, узліссях і схилах. -, 3, 4.

L. hispidus L. - л. щетинисті – к. щетинистая - каучук, вітаміни: токоферол, жирна олія; при хворобах жовчного міхура [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим - часто на яйлі [18]. Серед чагарників, на луках, степових і кам'янистих схилах, в соснових і дубових лісах. -, 3, 4.

Lepidotheca suaveolens (Pursh) Nutt. (Chamomilla suaveolens (Pursh) Rydb. = Matricaria discoidea DC.) - лепідотека запашна (ромашка без'язичкова) – лепидотека ароматная (ромашка безъязычковая) - ефірна олія (у її складі сесквітерпеновий спирт бісаболол, але немає хамазулену, як у Matricaria recutita [78]), флавоноїди, органічні кислоти, гіркоти; жовчогінна, протизапальна, бактерицидна.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, найбільше - у зах. і півн. районах, в Степу - рідко. Адвентивна рослина. Переважно вологі синантропні місцезростання, околиці полів, біля доріг, житла. +, 3, 4.

Leucanthemum vulgare Lam. (Chrysanthemum leucanthemum L.) - королиця звичайна – нивяник обыкновенный - вуглеводи, стероїди, флавоноїди, кумарини, жирна олія; жарознижуюча, тонізуюча, протизапальна, спазмолітична, седативна, послаблююча, гемостатична, ранозагоювальна, діуретична, антисептична, фарбувальна, медонос; при колітах, гастралгіях, шлункових і кишкових кольках, геморої, скрофульозі, туберкульозі легень, респіраторних інфекціях, головному та зубному болю, неврозах; декоративна рослина [25, 65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, рідше в Степу. Луки, галявини, чагарники. +, 2-4.

Matricaria recutita L. (Chamomilla recutita (L.) Rausch.) - ромашка обідрана, р. лікарська – ромашка ободранная, р. лекарственная - ефірна олія (у її складі хамазулен, сесквітерпеновий спирт бісаболол, аліфатичний терпен мірцен та ін. [78]), флавоноїди, органічні кислоти, лактони, кумарини, гіркоти, вітаміни; спазмолітична, жовчогінна, бактерицидна, протизапальна, кровоспинна (гінекологічна); входить до складу препаратів "Ромазулан", "Ротокан", "Гербогастрин", "Фітон", "Гастроліт" та зборів протизапальної дії [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Утворює зарості в присиваській частині АР Крим та причорноморській частині Херсонської обл., культивується, легко дичавіє [28]. Адвентивна рослина. На полях, забур'янених місцях. +, 2-4, 6.

Mycelis muralis (L.) Dumort.- міцеліс стінний – мицелис стенной - каучук, сліди алкалоїдів [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна за винятком Степу [19], в АР Крим - переважно в букових і дубових лісах [55]. У лісах, розщілинах, серед каменів. -, 3, 4.

Onopordum acanthium L. - татарник звичайний – татарник колючий - алкалоїди, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, вуглеводи, сапоніни, дубильні речовини, стероїди, фосфоліпіди, жирна олія; блювотна, відхаркувальна, гемостатична, ранозагоювальна, тонізуюча, стимулююча, кардіотонічна, медонос [65]; підвищує артеріальний тиск, тонус серця, гладкої мускулатури, в малих дозах збуджує, а у великих пригнічує ЦНС; у народній медицині вживають при тривалому кашлі, бронхіальній астмі, захворюваннях серця, нирок, сечового міхура, суглобів, верхніх дихальних шляхів, раку матки і інших органів, для профілактики метастазів; зовнішньо – при гнійних ранах, виразках, наривах, алергіях [13].

Сировина: корені, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Адвентивна рослина. Рудеральні місцезростання. +, 3, 4.

O. tauricum Willd. - т. кримський – т. крымский - поліацетиленові сполуки, сесквітерпеноїди [65].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони, західні степові райони - зрідка [55]. На рудеральних місцезростаннях, пустирях, берегах лиманів. -, 4.

Orthosiphon stamineus Benth. – ортосифон тичинковий - ортосифон тычиночный – тритерпенові сапоніни, урсолова кислота, флавоноїди, ефірна олія, органічні кислоти; як сечогінний засіб при ниркокам'яній хворобі, холециститах, подагрі, підвищує виділення шлункового соку і підсилює виділення жовчі [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: зрідка вирощується на сировину в АР Крим, південних районах України.

Petasites albus (L.) P. Gaertn. - кремена біла – белокопытник белый - сесквітерпеноїди, алкалоїди, органічні кислоти, монотерпени, стероїди, сапоніни тритерпенові, дубильні речовини, флавоноїди, вищі аліфатичні вуглеводні, сапоніни, ефірна олія; гіпотензивна, спазмолітична, антикоагулятивна, медонос, декоративна рослина; як сировина для виробництва галенових препаратів [65].

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. [8]. По берегах річок і потоків, у вологих лісах. +, 2, 3.

P. hybridus (L.) P. Gaertn., B. Mey. et Scherb. – к. гібридна – б. гибридный - алкалоїди, органічні кислоти, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, дубильні речовини, флавоноїди, жирні кислоти, вуглеводи, вітаміни; потогінна, діуретична, гіпотензивна, спазмолітична, відхаркувальна, блювотна, антигельмінтна, ранозагоювальна, медонос [65].

Сировина: кореневища, листя.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. спорадично чи часто: Волинська, Рівненська, Київська, Житомирська, Чернігівська, Хмельницька, Харківська, Полтавська, Донецька обл. - рідко; АР Крим: передгір'я, пояс букових лісів Гірського Криму, зрідка [18]. Вогкі місця, береги водойм. +, 2, 3.

Picnomon acarna (L.) Cass. - пікномон колючий – пикномон колючий - каучук; при гіпосекреції шлунка, зубному болі [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: по всій території, особливо на південному березі [18]. Адвентивна рослина. На сухих забур'янених місцях, вздовж доріг, біля житла, на пасовищах. -, 4.

Picris hieracioides L. - гіркуша нечуйвітрова – горлюха ястребинковая - стероїди, флавоноїди; медонос, харчова рослина; при гематомах [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Вся Україна. Сухі забур'янені місця. -, 4.

Ptarmica cartilaginea (Ledeb. ex Rchb.) Ledeb. – чихавка хрящувата – чихотник хрящеватый - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, сесквітерпеноїди, алкалоїди; жовчогінна, протизапальна, бактерицидна; настій виявляє слабку сокогінну та жовчогінну дію, настойка – протизапальну; при хворобах шлунка, як протизапальний засіб, зовнішньо – ранозагоювальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: на Поліссі, в Лісостепу та Степу - спорадично [77]. На вологих луках, по берегах річок, в чагарниках. -, 3, 4.

P. vulgaris Blackw. ex DC. (Achillea ptarmica L.) – ч. звичайна – ч. обыкновенный - флавоноїди, поліацетиленові сполуки; в'яжуча, болезаспокійлива, загальнозміцнююча [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Житомирська, Київська, Полтавська, Сумська обл. - рідко [77]. На вогких луках. -, 3, 4.

Pulicaria dysenterica (L.) Bernh. - блошниця дизентерійна – блошница дизентерийная - поліацетиленові сполуки, вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, алкалоїди, вітамін С, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Миколаївська, Херсонська, Одеська обл. Серед чагарників, на вогких луках, по берегах боліт та річок, на засолених ґрунтах. -, 3, 4.

P. uliginosa Steven - б. болотна – б. болотная – поліацетиленові сполуки, вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, алкалоїди, вітамін С, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди; в'яжуча, інсектицид, отруйна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Херсонська обл., передгір'я Карпат, Південний і передгірний Крим. По вологих заболочених місцях. -, 3, 4.

P. vulgaris Gaertn. – б. звичайна – б. обыкновенная - ефірна олія, вуглеводи, алкалоїди, органічні кислоти, вітаміни, дубильні речовини, кумарини, монотерпеноїди; діуретична, послаблююча, отруйна [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Вогкі луки, береги водойм. -, 3, 4.

Pyrethrum balsamita (L.) Willd. (Balsamita major Desf.) – маруна бальзамічна – пиретрум бальзамический - каучук, поліацетиленові сполуки, ефірна олія [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Вся Україна. Вирощують в садах.

P. clusii Fisch. ex Rchb. - м. Клузія – п. Клузия - поліацетиленові сполуки, кисневмісні гетероциклічні сполуки [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. заходить до 1890 м н.р.м. На схилах і свіжих гірських луках, галявинах [102]. -, 4.

P. corymbosum (L.) Scop. – м. щиткова – п. щитковый – поліацетиленові сполуки, сесквітерпеноїди, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти; протистоцидна, антибактеріальна; при гастритах, інсектицид [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ. вся Україна, в АР Крим - переважно в лісах [18]. У чагарниках, листяних лісах, на сирих луках. -, 4.

P. partheniifolium Willd. - м. дівоча – п. девичий - поліацетиленові сполуки, сесквітерпеноїди, ефірна олія, кумарини, флавоноїди; тонізуюча, фітонцидна, протистоцидна, декоративна рослина; при епілепсії, паралічі, невриті лицевого нерва; зовнішньо - при маститах, пухлинах [65]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Київська, Полтавська [2] обл. - розсіяно: АР Крим: часто в гірських районах [18]. Адвентивна рослина. В лісах, серед чагарників, на галявинах, як бур'ян. -, 4, 6.

P. roseum (Adam) M. Bieb- м. рожева – п. розовый – при корості, для боротьби з комахами: клопами, мухами, комарами,, тарганами [13].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вирощують у спеціалізованих господарствах як декоративну рослину.

Rhaponticum carthamoides (Willd.) Iljin (Leuzea carthamoides (Willd.) DC.) – рапонтікум сафлоровидний (великоголовник сафлоровидний, левзея сафлоровидна) - рапонтикум сафлоровидный (левзея сафлоровидная) – фітоекдистероїди, органічні кислоти, дубильні речовини, каротиноїди, ефірна олія, флавоноїди, камеді, смоли, інулін; антагоніст снодійних засобів, підвищує тиск; при нервовому та фізичному перевтомленні, функційних розладах нервової системи [78].

Сировина: кореневища з коренями.

ПСТ: вирощують в спеціалізованих господарствах.

Saussurea alpina (L.) DC. - сосюрея альпійська – соссюрея альпийская - поліацетиленові сполуки, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди; антикоагулятивна, антибактеріальна [65]

Сировина: корені, надземна частина.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська обл. до 1900 м н.р.м. [102]. На скелях, осипах, кам'янистих схилах. **, 4.

S. amara (L.) DC. - с. гірка – с. горькая - вуглеводи, каучук, карденоліди, алкалоїди, дубильні речовини, антраглікозиди, кумарини, ефірна олія, флавоноїди; гемостатична, протипухлинна, антибактеріальна, жарознижуюча, гемостатична [65].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Харківська, Сумська, Полтавська, Дніпропетровська обл. [2], зрідка. На степових, солончакових луках, по берегах озер, біля житла, доріг. -, 4.

S. salsa (Pall. ex M. Bieb.) Spreng. - с. солончакова – с. солончаковая - каучук, сесквітерпеноїди, алкалоїди; антибактеріальна, гемостатична, жарознижуюча [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., АР Крим: Присивашшя [55]. На солончаках і засолених луках, по берегах солоних озер. -, 4.

Scariola viminea (L.) F.W. Schmidt – скаріола прутовидна – скариола прутовидная – каучук, смола [18].

Сировина: вся рослина.

ПСТ. АР Крим: гірські та південнобережні райони. Кам'янисті, забур'янені місця. -, 3, 4.

Scolymus hispanicus L. – сколімус іспанський – сколимус испанский – флавоноїди, фенольні сполуки, як харчова рослина [65].

Сировина: корені, листя

ПСТ: Дніпропетровська, Херсонська обл. - рідко. АР Крим: по всій території, частіше в передгір'ї та на південному березі [18]. На пісках, галечниках, відкритих кам'янистих схилах. -, 4.

Scorzonera austriaca Willd. – скорзонера австрійська – козелец австрийский - каучук: жарознижуюча, при захворюваннях шлунково-кишкового тракту [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Донецька обл.; Причорномор'я, Приазов'я. На степових схилах, по кам'янисто-галькових схилах. -, 4.

S. purpurea L. – с. пурпурова, зміячка – к. пурпурный - вуглеводи, алкалоїди, ароматичні сполуки; діуретична, жовчогінна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Сумська, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська обл. - рідко. Сухі луки, галявини. -, 4.

Senecio borysthenicus (DC.) Andrz. ex Czern. - жовтозілля дніпровське – крестовник днепровский – каучук, алкалоїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Черкаська, Київська, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - спорадично; АР Крим: Арабатська стрілка, Керченський п-ів [55]. На піщаних місцях, приморських пісках. ***, 3, 4.

S. cineraria DC. - ж. цінерарійове – к. цинерариевый - сесквітерпеноїди, алкалоїди, терпеноїди, поліацетиленові сполуки, ароматичні сполуки, хінони та їх похідні, циклітоли фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: на південному березі [55]. Адвентивна рослина. На приморських скелях як здичавіле. -, 4, 6.

S. erraticus Bertol. - ж. блукаюче – к. блуждающий - каучук, алкалоїди, флавоноїди, сесквітерпеноїди, монотерпеноїди; прискорює частоту серцевих скорочень, спазмолітична, гіпотензивна [65]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. На вологих луках, в чагарниках, на галявинах, в нижньому гірському поясі. -, 4.

S. erucifolius L. - ж. еруколисте – к. эруколистный - сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, органічні кислоти; протизапальна, медонос [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Чернігівська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Черкаська, Харківська, Сумська, Полтавська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська обл. - розсіяно чи спорадично; АР Крим.

На солонцюватих луках, береги річок, степові схили. -, 4.

S. fuchsii C.C. Gmel. (S. ovatus (P. Gaertn., B. Mey. et Scherb.) Willd.) – ж. Фукса – к. Фукса - ефірна олія, сесквітерпеноїди, каротиноїди, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, жирна олія; антибактеріальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. У гірських лісах, на галявинах і узліссях. -, 4.

S. gradidentatus Ledeb. - ж. великозубчасте – к. крупнозубчатый – каучук, алкалоїди, монотерпеноїди, вуглеводи [65].

Сировина: кореневища, надземна частина.

ПСТ: Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька обл. - рідко; АР Крим: окрім яйли та Тарханкуту. Засолені луки, чагарники, узлісся. -, 4.

S. hispanica L. - ж. іспанське – к. испанский - вуглеводи, альдегіди і їх похідні, тритерпеноїди, каучук, вітамін С, флавоноїди, ліпіди, вищі жирні кислоти, фенольні сполуки, ароматичні сполуки, жирна олія; як джерело виробництва інуліну; при нервових хворобах і хворобах серця, лихоманці, медонос.

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: вирощується як овоч, дичавіє.

S. jacobaea L. - ж. лучне, ж. Якова – к. луговой, к. Якова - ефірна олія, алкалоїди, сапоніни, кумарини, флавоноїди; ранозагоювальна, діуретична, пом'якшувальна, гемостатична, медонос, отруйна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Лучні степи, схили, перелоги, посіви. +, 3, 4.

S. nemorensis L. - ж. дібровне – к. дубравный - вуглеводи, органічні кислоти, сесквітерпеноїди, каучук, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, феноли і їх похідні, фенолкарбонові кислоти та їх похідні; підвищує жовчовиділення, медонос [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл., заходить у субальпійський пояс до 1750 м н.р.м. [102]; Хмельницька, Тернопільська обл. На свіжих і сирих лісових луках, в борах (у горах у заростях яловцю та сосни гірської), на галявинах і в чагарниках. -, 3, 4.

S. paludosus L. - ж. болотне – к. болотный - каучук, сесквітерпеноїди, алкалоїди; при панариціях [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Рівненська, Житомирська, Черкаська, Кіровоградська, Одеська, Херсонська обл. - рідко. По берегах річок і озер, на болотах, вологих луках. -, 3, 4.

S. rivularis (Waldst. et Kit.) DC. (Tephroseris crispa (Jacq.) Rchb.) - ж. струмкове – к. приручейный - алкалоїди, азотовмісні сполуки [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. майже до верхньої межі лісу [8]. На вологих субальпійських луках, в чагарниках, над потоками та на кам'янистих схилах. -, 3, 4.

S. subalpinus W.D.J. Koch - ж. субальпійське – к. субальпийский - алкалоїди, хінони і їх похідні [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. У гірських лісах, на субальпійських луках. -. 3, 4.

S. sylvaticus L. - ж. лісове – к. лесной – сесквітерпеноїди, ефірна олія, алкалоїди; гемостатична, антибактеріальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати: передгір'я, рівнина та лісовий пояс [8]. Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. - спорадично, південніше - рідко [19]. На піщаних місцях, в борах, на узліссях і галявинах, рідше як бур'ян на полях. -, 3, 4.

S. vernalis Waldst. et Kit. - ж. весняне – к. весенний – каротиноїди, алкалоїди, терпеноїди, дитерпеноїди, стероїди; антибактеріальна [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Перелоги, узбіччя, на полях, пасовищах. -, 4.

S. viscosus L. - ж. липуче – к. клейкий - алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди; антибактеріальна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Київська, Донецька обл. [40]. Адвентивна рослина. На піщаних місцях, як заносне. -, 4.

S. vulgaris L. - ж. звичайне – к. обыкновенный - ефірна олія, алкалоїди, флавоноїди, вуглеводи, дубильні речовини, вітаміни, органічні кислоти; гемостатична, антигельмінтна, ранозагоювальна, гіпотензивна, фарбувальна; при аменореї, дисменореї, регулює і викликає менструацію, при істеричних судомах, шлунково-кишкових кольках [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна, на півдні рідше. Адвентивна рослина. Поля, узбіччя. +, 3, 4.

Serratula bracteifolia (Iljin ex Grossh.) Stank. - серпій приквітковий – серпуха прицветочная - сесквітерпеноїди, фенольні сполуки [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська, Запорізька, Дніпропетровська, Донецька, Одеська обл. На степових схилах. серед світлих чагарників. -, 4

S. cardunculus (Pall.) Schischk. - с. будяковий – с. чертополоховая – гемостатична, ранозагоювальна, знеболююча [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська обл. - дуже рідко. На солонцях. -, 4.

S. coronata L. – с. увінчаний – с. венценосная - сліди алкалоїдів, аскорбінова кислота; при блювоті, анемії, пропасниці, геморої, в'яжуча при жовтусі, ангіні, фарбувальна, медонос [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південні райони Рівненської, Житомирської, Київської, Сумської, Чернігівської обл., ПЗЛС, ПЗС Миколаївська, Одеська, Херсонська обл.; ЛЛс, ХЛс, ДЗЛС, СЗЛС, ЛЗЛС Луганська,

Полтавська, Донецька, Харківська, Сумська, Дніпропетровська обл. Сухі луки, узлісся, чагарники. -, 4.

S. erucifolia (L.) Boriss. (S. xeranthemoides M. Bieb.) - с. еруколистий (с. сухоцвітий) – с. эруколистная (с.сухоцветная) - каучук, фітоекдизони, фенольні сполуки [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: ЛЗЛС, СЗЛС, ДЗЛС, ЛЗС Харківська, Запорізька, Дніпропетровська, Одеська, Луганська обл.; ПЗС, ЛЗС Миколаївська, Херсонська обл. На степових схилах, кам'янистих відслоненнях, поля, забур'янених місцях, солонцюватих ґрунтах. -, 4.

S. tinctoria L. - с. фарбувальний – с. красильная - каучук, фітоекдизони, сесквітерпеноїди, флавоноїди; детоксикаційна, медонос [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна, окрім АР Крим, сходу та півдня Степу. На сухих луках, узліссях та галявинах, серед чагарників. -, 4.

Siegesbekia orientalis L. - сигезбекія східна – сигезбекия восточная - терпеноїди, дитерпеноїди, каучук, стероїди, флавоноїди, сесквітерпеноїди; при злоякісних пухлинах, потогінна [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: на південному березі рідко [55]. Адвентивна рослина. На схилах, насипах. -, 5.

Silybum marianum (L.) P. Gaertn. - розторопша плямиста – расторопша пятнистая - каучук, лігнани, хромони, жирна олія, полісахариди, поліацетиленові сполуки, органічні кислоти, алкалоїди, флавоноїди, вуглеводи, стероїди, вітаміни, фенольні сполуки, жирні кислоти; жовчогінна, гемостатична, гіпотензивна, послаблююча, декоративна рослина. З насіння отримують гепатопротекторні препарати: "Силібор", "Легалон", "Карсил", "Гепабене" [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна, рідко. В садах і на городах, рідко вирощують на сировину, як здичавіле на забур'янених місцях. -, 4, 6.

Solidago canadensis L. – золотушник канадський - золотарник канадский - жовчогінна, протизапальна, сечогінна; при ниркокам'яній хворобі, набряках серцевого і ниркового походження, ревматизмі, подагрі, жовчокам'яній хворобі; зовнішньо – для промивання гнійних ран, виразок; з трави золотарника виробляють препарат "Солідофлан" [42].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Адвентивна рослина. На луках, галявинах, ділянках з порушеним природним рослинним покривом. +, 1-4, 6.

S. virgaurea L. – з. звичайний – з. золотая розга - вуглеводи, дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти, кумарини, дитерпеноїди, тритерпеноїди, сапоніни, феноли, антоціани, жирна олія; ранозагоювальна, діуретична, в'яжуча, потогінна, відхаркувальна, гемостатична, антисептична, протизапальна, медонос; препарати золотушника запобігають надмірній ламкості капілярів; входить до складу препаратів "Марелін" та "Фітоліт", які рекомендують при ниркокам'яній хворобі; у гомеопатії – при альбумінурії, фосфатурії, шкірних захворюваннях [78].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На луках, галявинах, схилах. -, 4.

Sonchus arvensis L. - жовтий осот польовий – осот полевой - тритерпеноїди, флавоноїди, жирна олія; ранозагоювальна, гемостатична, жовчогінна, медонос; при гастроентериті, нефриті, жовтусі; зовнішньо – при порізах [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл., Прикарпаття на рівнині та в передгір'ї [8]; Волинська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Харківська, Полтавська обл. - часто [2]; Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл.; АР Крим: зрідка в гірських районах Криму [18]. Адвентивна рослина. Перелоги, чагарники, городи, сади, злісний бур'ян. +, 3, 4.

S. asper (L.) Hill. – ж. о. шорсткий – о. шероховатый - кумарини; ранозагоювальна, харчова, медонос [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Адвентивна рослина. На городах, на полях серед просапних культур, рідше на галявинах. +, 3, 4.

S. oleraceus L. – ж. о. городній – о. огородный - сесквітерпеноїди, тритерпеноїди, каучук, флавоноїди, вітамін С, кумарини, жирна олія, жирні кислоти; послаблююча, протилихоманкова, тонізуюча, детоксикаційна, лактогенна, болетамувальна; при асциті, епігастральних болях; молоді стебла і листя як салат [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Адвентивна рослина. На городах, рідше на полях, перелогах, по забур'янених місцях. +, 2-4.

Stevia reboudiana Bert. – стевія Ребоуді – стевия Ребоуди – дитерпенові глікозиди, флавоноїди, похідні коричної кислоти і кумарину [41]; протизапальна, жовчогінна, гіпоглікемічна, антиоксидантна, антидіабетична, антисклеротична, кардіотонічна, діуретична, протигрибкова; при цукровому діабеті, як підсолоджувач харчових продуктів і добавок [236].

Сировина: листя

ПСТ: вирощують в спеціалізованих господарствах, ботанічних садах, на присадибних ділянках зрідка.

Tanacetum millefolium (L.) Tzvelev – пижмо тисячолисте – пижма тысячелистная – ефірна олія [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Миколаївська, Херсонська, Одеська, Запорізька, Дніпропетровська, Полтавська [2], Донецька обл.; АР Крим: майже по всій території [18]. На степових схилах, сухих кам'янистих і щебенистих місцях. – 3, 4.

T. vulgare L. - п звичайне – п. обыкновенная - органічні кислоти, ефірна олія, алкалоїди, спирти, стероїди, флавоноїди, жирні кислоти, вуглеводи, дубильні речовини, терпени, каротин, ліпіди; антигельмінтна, жовчогінна, спазмолітична, діуретична, протизапальна, потогінна, жарознижуюча, ранозагоювальна, гіпотензивна, протипухлинна, тонізуюча; при хворобах печінки і жовчовидільних шляхів, лямбліозі, артритах, анацидному гастриті, ентероколіті [65].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим і Карпатах - до підніжжя гір. Основний сировинний регіон охоплює лісостепову зону; АР Крим: зрідка в степових районах та гірських районах [18]. Порушені землі, сухі луки, чагарники. +, 1-4.

Taraxacum bessarabicum (Hornem.) Hand.-Mazz. - кульбаба бессарабська – одуванчик бессарабский - каучук, алкалоїди [65].

Сировина: корені.

ПСТ: Чернігівська, Черкаська, Харківська, Полтавська обл. [2]; Запорізька, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Херсонська, Миколаївська обл. На засолених луках, солонцях, по краю боліт. -. 4.

T. kok-saghyz Rodin – к. кок-сагиз – о. кок-сагыз - вуглеводи, органічні кислоти, тритерпеноїди, каучук, стероїди, алкалоїди, феноли, дубильні речовини, флавоноїди, хінони, вищі жирні кислоти, фенольні сполуки, каротиноїди [65].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: вирощують як лікарську та декоративну рослину. Полтавська, Київська обл.

T. officinale Wigg. aggr. [233] **– к. лікарська – о. лекарственный** - вуглеводи, тритерпеноїди, каротин, органічні кислоти, вітаміни, кумарини, флавоноїди, дубильні речовини, жирні кислоти, стероїди, ліпіди, жирна олія; жовчогінна, діуретична, відхаркувальна, протизапальна, потогінна, седативна, жарознижуюча, тонізуюча, гемостатична, антигельмінтна, послаблююча, ранозагоювальна, протипухлинна, гіпотензивна, медонос; входить до складу апетитних, жовчогінних, сечогінних та послаблюючих чаїв; у гомеопатії використовується рослина, зібрана до цвітіння при захворюваннях печінки і травних шляхів [78]; викликає посилене виділення жовчі та притоку її до жовчного міхура, посилення його скорочення та звільнення від жовчі, тим самим сприяє очищенню організму від шлаків [68].

Сировина: корені, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в Карпатах до 1550 м н.р.м. [102]. Порушені землі, слабозадерновані луки. +, 3, 4

Telekia speciosa (Schreb.) Baumg. - крем'яник гарний – телекия прекрасная - сесквітерпеноїди, вуглеводи, ефірна олія, монотерпеноїди, поліацетиленові сполуки, флавоноїди, органічні кислоти, дитерпеноїди; при фурункулах, пухлинах, антибактеріальна, харчова [65].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Черкаська обл. На узліссях лісів, по берегах річок, вздовж потоків, на схилах. +, 3, 4.

Tragopogon major Jacq. (T. dubius Scop. subsp. major (Jacq.) Vollm.) - козельці великі - козлобородник большой - крохмаль, інулін, білки, каучук; жовчогінна, ранозагоювальна, при сечокам'яній та жовчнокам'яній хворобі [65].

Сировина: корені, пагони.

!. ПСТ: Вся Україна. На сухих луках, узліссях в степах. -, 4.

T. orientalis L. - к. східні – к. восточный - каучук, дубильні речовини, жирна олія, вуглеводи; при істерії, ревматизмі, білях, гонореї; як салатна рослина, медонос [65].

Сировина: корені, пагони.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Житомирська, Київська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Полтавська, Черкаська, Вінницька, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Донецька обл. - розсіяно. На луках, схилах, узліссях. -, 4.

T. pratensis L. - к. лучні – к. луговой - каучук, флавоноїди, вуглеводи, циклітоли, тритерпеноїди, вищі аліфатичні спирти, латекс, каротиноїди, алкалоїди, жирна олія: діуретична, антисептична, ранозагоювальна, протицинготна, харчова, медонос; при сечокам'яній хворобі, шкірних захворюваннях [65].

Сировина: корені, пагони.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. На луках. -, 4.

Tripleurospermum inodorum (L.) Sch. Bip. (Matricaria perforata Mérat) – трипереберник непахучий (ромашка продірявлена, р. непахуча) – ромашка продырявленная, р. непахучая – поліацетиленові сполуки, ефірна олія, протеїн, гіркоти, слиз, камедь, алкалоїди, аскорбінова кислота, жирна олія; пом'якшувальна, протизапальна, протикашлева, знеболююча, спазмолітична; для промивання ран, при зубному болю, порушенні менструального циклу, грипі, міозиті, гострих респіраторних захворюваннях, пневмонії, головокружінні, гастралгіях, ларингітах; інсектицид, медонос [65].

Сировина: суцвіття, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Як бур'ян на полях, в посівах, городах, уздовж доріг, на луках, по берегах річок. +, 2-5.

Tripolium vulgare Nees (Aster tripolium L.) - солончакова айстра звичайна – триполиум обыкновенный - флавоноїди; відхаркувальна, при туберкульозі легень, печії, шлунково-кишкових захворюваннях; медонос [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Кіровоградська, Черкаська, Харківська, Донецька, Запорізька, Полтавська, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська обл.; узбережжя степового Криму. На солонцюватих луках. *, -, 4.

Tussilago farfara L. - підбіл звичайний, мати-й-мачуха звичайна – мать-и-мачеха обыкновенная - вуглеводи, стероїди, алкалоїди, ефірна олія, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, ліпіди, тритерпеноїди, сесквітерпеноїди, органічні кислоти, жирні кислоти, каротиноїди; протипухлинна, відхаркувальна, пом'якшувальна, протизапальна, антисептична, ранозагоювальна, спазмолітична, жовчогінна, потогінна, медонос; при захворюваннях органів дихання, шлунка, нирок і жовчовивідних шляхів, гіпертонічній хворобі, атеросклерозі, тромбофлебіті, для стимуляції росту волосся [109].

Сировина: листя, суцвіття (кошикові корзинки).

!. ПСТ: вся Україна, в Карпатах до 1650 м н.р.м. [102]. Глинисті, торф'янисті схили, луки, береги рік, яри. +, 1-4.

Xanthium italicum Moretti - нетреба італійська – дурнишник итальянский - сесквітерпеноїди, жирна олія, жирні кислоти; жарознижуюча, закріпляюча, протиблювотна; при хворобах крові, жіночих захворюваннях, захворюваннях шкіри, хребта, отруйна рослина [65].

Сировина: плоди, листя.

ПСТ: Одеська обл. - в плавнях Дунаю [22]. Адвентивна рослина. По берегах рік і лиманів. -, 3, 4.

X. pensylvanicum Wallr. - н. пенсільванська – д. пенсильванский - вуглеводи, органічні кислоти, сесквітерпеноїди, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, ефірна олія, фенольні сполуки, флавоноїди [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. звичайно; на південному березі Криму звичайно. Адвентивна рослина. Вздовж доріг і по берегах річок. -, 3, 4.

X. rupicola Holub - н. берегова – д. береговой - сесквітерпеноїди, феноли і їх похідні, фенолкарбонові кислоти і їх похідні [65].

Сировина: плоди, надземна частина.

ПСТ: Черкаська, Хмельницька, Кіровоградська, Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька, Полтавська [2], Донецька обл. - як адвентивний вид. Уздовж доріг і по берегах річок, особливо по Дніпру на сирих піщаних і забур'янених місцях. -, 3, 4.

X. sibiricum Partin ex Widder - н. сібірська – д. сибирский – сесквітерпеноїди, органічні кислоти, флавоноїди, амінокислоти; седативна, протиревматична, діуретична, потогінна, антисептична, фунгіцидна, тонізуюча, в'яжуча; при синуситі з рясним слизовиділенням, артритах; зовнішньо – до складу мазей при укусах комах, корості, шкірних хворобах [109].

Сировина: плоди, листя.

ПСТ: АР Крим: на південному березі дуже рідко. На морських косах, адвентивний вид. -, 3, 4.

X. spinosum L. - н. колюча – д. колючий - ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, алкалоїди, органічні кислоти, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, жирна олія; діуретична, потогінна, ранозагоювальна, протипухлинна; при зубному болю, діареї, печії, геморої, дерматомікозах, хворобах серця, щитовидної залози, алергії [65]; отруйна.

Сировина: корені, листя, плоди.

ПСТ: рівнинна частина України - спорадично. Адвентивна рослина. Сирі рудеральні місця, збиті пасовища, біля житла, доріг. +, 3, 4.

X. strumarium L. - н. звичайна – д. зобовидный - вуглеводи, спирти, органічні кислоти, ефірна олія, стероїди, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, жирні кислоти, алкалоїди, феноли, сапоніни; протипухлинна, потогінна, спазмолітична, седативна, антигельмінтна, діуретична, ранозагоювальна, в'яжуча, антисептична, фарбувальна, медонос; при ракових хворобах, гепатиті, захворюваннях щитовидної залози, сечового міхура, дерматомікозах, сечокам'яні хворобі, скрофульозі, туберкульозі лімфатичних вузлів, бронхіальній астмі [65].

Сировина: корені, листя, плоди.

!. ПСТ: вся Україна, рідко в гірських районах, переважно на Правобережжі [94]. Адвентивна рослина. Забур'янені місця: біля житла, канав, доріг, новобудов. +, 2- 4.

Xeranthemum annuum L. - безсмертки однорічні – бессмертник однолетний - тритерпеноїди, жирна олія, флавоноїди; жовчогінна, послаблююча, діуретична, седативна, сокогінна; входить в збір Здренко при папіломатозі сечового міхура, анацидних гастритах [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південь Лісостепу, Степ, АР Крим звичайно. На сухих схилах, степах, змитих чорноземах і супіщаних ґрунтах. +, 2-4.

X. cylindraceum Sibth. et Smith – б. циліндричні – б. цилиндрический – сесквітерпеноїди, каучук, ціаногенні сполуки, тритерпеноїди; декоративна рослина [65].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: переважно гірські райони та на південному березі [18]. На сухих щебенистих схилах, в чагарниках. -, 4.

GENTIANACEAE

Blackstonia perfoliata (L.) Huds. – блекстонія пронизанолиста - блэкстония пронзеннолистная - іридоїди, алкалоїди; при дизентерії, протилихоманкова [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: на південному березі від Алушти до Ялти [18]. На узліссях, луках, вологих місцях, рідко. -, 4.

Centaurium erythraea Rafn (C. umbellatum Gilib.)- золототисячник звичайний – золототысячник обыкновенный -алкалоїди, вуглеводи; ранозагоювальна, антисептична, тонізуюча, протипухлинна, кардіотонічна; як гіркота для збудження апетиту, посилення перистальтики [78, 230].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в горах Карпат до нижньої смуги лісового поясу [8]. Частіше в південних районах Західного та Правобережного Полісся; Полтавська, Луганська обл. - спорадично. На сухих луках, схилах. -, 3, 4.

C. littorale (D. Turner) Gilmour – з. приморський – з. приморский - ксантони; замінник Centaurium erythraea Rafn [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся рівнинна Україна; переважно на Лівобережжі: Київська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Луганська, Донецька обл. По краях боліт, на пісках, засолених луках, солонцях - зрідка. -, 3, 4.

C. pulchellum (Sw.) Druce – з. гарний – з красивый - сапоніни, алкалоїди, використання аналог. Centaurium erythraea [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: степові, передгірні та Карпати зрідка [8, 18]; в Лісостепу та північних степових районах спорадично; на півдні рідко. На засолених луках, солончаках, кам'янистих, трав'янистих схилах. -, 3, 4.

C. spicatum (L.) Fritsch - з. колосистий – з. колосистый - алкалоїди; при гіпертонічній і сечокам'яній хворобі [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Херсонська, Запорізька обл. (у Присивашші); АР Крим: Присивашшя, південний берег - рідко [55]. На приморських солонцях і галечниках. -, 3, 4.

Gentiana acaulis L. - тирлич безстебловий – горечавка бесстебельная - іридоїди, антоціани, ксантони; збуджує апетит, при лихоманці, загальнозміцнююче [66].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. На скелях, гірських луках в субальпійському та альпійському поясах. **, 4.

G. asclepiadea L. - т. ваточниковий – г. ластовневая – вуглеводи, стероїди, алкалоїди, азотовмісні сполуки, флавоноїди, ксантони; детоксикаційна, діуретична, ранозагоювальна; при офтальмії, гематурії, аменореї, хворобах печінки, диспепсії [66].

Сировина: кореневища, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. На скелях, гірських луках, схилах, у заростях криволісся; в субальпійському поясі до 1800 м н.р.м.[95, 102]. +, 3, 4.

G. cruciata L. – т. хрещатий - г. крестовидная - вуглеводи, алкалоїди, іридоїди, флавоноїди, вітаміни; протипропасницева, антигельмінтна, ранозагоювальна, протипухлинна, послаблююча, жовчогінна, гемостатична; при диспепсії, печії, епігастральних болях; корені, кореневища аналог. *G. lutea* [66].

Сировина: корені, кореневища, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. [95, 96]; Львівська, Тернопільська, Волинська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Черкаська обл. - розсіяно; Харківська, Сумська, Полтавська обл. [2]; Луганська, Донецька обл. рідко [40]; АР Крим: гірські райони, на яйлі звичайно [55]. На сухих і вологих схилах, узліссях, виходах вапняків, у долинах річок. -, 3, 4.

G. lutea L. - т. жовтий – г. желтая - глікозиди, алкалоїди, флавоноїди, катехіни, аскорбінова кислота, іридоїди, жирна олія, пектини, ефірна олія, дубильні речовини, смола, слиз; при туберкульозі легень, подагрі, артриті, алергії, ревматизмі, дизентерії, жовтусі, цинзі, малярії; стимулює секрецію шлунково-кишкового тракту, покращує перетравлення їжі, підвищує апетит, жовчогінна; протиглисна, протикашлева, зовнішньо - ранозагоювальна, при пітливості; у гомеопатії при зниженні травної функції [60, 78, 96].

Сировина: кореневища.

РП: Карпати рідко. На високогірних луках, в заростях чагарників, у заростях криволісся; субальпійський і альпійський пояси до 1920 м н.р.м. [102]. **, 3, 4.

G. pneumonanthe L. - т. звичайний – г. обыкновенная - вуглеводи, іридоїди, алкалоїди, флавоноїди; спазмолітична, антигельмінтна, седативна, фарбувальна, медонос; підвищує апетит, покращує травлення при хворобах шлунка та кишечника [66, 231].

Сировина: кореневища, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. - розсіяно чи спорадично; Чернігівська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Сумська, Полтавська, Черкаська, Харківська, Дніпропетровська, Луганська обл. - рідко [40]. Вогкі луки, осокові болота, вогкі лісові галявини, окраїни боліт. -, 3, 4.

G. punctata L. - т. крапчастий - г. точечная - тритерпеноїди, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, іридоїди; послаблююча, діуретична, ранозагоювальна, косметична, інсектицидна, декоративна рослина, протилихоманкова, тонізуюча, детоксикаційна; при хворобах печінки, аменореї, збуджує апетит, при подагрі, істерії, депресії, скрофульозі [66].

Сировина: кореневища.

РП: Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська обл. На високогірних луках, у криволіссі до 1900 м н.р.м. [102]; на потужних, кислих багатих ґрунтах. **, 3.

G. verna L. - т. весняний – г. весенняя - флавоноїди, ксантони; седативна, збуджує апетит, покращує перетравлення їжі, декоративна рослина [66].

Сировина: кореневища, надземна частина.

РП: Карпати. Альпійський та верхня смуга субальпійського поясу до 2000 м н.р.м., спускається в лісовий пояс до 650 м н.р.м. [102]. На скелях, задернованих ділянках, свіжих сухих гумусних безвапнякових ґрунтах. **, 3, 4.

Gentianella amarella (L.) Borner (Gentiana amarella L.) - тирличничок осінній – горечавочка осенняя - алкалоїди, флавоноїди; збуджує апетит, покращує перетравлення їжі, при епігастральному болі [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Сумська, Харківська обл.; АР Крим: на яйлі зрідка [55]. На луках, узліссях, в чагарниках. -, 4

G. lingulata (Agardh) Pritchard – т. язичковий – г. язычковая - вітаміни; при хворобах шлунка і кишечника, жіночих хворобах [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Київська, Вінницька, Харківська обл.; рідко по Дінцю, Луганська обл. На вогких заплавних луках, в чагарниках, по морських узбережжях, біля доріг. -, 4.

Gentianopsis ciliata (L.) Ma – тирличник війчастий – горечавник реснитчатый – вуглеводи, флавоноїди, ксантони [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати (до гірського поясу), Прикарпаття, західні лісостепові райони [19]. Луки, галявини, серед чагарників, на кам'янистих і щебенистих схилах. -, 4.

Swertia perennis L. - сверція багаторічна – сверция многолетняя - ксантони, флавоноїди, вуглеводи; збуджує апетит, покращує перетравлення їжі, тонізуюча, антигельмінтна, протилихоманкова [66].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Львівська [8], Рівненська, Тернопільська обл. На торфовищах, вологих мохових луках, болотах, по берегах річок. **, 4.

RUBIACEAE

Asperula arvensis L. - маренка польова – ясменник полевой - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди; барвник. Джерело фермента асперуліну для харчової галузі [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Хмельницька, Черкаська обл. - рідко; АР Крим: майже по всій території зрідка [18]. На полях, в садах, на кам'янистих схилах, галявинах, біля житла. -, 4.

A. attenuata Klokov - м. витончена – я. утонченный - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: зрідка на південному березі та західних районах передгір'я. На вапняково-кам'янистих схилах. -, 4.

A. caespitans Juz. – м. дерниста – я. дернистый - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди; декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: переважно на яйлі [55]. На гірських схилах і луках. -, 4.

A. creticola Klokov – м. крейдяна – я. меловой - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Луганська, Донецька [40], Харківська обл. На відслоненнях крейди, степових схилах. -, 3, 4.

A. cynanchica L. - м. рожева – я. розоватый - антрахінони, вітамін С, Р, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна, окрім Полісся та АР Крим. У степу, на сухих луках, кам'янистих схилах, лісів, серед чагарників, на виноградниках. -, 3, 4.

A. graveolens M. Bieb. ex Schult. et Schult.f. – м. пахуча – я. пахучий - іридоїди, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Луганська обл. в півн. ч. по Дінцю та його лівих притоках, південніше - по Дніпру та Самарі, Дніпропетровська обл. На прирічкових пісках. -, 3, 4.

A. praevestita Klokov - м. переодягнена – я. переодетый - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Переважно рівнинний та передгірний Крим [55]. На вапняково-мергелових відслоненнях, степових ділянках. -, 4.

A. rumelica Boiss. (A. montana Waldst. et Kit.) - м. румелійська – я. румелийский - іридоїди, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Полтавська обл. [2] - рідко; Луганська, Донецька обл. у схід. ч., по р. Молочній; Запорізька обл. - рідко. На кам'янистих схилах, в степу. -, 4.

A. stevenii V. Krecz - м. Стевена – я. Стевена - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: по всій території звичайно [55]. На сухих схилах, приморських пісках, в степу. -, 4.

A. supina M. Bieb. - м. полегла – я. низкий - іридоїди, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: переважно передгірні райони [18]. На вапнякових відслоненнях. -, 3, 4.

A. taurica Pacz. - м. кримська – я. крымский - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони зрідка [55]. На вапнякових і крейдяних схилах гір, на кам'янистих відслоненнях. -, 4.

A. tauroscythica Klokov - м. тавро-скіфська – я. тавро-скифский - іридоїди, фенолкарбонов: кислоти та їх похідні, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (переважно гірські райони) в нижньо- і середньогірському поясах, рідко. На гірських кам'янистих схилах. -, 4.

A. tephrocarpa Czern. ex M. Pop. et Chrshan. - м. сіроплода – я. сероплодный - іридоїди, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лівобережні лісостепові райони [19]. На глинистих, крейдяних схилах. -, 4.

Cruciata glabra (L.) Ehrend. - круціата гола – круциата голая - діуретична, гемостатична, протипухлинна, протиблювотна; при метроррагії, геморої, гіпертонічній хворобі, диспепсії, хронічній тромбоцитопенії у дітей [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісова зона та північні лісостепові райони - спорадично; на лівобережжі - поодинокі місцезнаходження. В лісах, чагарниках, на трав'янистих схилах, кам'янистих осипах. -, 3, 4.

C. laevipes Opiz - к. гладенька – к. гладенькая – антрахінони, кумарини, дубильні речовини, іридоїди, флавоноїди; діуретична, жовчогінна, ранозагоювальна, гемостатична, протипухлинна: при хворобах печінки, асциті, скрофульозі, зовнішньо – при виразках, шкірних хворобах пухлинах [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська, Дніпропетровська обл. Спорадично чи зрідка [40]; ПБК - рідко. Серед чагарників, в лісах, у долинах рік, по вогких місцях. -, 4

Galium album Mill. – підмаренник білий – подмаренник белый - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, антрахінони [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна - спорадично чи зрідка. На сухих луках, узліссях, полях, біля доріг -, 3, 4.

G. aparine L. – п. чіпкий – п. цепкий - сапоніни, вітаміни, іридоїди, антрахінони, вуглеводи, флавоноїди; протипухлинна, послаблююча, діуретична, гемостатична, гіпотензивна, фарбувальна, при пневмонії, ендометриті; в гомеопатії при скрофульозному збільшенні залоз, злоякісних пухлинах, у експерименті виявлена протипухлинна активність у відношенні до саркоми; сік, відвар, настій, порошок при хворобах печінки, сечокам'яній хворобі, циститі, злоякісних пухлинах [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, але частіше в півн. районах і рідше - в південних; звичайний у АР Крим [18]. На забур'янених місцях, сирих луках, у чагарниках, садах, лісосмугах, на полях. +, 3, 4.

G. articulatum Lam. (G. rubioides L.) - п. членистий – п. членистый - алкалоїди, вітаміни, кумарини, дубильні речовини, органічні кислоти, іридоїди, флавоноїди; седативна, болезаспокійлива, діуретична, гемостатична, ранозагоювальна, протипухлинна, спазмолітична; в народній медицині сік при хронічних хворобах серця, шлунково-кишкового тракту, злоякісних пухлинах, хронічних шкірних хворобах [66].

Сировина: кореневища, надземна частина.

!, ПСТ: по всій Україні; на Поліссі зрідка, часто в лісостепових і степових районах; АР Крим: часто в гірських районах [18]. На вогких луках, в заплавних чагарниках, на узліссях, біля доріг. -, 4.

G. bellatulum Klokov - п. чепурненький – п. красивенький – флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. [8]. Розщілини скель субальпійського поясу. -, 3, 4.

G. boreale L. - п. північний – п. северный - сапоніни стероїдні, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, антрахінони, ефірна олія, тритерпеноїди, іридоїди, алкалоїди, вітамін С, вищі аліфатичні вуглеводні

Сировина: кореневища, надземна частина.

ПСТ: Карпати, Полісся, Лісостеп, північні степові райони; частіше на Правобережжі, на Лівобережжі рідко, у східних областях відсутній [40]. На лісових луках і узліссях, полях, біля доріг, на скелях, кам'янистих розсипах, лучних степах, берегах річок і озер. +, 2-, 4.

G. calcareum (Albov) Pobed. - п. вапняковий – п. известняковый – іридоїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим. На вапнякових, кам'янистих схилах і яйлі [55]. -, 4.

G. campanulatum Vill. - п. дзвониковидний – п. колокольчатый - іридоїди, антрахінони, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Хмельницька Черкаська обл. На гірських кам'янистих схилах, узліссях, особливо серед кущів. -, 4.

G. carpaticum Klokov (~ G.intermedium Schult.) - п. карпатський – п. карпатский - вітамін С, антрахінони [66].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. В букових, хвойно-букових темнохвойних та дубових лісах [8, 95]. -, 4.

G. hercynicum Weigel - п. герцинський – п. герцинский - вищі аліфатичні вуглеводні, антрахінони [66].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська обл., рідко [8]. На полонинах, у сирих хвойних лісах. *, -, 4.

G. humifusum M. Bieb. - п. сланкий – п. распростертый - дубильні речовини, антрахінони, вітамін С, іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди; при жовтусі, діуретична, ранозагоювальна, кардіотонічна, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Херсонська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Миколаївська обл., АР Крим. У степах, на схилах, крейдяних відслоненнях, на приморських пісках і як бур'ян на полях, перелогах, біля житла. -, 3, 4.

G. juzepczukii Pobed. - п. Юзепчука – п. Юзепчука - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди; спазмолітична, жовчогінна, діуретична [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: зрідка на яйлі [55]. На кам'янистих схилах, у лісах. -, 4

G. mollugo L. (G. pseudomollugo Klokov) - п. м'який – п. мягкий - іридоїди, сапоніни стероїдні, дубильні речовини, кумарини, антрахінони, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, вітамін С, флавоноїди; седативна, в'яжуча; при епілепсії, подагрі, при хворобах серця, хворобах печінки, жіночих хворобах [66].

Сировина: надземна частина.

!.ПСТ: вся Україна. На луках, уздовж шляхів, у світлих соснових лісах, на порубах, як бур'ян на полях. +, 3, 4.

G. odoratum (L.) Scop. - п. запашний – п. душистый - дубильні речовини, кумарини, вуглеводи, іридоїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, вітамін С, каротиноїди; седативна, болезаспокій-

лива, жовчогінна, діуретична, послаблююча, пом'якшувальна, антисептична, ранозагоювальна, гемостатична, афродізіатична, тонізуюча, спазмолітична, протизапальна, жарознижуюча, потогінна, гіпотензивна, фарбувальна, медонос; при діареї, гострих гастритах, ентероколітах, неврозах, істерії, депресії, респіраторних захворюваннях; регулює обмін речовин, посилює потенцію; зовнішньо – при шкірних висипах, опіках [66].

Сировина: кореневища, надземна частина.

ПСТ: Карпати, Полісся, північні лісостепові райони, на південь і схід поширюється до Кіровограда, Полтави, Харкова, Змієва; Луганська; Донецька обл. – рідко [40]; АР Крим: тінисті букові та буково-грабові ліси [18]. Узлісся, чагарники, на вогких, багатих гумусом грунтах, по берегах струмків, біля джерел. +, 3, 4.

G. palustre L. - п. болотний – п. болотный - іридоїди, флавоноїди, антрахінони, вищі аліфатичні вуглеводні; протипухлинна, гемостатична [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісова і лісостепова зона - спорадично; на сході зрідка понад Осколом, Дінцем, на Самарі; Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - рідко понад Дніпром; у гірських районах Криму за винятком яйли [55]. Вогкі луки, болота, серед заплавних чагарників. +, 3, 4.

G. physocarpum Ledeb. - п. здутоплодий – п. вздутоплодный - іридоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: по берегах Сів. Дінця та Дніпра і їх приток на Лівобережжі. На луках, в вологих затінених лісах. -, 4.

G. pumilum Murray - п. низенький – п. низкий – антрахінони [66].

Сировина: корені.

ПСТ: Закарпатська обл. На узліссях і галявинах. *, 4.

G. rivale (Sibth. et Smith.) Griseb. - п. прибережний – п. приручейный - дубильні речовини [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна - зрідка, окрім АР Крим. По берегах річок і струмків, серед кущів. -, 4.

G. rotundifolium L. - п. круглолистий - п. круглолистный – антрахінони [66].

Сировина: корені.

ПСТ: Карпати: Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. В букових та ялинових лісах, на узліссях, галявинах. -, 4.

G. rubiodes L. - п. мареновидний – п. мареновидный - антрахінони; антибактеріальна; при зубному болі, барвник [66].

Сировина: кореневища, надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. [8]. По берегах річок, на луках і узліссях, у виноградниках. -, 4.

G. ruthenicum Willd. - п. руський – п. русский - іридоїди, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, вітаміни, дубильні речовини; ранозагоювальна, гемостатична, фарбувальна, медонос; як джерело рутину [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно рівнинні лісостепові та степові райони; АР Крим: часто степових районах [18] Схили, відслонення. +, 3, 4

G. semiamictum Klokov - п. напіводягнений – п. полуодетый - антрахінони, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Донецька, Луганська, Запорізька обл. [40]; АР Крим: на північному сході зрідка. На узліссях дубових лісів, серед степових кущів, а також на гранітних схилах під скелями. -, 4.

G. spurium L. - п. несправжній – п. ложный - сапоніни, алкалоїди, іридоїди, вітамін С; діуретична, протипухлинна, фарбувальна; при хворобах печінки, злоякісних пухлинах, ревматизмі [66]; як ранозагоювальний засіб, при епілепсії, істерії, поносах [18].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Волинська, Чернігівська, Вінницька, Київська, Полтавська, Дніпропетровська, Донецька обл., майже по всьому Криму [18]. Адвентивна рослина. Забур'янені місця, поля, лучно-степові, степові схили, пищані приморські та річкові береги. -, 3, 4.

G. tenderiense Klokov - п. тендерський – п. тендерский – іридоїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Херсонська обл. На ракушнякових гривах, чорноморських косах. -, 4.

G. tenuissimum M. Bieb. - п. тонесенький – п. тончайший - антрахінони, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Херсонська обл.; АР Крим: по всій території звичайно [55]. На гравійових і скелястих схилах гір, пустинних степах. -, 3, 4.

G. tinctorium (L.) Scop. - п. красильний – п. красильный - вітамін С, антрахінони, флавоноїди, кумарини, фенолкарбонові кислоти та їх похідні; при хворобах шкіри, барвник [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно правобережні райони України, в т.ч. Карпати. На сухих луках, степових схилах, галявинах. -, 4.

G. tricornutum Dandy - п. трирогий – п. трехрогий - карденоліди, антрахінони, іридоїди; діуретична; при скрофульозі, виразках, захворюваннях шкіри [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Донецька, Запорізька обл. [40]; АР Крим: майже по всій території [18]. На полях як бур'ян, уздовж шляхів, зрідка на гравійових степових схилах. -, 3, 4.

G. uliginosum L. - п. багновий – п. топяной - антрахінони, флавоноїди; жовчогінна при лікуванні холециститів, жовчнокам'яної хвороби, ангіохолітів [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Лісостеп, в північних районах Степу [19]. Заболочені місця. -, 3, 4.

G. verticillatum Danth. - п. кільчастий – п. мутовчатый - ефірна олія, флавоноїди, сапоніни [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: у гірських районах, Керченський і Тарханкутський п-ви [55]; Запорізька, Херсонська, Донецька обл. [40]. На кам'янистих степах, на схилах гір, пасовищах, забур'янених місцях. -, 4.

G. verum L. - п. справжній – п. настоящий - іридоїди, стероїди, сапоніни, флавоноїди, антрахінони, вітаміни, дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти, кумарини; жарознижуюча, послаблююча, діуретична, антиоксидантна, протиблювотна, ранозагоювальна, болезаспокійлива, гемостатична, седативна, спазмолітична, протипухлинна, жовчогінна, протизапальна, антифібринолітична, фарбувальна, медонос; при пневмонії, ендометриті, захворюваннях нирок, захворюваннях серцево-судинної та шлунково-кишкової систем, інфекційних захворюваннях, цукровому діабеті; медонос, перганос, декоративна, отруйна рослина [66].

Сировина: переважно надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На відкритих лучно-степових і степових схилах, узліссях, порубах, біля доріг, в лісосмугах, переважно на піщаних і супіщаних грунтах. +, 2- 4.

G. volhynicum Pobed. - п. волинський – п. волынский - іридоїди, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Дніпропетровська, Одеська, Херсонська, Запорізька, Донецька обл. [40]. На вапнякових схилах, у степових чагарниках, по окраїнах полів. -, 4.

Rubia tinctorum L. - марена красильна – марена красильная - глікозиди, пектини, дубильні речовини, органічні кислоти, мінеральні солі, пігменти, сліди алкалоїдів; сечогінна, в'яжуча, при жовтусі, рахіті, ревматичних болях, для розчинення печінкових та ниркових каменів - фосфатів, фарбувальна; входить до складу комплексних препаратів "Цистенал" і "Марелін"[78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: передгірний і південнобережний Крим рідко. Серед чагарників, на прирічкових галечниках, культивується в спеціалізованих господарствах, зрідка дичавіє. -, 4, 6.

Sherardia arvensis L. - жерардія польова – жерардия полевая - антрахінони, іридоїди [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська обл.; АР Крим: у гірських районах, Керченський і Тарханкутський п-ви [18]. На глинистих схилах, пасовищах, виноградниках, зрідка на забур'янених місцях. -, 3, 4.

APOCYNACEAE

Nerium oleander L. – олеандр звичайний – олеандр обыкновенный - серцеві глікозиди [78].

Сировина: насіння, листя.

ПСТ: культивують, на південному березі Криму у відкритому грунті.

Trachomitum sarmatiense Woodson - кендир сарматський - кендырь сарматский - карденоліди, дубильні речовини, каучук [18]; інсектицидна, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: по морському узбережжю (Чорного моря), в Присивашші спорадично. На вогких солонцюватих місцях, піщаних косах. -, 4.

Vinca herbacea Waldst. et Kit. - барвінок трав'янистий – барвинок травянистый - алкалоїди, органічні кислоти, флавоноїди, дубильні речовини, тритерпеноїди; спазмолітична, гіпотензивна, протиаритмічна, седативна, болезаспокійлива, кардіотична [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Кіровоградська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - зрідка чи спорадично; в АР Крим: майже по всій території - зрідка. В тінистих лісах, узліссях, чагарниках, на степових схилах, крейдяних відслоненнях. *, -, 3, 4.

V. major L. - б. великий – б. большой - тритерпеноїди, алкалоїди, терпеноїди, флавоноїди; стимулює кровотворення та діяльність ЦНС, гіпотензивна, кардіологічна, анальгетична; декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: у парках, садах, світлих лісах як здичавілий вид.

V. minor L. - б. малий – б. малый - алкалоїди, флавоноїди, гіркоти, кумарини; застосовують при спазмах, мігрені, зубному болю, запаленні слизової оболонки ротової порожнини, поносі, імпотенції, безплідді, екземі, шкірних хворобах, протипухлинна, кровоспинна, ранозагоювальна [66, 97].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Полісся, західні лісостепові райони - спорадично [90]. Переважно в грабових та дубово-грабових лісах, культивується. Основний ресурсний регіон барвінку малого в Україні охоплює Закарпатську, Львівську, Івано-Франківську, Чернівецьку, Тернопільську та Хмельницьку обл. Фрагментарно барвінок малий трапляється на Вінничині, півдні Волинської та Рівненської обл. В цілому біологічний запас сировини барвінку складає близько 100 т. Стан ресурсів барвінку малого на даному етапі вимагає лімітування та контролю обсягів заготівлі його сировини. *, +, 2-4, 6.

ASCLEPIADACEAE

Asclepias syriaca L. – ваточник сірійський – ваточник сирийский – тритерпеноїди, карденоліди; протипухлинна, в народній медицині від бородавок, астми, бронхіту, раку, простуди, кашлю, водянки, дизентерії, розладу шлунка, пропасниці, гонореї, молов(родинок), плевриту, пневмонії, ревматизму; декоративна, отруйна рослина; медонос.

Сировина: надземна частина, кореневища.

ПСТ: Адвентивний вид поширений майже у всіх рівнинних районах України. +, 3, 4.

Cynanchum acutum L. - цинанхум гострий – цинанхум острый – послаблююча (сік), протистоцидна, строфантиноподібна (насіння), медонос, декоративна рослина, отруйна рослина [66].

Сировина: надземна частина(пагони, насіння).

ПСТ: Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька обл. [40]; АР Крим, майже по всій території [18]. На кам'янистих, піщаних і засолених місцях, у степу, на морських узбережжях. -, 3, 4.

Periploca graeca L. - обвійник грецький - обвойник греческий – тритерпеноїди, карденоліди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, лейкоантоціани; при порушенні кровообігу посилює кровотік, сечогінна, токсична, декоративна рослина [66].

Сировина: гілки з листям.

ПСТ: АР Крим (на південному березі), Одеська обл. В чагарниках, на вогких прибережних місцях. -, 4, 6.

Vincetoxicum hirundinaria Medik. - ластовень лікарський – ластовень лекарственный - діуретична, послаблююча, блювотна, ранозагоювальна, болезаспокійлива, медонос; при хворобах нирок, цукровому діабеті [66], дерматомікозах.

Сировина: кореневища.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся, Лісостеп - розсіяно чи спорадично: Кіровоградська, Дніпропетровська, Миколаївська, Дніпропетровська, Донецька обл. рідко [40]; Херсонська обл., Запорізька обл. Чагарники, балки, поруби, узбіччя доріг, світлі соснові ліси, схили, по берегах річок і моря. +, 4.

V. laxum (Bartl.) Gren. et Godr. - л. розлогий – л. распростертый - сапоніни; потогінна, діуретична [66].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Чернігівська, Луганська, Дніпропетровська, Донецька, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - рідко; АР Крим: майже по всій території розсіяно [18]. На схилах, в світлих лісах, чагарниках. -, 4.

V. scandens Sommier et Levier - л. виткий – л. вьющийся - алкалоїди, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Харківська (по р. Дінцю), Луганська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська обл.; АР Крим: передгірні та гірські райони [18]. В листяних лісах, на приморських схилах. -, 4.

SOLANACEAE

Atropa bella-donna L. - белладонна звичайна – красавка белладонна - алкалоїди, слиз, жири, віск, глікозиди, флавоноїди, дубильні речовини, аскорбінова кислота, каротин; спазмолітична, болезаспокійлива, при виразковій хворобі, жовчнокам'яній хворобі, паркінсонізмі, інсектицид, фарбувальна; входить до складу крапель "Валокормід", "Спазмоцистенал", "Беллалгін", "Бесалол", "Солутан" та ін. [78, 97].

Сировина: надземна частина.

РП: Прикарпаття, Карпати, гірські райони Криму рідко (переважно в смузі букових лісів). Узлісся, галявини, лісосіки. **, 4, 6.

Datura stramonium L. - дурман звичайний – дурман обыкновенный – алкалоїди, леткі олії, каротиноїди, дубильні речовини; заспокійлива, послаблює спазми бронхів; листя входять до складу протиастматичного збору, цигарок «Астматин» та «Астматол». У гомеопатії свіжа рослина і плоди застосовується при інфекційних захворюваннях, які супроводжуються маніакальним психозом, сильних судомах [78]; отруйна рослина.

Сировина: листя, плоди.

!. ПСТ: вся Україна. На вологих та свіжих забур'янених місцях, зрідка. +, 4, 6. Добре культивується, урожайність сировини в культурі складає 10 ц/га [42].

Hyoscyamus albus L. - блекота біла – белена белая - алкалоїди, аліфатичні вуглеводні, стероїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні; отруйна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; АР Крим: на південному березі, степові райони, рідко [55]. На полях, біля шляхів, житла. -, 4.

H. niger L. – б. чорна – б. черная - алкалоїди, глікозиди, воскоподібні та смолисті речовини, мінеральні солі, аскорбінова кислота, каротин; болезаспокійлива, спазмолітична, протиастматична, протиблювотна; при кашлі, астмі, різних маніях (шкідливих привиканнях), невралгії і ревматизмі [109]; листя входять до складу цигарок для астматиків «Астматин», зовнішньо – застосовують олію блекоти при невралгіях, ревматизмі. В гомеопатії рекомендують при галюцинаціях, білій гарячці, як спазмолітичний засіб – при спазмах зорових м'язів [78]; екстракт блекоти сухий як протиспастичний і болезаспокійливий засіб при підвищеній кислотності [26]; отруйна рослина.

Сировина: надземна частина (листя, трава).

!. ПСТ: вся Україна. Рудеральний бур'ян, частіше в Правобережних районах, на Поліссі. Ареал та представленість в регіонах зменшується. +, 4, 6.

Lycium barbarum L. - повій звичайний - дереза обыкновенная – плоди – β-каротин, вітаміни: С, РР, B_1, B_2, органічні кислоти, вуглеводи, мікро- і макроелементи; кора коренів – алкалоїди, флавоноїди; при діабеті, кашлі, астенії, дефіциті життєвої енергії, що супроводжується біллю в попереку і колінах, анемії, послабленні зору [109].

Сировина: кора коренів, плоди.

!. ПСТ: Адвентивний вид. На сухих забур'янених місцях, узбіччях доріг, як здичавілий вид. +, 3, 6

Nicandra phisalodes (L.) P. Gaertn. - нікандра фізалісовидна - никандра физалисовидная - гіркоти, алкалоїди; кардіотонічна, сечогінна [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: у садах та парках, дичавіє. -, 4, 6.

Physalis alkekengi L. - фізаліс звичайний – физалис обыкновенный - цукри, гіркоти, каротин, органічні кислоти, фарб. речовина фізалін, жирні олії, алкалоїди; болезаспокійлива, ранозагоювальна, жовчогінна, кровоспинна, сечогінна, фарбувальна; при респіраторних інфекціях, ангіні, кашлюку, дисменореї [66].

Сировина: чашечки з плодами.

!. ПСТ: майже вся Україна - спорадично [19]; Полісся - рідко. В лісах, чагарниках, виноградниках як бур'ян на городах. -, 4, 6.

Scopolia carniolica Jacq. - скополія карніолійська – скополия карниолийская – алкалоїди, кумарини; болезаспокійлива, спазмолітична, седативна, заспокійлива; використовують для добування атропіну [78].

Сировина: кореневища

РП: Карпати, Прикарпаття, правобережні поліські райони (зах. ч.) [101]. В широколистяних вогких лісах, на берегах річок. **, 4.

Solanum dulcamara L. - паслін солодко-гіркий, глисник – паслен сладко-горький – стероїди, алкалоїди, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, вищі аліфатичні вуглеводні, вищі аліфатичні спирти, каротиноїди; в'яжуча, відхаркувальна, протизапальна, протиглисна, потогінна, сечогінна, знеболююча, протиалергійна; при хворобах органів шлунково-кишкового тракту, нирок: настойка – при туберкульозі легень, головокружінні, спиртовий екстракт – протипухлинна активність; плоди – блювотна, послаблююча [66].

Сировина: надземна частина, плоди.

!. ПСТ: лісові та лісостепові райони; АР Крим, в Степу - рідко. Береги річок, ставків, в чагарниках. +, 4

S. laciniatum Ait. - п. часточковий – п. дольчатый – з наземної маси отримують препарат «Соласодин», який використовують для виробництва гормональних препаратів для лікування ревматизму, поліартритів, бронхіальної астми; деякі гормони застосовують як стимулятори при порушенні білкового обміну, для підтримання старіючого організму [42].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вирощують на сировину в спеціалізованих господарствах.

S. melongena L. – баклажан їстівний - баклажан съедобний – солі заліза, калію, натрію, фосфору, міді, кобальту, марганцю, вітаміни: B_1, PP; органічні кислоти, амінокислоти: сприяє посиленню кровотоку; сприяє кровотворенню, знижує рівень холестерину в крові; при цукровому діабеті, захворюваннях нирок, хворим серцево-судинними захворюваннями, посилює роботу серця [109]; харчова рослина.

Сировина: плоди.

ПСТ: вся Україна, в культурі.

S. nigrum L. - п. чорний – п. черный – стероїди, вуглеводи, органічні кислоти, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти; анестезуюча, послаблююча, протиглисна, антисептична, протизапальна, ранозагоювальна, заспокійлива, гіпотензивна, сечогінна, відхаркувальна; при бронхітах, гострих респіраторних захворюваннях, алергічних ринітах, хворобах печінки та сечовивідних шляхів [66]; входить до складу гепатопротекторного засобу "Ліволен" [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна; в АР Крим на південному березі зрідка [18]. На сирих забур'янених місцях, полях, біля житла. +, 4.

S. tuberosum L. – картопля – п. клубненосный, картофель – бульби – крохмаль, цукри, калій, кальцій, магній, залізо, фосфор, амінокислоти, вітаміни B_1, B_2, B_6, C, D_1, K, E, PP, U, каротиноїди, органічні кислоти, жири; протизапальна, ранозагоювальна, спазмолітична, сечогінна; обволікаючий і протизапальний засіб при гастритах, виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки, поносах. У народній медицині сік вживають при виразковій хворобі шлунка та цукровому діабеті [26]. Зовнішньо – як протизапальний засіб при опіках.

Сировина: бульби.

ПСТ: вся Україна, в культурі.

CONVOLVULACEAE

Calystegia sepium (L.) R. Br. - плетуха звичайна – повой заборный - дубильні речовини, флавоноїди, сапоніни, алкалоїди; послаблююча, діуретична, пом'якшувальна, тонізуюча, гемостатична, ранозагоювальна, протипухлинна, болезаспокійлива, фарбувальна [66].

Сировина: кореневища, корені, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим: зрідка в передгір'ї, на південному березі [18]. Вологі місця, береги рік, заплавні чагарники, в садах. -, 4.

C. silvatica (Kit.) Griseb. - п. лісова – п. лесной - вітамін С, антоціани [66].

Сировина: кореневища, корені, надземна частина.

ПСТ: АР Крим, часто на південному березі, зрідка в передгір'ї [18]. В лісах, на узліссях, серед чагарників. -, 4.

C. soldanella (L.) R. Br. - п. солданеловидна – п. солданелевый – алкалоїди [66], смола; послаблююча [18].

Сировина: кореневища, корені, надземна частина.

ПСТ: АР Крим: рідко по узбережжю від Севастополя до Судака [18]. На приморських пісках і черепашниках. -, 4.

Convolvulus arvensis L. - березка польова – вьюнок полевой - алкалоїди, вітаміни, фенолкарбонові кислоти, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, сапоніни, стероїди, ліпіди; послаблююча, седативна, болезаспокійлива, протипухлинна, жовчогінна, ранозагоювальна, жарознижуюча, діуретична, гемостатична, протизапальна, гіпотензивна, спазмолітична, потогінна, медонос; при метрорагії, хронічному бронхіті, ларинго-трахеїті, жовчнокам'яній хворобі; зовнішньо – при дерматитах, дерматомікозах, опіках, артритах [66].

Сировина: корені і кореневища, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Посіви, забур'янені місця. +, 3, 4.

C. lineatus L. - б. лінійнолиста – в. линейнолистный - сапоніни, алкалоїди, кумарини, флавоноїди; послаблююча, ранозагоювальна, медонос [66].

Сировина: кореневища, надземна частина.

ПСТ: Донецька, Луганська обл. [40]; Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Полтавська, Запорізька, Херсонська обл.; АР Крим: зрідка в степових і передгірних районах [18]. Глинисті та кам'янисті відслонення, сухі схили, забур'янені місця, посіви, перелоги, біля доріг. -, 4.

C. scammonia L. - б. смолоносна – в. смолоносный – кумарини, смоли; послаблююча [66].

Сировина: корені.

ПСТ: АР Крим: майже виключно на південному березі [18]. В рідколіссях, серед кущів, на скелях. -, 4.

Ipomoea purpurea (L.) Jacq. (Pharbitis purpurea (L.) Voigt) – іпомея пурпурова - ипомея пурпуровая – гібереліни, алкалоїди, білки, жири; сильна послаблююча і протиглисна; при запорах, олігурії, кашлі викликаному затримкою рідини в організмі [109].

Сировина: насіння.

ПСТ: культивована декоративна рослина.

CUSCUTACEAE

Cuscuta approximata Bab. - повитиця зближена – повилика сближенная - послаблююча, жарознижуюча, седативна; при неврастенії, ревматизмі, епілепсії [66]; отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Вінницька, Черкаська, Харківська, Донецька, Луганська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - спорадично; АР Крим. Паразитує на різних рослинах, особливо бобових. -, 3, 4.

C. campestris Yunck. - п. польова – п. полевая - кумарини, флавоноїди, вуглеводи [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська обл. [8]; Вінницька, Київська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька, Одеська обл. Паразитує на трав'янистих рослинах, часто на конюшині, виці, вівсі, іноді картоплі, буряку, волошках, лободі та ін. -, 3, 4.

C. epithymum (L.) L. - п. чебрецева – п. тимьяновая - сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди, карденоїди; седативна, протипухлинна, жовчогінна, отруйна для тварин [66].

Сировина: надземна частина.

! ПСТ: по всій Україні. Переважно в Хмельницькій, Тернопільській та Вінницькій обл. Часто в гірських районах Криму [18]. Паразитує на трав'янистих рослинах, рідше – на кущах. Узлісся, поруби, посіви, забур'янені місця, узбіччя доріг, на пісках. -, 4.

C. europaea L. - п. європейська - п. европейская - послаблююча, гемостатична, відхаркувальна, діуретична, болезаспокійлива, в'яжуча; при грипі, крупозній пневмонії, захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту [66]; отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська обл.; Карпати: в усіх районах, паразитує на кропиві, хмелю, тютюні, конюшині, іноді на кущах і молодих деревах [8]; Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська,

Одеська, Херсонська обл.; АР Крим: передгірні та гірські райони. Паразитує на рослинах, частіше на багаторічних трав'янистих. Сади, парки, береги річок, посіви, пустирі. -, 3, 4.

C. gronovii Willd. ex Roem. et Schult. - п. Гронова – п. Гронова – карденоліди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Київська обл. - дуже рідко. Паразитує на айстрах, флоксах, вербенах. -, 4.

C. lupuliformis Krock. - п. хмелевидна – п. хмелевидная – карденоліди [66]; в народній медицині як послаблюючий і сечогінний засіб [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна, крім Карпат [8], у АР Крим зрідка по берегах гірських річок [18]. Паразитує на різних видах верб, тополі чорній, вільсі, осиці. -, 3, 4.

C. monogyna Vahl - п. одностовпчикова – п. одностолбиковая - органічні кислоти, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди; потогінна, жовчогінна, жарознижуюча, діуретична; при атонії шлунка і кишечника, гастралгії [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Полтавська, Луганська, Донецька обл. [40]; Харківська, Запорізька обл. - зрідка; АР Крим: передгір'я та південний берег [18]. Паразитує на чагарниках, рідше на трав'янистих багаторічниках. Долини річок, сади, виноградники. -, 3, 4.

POLEMONIACEAE

Polemonium caeruleum L. - синюха голуба - синюха голубая - сапоніни, крохмаль, смоли, органічні кислоти, ліпіди, ефірна олія; відхаркувальна, заспокійлива, як замінник імпортної сенеги: у комплексі з сухоцвітом багновим – при виразці шлунка і дванадцятипалої кишки [78]; при хронічних і гострих бронхітах, гострих респіраторних захворюваннях, епілепсії, кашлюку; медонос, перганос, декоративна рослина [66, 97].

Сировина: кореневища з коренями.

ПСТ: Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська обл. - спорадично; Вінницька, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська обл. рідко. Вогкі луки, чагарники, узлісся, на багатих гумусом грунтах. -, 3, 4, 6. Сировинна база синюхи голубої в Україні відсутня. Промислові заготівлі не проводять. Синюха введена в культуру в спеціалізованих господарствах України. Заготівля кореневищ з коренями в природних місцезростаннях не допускається [49].

HYDROPHYLLACEAE

Phacelia tanacetifolia Benth. – фацелія пижмолиста – фацелия пижмолистная – медонос; добавляють в чай.

Сировина: суцвіття.

ПСТ: вирощують як медонос і декоративну рослину, зрідка дичавіє.

BORAGINACEAE

Aegonychon purpureocaeruleum (L.) Holub [233] **(Lithospermum purpureocaeruleum L.)- егоніхон фіолетово-голубий – эгонихон фиолетово-голубой** - вуглеводи, вищі аліфатичні спирти, дубильні речовини, стероїди, феноли і їх похідні, вищі жирні кислоти, фенолкарбонові кислоти, алкалоїди, жирна олія; бактерицидна, контрацептивна, пом'якшувальна, медонос, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати (до середнього гірського поясу) [19]; Хмельницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська обл. - рідко, на північно-східній межі ареалу [2]; Донецька обл. [40]; гірські райони Криму, Керченський п-ів [18]. У світлих (буково-дубових) лісах, на узліссях, серед чагарників. *, -, 3, 4

Anchusa azurea Mill. (A. italica Retz.) – воловик лазуровий – воловик лазурный - циклітоли, алкалоїди, антоціани, жирна олія, вітамін Е; при хворобах серця, печінки, гемостатична, ранозагоювальна, відхаркувальна, протистоцидна, послаблююча, жарознижуюча, медонос, декоративна рослина; тонізує роботу кишечника, при бронхіальній астмі, неврастенії, хворобах серця [66]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Донецька, Луганська обл. [40]; майже по всьому Криму, особливо на південному березі [18]. На забур'янених місцях. -, 3, 4.

A. leptophylla Roem. et Schult. - в. тонколистий – в. узколистный - жирна олія [66]; в народній медицині від кашлю [18].

Сировина: насіння.

ПСТ: Миколаївська обл. - зрідка; майже по всьому Криму, частіше в передгір'ї та на південному березі [18]. На степових і кам'янистих схилах, біля доріг. -, 4.

A. officinalis L. - в. лікарський – в. лекарственный - тритерпеноїди, сапоніни, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, жирні кислоти, жирна олія; пом'якшувальна, відхаркувальна, ранозагоювальна, жарознижуюча, діуретична, потогінна, фарбувальна, медонос; при ожирінні, онкологічних захворюваннях, захворюваннях легень [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська обл. - часто; Полтавська, Сумська, Дніпропетровська, Луганська, Одеська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл. - зрідка; АР Крим майже по всій території. Пасовища, забур'янені місця, насипи, околиці полів. +, 3, 4.

Argusia sibirica (L.) Dandy - аргузія сибірська – аргузия сибирская - вуглеводи, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, ефірна олія; діуретична, медонос; при захворюваннях органів дихання; при захворюванні органів дихання [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська обл. - по Дніпру; Тернопільська, Одеська обл. - по Дністру в півд. ч.; Полтавська, Харківська, Донецька обл., в Приазов'ї [40]; Миколаївська, Херсонська обл. - звичайно. Південні райони Лісостепу. Солонцюваті луки, береги морів, у забур'янених місцях. -, 3, 4.

Asperugo procumbens L. - гостриця лежача – острица простертая - сапоніни; пом'якшувальна, протизапальна; при бронхіальній астмі, гіпоксії: харчова рослина (приправа) [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Забур'янені місця. -, 3, 4.

Borago officinallis L. - огірочник лікарський - огуречная трава лекарственная - вуглеводи, дубильні речовини, флавоноїди, алкалоїди, лейкоантоціанідини, жирні кислоти, органічні кислоти, жирна олія; пом'якшувальна, жарознижуюча, потогінна, діуретична, медонос; покращує обмін речовин, при захворюваннях органів дихання, онкологічних захворюваннях; харчова, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вирощують як харчову та декоративну рослину, дичавіє. Забур'янені місця. -, 4, 6.

Buglossoides arvensis (L.) I.M. Johnst. - буглосоїдес польовий – буглоссоидес полевой - стероїди, флавоноїди, жирні кислоти, жирна олія; антигонадотропна, седативна, фарбувальна [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Пасовища, забур'янені місця, перелоги, піски. -, 3, 4.

B. tenuiflora (L.f.) I.M. Johnst. - б. тонкоквітковий – б. тонкоцветковый - жирна олія [66].

Сировина: насіння.

ПСТ: АР Крим. На степових та кам'янистих схилах. -, 4, 5.

Cerinthe minor L. - вощанка мала – восковник малый - жирна олія; протипухлинна, фарбувальна [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Чернівецька, Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська, Волинська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Рівненська, Вінницька, Одеська, Кіровоградська, Черкаська, Луганська, Донецька, Полтавська, Дніпропетровська, Запорізька обл. - розсіяно чи рідко: АР Крим. Кам'янисті схили, посіви, перелоги, околиці полів, уздовж доріг. -, 4.

Cynoglossum creticum Mill. – чорнокорінь кріtський – чернокорень критский - органічні кислоти, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, циклітоли та їх похідні, фосфоліпіди; при злоякісних пухлинах, хворобах легень, шлунка, пом'якшувальна, в'яжуча, медонос [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. в гирлах річок Дністер, Південний Буг, Дніпро тощо; АР Крим: майже по всій території, переважно на південному березі [55]. На забур'янених місцях, вздовж доріг. -, 3, 4.

C. officinale L. - ч. лікарський – ч. лекарственный - вуглеводи, органічні кислоти, алкалоїди, нафтохінони, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, жирні кислоти, жирна олія; седативна, пом'якшувальна, в'яжуча, гіпотензивна, протипухлинна, медонос; стимулює моторну та секреторну діяльність органів шлунково-кишкового тракту, скорочувальну активність міометрію, уповільнює

відтік жовчі з жовчного міхура; зовнішньо – при ревматизмі, переломах кісток, жировиках, пухлинах, опіках [66]; отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Забур'янені місця, відслонення, біля доріг, полів, на пасовищах. -, 3, 4.

Echium biebersteinii Lacaita - синяк Біберштейна - синяк Биберштейна - жирна олія, фосфоліпіди; протипухлинна, ранозагоювальна, фарбувальна, медонос [66].

Сировина: корені.

ПСТ: Херсонська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька, Донецька обл. - розсіяно: АР Крим. На сухих кам'янистих і піщаних місцях, пустирях, біля житла, доріг, полів. -, 4.

E. maculatum L. s.l. (incl. E. russicum J.F. Gmel.) - с. плямистий – с. пятнистый - нафтохінони, жирна олія; ранозагоювальна, фарбувальна, медонос; при ранах, виразках, жіночих хворобах [66].

Сировина: корені.

ПСТ: Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Рівненська, Одеська, Дніпропетровська, Донецька обл. - на півдні рідко. Схили, сухі луки, узлісся, перелоги. *, -, 4.

E. plantagineum L. - с. подорожниковий – п. подорожниковый - алкалоїди, жирна олія, нафтохінони; антибактеріальна, антифунгіцидна [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київ: окремі місцезнаходження, АР Крим [55]. На забур'янених місцях, перелогах, луках, біля залізничних і шосейних доріг. –, 5.

E. vulgare L. - с. звичайний – с. обыкновенный - алкалоїди, вуглеводи, органічні кислоти, нафтохінони, вітаміни, жирна олія; відхаркувальна, седативна, ранозагоювальна, фарбувальна, медонос; підвищує згортання крові, збільшує кількість лейкоцитів і лімфоцитів; зовнішньо - при ревматизмі, пошкодженні сухожилків [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Сухі схили, ділянки з сильно порушеним природним рослинним покривом, забур'янені місця, перелоги, біля доріг. +, 3, 4.

Hackelia deflexa (Wahlenb.) Opiz - гакелія пониклоплода – гакелия повислоплодная - алкалоїди, хіноїдні пігменти [66].

Сировина: листя і квітки.

ПСТ: Тернопільська, Житомирська, Хмельницька, Кіровоградська обл. На затінених кам'янистих місцях, дуже рідко. *, -, 4, 5.

Heliotropium ellipticum Ledeb. - геліотроп еліптичний - гелиотроп эллиптический - алкалоїди, кумарини, флавоноїди; блювотна, седативна; при захворюваннях нервової системи [66]; отруйна рослина.

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Полтавська, Харківська обл. рідко; на півдні як адвентивний вид звичайно; АР Крим: степові, передгірні райони, південний берег Криму [18]. На приморських та річкових пісках. -, 4.

H. europaeum L. – г. європейський – г. европейский – алкалоїди, жирна олія; послаблююча, судинозвужуюча, протипухлинна; при бородавках, виразках, поліпах, злоякісних пухлинах [66].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Степовий Крим, південний берег Криму [18]. Кам'янисті та піщані ґрунти, степи, приморські піски, солонцюваті луки; як бур'ян біля полів, доріг, житла. -, 4.

H. suaveolens M. Bieb. - г. запашний – г. душистый – алкалоїди [66].

Сировина: листя, плоди.

ПСТ: Донецька, Херсонська, Запорізька обл. [40] - рідко; Миколаївська обл., АР Крим. Окремі локалітети. На кам'янистих схилах. -, 4.

Lappula squarrosa (Retz.) Dumort. - липучка відхилена - липучка оттопыренная - алкалоїди, органічні кислоти, жирні кислоти, жирна олія; протипухлинна, діуретична, гемостатична; при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту як діуретичний засіб, при пухлинах [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Забур'янені місця, поля, перелоги, в степу. +, 3, 4.

Lithospermum officinale L. - горобейник лікарський - воробейник лекарственный - органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти, стероїди, дубильні речовини, флавоноїди, вітаміни, ціаногенні сполуки, циклітоли, спирти, вуглеводи, жирні кислоти, жирна олія; контрацептивна, діуретична, антигонадотропна, фарбувальна; при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, хворобах нирок і сечового міхура [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. В Карпатах до підніжжя гір, у АР Крим до яйли, звичайний для гірських районів Криму та на Керченському п-ві [18]. Чагарники, світлі ліси, забур'янені місця. -, 3, 4.

Lycopsis arvensis L. - кривоцвіт польовий – кривоцвет полевой - циклітоли; при злоякісних пухлинах, антибактеріальна [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже вся територія України, частіше в лісових районах, рідше в Лісостепу та Степу, в АР Крим: зрідка на Керченському п-ві, гірські райони Криму, південний берег [18]. На забур'янених місцях, полях, біля доріг. -, 3, 4.

L. orientalis L. - к. східний – к. восточный - алкалоїди; протистоцидна [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Донецька обл. [40]; Харківська, Полтавська, Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська обл. – зрідка; АР Крим: степові, передгірні райони, на південному березі [18]. На забур'янених місцях, перелогах, пустирях. -, 4.

Moltkia coerulea (Willd.) Lehm. - мольткія голуба – мольткия голубая - алкалоїди, жирна олія, жирні кислоти; протистоцидна [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим. На кам'янистих та вапнякових схилах, рідко. -, 4, 5.

Myosotis alpestris F.W. Schmidt - незабудка альпійська – незабудка альпийская - флавоноїди, циклітоли, вищі жирні кислоти, антоціани [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. [8]. На скелях, кам'янистих схилах, луках, біля доріг. -, 4.

M. arvensis (L.) Hill – н. польова – н. полевая - сапоніни, жирні кислоти, флавоноїди, жирна олія; протипухлинна, седативна, медонос; при епілепсії, онкологічних пухлинах статевих органів; в гомеопатії при захворюваннях органів дихання, туберкульозі легень [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Схили, пустирі, чагарники, перелоги, як бур'ян на полях, зрідка на степових та лучностепових схилах. -, 3, 4.

M. scorpioides L. s.l. (M. palustris (L.) L.) - н. болотна – н. болотная - алкалоїди, жирні кислоти, вуглеводи, ліпіди; протипухлинна, потогінна, медонос; при онкологічних пухлинах статевих органів, ротової порожнини, респіраторних захворюваннях [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, західні та північні лісостепові райони - звичайно; на Лівобережжі та сході - спорадично; Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - зрідка. Болота, вогкі луки, береги річок. -, 3, 4.

M. sylvatica Ehrh. ex Hoffm. - н. лісова – н. лесная - флавоноїди, жирна олія, вищі жирні кислоти; при хворобах очей, жіночих хворобах; медонос, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Львівська, Івано-Франківська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. У лісах, на узліссях, серед чагарників, на сирих луках. -, 4.

Nonea lutea (Desr.) DC. - нонея, куряча сліпота жовта – нонея желтая – флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька обл. - рідко [8]; Харківська, Луганська, Донецька, Одеська, Херсонська обл. - рідко. На степових схилах, забур'янених місцях. -, 4.

N. pulla DC. - нонея, к.с. звичайна – н. темнобурая - алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди; антибактеріальна, медонос; при малярії, зубному болю [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Чернігівська, Харківська обл. – розсіяно [2]; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Дніпропетровська, Донецька обл. - розсіяно; АР Крим: по всій території [55]. І линисті, кам'янисті, рідше супіщані схили, забур'янені місця, перелоги, околиці полів, посіви. -, 4.

Omphalodes linifolia (L.) Moench - омфалодес льонолистий – омфалодес льнолистный - циклітоли [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся територія України. На квітниках і газонах, дичавіє.

Onosma polychroma Klokov ex M. Pop. - громовик різноколірний – оносма многоцветная – нафтохінони; медонос, декоративна рослина [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Луганська, Донецька обл. [40] - рідко; Херсонська, Запорізька обл. - розсіяно чи рідко. На степах. -, 4.

O. polyphylla Ledeb. – г. багатолистий – о. многолистная – нафтохінони [66].

Сировина: корені, надземна частина.

РП. АР Крим: переважно на південному березі та передгір'ї [55]. На кам'янистих скелях і схилах - переважно на вапнякових породах, іноді в світлих лісах. **, 3, 4.

O. taurica Pall - г. кримський – о. крымская – нафтохінони [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Хмельницька обл.; АР Крим: передгір'я та південний берег, Керченський і Тарханкутський п-ви [55]. На кам'янистих схилах і відслоненнях. -, 3, 4.

O. visianii Clementi - г. Візіані – о. Визиани – нафтохінони; ранозагоювальна [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: АР Крим: Присивашшя, передгір'я, південний берег, Керченський п-ів [55]. У полинних степах, на кам'янистих схилах. -, 3, 4.

Pulmonaria angustifolia L. - медунка вузьколиста – медуница узколистная - вітамін С, каротин, дубильні речовини, флавоноїди, циклітоли; пом'якшувальна, в'яжуча, медонос [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Івано-Франківська обл. рідко; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська обл. - розсіяно; Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - рідко. В світлих листяних і соснових лісах, серед чагарників, на піщаних ґрунтах. -, 4.

P. mollis Wulfen ex Hornem. - м. м'яка – м. мягкая - вуглеводи, азотовмісні сполуки, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, антоціани, вітамін С, каротин; при шлункових хворобах; медонос, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Львівська обл. - спорадично; Волинська, Житомирська, Київська, Хмельницька, Вінницька, Одеська, Кіровоградська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл. - спорадично чи рідко. В лісах, переважно дубово-грабових, на узліссях, у степових чагарниках. -, 4.

P. obscura Dumort. - м. темна – м. темная - органічні кислоти, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди; контрацептивна, гемостатична, ранозагоювальна, медонос; при гострих респіраторних захворюваннях, пневмонії, анемії, хворобах печінки, нирок, жіночих хворобах, для харчових цілей, декоративна рослина, медонос [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісова та лісостепова зони України - часто; в Степу зрідка; АР Крим: зрідка в поясі букових лісів і на яйлі [18]. Листяні ліси, серед чагарників. +, 3, 4.

P. officinalis L. - м. лікарська – м. лекарственная - флавоноїди, дубильні речовини, вітаміни, органічні кислоти, жирні кислоти; гемостатична, ранозагоювальна, протипухлинна, діуретична, протизапальна, жовчогінна, медонос; в народній медицині при бронхіальній астмі, туберкульозі легень, жіночих хворобах, нефритах, захворюваннях шлунка; декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: північно-західні лісостепові райони - зрідка. В лісах, чагарниках, переважно на піщаних ґрунтах. -, 4.

P. rubra Schott. - м. червона – м. красная - алкалоїди, фенольні сполуки, дубильні речовини [66]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська обл. В гірських лісах, на порубах - зрідка [8]. -, 4.

Rindera tetraspis Pall. - чередник чотириостюковий – риндера четырехщитковая - алкалоїди; ранозагоювальна, харчова рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Донецька, Запорізька, Херсонська, Одеська, Миколаївська обл. - розсіяно; АР Крим: на Керченському п-ві [55]. В степах, на кам'янистих степових схилах, осипах. -, 4.

Symphytum asperum Lepech. - живокіст шорсткий – окопник жесткий - вуглеводи, алкалоїди, вітамін С, каротин, антоціани; гемостатична, пом'якшувальна, барвник, медонос; корені є компонентом збору за прописом Здренко при папіломатозі сечового міхура, анацидних гастритах, злоякісних пухлинах [78].

Сировина: корені.

ПСТ: майже вся Україна, відсутній у східних областях [40], хоча наводиться для Полтавщини [2]. Адвентивний вид. В садах, парках, на полях. +, 3, 4.

S. bohemicum F.W.Schmidt - ж. богемський – о. богемский – вуглеводи [66].

Сировина: корені.

ПСТ: Львівська, Івано-Франківська обл. У вологих ялинових лісах. -, 4.

S. cordatum Waldst. et Kit. ex Willd - ж. серцевидний – о. сердцевидный - азотовмісні сполуки: алантоїн [66].

Сировина: корені.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська, Хмельницька обл. В широколистяних переважно букових, рідше ялинових лісах [8]. -, 4.

S. officinale L. - ж. лікарський – о. лекарственный - алкалоїди, жирні кислоти, вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, сапоніни, дубильні речовини, жирна олія; обволікаюча, пом'якшувальна, протипухлинна, ранозагоювальна, гіпотензивна, гемостатична, медонос; для лікування (зовн.) ран, виразок, захворювань кісток, вивихах, розтягах [78]; в народній медицині при гіпертонії, хворобах органів шлунково-кишкового тракту, метроррагіях, злоякісних пухлинах і виразках; підвищує тонус і збільшує скорочення тонкого кишечника і міометрію [66]; посилює імунітет [64].

Сировина: корені та кореневища.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, лісостепові райони, Полісся - часто; Луганська, Донецька, Одеська, Миколаївська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська обл. - зрідка; АР Крим - зрідка по всій території. Болота, вогкі луки, пустирі. +, 3, 4.

S. tauricum Willd. - ж. кримський – о. крымский - азотовмісні сполуки: алантоїн[66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. - зрідка; АР Крим: по всій території [55]. В світлих лісах, серед чагарників, на затінених схилах балок. -, 4.

OLEACEAE

Forsythia suspensa (Thunb.) Vahl – форсайтія (форзиція) плакуча – форсайтия (форзиция) свисающая- лігнани, тритерпени, іридоїди, флавоноїди, феноли; призупиняє ріст новоутворень, затвердінь, пухлин, антисептик; при лімфаденіті, маститі, інфекціях верхніх дихальних шляхів, сечових шляхів [109].

Сировина: плоди.

ПСТ: вирощують як декоративну рослину по всій Україні.

Fraxinus excelsior L. - ясен звичайний – ясень высокий - вуглеводи, феноли, кумарини, флавоноїди, алкалоїди, органічні кислоти, сапоніни, вітаміни, каротин, дубильні речовини, жирна олія; в'яжуча, тонізуюча, ранозагоювальна, послаблююча, спазмолітична, діуретична, протипропасницева, потогінна; при різних кровотечах, геморої, варикозному розширенні вен, метроррагіях [69].

Сировина: кора.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, західні лісостепові райони - масово; Полісся, північні лісостепові райони спорадично чи розсіяно; передгірний і Гірський Крим. Широколистяні ліси, балки, лісосмуги. +, 3- 6.

F. ornus L. - я. білоцвітий – я. белый, я. цветковый, я. манный - вуглеводи, тритерпеноїди, кумарини, феноли та їх похідні, дубильні речовини, флавоноїди; застосовують при хворобах печінки, малярії, діареї; послаблююча, пом'якшувальна, снотворна, антибактеріальна [69].

Сировина: кора, листя.

ПСТ: Закарпатська, Київська, Чернігівська, Полтавська, Кіровоградська обл. - зрідка; Донецька обл., АР Крим: окремі місцезнаходження. Зрідка трапляється в лісах, серед чагарників, вирощується в парках. -, 4, 6.

F. oxycarpa Willd. - я. гостроплодий – я. остроплодный - кумарини, вітамін С; діуретична, в'яжуча, блювотна, протиревматична; застосовують при нервових захворюваннях; декоративна рослина [69].

Сировина: кора, бруньки, листя.

ПСТ: Гірський Крим (частіше на південному березі) [55]; Закарпаття [19]; Кіровоградська обл. - рідко. В лісах, парках. -, 4.

F. syriaca Boiss. - я. сірійський – я. сирийский - кумарини; бактеріальна, протистоцидна, фітонцидна; декоративна рослина [69].

Сировина: кора.

ПСТ: АР Крим (на південному березі) [55]. Світлі ліси, на пагорбах, у долинах, біля доріг. -, 4.

Jasminum fruticans L. - жасмин кущовий – жасмин кустарниковый - флавоноїди, феноли та їх похідні, алкалоїди, тритерпеноїди, жирна олія; застосовують при хронічному бронхіті, бронхіальній астмі, протистоцидна, антибактеріальна, медонос; декоративна рослина [69]

Сировина: кора, листя, квітки.

ПСТ: АР Крим (гірські райони Криму) - часто; Закарпатська обл. На скелях і осипах, на вапнякових схилах, у заростях яловцю; культивують як декоративну рослину. -, 3, 4, 6.

Ligustrum lucidum W.T. Aiton – бирючина блискуча - бирючина блестящая – флавоноїди, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, мікроелементи: калій, кальцій, магній, цинк, залізо, марганець, мідь; покращує зір [109].

Сировина: плоди.

ПСТ: у садах і парках.

L. vulgare L. – б. звичайна - б. обыкновенная - смоли, феноли, дубильні речовини, вуглеводи, вітамін С, каротиноїди, флавоноїди, ефірна олія, антоціани, жирна олія: в'яжуча, гемостатична, кардіотична, гіпотензивна, бактерицидна, фарбувальна, медонос; при пневмонії і хронічних бронхітах (настій кори на вині); в комплексній терапії при лікуванні гранульозного фарингіту, стоматиту, ангіни, жіночих хворобах [69].

Сировина: кора, листя.

ПСТ: Закарпатська, Тернопільська, Кіровоградська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл.; АР Крим: переважно передгірні та гірські райони. В лісах, серед чагарників, біля доріг. +, 3, 4, 6.

Olea europaea L. – маслина європейська, олива – маслина европейская – жирна олія: застосовують як проносний, жовчогінний, репаративний засіб; входить до складу мазевих основ та косметичних засобів [78].

Сировина: плоди.

ПСТ: вирощують на півдні України, дичавіє.

Syringa amurensis Rupr. (Ligustrina amurensis Rupr.) – бузок амурський – сирень амурская - кумарини, флавоноїди, алкалоїди, тонізуюча, діуретична, застосовують при туберкульозі [69].

Сировина: квітки, суцвіття

ПСТ: вся Україна. В садах, парках.

S. vulgaris L. – б. звичайний – с. обыкновенная - фенолглікозид сирингін, сирингопікрин, ефірна олія: протикашлева, потогінна, протималярійна, ранозагоювальна, протиревматична, медонос: при бронхіті, коклюші, бронхіальній астмі, ревматоїдному поліартриті, виразковій хворобі шлунка, ревматизмі [100]; отруйна рослина.

Сировина: квітки, суцвіття.

ПСТ: вся Україна. В садах парках, часто дичавіє. -, 6.

SCROPHULARIACEAE (s.l., incl. OROBANCHACEAE)

Chaenorrhinum minus (L.) Lange. (Microrrhinum minus (L.) Fourr.) - вушкоцвіт малий - ушкоцвет малый – алкалоїди [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Львівська, Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Рівненська, Хмельницька, Вінницька, Сумська, Полтавська, Харківська, Черкаська, Луганська, Донецька обл. [40] - часто; Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька обл. - рідко; АР Крим: розсіяно по всій території. На незадернованих ділянках, полях. -, 4

Cymbochasma borysthenica (Pall. ex Schlecht.) Klokov et Zoz - цимбохазма дніпровська – цимбохазма днепровская - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

РП: Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська обл. - рідко. На кам'янистих місцях, на схилах і в степу. **, ***, 4.

Digitalis grandiflora Mill. - наперстянка великоцвіта – наперстянка крупноцветковая - гліказиди, флавоноїди, органічні кислоти, іридоїди, карденоліди, фенолкарбонові кислоти, антрахінони, сапоніни; кардіотонічна, діуретична, протипухлинна, гіпотензивна, ранозагоювальна (зовн.); при хронічній серцевій недостатності, коригує порушений мікроелементний обмін; медонос [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісова та лісостепова зони України - розсіяно чи рідко. На галявинах, серед чагарників. * -, 4, 5.

D. lanata Ehrh. - н. шерстиста – н. шерстистая - іридоїди, стероїди, антрахінони, карденоліди, азотовмісні сполуки, дубильні речовини, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти; препарати наперстянки шерстистої швидше діють на серце, від D. purpurea, мають менші кумулятивні властивості. Глікозиди з н. шерстистої входять до складу препаратів: «Дігоксин», «Целанід», «Ізоланід», «Ланатозид» [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Київська, Полтавська, Харківська, Хмельницька обл. Культивують, дичавіє.

D. purpurea L. – н. червона (пурпурова) - н. красная (пурпуровая) – серцеві глікозиди, стероїдні сапоніни, флавоноїди, органічні кислоти; використовують для приготування препаратів, які призначають при миготливій аритмії, гіпертонічній хворобі, клапанних пороках серця, набряках [109]. Препарати наперстянки мають властивість кумулюватися [78].

Сировина: листя.

ПСТ: вирощують як декоративну та лікарську рослину.

Diphelypaea coccinea (M. Bieb.) Nicolson – дифеліпея червона – дифелипея красная – алкалоїди, антибактеріальна [66].

Сировина: надземна частина.

РП: АР Крим - рідко. На кам'янистих схилах, галявинах. **,5.

Dodartia orientalis L. – додарція східна – додарция восточная – карденоліди, сапоніни, алкалоїди, вітамін С, кумарини, флавоноїди; послаблююча; кардіотонічна; медонос, декоративна, отруйна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Адвентивна рослина. Вінницька обл. - дуже рідко. Порушені землі: насипи, узбіччя доріг. -, 3, 4.

Euphrasia brevipila Burn. et Gremli - очанка коротковолоса – очанка коротковолосистая - іридоїди, каротиноїди, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, кумарини; при неврозах, еклампсії, діуретична, при хворобах серця; сухий екстракт стимулює регенерацію печінки [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - спорадично; Житомирська, Київська, Вінницька, Тернопільська, Хмельницька обл. - розсіяно; Київська, Чернігівська, Сумська, Харківська, Полтавська обл. На сирих луках, галявинах, розріджених лісах, на пасовищах. -, 3, 4.

E. pectinata Ten. - о. гребінчаста – о. гребенчатая – іридоїди, сапоніни, ефірна олія, карденоліди, алкалоїди, вітамін С, флавоноїди, дубильні речовини [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Миколаївська, Дніпропетровська, Полтавська, Чернігівська, Харківська обл. - розсіяно [2]; Донецька, Луганська обл. У степах, на степових схилах і серед чагарників. -, 4.

E. rostkoviana Hayne - о. Ростковіуса – о. Ростковиуса - іридоїди, флавоноїди, вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, стероїди, фенолкарбонові кислоти, кумарини, вищі жирні кислоти, вищі аліфатичні вуглеводні; протизапальна, в'яжуча, гіпотензивна; зовнішньо – для промивання ран, компресів при кон'юнктивіті, при екземах, дерматиті, риніті [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська обл. [8]; Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська обл. - спорадично; південні райони Полісся - спорадично; Чернігівська, харківська, Полтавська обл. - рідко. На вологих луках і болотах, в листяних лісах. -, 3, 4.

E. stricta D. Wolff ex J.F. Lehm. – о. стиснута – о. сжатая - іридоїди; протизапальна, в'яжуча, жовчогінна, гіпотензивна, протидерматозна; при очних, шлункових хворобах, жовтусі, гіперацидному гастриті; у народній медицині також при алергії, туберкульозі шкіри у дітей, для укріплення волосся [100].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Вінницька, Хмельницька, Тернопільська, Черкаська, Полтавська, Кіровоградська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська обл. - спорадично; Херсонська, Миколаївська обл. - рідко. Сухі схили, узлісся. -, 4.

Gratiola officinalis L. - авран лікарський – авран лекарственный - вуглеводи, терпеноїди, карденоїди, сапоніни, флавоноїди, алкалоїди, тритерпеноїди; протипухлинна, послаблююча, блювотна, діуретична, гемостатична; при в'ялості кишечника, геморої, асциті, входить до складу пропису Здренко [66], отруйна рослина.

Сировина: корені, кореневища.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим (на південному березі) рідко. На вогких різнотравних луках. -, 4.

Kickxia caucasica (Muss.-Puschk ex Spreng.) Kuprian. – кіксія кавказька – киксия кавказская - гемостатична, ранозагоювальна [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Запорізька, Донецька обл., адвентивний вид; АР Крим у природному стані. На берегах річок, в садах. -, 4.

K. elatine (L.) Dumort. - к. повійничкова – к. повойничковая - при кровотечах, седативна, ранозагоювальна [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. [19], адвентивний вид. На полях, забур'янених місцях. -, 4.

Lathraea squamaria L. - петрів хрест лускатий – петров крест чешуйчатый - іридоїди; стимулююча, послаблююча, при геморої, кольках, епілепсії, конвульсіях [66].

Сировина: кореневища, надземна частина.

! ПСТ: вся територія України. Паразитує головним чином на коренях ліщини та граба, рідше - вільхи та бука. В тінистих листяних лісах. -, 3, 4.

Linaria bieberstеinii Besser - льонок Біберштейна – льнянка Биберштейна - іридоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; АР Крим: Присивашшя [55]. На сухих степах, перелогах і біля доріг. -, 4.

L. genistifolia (L.) Mill. – л. дроколистий – л. дроколистная - іридоїди, алкалоїди, флавоноїди; жовчогінна [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: спорадично - вся Україна за винятком Карпат [8]. У АР Крим рідко. Піски, кам'янисті відслонення, вирубки, вздовж залізниць, доріг. +, 4.

L. macroura (M. Bieb.) M. Bieb. - л. великохвостий - л. крупнохвостная. - іридоїди, органічні кислоти, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл. - рідко [40]; степовий Крим звичайно [55]. На перелогах, у степах. -, 4.

L. vulgaris Mill. - л. звичайний – л. обыкновенная - іридоїди, алкалоїди, флавоноїди; протизапальна, послаблююча, діуретична, жовчогінна, седативна, в'яжуча, потогінна, протипухлинна, відхаркувальна, ранозагоювальна, пом'якшувальна, болезаспокійлива, кардіотонічна, гіпотензивна, фарбувальна, медонос [66]; при спазмофілії, гепатиті, хронічному нефриті, атеросклерозі [64], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, рідше в Степу та АР Крим. Відкриті схили, узбіччя доріг, залізничні насипи. +, 3, 4.

Melampyrum argyrocomum Fisch. ex Koso-Pol. – перестріч сріблястий – марьянник серебристохохлатый – іридоїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Хмельницька, Кіровоградська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. [40] рідко; Запорізька, Херсонська обл. дуже рідко; АР Крим: гірські райони Криму - зрідка [55]. На галявинах і узліссях, відкритих схилах, відслоненнях різних порід, часто на вапняку та крейді. -, 3, 4.

M. arvense L. – п. польовий – м. полевой - вуглеводи, іридоїди, флавоноїди, сапоніни, алкалоїди, органічні кислоти, жирна олія; протизапальна, ранозагоювальна, пом'якшувальна, медонос, використовують аналогічно M. nemorosum [66], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Хмельницька, Вінницька обл. - звичайно; Полтавська, Харківська обл. - зрідка; Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. [40]; Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - зрідка; АР Крим: гірські райони Криму, Керченський п-ів [18]. Сировинно-цінний вид в правобережних лісостепових районах. Галявини, узлісся, луки. +, 3, 4.

M. cristatum L. - п. гребінчастий – м. гребенчатый - вуглеводи, іридоїди, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, сапоніни, алкалоїди, карденоїди, антоціани; гіпотензивна, седативна, кардіотонічна, спазмолітична, медонос; при головокружінні, невралгії, гіпертонічній хворобі [66], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька обл. - рідко; Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька Черкаська обл. - часто; Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська обл. – спорадично; Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. Відкриті схили, луки, листяні і мішані ліси, солонці. -, 3, 4.

M. nemorosum L. - п. гайовий – м. дубравный - вуглеводи, іридоїди, алкалоїди, флавоноїди, сапоніни, дубильні речовини, вітамін С, фенолкарбонові кислоти і їх похідні; при гіпертонічній хворобі, головокружінні, невралгіях, захворюваннях шлунка і шлунково-кишкового тракту; медонос, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Полісся, Лісостеп – звичайно; Донецька, Луганська обл. - рідко. На галявинах, узліссях, порубах, серед чагарників. +, 2-4.

M. pratense L. - п. лучний – м. луговой - іридоїди, флавоноїди, вуглеводи, карденоліди, сапоніни, алкалоїди, вітамін С, каротиноїди; гіпотензивна, седативна при невралгії, гіпертонічній хворобі. скрофульозі; медонос [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття звичайно [8]; Житомирська, Київська, Волинська, Рівненська, Тернопільська, Кіровоградська, Хмельницька, Черкаська обл. часто; Чернігівська, Сумська Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська обл. - рідко. В лісах, на галявинах, серед чагарників на вогких луках. -, 3, 4.

M. sylvaticum L. - п. лісовий – м. лесной - іридоїди, азотовмісні сполуки, каротиноїди, вітамін С; при захворюваннях серця [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська обл. У ялинових і мішаних лісах. -, 3, 4.

Odontites vulgaris Moench - кравник звичайний – зубчатка обыкновенная - іридоїди, алкалоїди, флавоноїди, карденоїди, вітаміни, каротин, сапоніни, дубильні речовини, кумарини, органічні кислоти; жарознижуюча, протизапальна, протипухлинна, гемостатична, ранозагоювальна, відхаркувальна, гіпотензивна, седативна, жовчогінна, медонос; при захворюваннях крові, інфекційних хворобах, гіпертонічній хворобі [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна, рідше в Степу та гірських районах. Луки, поля, схили, відслонення крейди і вапняків, на перелогах, як післяжнивний бур'ян. +, 3, 4.

Orobanche alba Stephan ex Willd. - вовчок білий – заразиха белая - ранозагоювальна, седативна при неврозах, спазмолітична, антисептична [66].

Сировина: корені.

!. ПСТ: Івано-Франківська, Львівська, Закарпатська, Чернівецька обл. - розсіяно; Тернопільська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Черкаська, Одеська, Кіровоградська обл. - рідко; Сумська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; АР Крим: часто на північному макросхилі Головної гірської гряди, в передгір'ї та на яйлі [18]. На вапнякових схилах, в чагарниках. -, 4.

O. coerulescens Stephan - в. синюватий – з. синеватая - тонізуюча, діуретична, загальнозміцнююча [66].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Одеська, Дніпропетровська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл. Паразитує на видах роду Artemisia L. На піщаних та кам'янистих схилах. -, 4.

O. crenata Forssk. – в. городчастий – з. городчатая – алкалоїди, дубильні речовини, вищі жирні кислоти, каротиноїди [66].

Сировина: корені, надземна частина, плоди.

ПСТ: АР Крим: гірські райони Криму, звичайно [55]. На кам'янистих, скелястих і щебенистих схилах, паразитує на багаторічних видах родини Fabaceae Lindl. -, 3, 4.

O. hederae Vaucher ex Duby - в. плющовий – з. плющевая - вищі жирні кислоти, фенолкарбонові кислоти і їх похідні [66].

Сировина: корені, пагони.

ПСТ: АР Крим: південний берег, звичайно паразитує на плющі [55]. В лісах і парках. -, 3, 4.

O. lutea Baumg. - в. жовтий – з. желтая - азотовмісні сполуки [66].

Сировина: корені, пагони.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. рідко [8]; Тернопільська, Волинська, Київська, Полтавська, Дніпропетровська обл. - рідко, чи окремі місцезнаходження; АР Крим: передгір'я, яйла, південний берег, рідко [55]. На гірських луках, галявинах, трав'янистих схилах, відслоненнях крейди та вапна, полях люцерни. -. 3, 4.

O. minor Smith - в. малий – з. малая - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, антоціани; діуретична, антидіабетична, послаблююча, ранозагоювальна, спазмолітична, седативна [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим, Чернівецька обл. - окремі місцезнаходження. На кам'янистих схилах, галявинах, серед чагарників, в садах і парках. Паразитує на видах роду Trifolium L. -, 4.

O. picridis F. Schultz - в. гірчаковий – з. горчаковая - фенолкарбонові кислоти і їх похідні [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська обл. - окремі місцезнаходження. На трав'янистих схилах паразитує на коренях Picris L., по краях полів. -, 4.

O. ramosa L.(Phelipanche ramosa (L.) Pomel) - в. гіллястий – з. ветвистая - вуглеводи, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди, жирна олія; ранозагоювальна, спазмолітична, седативна [66].

Сировина: корені, пагони.

!. ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська обл. - зрідка [40]; Дніпропетровська, Одеська, Херсонська, Миколаївська обл.; в степовому Криму та на південному березі. Звичайно паразитує на культивованих видах, рідше – на дикорослих рослинах. На полях, в чагарниках. -, 4.

Orthantha lutea (L.) A. Kerner ex Wettst. (Odontites luteus (L.) Clairv.) - ортанта жовта – ортанта желтая - сапоніни, кумарини, алкалоїди, вуглеводи, іридоїди, органічні кислоти, флавоноїди, каротин, карденоїди; болезаспокійлива, кардіотонічна, медонос [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Одеська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Миколаївська, Дніпропетровська, Запорізька обл. - рідко; АР Крим: майже по всій території рідко [55]. На лучних, степових і кам'янистих схилах, відслоненнях, пісках. -, 3, 4.

Pedicularis dasystachys Schrenk - шолудивник пухнастоколосий - мытник мохнатоколосый - іридоїди; діуретична, гемостатична, кардіотонічна, медонос [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Луганська обл. [40] - рідко. На солонцюватих луках. -, 4.

P. kaufmannii Pinzg. - ш. Кауфмана – м. Кауфмана - іридоїди; діуретична, гемостатична, протизапальна, гіпотензивна, кардіотонічна [66], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська обл., південні райони; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. - спорадично; зрідка в північних степових районах. Луки, галявини, трав'янисті схили. *, 4.

P. palustris L. - ш. болотний – м. болотный - глікозиди, іридоїди, сапоніни, флавоноїди; діуретична, кровоспинна (гінек.), в'яжуча, протизапальна; при респіраторних захворюваннях, інтоксикаціях, метроррагіях, геморої, атонічних виразках; отруйна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття - рідко [8], Полісся - спорадично; Полтавська, Харківська обл. - рідко [2]. Переважно в Волинській, Рівненській, Житомирській, Чернігівській обл. Луки, болота, торфовища. -, 3, 4.

P. sceptrum-carolinum L. - ш. королівський – м. скипетровидный - іридоїди, сапоніни, флавоноїди; ранозагоювальна, при зубному болі [66].

Сировина: надземна частина.

РП: на Поліссі та в Лісостепу спорадично, на Прикарпатті - рідко [19]. На болотистих місцях, вологих луках. **, 4.

P. sibthorpii Boiss. - ш. Сібторпа – м. Сибторпа – іридоїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони Криму, переважно на яйлі [18]. На трав'янистих схилах, у світлих лісах. -, 4.

P. sylvatica L. - ш. лісовий – м. лесной - іридоїди, алкалоїди; антибактеріальна, діуретична, гемостатична, в'яжуча, ранозагоювальна [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. На болотах і вологих луках [8]. -, 4.

P. verticillata L. - ш. кільчастий – м. мутовчатый - іридоїди, сапоніни, флавоноїди, алкалоїди, кумарини; діуретична, гемостатична, протикашлева, при пневмонії, туберкульозі легень, нефриті, жарознижуюча, при неврастенії [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. На гірських луках, скелях і схилах у високогір'ї [8]. -, 4.

Rhinanthus aestivalis (N. Zinger) Shischk et Serg. – дзвінець літній – погремок летний - алкалоїди, флавоноїди, стероїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: спорадично майже вся територія України, в Степу дуже рідко. На луках, галявинах, іноді в посівах. -, 3, 4.

R. alectorolophus Pollich (R. major L., nom. ambig.) - д. простертий – д. распростертый - іридоїди, алкалоїди, флавоноїди, вуглеводи, ефірна олія, кумарини, антоціаніни, дубильні речовини, каротиноїди, сапоніни стероїдні, жирна олія; при скрофульозі, профілактичний засіб при охолодженні, алкоголізмі, антибактеріальна, інсектицидна [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. На гірських луках, галявинах. -, 3, 4.

R. minor L. – д. малий – п. малый - іридоїди, вуглеводи, стероїди, алкалоїди, органічні кислоти, флавоноїди, каротин; ранозагоювальна, фарбувальна, медонос; при аритміях, головному болі, пропасниці; зовнішньо – при ангіні [66], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Львівська, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Вінницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. - звичайно [2]; Луганська, Донецька обл. [40] – спорадично; Дніпропетровська, Кіровоградська обл. - розсіяно. Заплавні луки, узлісся, береги річок, зрідка як бур'ян. +, 3, 4.

R. serotinus (Schoenh.) Oborny - д. пізній – п. поздний - іридоїди, флавоноїди, стероїди, алкалоїди, ароматичні сполуки, фенолкарбонові кислоти і їх похідні; при головному болі, кашлю, болетамувальна, діуретична; при жовтусі, алкоголізмі, профілактична при переохолодженні [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Житомирська, Чернігівська, Київська, Волинська, Рівненська, Сумська обл. - розсіяно; Черкаська, Полтавська обл. - рідко. На пісках і супісках, в соснових і ялинових лісах, суборах і серед чагарників. -, 4.

R. songaricus (Sterneck) B. Fedtsch. - д. джунгарський – п. джунгарский - сапоніни стероїдні, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Херсонська обл.; АР Крим (присиваські райони) зрідка. На засолених луках і солончаках. -, 4

R. vernalis (N. Zinger) Schischk. et Serg. - д. весняний – п. весенний - сапоніни, алкалоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

! ПСТ: вся територія України. На луках і галявинах. -, 3, 4.

Scrophularia bicolor Smith - ранник двоколірний – норичник двуцветный - іридоїди, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, жирна олія [66].

Сировина: корені і кореневища, надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгір'я, південнобережні райони часто [19]. На кам'янистих місцях, яйлах рідко. -, 4

S. cretacea Fisch. ex Spreng - р. крейдяний – п. меловой – іридоїди [66].

Сировина: надземна частина.

РП: Донецька, Луганська, Харківська обл. в басейні р. Сіверський Дінець. На крейдяних відслоненнях. **, 4, 5.

S. nodosa L. – р. вузлуватий – н. узловатый - вуглеводи, органічні кислоти, іридоїди, сапоніни, дубильні речовини, вітаміни, флавоноїди, кумарини, жирні кислоти, фосфоліпіди, алкалоїди; протипухлинна, блювотна, послаблююча, діуретична, потогінна, протизапальна, ранозагоювальна, тонізуюча, болезаспокійлива, седативна, кардіотонічна, медонос; при захворюваннях щитовидної залози, пухлинах і інфільтратах, туберкульозі легень, нервових захворюваннях, головному болю; зовнішньо – при дерматозах, екземах, піодермії, міозиті, фурункульозі, ліпомах, пухлинах [66], отруйна рослина.

Сировина: підземні органи (корені та кореневища), надземна частина, квітки, насіння.

!. ПСТ: лісова та лісостепова зона розсіяно; Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. рідко; АР Крим: гірські райони рідко, переважно у верхньому лісовому поясі [18]. В чагарниках, на схилах, пасовищах, біля житла. -, 4, 5.

S. scopolii Hoppe ex Pers. - р. Скополіїв – н. Скополи - вуглеводи, іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні [66].

Сировина: корені і кореневища, надземна частина.

ПСТ: окремі місцезнаходження: Закарпатська, Львівська обл. [8], у гірських лісах. -, 4.

S. rupestris M. Bieb. ex Willd - р. скельний – н. скальний – флавоноїди [66].

Сировина: корені і кореневища, надземна частина.

ПСТ: АР Крим: Керченський п-ів, передгір'я, яйла, на південному березі - звичайно [55]. На скелях і кам'янистих схилах. -, 4.

S. umbrosa Dumort. - р. тіньовий – н. теневой - іридоїди, вуглеводи, сапоніни, органічні кислоти, стероїди, жирні кислоти, дубильні речовини; аналог. S. nodosa [66].

Сировина: підземні органи, надземна частина.

!. ПСТ: Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернівецька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. - рідко; АР Крим: гірські райони, зрідка [55]. На вогких місцезростаннях, в лісах, на перелогах. -, 4.

S. vernalis L. - р. весняний – н. весенний - вуглеводи, іридоїди, органічні кислоти, флавоноїди.

Сировина: корені і кореневища, надземна частина [66].

ПСТ: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Миколаївська, Донецька, Луганська обл. На кам'янистих місцях, у широколистяних лісах. *. -, 4.

Verbascum austriacum Schott ex Roem et Schult. - дивина австрійська – коровяк австрийский – алкалоїди, іридоїди, сапоніни, флавоноїди, вітамін С, каротиноїди; кардіотонічна [66]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. зрідка; Житомирська, Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Херсонська, Дніпропетровська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл. - спорадично чи розсіяно; Донецька, Луганська обл.; АР Крим [19]. На степах, трав'янистих схилах, у чагарниках. -, 3, 4.

V. banaticum Schrad. - д. банатська – к. банатский - сапоніни, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. рідко. На прирічкових пісках, у піщаному степу. -, 4

V. blattaria L. - д. тарганяча – к. тараканий - сапоніни, іридоїди, стероїди, дубильні речовини, флавоноїди, вуглеводи, ефірна олія; квітки - відхаркувальна, вся рослина – антигельмінтні властивості, медонос [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл. розсіяно чи рідко; АР Крим: по всій території зрідка [55]. На засолених вогких місцях, берегах річок, піщаних горбах, городах, перелогах. -, 4,5.

V. densiflorum Bertol. (V. thapsiforme Schrad.) - д. густоквіткова – к. густоцветный - вуглеводи, іридоїди, сапоніни, флавоноїди, кумарини, дубильні речовини, вітаміни, органічні кислоти, жирна олія, віскоза; седативна, діуретична, протизапальна, спазмолітична, болезаспокійлива, потогінна, ранозагоювальна, гемостатична, відхаркувальна, пом'якшувальна, гіпотензивна, медонос; препарати з дивини (настій квіток) захищають слизову оболонку стравоходу, шлунка та кишечника від подразнення, зменшують спазми і набряки [26]; листя – при гіпертонічній хворобі, атеросклерозі, гінекологічних хворобах, запаленні дихальних шляхів [13].

Сировина: надземна частина, віночки квіток з тичинками.

ПСТ: Закарпатська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Хмельницька, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Кіровоградська обл. – спорадично; Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - рідко; АР Крим: гірські райони, Керченський і Таманський п-ви [18]. Галявини, луки, перелоги, схили. +, 3-5.

V. glabratum Friv. - д. голенька – к. оголенный - сапоніни, алкалоїди, кумарини, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. - рідко [19]. На вапнякових схилах, в буково-дубових лісах. -, 4, 5.

V. gnaphalodes M. Bieb. - д. сухоцвітовидна – к. сухоцветовидный - сапоніни, іридоїди, сапоніни стероїдні, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: на південному березі рідко [55]. На приморських річкових пісках та гальці. -, 5.

V. lanatum Schrad. - д. шерстиста – к. шерстистый - стероїди, сапоніни, дубильні речовини [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. - окремі місцезнаходження. На галявинах, у розріджених гірських лісах [8]. -, 4.

V. laxum Filar. et Jav. - д. розлога - к. раскидистый - іридоїди, флавоноїди, сапоніни [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Донецька обл. - окремі місцезнаходження [40]. Узлісся, серед чагарників, на кам'янистих схилах. *, -, 5.

V. lychnitis L. - д. борошниста - к. мучнистый - вуглеводи, іридоїди, сапоніни, вітаміни, алкалоїди, дубильні речовини, стероїди, флавоноїди, кумарини, тритерпеноїди, сапоніни; протизапальна (при гінекологічних захворюваннях), ранозагоювальна, кардіотонічна, гіпотензивна, седативна, протисудомна, медонос [66].

Сировина: надземна частина, квітки.

!. ПСТ: вся Україна. В АР Крим тільки в передгір'ї та на яйлі рідко [55]. На галявинах, узбіччях. -, 4.

V. nigrum L. - д. чорна – к. черный - сапоніни, іридоїди, алкалоїди, флавоноїди, вітаміни, стероїди, дубильні речовини; кардіотонічна, ранозагоювальна, пом'якшувальна, відхаркувальна; при неврозах, епілепсії, гострих респіраторних захворюваннях, бронхіальній астмі, сечокам'яній хворобі, гастралгії; зовнішньо - при пароніхіях, виразках [66].

Сировина: корені, листя, квітки.

ПСТ: лісова зона, північні лісостепові райони - спорадично; Дніпропетровська, Миколаївська, Харківська, Донецька, Дніпропетровська обл. [40]. Лісові галявини, чагарники, вирубки, пасовища. +, 3-5.

V. phlomoides L. - д. лікарська – к. лекарственный - іридоїди, сапоніни, флавоноїди, вітаміни, дубильні речовини, вуглеводи, кумарини, ефірна олія, терпеноїди; седативна, антисептична, ранозагоювальна, пом'якшувальна, відхаркувальна, болезаспокійлива[66].

Сировина: корені, листя, квітки.

!. ПСТ: вся Україна, в Закарпатті рідко [8]. Сухі схили на піску, чагарники, в степу, вздовж доріг. +, 4.

V. phoeniceum L. - д. фіолетова – к. фиолетовый - іридоїди, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, вітамін С, сапоніни; стимулюють серцеву діяльність і рухову активність тонкого кишечника, кардіотонічна, діуретична, послаблююча, протизапальна, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно рівнинні райони України розсіяно чи спорадично; АР Крим: по всій території, на Керченському п-ві часто [55]. На галявинах, схилах, луках, степах, біля доріг. *, -, 3, 4.

V. pyramidatum M. Bieb. – в. пірамідальна – к. пирамидальный - іридоїди [66].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: АР Крим: на південному березі звичайно [55]. На кам'янистих і сухих схилах, галявинах. -, 4, 5.

V. sinuatum L. - д. виїмчаста – к. выемчатый - іридоїди, сапоніни, феноли та їх похідні: при хворобах очей [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька обл.; АР Крим: передгір'я, південнобережні райони - зрідка [55]. На полях і схилах, біля доріг, на лесових і глинистих горбах. -, 4.

V. speciosum Schrad. - д. прегарна – к. красивый - іридоїди, сапоніни, алкалоїди, вітамін С, дубильні речовини: при хворобах серця, подагрі, ревматизмі, декоративна рослина [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Одеська обл. в басейні Дністра зрідка. На кам'янистих місцях і горбах. -, 4.

V. thapsus L. - д. ведмежа – к. обыкновенный - ефірна олія, іридоїди, вуглеводи, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди, вітамін С, каротиноїди, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, стероїди, жирна олія, вищі жирні кислоти; ранозагоювальна, антибактеріальна, знеболююча, жарознижуюча, пом'якшувальна, протисудомна, діуретична, лактогенна, відхаркувальна, протизапальна, медонос, декоративна рослина, інсектицид; при неврозах, епілепсії, сечокам'яній хворобі та подагрі, набряках серцевого та ниркового походження, респіраторних інфекціях [66].

Сировина: корені, листя, квітки.

!. ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька обл. - спорадично; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - часто; Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Черкаська обл. - спорадично; Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. - рідко; Одеська, Миколаївська обл. - в західних районах рідко; АР Крим: зрідка на яйлі [18]. На відкритих піщаних і кам'янистих місцях, галявинах, узбіччях, пустирях. +, 3-5.

Veronica alpina L. - вероніка альпійська – вероника альпийская - фенолкарбонові кислоти, іридоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська обл. - зрідка. На скелях, альпійських і субальпійських луках [8]. -, 4.

V. anagallis-aquatica L. – в. джерельна – в. ключевая - вуглеводи, іридоїди, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди; ранозагоювальна, гемостатична, діуретична, протипухлинна, кардіотонічна, медонос [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Рівненська, Житомирська, Київська, Хмельницька, Харківська, Полтавська, Чернігівська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська обл. - спорадично; АР Крим: майже по всій території. На берегах водойм, сирих луках, біля канав -, 4.

V. anagalloides Guss. - в. грязьова – в. грязевая - іридоїди, карденоїди, сапоніни, алкалоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська; Чернігівська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська, Дніпропетровська, Харківська, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.. На мілинах, вигонах, біля доріг. -, 4.

V. arvensis L. - в. польова - в. полевая - іридоїди, сапоніни, флавоноїди; відхаркувальна; при ларингіті, охриплості, туберкульозі легень, ревматизмі та хронічних шкірних хворобах [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Чернівецька обл., адвентивна рослина [8]; Закарпатська обл. - рідко; в інших районах б. - м. звичайно. На полях, схилах, перелогах, підіймається в гори до середньогірського поясу. +, 3, 4.

V. austriaca L. - в. австрійська – в. австрийская - іридоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся, лісостепові райони розсіяно, на сході перебуває на східній межі ареалу, зрідка [40]; АР Крим: передгірні та гірські райони [18]. На степових схилах, відслоненнях, узліссях. -, 4.

V. beccabunga L. - в. струмкова – в. поточная - вуглеводи, іридоїди, карденоїди, стероїди, органічні кислоти, флавоноїди, жирні кислоти, алкалоїди; діуретична, жовчогінна, болезаспокійлива, послаблююча; сік при гепатиті, артралгіях; приправа [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісова та лісостепова зони - спорадично; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл. рідко; АР Крим: передгір'я, південнобережні райони рідко[55]. Береги водойм, у канавах. -, 3, 4.

V. chamaedrys L. - в. дібровна – в. дубравная - іридоїди, вуглеводи, карденоїди, органічні кислоти, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, стероїди, алкалоїди, вітаміни, антоціани; потогінна, тонізуюча, послаблююча, діуретична, ранозагоювальна, медонос, загальнозміцнююча, збуджуюча апетит; при респіраторних захворюваннях, кровотечах, туберкульозі легень, хворобах сечового міхура [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Карпати, Полісся, Лісостепова зона - звичайно; в Степу спорадично; звичайно в передгірному та Гірському Криму. На відкритих місцях, галявинах, серед чагарників. +, 3, 4.

V. dillenii Grantz - в. Діленія – в. Дилления – іридоїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна, крім Карпат; в АР Крим - лише на яйлі [55]. На сухих схилах і відслоненнях, на пісках в борах. -, 4

V. filiformis Smith - в. нитковидна – в. нитевидная - флавоноїди, іридоїди, антоціаніни [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: на південному березі [55]. На забур'янених місцях, адвентивна рослина. -, 5.

V. fruticans Jacq. - в. кущиста – в. кустистая - іридоїди, феноли та їх похідні, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. На кам'янистих місцях особливо на вапняках, у горах в альпійському і субальпійському поясі [8]. -, 4.

V. gentianoides Vahl - в. тирличева – в. горечавковая - іридоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони, на яйлі, у верхньому лісовому поясі, звичайно [55]. На гірських луках, галявинах, узліссях лісів, в садах, парках. -, 4.

V. hederifolia L. - в. плющолиста – в. плющелистная - іридоїди, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська, Рівненська, Вінницька, Одеська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська обл. [2]; Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - рідко; АР Крим: переважно передгір'я та на південному березі [55]. Відкриті схили, чагарники, відслонення. -, 4.

V. incana L. - в. сива – в. седая - алкалоїди, флавоноїди, сапоніни, іридоїди, карденоїди, кумарини, алкалоїди, вітаміни; відхаркувальна, кардіотонічна, ранозагоювальна, протизапальна, медонос; при порушенні обміну речовин і як протикашлевий засіб, при серцево-судинних, шлунково-кишкових хворобах, неврозах, бронхіті, астмі, хворобах печінки і нирок [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся по всій території - розсіяно; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - спорадично [40]; Дніпропетровська, Полтавська обл.; АР Крим: передгір'я, на яйлі зрідка [18]. На пісках в борах, на вапнякових, кам'янистих і степових схилах. -, 4.

V. longifolia L. - в. довголиста – в. длиннолистная - іридоїди, алкалоїди, вітаміни, карденоїди, сапоніни, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, антоціани; болезаспокійлива, ранозагоювальна, протизапальна, жовчогінна, медонос [66].

Сировина: кореневища, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, крім крайнього півдня Степу та АР Крим. Вогкі луки, чагарники, лучностепові схили. -, 4.

V. officinalis L. - в. лікарська – в. лекарственная - дубильні речовини, глікозиди, ефірна та жирна олія, сапоніни, гіркоти, органічні кислоти; сечогінна, в'яжуча, протикашлева, кровоспинна, жовчогінна; при шлунково-кишкових хворобах, атонії шлунку, катарі верхніх дихальних шляхів; бронхіальній астмі, подагрі, ревматизмі, сечокам'яній хворобі, шкірних хворобах, фурункульозі, ангіні, рахіті, клімаксі [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісова та лісостепова зони звичайно; південні лісостепові та степові райони спорадично чи рідко; гірські райони Криму – рідко [18]. В світлих хвойних, мішаних лісах, на узліссях, порубах, галявинах просіках, переважно на піщаних ґрунтах. +, 3, 4.

V. orchidea Grantz - в. орхідна – в. орхидная - вуглеводи, іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Тернопільська, Вінницька обл. - зрідка. На узліссях, відкритих схилах. -, 4.

V. persica Poir. - в. персидська - в. персидская - іридоїди, флавоноїди, алкалоїди, вуглеводи, органічні кислоти, антоціани; при шлункових захворюваннях [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Адвентивна рослина. На Поліссі зрідка; Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Харківська, Полтавська обл.; АР Крим - розсіяно. Синантропні місцезростання, поля, городи, сади. -, 4.

V. polita Fr. (V.didyma auct. non Ten.)- в. витончена – в. изящная – флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття зрідка; Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - спорадично; в інших районах звичайно; АР Крим: майже по всій території звичайно [55]. На відкритих забур'янених місцях, серед чагарників, на порубах. -, 4.

V. prostrata L. - в. лежача – в. простертая - іридоїди, алкалоїди [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Житомирська обл., Київська обл. рідко; північна частина лісостепових районів - рідко [40], на півдні - звичайно [19]. Лісові галявини, трав'янисті схили. -, 3, 4.

V. scutellata L. - в. щиткова – в. щитковая - іридоїди, вуглеводи, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісова та лісостепова зони звичайно, в Степу - рідко; АР Крим: гірські райони - рідко [55]. Сирі луки, береги прісних водойм. -, 4.

V. serpyllifolia L. - в. чебрецелиста – в. гимьянолистная - іридоїди, флавоноїди [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття, Полісся, правобережні лісостепові райони - часто, лівобережні – розсіяно чи рідко [40]; гірські райони Криму за винятком передгір'я [55]. Сирі луки, чагарники, узлісся, пасовища, ділянки з порушеним рослинним покривом. -, 3, 4.

V. spicata L. - в. колосиста – в. колосистая - вуглеводи, іридоїди, органічні кислоти, флавоноїди, карденоїди, сапоніни; кардіотонічна, ранозагоювальна; при неврозах, судомах, гідрофобії, респіраторних інфекціях [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Чернігівська, Харківська, Луганська обл. - розсіяно; Миколаївська, Одеська, Херсонська, Дніпропетровська обл. - рідко; АР Крим: майже по всій території [55]. На галявинах, сухих схилах, в соснових лісах. -, 4.

V. spuria L. - в. несправжня – в. ложная - вуглеводи, іридоїди, карденоїди, органічні кислоти, дубильні речовини, флавоноїди; кардіотонічна, діуретична, тонізуюча [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Тернопільська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Чернівецька, Рівненська, Вінницька, Одеська обл.; на сході та півдні зрідка. На схилах, узліссях, степах, луках, берегах річок. -, 4.

V. teucrium L. - в. широколиста – в. широколистная - вітаміни, вуглеводи, іридоїди, карденоїди, сапоніни, органічні кислоти, дубильні речовини, флавоноїди; ранозагоювальна; при кровотечах, туберкульозі легень [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісостепова та лісова зони - розсіяно чи спорадично; південніше - зрідка по всій території; передгірні та гірські райони Криму. Галявини, схили, байрачні ліси, чагарники. +, 3, 4.

V. verna L. - в. весняна – в. весенняя – іридоїди [66].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим на Керченському п-ві, передгір'ї та південному березі - рідко [55]; в Карпатах – рідко. На полях як бур'ян, сухих луках, кам'янистих схилах. +, 3, 4.

PLANTAGINACEAE

Plantago arenaria Waldst. et Kit. (P. indica L., nom. illeg.; P. psyllium L. nom. ambig., P. scabra Moench;) – подорожник пісковий – подорожник песчаный – алкалоїди, вуглеводи, жирна олія, білки; жарознижуюча, протизапальна, послаблююча, обволікаюча; при атонії кишечника, хронічних колітах, місцевих запаленнях [18].

Сировина: насіння.

!. ПСТ: вся Україна. Синантропні піскуваті місцезростання, піщані степи, узбережжя. -, 3, 4.

P. psyllium L. (~P. arenaria Waldst. et Kit.) – п. блошний – п. блошный – пектинові речовини, сапоніни, вітаміни: С, каротин, сліди алкалоїдів; обволікаюча, протизапальна; знеболююча; при анацидних гастритах, хронічних колітах, диспепсії, підвищує кислотність шлункового соку. З подорожників великого і блошиного виготовляють сік подорожника для лікувальних цілей [42].

Сировина: надземна частина.(трава), плоди.

ПСТ: вирощують в спеціалізованих господарствах на сировину.

P. scabra Moench (~P. arenaria Waldst. et Kit.) - п. шорсткий – п. шероховатый - іридоїди, алкалоїди, вуглеводи, стероїди; послаблююча, седативна, пом'якшувальна, ранозагоювальна, діуретична [66].

Сировина: надземна частина, насіння.

ПСТ: Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська обл. - спорадично. На пісках, забур'янених місцезростаннях, галечниках, виходах крейди та вапняків. +, 3, 4.

P. cornuti Gouan – п. Корнута – п. Корнута - тритерпеноїди, іридоїди, стероїди, ефірна олія, вуглеводи, флавоноїди, жирна олія; протизапальна; при шлунково-кишкових захворюваннях, пневмонії [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Черкаська, Полтавська, Харківська обл. - південні райони; Одеська, Дніпропетровська, Луганська, Запорізька, Миколаївська, Донецька, Херсонська, Запорізька обл.; степовий, передгірний і Гірський Крим – звичайно, на південному березі - зрідка. На солонцюватих луках, солонцях. -, 3, 4.

P. coronopus L. - п. перистий – п. перистый - стероїди, вищі жирні кислоти, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, жирна олія; гемостатична, детоксикаційна, діуретична, харчова [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим, в районі Севастополя рідко [55]. На пісках, сухих схилах, на морському узбережжю. -, 4.

P. lanceolata L. - п. ланцетолистий – п. ланцетолистный - іридоїди, стероїди, жирні кислоти, органічні кислоти, флавоноїди, вуглеводи, жирна олія; контрацептивна, діуретична, протизапальна, ранозагоювальна, відхаркувальна; при циститі, шлункових захворюваннях, бронхіальній астмі, туберкульозі легень, алергічному кон'юктивіті, респіраторних захворюваннях [66].

Сировина: корені, листя.

!. ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Закарпаття; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська, Харківська, Полтавська, Черкаська, Вінницька, Хмельницька, Тернопільська обл. - часто; в інших районах - розсіяно чи спорадично. Луки, схили, біля доріг, житла. Основний сировинний регіон охоплює південні райони Полісся та Лісостеп. +, 3, 4.

P. major L. - п. великий – п. большой - іридоїди, алкалоїди, стероїди, жирні кислоти, флавоноїди, вуглеводи, органічні кислоти, сапоніни, дубильні речовини, жирна олія; діуретична, жарознижуюча, ранозагоювальна, гемостатична, протизапальна, відхаркувальна, спазмолітична, тонізуюча, седативна, гіпотензивна; при цукровому діабеті, респіраторних інфекціях, захворюваннях сечостатевої системи, анацидному гастриті, ендометриті, безплідді, раку легень [109].

Сировина: насіння, листя.

!. ПСТ: вся Україна. Синантропні місцезростання, перелоги. +, 3, 4.

Враховуючи інтенсивне господарське використання земель, придатних для зростання подорожника великого, в Україні є достатні ресурси подорожника великого для щорічної заготівлі (не враховуючи сировину культивованого подорожника великого) - близько 50 т. Заготівлю сировини можна вести у всіх областях України, хоча в Одеській, Херсонській, Миколаївській, Дніпропетровській та Запорізькій обл. природний запас подорожника великого обмежений.

P. media L. - п. середній – п. средний - іридоїди, стероїди, жирні кислоти, вуглеводи, жирна олія, органічні кислоти; відхаркувальна, ранозагоювальна, послаблююча, протизапальна; при коклюші, туберкульозі легень, плевриті, виразці шлунка; зовнішньо при порізах, наривах, опіках, подразненні шкіри [66].

Сировина: листя.

!. ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька обл. - піднімається у верхній лісовий пояс [8]; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська, Черкаська, Вінницька, Хмельницька, Тернопільська обл. - спорадично чи розсіяно; Луганська, Дніпропетровська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська обл. - часто; Херсонська, Запорізька, Донецька обл. - спорадично; по всьому Криму звичайно. Лучно-степові схили, луки, перелоги. +, 3, 4.

BIGNONIACEAE

Campsis grandiflora (Thunb.) K. Schumann – кампсис великоквітковий - кампсис крупноцветковый – іридоїди, флавоноїди, апігенін; препарати з квіток прискорюють циркуляцію

крові, регулюють менструацію, посилюють апетит, виявляють кровоочисну, сечогінну та протипропасницеву дію [109].

Сировина: квітки.

ПСТ: Вирощують як декоративну рослину.

PEDALIACEAE

Sesamum indicum L. – кунжут індійський - кунжут индийский – невисихаюча жирна олія, жирні кислоти, феноли, лігнани, амінокислоти, органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти; тонізуюча печінку та нирки, розслаблююча кишечник; при послабленні зору та слуху, передчасному сивінні та випаданні волосся, запальних процесах у кишечнику; розчинник камфори та ін. препаратів [109].

Сировина: насіння.

ПСТ: вирощують у південних районах.

LENTIBULARIACEAE

Pinguicula alpina L. - товстянка альпійська – жирянка альпийская – каротиноїди [66].

Сировина: листя і квітки.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська обл. На скелях, торф'яниках в альпійському та субальпійському поясах [8]. **, 4.

P. vulgaris L. - т. звичайна – ж. обыкновенная - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; ранозагоювальна, болетамувальна, послаблююча, відхаркувальна, протикашлева; при захворюваннях легень, шлунка, печінки [66].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно на Волині, Поділлі та Закарпатті: Закарпатська, Львівська, Волинська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. [99]. На мохових болотах і болотистих луках, сирих кам'янистих схилах. **, 4, 5.

Utricularia vulgaris L. - пухирник звичайний – пузырчатка обыкновенная - флавоноїди, каротин; ранозагоювальна, діуретична [66].

Сировина: листя й квітки.

!. ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Київська, Вінницька, Сумська, Харківська, Полтавська, Тернопільська, Дніпропетровська; Луганська обл. - по Дінцю та притоках. Херсонська, Запорізька обл.; гірські райони Криму - спорадично. В стоячій воді, на мілині, в болотах, канавах. *, -, 3, 4.

VERBENACEAE

Verbena officinalis L. - вербéна лікарська – вербена лекарственная – глікозиди, іридоїди, тритерпеноїди; тонізуюча, загальнозміцнююча, протизапальна, протиотрутна, протипухлинна (зовн.); при меноррагії, аменореї, дисменореї, посилює діурез, при набряках, порушенні обміну речовин, атеросклерозі [109].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Волинська, рівненська, Хмельницька, Вінницька, Житомирська, Черкаська, Київська, Чернігівська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська обл. - розсіяно: Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька, Донецька обл. - спорадично; АР Крим - спорадично по всій території [18]. Адвентивна рослина. Прилісові схили, узбіччя доріг, луки, забур'янені місця. -, 4.

Vitex agnus-castus L. – вітекс священний, авраамове дерево – витекс священный, прутняк обыкновенный – іридоїди, флавоноїди,, органічні кислоти, ефірна олія, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини; афродізіатична, контрацептивна, лактогенна. Антибактеріальна; в народній медицині при захворюваннях печінки, селезінки, імпотенції, аменореї; медонос, декоративна рослина [70].

Сировина: гілки, плоди, насіння.

ПСТ: АР Крим: зрідка по всьому південному березі [18]. На схилах до моря; вирощують як декоративну рослину. -, 4, 6.

LAMIACEAE

Acinos alpinus (L.) Moench – щебручка альпійська – душевка альпийская - фенолкарбонові кислоти та їх похідні, флавоноїди; при захворюваннях органів дихання, захворюваннях шлунка [70]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. На вапнякових тінистих скелях, кам'янистих схилах в субальпійському поясі, зрідка [8]. -, 4.

A. arvensis (Lam.) Dandy – щ. польова – д. полевая - ефірна олія, тритерпеноїди, органічні кислоти, дубильні речовини, флавоноїди, дитерпеноїди, стероїди, вітаміни, жирна олія; кардіотонічна, гіпотензивна, протизапальна, медонос; при захворюваннях шлунка, метеоризмі, діареї [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна, в т.ч. АР Крим [19]. На вапнякових відслоненнях, схилах, галявинах, у степах, посівах, на полях. -, 4.

A. graveolens (Bieb.) Link (A. rotundifolius Pers.) - щ. пахуча – д. пахучая - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, ефірна олія; при шлунково-кишкових захворюваннях, бактеріостатична [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: по всій території, рідко [55]. На відкритих кам'янистих місцях, забур'янених схилах. -, 4.

Ajuga chamaepitys (L.) Schreb - горлянка ялинковидна – живучка елочковидная - дитерпеноїди, іридоїди, фітоекдизони; діуретична, послаблююча, гемостатична, антибактеріальна; при діареї, дизентерії, жовтусі [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська обл. - рідко. На сухих вапнякових схилах, перелоги, луки. -, 4.

A. chia Schreb. - г. хіоська – ж. хиосская - ефірна олія, іридоїди, алкалоїди, вітамін С, флавоноїди, кумарини, фітоекдизони, жирна олія, жирні кислоти; гемостатична, при малярії, декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл., адвентивний вид; Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька обл. - звичайно; Полтавська, Дніпропетровська обл. - спорадично на півдні; АР Крим: майже по всій території [18]. На степових схилах, відслоненнях, приморських пісках, біля доріг. -, 3, 4.

A. genevensis L. - г женевська – ж. женевская - іридоїди, флавоноїди, ефірна олія, дитерпеноїди, стероїди, дубильні речовини; протизапальна, гемостатична, ранозагоювальна, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Карпати (у нижній гірській смузі), Прикарпаття, Полісся, Лісостеп - спорадично чи розсіяно; Миколаївська, Одеська, Херсонська, Запорізька обл. - рідко; майже по всьому Криму. В чагарниках, на узліссях, сухих луках, степових схилах. -, 3, 4.

A. laxmannii (L.) Benth. - г. Лаксмана – ж. Лаксманна - іридоїди, ефірна олія, дитерпеноїди, стероїди; спазмолітична, протипухлинна, протималярійна; при захворюваннях шлунка, гострих респіраторних захворюваннях, нервових захворюваннях, головному болі, папіломатозі сечового міхура, анацидних гастритах [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Одеська, Миколаївська обл. - по всій території розсіяно; на Лівобережжі зрідка; АР Крим - майже по всій території [18]. На степових схилах, по крейдяних і вапнякових відслоненнях. -, 4.

A. reptans L. - г. повзуча – ж. ползучая - дубильні речовини, сліди алкалоїдів, ефірна олія; при малярії, туберкульозі легень, поносі, виразковій хворобі шлунку, протизапальна (гінек.), протиревматична, потогінна, зовнішньо - при опіках, ранах, виразках, при запальних процесах у ротовій порожнині, для укріплення волосся [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісові та західні лісостепові райони; гірські райони Криму, в Карпатах заходить на субальпійські луки [8]; відсутня в східних областях [40], наводиться для Полтавської обл. [2]. У лісах, серед чагарників, на вогких луках, трав'янистих схилах. +, 3, 4.

Ballota nigra L. s.l. (B. ruderalis Sw.) - м'яточник чорний – белокудренник черный - ефірна олія, іридоїди, фенолкарбонові кислоти, тритерпеноїди, алкалоїди, дитерпеноїди, стероїди, дубильні речовини, флавоноїди, жирні кислоти, антоціани, жирна олія; гіпотензивна, седативна, діуретична, медонос; при іпохондрії, істерії, хворобах шлунка та печінки, метеоризмі [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: адвентивна рослина. Майже вся Україна, в т.ч. АР Крим [18]. На степових та кам'янистих схилах, забур'янених місцях. -, 4.

Betonica officinalis L. (Stachys officinalis (L.) Trevis.) - буквиця лікарська – буквица лекарственная - смоли, ефірна олія, флавоноїди, алкалоїди, органічні кислоти, дубильні речовини, мінеральні солі; відхаркувальна, протизапальна, естрогенна, гемостатична, гіпотензивна, жовчогінна, протиастматична, лактогенна; при субінволюції міометрію, функціональних метроррагіях запального характеру, кровотечах на фоні фіброміом, дисменореях, серцево-судинній недостатності [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття: по всіх районах не часто [8]; Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Черкаська, Вінницька, Тернопільська, Хмельницька обл. - часто; Полтавська, Чернігівська, Сумська, Харківська обл. - розсіяно чи спорадично; відсутня в Луганській та Донецькій обл. [40]; Дніпропетровська, Миколаївська, Запорізька, Одеська, Херсонська обл. - рідко; гірські райони Криму. Світлі ліси, чагарники, галявини, лучно-степові та степові схили. +, 3, 4.

Calamintha grandiflora (L.) Moench - каламінта великоквіткова – душевик крупноцветковый - ефірна олія; антисептична, протизапальна, антиспазмолітична; при бронхіальній астмі, мігрені, бронхіті та ін. простудних захворюваннях [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим (гірські райони Криму), середній і верхній гірський пояси [18]. В букових, буково-грабових, буково-дубових лісах, на узліссях. -, 4.

C. menthifolia Host - к. м'ятолиста – д. мятолистный - ефірна олія, дубильні речовини [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Черкаська обл. - окремі місцезнаходження. В листяних лісах. -, 4, 5.

C. nepeta (L.) Savi - к. котячом'ятова – д. котовниковый – ефірна олія; медонос; при порушенні травлення. Як антиспастичний засіб [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: західні райони КрЛс, ГК, ПБК, зрідка на яйлі. -, 4.

C. parviflora Lam. (C. macra Klokov) - к. худорлява – д. худощавый - ефірна олія, іридоїди, флавоноїди, сапоніни, тритерпеноїди, сапоніни, вітамін С [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгір'я, південний берег, на яйлі. На вапняково-кам'янистих місцях. -, 4.

Clinopodium vulgare L. - пахучка звичайна - пахучка обыкновенная - вуглеводи, ефірна олія, дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, дубильні речовини, флавоноїди, жирна олія; ранозагоювальна, болезаспокійлива, медонос; при головному болю, гіпоксії, гострих респіраторних захворюваннях [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; рідко в гірських районах Карпат; південні степові райони, в гірських районах АР Крим [18] - рідко. На узліссях, у чагарниках на схилах, у світлих листяних лісах. -, 4.

Dracocephalum austriacum L. - змієголовник австрійський – змееголовник австрийский - ефірна олія, іридоїди [70].

Сировина: надземна частина.

РП: Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька обл. - рідко. На кам'янистих місцях, вапнякових схилах. **, 4.

D. moldavica L. - з. молдавський – з. молдавский – ефірна олія, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, вітамін С; протизапальна, ранозагоювальна, спазмолітична, седативна; при порушенні функцій органів шлунково-кишкового тракту, нефриті, гасроетериті; медонос, перганос, декоративна рослина [70]; в народні медицині при застуді, запаленні нирок і сечового міхура, гіпертонічній хворобі [13].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно вирощувався на Поліссі та в Лісостепу, дичавіє [19]. АР Крим: відомий лише з Нікітського ботанічного саду. Біля житла, в городах, парках, на схилах. -, 5, 6.

D. ruyschiana L. - з. Рюйша – з. Руйша - ефірна олія, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; при виразці шлунка, в'яжуча, спазмолітична, ранозагоювальна, при головному болі, респіраторних інфекціях, ревматизмі, медонос, декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернігівська, Житомирська, Рівненська, Київська, Полтавська, Харківська обл. [2]. В мішаних і соснових лісах і чагарниках. *, -, 4.

D. thymiflorum L. - з. чебрецевий – з. тимьяноцветный - ефірна олія, флавоноїди; протизапальна, ранозагоювальна, спазмолітична, медонос; при захворюваннях органів шлунково-кишкового такту, спазмофілії [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: адвентивний вид. Київська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - звичайно [40]; Дніпропетровська обл. - рідко; Херсонська, Миколаївська обл.; як заносне в степовому та Гірському Криму [55]. На забур'янених місцях. -, 4.

Elsholtzia ciliata (Thunb.) Hyl. – ельшольція війчата – эльшольция реснитчатая – ефірна олія, алкалоїди, азотовмісні сполуки, вітамін С, дубильні речовини; антибактеріальна, жарознижуюча, діуретична; при грипі, гострих респіраторних інфекціях, туберкульозі легень, метеоризмі, гастриті, міомах; медонос, перганос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: адвентивна рослина. Майже вся Україна за винятком Степу та АР Крим. Береги річок, галечники, перелоги, бур'ян у садах, на городах, у парках. – 3, 4.

Galeobdolon luteum Huds. (Lamium galeobdolon (L.) L.) - зеленчук жовтий – зеленчук желтый – іридоїди, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини; протизапальна при гострих респіраторних захворюваннях; декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісові та північні лісостепові райони - звичайно, в інших лісостепових районах зрідка. Ліси, чагарники, вогкі луки. +, 3, 4.

Galeopsis bifida Boenn. - жабрій двонадрізаний – пикульник двунадрезанный - ефірна олія, сапоніни, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, тритерпеноїди, іридоїди, стероїди, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, жирна олія; спазмолітична, протизапальна, протипухлинна, відхаркувальна, гіпотензивна, медонос; при гастралгіях, виразковій хворобі, гастриті, респіраторних інфекціях; зовнішньо при панаріціях, дерматомікозах, абсцесах [70], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в Степу та гірських районах Криму зрідка. Галявини, чагарники, забур'янені місця. -, 3, 4.

G. ladanum L. - ж. ладанний – п. ладанниковый - іридоїди, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, сапоніни, вітаміни, жирна олія, феноли; відхаркувальна, ранозагоювальна, лактогенна, медонос; при бронхіті, астмі, хронічному риніті, сечокам'яній хворобі, анемії [70], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: адвентивна рослина. Переважно рівнинні райони України; гірські райони Криму на західній яйлі [18]. Післяжнивний бур'ян, у посівах, біля житла. +, 3, 4.

G. pubescens Besser - ж. пухнастий – п. пушистый - іридоїди, флавоноїди, алкалоїди, феноли та їх похідні, флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно у Хмельницькій, Вінницькій, Черкаській, Київській, Полтавській, Сумській обл. На галявинах, серед чагарників, біля річок, як бур'ян на полях і на засмічених місцях. -, 3, 4.

G. speciosa Mill. - ж. гарний - п. красивый – іридоїди, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, вітамін С, каротин; протизапальна, ранозагоювальна; при захворюваннях серця, бронхіті, пневмонії, астмі, виразковій хворобі шлунка, набряках; зовнішньо – при ангіні, фурункульозі, екземі; медонос [70], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна. Степові райони - рідко. Узлісся, галявини, бур'ян у посівах. -, 4.

G. tetrahit L. - ж. звичайний – п. обыкновенный - жирна олія, ефірна олія, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; відхаркувальна, антибактеріальна, спазмолітична, протизапальна, ранозагоювальна; при туберкульозі легень, шлунково-кишкових захворюваннях [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, Полісся, лісостепові райони [2]. В лісах, серед чагарників, на забур'янених місцях. +, 3, 4.

Glechoma hederacea L. - розхідник звичайний – будра плющевидная - органічні кислоти, ефірна олія, дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, жирні кислоти, іридоїди, сапоніни, алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини, флавоноїди, жирна олія; протипухлинна, ранозагоювальна, антисептична, діуретична, медонос; при гострих інфекціях сечових шляхів, захворюваннях щитовидної залози, раку печінки, бронхопневмонії, хворобах горла [109].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: переважно лісостепові та лісові райони, АР Крим: гірські райони Криму. Вогкі луки, чагарники, галявини. +, 3, 4.

G. hirsuta Waldst. et Kit. - р. шорсткий – б. волосистая - ефірна олія, дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, вищі аліфатичні кислоти; ранозагоювальна; при гастралгії, для поліпшення апетиту [70]

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісові та північні лісостепові райони - рідко [40]; Дніпропетровська, Херсонська, Одеська, Миколаївська обл. Серед чагарників, на галявинах. -, 4.

Hyssopus officinalis L. - гісоп лікарський – иссоп лекарственный - ефірна олія, стероїди, флавоноїди, тритерпеноїди, вітаміни, органічні кислоти, жирна олія; протистоцидна, лактогенна, відхаркувальна, протизапальна, в'яжуча, тонізуюча, ранозагоювальна, медонос; при астмі, диспепсіях, анемії, неврозах, метеоризмі, гострих респіраторних інфекціях [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна - в культурі, дичавіє. -, 4, 6.

H. cretaceus Dubjan. - г. крейдяний – и. меловой - ефірна олія [70].

Сировина: надземна частина.

РП: Луганська, Харківська обл. - в басейні р. Сіверський Дінець [40]. На крейдяних відслоненнях. **, 3-5.

Lallemantia iberica (M. Bieb.) Fisch. et C.A. Mey. – лялеманція іберійська – ляллеманция грузинская - ефірна олія, алкалоїди, кумарини, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; харчова, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: культивований вид. Переважно Причорномор'я, дичавіє.

Lamium album L. - глуха кропива біла – яснотка белая - алкалоїди, глікозиди, сапоніни, слиз, дубильні речовини, ефірна олія, цукор, флавоноїди, аскорбінова кислота, каротин, фенол; відхаркувальна, кровоспинна, ранозагоювальна, сечогінна, в'яжуча; при ангіні, запаленні дихальних шляхів, опіках, малярії, захворюваннях селезінки, нирок, геморої, кровотечах, жовтусі, безсонні, дизентерії, алергії, екземі, фурункульозі, мігрені, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: адвентивна рослина. Майже вся Україна, переважно на Правобережжі (за винятком півдня Степу); в АР Крим на південному узбережжі, рідко біля житла [55]. На забур'янених місцях, серед чагарників. +, 3, 4.

L. amplexicaule L. - г. к. стеблеобгортна – я. стеблеобъемлющая - ефірна олія, іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, дитерпеноїди, алкалоїди, вищі жирні кислоти; ранозагоювальна, при хворобах нирок і печінки, хронічному бронхіті, носових кровотечах, неврозах, жіночих захворюваннях, гемостатична, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: адвентивна рослина. Майже вся Україна за винятком Карпат і південних степових районів; по всьому Криму [18]. На полях, городах, луках, узліссях, біля житла, в садах, виноградниках +, 3, 4

L. maculatum (L.) L. - г. к. крапчаста – я. пятнистая - вуглеводи, іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, антоціани; при хворобах селезінки, випадінні прямої кишки, гемостатична, протизапальна, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

!.ПСТ: вся територія України, звичайна для гірських районів Криму. В лісах, серед чагарників, як бур'ян садів, вирубок і городів. +, 3, 4.

L. purpureum L. – г.к. пурпурова – я. пурпурная - сапоніни, флавоноїди, стероїди, вітаміни, іридоїди, органічні кислоти, жирна олія; гемостатична, відхаркувальна, седативна, діуретична, ранозагоювальна, протизапальна, в'яжуча, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим переважно в гірських районах [18]. Адвентивна рослина Чагарники, забур'янені місця, посіви, біля доріг, житла. +, 2, 3, 4.

Lavandula angustifolia Mill. – лаванда вузьколиста – лаванда узколистная - ефірна олія, кумарини, урсолова кислота, дубильні речовини (до 12%), антоціани; заспокійлива, спазмолітична, антисептична, протизапальна, знеболююча; входить до складу комплексного препарату "Лівіан" який використовують при лікуванні опіків [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південні райони України, АР Крим - в культурі, зрідка дичавіє.

Leonurus cardiaca L. - собача кропива звичайна – пустырник обыкновенный - дитерпеноїди, іридоїди, карденоїди, алкалоїди, флавоноїди, ефірна олія, сапоніни, вітаміни, дубильні речовини,

тритерпеноїди, органічні кислоти, жирна олія; діуретична, ранозагоювальна, седативна, кардіотонічна, гінекологічна, афродізіатична, послаблююча, діуретична, потогінна, болезаспокійлива, медонос; при неврозах, гіпертонічній хворобі, вегетосудинній дистонії, в клімактеричний період, покращує роботу органів травної і видільної системи, при фіброміомах матки, розладах статевої функції у чоловіків [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. - поодинокі місцезнаходження; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька, Миколаївська, Одеська обл. Адвентивна рослина. На забур'янених місцях. -, 3, 4.

L. villosus Desf. ex D'Urv. (L. quinquelobatus Gilib. ex Usteri) - с. к. п'ятилопатева - п. пятилопастный - іридоїди, алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини, вуглеводи, дитерпеноїди, карденоїди, сапоніни, ефірна олія, органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, каротин, жирна олія; лактогенна, седативна, діуретична, гемостатична, кардіотонічна, медонос; при серцевій недостатності, гастралгії, невралгії, істерії, кардіосклерозі, міокардиті, неврастенії, пороках серця, гіпоменструальному синдромі і патологічному клімаксі, імпотенції [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; Карпати – рідко [8]. Забур'янені вологі місця, лісосмуги, біля житла, в парках. +, 3, 4, 6.

Lycopus europaeus L. - вовконіг європейський – зюзник европейский – органічні та фенолкарбонові кислоти, ефірна олія, дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, вітаміни, антоціани, карденоїди; седативна, в'яжуча, ранозагоювальна, кардіотонічна, фарбувальна, медонос; при захворюваннях серця, ревматизмі, туберкульозі легень, атеросклерозі, гіпертонічній хворобі [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; Карпати, АР Крим – рідко [18]. На болотистих місцях, у вільшаниках. +, 3, 4.

L. exaltatus L. f. - в. високий – з. высокий - ефірна олія, дитерпеноїди, тритерпеноїди, стероїди, карденоїди, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди; гемостатична [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна (спорадично); степовий та передгірний Крим. Заплавні луки, болота, сирі чагарники. -, 4.

Marrubium leonuroides Desr. – шандра хвостовидна – шандра пустырниковая – дитерпеноїди, жирна олія [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим, околиці Судака [55]. На сухих схилах, забур'янених місцях. -, 4, 5.

M. peregrinum L. – ш. чужоземна – ш. чужеземная – дитерпеноїди, стероїди, флавоноїди, ефірна олія, жирна олія; дія аналогічна M. vulgare [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Причорномор'я, АР Крим: часто в степових і передгірних районах [18]; Миколаївська, Донецька, Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька обл. Забур'янені місця, приморські піски, біля житла, сухі степові схили. -, 3, 4.

M. praecox Janka – ш. рання – ш. ранняя - дитерпеноїди, стероїди, алкалоїди, флавоноїди, ефірна олія, дубильні речовини; антисептична [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Черкаська, Вінницька обл. - на півдні; Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - розсіяно; АР Крим: майже по всій території за винятком поясу букових лісів [55]; по всій території рідко. Адвентивна рослина. На схилах, пустирях, забур'янених місцях, біля доріг. -, 4.

M. vulgare L. - ш. звичайна – ш. обыкновенная - ефірна олія, дитерпеноїди, стероїди, сапоніни, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, кумарини, тритерпеноїди, алкалоїди, вітаміни, дубильні речовини; гіпотензивна, седативна, жовчогінна, діуретична; при гастриті, респіраторних захворюваннях, підвищує тонус міометрію [70]; в народній медицині при хронічних захворюваннях верхніх дихальних шляхів, медонос [18].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в східних районах рідко як адвентивний вид [40]. На схилах, пустирях, біля доріг. -, 4.

Melissa officinalis L. - меліса лікарська – мелисса лекарственная - ефірні олії, дубильні речовини, смоли, гіркоти, аскорбінова кислота; заспокійлива, болезаспокійлива, гіпотензивна, спазмолітична, загальнозміцнююча; при загальному нервовому збудженні, безсонні, вегето-судинній дистонії, порушенні ритму серця [78].

Сировина: листя, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна - культивується; в АР Крим дичавіє. На полях, синантропних місцезростаннях. -, 4, 6.

Melittis carpatica Klokov (~M. melissophyllum aggr.) - кадило карпатське (мелісолисте) – кадило карпатское (мелисолистное) – ранозагоювальна: при серцевій недостатності, простудних захворюваннях, туберкульозі легень, виразці шлунка та дванадцятипалої кишки, жіночих хворобах [70], як ароматизатор для алкогольних напоїв.

Сировина: листя, надземна частина.

ПСТ: в Карпатах і Прикарпатті на рівнині та нижньому поясі гір [8]. У букових і ялинових лісах по чагарниках. -, 3, 4.

M. sarmatica Klokov - к. сарматське – к. сарматское - іридоїди, кумарини, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; ранозагоювальна, діуретична; при туберкульозі легень, ангіні, бронхіті, захворюваннях печінки, серця, виразці шлунка і дванадцятипалої кишки, діареї [70].

Сировина: листя, надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Волинська, Житомирська, Хмельницька, Рівненська, Вінницька обл. - спорадично чи розсіяно. В широколистяних і мішаних лісах, на узліссях, галявинах. +, 3, 4

Mentha aquatica L. - м'ята водяна – мята водяная - ефірна олія, тритерпеноїди стероїди, сапоніни, дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти, вітаміни, вуглеводи, ліпіди; протипухлинна, тонізуюча, діуретична, жовчогінна, ранозагоювальна, седативна; при жовчнокам'яній хворобі, захворюваннях шлунка, гастралгії, метеоризмі [70].

Сировина: листя, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, рідко в АР Крим. Замулені береги водойм. +, 3, 4.

M. arvensis L. - м. польова – м. полевая - органічні кислоти, ефірна олія, антоціани, жирна олія; спазмолітична, діуретична, жарознижуюча, протизапальна, ранозагоювальна, гемостатична, послаблююча, болезаспокійлива, жовчогінна, медонос; при гастриті, диспепсії, гастралгії, респіраторних інфекціях, туберкульозі легень, головокружінні, маститі [70].

Сировина: листя, надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна, рідко в АР Крим. Береги водойм, заплавні луки. +, 4

M. longifolia (L.) Huds. - м. довголиста – м. длиннолистная - вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, карденоїди, вітаміни: С, РР, Е, каротин, кумарини, флавоноїди, дитерпеноїди, стероїди, органічні кислоти, хромони, дубильні речовини, жирна олія; відхаркувальна, діуретична, болезаспокійлива, гемостатична, антисептична, послаблююча, седативна, медонос; при захворюваннях шлунка, гепатиті, респіраторних інфекціях, туберкульозі легень, метеоризмі, гіпертонічній хворобі; зовнішньо – при маститі, зубному болю [70].

Сировина: листя, надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - спорадично чи звичайно; Тернопільська, Львівська, Хмельницька обл. - спорадично; на Поліссі рідко; Черкаська, Вінницька, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Миколаївська обл. - рідко; передгірний і Гірський Крим - часто [18]; на південному березі - рідко. Значні запаси зосереджені в Карпатах і Криму (передгірні райони). По берегах водойм, на вогких луках, уздовж доріг. +, 2 - 4.

M. piperita L. - м. перцева, м. холодна – м. перечная - ефірна олія (переважно ментол), дубильні та смолисті речовини, каротин, аскорбінова кислота, рутин, жирна олія; вітрогінна, заспокійлива, жовчогінна, антисептична, протикашлева, при шлунково-кишкових спазмах, поносі, серцевому болю, ниркових кольках, нудоті, для підвищення апетиту, медонос; ефірна олія входить до складу препаратів «Інгаліпт», "Корвалдін", "Корвалол", "М'ятні таблетки", "Уролесан", "Піносол", "Зубні краплі", "Валідол" [78].

Сировина: листя, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На полях, городах, дичавіє, виведено ряд сортів [105]. -, 4, 6.

M. pulegium L. - м. блошина – м. блошиная - ефірна олія, ментол; ранозагоювальна, антисептична, при коклюші, бронхіальній астмі, істерії [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття на рівнині - спорадично [8]; Львівська, Тернопільська, Одеська, Миколаївська обл. (переважно в західних районах); АР Крим: зрідка в передгір'ї та на південному березі [18]. Адвентивна рослина. По берегах водойм, заплавних луках. -, 3, 4.

M. spicata L. - м. колосовидна – м. колосистая - ефірна олія; медонос; при головному болю, гіпоксії, бронхіальній астмі, гастралгії, діареї, аменореї; зовнішньо – при мігрені, маститі, невралгії [70].

Сировина: листя, надземна частина.

ПСТ: культивують майже по всій Україні, дичавіє. -, 4, 6.

Micromeria serpyllifolia (M. Bieb.) Boiss - мікромерія чебрецелиста – микромерия тимьянолистная - ефірна олія; бактерицидна, бактеріостатична [70].

Сировина: надземна частина.

РП: АР Крим, зрідка в західній частині передгір'я [18]. На скелях, сухих кам'янистих місцях. **, ***, 4

Nepeta cataria L. - котяча м'ята справжня – котовник кошачий - ефірна олія, іридоїди, кумарини, флавоноїди, сапоніни, дубильні речовини, жирна олія; жарознижуюча, жовчогінна, відхаркувальна, спазмолітична, седативна, гіпотензивна, медонос; при гастритах, метеоризмі, бронхіті, бронхіальній астмі, пневмонії, респіраторних захворюваннях, аменореї, асциті [70].

Сировина: листя, надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим зрідка в гірських районах, на Керченському й Тарханкутському п-вах [18]. Адвентивна рослина. Забур'янені місця, чагарники, луки, узлісся, береги річок; вирощують в спеціалізованих господарствах. -, 4, 6.

N. grandiflora M. Bieb. - к. м. великоквіткова – к. крупноцветковый - ефірна олія, іридоїди, стероїди, дубильні речовини, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; відхаркувальна, при анемії, медонос, декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: наводиться для Ай-Петринської яйли [55]. В лісах, на луках, трав'янистих схилах. -, 5.

N. pannonica L. - к. м. паннонська – к. паннонский - ефірна олія, іридоїди, сапоніни, флавоноїди, тритерпеноїди, алкалоїди, дубильні речовини, стероїди, вітаміни, жирні кислоти, вуглеводи, жирна олія; тонізуюча, медонос [70].

Сировина: листя, надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття, південні поліські райони, лісостепова та степова зона розсіяно чи рідко. В Криму по всій території зрідка. На галявинах, в чагарниках, світлих лісах. -, 4.

N. parviflora M. Bieb. - к. м. дрібноквіткова – к. мелкоцветковый - ефірна олія [70]; в народній медицині для лікування гнійних ран, медонос [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька Дніпропетровська, Черкаська, Хмельницька, Миколаївська, Одеська обл. розсіяно чи зрідка; АР Крим: степові та передгірні райони на схід від Сімферополя [18]. В степах, на відслоненнях, луках. -, 4.

Ocimum basilicum L. – васильки справжні - базилик камфорный – ефірна олія; антисептик, анальгетик (місцево); харчова рослина [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: майже вся Україна - в культурі.

Origanum vulgare L. - материнка звичайна – душица обыкновенная - ефірна олія, тритерпеноїди, сапоніни, алкалоїди, вітаміни, органічні кислоти, кумарини, вуглеводи, флавоноїди, дитерпеноїди, стероїди, дубильні речовини, жирна олія, спирт; діуретична, відхаркувальна, седативна, протипухлинна, жовчогінна, гемостатична, ранозагоювальна, протизапальна, фарбувальна, медонос. Материнку застосовують при захворюваннях кишечника, легень, сечових шляхів, при недостатньому травленні, при кашлі, бронхіальній астмі, коклюші, глистах, при безсонні і неврозах, при маткових захворюваннях [42, 56]. Материнка діє заспокійливо на центральну нервову систему, посилює секрецію травних залоз, перистальтику та тонус кишечника, підвищує діурез [9, 97]. Настої з материнки вживають для компресів, для полоскання горла й рота при ангінах і стоматитах [7].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати (за винятком високогір'я), лісова та лісостепова зони - спорадично чи розсіяно; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. зрідка; АР Крим [91]. Галявини, чагарники, схили. +, 2-4, 6. На даний час високоврожайних масивів материнки на території України мало в зв`язку з високим рівнем чутливості даного виду до антропогенного навантаження. Площа

виявлених масивів звичайно становить десятки, рідше - сотні квадратних метрів. У середині 80-х років заготівля сировини материнки в Україні становила 35-50 т на рік. Нинішні запаси цього виду дозволяють вести щорічну заготівлю сировини на рівні 35-40 т. Крім того потреба в сировині може бути задоволена шляхом вирощування материнки в спеціалізованих господарствах.

Perilla nankinensis (Lour.) Decne - перила нанкінська – перилла нанкинская - ефірна олія, дубильні речовини, жирна олія; антибактеріальна [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна. В садах як декоративна рослина.

Phlomis fruticosa L. - залізняк кущовидний – зопник кустарниковый - іридоїди, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти, лектини [70].

Сировина: листя, насіння.

ПСТ: АР Крим: околиці Севастополя, Ай-Петринська яйла, південнобережні райони, рідко [55]. Адвентивна рослина. На кам'янистих схилах, у передгір'ї. Адвентивний вид. -, 5.

Ph. pungens Willd. – з. колючий – з. колючий - ефірна олія, іридоїди, алкалоїди, флавоноїди, стероїди, вітаміни, органічні кислоти, дубильні речовини; ранозагоювальна, тонізуюча, діуретична, медонос; входить до складу пропису Здренко при папіломатозі сечового міхура, анацидних гастритах, у народній медицині для підвищення гемоглобіну [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Хмельницька, Черкаська, Полтавська, Харківська, Сумська обл. - рідко; Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Миколаївська, Кіровоградська, Одеська, Тернопільська обл. - розсіяно; степовий та передгірний Крим [34]. Схили, відслонення, відкриті схили балок, серед чагарників, перелоги. -, 3, 4.

Ph. tuberosa L. - з. бульбистий – з. клубненосный - ефірна олія з лимонним запахом, дубильні речовини, сапоніни, алкалоїди, аскорбінова кислота, залізо, мідь, магній, цинк, марганець, нікель, титан; при поносі, пневмонії, бронхіті, жовтусі, пропасниці, геморої, гінекологічних хворобах, ранозагоювальна, тонізуюча, медонос [100].

Сировина: коренебульби, надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна за винятком гірських районів та північних районів Полісся; в АР Крим по всій території [18]. На галявинах, степових схилах, забур'янених місцях. -, 3, 4.

Ph. taurica Hartwiss et Bunge - з. кримський – з. крымский - флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: майже по всій території окрім Присивашшя [55]. На степових і кам'янистих схилах. -, 3, 4.

Prunella grandiflora (L.) Scholl. - суховершки великоквіткові - черноголовка крупноцветковая - вуглеводи, тритерпеноїди, сапоніни, дубильні речовини, флавоноїди, органічні кислоти, антоціани; протипухлинна, медонос; при ларингітах, бронхітах, для лікування злоякісних пухлин [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісові та північні лісостепові райони спорадично; Харківська, Луганська обл. - рідко [34, 40]; та гірські райони Криму - рідко. Галявини, луки, відслонення. -, 3, 4.

P. laciniata (L.) L. - с. роздільнолисті – ч. разрезная - вуглеводи, іридоїди, сапоніни, алкалоїди, дубильні речовини, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, антоціани; при ларингітах, бронхітах, для лікування злоякісних пухлин, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. [8], Вінницька обл.; АР Крим: гірські райони по всій території [55]. На узліссях, галявинах, суходільних луках, трав'янистих і кам'янистих схилах. -, 4.

P. vulgaris L. - с. звичайні – ч. обыкновенная - вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, дубильні речовини, органічні кислоти, фенолкарбонові кислоти, кумарини, дитерпеноїди, флавоноїди, вітаміни, антоціани, жирна олія; діуретична, протизапальна, ранозагоювальна, гіпотензивна, послаблююча, спазмолітична, жарознижуюча, відхаркувальна, протипухлинна, антисептична, медонос; при захворюваннях очей, маститі та пухлинах молочної залози, гіпертонічній хворобі, метеоризмі, гастроентериті, діабеті, тиреотоксикозі [109].

Сировина: суцвіття.

!. ПСТ: переважно лісові та лісостепові райони; гірські райони Криму - звичайно; Степ - рідко [34]. На луках, галявинах. +, 3, 4.

Salvia aethiopis L. - шавлія ефіопська – шалфей эфиопский - алкалоїди, дубильні речовини, флавоноїди, дитерпеноїди, ефірна олія, жирна олія; ранозагоювальна, кардіотонічна, медонос [70]; в народній медицині простудних і шлунково-кишкових хворобах[18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська (у півд. та схід. ч.); Хмельницька (півд. ч. рідко), Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська обл. - розсіяно; Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська обл. - рідко; в АР Крим зрідка по всій території [34]. В степах, на полях, як бур'ян, відслоненнях, яйлі. *, 4.

S. austriaca Jacq. - ш. австрійська – ш. австрийский - ефірна олія, дитерпеноїди, стероїди, жирна олія; антибактеріальна, медонос [70].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Тернопільська (півд. ч.) Кіровоградська, Черкаська, Харківська, Полтавська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл. - розсіяно [40]; ПЗС Одеська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл.; АР Крим: передгірні та гірські райони. Галявини, луки, в степу, на окраїнах полів. *, -, 4.

S. dumetorum Andrz. - ш. заростева – ш. зарослевый - хінони, ефірна олія; антибактеріальна, антипротозойна, бактеріостатична [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Львівська, Чернівецька, Волинська обл. На степових кам'янистих схилах. -, 3, 4.

S. glutinosa L. - ш. залозиста – ш. железистый - тритерпеноїди, дубильні речовини, флавоноїди, хінони, ефірна олія, вищі аліфатичні вуглеводні, стероїди, жирна олія, жирні кислоти; ранозагоювальна, антибактеріальна, антифунгіцидна, антипротозойна, медонос, декоративна рослина; при сечокам'яній хворобі, бронхіальній астмі [70]; при лікуванні пухлин, грудних хвороб [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська обл. - зрідка; АР Крим: переважно в поясі букових лісів гірських районів Криму [18]. В лісах, серед чагарників. -, 4.

S. nemorosa L. s.l. (S. illuminata Klokov) - ш. дібровна – ш. дубравный - іридоїди, флавоноїди, жирна олія; протизапальна, ранозагоювальна, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На схилах, відслоненнях, сухих луках, узліссях, берегах річок. +, 3, 4.

S. nutans L. - ш. поникла – ш. поникающий - ефірна олія, флавоноїди, дитерпеноїди, стероїди, жирна олія; антибактеріальна, медонос, декоративна рослина; використовують в парфумерній галузі [70]; в народній медицині при пухлинах (зовн.) [18].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька обл. - рідко; Черкаська, Полтавська, Луганська, Донецька обл. - спорадично; Дніпропетровська, Миколаївська, Кіровоградська, Одеська, Херсонська, Запорізька обл., степові та передгірні райони Криму - звичайно. В степах на відслоненнях, схилах з порушеним рослинним покривом. +, 2- 4.

S. officinalis L. - ш. лікарська – ш. лекарственный - ефірна олія, сапоніни, смолисті речовини, гіркоти, флавоноїди, дубильні речовини, органічні кислоти, жирна олія; протизапальна, бактерицидна, тонізуюча, болезаспокійлива, заспокійлива, для зміцнення ясен, при шлунково-кишкових захворюваннях, туберкульозі легень, набряках, атеросклерозі, поліартриті, радикуліті, геморої, стоматиті, бронхіті, ангіні, зовнішньо - при гнійних ранах, медонос [70].

Сировина: листя.

ПСТ: Донецька, Дніпропетровська, Запорізька обл., степові та передгірні райони Криму - дуже рідко. На схилах, уздовж доріг як здичавіла рослина, культивується. -, 4, 6.

S. pratensis L. - ш. лучна – ш. луговой - дубильні речовини, антоціани, вуглеводи, дитерпеноїди, стероїди, органічні кислоти, ефірна олія, жирна олія; антисептична, ранозагоювальна; при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, гострих респіраторних захворюваннях; зовнішньо – при дерматомікозах, екземі, ревматизмі, стоматиті, пародонтозі, ангіні [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісова зона, північні лісостепові райони - звичайно; Харківська, Дніпропетровська обл. - зрідка; передгірні райони Криму. На сухих луках, схилах, серед чагарників. +, 3, 4.

S. sclarea L. - ш. мускатна – ш. мускатный - ефірна олія, ароматичні смоли, оцтова та мурашина кислоти, сапоніни, флавоноїди, кумарини; при поліартриті, остеомієліті, трофічних виразках, сечокам'яній хворобі, ревматизмі, тахікардії, протикашлева, протиревматична, антибактеріальна, протипухлинна (корені), медонос; зовнішньо – при поліартриті, остеомієліті,

трофічних виразках, ревматизмі [70]; в народній медицині при захворюваннях шлунково-кишкового тракту, хворобах нирок.

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: гірські райони Криму. На кам'янистих сухих схилах, забур'янених місцях [18]. Культивується на півдні України. -, 4, 6.

S. sibthorpii Smith - ш. Сібторпа – ш. Сибторпа - флавоноїди, таншинони [70], ефірна олія; медонос.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: часто в гірських районах, на південному березі [18]. На сухих кам'янистих схилах, в світлих лісах, вздовж доріг. -, 4.

S. stepposa Des.-Shost. - ш. степова – ш. степной - вуглеводи, жирна олія; антибактеріальна, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська обл. - окремі місцезнаходження; Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Запорізька обл. (у східних районах). У степу, серед чагарників. -, 3, 4

S. tesquicola Klokov et Pobed. (~ S. nemorosa L. aggr. [233]) – ш. сухостепова – ш. сухостепной - іридоїди, флавоноїди, хінони, жирна олія, жирні кислоти; антипротозойна, бактеріостатична, при неврозі серця, неврастенії, бронхіті, гіпергідрозі, підвищує апетит, протизапальна, ранозагоювальна, при стоматиті, ангіні, хронічних захворюваннях шкіри, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. В степах, на степових схилах, кам'янистих відслоненнях, суходільних луках і лісовим галявинам. +, 3, 4.

S. tomentosa Mill. (S. grandiflora Etl.) - ш. великоквіткова – ш. крупноцветковый дитерпеноїди; антипротозойна, бактеріостатична, при стоматитах, ларингітах, медонос, декоративна рослина [70]; в народній медицині кровоспинний, сечогінний, абортивний засіб; зовнішньо для полоскання горла, замінник чаю [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони, південний берег – звичайно, в інших районах рідко [18]. На кам'янистих схилах, відслоненнях і в світлих лісах. -, 5.

S. verbenaca L. - ш. вербенова – ш. вербеновый - ефірна олія, стероїди, дитерпеноїди, жирна олія, жирні кислоти; антимікотична, антипротозойна, бактеріостатична, туберкульозостатична, антибактеріальна, при кон'юктивітах [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: часто на південному березі [18]. На сухих схилах, вапняках, галявинах, забур'янених місцях. -, 5.

S. verticillata L. - ш. кільчаста – ш. мутовчатый - вуглеводи, дитерпеноїди, стероїди, дубильні речовини, кумарини, флавоноїди, дитерпеноїди, жирна олія; гемостатична, в'яжуча, ранозагоювальна, медонос, листя як приправа [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, на Поліссі - рідко. На схилах, пустирях, вздовж доріг. +, 3, 4.

S. virgata Jacq - ш. прутовидна – ш. прутьевидный - флавоноїди, хінони, ефірна олія, дитерпеноїди, кумарини, жирна олія, жирні кислоти [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони, на південному березі [18]. На сухих кам'янистих схилах, галявинах, в розріджених лісах, інколи вздовж доріг. -, 4.

Satureja hortensis L. – чабер садовий – чабер садовый – ефірна олія, сапоніни, вітаміни: С, Е, флавоноїди, дитерпеноїди, фенолкарбонові кислоти; потогінна, антигельмінтна; при нервових хворобах, гастралгії, тахікардії, метеоризмі, головокружінні; зовнішньо – при ревматизмі [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вирощують як лікарську та декоративну рослину переважно в АР Крим.

S. taurica Velen. – ч. кримський – ч. крымский - ефірні олії; при метеоризмі, антибактеріальна, фунгіцидна [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: степові та передгірні райони Криму - часто [18]; гірські райони Криму - рідко. Сухі кам'янисті схили, на виходах вапняків. -, 3, 4.

Scutellaria altissima L. - шоломниця висока – шлемник высочайший - ефірна олія, іридоїди, флавоноїди, дитерпеноїди, стероїди, жирні кислоти, алкалоїди; відхаркувальна, гемостатична, фарбувальна; при гіпертонічній хворобі [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Рівненська обл. - рідко на півдні; Житомирська, Київська обл. - рідко в південних районах; Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. - нерідко [40]; Миколаївська, Херсонська обл.; гірські райони Криму - рідко [18]. На узліссях, у чагарниках. -, 4.

S. baicalensis Georgi – ш. байкальська – ш. байкальский – флавоноїди, стероїди, кумарини; протиалергічна, гіпотензивна, жарознижуюча, тонізуюча, кровоспинна, протипухлинна, протизапальна, протигрибкова; при гіпертонічні хворобі, алергічних дерматозах, маточних кровотечах, гастроентериті, токсикозах вагітних, захворюваннях печінки, легень, грипі, застуді, цукровому діабеті [109].

Сировина: корені.

ПСТ: вирощують в спеціалізованих господарствах.

S. creticola Juz. - ш. крейдяна – ш. меловой - органічні кислоти, флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

РП: Луганська, Донецька обл. - по Дінцю [99]. На сході Харківської обл. На крейдяних відслоненнях. **, 4, 5.

S. galericulata L. - ш. звичайна – ш. колпаковидный - флавоноїди, дубильні речовини, ефірна олія; седативна, діуретична, в'яжуча, гемостатична, відхаркувальна, протизапальна, болезаспокійлива, кардіотонічна, фарбувальна; при хворобах серця, анемії, епілепсії, асциті, гострих респіраторних хворобах [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, за винятком АР Крим. Вогкі луки, заболочені ліси, чагарники. -, 3, 4.

S. orientalis L. aggr. – ш. східна – ш. восточный - ефірна олія, вітамін С, дубильні речовини, флавоноїди, стимулююча, жовчогінна, діуретична, розширює коронарні судини, гіпотензивна, протипухлинна, декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони, західні степові та лісостепові райони [55]. На кам'янистих схилах і відслоненнях. -, 3, 4.

S. taurica Juz. – ш. кримська – ш. крымский - ефірна олія [70]; в народній медицині при ожирінні, зовнішньо – при пухлинах.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: у західних районах передгір'я та на південному березі, на схід від Сімферополя [18]. На кам'янистих схилах і відслоненнях. -, 4.

Sideritis ajpetriana Klokov (~S. taurica Stephan aggr.) - залізниця айпетринська - железница айпетринская - ефірна олія, іридоїди, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгірні та гірські райони. На кам'янистих схилах, яйлі. -, 4.

S. catillaris Juz - з. мисочковидна – ж. блюдцевидная - іридоїди, флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони на яйлі. На кам'янистих сухих схилах. -, 5.

S. montana L. – з. гірська – ж. горная - ефірна олія, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди; протипухлинна, антибактеріальна, як замінник чаю, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська обл. (на півдні рідко) [2]; Черкаська, Кіровоградська, Хмельницька, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл. - розсіяно; Донецька, Луганська обл. - звичайно [40]; АР Крим: на відкритих кам'янистих, піщаних схилах, степах, як бур'ян, переважно в передгір'ї [18]. -, 4.

S. taurica Stephan aggr. – з. кримська – ж. крымская - ефірна олія, іридоїди, флавоноїди; протипропасницева, протипухлинна, гіпотензивна, при захворюваннях легень медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгірні та гірські райони на яйлі [18]. На кам'янистих, вапнякових схилах, пасовищах, переважно в передгір'ї. -, 4.

Stachys alpina L. - чистець альпійський – чистец альпийский - ефірна олія, іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. [8]. В букових і ялиново-букових лісах. -, 4.

S. angustifolia M. Bieb. - ч. вузьколистий – ч. узколистный - ефірна олія, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Миколаївська, Одеська обл. - на гранітах рідко; АР Крим: часто на південному березі [18]. На кам'янистих відслоненнях, сухих відкритих схилах. -, 4.

S. annua (L.) L. – ч. однорічний – ч. однолетний - дитерпеноїди, ефірна олія, іридоїди, сапоніни, дубильні речовини, органічні кислоти, флавоноїди, жирна олія; протизапальна [70]; в народній медицині як абортивний і ранозагоювальний засіб, медонос [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Харківська, Донецька обл. - рідко [40]; АР Крим: по всій території, рідко [18]. Адвентивна рослина. На забур'янених місцях, у лісосмугах, сухих схилах, у посівах. -, 3, 4.

S. atherocalyx K. Koch - ч. голкозубий – ч. игольчатозубый - флавоноїди, вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, сапоніни, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, жирна олія: холеретична, протизапальна, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: по всій території [18]. На кам'янистих степових схилах і в степах. -, 4.

S. byzantina K. Koch - ч. візантійський – ч. византийский - ефірна олія, іридоїди, алкалоїди, вітамін С, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, флавоноїди, жирна олія, жирні кислоти; кардіотонічні, гіпотензивні властивості; протистоцидна, медонос, декоративна рослина [70]: в народній медицині як кровоспинний засіб при маткових кровотечах [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вирощують в садах.

S. germanica L. - ч. германський - ч. германский - стероїди, алкалоїди, ефірна олія, дитерпеноїди, іридоїди, сапоніни, вітаміни, флавоноїди, органічні кислоти; протизапальна, послаблююча, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісова та лісостепова зона - як адвентивний вид [40] рідко, трапляється в Степу; АР Крим: по всій території, переважно на яйлі [55]. Галявини, трав'янисті та кам'янисті схили, біля доріг, інколи як бур'ян у посівах. -, 4, 6.

S. iberica M. Bieb. - ч. достопам'ятний – ч. достопамятный - іридоїди, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, дубильні речовини, флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: переважно на південному березі [18]. На приморських обривах і гірських схилах, в світлих лісах. -, 4.

S. palustris L. - ч. болотний – ч. болотный - ефірна олія, тритерпеноїди, іридоїди, стероїди, сапоніни, вітаміни, алкалоїди, органічні кислоти, дубильні речовини, жирна олія; седативна, ранозагоювальна, спазмолітична, протизапальна, діуретична, гіпотензивна, медонос; при гіпертонічній хворобі, серцевій недостатності [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, в АР Крим рідко. Луки, береги водойм. +, 3, 4.

S. pubescens Ten. - ч. пухнатий – ч. пушистый – флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: відомий з околиць Севастополя, південного берега [55]. На сухих схилах. -, 5

S. recta L. - ч. прямий - ч. прямой - глікозиди, сапоніни; жовчогінна, гепатозахисна, протизапальна, антибактеріальна; при епілепсії, істерії, зовнішньо – при вуграх, для миття голови при лупі [70]; при застарілих катарах, епілепсії [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: південні райони Полісся - спорадично; правобережні лісостепові райони - часто; Полтавська обл. – часто [2]; в інших районах Лісостепу та в Степу – звичайно; АР Крим: передгір'я, яйла, східна частина – розсіяно [55]. На степових схилах, в лучних степах, кам'янистих відслоненнях, на узліссях, галявинах мішаних та листяних лісів. +, 3, 4.

S. sylvatica L. - ч. лісовий – ч. лесной - ефірна олія, дитерпеноїди, іридоїди, алкалоїди, органічні кислоти, сапоніни, флавоноїди, антоціани, жирна олія; гемостатична, гіпотензивна, гонізуюча, діуретична, лактогенна, протизапальна, ранозагоювальна, седативна, гінекологічна, блювотна, фарбувальна, медонос; при інволюції міометрію, серцево-судинній недостатності, епілепсії, атонії міометрію [70]; в народній медицині як абортивний, сечогінний засіб, при маткових кровотечах [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісова та північні лісостепові райони - розсіяно чи спорадично; Дніпропетровська обл. (у північній частині); АР Крим: гірські райони, частіше в букових лісах [18]. У лісах, чагарниках. -, 3, 4.

Teucrium chamaedrys L. - самосил гайовий – дубровник обыкновенный - вуглеводи, ефірна олія, іридоїди [44], дитерпеноїди, стероїди, алкалоїди, вітаміни, флавоноїди, органічні кислоти, жирна олія; в'яжуча, гемостатична, діуретична, послаблююча, тонізуюча, жовчогінна, фарбувальна, медонос; при гіпосекреції шлунка, гастралгії, колітах, метеоризмі, діареї, дизентерії [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Карпати, Полісся, північні лісостепові райони - звичайно; на сході рідко [40]; південні лісостепові та степові райони - спорадично; АР Крим - по всій території. Сухі відслонення, схили, чагарники. +, 3, 4.

T. montanum L. (incl. T. jailae Juz.) - с. гірський – д. горный - ефірна олія, дитерпеноїди, вуглеводи, тритерпеноїди, азотовмісні сполуки, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Рівненська обл.; АР Крим: на яйлі, зрідка в передгір'ї [18]. На вапнякових і кам'янистих відслоненнях. -, 4.

T. pannonicum A. Kern. - с. паннонський – д. паннонский - ефірна олія [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно по Дністру та притоках: Тернопільська, Львівська, Хмельницька, Вінницька, Одеська обл. На вапнякових схилах. -, 3, 4.

T. polium L. - с. білоповстистий – д. беловойлочный - ефірна олія, алкалоїди, флавоноїди, стероїди, іридоїди, кумарини, жирна олія; ранозагоювальна, седативна, гемостатична, тонізуюча, фарбувальна, медонос; при гіпофункції шлунка, жіночих хворобах, анорексії [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Вінницька, Хмельницька, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська обл. - спорадично; Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - часто; АР Крим - по всій території. Сухі схили, відслонення крейди, вапняку, граніту, піщано-ракушнякові місця на узбережжях. +, 2 - 4.

T. scordium L. - с. часниковий – д. чесночный - дитерпеноїди, вуглеводи, ефірна олія, тритерпеноїди, стероїди, алкалоїди, органічні кислоти, флавоноїди; діуретична, антигельмінтна, антисептична, ранозагоювальна, потогінна; при лімфаденітах, актиномікозі, захворюваннях шлунково-кишкового тракту [70], отруйна рослина.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Чернігівська, Тернопільська обл. - рідко; Полтавська, Харківська [2], Луганська, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська, Хмельницька, Кіровоградська, Одеська обл.; АР Крим: зрідка на південному березі та в передгір'ї [18]. Вогкі луки, біля водойм. -, 4.

Thymus alpestris Tausch ex A. Kern - чебрець альпійський – тимьян альпийский - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. до 1500 м н.р.м. На гірських кам'янистих схилах, полонинах і галявинах. -, 3.

Th. alternans Klokov - ч. чергововолосистий – т. попеременный - фенолкарбонові кислоти та їх похідні, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. [8]. На галявинах, кам'янистих схилах, серед чагарників на суходільних луках. -, 3, 4.

Th. borysthenicus Klokov et Des.–Shost. - ч. дніпровський – т. днепровский - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

РП: Запорізька, Херсонська обл. На річкових піщаних терасах, пісках. **,2, 3.

Th. callieri Borbás ex Velen. (Th. roegneri K. Koch aggr.) – ч. Кальє – т. Калье – фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: по всій території [55]. Горби, кам'янисті і вапнякові схили. +, 2, 3.

Th. calcareus Klokov et Des.-Shost. - ч. вапняковий – т. известняковый - органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Донецька обл. [40]; Запорізька, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська, Хмельницька обл. - спорадично. Переважно на вапнякових та кам'янистих схилах, терасах, відслоненнях. *, -, 2, 3.

Th. cretaceus Klokov et Des.–Shost. (Th. kaljmijussicus Klokov et Des.-Shost.) - ч. крейдяний (ч. кальміуський) – т. кальмиусский - органічні кислоти, кумарини, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

РП: Донецька обл. (у півн. ч.) по річках Дінець, Лугань, Бахмутка, Кринка [40]; Луганська обл. (на схід і північ від Дінця). Крейдяні та щебенисті відслонення. **, 3.

Th. x dimorphus Klokov et Des.-Shost - ч. двовидний – т. двухформенный - ефірна олія, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, флавоноїди [т].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Полтавська, Харківська обл. (південні райони); Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька обл.; АР Крим: на Арабатській стрілці та Керченському п-ві [55]. В степу, на пасовищах. +, 2, 3.

Th. eupatoriensis Klokov et Des.-Shost – ч. євпаторійський – т. евпаторийский - ефірна олія, фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: західні степові райони - рідко [55]. На вапнякових, крейдяних і черепашкових пісках, степових схилах. -, 3.

Th. jaliae (Klokov et Des.-Shost.) Stank. – ч. яйлинський – т. яйлинский - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгірні та гірські райони. На сухих схилах гір і плато. -, 3.

Th. marchallianus Willd. (Th. pannonicus All.) - ч. Маршаллів– т. Маршалла - органічні кислоти, флавоноїди, антоціани, ефірна олія; ранозагоювальна, болезаспокійлива, протипухлинна, седативна, спазмолітична, відхаркувальна, медонос [14, 70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся (південні райони), лісостепові райони - спорадично; в Степу рідко; АР Крим: гірські райони - як адвентивний вид [55]. Фрагментарно на схилах, лучних степах, трав'янистих узліссях. +, 2-4. Значні його ресурси зосереджені в Хмельницькій, Вінницькій, Черкаській, Полтавській, Харківській обл., на півдні Чернігівської, Сумської, Житомирської та Рівненської обл.

Th. moldavicus Klokov et Des.–Shost. - ч. молдавський – т. молдавский - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, кумарини, флавоноїди, антоціани; медонос, декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл.; степовий Крим, західна частина Керченського п-ва [55]. На вапнякових, гіпсових, крейдяних схилах і черепашкових пісках. -, 3

Th. pallasianus Heinr. Braun - ч. Палласів – т. Палласов - ефірні олії, дубильні речовини, флавоноїди; відхаркувальна, болезаспокійлива, ранозагоювальна, медонос [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно Донецька, Полтавська [2], Дніпропетровська, Запорізька обл.; південь Хмельницької, Миколаївської обл., північні райони Херсонської, Одеської обл. На відкритих прирічкових пісках. *, +, 2-4.

Th. pulcherrimus Schur - ч. гарний – т. красивейший - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, антоціани [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. На субальпійських луках і відслоненнях. -, 3.

Th. pulegioides L. aggr. - ч. блошиний – т. блошиный - фенолкарбонові кислоти і їх похідні, флавоноїди, антоціани, ефірна олія [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Волинська (південні райони), Рівненська (на півдні), Житомирська, Хмельницька, Вінницька, Тернопільська обл. - звичайно; Чернігівська, Сумська обл. - спорадично, зрідка в Полтавській обл. [2]. На галявинах, луках у горах і на рівнині. +, 2, 3. Масиви Th. pulegioides виявлені в Львівській, Чернігівській та Житомирській обл.

Th. serpyllum L. - ч. повзучий – т. ползучий - ефірні олії, дубильні речовини, гіркоти, флавоноїди, аскорбінова кислота, смола, жири; відхаркувальна, антисептична, болезаспокійлива,

протикашлева, відхаркувальна, антибактеріальна, протиглисна, діуретична, ранозагоювальна; настій і рідкий екстракт чебрецю заспокійливо діють на ЦНС, сприяють виділенню шлункового соку. Чебрець входить до складу фітопрепаратів "Пертусин", "Анітос"[78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: В Україні сировинний ареал Th. serpyllum охоплює Лівобережне, Правобережне та Західне Полісся. Південніше відомі окремі місцезнаходження в лісостеповій зоні [16], однак сировинної цінності чебрець повзучий тут немає. На території Волинської, Рівненської, Житомирської, Чернігівської обл., де зосереджені основні запаси чебрецю повзучого, заготівля сировини майже не проводиться через радіоактивне забруднення. В екологічно чистих районах виявлені обмежені запаси чебрецю повзучого на території Волинської (Ратнівському, Ковельському, Любомльському районах), Рівненської (Дубнівському, Рівненському, Гощанському районах), Сумської (Шосткінському районі), Київської (Макарівському та Броварському районах) областей. Стан ресурсів виду потребує контролю за використанням сировини.

Th. tauricus Klokov et Des.-Shost - ч. кримський – т. крымский - ефірна олія [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: на яйлі звичайно, в передгір'ї та на південному березі зрідка [55]. На відслоненнях вапняку, доломітів та мергелів. -, 3.

Th. vulgaris L. – ч. звичайний - т. обыкновенный – ефірна олія (тимол 20-60%), тритерпенові сполуки, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти; антисептична, антимікотична, відхаркувальна; при запаленнях ротової порожнини, грибкових ураженнях шкіри, проносах, метеоризмі; входить до складу препаратів" Пертусин", "Ефкамон", "Піносол" [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вирощується в спеціалізованих господарствах переважно на півдні України, в ботанічних садах.

Ziziphora capitata L. - зизифора головчаста - зизифора головчатая - ефірна олія з м'ятним запахом, ментол; основа для медичних препаратів, медонос; при тахікардії, метеоризмі, може бути джерелом для синтетичного ментолу [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Степовий і передгірний Крим часто, на південному березі, до 400 м н.р.м. [18]. На кам'янистих і степових схилах, полях. -, 4.

Z. persica Bunge - з. перська – з. персидская - ефірна олія [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгір'я, на південному березі зрідка [55]. На сухих кам'янистих або лісових схилах. -, 4.

Z. serpyllacea M. Bieb. - з. чебрецева – з. тимьянниковая - ефірна олія, іридоїди, флавоноїди; кардіотонічна, для дезодорування парфумерії [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: відомо лише з Чатирдагу [55]. На яйлі, кам'янистих, вапнякових схилах. -, 4.

Z. taurica M. Bieb. - з. кримська – з. крымская - ефірна олія [70]; антимікробна [18].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: переважно в східних районах, рідко. На сухих гірських схилах, приморських пісках. -, 4.

Z. tenuior L. aggr. - з. тонка – з. тонкая - ефірна олія, флавоноїди, кумарини, вітамін С, жирна олія, жирні кислоти; кардіотонічна, при неврастенії, діареї, посилює травлення, відхаркувальна, підсилює потенцію, медонос, декоративна рослина [70].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Запорізька обл.; АР Крим: передгір'я на схід від Сімферополя [18]. На гранітних відслоненнях, степових сухих ділянках, приморських пісках. -, 4.

HIPPURIDACEAE

Hippuris vulgaris L. - водяна сосонка звичайна – хвостник обыкновенный (водяная сосенка) - алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, антоціани; протизапальна, ранозагоювальна, в'яжуча, жарознижуюча [70].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся рівнинна Україна, немає лише на півдні Херсонської обл., поодинокі місцезнаходження в Криму [55]. Болота, малі річки, стоячі водойми, сирі луки. +, 3, 4.

TOFIELDIACEAE

Tofieldia calyculata (L.) Wahlenb. - тофільдія чашечкова – тофильдия чашецветная - сапоніни, флавоноїди; інсектицид [63].

Сировина: листя.

РП: Волинська, Львівська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська обл. Луки, вогкі трав'янисті схили. **, 4, 5.

MELANTHIACEAE [233]

Bulbocodium versicolor (Ker Gawl.) Spreng. - брандушка різнокольорова – брандушка разноцветная - алкалоїди [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька обл. На трав'янистих схилах, у чагарниках, на узліссях. **, 4.

Veratrum album L. – чемериця біла - чемерица белая - алкалоїди, жирна олія, вищі жирні кислоти, смоли, цукри; седативна, жарознижуюча, знеболююча, потогінна, блювотна, отруйна рослина; при невралгії, судомах, гастралгіях, подагрі, головному болі, входить до складу шлункових крапель при гіпо- та анацидних гастритах, при порушенні кровообігу; зовн. – при невралгії, ревматизмі, подагрі, педикульозі, нашкірних паразитах [63].

Сировина: кореневище з коренями.

ПСТ: Карпати, заходить у субальпійський пояс до 1780 м н.р.м. [102]. На вологих і сирих альпійських луках, у заростях криволісся, чагарників. -, 3, 4.

V. lobelianum Bernh. - ч. Лобелієва – ч. Лобеля - алкалоїди, каротиноїди, флавоноїди: протипухлинна, антибактеріальна, антигельмінтна, кардіотонічна, протизапальна, ранозагоювальна, медонос; настойку і чемеричну воду використовують як зовнішній протипаразитарний засіб [78]. Чемериця вживається для лікування гіпертонічної хвороби як гіпотензивний засіб, застосовується як зовнішній болезаспокійливий засіб при подагрі, невралгічних і ревматичних болях, препарати з чемериці мають протизапальну та спазмолітичну дію [42]. Настоянка кореневищ з коренями стимулює ріст волосся. Широко використовується відвар або порошок чемериці як протипаразитарний засіб при дезинсекції білизни та у ветеринарній практиці [9], отруйна рослина.

Сировина: кореневище з коренями.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття - часто; заходить у субальпійський пояс до 1600 м н.р.м. [102]; Львівська, Тернопільська, Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська, Харківська, Луганська обл. Вогкі прилісові луки, чагарники. +, 1- 4. Запаси сировини чемериці в Україні достатні для задоволення попиту. Промислова заготівля сировини чемериці в Україні не проводиться. Населення заготовляє її переважно для власних потреб. Чемериця не формує щільних масивів, але інколи утворює розріджені зарості площею в десятки гектарів, головним чином на Поліссі та Прикарпатті, в басейнах рік Дніпра, Прип`яті, Десни, Дністра (Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Львівська, Івано-Франківська, Хмельницька, Тернопільська обл.) [6]. Відмічена тенденція скорочення запасів чемериці в зв`язку із осушенням її місцезростань. Потребує лімітування обсягів заготівлі сировини.

V. nigrum L. - ч. чорна – ч. черная - алкалоїди, флавоноїди; антигельмінтна, протипухлинна, антибактеріальна, знеболююча, антигельмінтна, антипаразитарна, отруйна [63].

Сировина: кореневище з коренями.

ПСТ: Рівненська, Волинська, Львівська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська обл. - розсіяно; Дніпропетровська, Миколаївська обл. - рідко. В заплавних лісах, серед чагарників, на порубах, сирих луках. *, -, 4.

COLCHICACEAE [235]

Colchicum autumnale L. - пізньоцвіт осінній – безвременник осенний - алкалоїди, флавоноїди, кислоти ароматичного ряду, смоли, дубильні речовини; протипухлинна, кардіостатична, болезаспокійлива; препарат "Колхамін" застосовують при злоякісних неоперабельних пухлинах: для лікування раку шкіри застосовують 0,5% колхамінову мазь [78]. Вважається капілярною отрутою.

Сировина: бульбоцибулини.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Житомирська обл. На трав'янистих схилах. **, 3, 4.

TRILLIACEAE [233]

Paris quadrifolia L. - вороняче око звичайне – вороний глаз обыкновенный – стероїди, вуглеводи, органічні кислоти, алкалоїди; антисептична; при пневмонії, головокружінні, струсі мозку, невралгіях, порушенні слуху, тахікардії, алкоголізмі [63].

Сировина: підземні органи.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл., у горах до верхньої межі лісу [8]; Полісся звичайно; Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Вінницька, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Сумська обл. - розсіяно. Тінисті ліси (переважно мішані), вогкі місцезростання. -, 4, 5.

LILIACEAE [233]

Fritillaria meleagris L. - рябчик шаховий – рябчик шахматный - алкалоїди, флавоноїди; при фурункулах, виразках, лихоманці, декоративна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька обл.; Поділля; Полтавська, Харківська, Луганська обл. - по Дінцю; Херсонська обл. [99]. На вологих луках, у лісах, чагарниках. **, 4, 5.

Gagea lutea (L.) Ker Gawl. - зірочки жовті - гусиный лук желтый - каротиноїди, вітаміни, азотовмісні сполуки, вищі аліфатичні спирти; антибактеріальна; при спазмофілії у дітей, бронхіальній астмі, асциті, харчова рослина [63].

Сировина: підземні органи, листя.

ПСТ: Закарпатська обл.; Карпати до 1650 м н.р.м. [102]; Хмельницька, Тернопільська, Черкаська, Київська, Кіровоградська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл.; АР Крим: гірські райони зрідка [55]. Тінисті листяні ліси, вологі луки, чагарники, трав'янисті схили. -, 3, 4.

G. villosa (M. Bieb.) Duby (G. arvensis (Pers.) Dumort.) - з. мохнаті – г. л. мохнатый – ранозагоювальна; при асциті, хронічному гепатиті, астмі [63].

Сировина: підземні органи, листя.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Кіровоградська, Дніпропетровська, Донецька, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - розсіяно; АР Крим: майже по всій території [55]. На полях, сухих трав'янистих схилах. -, 3.

Lilium lancifolium Thunb. – лілія ланцетолиста – лилия ланцетолистная - вуглеводи, фенольні сполуки, аліфатичні спирти, флавоноїди, глікозиди, каротиноїди; седативна, відхаркувальна, тонізуюча, пом'якшувальна, діуретична, анальгезуюча, декоративна рослина; при безсонні, погіршенні пам'яті, слуху, кашлі, астенії, метеоризмі, пухлинах (зовн.) [109].

Сировина: цибулини, листя.

ПСТ: вирощують як декоративну рослину.

Lilium martagon L. - лілія лісова, л. кучерява – лилия лесная, л. кудреватая - лактогенна, діуретична, стимулююча регули, ранозагоювальна, пом'якшувальна, медонос; при гепатиті, альгодисменореї, нервових хворобах, захворюваннях шкіри, зубному болю, ранах, абсцесах [63].

Сировина: цибулини, листя.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл., в Карпатах заходить до 1760 м н.р.м. [102]; Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Одеська, Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. В лісах, серед чагарників, на свіжих чи вологих заростях високотрав'я. **, 4, 5.

L. monadelphum M. Bieb. - л. однобратня - л. однобратственная - при хворобах легень, печінки [63].

Сировина: цибулини.

ПСТ: вирощують як декоративну рослину. АР Крим: гірські райони окремі місцезнаходження [55]. На галявинах. *, 5, 6.

Tulipa shrenkii Regel – тюльпан Шренка – тюльпан Шренка - флавоноїди, вітамін С, каротин [63].

Сировина: цибулини.

РП: Одеська, Хмельницька, Миколаївська, Херсонська, Дніпропетровська, Запорізька, Луганська, Донецька обл.; степовий, передгірний Крим, на південному березі рідко [55]. На степових схилах, кам'янистих відслоненнях, вапняках, крейді. **, 3, 5, 6.

IRIDACEAE

Crocus angustifolius Weston - шафран вузьколистий – шафран узколистный – флавоноїди, фенолкарбонові кислоти; бактеріостатична [63].

Сировина: квітки, маточки.

РП: АР Крим: гірські райони, на південному березі. В ялівцевих лісах, на відкритих схилах, серед чагарників. **, 3-6.

C. banaticus J. Gay – ш. банатський – ш. банатский - фенолкарбонові кислоти і їх похідні [63].

Сировина: маточки.

РП: Закарпатська обл. У дубових та дубово-грабових лісах, серед чагарників. **, 3, 4.

C. sativus L. – ш. посівний –ш. посевной – вищі жирні кислоти, флавоноїди, глікозиди; посилює кровообіг, виводить з організму токсичні речовини; при аменореї, нервовому виснаженні [109].

Сировина: маточки.

ПСТ: розводиться як декоративна рослина.

C. speciosus M. Bieb. - ш. гарний – ш. прекрасный - флавоноїди; бактеріостатична; маточки застосовують як барвник для кондитерських виробів [63].

Сировина: квітки, маточки.

РП: АР Крим: гірські райони, на південному березі, звичайно у верхньому лісовому поясі та на яйлі [55]. Лучні схили, узлісся. **, 3-6.

Gladiolus imbricatus L. - косарики черепитчасті - гладиолус черепитчатый - кумарини, вітаміни; ранозагоювальна, лактогінна, протипухлинна; при сечокам'яній хворобі, алергії, діатезі, зубному болю, ревматизмі, пухлинах [63].

Сировина: підземні органи, листя.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття часто, північно-західні лісостепові та правобережні поліські райони - розсіяно; Лівобережне Полісся (тільки до Десни); гірські райони Криму - зрідка [55]. На вогких луках, узліссях, у світлих мішаних, соснових лісах, серед чагарників. *, -, 4, 5.

G. italicus Mill. – к. італійські – г. итальянский - алкалоїди, антрахінони; ранозагоювальна, для стимуляції регул [63].

Сировина: підземні органи.

РП: АР Крим: передгірні та гірські райони до середньогірського поясу [3]. На трав'янистих і кам'янистих схилах, луках, галявинах. **, 5.

Iris graminea L. - півники злаколисті – касатик злаколистный - фенолкарбонові кислоти, антоціани, вищі жирні кислоти; антибактеріальна [63].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Кіровоградська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Одеська обл. Ліси, луки, трав'янисті схили. -, 4, 5.

I. halophila Pall. - п. солелюбні – к. солелюбный - вітамін С, дубильні речовини [63].

Сировина: плоди.

ПСТ: Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Запорізька, Херсонська обл. На степових схилах, солончакуватих луках. -, 3, 4, 6.

I. hungarica Waldst. et Klt. – п. угорські – к. венгерский - ксантони, фенолкарбонові кислоти; антибактеріальна [8].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Житомирська, Київська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька, Рівненська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Одеська, Миколаївська обл. На галявинах, серед чагарників, на луках, відкритих схилах. *, -, 4, 5.

I. pontica Zapal. - п. понтичні – к. понтический - вуглеводи, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти, антоціани; протипухлинна, гемостатична, антигельмінтна, антибактеріальна, детоксикаційна [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Поділля, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська обл. Степ, на трав'янистих схилах. **, 3, 4.

I. pseudacorus L. - п. болотні – к. болотный - вуглеводи, кумарини, флавоноїди, органічні кислоти, тритерпеноїди, фенолкарбонові кислоти, ксантони, каротиноїди, смоли, слиз; в'яжуча, протизапальна, тонізуюча, сечогінна, відхаркувальна, обволікаюча, кровоспинна, болезаспокійлива, послаблююча, антигельмінтна, ранозагоювальна; при респіраторних інфекціях, пневмонії, виразці шлунка, входить до збору Здренко при папіломатозі сечового міхура; при метроррагії, цукровому діабеті, дисменореї; стимулює ріст волосся [63].

Сировина: підземні органи, листя, квітки.

!. ПСТ: вся Україна, крім Південного Степу. Болота, береги водойм. +, 1-3.

I. pumila L. - п. карликові – п. карликовый - ефірна олія, вітаміни, ксантони, вуглеводи; детоксикаційна, декоративна рослина, медонос, отруйна рослина; при пневмонії, бронхітах, гепатитах, хронічних гастритах, жіночих хворобах [63].

Сировина: підземні органи, листя, квітки.

ПСТ: Одеська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Запорізька, Донецька, Херсонська обл. - розсіяно чи спорадично; АР Крим: переважно в степових районах і передгір'ї [55]. Степи, кам'янисті схили. *, -, 3, 4, 6.

I. sibirica L. - п. сибірські – к. сибирский - вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, антоціани; ранозагоювальна, гемостатична, послаблююча, антигельмінтна; при хворобах серця, асциті, абсцесах горла, зубному болю [63].

Сировина: підземні органи, листя, квітки.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська обл. - рідко. На сирих трав'янистих луках, серед чагарників. *, -, 3, 4.

ORCHIDACEAE

Anacamptis pyramidalis (L.) Rich. - анакамптис пірамідальний - анакамптис пирамидальный - вуглеводи, антоціани; аналогічно Dactylorhiza maculata, декоративна рослина [63].

Сировина: підземні органи.

РП: Чернівецька обл.; степові, передгірні та гірські райони Криму за винятком яйли [55]. Світлі ліси, чагарники, узлісся. **, 3- 5.

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce (C. grandiflora S.F. Gray) – булатка великоквіткова – пыльцеголовник крупноцветковый - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, фенольні сполуки; антибактеріальна [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Чернівецька, Волинська, Тернопільська, Хмельницька, Київська обл. - дуже рідко; Полтавська обл.; передгірні та гірські райони Криму - звичайно [55]. Листяні ліси, узлісся. **, 3- 5.

C. longifolia (L.) Fritsch (C. ensifolia Rich.) - б. довголиста – п. длиннолистный - алкалоїди, флавоноїди; детоксикаційна, тонізуюча [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Тернопільська, Кіровоградська обл.; гірські райони Криму рідко [55]. В листяних лісах. **, 3- 5.

C. rubra (L.) Rich. - б. червона – п. красный – фенольні сполуки, флавоноїди, антоціани [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Тернопільська, Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Рівненська, Хмельницька, Черкаська, Полтавська обл. рідко; Донецька, Луганська обл. рідко; гірські райони Криму, на південному березі [55]. Листяні ліси, чагарники. **, 4, 5.

Coeloglossum viride (L.) C. Hartm. - язичок зелений – пололепестник зеленый – фенольні сполуки, флавоноїди [63].

Сировина: підземні органи.

РП: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Хмельницька, Житомирська, Київська, Рівненська, Харківська обл.; гірські райони Криму - рідко. Світлі ліси, галявини, луки, чагарники. **, 3-5.

Corallorhiza trifida Châtel. (C. innata R. Br.) - коральковець тричінадрізаний – ладьян трехнадрезанный - алкалоїди; седативна, жарознижуюча, гіпотензивна, потогінна [63].

Сировина: вся рослина.

РП: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Вінницька, Черкаська, Житомирська обл.; гірські райони Криму: букові ліси - рідко [55]. Тінисті ліси, заболочені галявини. **, 4, 5.

Cypripedium calceolus L. - зозулині черевички справжні – венерин башмачок настоящий - вуглеводи, ефірна олія, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, антоціани, жирна олія, ліпіди;

седативна, спазмолітична, жарознижуюча, антигельмінтна, діуретична, кардіотонічна; при хворобах крові, нирок, гіпертонічній хворобі, туберкульозі легень, скрофульозі [63].

Сировина: вся рослина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Сумська, Хмельницька, Тернопільська обл.; гірські райони Криму: переважно в букових лісах [55]. Розріджені листяні і мішані ліси, узлісся, серед чагарників. **, 3- 5.

Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soó (Orchis fuchsii Druce) - пальчатокорінник Фукса - пальчатокоренник Фукса - флавоноїди, антоціани; аналог. D. maculata, медонос, для салепу, підвищує потенцію[63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Волинська, Київська, Чернігівська, Сумська, Хмельницька, Тернопільська, Житомирська, Полтавська, Харківська, Сумська, Луганська, Донецька обл. Вогкі луки, листяні ліси, чагарники. **, 4, 5.

D. incarnata (L.) Soó (Orchis incarnata L., O. latifolia sensu Nevski p.p.) - п. м'ясочервоний – п. мясокрасный – фенольні сполуки, флавоноїди, антоціани; тонізуюча, загальнозміцнююча, протипухлинна, медонос; при шлункових захворюваннях, метеоризмі, підвищує потенцію [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Тернопільська, Чернівецька, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Черкаська, Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Херсонська обл.; гірські райони Криму рідко [55]. Сирі низинні та заплавні луки, мохові болота. **, 3- 5.

D. maculata (L.) Soó - п. плямистий - п. пятнистый – вуглеводи, фенолкарбонові кислоти ефірна олія, фенольні, азотовмісні сполуки, антоціани; обволікаюча, стимулююча, загальнозміцнююча; сировина для отримання салепу, при гіперацидних гастритах, астенії, гострих респіраторних інфекціях, виразковій хворобі шлунка, хворобах сечостатевих органів, серця [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Хмельницька, Рівненська, Київська, Чернігівська, Сумська обл. Заболочені луки, чагарники. **, 4, 5.

D. majalis (Rchb.) P.F. Hunt et Summerhayes - п. травневий – п. майский - вуглеводи, антоціани [63], аналог D. maculata.

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Хмельницька, Черкаська, Київська обл.; гірські райони Криму. Сирі луки, узлісся, галявини. **, 3-5.

D. romana (Seb.) Soó (Orchis romana Seb.) - п. римський – п. римский - вуглеводи, антоціани; декоративна рослина [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Гірські райони Криму - досить звичайно [3]. В світлих соснових та листяних лісах. **, 4, 5.

D. sambucina (L.) Soó (Orchis sambucina L.) - п. бузиновий – п. бузинный – фенольні сполуки, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, антоціани; декоративна рослина [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Волинська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Тернопільська, Вінницька обл. Світлі листяні ліси, узлісся, чагарники. **, 4, 5

Epipactis atrorubens (Hoffm. ex Bernh.) Besser - коручка темно-червона – дремлик темно-красный – фенольні сполуки, алкалоїди, флавоноїди, антоціани, вуглеводи [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Тернопільська, Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Одеська, Полтавська обл. Світлі листяні ліси. Переважно на вапнякових грунтах. **, 4, 5.

E. helleborine (L.) Crantz (E. latifolia (L.) All.) - к. морозниковидна, к. широколиста - к. чемерицевидный - фенольні сполуки, алкалоїди, флавоноїди, нектар, вуглеводи; ранозагоювальна, антисептична; при подагрі, артритах [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл.; передгірні і гірські райони Криму розсіяно [55]. В мішаних та листяних лісах, на узліссях, в ярах, чагарниках. **, 3-5

E. palustris (L.) Crantz – к. болотна – д. болотный - фенольні сполуки, алкалоїди, флавоноїди, антоціани, вуглеводи [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Луганська, Дніпропетровська, Херсонська обл.; гірські райони Криму: в лісах верхнього лісового поясу рідко [55]. На болотистих луках і торф'янистих болотах, серед чагарників. **, 3, 4.

Epipogium aphyllum Sw. - надбородник безлистий - надбородник безлистный - каротиноїди, вуглеводи [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Чернівецька, Хмельницька, Тернопільська, Київська обл.; гірські райони Криму: окремі місцезнаходження [55]. Сирі тінисті ліси переважно на вапнякових грунтах. **,5.

Goodyera repens (L.) R. Br. - гудайєра повзуча – гудайера ползучая – алкалоїди, фенольні сполуки; протицинготна, пом'якшувальна, детоксикаційна; при захворюваннях шлунка, сечового міхура, жіночих хворобах [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Закарпатська, Львівська, Чернівецька, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Тернопільська обл.; гірські райони Криму: в букових і соснових лісах рідко [55]. В соснових та мішаних зеленомохових лісах. **, 3 - 5.

Gymnadenia conopsea (L.) R. Br. - билинець комарниковий, б. довгорогий – кокушник комарниковый, к. длиннорогий – фенольні сполуки, вуглеводи, флавоноїди, фенолкарбонові кислоти, азотовмісні сполуки, антоціани; загальнозміцнююча, обволікаюча, ранозагоювальна, медонос; при неврозах, безплідді, підвищує потенцію, аналог Dactylorhiza maculata [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька обл., заходить до 1880 м н.р.м. [102]; Тернопільська, Рівненська, Житомирська, Київська, Хмельницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська обл.; гірські райони звичайно [55]. На вологих луках, схилах, галявинах, у світлих лісах, серед чагарників, часто на вапнякових грунтах. **, 3, 4.

G. odoratissima (L.) Rich. - б. найзапашніший – к. ароматнейший - кумарини, антоціани; аналог Dactylorhiza maculata [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Чернівецька, Івано-Франківська обл. (у високогірному та верхньому лісовому поясах); Житомирська, Київська, Тернопільська обл. На луках, галявинах, у чагарниках. **, 4, 5.

Himantoglossum caprinum (M. Bieb.) K. Koch - ремнепелюстник козячий – ремнелепестник козлиный – для отримання салепу, посилює потенцію [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони - рідко. В світлих лісах, серед чагарників, на узліссях. **,5.

Listera ovata (L.) R. Br. (Ophrys ovata L.) - зозулині сльози яйцевидні – тайник яйцевидный - алкалоїди, фенолкабонові кислоти, фенольні сполуки, вітаміни, флавоноїди, каротиноїди, антоціани, азотовмісні сполуки, вуглеводи; потогінна, ранозагоювальна [63].

Сировина: підземна і надземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька обл.; передгірні та гірські райони Криму. В сирих тінистих лісах, на галявинах, серед чагарників. **, 3 - 5.

Neottia nidus-avis (L.) Rich. - гніздівка звичайна – гнездовка настоящая - вуглеводи, стероїди, фенолкарбонові кислоти, дубильні речовини, каротиноїди, алкалоїди, вітаміни; потогінна, ранозагоювальна, антигельмінтна, седативна; при лихоманці, зубному болю, геморої [63].

Сировина: вся рослина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Вінницька, Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька обл.; передгірні та гірські райони Криму. Тінисті листяні, рідше соснові ліси. **, 4, 5.

Neottianthe cucullata (L.) Schlechter (Gymnadenia cucullata (L.) Rich.) - неотіанта каптурувата – неоттианта клобучковая - антоціани; аналог Platanthera bifolia [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Львівська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Волинська, Черкаська обл. - рідко. В соснових та мішаних лісах. **, 4, 5.

Ophrys apifera Huds. - офрис бджолоносна – офрис пчелоносная - флавоноїди, антоціани: отримання салепу, декоративна рослина [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Гірські райони Криму - дуже рідко. В світлих лісах, серед чагарників. **, 5.

O. insectifera L. (O. muscifera Huds.) - о. комахоносна – о. насекомоносная - алкалоїди, ефірна олія, антоціани; протипухлинна [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська обл. У світлих лісах, на узліссях, рідко. **, 5.

Orchis coriophora L. - зозулинець блощичний – ятрышник клопоносный – фенольні сполуки, фенолкарбонові кислоти, антоціани; для отримання салепу, харчова, фарбувальна [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Херсонська обл.; гірські райони Криму окрім яйли [55]. Заболочені, вогкі луки, чагарники. **, 3- 5.

O. fragrans Pollini - з. запашний – я. пахучий – засіб, який стимулює ЦНС[63].

Сировина: підземна частина.

РП: Херсонська, Донецька обл. - переважно на заповідних територіях; АР Крим: гірські райони рідко. На вологих трав'янистих місцях, луках[3]. **, 4, 5.

O. laxiflora Lam. - з. рідкоквітковий – я. рыхлоцветковый - фенолкарбонові кислоти, антоціани; загальнозміцнююча, пом'якшувальна, обволікаюча [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Харківська, Сумська, Херсонська обл.; рідко; ГК. На вологих луках. **, 4, 5.

O. mascula (L.) L. - з. чоловічий – я. мужской - вуглеводи, циклітоли, органічні кислоти, фенольні сполуки, ефірна олія, флавоноїди, жирна олія, антоціани; пом'якшувальна, в'яжуча, загальнозміцнююча, тонізуюча, протипухлинна, детоксикаційна, антибактеріальна, медонос; для отримання салепу, при подагрі, неврозах, діареї, безплідді [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Львівська, Івано-Франківська обл. (нижній лісовий пояс); Хмельницька, Тернопільська, Вінницька обл.; гірські райони Криму звичайно [55], на південному березі. Чагарники, галявини рідко. **, 4, 5.

O. militaris L. - з. шоломоносний – я. шлемоносный – фенольні сполуки, вуглеводи і споріднені сполуки, фенолкарбонові кислоти, кумарини, ефірна олія, антоціани; загальнозміцнююча, протипухлинна; застосовують аналогічно Dactylorhiza maculata [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Волинська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Вінницька, Кіровоградська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Одеська обл.; степовий, передгірний Крим, гірські райони (окрім яйли) - досить рідко. Галявини, узлісся, вогкі луки, чагарники. **, 3- 5.

O. morio L. - з. салеповий – я. дремлик - фенолкарбонові кислоти, фенольні сполуки, циклітоли, флавоноїди, вуглеводи, вищі жирні кислоти, кумарини, антоціани; протипухлинна; застосовують аналогічно Dactylorhiza incarnata [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Волинська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська обл. - південні райони; Чернігівська, Тернопільська, Вінницька, Черкаська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська обл.; майже у всіх районах Криму рідко [3]. Сухі луки, галявини, узлісся. **, 3- 5.

O. palustris Jacq. - з. болотний – я. болотный - антоціани; для отримання салепу, застосовують аналогічно Platanthera bifolia [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Київська, Кіровоградська, Чернігівська, Полтавська, Сумська, Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; гірські райони Криму, на південному березі рідко [3]. Сирі, іноді солонцюваті луки. **, 3 -5.

O. provincialis Balb. - з. прованський – я. прованский - засіб, який стимулює потенцію [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Гірські райони Криму: до верхнього лісового поясу за винятком яйли [3]. На гірських луках, серед чагарників, в лісах, на галявинах. **, 4, 5.

O. purpurea Huds. (O. fusca Jacq.) - з. пурпуровий – я. пурпуровый – фенольні сполуки, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, антоціани; аналогічно Dactylorhiza maculata [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Львівська, Тернопільська обл.; майже по сьому Криму зрідка [3]. Гірські ліси, чагарники, узлісся, луки. **, 3 - 5.

O. simia Lam. - з. мавпячий – я. обезьяний - фенолкарбонові кислоти, фенольні сполуки, вуглеводи, кумарини, антоціани; аналог. Dactylorhiza maculata [63].

Сировина: підземна частина.

РП: АР Крим - рідко [3]. В чагарниках, на гірських луках і схилах. **, 4, 5.

O. ustulata L. - з. обпалений – я. обожженный - вуглеводи, фенольні сполуки, флавоноїди, антоціани; для отримання салепу, застосовують аналогічно Dactylorhiza maculata [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Житомирська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Харківська обл. [3]. Луки, чагарники, узлісся листяних лісів. **, 4, 5.

Platanthera bifolia (L.) Rich. - любка дволиста – любка двулистная – фенольні сполуки, циклітоли, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, слиз; обволікаюча, тонізуюча, посилююча потенцію, діуретична: при серцевій недостатності, для отримання салепу [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Волинська, Тернопільська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька, Миколаївська обл. [81]. У світлих лісах, на узліссях. **, 3 - 5.

P. chlorantha (Cust.) Rchb. - л. зеленоквіткова – л. зеленоцветковая – фенольні сполуки, флавоноїди; аналог P. bifolia [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Тернопільська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Сумська, Дніпропетровська обл.; передгірні та гірські райони - розсіяно [55]. Ліси, чагарники. **, 3-5.

Pseudorchis albida (L.) A. Löve et D. Löve (Leucorchis albida (L.) E. Mey.) - псевдорхіс білуватий – псевдорхис беловатый – флавоноїди, фенольні сполуки [63].

Сировина: вся рослина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Рівненська обл. На вогких луках. **, 4, 5.

Traunsteinera globosa (L.) Rchb. - траунштейнера куляста - траунштейнера шаровидная - антоціани [63].

Сировина: підземна частина.

РП: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька обл. (у смузі криволісся, заходить у субальпійський пояс до 1760 м н.р.м. [102]); Тернопільська, Волинська, Вінницька обл., гірські райони Криму. Вогкі луки, переважно букові ліси. **, 3 -5.

HEMEROCALLIDACEAE [233]

Hemerocallis fulva (L.) L. - лілійник рудуватий - красоднев рыжий - вуглеводи, вітаміни, вищі спирти; седативна, ранозагоювальна, протипухлинна; при метро- і меноррагіях; при маститі, пухлинах очей; як приправа [63].

Сировина: підземні органи, листя, квітки.

ПСТ: вся Україна - культивується. Сади, квітники.

H. lilioasphodelus L. - л. жовтий – к. желтый - вітаміни, флавоноїди; жарознижуюча, протипухлинна, жовчогінна, кардіотонічна, гемостатична, ранозагоювальна [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна - культивується. Сади, квітники.

H. minor Mill. – л. малий – к. малый - стероїди, алкалоїди, багатоядерні ароматичні сполуки, вищі аліфатичні вуглеводні, ефірна олія, вітамін С, фенолкарбонові кислоти та їх похідні, флавоноїди; ранозагоювальна, знеболююча, гіпотензивна, жовчогінна, декоративна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна – культивується. Сади, квітники.

HYACINTHACEAE [233]

Leopoldia comosa (L.) Parl. - леопольдія чубкувата - леопольдия хохолковая - тритерпеноїди, флавоноїди; діуретична, седативна, афродізіатична; при судомах, подагрі, гастралгії, імпотенції, гіперкератозі волосистої частини голови, веснянках, вітіліго, бородавках (зовн.). [63].

Сировина: підземні органи, листя.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Тернопільська обл.; АР Крим: по всій території розсіяно [55]. Трав'янисті схили, поля, луки. -, 3 - 5.

L. tenuiflora (Tausch) Heldr. – л. тонкоцвіта – л. тонкоцветковая – алкалоїди [63].

Сировина: підземні органи, листя.

ПСТ: Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Одеська обл. У степах, чагарниках, на трав'янистих схилах, іноді в посівах. -, 4.

Muscari botryoides (L.) Mill. - гадюча цибулька гроновидна - мускари гроздевидный - діуретична, блювотна, антибактеріальна [63].

Сировина: цибулини, надземна частина.

ПСТ: Карпати. На трав'янистих та кам'янистих схилах. *, 4, 5.

Ornithogalum ponticum Zahar. - рястка понтична – птицемлечник понтийский - карденоліди, алкалоїди; протизапальна [63].

Сировина: цибулини.

ПСТ: Приазовська частина. України; АР Крим: по всій території [55] спорадично. На схилах, вздовж доріг. *, 4, 5.

O. umbellatum L. - р. зонтична – п. зонтичный - алкалоїди, вуглеводи, карденоліди, флавоноїди, вищі жирні кислоти, ліпіди; протизапальна; при серцевій недостатності; інсектицид, декоративна, отруйна рослина [63].

Сировина: цибулини.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Волинська, Тернопільська, Хмельницька, Одеська обл. В лісах, на трав'янистих схилах. *, 4, 5.

Scilla autumnalis L. – проліска осіння – пролеска осенняя - сапоніни [63].

Сировина: цибулини.

ПСТ: АР Крим: гірські райони, Керченський п-ів звичайно [55]. В степах, лісах на трав'янистих і кам'янистих схилах. -, 3, 4.

S. bifolia L. - п. дволиста - п. двулистная - алкалоїди, вуглеводи; діуретична, відхаркувальна, послаблююча, медонос; при неврастенії [63].

Сировина: цибулини.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, в горах заходить у субальпійський пояс до 1750 м н.р.м. [102]; Хмельницька, Житомирська, Київська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька, Вінницька, Чернігівська, Полтавська, Сумська, Харківська, Одеська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Миколаївська, Херсонська обл.; гірські райони Криму звичайно [55]. В листяних лісах, на узліссях, трав'янистих схилах, задернованих луках. *,-, 3, 4.

S. sibirica Haw. - п. сибірська – п. сибирская - алкалоїди, вуглеводи, органічні кислоти, сапоніни, флавоноїди; гіпотензивна, гіпоглікемічна, антибактеріальна, декоративна [63].

Сировина: цибулини.

ПСТ: Вінницька, Київська, Кіровоградська, Чернігівська, Харківська, Полтавська, Дніпропетровська, Миколаївська, Харківська, Луганська, Донецька, Запорізька обл.; АР Крим: передгір'я, Ай-Петринська яйла, на південному березі зрідка [55]. В лісах, на узліссях, в чагарниках. *, -, 3, 4.

ALLIACEAE

Allium albidum Fisch. ex Bieb. - цибуля білувата – лук беловатый - стероїди; естрогенна, антибактеріальна; декоративна рослина [63].

Сировина: цибулини.

РП: АР Крим: передгір'я, на південному березі рідко [55]. Кам'янисті місця, скел. **, 4, 5.

A. cepa L. – ц. городня - л. репчатый – ефірна олія, вітаміни B_1, С, каротиноїди, цукри (фруктоза, сахароза, мальтоза), флавоноїди; при атонії кишечника і проносах, для зменшення агрегації тромбоцитів, як антисептичний засіб; протипоказана при захворюваннях серцево – судинної системи та шлунково-кишкових хворобах [78]. У народній медицині застосовують при цукровому діабеті, анемії, сечокам'яній хворобі, аденомі передміхурової залози, злоякісних пухлинах, для підвищення статевої потенції у чоловіків; для лікування і профілактики аденовірусних інфекцій; зовнішньо - при веснянках, бородавках, фурункулах, захворюваннях суглобів, облисінні, для укріплення волосся [13].

Сировина: цибулини.

ПСТ: вирощується як харчовий продукт в сільському господарстві.

A. lusitanicum Lam. (A. montanum F.W. Schmidt, A. senescens L. subsp. montanum (Fr.) Holub) - ц. гірська, ц. португальська – л. горный - сапоніни; антибактеріальна; при ракових захворюваннях матки (інтравагінально) [63].

Сировина: цибулини.

ПСТ: Закарпаття, Карпати до 1830 м н.р.м. [102]; Львівська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Чернігівська, Тернопільська, Вінницька обл. Кам'янисті місця, скелі, в світлих соснових лісах на піщаних грунтах, у горах у місцях скупчення гумусу. -, 3 -5.

A. obliquum L. - ц. коса – л. косой - вуглеводи, вітамін С; антибактеріальна, антифунгіцидна, харчова [63].

Сировина: цибулини, надземна частина.

РП: Хмельницька обл. На трав'янистих та кам'янистих схилах. **, 5.

A. rotundum L. - ц. кругла – л. круглый – харчова, медонос [100].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпатська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Одеська обл.; АР Крим: по всій території. На трав'янистих схилах. -, 3, 4.

A. sativum L. – часник посівний – чеснок посевной – ефірна олія, сірчанисті сполуки, вітаміни, амінокислоти, йод; детоксикаційна, антимікробна, фітонцидна; при туберкульозі, коклюші, для профілактики грипу [109]. В народній медицині при круглих глистах, аденомі простати, пухлинах, метеоризмі, грипі [13].

Сировина: цибулини.

ПСТ: вирощується як харчовий продукт в сільському господарстві.

A. scorodoprasum L. - ц. часникова – л. пречесночный - аскорбінова кислота, каротин, вуглеводи, жир, ефірна олія; вітамінна, харчова, медонос [63].

Сировина: цибулини, надземна частина.

ПСТ: переважно Правобережжя до Карпат; на Лівобережжі - спорадично [2]. На луках, трав'янистих схилах, інколи в посівах. -, 3, 4.

A. sphaerocephalon L. - ц. круглоголова – л. круглоголовый – вуглеводи [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Сумська, Вінницька, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Одеська обл.; АР Крим: майже по всій території за винятком верхнього лісового поясу [55]. В степах, на сухих луках, схилах, в чагарниках. -, 4.

A. strictum Schrad. - ц. пряма – л. торчащий - вітаміни; протипухлинна [63].

Сировина: цибулини, надземна частина.

РП: Тернопільська, Львівська обл. На скелях, кам'янистих схилах. **, 4, 5.

A. ursinum L. (incl. Allium ucrainicum (Kleopow & Oxner) Bordz.) - ц. ведмежа, черемша – л. медвежий, черемша – вуглеводи, ефірна олія,, сірковмісні сполуки, флавоноїди, вітамін С; протицинготна, кровоочисна, діуретична, антисептична, протипухлинна, загальнозміцнююча, ранозагоювальна; при захворюваннях органів травлення, атеросклерозі, гіпертонії, для профілактики грипу; зовнішньо – для лікування гнійних ран, трихомонадного кольпіту, ерозії шийки матки; харчова рослина, медонос [63].

Сировина: цибулини, надземна частина.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Рівненська, Кіровоградська Полтавська, Сумська, Харківська обл. Тінисті листяні (буково-грабові) та мішані ліси. **,2- 5.

A. victorialis L. - ц. переможна – л. победный – аліфатичні альдегіди, сірковмісні сполуки, фенолкарбонові кислоти, сапоніни; протицинготна, антигельмінтна, загальнозміцнююча, діуретична.

гемостатична, медонос; при неврастенії, бронхіті, гастроентериті, аменореї, гельмінтозі, атеросклерозі [63].

Сировина: цибулини, надземна частина.

ПСТ: Верхня частина лісової зони Карпат і зона криволісся [102]. На вологих луках, задернованих кам'янистих схилах. -, 4, 5.

A. vineale L. - ц. виноградникова – л. виноградничный - вуглеводи, стероїди, вітаміни, органічні кислоти; послаблююча, діуретична, відхаркувальна, тонізуюча, антигельмінтна, антисептична, протипухлинна [63].

Сировина: цибулини, надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Київська, Тернопільська, Хмельницька обл. - розсіяно; Полтавська обл. - по всій території [2]; АР Крим: на південному березі рідко [55]. На сирих луках, трав'янистих схилах, у лісосмугах, посівах як бур'ян. -, 3, 4.

HOSTACEAE [235]

Hosta ventricosa Stearn - госта здута - госта вздутая - флавоноїди, сапоніни; болезаспокійлива [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна. Розводять у садах і квітниках.

AMARYLLIDACEAE

Galanthus nivalis L. - підсніжник білосніжний – подснежник белоснежный - алкалоїди, вищі жирні кислоти, флавоноїди; кардіотонічна; при серцевих хворобах, адіссоновій хворобі [63].

Сировина: цибулини.

РП: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, заходить у субальпійський пояс до 1635 м н.р.м. [102]; Житомирська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Чернігівська, Полтавська обл. У листяних лісах, серед чагарників. **, 3, 4.

Leucojum aestivum L. - білоцвіт літній – белоцветник летний - алкалоїди, вуглеводи; галантамін підвищує тонус гладкої мускулатури, може використовуватись при лікуванні паралічу [63], отруйна рослина.

Сировина: вся рослина.

РП: Закарпатська, Херсонська обл. дуже рідко; АР Крим: західні райони передгір'я рідко [55]. Вогкі та болотисті луки, в долинах річок. **, 3- 5.

L. vernum L. - б. весняний – б. весенний - алкалоїди, вуглеводи, флавоноїди, каротиноїди; відхаркувальна при бронхоектазії [63].

Сировина: вся рослина.

РП: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - зрідка [8]. В букових лісах, на сирих прилісових луках. **,2 - 4.

Narcissus angustifolius Curtis - нарцис вузьколистий - нарцисс узколистный - алкалоїди; протизапальна; при кон'юктивіті, маститах, наривах, уретриті, аменореї [63], отруйна рослина.

Сировина: вся рослина.

РП: Закарпаття, Карпати, заходить у субальпійський пояс до 1780 м н.р.м. [102]. На гірських луках та в передгір'ї. **,2 - 4.

N. pseudonarcissus L. – н. жовтий – н. желтый – при хворобах очей; декоративна рослина [63].

Сировина: цибулини.

ПСТ: вся Україна. Вирощується в квітниках.

CONVALLARIACEAE

Convallaria majalis L. - конвалія звичайна - ландыш майский - глікозиди, флавоноїди, кумарини, ефірна олія, сапоніни, карденоїди; кардіотонічна, діуретична, заспокійлива, жовчогінна, спазмолітична; входить до складу препаратів: "Настойка конвалії", "Краплі Зеленіна", "Конвафлавін" та "Марелін" [78].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Кіровоградська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська, Луганська, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Херсонська обл.; гірські райони Криму. Мішані та широколистяні ліси. +, 1-3, 6. Основні ресурси конвалії локалізовані в Західному та Центральному Поліссі, де зосереджено майже 2/3 всіх біологічних запасів сировини цього виду. Внаслідок

виключення з сировинної зони значної території Полісся (радіоактивно забруднені райони) запаси конвалії скоротились на 20% [9]. Сировинний ареал конвалії охоплює південну частину Волинської, Рівненської, Житомирської та Київської обл., обмежені ресурси локалізовані на території Черкаської, Хмельницької, Вінницької, Сумської, Львівської, Полтавської, Київської, Харківської, та Донецької обл., автономної республіки АР Крим. Допустимий обсяг щорічної заготівлі сировини (головним чином - листя) конвалії в цілому в Україні становить на даний час близько 8 т [10]. Реальної шкоди наявним запасам конвалії завдає проведення щорічної заготівлі сировини на одних масивах, найбільш раціональною є заготівля сировини конвалії шляхом зрізання 25% числа особин зарості один раз на 5-6 років або зрізання лише квітучих особин один раз на 4 роки [8].

Стан природних ресурсів потребує контролю обсягів заготівлі на основі ресурсної оцінки.

Majanthemum bifolium (L.) F.W. Schmidt - веснівка дволиста – майник двулистный – сапоніни, каротиноїди, вітамін С; протизапальна, в'яжуча, діуретична, антигельмінтна; при грипі, респіраторних захворюваннях, шлунково-кишкових та серцевих хворобах; зовнішньо – при кон'юктивітах, абсцесах, пухлинах; декоративна, отруйна рослина [63].

Сировина: підземні органи, надземна частина.

ПСТ: лісова, північні райони лісостепової зони звичайно, південніше зрідка. В мішаних та листяних вологих лісах, в Карпатах підіймається до верхньої межі лісу. *,+, 2-4.

Polygonatum hirtum (Bosc ex Poir.) Pursh (P. latifolium (Jacq.) Desf.) - купина шорстковолосиста (широколиста) – купена жестковолосистая (широколистная) – азотовмісні сполуки, стероїди; гемостатична, протизапальна; при гідрофобії, ревматизмі, подагрі [63].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Одеська, Миколаївська обл. спорадично; АР Крим: гірські райони - зрідка [55]. Тінисті листяні ліси, в чагарниках. -, 3, 4.

P. multiflorum (L.) All. - к. багатоквіткова – к. многоцветковая - сапоніни, глікозиди, крохмаль, цукор, алкалоїди, вітамін С, каротин; протизапальна, протигіпертонічна, ранозагоювальна, протиревматична; при гідрофобії, ревматизмі, подагрі; плоди – блювотна, послаблююча [63].

Сировина: кореневища.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - розсіяно [8]; РЛ Львівська обл., Полісся рідко; Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська обл. - звичайно; Миколаївська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл. зрідка; Луганська, Донецька, Запорізька обл.; гірські райони Криму. Тінисті широколистяні ліси, чагарники. +, 3, 4.

P. odoratum (Mill.) Druce – к. пахуча - к. душистая - сапоніни, глікозиди, алкалоїди, слиз, крохмаль, вуглеводи, аспарагін, вітаміни, каротин; блювотна, відхаркувальна, сечогінна, ранозагоювальна; при сухому кашлі, діабеті, діатезі, жіночих хворобах, астенії, виразковій хворобі [109].

Сировина: кореневища.

!. ПСТ: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. - спорадично; Хмельницька, Тернопільська, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Полтавська, Сумська, Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська обл. - рідко; АР Крим. Мішані та широколистяні ліси, чагарники. +, 2-4.

P. orientale Desf. - к. східна – к. восточная - вуглеводи, сапоніни, флавоноїди, стероїди; харчова [63].

Сировина: кореневища.

ПСТ: гірські райони Криму. В гірських лісах, серед чагарників. -, 3, 4.

P. verticillatum (L.) All. – к кільчаста – к. мутовчатая - азотовмісні сполуки, вуглеводи, стероїди, сапоніни, каротиноїди, похідні γ-пірону; діуретична, при гідрофобії, ревматизмі, подагрі, стероїди діють на міокард подібно до препаратів конвалії [63].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Тернопільська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська обл. В Карпатах до 1710 м н.р.м. у смузі криволісся. В тінистих лісах, на луках, у заростях високотрав'я [102]. -, 3, 4.

RUSCACEAE

Ruscus hypoglossum L. - рускус під'язиковий – иглица подъязычная - стероїди, флавоноїди, вуглеводи; при ларингітах, при хворобах сечового міхура та матки [63].

Сировина: підземні органи.

РП: АР Крим: верхній гірський пояс, на південному березі рідко [55]. В гірських лісах, на тінистих кам'янистих схилах. **, 4, 5.

R. ponticus Woronow ex Grossh. - р. понтійський – н. понтийская - стероїди; діуретична, антигельмінтна [63].

Сировина: підземні органи.

ПСТ: АР Крим: передгір'я, південнобережні райони - спорадично [55]. В світлих ялівцевих лісах, чагарниках. -, 3, 4.

ASPARAGACEAE

Asparagus officinalis L. - холодок лікарський - спаржа лекарственная - аспаргін, сапоніни, ефірна олія, каротин, вуглеводи, кумарини, вітаміни, алкалоїди; сечогінна, гіпотензивна, тонізуюча, заспокійлива, жарознижуюча, жовчогінна, протизапальна, послаблююча; при хворобах нирок, подагрі, цукровому діабеті, захворюваннях легень, жовчокам'яній хворобі; молоді пагони – харчовий продукт; декоративна рослина [63].

Сировина: підземні органи.

!. ПСТ: вся Україна. Схили, остепнені луки, світлі ліси. -, 4-6.

A. pallasii Miscz. – х. Палласа – с. Палласа - при ревматизмі, дерматитах [63].

Сировина: підземні органи.

ПСТ: Херсонська, Одеська обл. На солончаках, морському узбережжі. -, 4, 5.

A. tenuifolius Lam. - х. тонколистий – с. тонколистная - вуглеводи, стероїди [63].

Сировина: підземні органи.

ПСТ: Закарпатська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька, Вінницька, Одеська, Миколаївська обл.; АР Крим: передгір'я - рідко [55]. В лісах, на узліссях, серед чагарників. -, 4, 5.

A. verticillatus L. - х. кільчастий – с. мутовчатая - стероїди; діуретична, харчова, медонос [63].

Сировина: підземні органи.

ПСТ: Тернопільська, Луганська, Дніпропетровська, Донецька обл. [40]; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим: майже по всій території. На узліссях, в чагарниках, на трав'янистих та кам'янистих схилах, на морському узбережжі. -, 4, 5.

ASPHODELACEAE [233]

Anthericum liliago L. - віхалка лілійна – венечник лилиеподобный - сапоніни стероїдні, флавоноїди; діуретична, детоксикаційна, декоративна рослина [63].

Сировина: квітки, насіння.

ПСТ: Вся Україна. Вирощують як декоративну рослину.

A. ramosum L. - в. гіллясте – в. ветвистый - алкалоїди; протипухлинна, антифунгіцидна, детоксикаційна, діуретична, стимулює регули [63].

Сировина: квітки, насіння.

!. ПСТ: вся Україна. В світлих лісах, чагарниках, на трав'янистих схилах. -, 4, 5.

Asphodeline lutea (L.) Rchb. – асфоделіна жовта - асфоделина желтая – флавоноїди: діуретична; зовнішньо – при корості, фурункулах [63].

Сировина: підземні органи.

ПСТ: АР Крим: гірські райони. На кам'янистих схилах, скелях, галявинах, у світлих лісах [55]. -, 4.

Eremurus spectabilis M. Bieb. - еремур показний – эремурус представительный - алкалоїди. вуглеводи; при хворобах нирок, переломах, пухлинах, фурункулах, харчова, декоративна рослина [63].

Сировина: підземна, надземна частина.

РП: тільки в районі Донецького кряжу [40]. По степах і чагарниках, рідко. **, 5.

DIOSCOREACEAE

Tamus communis L. - тамус звичайний – тамус обыкновенный - стероїди, флавоноїди, алкалоїди, жирна олія, вуглеводи, каротиноїди; діуретична, гемостатична, знеболююча, отруйна [63].

Сировина: підземні органи.

ПСТ: АР Крим: передгірні та гірські райони [55]. В світлих лісах. -, 4, 5.

COMMELINACEAE

Commelina communis L. - комеліна звичайна – коммелина обычная - дубильні речовини, антоціани, флавоноїди; пом'якшувальна, послаблююча, діуретична, протизапальна, кардіотонічна, жарознижуюча; при інфекціях верхніх дихальних шляхів з високою температурою та запаленням горла, інфекціях сечових шляхів, карбункулах, набряках; харчова [109].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Житомирська, Вінницька, Закарпатська обл. Культивується та дичавіє. Адвентивна рослина. Тінисті та вогкі місцезростання, на забур'янених місцях у садах і городах, ділянки з порушеним природним рослинним покривом. -, 4, 6.

JUNCACEAE

Juncus articulatus L. (J. geniculatus Schrank) – ситник членистий - ситник членистый - кумарини, флавоноїди, антоціани; при циститах, асциті, метроррагії [63].

Сировина: підземна частина.

!. ПСТ: всі райони України, крім Південного Степу; в горах підіймається до 1780 м н.р.м. [102]. По вологих, іноді заболочених, луках, трав'янистих болотах, біля джерел. +, 2-4.

J. bufonius L. - с. жаб'ячий – с. лягушечный - каротиноїди, стероїди, флавоноїди; діуретична, послаблююча, знеболююча, лактогенна; при жіночих хворобах, сечокам'яній хворобі. метроррагіях, шкірних хворобах [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Сумська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська обл. - спорадично; Запорізька, Херсонська обл.; АР Крим: майже по всій території, переважно в степових районах [55]. Вогкі піщані місця. +, 2-4.

J. bulbosus L. - с. бульбистий – с. луковичный - флавоноїди, антоціани [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Львівська, Закарпатська, Волинська, Київська, Житомирська, Київська обл. Вогкі луки, болота, береги водойм. Рідко. **, 3, 4.

J. compressus Jacq. - с. стиснутий – с. сплюснутый - флавоноїди; діуретична, спазмолітична, лактогенна [63].

Сировина: підземна частина.

!. ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл. - звичайно; Тернопільська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Кіровоградська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Запорізька, Дніпропетровська, Херсонська, Миколаївська, Одеська обл. - звичайно; степові та передгірні райони Криму рідко [55]. Луки, болота, береги водойм. +, 3, 4.

J. conglomeratus L. - с. скупчений – с. скученный - кумарини, флавоноїди; діуретична, спазмолітична [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Волинська, Рівненська, Житомирська обл. - спорадично; Чернігівська обл. дуже рідко; Хмельницька, Вінницька, Черкаська обл. - головним чином по Дніпру, Росі, Бугу тощо; Полтавська, Донецька, Дніпропетровська, Луганська обл. - спорадично; Миколаївська, Херсонська обл. - рідко. Вогкі місця, канави, болота. -, 3, 4.

J. effusus L. - с. розлогий - с. развесистый - вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, кумарини, флавоноїди, антоціани, стероїди; діуретична, гемостатична, знеболююча; посилює діурез; при сечокам'яній хворобі, асциті, діареї, матковій кровотечі [109].

Сировина: серцевина стебел.

!. ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття спорадично, в горах підіймається до 1680 м н.р.м. [102]; Полісся - спорадично, в Лісостепу - переважно по піщаних терасах річок, часто; в Степу та гірських районах Криму рідко [55]. Болота, заболочені луки, піщані вологі тераси річок, береги водойм. +, 3, 4.

J. filiformis L. - с. нитковидний – с. нитевидный - флавоноїди; гінекологічна [63].

Сировина: серцевина стебел.

ПСТ: Львівська, Івано-Франківська, Волинська, Київська, Чернігівська обл. Вогкі місця. -, 4.

J. gerardii Loisel. - с. Жерара – с. Жерара - каротиноїди, кумарини, флавоноїди; лактогенна [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Кіровоградська, Вінницька, Черкаська, Полтавська обл. - звичайно [2]; Харківська, Донецька, Луганська обл. - звичайно [40]; Дніпропетровська, Миколаївська, Хмельницька, Херсонська, Одеська обл. - спорадично [22]; АР Крим: переважно степові та передгірні райони [55]. Солонцюваті луки. -, 3, 4.

J. inflexus L. - с. пониклий – с. склоняющийся - флавоноїди, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Рівненська, Волинська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Тернопільська, Хмельницька, Рівненська, Вінницька, Кіровоградська, Сумська, Харківська, Полтавська, Донецька, Луганська, Одеська, Дніпропетровська обл. Вогкі місця, луки, береги водойм. -, 3, 4.

J. maritimus Lam. - с. приморський – с. морской - флавоноїди; діуретична при хворобах сечового міхура [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Донецька, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим: степові, передгірні райони - звичайно [55], на південному березі Криму. Засолені вогкі місця, піщані береги моря та солоних озер. +, 2, 3.

J. squarrosus L. - с. розчепірений – с. растопыренный – флавоноїди, протоантоціанідини [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Київська, Житомирська, Хмельницька обл. Вогкі піщані місця. -, 4, 3.

J. tenuis Willd. - с. тонкий – с. тонкий - кумарини, флавоноїди; блювотна, при порушенні роботи суглобів [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: дуже агресивний адвент, останніми роками поширився по всій території України. Луки, болота. -, 3, 4.

Luzula campestris (L.) DC. - ожика рівнинна – ожика равнинная - кумарини, флавоноїди, протоантоціанідини; діуретична; при нервових захворюваннях, сечо- і ниркокам'яній хвороби [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Рівненська, Львівська, Київська, Чернігівська, Вінницька, Хмельницька, Полтавська, Харківська обл.; гірські райони Криму, звичайно [55]. Піщані пагорби, луки, ліси. -, 3, 4.

L. forsteri (Smith) DC. - о. Форстера – о. Форстера - флавоноїди; при нервових, шлунково-кишкових захворюваннях, хворобах нирок, дизурії, жовчо- та ниркокам'яній хворобі, харчова [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони. В світлих гірських лісах. -, 4.

L. multiflora (Ehrh.) Lej. - о. багатоквіткова – о. многоцветковая - кумарини, флавоноїди, антоціани; при хворобі нирок [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Київська, Кіровоградська, Полтавська обл. [2]. Луки, ліси, чагарники. -, 4.

L. pilosa (L.) Willd. - о. волосиста – о. волосистая - флавоноїди, антоціани; при хворобі нирок; сечо- і ниркокам'яній хворобі, шлунково-кишкових захворюваннях [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Київська, Кіровоградська, Харківська, Полтавська обл. - розсіяно чи спорадично. В мішаних і хвойних лісах, на галявинах, узліссях, порубах. -, 3, 4.

L. spicata (L.) DC. - о. колосиста – о. колосистая - флавоноїди [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська обл. Дуже рідкісний високогірний вид, в горах до 1900 м н.р.м. [102]. На задернованих скелях, кам'янистих місцях. *, -, 3, 4.

L. sudetica (Willd.) Schult. - о. судетська – о. судетская - флавоноїди [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська обл., у горах до 1950 м н.р.м. [102]. На полонинах, кам'янистих осипах, у заростях чагарників. -, 3, 4.

L. sylvatica (Huds.) Gaudin - о. лісова – о. лесная - флавоноїди [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська обл. В лісах, на вологих луках, багатих гумусом грунтах, у горах до 1680 м н.р.м. [102]. -, 3, 4.

CYPERACEAE

Bolboschoenus maritimus (L.) Palla (Scirpus maritimus L.) - бульбокомиш морський – клубнекамыш морской - в'яжуча, діуретична, лактогенна; при злоякісних новоутвореннях, входить до складу збору при лейкемії, при раку матки, нормалізує регули, покращує травлення, при гастритах, метроррагії [63].

Сировина: підземна частина, стебла.

ПСТ: Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - на півдні зрідка; Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Хмельницька, Тернопільська обл. - спорадично чи зрідка; Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька обл. - звичайно; АР Крим: майже по всій території за винятком яйли, переважно в степовому та передгірному Криму [55]. Вогкі луки, болота, береги. Переважно на засолених грунтах. +, 2 - 4.

Carex acuta L. (C. gracilis Curtis) - осока гостра – осока острая – антибактеріальна; при себореї [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: у Карпатах і Прикарпатті часто, але у високогір'ї відсутній. Полісся - звичайно. Хмельницька, Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Харківська обл. - звичайно; Донецька, Луганська обл. - рідко [40]; Дніпропетровська, Миколаївська, Херсонська, Одеська обл. в заплавах річок [22]. Береги водойм, сирі луки, у заплавних лісах. +, 3, 4.

C. acutiformis Ehrh. - о. гостровидна - о. заостренная - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, північні лісостепові райони звичайно, південні лісостепові та степові райони по Дністру, Бугу, Дніпру тощо; АР Крим: окремі місцезнаходження в гірських районах Криму, на Керченському п-ві [55]. Низинні болота, чорновільшаники, береги водойм. -, 3, 4.

C. brevicollis DC. - о. парвська, о. короткошия – о. парвская, о. короткошеяя - органічні кислоти, алкалоїди, флавоноїди; анестезуюча, судинорозширююча, знеболююча, гіпотензивна, гемостатична; сировина для отримання препарату бревіколіну гідрохлорид (рододопоміжний засіб), при метроррагії, для інволюції міометрію; отруйна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Кіровоградська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Чернівецька, Одеська обл., ХЛс Харківська обл. Широколистяні ліси, вирощують в промислові культурі [42]. -, 4, 6.

C. dioica L. - о. дводомна – о. двудомная – діуретична, бактерицидна; при ревматизмі [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Львівська, Хмельницька, Житомирська, Київська, Вінницька, Чернігівська, Київська, Полтавська, Сумська обл. Лісовий пояс Карпат. Трав'янисто-мохові болота. +, 3, 4.

C. echinata Murray - о. їжакова – о. ежистоколючая - стероїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Волинська, Рівненська, Вінницька, Черкаська, Харківська, Донецька, Запорізька, Херсонська обл. На трав'яно-мохових болотах, сирих торф'янистих луках, на заболочених порубах; у горах заходить у альпійський пояс на високогірні болота, до 2000 м н.р.м. [102]. -, 3, 4.

C. flacca Schreb. - о. слабка, о. повисла – о. слабая, о. повислая - флавоноїди, вуглеводи, фенольні сполуки, жирна олія [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: досить часто Львівська обл., спорадично - Івано-Франківська, Чернівецька, Волинська, Житомирська обл.; Дніпропетровська обл. На вогких луках. -, 3, 4

C. flava L. - о. жовта – о. желтая – флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, Прикарпаття, Карпати, Закарпаття – звичайно: Тернопільська, Хмельницька обл. спорадично: Вінницька, Київська, Черкаська, Полтавська, Харківська обл.; Миколаївська, Одеська, Херсонська обл. - по заплавах річок; АР Крим: гірські райони Криму, південний берег рідко [55]. На вогких і болотистих луках, по чагарниках, на вогких місцях. +, 3, 4.

C. hirta L. - о. шершава – о. шершавоволосистая – фітонциди; антибактеріальна, відхаркуюча, діуретична, пом'якшувальна, рододопоміжна: при захворюваннях верхніх дихальних шляхів, ларингіті, неврозах [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, північні лісостепові райони звичайно; південніше - переважно по долинах річок: Дніпру, Самарі, Дінцю та Осколу тощо, по берегах і вогких луках; гірські райони Криму, на яйлі відсутня [55]. Луки, береги водойм, світлі листяні та мішані ліси. +, 3, 4.

C. ligerica J. Gay (C. colchica J. Gay.) – о. колхідська - о. колхидская - сапоніни, аспарагін, кремнієва кислота, смоли, слиз, гіркоти, ефірна олія, дубильні речовини: відхаркувальна, послаблююча, антисептична, кровоочисна, болезаспокійлива; при застуді, ревматизмі, артритах, туберкульозі легень, метеоризмі, захворюваннях кишечника, сечового міхура, порушенні менструального циклу, подагрі, екземі [13].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Чернігівська, Київська, Кіровоградська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Донецька, Луганська обл. - часто в долині Дінця та Приазов'ї [40]; Запорізька, Херсонська, Миколаївська обл. - приморські райони та заплави; АР Крим: степові райони - звичайно [55]. На піщаних схилах, степах, пісках у долинах річок і на приморських піщаних узбережжях. +, 2 - 4.

C. melanostachya M. Bieb. ex Willd. (C. nutans Host) - о. чорноколоса – о. черноколосая - при ревматизмі та жіночих хворобах [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. рідко; Кіровоградська, Хмельницька, Київська, Полтавська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька обл. - звичайно [40]; Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл. - спорадично. Сирі зниження, окраїни солончакових боліт, серед чагарників, в заплавних лісах. +, 3.

C. michelii Host - о. Мікелі – о. Микели - алкалоїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. - спорадично; Житомирська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Кіровоградська, Хмельницька, Полтавська, Харківська, Сумська, Луганська, Донецька обл. - зрідка [40]; Миколаївська, Дніпропетровська, Одеська, Дніпропетровська обл. - зрідка; гірські райони Криму звичайно [55]. У листяних і мішаних лісах, на узліссях, по чагарниках. -, 3, 4.

C. montana L. - о. гірська – о. горная - каротиноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська, Тернопільська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. - спорадично: Полісся звичайно; Одеська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Черкаська, Полтавська, Сумська обл. У листяних лісах, по чагарниках, на схилах. -, 3, 4.

C. muricata L. - о. колючкувата – о. колючковатая - флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: в лісовому поясі Карпат зрідка [8], Полісся - звичайно; Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська, Донецька, Луганська обл. [40]. У розріджених листяних лісах ксеромезофільного характеру. -, 3, 4.

C. nigra (L.) Reichard - о. чорна – о. черная - вітаміни, флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: часто в західних регіонах України, у високогір'ї Карпат до 2000 м н.р.м.; Правобережні поліські та лісостепові райони спорадично; на Лівобережжі зрідка. Сирі луки, окраїни боліт, заболочені ліси, береги водойм. -, 4.

C. otrubae Podp. - о. Отруби – о. Отрубы – флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: досить часто в західних регіонах України, крім середньогірського та високогірного поясів Карпат; правобережні поліські та лісостепові райони - спорадично; Полтавська, Харківська, Донецька, Луганська обл. - спорадично [40]; Одеська обл. в дельті Дунаю [22]; АР Крим: на яйлі, у верхньому лісовому поясі, звичайно, зрідка в степовому Криму [55]. На сирих і солонцюватих луках, у заростях чагарників і розріджених сирих лісах. +, 3, 4.

C. pendula Huds. - о. звисла – о. висячая - лейкоантоціани, флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська обл. спорадично; рідко у Львівській обл. (гірська частина); АР Крим: південний берег, предгір'я - рідко [55]. У широколистяних лісах, долинах струмків. -, 3, 4.

C. pilosa Scop. - о. волосиста – о. волосистая - флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: часто в Західних регіонах України, крім високогір'я Карпат; Хмельницька, Житомирська, Київська, Черкаська, Чернігівська, Одеська Вінницька, Полтавська обл. звичайно; Луганська обл. - поодинокі місцезнаходження [40]; Одеська, Дніпропетровська обл. У листяних і мішаних лісах. -, 4.

C. praecox Schreb. - о. рання – о. ранняя - при ревматизмі та радикуліті [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, рідше в півд. ч. Степу, Карпати (в нижньому гірському поясі); АР Крим: центральні райони степового Криму, передгір'я та на яйлі [55]. У широколистяних, мішаних і соснових лісах, на піскуватих схилах, по берегах. +, 3, 4.

C. pseudocyperus L. - о. несправжньосмикавцева – о. ложносытевидная - флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: часто в Західних регіонах України, крім високогір'я Карпат; Полісся - звичайно; Хмельницька, Кіровоградська, Полтавська обл. - досить часто; Дніпропетровська, Харківська, Луганська (по Дінцю) обл.; Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.; АР Крим: гірські райони (у верхньому лісовому поясі), південний берег рідко [55]. На осокових і очеретових болотах, у болотистих вільшняках, по берегах болотистих річок, озер. +, 2 - 4.

C. remota L. - о. рідковолоса – о. раздвинутая - флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Івано-Франківська обл. - часто; Закарпатська, Львівська, Чернівецька, Рівненська, Волинська, Чернігівська, Сумська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Полтавська, Черкаська, Вінницька, Харківська обл. - спорадично; АР Крим: гірські райони (у верхньому лісовому поясі), на південному березі зрідка [55]. У тінистих дібровах, чагарниках нерідко по долинах лісових струмків. -, 3, 4.

C. riparia Curtis - о. побережна – о. береговая - фенолкарбонові кислоти, флавоноїди; при жіночих хворобах [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, крім південних степових районів. Низинні трав'янисті болота, чорновільшаники, береги водойм. +, 2 - 4.

C. rostrata Stokes - о. здута – о. вздутая – флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. - часто; Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Житомирська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська обл. - спорадично; Полтавська [2], Харківська обл. На низинних і перехідних болотах, торфовищах, по берегах стариць, озер, водоймищ, в придорожніх канавах, у горах заходить у субальпійський пояс до 1650 м н.р.м. [102]. +, 2 - 4.

C. sempervirens Vill. - о. вічнозелена – о. вечнозеленая – флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: значно поширена в Івано-Франківській, Чернівецькій обл.; Закарпатська, обл. На альпійських і субальпійських луках, кам'янистих осипах до 2061 м н.р.м. [102]. -, 3, 4.

C. spicata Huds. (C. contigua Hoppe) - о. колосиста – о. колосистая - флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття, Полісся, північні та західні лісостепові райони - звичайно, в горах до високогір'я [8]; Луганська, Донецька обл. часто [40]; Одеська, Миколаївська, Кіровоградська, Донецька, Запорізька, Херсонська обл.; АР Крим: гірські райони, на Тарханкутському п-ві - рідко [55]. На луках, у рідких лісах, узліссях, чагарниках. +, 3, 4.

C. stenophylla Wahlenb. - о. вузьколиста – о. узколистная - вітамін С, каротин [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська обл. - на півдні [2]; Луганська, Донецька обл. [40]; Одеська обл. - вказується для дельти Дунаю [22]; АР Крим: північні та центральні райони степового Криму, на південному березі рідко [55]. У степах, на сухих солонцюватих луках, узліссях і в лісосмугах. -, 4.

C. sylvatica Huds. - о. лісова – о. лесная – флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Житомирська, Волинська, Рівненська, Київська, Вінницька, Сумська, Тернопільська, Черкаська, Полтавська [2]. Харківська обл.; АР Крим: гірські райони (переважно у верхньому лісовому поясі), на південному березі [55]. В тінистих широколистяних і мішаних лісах. -, 3, 4.

Cladium mariscus (L.) Pohl - меч-трава болотна – меч-трава обыкновенная - жирна олія, при діареї, метрорагії [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Львівська, Рівненська, Тернопільська, Одеська, Хмельницька, Сумська, Миколаївська, Херсонська обл. [99]; АР Крим: окремі місцезнаходження на південному березі [55]. На болотах і при берегах, на сируватих піщаних ґрунтах. **, 3, 4.

Cyperus difformis L. – смикавець різнорідний – сыть разнородная - флавоноїди: антибактеріальна [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Одеська обл. (Придунав'я); АР Крим (Присиваш'я). На сирих піщаних місцях, у посівах рису. Адвентивна рослина. -, 3, 4.

C. fuscus L. - с. бурий – с. бурая - хінони, флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. На піщаних, замулених місцях. -, 4.

C. glomeratus L. – с. голий – с. гладкая - флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Харківська, Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Тернопільська, Херсонська, Миколаївська, Одеська, Запорізька обл.; АР Крим: майже по всій території за винятком яйли [55]. На піщаних і замулених берегах річок. -, 3, 4.

C. longus L. - с. довгий – с. длинная - дубильні речовини, флавоноїди; протипухлинна, діуретична, потогінна, антигельмінтна; при хворобах сечового міхура, печінки, шлунка, жіночих хворобах, гнійних ранах, злоякісних пухлинах [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: на південному березі Криму зрідка [55], плавні Придунав'я - рідко. Біля канав, на вогких луках. -, 4.

Eleocharis palustris (L.) Roem. et Schult. – ситняг болотний – ситняг болотный – антибактеріальна, антифунгіцидна [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. АР Крим: по всій території рідко [55]. По берегах водойм, на сирих луках. +, 3, 4.

Eriophorum angustifolium Honck. (E. polystachyon L., nom. rej.) - пухівка вузьколиста – пушица узколистная - вуглеводи, віск, фітонциди; в'яжуча, антибактеріальна, загальнозміцнююча, при виразковій хворобі шлунка [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: високогір'я Карпат до 1900 м н.р.м. [102]; переважно правобережні північні поліські райони: Хмельницька, Вінницька, Київська, Кіровоградська обл.; Чернігівська обл. рідко. Полтавська, Харківська, Луганська обл. - окремі місцезнаходження. Грав'янисто-мохові та сфагнові болота. +, 2 - 4.

E. latifolium Hoppe – п. широколиста - п. широколистная - діуретична, антигельмінтна; при респіраторних інфекціях, паралічі, неврозах, олігурії, міозиті, дерматомікозі [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: високогір'я Карпат до 1600 м н.р.м. [102]; Полісся (переважно на північному заході). Хмельницька обл. - спорадично; Вінницька, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Чернігівська, Харківська обл. дуже рідко; Луганська обл. - окремі місцезнаходження. Сфагнові і осоково-мохові болота. -, 3, 4.

E. vaginatum L. - п. піхвова – п. влагалищная - фенолкарбонові кислоти, вуглеводи, вищі жирні кислоти, ліпіди; седативна, знеболююча; при неврозах, ревматизмі, хворобах шлунка [63].

Сировина: надземна частина., плоди.

ПСТ: часто Карпати (у високогір'ї до 1800 м н.р.м.). Полісся - спорадично чи рідко: Сумська, Полтавська, Харківська обл. [2]. Оліготрофні та мезотрофні сфагнові болота. -, 2 - 4.

Schoenoplectus lacustris (L.) Palla (Scirpus lacustis L.) – кута, схеноплект озерний - схеноплект озерный – лейкоантоціани, сапоніни, катехіни, флавоноїди, вищі жирні кислоти,

бактерицидна, обволікаюча, в'яжуча, діуретична, гемостатична; при сечокам'яній хворобі, опіках, фурункульозі, раку[63].

Сировина: надземна і підземна частина.

!. ПСТ: лісові райони звичайно. В Лісостепу переважно по долинах річок (Дніпру, Дінцю, Осколу, Дунаю, Дністру, Південному Бугу); АР Крим: передгір'я та південний берег - зрідка [55]. Мілководдя озер, стариць, по берегах водойм. +, 2 - 4.

Scirpus radicans Schkuhr. – комиш укорінливий – камыш укореняющийся – седативна; при епілепсії, нервових захворюваннях [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: спорадично Закарпаття; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Харківська обл. Заболочені луки, окраїни лісових боліт. -, 3, 4.

S. sylvaticus L. - к. лісовий - к. лесной - каротиноїди, стероїди; фітонцидна, антибактеріальна [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Карпати звичайно, заходить у субальпійський пояс до 1600 м н.р.м.; Полісся часто; Хмельницька Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Харківська, Луганська, Донецька обл.[40] спорадично; АР Крим: передгір'я та південний берег зрідка [55]. Заболочені ліси, низинні болота, береги водойм, вогкі луки. +, 3, 4.

POACEAE

Aegilops cylindrica Host (Cylindropyrum cylindricum (Host) A. Löve) - егілопс циліндрічний – эгилопс цилиндрический - вітаміни.

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька обл. (півд. ч.) - рідко; Одеська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл. - окремі місцезнаходження; Полтавська обл. - на півдні [2]; Дніпропетровська, Донецька, Запорізька обл. - зрідка; Херсонська, Миколаївська обл. – більш-менш звичайно; АР Крим: майже по всій території, часто в передгір'ї та на південному березі [55]. На вапняково-кам'янистих відкритих схилах і пісках, як бур'ян біля доріг і стежок, закрайки полів, перелоги. -, 3, 4.

Agropyron desertorum (Fisch. ex Link) Schult. et Schult. f. - житняк пустельний - житняк пустынный – фенольні сполуки, вищі аліфатичні спирти [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Степ (в схід. ч.) - рідко; АР Крим: Керченський п-ів, гірські райони - рідко [55]. На сухих степових, глинистих та кам'янистих схилах. -, 4.

A. pectinatum (M. Bieb.) P. Beauv. – ж. гребінчастий – ж. гребенчастый – каротиноїди, вітамін С, кумарини, фенольні сполуки; при хронічному ентероколіті, декоративна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: лісостепові, степові райони, АР Крим спорадично; часто в Кіровоградській, Миколаївській, Луганській, Дніпропетровській обл. та Криму [61]. На кам'янистих схилах, сухих луках, серед чагарників, біля доріг. +, 3, 4.

Agrostis capillaris L. (A. tenuis Sibth.) - мітлиця волосовидна (м. тонка)– полевица волосовидная (п. тонкая)- вуглеводи, стероїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати: заходить у смугу криволісся до 1650 м н.р.м. [102]; Полісся, північні лісостепові райони; в інших районах Лісостепу та Степу у долинах (переважно на пісковій терасі) річок Дніпра. Самари, Дінця, Оскола тощо; АР Крим: гірські райони - рідко [55]. Заплавні та гірські луки, прирічкові піски, галявини, згарища. -, 3, 4.

A. gigantea Roth – м. велетенська – п. гигантская - вуглеводи, тритерпеноїди, каротиноїди, феноли і їх похідні, фенолкарбонові кислоти; антибактеріальна [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; основні ресурси зосереджені в Закарпатті та Карпатах (захід. ч.), на Поліссі (захід. ч.), північних лісостепових районах і в гірських районах Криму. Заплавні луки та ліси, перелоги, поруби. +, 2 - 4.

Alopecurus aequalis Sobol. – лисохвіст, китник рівний – лисохвост равный - тритерпеноїди [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, гірські райони Криму - зрідка [61]. На болотах, вологих і сирих луках, по берегах водойм і канав, подах, у посівах. -, 3, 4.

A. arundinaceus Poir. - к. тростиновий – л. тростниковый - вітамін С, B_1, B_2 [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно лісостепові та степові райони України, в Поліссі - рідко по заплавах [61]; АР Крим: степові та гірські райони зрідка [55]. На вологих заплавних луках часто з більш менш засоленими ґрунтами. -, 3, 4.

A. pratensis L. – к. лучний –л. луговой – циклітоли, каротиноїди [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Прикарпаття. Карпати, Закарпаття звичайно; Західне Полісся рідко: інші поліські та північні лісостепові райони спорадично; Харківська, Луганська обл. - часто; південніше – по долинах річок; АР Крим: яйла зрідка [55]. Переважно в заплавах лісостепових річок [61]. Заплавні, рідше суходільні та гірські луки. +, 1 - 4.

Anthoxanthum odoratum L. - пахуча трава звичайна – душистый колосок обыкновенный - кумарини, циклітоли; протикашлева, седативна; при стенокардії, туберкульозі легень, мігрені, нудоті, безсонні; в лікеро-горілчаному виробництві [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Західні поліські райони, Карпати, Прикарпаття, північно-західні лісостепові райони часто; лісостепова зона (північні райони) зрідка [61]. Сировинний регіон охоплює західні лісові райони і Карпати. На заплавних луках, перелогах, просіках, галявинах -, 3, 4.

Arrhenatherum elatius (L.) J. Presl et C. Presl - райграс високий - райграс высокий - вуглеводи, стероїди, сапоніни, терпеноїди, вітаміни, флавоноїди; харчова [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська обл. звичайно; основні ресурси зосереджені в Житомирській, Вінницькій, Київській, Черкаській. Хмельницькій, Тернопільській обл.; Карпати: в західній і південній частині часто; в інших районах спорадично, дуже рідко в Степу [61]; АР Крим: на яйлі зрідка [55]. Луки, галявини, узлісся, парки; вирощують на сіно. +, 2 - 6.

Avena fatua L. - овес звичайний, вівсюг – овес пустой, овсюг - стероїди, сапоніни, терпеноїди, вуглеводи; седативна, знеболююча, пом'якшувальна, рододопоміжна (при ретенції плаценти), респіраторних захворюваннях, як харчовий продукт [63].

Сировина: надземна частина, плоди.

!. ПСТ: вся Україна. Адвентивна рослина. В північних і західних районах рідше [61]. В посівах, на парових полях, перелогах. +, 3, 4.

A. sativa L. – о. посівний – о. посевной – седативна при гіпертиреозі, гіпоглікемічна при цукровому діабеті, діуретична, жовчогінна, тонізуюча, болезаспокійлива; при захворюванні нирок, печінки, органів шлунково-кишкового тракту, панкреатиті, бронхіальній астмі, подагрі, неврастенії. безсонні [13].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: вирощують на полях.

A. strigosa Schreb. - о. щетинистий. – о. щетинистый - при захворюваннях шлунку, болезаспокійлива [63].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: окремі місцезнаходження в Житомирській і Київській обл. Адвентивна рослина. В посівах ярових культур. -, 4.

Beckmannia eruciformis (L.) Host - бекманія звичайна – бекманния обыкновенная - протеїн, жири, безазотисті екстрактивні речовини; кормова [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: переважно на Лівобережжі [61] та в АР Крим за винятком гірських районів [55]. Вогкі, інколи заболочені луки, поди, по берегах річок. Основні ресурси зосереджені в Лівобережжі: Чернігівська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. +, 2 - 4.

Bothriochloa ischaemum (L.) Keng - бородач звичайний – бородач обыкновенный - гемостатична, при метроррагіях, седативна при епігастральних болях, анорексії [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати: (півд.-зах. ч.) Закарпатська, Чернівецька обл.; Київська, Хмельницька, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, Одеська обл.; Полтавська обл. (переважно в півд. ч. [2]), Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Донецька, Луганська обл.; АР Крим: по всій території звичайно [55]. Переважно південні лісостепові та степові райони Правобережжя та Крим [61]. На сухих кам'янистих і глинистих схилах. +, 1 - 4.

Brachypodium sylvaticum (Huds.) P. Beauv. - куцоніжка лісова – коротконожка лесная - азотовмісні сполуки [63].

Сировина: плоди.

ПСТ: Закарпаття, Полісся, північно-західні лісостепові райони; гірські райони Криму - звичайно [61]; Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл. - спорадично; АР Крим: по всій території, звичайно [55]. По дубових і дубово-соснових лісах. -, 3, 4.

Briza elatior Sibth. et Smith – трясучка висока – трясунка высокая – флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: гірські райони в лісовому поясі [61]. В світлих букових, дубово-соснових і соснових лісах, на узліссях. -, 3. 4.

B. media L. – т. середня – т. средняя - флавоноїди; кардіотонічна; при набряках кінцівок, стенокардії, туберкульозі легень, сечокам'яній хворобі [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати: заходить у субальпійський пояс до 1750 м н.р.м. [102]; Полісся, Лісостеп (крім найпівденнішої частини); зрідка в північних степових районах [61]; АР Крим: гірські райони [55]. Вологі луки на гумусних грунтах, у заростях чагарників, на галявинах. +, 3, 4.

Bromopsis benekenii (Lange) Holub (Bromus benekenii (Lange) Trimen) – стоколос, кострець Бенекена – кострец Бенекена - вуглеводи [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: часто в Лісостепу, Карпатах і гірських районах Криму; зрідка на Поліссі та в північних степових районах [61]. У листяних і мішаних лісах. -, 4.

B. inermis (Leyss.) Holub (Bromus inermis Leyss.) – с. безостий – к. безостый - вуглеводи, каротиноїди, вітаміни, віск, лігнін, фенольні сполуки, фенолкарбонові кислоти, ліпіди [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. Основні ресурси зосереджені в Хмельницькій, Черкаській, Полтавській, Чернігівській, Харківській, Луганській, Донецькій обл. Луки, степи, схили, галявини, узлісся, на відкритих пісках. +, 2 - 4.

B. ramosa (Huds.) Holub (Bromus ramosus Huds.) - с. гіллястий – к. ветвистый - каротиноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл. - рідко в нижній частині лісового поясу [61]. В грабових і дубово-букових лісах. -, 4.

Bromus commutatus Schrad. - бромус мінливий – костер переменчивый – антибактеріальна [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. - у нижній частині лісового поясу [8]; Київська, Чернігівська, Вінницька, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Харківська, Донецька обл. - рідко; Миколаївська, Дніпропетровська обл. - окремі місцезнаходження; Харківська, Луганська обл. - часто [61]; Одеська обл рідко; АР Крим: по всій території, переважно в гірських районах [55]. Адвентивна рослина. По засмічених місцях, біля доріг, по садах, парках, луках і порубках. +, 3, 4.

B. secalinus L. - б. житній – к. ржаной – фунгістатична [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: правобережні та лівобережні поліські райони, Закарпаття – звичайно; Тернопільська, Хмельницька обл. – переважно в півн. і середн. частинах; Прикарпаття спорадично [61]; в інших районах зрідка; АР Крим: передгір'я та на яйлі [55]. Адвентивна рослина. Як бур'ян на полях. -, 3, 4.

Calamagrostis arundinacea (L.) Roth – куничник очеретяний – вейник тростниковый - фунгістатична [63].

Сировина: підземна частина.

ПСТ: вся Україна, крім Степу та АР Крим. У лісах різних типів, на порубах, галявинах та узліссях, задернованих луках. У Карпатах заходить в субальпійський пояс до 1700 м н.р.м., іноді до альпійського поясу [102]. Основні ресурси зосереджені в Карпатах і правобережних поліських районах. +, 2 - 4.

C. canescens (Web.) Roth – к. сіруватий – в. седеющий - діуретична, відхаркувальна, детоксикаційна; при асциті, захворюваннях сечовивідних шляхів [63].

Сировина: підземна частина, пагони.

ПСТ: Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська обл. - зрідка у лісовому поясі [8]; правобережні поліські райони: спорадично утворює масиви на низинних болотах; лівобережні поліські райони - часто: Хмельницька, Вінницька, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Полтавська, Харківська, Луганська обл. - зрідка; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - рідко. На болотистих луках, низинних болотах, у заболочених лісах. +, 2- 4.

C. epigeios (L.) Roth - к. наземний – в. наземный – азотовмісні сполуки, вуглеводи; діуретична, антисептична; при асциті, дизурії, захворюваннях органів дихання [63].

Сировина: підземна частина, пагони.

!. ПСТ: ЗК, КЛ, ПКЛ Закарпатська, Львівська обл.; сировинний район охоплює ЗП, ПП, ЛП, ЗЛс, ПЛс, ЛЛс, ХЛс, ДЗЛС, ПЗЛС (центральні райони), ЛЗЛС, СЗЛС; АР Крим: по всій території, звичайно [55]. На луках, в заплавах, борах, на порубах, відкритих пісках, на яйлі. +, 2-4.

Catabrosa aquatica (L.) P. Beauv - катаброза водяна – поручейница водяная - ціаногенні сполуки; тонізуюча [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, але в Поліссі та на півдні Степу рідко [61]. Біля струмків, водоймищ, на вологих піщаних місцях, на болотах і болотистих луках. -, 3, 4.

Chrysopogon gryllus (L.) Trin. - золотобородник цикадовий – золотобородник цикадовый - ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Херсонська, Одеська, Вінницька обл. - ізольовані місцезнаходження [61]. На пісках, відкритих вапнякових схилах, серед чагарників. **, 3, 4.

Corynephorus canescens (L.) P. Beauv. - булавоносець сіруватий – булавоносец седоватый - вищі жирні кислоти [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Лісові та лісостепова зони України. Сировинний регіон охоплює Полісся; північно-західні та північні лісостепові райони. На відкритих піщаних місцях, у розріджених борах. +, 2- 4.

Cynodon dactylon (L.) Pers. - свинорий пальчастий – свинорой пальчатый - вуглеводи, органічні кислоти, тритерпеноїди, каротиноїди, вітаміни, лігнін, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, вищі жирні кислоти, жирна олія; загальнозміцнююча, діуретична, послаблююча, медонос: при раку нирок, гідронефрозі, папіломатозі сечового міхура, міомі міометрію, анемії, алопеції, сечокам'яній хворобі, гемофілії у дітей, енцефаліті, головокружінні, перикардиті, плевритах, імпотенції, гіпертрофії простати [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття - зрідка; Одеська, Миколаївська, Херсонська, Дніпропетровська, Запорізька обл. - часто; Київська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська обл. - рідко; майже у всіх районах Криму [61]. На піщаних грунтах, приморських солончаках, відкритих кам'янистих схилах. +, 3, 4.

Cynosurus cristatus L. - гребінник звичайний – гребенник обыкновенный - стероїди, вищі жирні кислоти, сапоніни; декоративна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, Закарпаття по всій території, піднімається до 1350 м н.р.м. [8]; Полісся - часто: Львівська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Київська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. [61]; Дніпропетровська, Луганська, Донецька обл.; майже по всьому Криму. Суходільні, заплавні, гірські луки, узлісся. -, 3, 4.

Dactylis glomerata L. - грястиця збірна, г. звичайна – ежа сборная - вуглеводи, органічні кислоти, тритерпеноїди, каротиноїди, стероїди, сапоніни, алкалоїди, вітаміни, феноли, лігнін, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, вищі жирні кислоти, вищі спирти, ліпіди; естрогенна, харчова; при діареї[63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: у Карпатах заходить до субальпійського поясу [8]; Полісся, Лісостеп - звичайно (рідко в центральних і південних лісостепових районах), у Степу спорадично; АР Крим: гірські райони - звичайно, в степовому Криму зрідка [55]. На луках, узліссях, галявинах, порубах. +, 3, 4, 6.

Deschampsia caespitosa (L.) P. Beauv. - щучник дернистий – щучка дернистая - органічні кислоти, вітаміни, вищі жирні кислоти [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: у Карпатах по всій території, заходить у субальпійський і альпійський пояси до 2050 м н.р.м. [102]; Полісся - звичайно утворює масиви; Хмельницька, Тернопільська, Вінницька,

Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська обл. - у північних районах зрідка. Вогкі заплавні та суходільні луки, ліси, на болотах, порубах, кам'янистих схилах. +, 1- 4.

Digitaria ischaemum (Schreb.) Muehl. – пальчатка звичайна – росичка обыкновенная - флавоноїди; при променевій хворобі [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся Україна за винятком гірських районів Карпат, південної частини Степу та Криму. По Дніпру спускається до гирла [61]. Адвентивна рослина. На пісках, біля доріг, по берегах водойм, у населених пунктах, як післяжнивний бур'ян на полях і городах. +, 3, 4.

D. pectiniformis (Henrard) Tzvelev (Digitaria ciliaris auct. non (Retz.) Koeler) – п. гребінчаста – р. гребенчатая - тритерпеноїди, флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: окремі місцезнаходження: Закарпаття, Поділля; Одеська обл. (низ Дністра), Миколаївська, Дніпропетровська, Полтавська, Харківська обл. - розсіяно: АР Крим. Адвентивна рослина. Піщані місця, вздовж доріг, в населених пунктах. -, 4.

D. sanguinalis (L.) Scop. - п. кров'яна – р. кроваво-красная - тритерпеноїди, ціаногенні сполуки; відхаркувальна; для промивання очей, вух, як дезодорант [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, АР Крим: степові, передгірні райони, південний берег [55]. Адвентивна рослина. На піску, як бур'ян на піщаних грунтах, у садах, виноградниках, городах. +, 3, 4.

Echinaria capitata (L.) Desf. - їжачка головчаста – ежовница головчатая – сапоніни [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: південний берег [55]. На відкритих та кам'янистих сухих місцях, схилах і скелях. -, 4.

Echinochloa crusgalli (L.) P. Beauv. - плоскуха звичайна – ежовник обыкновенный - вуглеводи, сапоніни, флавоноїди, вищі жирні кислоти, ліпіди, тритерпеноїди; гемостатична, потогінна, протиблювотна, загальнозміцнююча, тонізуюча, як харчовий продукт [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: лісові та лісостепові райони часто (в західних районах рідко), лівобережні лісостепові та степові райони - спорадично (рідко в Приазов'ї) [61]; рідше в південних степових районах; АР Крим: по всій території, звичайно [55]. Переважно по городах, садах, зрошуваних землях, долинах річок і струмків. +, 3, 4.

Elytrigia elongata (Host) Nevski - пирій видовжений – пырей удлиненный - фенольні сполуки [63].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Полтавська обл., південні райони; Дніпропетровська, Харківська, Запорізька, Донецька, Луганська, Одеська, Херсонська, Миколаївська обл.; АР Крим по всій території [61]. На солончаках і солонцюватих луках, на пісках і галечниках. -, 3, 4.

E. intermedia (Host) Nevski - п. середній – п. средний - фенольні сполуки [63].

Сировина: кореневища.

ПСТ: майже вся Україна, дуже рідко в Карпатах, на Західному та Правобережному Поліссі [61]. У степах, на степових схилах, лесових, крейдяних і вапнякових відслоненнях, між чагарниками та на узліссях. -, 3, 4.

E. repens (L.) Nevski (Agropyron repens (L.) P. Beauv.) – п. повзучий – п. ползучий - слиз, ефірна олія, жирна олія, інулін, білки, органічні кислоти, каротин, полівуглеводи, мінеральні солі; сечогінна, відхаркувальна, потогінна, послаблююча, обволікаюча, протизапальна, болезаспокійлива, жовчогінна, кровоспинна, ранозагоювальна; при хворобах нирок, печінки; в гомеопатії – при олігурії, циститі, уретриті; при респіраторних інфекціях, гастритах, злоякісних пухлинах, стенокардії, гіпертонічній хворобі [63].

Сировина: кореневища.

!. ПСТ: вся Україна, в Карпатах піднімається до субальпійського поясу [8]. Порушені землі, чагарники, галявини. +, 3, 4.

E. trichophora (Link) Nevski - п. волосистий – п. волосоносный - вуглеводи, вітамін С, Е, Р [63].

Сировина: кореневища.

ПСТ: Хмельницька, Кіровоградська обл. - поодинокі місцезнаходження; Полтавська, Харківська, Сумська, Донецька, Луганська обл. - звичайно; Дніпропетровська, Запорізька, Одеська,

Миколаївська, Херсонська обл. - спорадично [61]; АР Крим: по всій території [55]. На степових схилах, зрідка у відкритих степах та по балках. -, 3. 4.

Festuca gigantea (L.) Vill. - костриця велетенська – овсяница гигантская - алкалоїди [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, АР Крим; у Карпатах підіймається до субальпійського поясу [61]. В широколистяних рівнинних і гірських лісах (грабово-дубових, кленово-липово-дубових), на порубах, уздовж потоків і струмків, у заплавах. -, 3, 4.

F. orientalis (A. Kern. ex Hack.) V. Krecz. et Bobrov (F. regeliana Pavl.) – к. східна – о. восточная - вуглеводи, сапоніни, алкалоїди, вітаміни, фенолкарбонові кислоти, вищі жирні кислоти, ліпіди, органічні кислоти, стероїди; антибактеріальна [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Полісся (зрідка), Лісостеп і Степ звичайно, АР Крим (переважно передгірні та гірські райони) [61], Карпати. Сировинні ресурси локалізовані в північно-східних районах Лівобережжя. Вогкі й солонцюваті луки, крупнозлакові луки Карпат, заходить в криволісся, заплави. +. 2 - 4.

F. ovina L. - к. овеча – о. овечья - вуглеводи, стероїди; активна по відношенню до грампозитивних бактерій, декоративна рослина [63].

Сировина: листя.

ПСТ: Прикарпаття, правобережні поліські райони - часто; Карпати у лісовому поясі [8]: Чернігівська, Сумська, Черкаська, Вінницька, Хмельницька обл. - у північних районах. Бори, пустищні та заплавні луки, полонини, березові ліси. +, 2- 4.

F. pratensis Huds. - к. лучна – о. луговая - алкалоїди, вуглеводи, стероїди, лігнін, фенолкарбонові кислоти, вищі жирні кислоти, вітаміни; наявна фунгістатична та естрогенна активність[63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: сировинний регіон охоплює лісові та лісостепові райони України; АР Крим: гірські райони - звичайно [55]. Луки, узлісся, галявини, вирубки, на пологих схилах і заплавних терасах [61], гірських луках Криму та Карпат. +, 2-4.

F. rubra L. - к. червона – о. красная - вуглеводи, стероїди, вищі жирні кислоти, вітаміни, флавоноїди; акумулює мікроелементи [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати, заходить у субальпійський пояс до 1800 м н.р.м. [102]; Полісся, Лісостеп звичайно; Дніпропетровська, Миколаївська, Харківська, Запорізька обл. спорадично. Луки, болота, прируслові та центральні частини заплав [61], галявини, чагарники, кам'янисті осипи, вирубки. +, 2 - 4.

Glyceria fluitans (L.) R. Br. - лепешняк плаваючий – манник плавающий - вуглеводи [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна, крім АР Крим [61]. Звичайно в Поліссі, Лісостепу, західних лісових районах; у Степу по долинах річок. При берегах, на грузьких багнистих грунтах, по западинах на річкових терасах, болотистих луках. +, 2- 4.

G. maxima (C. Hartm.) Holmberg – л. великий – м. большой - вітаміни, вуглеводи, алкалоїди; фітонцидна, антибактеріальна [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна за винятком Криму. Західне та Правобережне Полісся (частіше південні райони); у Лівобережному Поліссі та лісостепових районах, по всій території на мулистих берегах; правобережні лісостепові райони по всій території спорадично; південніше - зрідка в заплавах. Заболочені луки, береги водойм, евтрофні та мезотрофні болота, мокрі гірські та рівнинні ліси. +. 3. 4.

G. striata (Lam.) Hitchc. - л. смугастий – м. полосатый - ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Київська, Черкаська обл., адвентивний вид [61]. На болотистих луках, берегах водойм. -. 3. 4.

Helictotrichon planiculme (Schrad.) Pilg - вівсюнець плоскостеблий – овсец плоскостебельный - антоціани [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обл. Заходить у субальпійський пояс до 1700 м н.р.м. [102]. На луках переважно субальпійського поясу, задернованих кам'янистих схилах. -, 3, 4.

Hierochloe australis (Schrad.) Roem. et Schult. – чаполоч південна – зубровка южная - лактони [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: рідко у західних районах: Львівська, Житомирська, Волинська обл., окремі місцезнаходження в Харківській, Одеській обл. [61]. У розріджених лісах, на галявинах. -, 4.

H. odorata (L.) P. Beauv. – ч. пахуча – з. душистая - кумарини, алкалоїди, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, ефірна олія; для збудження апетиту; при туберкульозі легень, хронічних захворюваннях шлунка, в лікеро-горілчаному виробництві [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся, північні лісостепові райони - спорадично; південніше рідко. На трав'янистих схилах, порубах, серед чагарників. -, 3, 4, 6.

Holcus lanatus L. - медова трава шерстиста – бухарник шерстистый – ціаногенні сполуки, антоціани, вищі жирні кислоти, жирна олія [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: західні поліські райони, Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, північно-західні лісостепові райони - часто; Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Київська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Запорізька обл. - рідко; АР Крим: на південному березі звичайно [55]. Луки, галявини, серед чагарників. -, 3, 4.

H. mollis L. – м. т. м'яка – б. мягкий - ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати: у всіх районах, спорадично; підіймається у смугу криволісся до 1600 м н.р.м. [102]; Західне Полісся, Прикарпаття, Житомирська, Київська обл. спорадично [61]. На луках, поміж чагарниками. -, 3, 4.

Hordeum bulbosum L. - ячмінь цибулястий – ячмень луковичный - вуглеводи, вітаміни; харчова, при гострих респіраторних захворюваннях [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: часто передгірні та гірські райони Криму [55]. На узбіччях, відкритих схилах, серед чагарників. -, 3, 4.

H. vulgare L. – я. звичайний – я. обыкновенный – алкалоїди, вуглеводи, амінокислоти, лактони, терпеноїди; покращує травлення, стимулює лактацію, покращує роботу селезінки; при диспепсії [109].

Сировина: зернівки.

!. ПСТ: вирощують як зернову культуру.

Koeleria cristata (L.) Pers. - келерія гребінчаста – тонконог гребенчатый - вуглеводи, сапоніни, флавоноїди; ранозагоювальна, проявляє фунгістатичну активність [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: основний сировинний регіон охоплює лісостепову та степову зони; АР Крим: по всій території [55]. Сухі луки, кам'янисті схили, галявини, узлісся. +, 3, 4.

Leersia oryzoides (L.) Sw. - леєрсія рисовидна – леерсия рисовидная - ефірна олія, поліізопрени, фенольні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, крім АР Крим; звичайно на Поліссі, в північних і лівобережних лісостепових районах [61]. У степу по долинах великих річок. На евтрофних болотах, берегах річок і струмків утворює зарослі. +, 2, 3.

Leymus racemosus (Lam.) Tzvelev - колосняк китицевий - колосняк кистистый – вітамін С, жирна олія [63].

Сировина: листя.

ПСТ: Луганська обл. - по Дінцю рідко [61]. На пісках, в лісонасадженнях. -, 4.

Lolium multiflorum Lam. - пажитниця багатоквіткова – плевел многоцветковый - вуглеводи, алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, вищі жирні кислоти, ліпіди, феноли, стероїди; декоративна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полтавська, Сумська., Харківська обл. - рідко [61]; Луганська, Запорізька, Донецька обл. - рідко; Одеська обл.; АР Крим - рідко. Адвентивна рослина. Розводиться для газонів, дичавіє. На забур'янених місцях, в садах і парках. -, 3, 4, 6.

L. perenne L. - п. багаторічна – п. многолетний - вуглеводи, органічні кислоти, ефірна олія, каротиноїди, алкалоїди, антоціани, вищі спирти, ароматичні сполуки, фенольні сполуки; естрогенна, гемостатична [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Полісся - зрідка; Лісостеп часто; північні степові райони; Карпати (переважно західні райони), АР Крим (гірська частина.). Луки, пасовища, забур'янені місця. +, 3, 4, 6.

L. rigidum Gaudin – п. жорстка – п. жесткий - вищі жирні кислоти [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: передгір'я, південний берег рідко [55]. Адвентивна рослина. На відкритих сухих схилах, забур'янених місцях, інколи в посівах. -, 4.

L. temulentum L. - п. п'янка – п. опьяняющий - алкалоїди, фенолкарбонові кислоти, вуглеводи, лігнін; знеболююча [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Львівська. Волинська. Житомирська, Київська, Вінницька обл. - рідко [61]. Адвентивна рослина. В посівах, на забур'янених місцях. -, 4.

Melica altissima L. - перлівка висока – перловник высокий – сапоніни, ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Черкаська, Кіровоградська, Київська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл. - рідко по всій території. Розріджені широколистяні та мішані ліси, чагарники. -, 4.

M. nutans L. - п. поникла – п. поникающий - ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпаття, Карпати: у всіх районах, спорадично, заходить у субальпійський пояс до 1600 м н.р.м. [102]; Полісся - зрідка, північні лісостепові райони, рідко - на півдні [61, 80]; АР Крим: гірські райони [55]. Свіжі та вологі листяні та мішані ліси, чагарники, кам'янисті та вапнякові схили гір. -, 4.

M. taurica K. Koch. - п. кримська – п. крымский - ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: по всій території, частіше в гірських районах за винятком яйли [55]. На кам'янистих схилах, у тріщинах скель, в заростях кущів, ялівцево-дубових і соснових лісах, на галявинах. -, 4

M. uniflora Retz. - п. одноквіткова – п. одноцветковый - ціанисті сполуки, отруйна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька, Хмельницька, Тернопільська обл.- зрідка [61]. В сухих, свіжих та вологих типах скельнодубових та букових лісів, відслоненнях материнських порід. -, 3, 4.

Milium effusum L. - просянка розлога – бор развесистый - вуглеводи, вітамін С, білки, жири, кумарини; активна по відношенню до грамнегативних бактерій, при діареї [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати: у всіх районах, спорадично, заходить у субальпійський пояс, іноді в альпійський пояс до 1850 м н.р.м. [102]; Полісся, Лісостеп, північні степові райони [61]; АР Крим: гірські райони - звичайно [55]. В широколистяних та мішаних лісах, на луках, схилах, серед чагарників. -, 3, 4.

Molinia caerulea (L.) Moench - молінія голуба – молиния голубая - вуглеводи, флавоноїди, антоціани, лігнін, ціаногенні сполуки; акумулює мікроелементи, для виробництва щіток, паперу, декоративна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Лісові та лісостепові райони України звичайно, в степовій зоні рідко, в Криму відсутня [61]. Болота, вогкі луки, вогкі та сирі ліси, в притерасній, рідше центральній частині заплав. +, 3, 4.

Nardus stricta L. - біловус стиснутий – белоус торчащий - органічні кислоти; корені використовують при малярії [63].

Сировина: корені, надземна частина.

ПСТ: Карпати: у всіх районах, спорадично, заходить у субальпійський, іноді альпійський пояс до 1900 м н.р.м. [77, 102]; Прикарпаття (на півночі); Полісся – звичайно [61]; Вінницька, Черкаська, Полтавська, Сумська, Харківська обл. - спорадично; південніше – рідко. Формує пустищні суходільні, низинні та заплавні біловусові луки на Поліссі; в мохово-лишайникових і чагарникових пустищах субальпійського поясу Карпат, по порубах, згарищах, у лісах, іноді утворює суцільні масиви. +, 1-4.

Oryza sativa L. – рис посівний – рис посевной – вуглеводи (переважно крохмаль), вітаміни B_1,B_2, B_6, жирна олія, органічні кислоти, дитерпени, сірковмісні амінокислоти; покращує травлення,

активізує роботу селезінки, покращує апетит, обволікаючий засіб; при діареї, слабкій роботі селезінки та шлунка, відсутності апетиту [109]

Сировина: плоди (зернівки).

ПСТ: вирощують в господарствах, на присадибних ділянках на півдні України.

Phalaris canariensis L. - канаркова трава справжня – канареечник канарский - жирна олія; діуретична, харчова, кормова, декоративна рослина [63].

Сировина: плоди.

ПСТ: Миколаївська, Полтавська, Харківська, Одеська, Миколаївська обл.; АР Крим: на південному березі як здичавіле. Адвентивна рослина. В садах, на узбіччях, берегах, як здичавілий вид. -, 4, 6.

P. minor Retz. – к. т. мала – к. малый - тритерпеноїди, алкалоїди, флавоноїди, кумарини [63].

Сировина: плоди.

ПСТ: Сумська обл.; АР Крим: на південному березі; окремі місцезнаходження. Адвентивна рослина. На полях, біля доріг. -, 4, 6.

Phalaroides arundinacea (L.) Rausch. - очеретянка звичайна – двукисточник тростниковый – вуглеводи, азотовмісні сполуки; противенерична, седативна [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, крім ПБК; рідко в Степу [61]. Заболочені луки, береги рік. +, 2-4.

Phleum phleoides (L.) H. Karst. - тимофіївка волотиста – тимофеевка метельчатая – вітаміни; виявлена активність по відношенню до грампозитивних бактерій [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, на півдні степових районів рідко [61]. На галявинах у соснових і мішаних лісах, різнотравно-типчаково-ковилових степах, лучних степах, сухих луках, на узліссях. -, 3, 4.

P. pratense L. – т. лучна – т. луговая - каротиноїди, лігнін, феноли, фенолкарбонові кислоти, вуглеводи, стероїди, алкалоїди, вітаміни, флавоноїди; ранозагоювальна, діуретична, естрогенна [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Карпати: в усіх районах зрідка, заходить у субальпійський пояс до 1700 м н.р.м. [102]; Полісся, Лісостеп - звичайно [61]; в південних степових районах (тільки як занесена рослина); АР Крим: гірські райони - звичайно, зрідка на Керченському п-ві [55]. Заплавні, гірські луки, галявини, чагарники, пасовища степові та кам'янисті схили. +, 2 - 4, 6.

Phragmites australis (Cav.) Trin. ex Steud. (Phragmites communis Trin.) - очерет австралійський (о. звичайний) – тростник обыкновенный - вітаміни, антоціани, вуглеводи, алкалоїди, тритерпеноїди, флавоноїди; жарознижуюча, діуретична, жовчогінна, протиблювотна, потогінна, протидіабетична, бактерицидна, ранозагоювальна, гемостатична, медонос; сприяє прискоренню дозрівання абсцесів, фурункулів і карбункулів; при інфекціях сечових шляхів, отруєнні харчовими продуктами, пневмонії, діабеті [109].

Сировина: кореневища.

!. ПСТ: вся Україна, частіше на Правобережжі та в Криму. В заплавах, по берегах водойм, по болотах, болотистих луках. +, 1 - 3.

Poa annua L. - тонконіг однорічний – мятлик однолетний - вуглеводи, тритерпеноїди, флавоноїди, вітаміни: С, каротин [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати (субальпійські луки та криволісся) до 1700 м н.р.м.; Полісся, Лісостеп - звичайно, в Степу - спорадично чи рідко [61]; АР Крим: гірські райони зрідка [55]. Вирубки, парки, береги водойм, на яйлі, узбіччях лісових та лучних доріг. +, 3, 4.

P. bulbosa L. – т. бульбистий – м. луковичный - вітамін С, каротин [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна; сировинний регіон охоплює лівобережні лісостепові та степові райони, Крим. По типчаково-ковилових степах, відслоненнях різних порід, на сухих луках, глинистих і кам`янистих схилах, яловцево-дубових лісах Криму [61], пісках, перелогах, пасовищах. -, 2 - 4.

P. nemoralis L. - т. дібровний – м. дубравный - вітамін С, Е, каротин [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна, рідко в південних степових районах; у Карпатах підіймається в субальпійський пояс, в Криму - на яйлі [61]. По лісах, переважно дубових і грабово-дубових, по чагарниках і в щілинах скель граніту та пісковика. -, 3, 4.

P. pratensis L. - т. лучний – м. луговой - вітаміни, вуглеводи, лігнін, тритерпеноїди; фунгістатична, естрогенна [63].

Сировина: надземна частина.

!. ПСТ: Карпати: в усіх районах, часто, заходить у субальпійський пояс до 1640 м н.р.м. [102]; Полісся, західні лісостепові райони часто; на Лівобережжі - переважно в північно-східних районах; на півдні - по долинах більших річок; АР Крим: по всій території [55]. Заплавні і гірські луки, кам'янисті схили, осипи, галявини. +, 1- 4, 6.

Secale sylvestre Host – жито дике – рожь дикая – білкові речовини, вуглеводи, вітаміни, азотовмісні сполуки, жири; висока харчова цінність [63].

Сировина: плоди.

ПСТ: спорадично по піщаних терасах Дніпра, Південного Бугу, Сів. Дінця, в Приазов'ї, рідше – Причорномор'ї на відкритих слабозадернованих піскуватих місцях. -, 4.

Setaria glauca (L.) P. Beauv. – мишій сизий – щетинник сизый - вуглеводи, ліпіди, білки, жири, каротин[100].

Сировина: насіння.

ПСТ: вся Україна [80]. На полях, забур'янених місцях, уздовж доріг. +, 3. 4.

S. italica (L.) P. Beauv. – м. італійський – щ. итальянский – жирна олія, крохмаль (до 64%), полісахариди, молібден; покращує травлення, стимулює роботу селезінки, покращує апетит [109].

Сировина: плоди.

ПСТ: культивується в південних районах. Зрідка в посівах пшениці, люцерни, проса; на перелогах, біля доріг, у населених пунктах. +, 3 - 6.

S. verticillata (L.) P. Beauv. - м. кільчастий – щ. мутовчатый – вуглеводи [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Хмельницька, Одеська, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Сумська, Донецька, Дніпропетровська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл.; АР Крим: по всій території, частіше на південному березі [55]. На розпушених ґрунтах по городах, садах і парках, як бур'ян. +, 2 - 4.

S. viridis (L.) P. Beauv. – м. зелений – щ. зеленый - вітаміни, вуглеводи, жирна олія, вищі жирні кислоти; ранозагоювальна, діуретична [63].

Сировина: насіння.

!. ПСТ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. - часто; в передгірних районах Карпат, Лісостепу та Степу - спорадично чи часто[61]; АР Крим: по всій території [55] На полях, особливо в пізніх ярових і просапних культурах, як післяжнивний бур'ян, на забур'янених місцях, уздовж доріг. +, 3, 4.

Sieglingia decumbens (L.) Bernh. - зиглингія лежача – зиглингия распростертая - ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Львівська, Житомирська, Волинська, Рівненська, Київська обл. - спорадично [61]; Чернігівська, Вінницька, Хмельницька, Тернопільська обл. - розсіяно; АР Крим: передгір'я та гірські райони зрідка [55]. На галявинах, у розріджених лісах, на суходільних луках, еродованих схилах. -, 2 - 4.

Sorghum halepense (L.) Pers. - сорго алепське – сорго алеппское - вуглеводи, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, віск, ліпіди; противенерична, діуретична, тонізуюча [63].

Сировина: надземна частина, плоди.

ПСТ: адвентивний бур'ян: Київська, Дніпропетровська, Одеська обл.; АР Крим: на південному березі зрідка [55]. Адвентивна рослина. Біля доріг, на полях, як заносне. -, 4, 6.

Stipa capillata L. - ковила волосиста, типчак – ковыль волосатик - вітаміни, при хворобах легень [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Дніпропетровська, Херсонська, Одеська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Луганська, Донецька, Запорізька, Херсонська обл.; степовий та передгірний Крим. Типчаково-ковилові, різнотравно-типчаково-ковилові степи, лучностепові та степові схили, узлісся. **,1 - 4.

S. lessingiana Trin. et Rupr. – к. Лессінга – к. Лессинга - вуглеводи, ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Одеська, Миколаївська, Харківська, Донецька, Луганська обл. часто: Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська обл. – звичайно [61]; АР Крим: звичайно в степових, передгірних районах і на південному березі [55]. У степах і на кам'янистих схилах. **,2 - 4.

S. pennata L. - к. пірчаста – к. перистый - при жіночих хворобах [63]

Сировина: надземна частина.

РП: Львівська, Тернопільська, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Чернігівська, Харківська, Полтавська обл. - поодинокі місцезнаходження; Донецька, Луганська обл. - часто; Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська обл. - поодинокі місцезнаходження [61]. На кам'янистих схилах, узліссях, лучних, різнотравно-типчаково-ковилових та різнотравно-типчакових степах. **, 3, 4.

Taeniatherum crinitum (Schreb.) Nevski - стрічкоосник довговолосий – лентоостник длинноволосый - віск, вищі аліфатичні спирти, вуглеводні, ефірна олія [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: АР Крим: на південному березі звичайно [55]. В Причорномор'ї як адвентивний вид. На відкритих, сухих кам'янистих схилах, по узбіччях. -, 3, 4.

Trisetum alpestre (Host) P. Beauv. - трищетинник альпійський – трищетинник альпийский - вуглеводи, сапоніни [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Закарпатська, Чернівецька обл., заходить у субальпійський, іноді альпійський пояс до 1800 м н.р.м. [102]. На відслоненнях вапняків і піщаників, у смузі криволісся, на кам'янистих схилах. -, 4.

T. flavescens (L.) P. Beauv. - т. жовтуватий – т. желтоватый - органічні кислоти, стероїди, сапоніни, вітаміни, вуглеводи; декоративна рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Карпати: в усіх районах, часто, заходить у субальпійський пояс до 1600 м н.р.м. [102]; Київська, Чернігівська, Житомирська, Вінницька, Черкаська, Хмельницька, Тернопільська, Полтавська, Харківська обл. Вологі луки, зарості високотрав'я, галявини, розріджені ліси. -, 2 - 4.

Triticum aestivum L. (T. molle auct.) – пшениця літня (м'яка) – пшеница летняяя (мягкая) - вуглеводи, білки, жири, клітковина, фосфор, магній; обволікаюча, загальнозміцнююча; для лікування м'язової атрофії, при хворобах дихальних шляхів [42].

Сировина: плоди

ПСТ: вирощують як сільськогосподарську культуру.

T. boeoticum Boiss. – п. дика однозернянка – п. дикая однозернянка - віск, вищі аліфатичні вуглеводні, спирти, ефірна олія [63].

Сировина: плоди.

РП: АР Крим: дуже рідко в гірських районах [61]. На відкритих сухих схилах, закрайках полів, на покинутих полях. **, 4.

Zizania latifolia (Griseb.) Stapf - цицанія широколиста - цицания широколистная - стероїди, фенолкарбонові кислоти, вищі жирні кислоти, вуглеводи, ліпіди; діуретична, кардіотонічна; при захворювання печінки, нирок, шлунка, серцево-судинної системи, анемії [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Адвентивна рослина. По Дніпру, Дністру, Південному Бугу [21]. По берегах річок та водосховищ. Вирощують для закріплення берегів. +, 2, 3, 6.

Zea mays L. – кукурудза звичайна – кукуруза обыкновенная – вітаміни: K_1, B_1, B_2, B_6, D, E, спирти, глікозиди, флавоноїди, ефірна і жирна олія, стерини, смоли, мікроелементи, каротиноїди, аскорбінова і пантотенова кислота, крохмаль; жовчогінна, діуретична, кровоспинна; сировина входить до складу жовчогінних і сечогінних чаїв, комбінованого препарату "Поліфітол-1" [78].

Сировина: стовпчики маточок.

ПСТ: вирощують як сільськогосподарську культуру.

BUTOMACEAE

Butomus umbellatus L. - сусак зонтичний – сусак зонтичный - крохмаль, цукри, жири, аскорбінова кислота; послаблююча, сечогінна, відхаркувальна, протизапальна, антифунгіцидна, медонос; при гастроентеритах; сік при дерматомікозах, лейкодермії, псоріазі [63].

Сировина: кореневища, надземна частина.

ПСТ: Вся рівнинна Україна. В повільнотічних водах, по берегах озер, ставків, річок. +, 3, 4.

HYDROCHARITACEAE

Elodea canadensis Michx. - елодея канадська, водяна чума - элодея канадская, водяная чума - органічні кислоти, дитерпеноїди, каротиноїди, фенолкарбонові кислоти, вітаміни, флавоноїди, вуглеводи; бактерицидна; акумулює радіоізотопи, природний очисник феноловмісних стоків [63].

Сировина: вся рослина

ПСТ: вся рівнинна Україна. В повільнотічних та замкнутих водоймах. +, 3.

Hydrocharis morsus-ranae L. - жабурник звичайний – водокрас обыкновенный - флавоноїди, антоціани; має здібності акумулювати радіоізотопи, седативна, протизапальна [63].

Сировина: пагони

ПСТ: Полісся, Лісостеп – звичайно; Степ - спорадично. В стоячих та повільнотічних водах, по берегах озер, річок, ставків. +, 3.

Stratiotes aloides L. - водяний різак алоєвидний – телорез алоевидный - вітаміни, флавоноїди, антоціани; має здатність акумулювати радіоізотопи, кормова рослина [63].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Полісся, Лісостеп – звичайно; Степ – спорадично по долинах великих річок. В озерах, замкнутих водоймах. +, 3.

Vallisneria spiralis L. - валіснерія спіральна - валлиснерия спиральная - вуглеводи, стероїди, вітаміни, вищі спирти; жарознижуюча, пом'якшувальна; при гіпофункції шлунка, харчова, кормова рослина [63].

Сировина: стебла, листя.

ПСТ: Полтавська, Дніпропетровська обл. по Дніпру; Одеська, Миколаївська обл. - по Дніпру, Південному Бугу, Дністру тощо [19]. В проточних водоймах на глибоких місцях. -, 3.

NAJADACEAE

Najas marina L. - різуха морська – наяда морская - антоціани [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: майже вся рівнинна Україна; переважно в басейнах Південного Бугу, Дніпра, пониззі Ворскли [2, 19], не наводиться для Криму [55]. В озерах, старицях, річках, солонцюватих водоймах, на мілководді морів. -, 3.

ALISMATACEAE

Alisma lanceolatum With. - частуха ланцетна - частуха ланцетная – протипухлинна, антифунгіцидна [63].

Сировина: переважно підземні органи.

! ПСТ: Південні лісостепові райони та Степ - спорадично. По берегах водоймищ, на заболочених луках. -, 3, 4.

A. plantago-aguatica L. - ч. подорожникова – ч. подорожниковая - вуглеводи, тритерпеноїди, флавоноїди; ранозагоювальна, діуретична, в'яжуча, послаблююча, медонос; стимулює ЦНМ, для попереджування формування рубцевих тканин, при цукровому діабеті, нефриті, гіпертонічній хворобі, набряках серцевого та ниркового походження [63].

Сировина: підземні органи, листя.

ПСТ: вся рівнинна Україна, крім південних степових районів. Береги водойм, канави, заболочені луки. +, 3, 4.

Sagittaria sagittifolia L. - стрілолист стрілолистий - стрелолист стрелолистный - стероїди, вуглеводи, флавоноїди; протипухлинна, в'яжуча, ранозагоювальна [63].

Сировина: підземні органи, листя.

!. ПСТ: вся рівнинна Україна. В АР Крим рідко. У водоймах з повільною течією. +, 3, 4.

SCHEUCHZERIACEAE

Scheuchzeria palustris L. - шейхцерія болотна - шейхцерия болотная – алкалоїди, ціаногенні сполуки [63].

Сировина: надземна частина.

РП: Карпати, поодинокі місцезнаходження; Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська обл. [2]; Харківська обл. [99]. На сфагнових болотах. **, 3, 4.

JUNCAGINACEAE

Triglochin maritimum L. - тризубець морський – триостренник морской – ціаногенні сполуки, азотовмісні сполуки,; при хворобах легень, печінки, остеомієліті; харч. [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Чернігівська обл. на південь від р. Десни; Київська, Черкаська, Хмельницька, Полтавська, Харківська; Одеська, Миколаївська, Кіровоградська, Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька, Луганська, Донецька обл. - спорадично чи розсіяно; АР Крим переважно прибережні райони Закарпатська обл. - рідко. Солонцюваті луки, морські береги, сфагнові болота. -, 3, 4.

T. palustre L. - т. болотний – т. болотный - флавоноїди; антигельмінтна; при туберкульозі легень, харчова, кормова рослина [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: всі області півдня Лісостепу спорадично; Степ – долини та заплави річок, засолені луки, болота; АР Крим: Присиваш'я, центральна частина степового Криму, передгір'я зрідка [55]. Сирі луки, болотисті місця, береги річок. -, 4.

POTAMOGETONACEAE

Potamogeton compresus L. - рдесник стиснутий – рдест сплюснутый - каротиноїди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: вся Україна, крім АР Крим та Карпат. Полісся, Лісостеп - спорадично, Степ (у водоймах великих і середніх річок) рідко. В замкнутих водоймах ставків та прісноводних озер, у заводях рік. -, 3.

P. crispus L. – р. кучерявий – р. курчавый - каротиноїди, дубильні речовини, флавоноїди; седативна; акумулює радіоізотопи і мікроелементи; при діареї, абсцесах, дерматозах; як біофільтр для забруднених водойм [63].

Сировина: листя.

ПСТ: всі області Полісся та Лісостепу, в Степу - в заплавах великих річок (Дніпра, Дністра, Півд. Бугу, Дунаю тощо); АР Крим: у прісних водоймах передгір'я та Ай-Петринської яйли [55]. В стоячих та повільнотічних водах. -, 3.

P. lucens L. - р. блискучий – р. блестящий - вітамін С, дубильні речовини, флавоноїди; акумулює радіоізотопи і мікроелементи, добриво, кормова рослина [63].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття від низин до передгір'їв [8]; Полісся, Лісостеп - часто, в Степу спорадично в заплавах великих річок; АР Крим: окремі місцезнаходження в прісних водоймах [55]. Евтрофні та мезо-евтрофні прісноводні водойми. Озера, ставки, ріки. +, 2, 3.

P. natans L. - р. плаваючий – р. плавающий - каротиноїди, дубильні речовини, флавоноїди; має здатність акумулювати радіоізотопи, седативна, в'яжуча, протизапальна, ранозагоювальна, фітонцидна, харчова рослина; при дерматозі, абсцесах, діареї [63].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпаття, Прикапаття - від низин до гір [8]; Полісся, Лісостеп – часто, Степ – спорадично в заплавах великих річок; у прісних водоймах Гірського Криму [55]. В озерах, ставках, малопротічні прісні водойми. +,2, 3.

P. nodosus Poir. - р. вузлуватий – р. узловатый - дубильні речовини [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Прикарпаття: рівнинні та передгірні райони, Полісся, Лісостеп, Степ - спорадично; АР Крим: окремі місцезнаходження [55]. Евтрофні малопротічні прісні водойми. +, 3.

P. pectinatus L. (Stuckenia pectinata (L.) Börner) - р. гребінчастий – р. гребенчатый – каротиноїди, дубильні речовини, флавоноїди; бактерицидна, акумулює мікроелементи, антифунгіцидна [63].

Сировина: листя.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття: від низин до передгір'їв [8]; Житомирська, Київська, Чернігівська, Миколаївська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. - спорадично: Степ - переважно в гирлах річок; АР Крим: степові, передгірні райони, ПБК - зрідка [55]. У прісних водоймах з повільною течією. -, 3.

P. perfoliatus L. - р. пронизанолистий – р. пронзеннолистный - флавоноїди; має здатність акумулювати радіоізотопи, ранозагоювальна [63].

Сировина: стебла, листя.

ПСТ: Закарпаття, Прикарпаття: від низин до передгір'їв [8]; Житомирська, Київська, Чернігівська, Миколаївська, Полтавська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська обл. - спорадично: окремі місцезнаходження в Степу та степовому Криму [55]. В старицях, озерах, ставках, річках з повільною течією, мілководді водосховищ. +, 2, 3.

P. pusillus L. - р. маленький – р. маленький - дубильні речовини; харчова, при артриті, діареї, дерматозах, абсцесах, добриво [63].

Сировина: стебла, листя.

ПСТ: Закарпатська, Чернігівська, Київська, Полтавська обл. - спорадично по заплавах; Одеська обл. - в заплаві Дунаю; АР Крим: зрідка в гірських районах та Присиваші - в прісних водоймах [55]. У прісноводних замкнутих водоймах, каналах, водоймах з повільною течією. -, 3.

RUPPIACEAE

Ruppia cirrhosa (Petagna) Grande (Ruppia maritima L. subsp. spiralis (L. ex Dumort.) Asch. & Graebn.) - руппія великовусикова – руппия крупноусиковая - вуглеводи, ефірна олія, вітаміни, лігнін; акумулює мікроелементи [63].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: Степ та АР Крим. Приазов'я, Причорномор'я зрідка. В засолених озерах, лиманах і на мілководді морів. -, 3.

R. maritima L. - р. морська – р. морская - вуглеводи, лігнін; ранозагоювальна, послаблююча [63].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: південні степові райони: АР Крим: Присивашшя [55]. У засолених озерах, уздовж морського узбережжя. -, 3.

ZOSTERACEAE

Zostera marina L. - камка морська – взморник морской - вуглеводи, полісахариди, флавоноїди, вищі жирні кислоти, дубильні речовини; в'яжуча, гемостатична; може бути джерелом отримання йоду для профілактики та лікування атеросклерозу та зобу, спайок у черевній порожнині; стимулює ретикуло-ендотеліальну систему, має противиразкову, антиоксидантну дію, виявляє детоксикаційні властивості при отруєнні свинцем [63].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: у затоках Чорного та Азовського морів, на Сиваші. +, 2, 3.

Z. noltii Hornem. (Z. minor (Cavol.) Nolte ex Rchb., Z. nana Roth) - к. мала – в. малый - вітаміни, флавоноїди; аналог Z. marina. [63].

Сировина: вся рослина.

ПСТ: у затоках Чорного та Азовського морів, на Сиваші. -, 3.

ACORACEAE

Acorus calamus L. - аїр, лепеха звичайна – аир обыкновенный - ефірна олія (3, 5-7, 8%), глікозиди, смоли, дубильні речовини; тонізуюча, спазмолітична, заспокійлива, седативна, відхаркувальна, жовчогінна, болезаспокійлива, сечогінна, протизапальна, антигельмінтна; для активізації роботи шлунка, посилює секрецію соляної кислоти, понижує артеріальний тиск, як тонізуючий засіб для ЦНС; зовнішньо – при стоматитах, для промивання гнійних ран і виразок, посилення росту волосся. Лікарські форми: настій сухих кореневищ, настойка, "Оліметин", "Поліфітол" – спазмолітична, жовчогінна, сечогінна, протизапальна дія; "Вікалін", "Вікаїр", "Гербогастрин" – препарати для лікування виразкової хвороби [43, 78].

Сировина: кореневища з коренями.

ПСТ: Полісся - звичайно, Лісостеп – спорадично по заплавах річок, ставках, озерах [85], у Степу рідко. Адвентивна рослина. Стариці, замулені береги водойм [36]. +, 2, 3. Основні сировинні запаси Acorus calamus локалізовані в Вінницькій, Житомирській, Хмельницькій, Черкаській, Полтавській, Тернопільській, Сумській, частково - Волинській, Рівненській та Харківській обл. [29, 36]. Інтенсивне осушення заплав з наступним переорюванням і використанням таких ділянок під господарські угіддя призвело до різкого виснаження сировинних масивів лепехи у верхів'ї Прип'яті, в долинах річок Стир, Случ, Тетерів, Стубла, Гнила Прип'ять, Південного Бугу, Десна, Рось, Удай, Ворскла, Оріль. Результати проведених досліджень в заплавах цих річок свідчать про стійку тенденцію до зменшення ресурсів цієї лікарської рослини. При проведенні ресурсної оцінки лепехи в різних регіонах України ми не виявили локалітетів A. calamus, де б спостерігалась тенденція до збільшення природних ресурсів цього виду.

Значної шкоди природним ресурсам лепехи завдає надмірна заготівля його сировини за останні десятиріччя. В цілому по Україні в 1997 р. заготовлено 12 т сировини цієї лікарської рослини, в 1998 р. – 3,1 т, в 1999 р. - 1, 2 т, тоді як середньорічна заготівля в 1977-1979 рр. складала 282 т, у 1989 р. - 219, 38 т, а в 1968 р. було заготовлено в Україні 806 т неочищених кореневищ аїру. За останні 20 років ресурси аїру в Україні скоротились більше, ніж у 10 разів [29, 35, 49].

Лепеха звичайна належить до групи видів, природний сировинний запас яких в Україні знаходиться на межі виснаження. Втрачені природні ресурси відновити неможливо. Тому зараз важливо суворо контролювати використання природних запасів лепехи.

ARACEAE

Arum albispathum Steven ex Ledeb. – арум білокрилий – арум белокрылый - алкалоїди; при ревматизмі, невралгії, абсцесах.

Сировина: надземна частина.

РП: АР Крим: на південному березі рідко [55]. В затінених лісах. **, 3, 4.

A. alpinum Schott et Kotschy (A. maculatum L. subsp. alpinum (Schott et Kotschy) K. Richt.) – а. альпійський – а. альпийський - вуглеводи, алкалоїди, вітаміни, сапоніни, жирна олія, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, каротиноїди; протипухлинна, детоксикаційна, антигельмінтна; при нервових захворюваннях, хронічному бронхіті, гіперацидному гастриті, бронхіті, астралгії, метеоризмі, фарингіті, ларингіті [63], отруйна рослина.

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Карпати, Прикарпаття - розсіяно по всій території в тінистих листяних лісах [8]; Львівська, Тернопільська обл. В букових і грабово-букових лісах. -, 3, 4.

A. elongatum Steven – а. видовжений – а. удлиненный - алкалоїди, вуглеводи, сапоніни; седативна, гемостатична, ранозагоювальна; при алергіях, туберкульозі легень, застарілих виразках [63], отруйна рослина.

Сировина: підземна частина.

ПСТ: Одеська, Луганська, Донецька обл. В АР Крим - переважно в передгір'ї, гірські райони, на південному березі [55]. В грабово-дубових лісах, серед чагарників. *, 2, 4.

A. orientale M. Bieb. - а. східний – а. восточный - алкалоїди, вуглеводи, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди [63].

Сировина: надземна частина.

РП: в Донецькому Лісостепу [40], на півдні Степу рідко; АР Крим: гірські райони. В лісах. **, 2 - 4.

Calla palustris L. - образки болотні – белокрыльник болотный - алкалоїди, вітаміни, флавоноїди, вуглеводи, сапоніни, органічні кислоти, стероїди; відхаркувальна, діуретична, потогінна, протипухлинна, отруйна у свіжому вигляді; при гіпоксії, гіпофункції шлунка, ревматизмі, злоякісних новоутвореннях [63].

Сировина: підземна частина, листя, плоди.

ПСТ: Закарпаття, Карпати, Прикарпаття, поліські райони спорадично; в Лісостепу - рідко. По лісових болотах, у вільшаниках, уздовж берегів рік. -, 3, 4.

LEMNACEAE

Lemna gibba L. - ряска горбата – ряска горбатая - ароматичні сполуки, флавоноїди; діуретична; зовнішньо – при хворобах очей, фурункулах [63].

Сировина: вся рослина

ПСТ: Лісостеп, Степ – спорадично, Полісся - рідко. В прісних і слабосолонуватих замкнутих водоймах. -, 3.

L. minor L. - р. мала – р. маленькая - білки, мінеральні речовини; жарознижуюча, жовчогінна, сечогінна, протизапальна, загальнозміцнююча; при риносинусопатії, лейкодермії, диспепсії, жовтусі, ревматизмі, подагрі, цукровому діабеті; зовнішньо – при виразках, карбункулах, покращує ріст волосся, при поліпах, злоякісних пухлинах (сік) [63].

Сировина: вся рослина.

!. ПСТ: звичайна рослина для всієї України (найбільше поширена з усіх рясок). Прісноводні замкнуті чи малопротічні водойми. +, 2, 3.

L. trisulca L. - р. триборозенчаста – р. трехбороздчатая - флавоноїди, вищі жирні кислоти, ліпіди; при жіночих хворобах і в післяродовий період, фітонцидна, жовчогінна [63].

Сировина: вся рослина.

!. ПСТ: Полісся, Лісостеп – часто, Степ - спорадично. В прісноводних слабопротічних водоймах. +, 3.

Spirodela polyrhiza (L.) Schleid. - спіродела багатокоренева – спиродела многокорневая - каротиноїди, фенолкарбонові кислоти, флавоноїди, антоціани, ліпіди, стероїди; жарознижуюча, потогінна, діуретична, протизапальна, ранозагоювальна, кардіотонічна, протипухлинна; при респіраторних інфекціях, вітіліго, анурії, маститі, уретриті [109].

Сировина: вся рослина (трава).

!. ПСТ: звичайна рослина для більшості районів України, майже відсутня в АР Крим [55]. У прісноводних слабопротічних водоймах. -, 3.

Wolffia arrhiza (L.) Horkel ex Wimmer - вольфія безкоренева – вольфия бескорневая – вуглеводи, каротиноїди, ліпіди [63].

Сировина: надземна частина.

ПСТ: Степ, Лісостеп – спорадично; Полтавська обл. - дуже рідко [2]. В прісноводних слабопротічних водоймах. -, 3, 4.

SPARGANIACEAE

Sparganium emersus Rehmann - їжача голівка зринувша – ежеголовник всплывший - алкалоїди: седативна, кардіотонічна, протипухлинна, судинорозширювальна, лактогенна: при аменореї, метроррагіях [63].

Сировина: підземна частина, листя.

ПСТ: Лісостеп - звичайно; частіше на Правобережжі [2]; в Степу та на Поліссі - по долинах великих річок [22]. Болота, береги річок. -, 3, 4.

S. erectum L. - ї. г. пряма – е. прямой - алкалоїди, флавоноїди; діуретична; при сечокам'яній хворобі, аменореї [63].

Сировина: підземна частина, листя.

ПСТ: Полісся - звичайно; Лісостеп – часто по заплавах; Степ - переважно по Дніпру, Південному Бугу, Дністру, Дунаю; АР Крим: по всій території зрідка по берегах прісних водойм [55]. Береги прісноводних водойм, канав, ставків, болота. +, 3, 4.

TYPHACEAE

Typha angustifolia L. - рогіз вузьколистий – рогоз узколистный - вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, вітаміни, фенольні сполуки, флавоноїди, дубильні речовини, лігнін: протипухлинна, ранозагоювальна, гемостатична, антисептична; пилок – антисклеротичний, сечогінний засіб; суцвіття – антисептична, кровоспинна дія (носові, легеневі кровотечі) [109], підземна частина і молоді пагони як овоч [63].

Сировина: пилок, суцвіття, підземна та надземна частина.

!. ПСТ: вся Україна. По берегах водойм з постійним підтопленням. +, 2, 3.

T. domingensis Pers. (incl. T. salgirica A. Krasnova)– р. південний – р. южный - вуглеводи, органічні кислоти, стероїди, флавоноїди, жирна олія, вищі жирні кислоти, вищі аліфатичні вуглеводні, дубильні речовини, фенольні сполуки, вищі аліфатичні спирти [63].

Сировина: підземна і надземна частина.

ПСТ: АР Крим: Причорномор'я, передгір'я. Береги річок, озер на засолених ділянках. -, 3.

T. latifolia L. - р. широколистий – р. широколистный - вуглеводи, тритерпеноїди, стероїди, лігнін, флавоноїди, органічні кислоти, дубильні речовини, каротиноїди, ліпіди, вітаміни, фенолкарбонові кислоти, антоціани, вищі жирні кислоти; антибактеріальна, протипухлинна, діуретична, гемостатична, протизапальна, в'яжуча, пом'якшувальна, ранозагоювальна, антисептична; аналог T. angustifolia [63].

Сировина: підземна та надземна частина.

!. ПСТ: по всій Україні. Береги водойм з постійним підтопленням, болота, плавні. +, !- 3.

T. laxmannii Lepech. - р. Лаксманів – р. Лаксмана - використовується аналогічно T. angustifolia, в'яжуча [63].

Сировина: підземна та надземна частина.

ПСТ: Закарпатська обл. - спорадично; Полтавська, Дніпропетровська обл. - по Дніпру та притоках; Хмельницька, Одеська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська обл. - по заплавах. У АР Крим - окремі місцезнаходження. Береги рік з постійним підтопленням, озер, стариці. +, 2, 3.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антосяк В.М. Про можливості використання щавлю альпійського (Rumex alpinus L.) в медицині та ветеринарії // Третья республиканская конференция по медицинской ботанике. Тез. докл. - Киев, 1992.- С.13-14.
2. Байрак О.М. Конспект флори Лівобережного Придніпров'я. Судинні рослини. - Полтава: »Верстка», 1997.- 164 с. ISBN 966-95300-1-6
3. Барбарич А.И., Доброчаева Д.Н, Дубовик О.Н. и др. Хорология флоры Украины.- Киев: Наук. думка, 1986. – 272 с.
4. Бережний І.В. Дикорослі плодові та ягідні дерева і чагарники лісів і пустищ західних районів України // Рослинні ресурси України, їх вивчення та раціональне використання.- К.: Наук. думка, 1973. – С. 54-58.
5. Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, збереження та управління. \ Гол.ред. Ю.Р.Шеляг-Сосонко.- К.: Наук. думка, 1999. - 702.
6. Біорізноманіття Кам'янця-Подільського. Попередній критичний інвентаризаційний конспект рослин, грибів і тварин. / За ред. Кагала О.О., Шевери М.В., Леванця А.А..- Львів: Ліга-Прес, 2004.- 180 с. ISBN 966-8293-80-0
7. Биоразнообразие Джарылгача: современное состояние и пути сохранения. - Киев, Вестник зоологии, 2000. - 228 с.
8. Визначник рослин Українських Карпат. – Київ: Наук. думка, 1977. – 434 с.
9. Визначник рослин України. – Київ: Урожай, 1965. – 875 с.
10. Глухов А.З., Юрченко И.Т., Купенко Н.П., Шевчук О.М. Ядовитые растения кормовых угодий юго-востока Украины. – Донецк: ООО «Лебедь», 2002. – 178 с.
11. Горбань А.Т., Горлачева С.С., Кривуненко В.П. Лекарственные растения: вековой опыт изучения и возделывания. – Полтава: »Верстка», 2004. - 230 с.
12. Грисюк Н.М., Козьяков С.Н. Клюквенные ресурсы Украинского Полесья и их охрана. - В кн.: Агропромышленная интеграция и проблемы питания. – Киев, 1980. – С.130-141.
13. Губергриц А.Я., Соломченко Н.И. Лекарственные растения Донбасса / Под ред. А.Я.Кобзарь.- 5-е изд., испр. и доп. – Донецк: Донбас, 1990. – 280 с.
14. Дембрицкий А.Д., Юдина Р.А., Кротова Г.И. О составе эфирного масла Thymus marschallianus Willd. // Химия природных соединений. – 1985,. – № 4. – С.510.
15. Денрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Частина 1. Довідник / Кохно М.А., Пархоменко Л.І., Зарубенко А.У. та ін. За ред. М.А.Кохна. – К.: Фітосоціоцентр, 2002. – 448 с.
16. Дідух Я.П., Бурда Р.І., Зиман С.І. та ін. Екофлора України. Том 2. – К.: Фітосоціоцентр, 2004.- 480 с.
17. Дідух Я.П., Плюта П.Г., Протопопова В.В. та ін. Екофлора України. Том 1. – К.: Фітосоціоцентр, 2000.- 284 с.
18. Дикорастущие полезные растения Крыма (краткий справочник). / Под ред. Рубцова Н.И.- Ялта, 1971.- 278 с.
19. Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и др. Определитель высших растений Украины. – Киев: Наук. думка, 1987. – 548 с.
20. Дубына Д.В. Кувшинковые Украины. - К.: Наук. думка, 1982. - 228 с.
21. Дубина Д.В., Вакаренко Л.П Зизанія широколиста в Україні.- Київ: Фітосоціоцентр, 2003. - 38 с.
22. Дубина Д.В,, Шеляг-Сосонко Ю.Р., Жмуд О.Ш, та ін. Дунайський біосферний заповідник. Рослинний світ. - Київ: Фітосоціоцентр, 2003. - 459 с.
23. Дубовик О.Н. Флорогенез Крымско-Новороссийской провинции. - К.: «Фитон», 2005.- 180 с.
24. Дудченко Л.Г. Ароматы здоровья.- К.: Глобус, 1997. - 151.
25. Єлін Ю.Я., Зєрова М.Я., Лушпа В.І., Шабарова С.І. Дари лісів України. – Київ: Урожай, 1975. – 430 с.
26. Зинченко Т.В., Стахив И.В., Мякушко Т.Я., Калошина Н.А., Никонов Г.К. Лекарственные растения в гастроэнтерологии. – Киев: Наук. думка, 1990. – 240 с.
27. Ивашин Д.С. О распространении арники горной и горечавки желтой в Украинских Карпатах // Ботан. журн. – 1956. – Т. 41, № 2. – С.257-261.
28. Ивашин Д.С. Ромашка аптечная /Matricaria chamomilla L./ на юге Украинской ССР // Аптечное дело. – 1959. – Т. 8, № 6. – С. 38-43.
29. Ивашин Д.С., Катина З.Ф., Рыбачук И.З., Иванов В.С., Бутенко Л.Т. Справочник по заготовкам лекарственных растений. – Киев: Урожай, 1987. – 293 с.

30. Исайкина А.П. Фитоценотическая приуроченность бессмертника песчаного на Украине // Раст. ресурсы. – 1977. – Т. 13, вып. 1. – С. 50-55.
31. Катіна З.Ф. Про поширення астрагалу шерстистоквіткового/Astragalus dasyanthus Pall./ на Україні // Фарм. журн. – 1960. – № 2. – С. 55-57.
32. Катіна З.Ф. Про поширення плауна баранцю /Lycopodium selago L./ на Україні // Фарм. журн. – 1962. – № 2. – С. 54-57.
33. Клоков М.В. Псаммофильные флористические комплексы на территории УССР. (Опыт анализа псаммофитона).// Новости систематикивысших и низших растений. – К.: Наук думка, 1981.- С.90- 150.
34. Клоков М.В. Родина губоцвіті - Lamiaceae (Labiatae) // Флора УРСР. – К., 1960. – С. 5-364.
35. Козьяков О.С., Зиль І.П. Ресурси Acorus calamus L. на рівнинній частині Правобережної України // Укр. бот. журн. – 1990. – Т. 47, № 5. – С. 91-95.
36. Козьяков С.Н., Краснов П.П., Кузьмич М.П. Урожайність та розповсюдження журавлини чотирипелюсткової в Житомирській та Ровенській областях УРСР. – Київ: Наукові праці УСГА. 1974. – Вип. 117. – С. 36-40.
37. Козьяков С.Н., Козьяков А.С. Распространение и запасы Oxycoceus palustris Pers. на Украине // Раст. ресурсы. – 1985. – Т. 2, вып.4. – С .432-437.
38. Комендар В.Г., Гамор Ф.Д. Поширення та еколого-біологічні особливості арніки гірської (Arnica montana L.) в Українських Карпатах // Укр. ботан. журн. - 1977. - 34, N 3. - С. 281 - 285.
39. Комендар В.І. Лікарські рослини Закарпатської області. – Ужгород, 1961. – 245 с.
40. Кондратюк Е.Н., Бурда Р.И., Остапко В.М. Конспект флоры юго-востока Украины. – К.: Наук. думка, 1985. – 272 с.
41. Комиссаренко И.Ф., Деркач А.И., Ковалев И.П. и др. Стевия ребаудиана – как источник дитерпеновых подсластителей и фенилпропаноидов\\ Проблеми лікарського рослинництва. Тез.доп.- Полтава, 1996.- С.217-218.
42. Кортиков В.Н., Кортиков А.В. Лекарственные растения. - М.: Рольф, Айрис-пресс, 1999.- 788 с.
43. Кузнецова М.А. Лекарственное растительное сырье и препараты. – М.: Высш. школа, 1987. – 191 с.
44. Лебеда А.П. Інвентаризація флори України (Лікарські рослини – носії іридоїдів).- Київ: Академперіодика, 2004, 80 с.
45. Ловкова М.Я., Рабинович, А.М., Пономарева С.М., Бузук Г.Н., Соколова С.М. Почему растения лечат. – М.: Наука,1989. – 256 с.
46. Максютина Н.П. Путь к здоровью с целительными силами Природы, ч.2. – НПФ «Славутич – Дельфин». – Киев, 2003. – 168 с.
47. Малиновский К.А. Рослинність високогір"я Українських Карпат. – Київ: Наукова думка, 1980. – 280 с.
48. Малиновський К.А,, Царик Й.В., Кияк В.В., Нестерук Ю. Рідкісні, ендемічні, реліктові та пограничнo-ареальні види рослин Українських Карпат.- Л.:Ліга-прес, 2002. – 76 с.
49. Мінарченко В.М., Тимченко І.А. Атлас лікарських рослин України. - Київ:Фітосоціоцентр, 2002.-172 с.
50. Минарченко В.М., Гриценко Е.Н. Флороценотическая характеристика и урожайность некоторых видов Achillea L. флоры Украины // Растит. ресурсы. – 1990. – Т.26, вып.1. – С. 38-40.
51. Муравьева Д.А., Гаммерман А.Ф. Тропические и субтропические лекарственные растения. – М.: «Медицина», 1974. – 232 с.
52. Мякушко Т.Я., Зинченко Т.В. Определитель лекарственных растений Украины.- К.: Наук. думка, 1982. – 124 с.
53. Мякушко Т.Я., Чопик В.І. Нові для флори України види ожини (Rubus L.) // Укр. ботан. журн. – 1970. – 27, № 1. – С. 108-111.
54. Носаль М.А., Носаль І.М. Лікарські рослини і способи їх застосування в народі. – Київ: Держ. мед. вид. УРСР, 1958. – 258 с.
55. Определитель высших растений Крыма. – Л.: Наука, 1972. – 549 с.
56. Осетров В.Д. Альтернативная фитотерапия. – К.: Наук. думка, 1993. – 223 с.
57. Остапко В.М. Раритетный флорофонд юго-востока Украины.- Донецк: ООО «Лебедь», 2001. – 121 с. ISBN 966-508-193-4
58. Охримович В.Н. Оценка запасов лекарственных растений Камень-Каширского лесхоззага Волынской области. – В кн.: Биолого-экологические особенности интродуцированных растений. – К.: Наук.думка,1985. – С.65-71.
59. Перевозченко И.И., Заверуха Б.В., Андриенко Т.Л. Лекарственные растения. – К.: Урожай, 1991. – 200 с.
60. Попова Т.Д., Зеликман Т.Я. Гомеопатическая терапия. - К.: Здоровье, 1990. – 240 с.

61. Прокудин Ю.Н., Вовк А.Г., Петрова О.А., Ермоленко Е.Д., Верниченко Ю.В. Злаки Украины. - К.: Наук. думка, 1977.- 518 с.
62. Протопопова В.В. Адвентивні рослини Лісостепу і Степу України. К: Наук.думка, 1973. – 192 с.
63. Растительные ресурсы России и сопредельных государств: Цветковые растения, их химический состав, использование; Семейства Butomaceae-Typhaceae. – СПб.: Наука, 1994. – 271 с.
64. Растительные ресурсы России и сопредельных государств: Часть 1 – семейства Lycopodiaceae – Ephedraceae, часть II – дополнения к 1-7 томам. – СПб.: Мир и семья-95, 1996.- 571 с.
65. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, их химический состав, использование; Семейство Asteraceae (Compositae). – СПб.: Наука, 1993. – 352 с.
66. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, их химический состав, использование; Семейства Caprifoliaceae-Plantaginaceae. – Л.: Наука, 1990. – 328 с.
67. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав, использование: Семейство Paeoniaceae - Thymelaeaceae. – Л.: Наука, 1985. – 336 с.
68. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав, использование: Семейства Magnoliaceae - Limoniaceae. – Л.: Наука, 1984. – 460 с.
69. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, их химический состав, использование: Семейства Rutaceae - Eleagnaceae. – Л.: Наука, 1988. – 357 с.
70. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав, использование: Семейства Hippuridaceae - Lobeliaceae. – СПб: Наука, 1991. – 200 с.
71. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, их химический состав, использование: Семейства Hydrangeaeceae - Haloragaceae. – Л.: Наука, 1987. – 326 с.
72. Рід Valeriana. Флора УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – Т.10. – С. 314-337.
73. Связева О.А. Род Rubus L. Малина. Ежевика. - В кн.: Ареалы деревьев и кустарников СССР, т. 2. – Л.: Наука, 1980. – С.77-84.
74. Смаглюк К.К. До оцінки поширення і ресурсів сосни кедрової європейської в Українських Карпатах / Рослинні ресурси України, іх вивчення та раціональне використання. – К.: Наук. думка, 1973. – С. 43–49.
75. Смолінська М.О., Королюк В.І., Галицька Л.Г. Лікарські рослини Буковини. Довідник. Ч.1.- Природна флора.- Чернівці: Рута, 2002.- 295 с.
76. Соломаха В.А., Якушенко Д.М., Крамарець В.О. та ін.Національний природний парк «Сколівські Бескиди». Рослинний світ.- К.Фітосоціоцентр, 2004.- 240 с.
77. Сытник К.М., Андрощук А.Ф., Клоков М.В. и др. Тысячелистники. - К.: Наук. думка, 1984. – 270 с..
78. Фармакогнозія з основами біохімії рослин. Підручник для студентів / За ред. Ковальова В.М. – Харків: Прапор, 2000. – 704 с.
79. Федорончук М.М., Дідух Я.П. та ін. Екофлора України. Том 3. – К.: Фітосоціоцентр, 2002.- 496 с.
80. Флора Европейской части СССР. – Л.: Наука, 1974. – Т. 1. – 402 с.
81. Флора Европейской части СССР. – Л.: Наука, 1976. – Т. 2. – 235 с.
82. Флора Европейской части СССР. – Л.: Наука, 1978. – Т. 3. – 257 с.
83. Флора Европейской части СССР. – Л.: Наука, 1979. – Т. 4. – 355 с.
84. Флора Европейской части СССР. – Л.: Наука, 1981. – Т. 5. – 378 с.
85. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1950. – Т. 3. – 426 с.
86. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1952. – Т. 4 . – 691 с.
87. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1953. – Т. 5. – 528 с.
88. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1954. – Т. 6. – 610 с.
89. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1955. – Т. 7. – 659 с.
90. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1957. – Т. 8. – 544 с.
91. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1960. – Т. 9. – 691 с.
92. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. – Т. 10. – 491 с.
93. Флора УРСР. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1962. – Т. 11. – 589 с.
94. Флора УРСР. – Київ: Наукова думка, 1965. – Т. 12. – 590 с.
95. Фодор С.С. Флора Закарпаття. – Львів: Вища школа, 1974. – 208 с.
96. Харкевич С.С., Чопик В.І. Рослинні багатства Українських Карпат. – Київ, 1960. – 66 с.
97. Харченко М.С., Карамишев А.М., Сила В.І., Володарський Л.Й. Лікарські рослини і їх застосування. – Київ: Здоров"я, 1981. – 231 с.
98. Хржановский В.Г. Розы. – М.: «Советская наука», 1958. – 497 с.
99. Червона книга України. Рослинний світ. / Під ред. Шеляг-Сосонко Ю.Р.- Київ: "Українська енциклопедія" ім.М.П.Бажана, 1996. - 608 с.
100. Чопик В.И., Дудченко Л.Г., Краснова А.Н. Дикоратущие полезные растения Украины. Справочник. – К.: Наукова думка, 1983. –398 с.

101. Чопик В.І. Скополія карніолійська (Scopolia carniolica Jacg.) в східних Карпатах // Укр. ботан. журн. – 1957. – 14, № 3. – С. 59-67.
102. Чопик В.І. Високогрна флора Українських Карпат. – К.: Наук. думка, 1976. - 268 с..
103. Чорней І.І., Токарюк А.І., Буджак В.В. Поширення та охорона Taxus baccata L.на Буковині // Наукові основи збереження біотичної різноманітності. – Львів: Ліга – Прес, 2004, вип. 5. – С. 210-215.
104. Шабарова С.І. Природні ягідники Українського Полісся, шляхи їх використання та поліпшення // Наукові праці УСГА. – 1974. – Вип. 117. – С. 26-35.
105. Шелудько Л.П. М'ята перцева (селекція і насінництво).- Полтава: ВАТ "Видавництвр "Полтава". 2004.- 200 с.
106. Шеляг-Сосонко Ю.Р., Куковица Г.С., Педь А.И. Распространение и запасы Adonis vernalis L. в Западных областях Украины // Раст. ресурсы. – 1978. – 14, вып. 2. – С. 192-198.
107. Шеляг-Сосонко Ю.Р., Дубына Д.В. Государственный заповедник «Дунайские плавни».- К.: Наук. думка, 1984. – 288 с .
108. Шретер А.И., Валентинов Б.Г., Наумова Э.М. Природное сырье китайской медицины. - т 1. – М.: «Теревинф»,2004.- 506 с.
109. Шретер А.И., Исайкина А.П. Географическое распространение и природные запасы бессмертника песчаного на Украине // Раст. ресурсы. – 1974. – 10, вып. 1. – С. 19-26.
110. Foske W.O. Species Ruborum. - Bibliotheca Botanica. Stuttgart, 1911. – vol. 72. – p. 1 - 123.
111. Gustafsson C.E. Rubus villicaulis Koehl. Bot. Notisor. – 1934. H. 5-6. – S. 403-408.
112. Kathe W., Honnef S. & Heym A. Medicinal and aromatic plants in Albania, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croatia and Romania.- Bonn, Germany, 2003.- 200 p
113. J. Kresanek, J.Krejča. Atlas liečivých rastlin a lesných plodov. – Bratislava,V-vo: Osveta 1977. – 766 p.
114. Krupinska A., Buk B. Porownawcze badania metod okreslania zasobnosci naturalnych stanowisk roslin leczniczych na przykladzie Centaurium umbellatum Gilib., Helichrysum arenarium /L./ Moench. - Herba polonica, 1978. – 24, № 1-2. – S. 49 - 55.
115. Kulesza W. O nowych i malo znanych gatunkach jezyn w Polsce. Kosmos. A. – 1928. – 43, № 4. – S. 617 - 644.
116. Martensen H.O. Synoptische Rubus. - Flora fur Nordwest – deutschland und nordeuropa. - Kiev, 1978. - 115 s.
117. Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M. Vascular plants of ukraine / A nomenclatural checklist. - Kiev,1999.- 345 p.
118. Novak G., Holub M., Bdesinsky M. Sesquiterpene lactones in several subgenetra of genus Centaurea\\ Acta.soc. bot. Pol. 1989. - Vol.58, N 1.- P. 95-102.
119. Takhtajan A. L. Diversity and classification of flowering plants New York, Columbia University Press. 1997. - 663 p.
120. Weiss R.F. Lehrbuch der Phytotherapie\von. R.F.Weiss.- 5. Aufl.- Stuttgarr: Hippokrates-Verlag., 1982. – 400 s. ISBN 3-7773-0564-2

ПОКАЖЧИК ЛАТИНСЬКИХ НАЗВ ВИДІВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

Abies
alba Mill. 12
sibirica Ledeb. 12
Abutilon theophrastii Medik. 77
Acer
campestre L. 112
cappadocicum Gled. 113
ginnala Maxim 112
laetum C.A.Mey 113
platanoides L. 113
pseudoplatanus L. 113
tataricum L. 113
tegmentosum Maxim 113
Achillea
carpatica Blocki ex Dubovik 143
coarctata Poir. 143
distans Waldst. et Kit 143
glaberrima Klokov 144
leptophylla M.Bieb. 144
micrantha Willd. 144
millefolium L. s.l. 144, **VII***
neilreichii A. Kern 144
nobilis L. 144
ochroleuca Ehrh. 144
pannonica Scheele 144
ptarmica L.
setacea Waldst. et Kit. 144
stricta Schleich. ex Gremli 145
uniflorus (Vill.) Bluff. et Fingerh.
Achyrophorus
maculatus (L.) Scop.145
uniflorus (Vill.) Bluff. et Fingerh. 145
Acinos
alpinus (L.) Moench 200
arvensis (Lam.) Dandy 201
graveolens (Bieb.) Link 201
rotundifolius Pers.201
Aconitum
anthora L. 16
moldavicum Hacq. ex Rchb. 17
nemorosum Bieb. ex Rchb. 17
variegatum L. 17
Aconogonon alpinum (All.) Schur 43
Acorus calamus L. 248, **VII**
Acroptilon repens (L.) DC. 145
Actaea spicata L. 17, **II**
Actinidia
arguta (Siebold et Zucc.) Planch. ex Miq. 52
kolomikta (Maxim.) Maxim. 52
polygama (Siebold et Zucc.) Miq. 52
Adenophora lilifolia (L.) A. DC. 142
Ade..ostyles alliariae (Gouan) A. Kern. 145
Adianthum capillus-veneris L. 11
Adonis
aestivalis L. 17
annua L. 17
flammea Jacq. 17
vernalis L. 17, **II**
wolgensis Stev. 18
Adoxa moschatellina L. 138
Aegilops cylindrica Host 235
Aegonychon purpureocaeruleum (L.) Holub 182
Aegopodium podagraria L. 124, **VII**
Aerva lanata L. 36, **II**
Aesculus hippocastanum L. 113
Aethusa cynapium L. 125
Agrimonia
eupatoria L. 87, **VII**
pilosa Ledeb. 88
procera Wallr. 88
Agropyron
desertorum (Fisch. ex Link) Schult. 235
pectinatum (Bieb.)Beauv 235
repens (L.) P.Beauv. 239
Agrostemma githago L. 28, **II**
Agrostis
capillaris L. 235
gigantea Roth 235
tenuis Sibth. 235
Ajuga
chamaepitys (L.) Schreb 201
chia Schreb 201
genevensis L. 201, **VII**
laxmannii (L.) Benth 201
reptans L. 201 ,
Albizia julibrissin Durazz. 101
Alcea
pallida (Waldst. et Kit ex Willd) 77
rugosa Alef. 77
Alchemilla
flabellata Bus. 88
gracilis Opiz 88
Aldrovanda vesiculosa L. 52
Alisma
lanceolatum With. 246
plantago-aguatica L. 246, **VII**
Alliaria petiolata (Bieb.) Cav. et Grande. 64, **VII**
Allium
albidum Fisch. ex Bieb. 224
cepa L. 225
lusitanicum Lam. 225
montanum F.W. Schmidt 225
obliquum L. 225
rotundum L. 225
sativum L. 225
scorodoprasum L. 225
senescens L. subsp. montanum 225
sphaerocephalon L. 225
strictum Schrad. 225
ucrainicum (Kleopow & Oxner) Bordz. 225
ursinum L. 225
victorialis L. 225
vineale L. 226

***номер кольорової таблиці з фото**

Alnus
glutinosa (L.) Gaertn. 48, **II**
incana (L.) Moench 49
Alopecurus
aeuqalis Sobol 235
arundinaceus Poir 235
pratensis L. 236
Althaea
armeniaca Ten. 77
cannabina L. 77
hirsuta L. 77
officinalis L. 77, **II**
Alyssum
calycinum L. 64
desertorum Stapf. 65
gmelinii Jord 65
murale Waldst. 65
tortuosum Waldst. et Kit. ex Willd. 65
Amaranthus
albus L. 36
blitoides S. Wats. 36
caudatus L. 36
cruentus L. 36
hybridus auct. non L. 36
retroflexus L. 36, **VII**
Ambrosia
artemisiifolia L. 145, **VII**
trifida L. 145
Amelanchier ovalis Medik. 88
Ammi
majus L. 125
visnaga (L.) Lam. 125
Amorpha fruticosa L. 101
Amygdalus
communis L. 88
nana L. 88
Anacamptis pyramidalis (L.) Rich. 219
Anacyclus officinarum Hayne 145
Anagallis arvensis L. 56, **III**
Anchusa
azurea Mill. 182, **XLVIII**
italica Retz.182
leptophylla Roem. et Schult 182
officinalis L. 183
Andrachne telephioides L. 81
Andromeda polifolia L. 53, **III**
Androsace
maxima L. 56
septentrionalis L. 56
Anemone
nemorosa L. 18, **III**
ranunculoides L. 18
sylvestris L. 18
Anethum
graveolens L. 125
vulgare Gaertn. 125
Angelica sylvestris L. 125
Antennaria dioica (L.) Gaertn. 145
Anthemis
altissima L. 146
arvensis L. 146, **III**
austriaca Jacq 146
carpatica Waldst. et Kit ex Willd. 146
cotula L. 146
cretacea Zefir. 146
monantha Willd 146
nobilis L 155
ruthenica M.Bieb. 146, **III**
subtinctoria Dobrocz. 146
tinctoria L. 146, **III**
Anthericum
liliago L. 228
ramosum L. 228
Anthoxanthum odoratum L. 235
Anthriscus
caucalis M.Bieb 125
cerefolium (L.) Hoffm. 125, **XLVII**
nemorosa (M.Bieb.) Spreng 125
sylvestris (L.) Hoffm. 126, **I**
Anthyllis macrocephala Wend. 101, **III**
Apium graveolens L. 126
Aquilegia vulgaris L. 18
Arabidopsis thaliana (L.) Heynh. 65
Arabis
alpina Steven 65
auriculata Lam. 65
pendula L. 65
sagittata (Bertol.) DC. 65
turrita L. 65
Arachis hypogaea L. 101
Aralia elata (Miq.) Seem. 124
Arbutus andrachne L. 53
Arceuthobium oxycedri (DC.) M.Bieb. 121
Archangelica officinalis Hoffm. 126, **I**
Arctium
lappa L. 146, **I**
minus (Hill.) Bernh. 147
nemorosum Lej. 147
tomentosum Mill. 147, **I**
Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng. 53. **I**
Arenaria
leptoclados (Rehb.) Guss. 28
serpyllifolia L. 28
Argusia sibirica (L.) Dandy. 183
Aristolochia clematitis L. 15
Armeniaca vulgaris Lam. 88
Armeria
maritima (Mill.) Willd subsp. elongata (Hoffm.) Bonnier 46
vulgaris Willd. 46
Armoracia rusticana P.Gaertn., B.Mey. et Scherb. 65, **III**
Arnica montana L. 147 , **V**
Arnoseris minima (L.) Schweigg et Korte 147
Aronia melanocarpa (Michx.) Elliot 88
Arrhenatherum elatius (L.) J. et C. Presl 236
Artemisia
abrotanum L. 147
absinthium L. 148, **I**
annua L. 148

arenaria DC.148
armeniaca Lam. 148
austriaca Jacq. 148
campestris L. 148, **IV**
caucasica Willd. 148
dracunculus L. 148
lerchiana Weber ex Stechm 149
marschalliana Spreng. 149
pontica L. 149
santonica L. 149, **V**
scoparia Waldst. et Kit.149, **IV**
taurica Willd. 149
vulgaris L. 149
Arum
albispathum Steven ex Ledeb. 249
alpinum Schott 249
elongatum Stev. 249
maculatum L. 249
orientale M.Bieb. 249
Aruncus
dioicus (Walter) Fernald 89
vulgaris auct. non Raf. 89
Asarum europaeum L. 15
Asclepias syriaca L. 178, **V**
Asparagus
officinalis L. 228
pallasii Miscz. 228
tenuifolius Lam. 228
verticillatus L. 228
Asperugo procumbens L. 183
Asperula
arvensis L. 173
attenuata Klokov 173
caespitans Juz 173
creticola Klokov 173
cynanchica L. 173
graveolens Bieb. ex Schult. et Schult.fil.173
montana Waldst. et Kit.174
praevestita Klokov 173
rumelica Boiss. 174
stevenii V.Krecz 174
supina M. Bieb. 174
taurica Pacz. 174
tauroscythica Klokov 174
tephrocarpa Czern. ex M. Pop. et Chrshan. 174
Asphodeline lutea (L.) Reich. 228
Asplenium
adiantum-nigrum L. 10
ceterach L. 11
ruta-muraria L. 10
septentrionare (L.) Hoffm. 11
scolopendrium L. 11
trichomanes L. 11
Aster
alpinus L. 149
amellus L. 150, **V**
tripolium L. 170
Asterolinon linum-stellatum (L.) Duby 56
Astragalus
arenarius L. 101
austriacus Jacq. 101
brachyceras Ledeb. 101
cicer L. 101
contortuplicatus L. 101
danicus Retz. 101
dasyanthus Pall. 101, **IV**
dolichophyllus Pall. 102
glycyphyllos L. 102, **V**
henningii (Steven) Klokov 102
onobrychis L. 102
pubiflorus DC. 102
utriger Pall. 102
varius S.G.Gmel 102
Astrantia major L. 126, **IV**
Astrodaucus littoralis (L.) Drude 126
Athyrium filix-femina (L.) Roth 9, **V**
Atraphaxis frutescens (L.) K.Koch 41
Atriplex
aucheri Moq. 37
hortensis L. 37
littoralis L. s.l. 37
micrantha C. A. Mey. 37
patula L. 37
rosea L. 37
tatarica L. 37, **V**
Atropa bella-donna L. 179, **VI**
Aquilegia vulgaris l. 18
Aurinia saxatilis (L.) Desv. 65, **VI**
Avena
fatua L. 236
sativa L. 236
strigosa Schreb. 236
Ballota
nigra L. s.l. 201
ruderalis Sw. 201
Balsamita major Desf.165
Barbarea
stricta Andrz. 66, **IV**
vulgaris R. Br. 66
vulgaris R. Br. subsp. arcuata (Opiz ex J.Presl & C.Presl) Hayek 66, **IV**
arcuata (Opiz ex J.Presl et C.Presl) Rchb. 66
Bassia
hirsuta (L.) Asch. 37
hyssopifolia (Pall.) O. Kuntze 37
Batrachium
aquatile (L.) Dumort. 18
trichophyllum (Chaix) Bosch 18
Beckmannia eruciformis (L.) Host. 236
Bellis perennis L. 150 , **IV**
Berberis vulgaris L. 24
Bergenia crassifolia (L.) Fritsch 86
Berteroa incana (L.) DC. 66
Berula erecta (Huds.) Coville 136
Beta
maritima L. 37
vulgaris L. 38
Betonica officinalis L. 202 , **IV**
Betula
humilis Schrank 49

pendula Roth. 49
pubescens Ehrh. 49
Bidens
cernua L. 150, **IV**
frondosa L. 150, **VI**
radiata Thuill. 150
tripartita L. 150, **VIII**
Bifora radians M.Bieb. 126
Bistorta officinalis Delarbre 41, **VI**
Bituminaria bituminosa (L.) Stirton 109
Blackstonia perfoliata (L.) Huds. 171
Blechnum spicant (L.) Roth 11
Bolboschoenus maritimus (L.) Palla 231
Borago officinallis L. 183, **VIII**
Bothrichloa ischaemum (L.) Keng 236
Brachypodium sylvaticum (Huds) Beauv 237
Brassica
campestris L. 66, **VIII**
juncea (L.) Czern. 66
nigra (L.) Koch 66
oleracea L. 66
rapa L. 66
Briza
elatior Sibth.& Smith 237
media L. 237
Bromopsis
benekenii (Lange) Holub 237
inermis (Leyss.) Holub 237
ramosa (Huds.) Holub 237
Bromus
benekenii (Lange) Trimen 237
commutatus Schrad 237
inermis Leyss. 237
ramosus Huds. 237
secalinus L. 237
Bryonia
alba L. 63, **VI**
dioica Jacq 63
Buglossoides
arvensis (L.) Johnst. 183
tenuiflora (L.f.) I.M. Johnst. 183
Bulbocodium versicolor (Gawl.) Spreng 216
Bunias orientalis L. 67
Bupleurum
affine Sadl. 126
exaltatum M. Bieb 126
falcatum L. 127
fruticosum L. 127, **VI**
gerardii All. 127
longifolium L. 127
ranunculoides L. 127
rotundifolium L. 127
tenuissimum L. 127
Butomus umbellatus L. 245
Buxus microphylla Siebold et Zucc. 48
Cakile euxina Pobed. 67
Calamagrostis
arundinacea (L.) Roth 237
canescens (Web.) Roth 237
epigeios (L.) Roth 238
Calamintha
grandiflora (L.) Moench 202
macra Klok. 202
menthifolia Host 202
nepeta (L.) Savi 202
parviflora L. 202
Calendula officinalis L. 150 , **VIII**
Calepina irreguralis (Asso) Thell 67
Caltha palustris L. 18
Calla palustris L. 249, **VI**
Calluna vulgaris (L.) Hull 53, **VI**
Calystegia
sepium (L.) R. Br. 180, **IX**
silvatica (Kit.) Griseb. 180
soldanella (L.) R. Br. 181
Camelina
microcarpa Andrz. 67
pilosa (DC.) N. Zing. 67
sativa (L.) Crantz 67
Campanula
altaica Ledeb. 141
bononiensis L. 141
carpatica Jacq. 141
cervicaria L. 141
glomerata L. s. l. 142, **VIII**
latifolia L. 142
patula L. 142, **IX**
persicifolia L. 142, **VIII**
rapunculoides L. 142
rapunculus L. 142
sibirica L. 142
trachelium L. 142
Camphorosma monspeliaca L. 38
Campsis grandiflora (Thunb.) Schum. 199
Cannabis
ruderalis Janisch. 80
sativa L. 80, **VIII**
Capparis
herbacea Willd. 65, **IX**
spinosa auct. non L. 65
Capsella
bursa-pastoris (L.) Medic. 67, **VIII**
rubella Reut 67
Cardamine
amara L. 67
bulbifera (L.) Crantz 69
graeca L. 67
impatiens L. 67
parviflora L. 68
pratensis L. 68
Caragana
arborescens Lam. 102
frutex (L.) K.Koch 102
Cardaria draba (L.) Desv. 68
Carduus
acanthoides L. 151
crispus L. 151, **VIII**
hamulosus Ehrh. 151
nutans L. 151
thoermeri Weinm. 151

uncinatus M.Bieb. 151
Carex
acuta L. 231
acutiformis Ehrh. 231, **XI**
brevicollis DC. 231
colchica J.Gay. 232
contigua Hoppe 233
dioica L. 231
echinata Murray 231
flacca Schreb. 231
flava L. 231
gracilis Curt. 231
hirta L. 232
ligerica J.Gay 232
melanostachya Bieb. ex Willd. 232
michelii Host 232
montana L. 232
muricata L. 232
nigra (L.) Reichard 232
nutans Host. 232
otrubae Podp 232
pendula Huds 232
pilosa Scop 233
praecox Schreb. 233
pseudocyperus L. 233
remota L. 233
riparia Curt. 233
rostrata Stokes 233
sempervirens Vill. 233
spicata Huds. 233
stenophylla Wahlenb 233
sylvatica Huds 233
Carlina
acaulis L. 151
biebersteinii Bernh. ex Hornem. 151
cirsioides Klokov 152
vulgaris L. 152
Carpesium cernuum L. 152
Carpinus
betulus L. 49
orientalis Mill. 50
Carthamnus
lanatus L. 152
tinctorius L. 152
Carum carvi L. 127
Castanea sativa Mill. 48
Catabrosa aquatica (L.) P. Beauv 238
Caucalis platycarpos L. 127
Celosia cristata L. 37
Celtis glabrata Steven ex Planch 79
Cenolophium denudatum (H.) Tutin. 127
Centaurea
adpressa Ledeb. 152
apiculata Ledeb. 152
biebrsteinii DC. 152
breviceps Iljin. 152
calcitrapa L. 152
cyanus L. 152, **XI**
declinata M.Bieb. 153
depressa M.Bieb. 153
diffusa Lam. 153
iberica Trev. 153
jacea L. 153
marschalliana Spreng. 153
micranthos S.G.Gmel. ex Hayek 153
mollis Waldst. et Kit. 153
orientalis L. 153
pannonica (Heuff.) Simonk. 153
phrygia L. 154
pseudomaculosa Dobrocz. 154
pseudophrygia L.A. Mey 154
ruthenica Lam. 154
salicifolia M.Bieb. 154
salonitana Vis. 154
scabiosa L. 154, **X**
solstitialis L. 154
stereophylla Besser. 154
trichocephalla M.Bieb. 155
Centaurium
erythraea Rafn. 171, **XI**
littorale (D.Turner) Gilmour 171
pulchellum (Sw.) Druce 171
spicatum (L.) Fritsch 172
umbellatum Gillib. 171
Centrantus ruber (L.) DC. 139
Cephalanthera
damasonium (Mill.) Druce 219
ensifolia Rich. 219
grandiflora (L.) S. F. Gray 219
longifolia (L.) Fritsch 219
rubra (L.) Rich. 219
Cephalaria
transsylvanica (L.) Roem. et Schult 140
uralensis (Murray) Roem. et Schult 140
Cerastium
alpinum L. 29
arvense L. 29
glomeratum Thuill 29
holosteoides Fries 29
lanatum Lam. 29
perfoliatum L. 29
rotundatum Schur 29
semidecandrum L.29
Cerasus
avium (L.) Moench 89
fruticosa (Pall.) Woron. 89
japonica (Thunb) Lois. 89
mahaleb (L.) Mill. 89
vulgaris Mill. 89
Ceratocarpus arenarius L. 38
Ceratocephala testiculata (Crantz) Bess. 19
Ceratoides papposa Botsch. et Ikonn. 40
Ceratophyllum demersum L. 16
Cerinthe minor L. 183
Ceterach officinarum Willd. 11
Chaenomeles speciosa (Sweet) Nakai 89
Chaenorrhinum minus (L.) Lange. 188
Chaerophyllum
aromaticum L. 128
aureum L. 128

bulbosum L. 128
maculatum Willd. ex DC.128
prescottii DC. 128
temulum L. 128
Chamaecytisus
albus (Hacq.) Rothmm. 102
austriacus (L.) Link 103
borysthenicus (Grun.) Klask. 103
lindemannii (V.Krecz.) Klask. 103
polytrichus (M.Bieb.) Rothm. 103
ratisbonensis (Schaeff.) Rothm. 103
ruthenicus (Fish.ex Woloszcz.) Klask. 103, **IX**
Chamaedaphne calyculata (L.) Moench 53
Chamaemelum nobile (L.) All. 155
Chamerion
angustifolium (L.) Holub 99, **IX**
dodonaei (Vill.) Holub 99
Chamaenerion angustifolium (L.) Scop.99
Chamomilla
recutita (L.) Rausch. 163
suaveolens (Pursh) Buch. 163
Chartolepis intermedia Boiss. 155
Chelidonium majus L. 25, **XLVIII**
Chenopodium
album L. 38, **XI**
ambrosioides L. 38
aristatum L. 38
bonus-henricus L. 38
botrys L. 38
capitatum (L.) Asch. 38
foliosum Aschers. 38
glaucum L. 38, **IX**
hybridum L. 38, **XI**
murale L. 38
opulifolium Schrad. ex Koch et Ziz. 39, **XI**
polyspermum L.38, **IX**
rubrum L. 39
schraderanum Schult. 40
suecicum J.Murr 39
urbicum L. 39
vulvaria L. 39, **IX**
Chimaphila umbellata (L.) W. Barton 53
Chondrilla juncea L. 155
Chorispora tenella (Pall.) DC. 68
Chrozophora tinctoria (L.) andr. Juss. 81
Chrysanthemum indicum L. 155
Chrysanthemum leucanthemum L. 163
Chrysopogon gryllus (L.) Trin 238
Chrysosplenium alternifolium L. 87
Cicer arietinum L. 103
Cichorium intybus L. 155, **X**
Cicuta virosa L. 128
Cimicifuga europaea Schipcz. 19
Cimicifuga foetida auct. non L. 19
Circaea
alpina L. 99
lutetiana L. 99, **XI**
Cirsium
arvense (L.) Scop. 155, **XI**
esculentum (Siev.) C. A. Mey. 155
heterophyllum (L.) Hill 155
incanum (S.G.Gmel.) Fisch 156
oleraceum (L.) Scop. 156, **XI**
palustre (L.) Scop. 156
setosum (Willd.) Besser 156
vulgare (Savi) Ten. 156
Cistus tauricus J.Presl et C.Presl. 76
Citrullus
colocynthis (L.) Schrad 63
lanatus (Thunb.) Matsum. et Nakai 63
Citrus
aurantium L. 113
unshiu (Swingle) Marc. 113
Cladium mariscus (L.) Pohl 234
Clematis
integrifolia L. 19, **XII**
orientalis L. 19
recta L. 19, **X**
pseudoflammula Schmalh. ex Lipsky 19
vitalba L. 19
Climactoptera brachiata (Pall.) Botsch. 39
Clinopodium vulgare L. 202. **II**
Cnicus benedictus L. 156, **X**
Coccyganthe flos-cuculi (L.) Fourr. 29, **X**
Coronaria flos-cuculi (L.) A.Braun 29
Coeloglossum viride (L.) C. Hartm. 219
Colchicum autumnale L. 216 , **X**
Colutea orientalis Mill. 103
Comarum palustre L. 89
Commelina communis L. 229
Conioselinum tataricum Hoffm. 128
Conium maculatum L. 128, **XII**
Conringia orientalis (J. Cay ex Gren. et Godr.) Schroedinger 68
Consolida
ajacis (L.) Schur 19
divaricata (Ledeb.) Schroedinger 19
orientalis (J. Cay) Schroding 20
paniculata (Host) Schur 20
regalis S.F. Gray 20, **X**
Convallaria majalis L. 226, **X**
Convolvulus
arvensis L. 181, **XIII**
lineatus L. 181
scammonia L. 181
Conyza canadensis (L.) Cronq. 157, **XII**
Corallorhiza
trifida Chatel. 219
innata R. Br. 219
Coriandrum sativum L. 128
Corispermum marschallii Stev. 39
Cornus mas L. 123
Coronilla
coronata Mill. 103
cretica L. 103
elegans Pančić 103
scorpioides (L.) W.D.J.Koch 103
varia L. 104, **XIII**
Corydalis
capnoides (L.) Pers. 27

cava (L.) Schweigg. et Koerte 27
intermedia (L.) Merat 27
marschalliana (Pall. ex Willd.) Pers. 27
paczoskii N.Busch 27
solida (L.) Clairv. 27, **XIII**
Corylus avellana L. 50
Corynephorus canescens (L.) Beauv. 238
Cotinus coggygria Scop. 114, **XIII**
Cotoneaster integerrimus Medik. 89
Crambe
aspera M.Bieb. 68
buschii (O.E.Schulz) Stank. 68
koktebelica (Junge) N.Bush 68
pinnatifida R. Br. 68
pontica Stev. ex Rupr. 68
steveniana Rupr. 68
tatarica Sebeok 68
Crataegus
ceratocarpa Kossych 89
curvisepala Lindm. 90
dipyrena Pojark. 90
microphylla K. Koch. 90
monogyna Jacq. 90
orientalis Pall. ex Bieb. 90
oxycantha L. (*C. laevigata (Poir.)* DC. 90
pentagyna Waldst.et Kit. 90
pojarkoviae Kossych 90
sanguinea Pall. 90
sphaenophylla Pojark. 90
stankovii Kossych 90
stevenii Pojark. 91
taurica Pojark. 91
tournefortii Griseb. 91
ucrainica Pojark. 91
Crepis
biennis L. 156
capillaris (L.) Walrr. 156
conyzifolia (Gouan.) A.Kern. 156
micrantha C.Zerep. 156
pannonica (Jacq.) K.Koch. 156
praemorsa (L.) Tausch. 157
pulchra L. 157
rhoeadifolia M.Bieb. 157
tectorum L. 157, **XII**
Crithmum maritimum L. 129
Crocus
angustifolius Weston 218
banaticus J.Gay 218
sativus L. 218
speciosus Bieb. 218
Cruciata
glabra (L.) Ehrend. 174, **XII**
laevipes Opiz 174
Cucubalus baccifer L. 29
Cucumis melo L. 63
Cucumis sativus L. 63
Cucurbita pero L. 63
Cuscuta
approximata Bab. 181
campestris Yunck. 181
epithymum (L.) L. 181
europaea L. 181
gronovii Willd. ex Roem. et Schult 182
lupuliformis Krock 182
monogyna Vahl. 182
Cyclachaena xanthiifolia (Nutt.) Fresen. 157, **XII**
Cyclamen europaeum L. 56
Cydonia oblonga Mill. 91
Cylindropyrum cylindricum (Host)Löve 235
Cymbochasma borysthenica (Pall ex Schlecht.) Klokov et Zoz 188
Cynanchum acutum L. 178
Cynodon dactylon (L.) Pers. 238, **XIII**
Cynoglossum
creticum Mill 183
officinale L. 183
Cynosurus cristatus L. 238
Cyperus
difformis L. 234
fuscus L. 234
glomeratus L. 234
longus L. 234
Cypripedium calceolus L. 219
Cystopteris fragalis (L.) Bernh. 9
Dactylis glomerata L. 238
Dactylorhiza
fuchsii (Druce) Soo 220, **XII**
incarnata (L.) Soo 220, **XII**
maculata (L.) Soo 220
majalis (Reichenb.) Hunt et Summer. 220
romana (Seb.) Soo 220
sambucina (L.) Soo 220
Daphne
cneorum L. 84
laureola L. 85
mezereum L. 85, **XII**
sophia Kolen.
Datura stramonium L. 179, **XIII**
Daucus
carota L. 129, **XIV**
sativus (Hoffm.) Roechl. 129
Delphinium
elatum L. 20
puniceum Pall. 20
Dendranthema indicum (L.) Des Moul.) 155
Dentaria bulbifera L. 69
Deschampsia caespitosa (L.) Beauv. 238
Descurainia sophia (L.) Webb. et Prantl 69, **XV**
Desmodium canadensis (L.) DC 104
Dianthus
armeria L. 29
barbatus L. 30
borbasii Vandas 30
campestris M.Bieb 30
capitatus Balb. ex DC.30
carthusianorum L. 30
deltoides L. 30, **XIV**
eugeniae Kleop 30
humilis Willd. ex Ledeb 30
hypanicus Andrz. 30

marschalii Schischk. 30
membranaceus Borbas 30
platyodon Klok. 30
squarrosus M.Bieb. 30
stenocalyx Juz. 30
Dichodon cerastioides (L.) Rehb. 31
Dictamnus
albus L. 113
gymnostylis Stev. 114, **XV**
Digitalis
grandiflora Mill. 188 , **XV**
lanata Ehrh. 189, **XV**
purpurea L. , **XV**
Digitaria
ciliaris auct. non (Retz.) Koel. 239
ischaemum (Schreb.) Muehl 239
pectiniformis (Herard) 239
sanguinalis (L.) Scop. 239
Diphasiastrum
alpinum (L.) Holub 7
complanatum (L.) Holub 7
tristachyum (Pursh) Holub 7
Diphelypaea coccinea (Bieb.) Nicolson 189
Diplotaxis
cretacea Kotov 69
muralis (L.) DC. 69
tenuifolia (L.) DC.69
Dipsacus
laciniatus L. 140
pilosus L.140
strigosus Willd. ex Roem. et Schult. 140
Dodartia orientalis L. 189
Doronicum
austriacum Jacq. 157
carpaticum (Griseb. et Schenk) Nym. 157
hungaricum Rchb. f. 157
orientale O. Hoffm. 157
pardalianches L. 157
Dorycnium
graecum (L.) Ser. 104
herbaceum Vill. 104
intermedium Ledeb.104
Draba
nemorosa L. 69, **XIV**
sibirica (Pall.) Thell 69
Dracocephalum
austriacum L. 202
moldavica L. 202
ruyschiana L. 202
thymiflorum L. 202
Drosera
intermedia Hayne 52
rotundifolia L. 52
Dryas octopetala L. 91
Dryopteris
carthusiana (Yirz.) H.P. Fuchs 9
cristata (L.) A.Gray 9
expansa (C.Presz) Fraser Jenkis et Jermy 10
assimilis S.Walker
filix-mas (L.) Schott 10
Dysphania
ambrosioides (L.) Mosyakin & Clemants 39
aristata (L.) Mosyakin & Clemants 39
botrys (L.) Mosyakin & Clemants 39
scraderiana (.) Mosyakin & Clemants 40
Ecballium elaterium (L.) A. Rich 64
Echinacea purpurea (L.) Moench. 158
Echinaria capitata (L.) Desf 239
Echinochloa crusgalli (L.) Beauv 239
Echinophora sibthorpiana Guss 129
Echinops
exaltatus Schrad. 158
ruthenicus M.Bieb.158
ritro L. 158
sphaerocephalus L. 158, **XV**
Echium
biebersteinii Lacaita 184
maculatum L. 184
plantagineum L. 184
russicum J.F. Gmel. 184
vulgare L. 184, **XV**
Echynocystis lobata (Michx.)T.et Gray 64, **XIV**
Elaeagnus angustifolia L. 122
Elatine hydropiper L. 52
Eleocharis palustris (L.)Roem. et Sch. 234, **XV**
Eleutherococcus senticosus (Rupr. et Maxim. Maxim. 124
Elisanthe noctiflora (L.) Rupr 34
Elodea canadensis Michx. 245
Elsholtzia ciliata (Thunb.) Hyl. 203
Elytrigia
elongata (Host) Nevski 239
intermedia (Host) Nevski 239
repens (L.) Nevski. 239
trichophora (Link) Nevski 239
Empetrum nigrum L. 56
Ephedra distachya L. 15 , **XIV**
Epilobium
hirsutum L. 100, **XV**
montanum L. 100
palustre L. 100
parviflorum Schreb. 100, **XIV**
roseum Schreb. 100
tetragonum L. 100
Epipactis
atrorubens (Hoffm. ex Bernh.) Bess. 220
helleborine (L.) Crantz 220, **XVI**
latifolia (L.) All. 220
palustris (L.) Rich 221, **XVI**
Epipogium aphyllum Sw. 221
Equisetum
arvense L. 8
fluviatile L. 8
hyemale L. 8, **XIV**
palustre L. 8
pratense L. 8
ramosissimum Desf. 8
sylvaticum L. 8, **XIV**
telmateia Ehrh. 8
variegatum Schreich. ex Weber et Mohr. 9

Eremogone
longifolia (Bieb.) Fenzl 31
saxatilis (L.) Ikonn. 31
Eremurus spectabilis Bieb. 228
Erigeron
acris L. 158, **XVI**
alpinus L. 158
canadensis L. 157
politus Fr. 158
Eriobotrya laponica (Thunb.) Lindl. 91
Eriophorum
angustifolium Honck. 234
latifolium Hoppe 234
polystachion L. 234
vaginatum L. 234
Erodium
cicutarium (L.) L. Her. 116, **XVII**
ciconium (L.) L'Her. 116
malacoides (L.) L'Her 116
Erophila verna (L.) Bess. 69
Eruca sativa Mill. 69
Erucastrum armoracioides (Czern. ex Turcz.) Cruchet 69
Eryngium
campestre L. 129, **XVII**
maritimum L. 129
planum L. 129, **XVII**
Erysimum
aureum M.Bieb. 69
cheiranthoides L. 70, **XVI**
diffusum Ehrh. 70
hieracifolium L. 70
leucanthemum (Steph.) B. Fedtsch. 70
odoratum Ehrh. 70
repandum L. 70
Euclidium syriacum (L.) R. Br. 70
Eucommia ulmoides Oliv. 124
Euonymus
czernjaëvii Klok. 120
europaea L. 120, **XLVIII**
latifolia (L.) Mill. 120
nana M.Bieb. 120
verrucosa Scop. 121
Eupatorium cannabinum L. 158, **XVI**
Euphorbia
aleppica L. 81
amygdaloides L. 81
angulata Jacq. 81
chamaesyce L. 81
cretophila Klok. 81
cyparissias L. 81, **XVI**
esula L. 82
exigua L. 82
glareosa Pall ex M.Bieb. 82
falcata L. 82
helioscopia L. 82
humifusa Schlecht 82
kaleniczenkoi Czern. 82
lingulata Heuff 82
lucida Waldst. et Kit 82
myrsinites L. 83
palustris L. 83
paralias L. 83
peplis L. 83
peplus L. 83
petrophila C.A.Mey 83
platyphyllos L. 83
rigida M. Bieb 83
semivillosa Prokh. 83
seguieriana Neck. 83
stepposa Zoz 83
stricta L. 84
subtilis Prokh. 84
tanaitica Pacz
virgata Waldst. et Kit. s.l. 84
virgultosa Klokov 84
volhynica Bess ex Szaf., Kulcz et Pawl. 84
Euphrasia
brevipila Burn. et Gremli 189
pectinata Ten. 189
rostkoviana Hayne 189
stricta D. Wolff. ex J. F. Lehm. 189, **XVI**
Eurotia ceratoides (L.) C.A.Mey. 40
Fagopyrum
esculentum Moench 41
tataricum (L.) Gaertn. 41
Fagus
orientalis Lipsky 48
sylvatica L. 48
Falcaria vulgaris Bernh. 129
Fallopia
baldschuanica (Regel) Holub 41, **XVII**
convolvulus (L.) A.Löve 42
dumetorum (L.) Holub 42, **XVI**
japonica (Houtt.) Ronse Decr 43
multiflora (Thunb.) Haraldson 42
sachalinensis (F.Schmidt ex Maxim.) Ronse Decr.44
Ferula caspica M.Bieb. 130
Ferulago
galbanifera (Mill.) Koch 130
sylvatica (Besser) Rchb. 130
Festuca
gigantea (L.) Vill 240
orientalis (Hacr.)V. Krecz. 240
ovina L. 240
pratensis Huds. 240
regeliana Pavl. 240
rubra L. 240
Fibigia clypeata (L.) Medik. 70
Ficaria
calthifolia Reichenb. 20
verna Huds. 20, **XVI**
Ficus carica L. 79
Filago arvensis L. 158
Filipendula
denudata (J.et C.Presl) Fritsch 91
ulmaria (L.) Maxim. 91, **XVII**
vulgaris Moench 91, **XLVII**
Flueggea suffruticosa (Pall.) Bail.84

Foeniculum vulgare Mill. 130
Forsythia suspensa (Thunb.) Vahl. 187, **XIX**
Fragaria
moschata (Duch.) 92
vesca L.92, **XVII**
viridis Duch. 92
Frangula
alnus Mill. 121
purschiana Coop. 122
Frankenia
hirsuta L. 62
pulverulenta L. 62
Fraxinus
excelsior L. 187
ornus L. 187
oxycarpa Willd. 187
syriaca Boiss. 187
Fritillaria meleagris L. 217
Fumaria
kralikii Jord. 27
officinalis L. 27
parviflora Lam. 27
rostellata Knaf 27
schleicheri Soy. 28
vaillantii Loisel. 28
Gagea
lutea (L.) Ker-Gawl. 217, **XIX**
arvensis Dumort. 217
villosa (Bieb.) Duby 217
Galanthus nivalis L. 226, **XVII**
Galega officinalis L. 104, **XVII**
Galeobdolon luteum Huds. 203
Galeopsis
bifida Boenn. 203
ladanum L. 203
pubescens Besser. 203
speciosa Mill. 203 , **XIX**
tetrahit L. 203, **XVIII**
Galinsoga parviflora Cav. 159, **XVIII**
Galium
album Mill. 174
aparine L. 174, **XIX**
articulatum Lam. 175
bellatulum Klokov 175
biebersteinii Ehrend. 175
boreale L. 175
calcareum (Albov) Pobed. 175
campanulatum Vill. 175
carpaticum Klokov 175
hercynicum Weigel 175
humifusum M.Bieb. 175
intermedium Schult. 175
juzepczukii Pobed. 175
mollugo L. 175, **XVIII**
odoratum (L.) Scop. 175
palustre L. 176
physocarpum Ledeb. 176
pseudomollugo Klokov 175
pumilum Murray 176
rivale (Sibth. et Smith.) Griseb 176
rotundifolium L. 176
rubioides L. 176
ruthenicum Willd. 176
semiamictum Klokov 176
spurium L. 176
tenderiense Klokov 176
tenuissimum M. Bieb. 176
tinctorium (L.) Scop. 177
tricornutum Dandy 177
uliginosum L. 177
verticillatum Danth. 177
verum L. 177, **XVIII**
volhynicum Pobed. 177
Genista
albida Willd. 104
depressa M.Bieb. 104
germanica L. 104
pilosa L. 104
tinctoria L. 104, **XVIII**
Gentiana
acaulis L. 172
amarella L. 173
asclepiadea L. 172
cruciata L. 172
lutea L. 172, **XIX**
pneumonanthe L. 172, **XVIII**
punctata L. 172, **XVIII**
verna L. 172
Gentianella
amarella (L.) Borner 173
lingulata (Agardh) Pritchard 173
Gentianopsis ciliata (L.) Ma 173
Geranium
asphodeloides Burm. f. 116
bohemicum L. 117
collinum Steph. 117
columbinum L. 117
dissectum L. 117
divaricatum Ehrh. 117
lucidum L. 117
palustre L. 117, **XVIII**
phaeum L. 117, **XIX**
pratense L. 117, **XIX**
purpureum Vill. 118
pusillum L. 118
pyrenaicum Burm. f. 118, **XXI**
robertianum L. 118, **XIX**
rotundifolium L. 118
sanguineum L. 118, **XXI**
sibiricum L. 118
sylvaticum L. 118
tauricum Rupr. 116
Geum
rivale L. 92, **XIX**
urbanum L. 92, **XX**
montanum L. 97
Ginkgo biloba L. 12, **XXI**
Gladiolus
imbricatus L. 218
italicus Mill. 218

Glaucium
corniculatum (L.) J.Rudolph 25
flavum Crantz 25, **XXI**
Glaux maritima L. 56
Gleditsia triacanthos L. 105 , **XXI**
Glechoma
hederacea L. 203 , **XXI**
hirsuta Waldst. et Kit. 204
Glyceria
fluitans (L.) R. Br. 240
maxima (C. Hartm.) Holmb. 240
striata (Lam.) Hitche 240
Glycine hispida (Moench.) Maxim. 105
Glycyrrhiza
echinata L. 105
glabra L. 105, **XXI**
Gnaphalium
luteo-album L. 159
sylvaticum L. 159
uliginosum L. 159, **XXI**
Goniolimon
besserianum (Schult.) Kusn. 46
graminifolium (Ait.) Boiss. 47
tataricum (L.) Boiss. 47
Goodyera repens (L.) R. Br. 221
Gratiola officinalis L. 189, **XX**
Grossularia reclinata (L.) Mill. 87
Grindelia squarrosa (Pursh) Dun. 159, **XXII**
Gymnadenia
conopsea (L.) R.Br. 221
cucullata (L.) Rich 221
odoratissima (L.) Rich. 221
Gymnocarpium dryopteris (L.) Newm. 10
Gymnospermium odessanum (DC.) Takht 24
Gypsophila
acutifolia Fish. ex Spreng 31
elegans M.Bieb. 31
fastigiata L. 31, **XX**
dichotoma Bess.31
oligosperma A.Krasnova 31
altissima auct. non L. 31
paniculata L. 31
paulii Klok. 31
perfoliata auct. p.p., non L. 31
perfoliata L. 31
Hackelia deflexa (Wahlenb.) Opiz 184
Halocnemum strobilaceum (Pall.)M.Bieb. 40
Haplophyllum suaveolens (DC.) 114
Hedera helix L. 124, **XXII**
Hedysarum alpinum L. 105
Helianthemum
canum (L.) *Hornem.*. 76
grandiflorum (Scop.) DC. 76
nummularium (L.) Mill. 76
Helianthus
annuus L. 159
tuberosus L. 159, **XLVIII**
Helichrysum
arenarium (L.) Moench 159, **XXII**
graveolens (M. Bieb.) Sweet 160
Helictotrichon planiculme (Schrad.) Pilg 240
Heliotropium
ellipticum Ledeb. 184
europaeum L. 184
suaveolens M.Bieb. 184
Helleborus
niger L. 20
purpurascens Waldst. et Kit. 20
Hemerocallis
fulva (L.) L. 223
lilioasphodelus L. 223
minor Mill. 224
Hepatica nobilis Mill. 20, **XXII**
Heracleum
carpaticum Porcius 130
ligusticifolium M. Bieb. 130
mantegazzianum Somm. et Levier 130, **XX**
palmatum Baumg 130
pubescens (Hoffm.) M.Bieb. 130
sibiricum L. 130
sphondylium L. 131
stevenii Manden. 131
Herniaria
euxina Klok. 32
glabra L. 32, **XXII**
hirsuta L. 32
kotovii Klok. 32
polygama J.Gay 32
Hesperis
matronalis L. 70, **XX**
sibirica L. 71
tristis L. 71
Hibiscus
syriacus L. 77
trionum L. 78
Hieracium
aurantiacum L. 160
echioides Lumn. 160
pilosella L. 160, **XXII**
virosum Pall. 160
Hierochloe
australis (Schrad.) Roem et Schult 240
odorata (L.) Beauv. 241
Himantoglossum caprinum (M. Bieb.) Koch 220
Hippocrepis
biflora Spreng. 105
unisiliquosa L.105
Hippophae rhamnoides L. 123, **XXII**
Hippuris vulgaris L. 215, **XX**
Hirschfeldia incana (L.) Lagr.-Foss. 71
Holcus
lanatus L. 241
mollis L. 241
Holosteum
glutinosum (M.Bieb.) Fisch et C.A.Mey 32
umbellatum L. 32
Homogyne alpina (L.) Gass. 160
Hordeum
bulbosum L. 241
vulgare L. 241

Hosta ventricosa Stearn 226
Hottonia palustris L. 56
Humulus lupulus L. 80
Huperzia selago (L.) Bernh. ex Schr et Mert. 7
Hydrocharis morsus-ranae L. 246
Hylotelephium maximum(L.) Holub. 86
Hymenolobus procumbens (L.) Fourr 71
Hyoscyamus
albus L. 179
niger L. 179
Hypecoum pendulum L. 26
Hypericum
elegans Steph.ex Willd. 50
elongatum Ledeb. 51
hirsutum L. 51
humifusum L. 51
hyssopifolium Chaix 51
maculatum Crantz 51, **XXV**
montanum L. 51
perforatum L. 51, **XXV**
tetrapterum Fries 52
Hypochoeris
glabra L. 161
radicata L. 161
Hypochaeris
maculata L. 145
uniflora Vill. 145
Hypopitys monotropa Crantz 53, **XXII**
Hyssopus
cretaceus Dubjan 204
officinalis L. 204
Iberis
amara L. 71, **XXV**
saxatilis L. 71
umbellata L. 71
Impatiens
balsamina L. 118
noli-tangere L. 118, **XX**
parviflora DC. 119, **XXV**
Inula
aspera Poir 161
britannica L. 161, **XXV**
germanica L. 161
helenium L. 161, **XXV**
oculus-christi L. 162
salicina L. 162, **XXV**
Iris
graminea L. 218
halophila Pall. 218
hungarica Waldst. et Kit. 218
pontica Zapal. 218
pseudacorus L. 218, **XX**
pumila L. 219, **XXV**
sibirica L. 219, **XLVIII**
Ipomoea purpurea (L.)Jacq. 181
Isatis
campestris Stev. ex DC. 71
costata C. A. Mey. 71
tinctoria L. 71
Iva xanthiifolia Nutt. 157
Isopyrum thalictroides L. 21
Jasione montana L. 143, **XXVI**
Jasminum fruticans L. 188
Jovibarba sobolifera (Sims.) Opiz 85
Juglans
mandshurica Maxim. 50
regia L. 50
Juncus
articulatus L. 229
bufonius L. 229
bulbosus L. 229
compressus Jacq. 229
conglomeratus L. 229
effusus L. 229, **XXVI**
filiformis L. 229
geniculatus Schrank 229
gerardii Loisel. 229
inflexus L. 230
maritimus Lam. 230
squarrosus L. 230
tenuis Willd. 230
Juniperus
communis L. 14, **XX**
depressa Steven 14
excelsa M.Bieb. 14
foetidissima Willd. 14
hemisphaerica C. Presl. 14
oxycedrus L. 14
sabina L. 14
sibirica Burgsd. 15
Jurinea
arachnoidea Bunge 162
calcarea Klokov 162
multiflora (L.) B.Fedtsch. 162
Kickxia
caucasica (Muss.-Puschk ex Spreng.) Kup. 190
elatine (L.) Dumort 190
Knautia arvensis (L.) Coult. 140
Kochia
laniflora (S.G.Gmel) Borbas 40
prostrata (L.) Schrad. 40
scoparia (L.) Schrad. 40
Koeleria cristata (L.) Pers. 241
Kohlrauschia prolifera (L.) Kunth 32
Krascheninnikovia ceratoides (L.) G. 40
Lablab purpureum (L.) Sweet 105
Lactuca
serriola L. 162
tatarica (L.) C.A. Mey. 162
Lallemantia iberica (M.Bieb.) Fisch et Mey. 204
Lamium
album L. 204, **XXIII**
amplexicaule L. 204
galeobdolon (L.) L. 203
maculatum (L.) L. 204
purpureum L. 204, **XXVI**
Lappula squarrosa (Retz.) Dumort. 184
Lapsana communis L. 162, **XXIII**
Larix
decidua Mill. 13, **XXVI**

sibirica Ledeb. 13
Laser trilobum (L.) Borkh. 131
Laserpitium
alpinum Waldst. et Kit 131
hispidum Bieb. 131
latifolium L. 131
prutenicum L. 131
Lathraea squamaria L. 190
Lathyrus
aphaca L. 105
cicera L. 105
hirsutus L. 106
megalanthus Steud. 106
niger (L.) Bernh. 106, **XXVI**
nissolia L. 106
pisiformis L. 106
pratensis L. 106, **XXVI**
sativus L. 106
sylvestris L. 106, **XXVI**
tuberosus L. 106
vernus (L.) Bernh. 106, **XXVI**
Laurocerasus officinalis M.Roem. 92
Laurus nobilis L. 16
Lavandula angustifolia Mill 204, **XXIII**
Lavatera thuringiaca L. 78, **XXIX**
Ledum palustre L. 53, **XXIX**
Leersia oryzoides (L.) Sw. 241
Lemna
gibba L. 249
minor L. 249
trisulca L. 249
Leontodon
autumnalis L. 162
danubialis Jacq. 162
hispidus L. 163
Leonurus
cardiaca L. 204
quinquelobatus Gilib. 205
villosus Desf. ex D'Urv. 205, **XLVII**
Leopoldia
comosa (L.) Parl. 224
tenuiflora (Tausch.) Heldr 224
Lepidium
campestre (L.) R. Br. 71, **XXIII**
densiflorum Schrad. 72
graminifolium L. 72
latifolium L. 72
perfoliatum L. 72
pumilum Boiss et Bal 72
ruderale L. 72, **XXIII**
sativum L.72
syvaschicum Kleop. 72
virginicum L. 72
Lepidoteca suaveolens (Pursh) Nutt. 163, **XXIII**
Leucanthemum vulgare Lam. 163, **XXIII**
Leucojum
aestivum L. 226
vernum L. 226
Leucorchis albida (L.) E. Mey 223
Leuzea carthamoides (Willd.) DC 165
Levisticum officinalis Koch 131
Leymus racemosus (Lam.) Tzvel. 241
Libanotis montana Crantz 135
Ligusticum mutellina (L.) Crantz 131
Ligustrum
lucidum Ait. 188
vulgare L. 188
Lilium
lancifolium Thunb. 217
martagon L. 217, **XXIII**
monadelphum M. Bieb. 217
Limonium
caspium (Willd.) Gams 47
gmelinii (Willd.) O.Kuntze 47
meyeri (Boiss.) O.Kuntze 47
platyphyllum Lincz. 47
sareptanum (A. Besk) Gams 47
suffruticosum (L.) O.Kuntze 47
Linaria
biebersteinii Besser 190
genistifolia (L.) Mill. 190
macroura (Bieb.) Bieb. 190
vulgaris Mill. 190, **XXIII**
Linnaea borealis L. 138
Linum
austriacum L. 115
catharticum L. 115
flavum L. 115
hirsutum L. 115
perenne L. 115
radiola L. 116
tenuifolium L. 115
ucrainicum (Grizeb.ex Planch.) Czern 116
usitatissimum L. 116
Listera ovata (L.) R. Br. 221
Lithospermum officinale L. 184
Lithospermum purpureocaeruleum L. 182
Loiseleuria procumbens (L.) Desv. 54
Lolium
multiflorum Lam. 241
perenne L. 241, **XXIV**
rigidum Gaudin. 242
temulentum L. 242
Lonicera
caerulea L. 138
caprifolium L. 138
nigra L.138
tatarica L. 138
xylosteum L. 139
Loranthus europaeus Jacq. 122
Lotus
corniculatus L. s.l. 106, **XXVIII**
tenuis Waldst.et Kit. ex Willd. 107
Luffa cylindrica (L.) M.Roem. 64
Lunaria rediviva L. 72
Luzula
campestris (L.) DC. 230
forsteri (Smith) DC. 230
multiflora (Ehrh.) Lej. 230
pilosa (L.) Willd. 230, **XXVIII**

spicata(L.) DC.230
sudetica (Willd.) Schult 230
sylvatica (Huds.) Gaudin 231
Lychnis chalcedonica L. 32
Lycium barbatum L. 179
Lycopodium
annotinum L. 7, **XXVIII**
clavatum L. 7, **XXVIII**
Lycopsis
arvensis L. 185
orientalis L. 185
Lycopus
europaeus L. 205, **XXIV**
exaltatus L. fil. 205
Lysimachia
nummularia L. 57, **XXVIII**
punctata L. 57
vulgaris L. 57, **XXVIII**
Lythrum
hyssopifolia L. 98
salicaria L. 99, **XXIV**
virgatum L. 99
Maackia amurensis Rupr. et Maxim. 107
Maclaea cordata (Willd.) R. Br. 26
Magnolia grandiflora L. 15, **XXVIII**
Majanthemum bifolium (L.) Schmidt 227
Malva
crispa (L.) L. 78
mauritiana L. 78
moschata L. 78
neglecta Wallr. 78, **XXIX**
nicaeensis All. 78
pusilla Smith 78
sylvestris L. 78
verticillata L. 79
Malus sylvestris Mill. 92
Marrubium
leonuroides Desr. 205
peregrinum L. 205
praecox Janka 205
vulgare L. 205
Marsilea quadrifolia L. 12
Matricaria
discoidea CD 163
recutita L. 163, **XXIV**
perforata Merat 170
Matteuccia struthiopteris (L.) Tod. 9, **XXVIII**
Matthiola fragrans Bunge 72
Medicago
arabica (L.) Huds. 107
denticulata Willd. 107
falcata L. 107, **XXIX**
lupulina L. 107, **XXIX**
orbicularis (L.) Bartal. 107
rigidula (L.) All. 107
sativa L. 107, **XXIX**
scutellata (L.) Mill. 107
Melampyrum
argyrocomum Fisch. ex Koso-Pol 190
arvense L. 190
cristatum L. 190
nemorosum L. 191, **XXIX**
pratense L. 191, **XXIX**
sylvaticum L. 191
Melandrium
album (Mill.) Garcke 32
dioicum (L.) Coss. et Germ. 32
Melia azedarach L. 114
Melica
altissima L. 242
nutans L. 242, **XXX**
taurica K.Koch. 242
uniflora Retz. 242
Melilotus
albus Medik. 107, **XXIV**
altissimus Thuill. 107
officinalis (L.) Pall. 107
Melissa officinalis L. 206
Melittis
carpatica Klokov 206
melissophyllum aggr. 206
sarmatica Klokov 206
Melo sativus Sager. ex M.Roem. 63
Mentha
aquatica L. 206
arvensis L. 206, **XXX**
longifolia (L.) L. 206, **XXIV**
piperita L. 206
pulegium L. 206
spicata L. 207
Meniocus linifolius (Steph.) DC. 72
Menyanthes trifoliata L. 143, **XXX**
Mercurialis
annua L. 84
perennis L. 84
Mespilus germanica L. 92
Micromeria serpyllifolia (M.Bieb.) Boiss 207
Microrrhinum minus (L.) Fourr. 188
Microthlaspi perfoliatum (L.) F.K.Mey. 75
Milium effusum L. 242
Mirabilis nyctaginea (Michx.) MacMill. 28
Moehringia lateriflora (L.) Fenzi 33
Molinia caerulea (L.) Moench 242
Moltkia caerulea (Willd.) Lehm. 185
Moneses uniflora (L.) A.Gray 54
Morus
alba L. 79
nigra L. 80
Muscari botryoides (L.) Mill. 224
Myagrum perfoliatum L. 73
Mycelis muralis (L.) Dumort 163
Myosotis
alpestris F. W. Schmidt 185, **XXX**
arvensis (L.) Hill. 185
palustris (L.) L. 185, **XXIV**
scorpioides L. s.l. 185
sylvatica Ehrh. ex Hoffm. 185
Myosoton aquaticum (L.) Moench 33
Myosurus minimus L. 21, **XXX**
Myricaria germanica (L.) Desv. 62

Myriophyllum spicatum L. 87
Najas marina L. 246
Narcissus
angustifolius Curt. 226
pseudonarcissus L. 226
Nardus stricta L. 242
Nasturtium officinale R.Br. 73
Naumburgia thyrsiflora (L.) Reichenb. 57
Neslia paniculata (L.) Desv. 73
Neottia nidus-avis (L.) Rich. 221
Neottianthe cucullata (L.) Schlechter 221
Neotorularia torulosa (Desf.) Hedge & Léon. 73
Nepeta
cataria L. 207, **XXX**
grandiflora M.Bieb. 207
pannonica L. 207
parviflora M.Bieb. 207
Nerium oleander L. 177
Nicandra phisalodes (L.) Gaertn. 179
Nigella
arvensis L. 21, **XXX**
damascena L. 21
sativa L. 21
Nonea
lutea (Desr.) DC. 185
pulla DC. 185
Nuphar lutea (L.) Smith 16, **XXIV**
Nymphaea
alba L. 16
candida C.Presl 16
Nymphoides peltata (S. G. Gmel.)
O. Kuntze 143
Oberna
behen (L.) Ikonn. 33, **XXIV**
commutata (Guss.) Ikonn. 33
cserei (Baumg.) Ikonn 33
Ocimum basilicum L. 207
Odontites
vulgaris Moench 191
luteus (L.) Clairv. 192
Oenanthe
aquatica (L.) Poir. 131
pimpinelloides L. 132
silaifolia M. Bieb. 132
Oenothera
biennis L. s.l. 100, **XXVII**
parviflora L. 100
Olea europaea L. 188
Omphalodes linifolia (L.) Moench 185
Onobrychis
arenaria (Kit.) DC. 108
tanaitica Spreg. 108
transcaucasica Grossh. 108
viciifolia Scop. 108
Ononis
arvensis L. 108, **XXX**
pusilla L. 108
spinosa L. 108
Onopordum
acanthium L. 163, **XXVII**
tauricum Willd. 163
Onosma
polychroma Klokov ex M. Pop 185
polyphylla Ledeb 186
taurica Pall 186
visianii Clementi 186, **XXXI**
Ophioglossum vulgatum L. 9
Ophrys
apifera Huds. 222
insectifera L 222
muscifera Huds. 222
ovata L. 221
Orchis
coriophora L. 222
fragrans Pollini 222
incarnata L. 220
latifolia sensu Nevski. p.p. 220
laxiflora Lam. 222
mascula (L.) L. 222
militaris L. 222
morio L. 222
palustris Jacq. 222
provincialis Balb. 223
purpurea Huds. 223
romana Seb. 220
sambucina L.220
simia Lam. 223
ustulata L. 223
Origanum vulgare L. 207, **XXXI**
Orlaya
daucoides (L.) Greuter 132
grandiflora (L.) Hoffm. 132
Ornithogalum
ponticum Zahar.224, **XXVII**
umbellatum L. 224
Ornithopus perpussilus L. 108
Orobanche
alba Steph. 191
coerulescens Steph. 191
crenata Forssk. 191
hederae Vaucher ex Duby 191
lutea Baumg 191
minor Smith 192
picridis F. Shultz 192
ramosa L. 192
Orthantha lutea (L.) A. Kerner ex Wet. 192
Orthilia secunda (L.) House 54
Orthosiphon stamineus Benth. 163
Oryza sativa L. 242
Otites wolgensis (Hornem.) Grossh. 33
Oxalis
acetosella L. 116
corniculata L. 116
dillenii Jacq. 116
stricta L.116
Oxybaphus nyctagineus (Michx.) Sweet 28
Oxycoccus
microcarpus Turcz. ex Rurp. 54
palustris Pers. 54 , **XXXI**
Oxytropis pilosa (L.) DC. 108

Oxyria digyna (L.) Hill 42
Padus avium Mill. 93, **XXXI**
Paeonia
anomala L. 25
lactiflora Pall. 25
peregrina Mill. 25
suffruticosa Andrews 25, **XXXI**
tenuifolia L. 25, **XXXI**
Palimbia salsa (L. fil.) Bess. 132
Paliurus spina-christi Mill. 122, **XXXI**
Panax ginseng C. A. Mey. 124
Papaver
agremone L. 26
dubium L. 26
hybridum L. 26
orientale L. 26
rhoeas L. 26
somniferum L. 26
strigosum (Boenn.) Schur. 26
Parietaria officinalis L. 80, **XXXI**
Paris quadrifolia L. 217, **XXXII**
Parnassia palustris L. 120
Pastinaca
sylvestris Mill. 132
sativa L. 132, **XXVII**
umbrosa Steven ex DC. 132
Patrinia intermedia (Hornem.) Roem. et Sch. 139
Pedicularis
dasystachys Schrenk 192
kaufmannii Pinzg. 192
palustris L. 192
sceptrum-carolinum L. 192
sibthorpii Boiss 192
sylvatica L. 192
verticillata L. 193
Peganum harmala L. 119
Perilla nankinensis (Lour.) Decne 208
Periploca graeca L. 178
Persica vulgaris Mill. 93
Persicaria
amphibia (L.) Delabre 42
hydropiper L. 42, **XXXII**
lapathifolia (L.) Delarbre 42, **XLVII**
maculosa S.F.Gray 42, **XXXII**
minor (Huds.) Opiz 43
orientalis (L.) Spach 43
scabra (Moench) Moldenke 43
tinctoria (Ait.) Spach 43
Petasites
albus (L.) P. Gaertn. 164
hybridus (L.) Gaertn., Mey. et Scherb. 164
Petrorhagia saxifraga (L.) Link 33
Petroselinum crispum (Mill.) A.W.Hill. 132
Peucedanum
arenarium Waldst. et Kit. 132
alsaticum auct. non L. 133
borystenicus Klok. Ex Schischk.132
carvifolia Vill. 132
cervaria (L.) Lapeyr. 133
latifolium DC. 133
lubimenkoanum Kotov 133
oreoselinum (L.) Moench. 133
ruthenicum Bieb. 133
tauricum M.Bieb. 133
Phacelia tanacetifolia Benth. 182, **XXXII**
Phalaris
canariensis L. 243
minor Retz 243
Phalaroides arundinacea (L.) Rausch. 243
Pharbitis purpurea (L.) Voigt 181
Phelipanche ramosa (L.) Pomel 192
Phaseolus vulgaris L. 109
Phellodendron amurense Rurp. 114
Phleum
phleoides (L.) H. Karst 243
pratense L. 243
Philadelphus coronarius L. 123, **XXXII**
Phlomis
fruticosa L. 208
pungens Willd. 208
tuberosa L. 208, **XXXII**
taurica Hartwiss et Bunge 208
Phragmites
australis (Cav.) Trin. ex Steud. 243
communis Trin. 243
Phyllitis scolopendrium (L.) Newm. 11
Physalis alkekengi L. 179
Physocaulis nodosus (L.) W. D. J. Koch. 133
Physospermum cornubiense (L.) DC. 133
Phyteuma
orbiculare L. 143
spicatum L. 143
Phytolacca americana L. 28, **XXVII**
Picea abies (L.) Karst. 113
Picnomon acarna (L.) Gass. 164
Picris hieracioides L. 164
Pilosella
aurantiaca (L.) F. Schultz et Sch. Bip. 160
echioides (Lumn.) F. Schultz et Sch. Bip 160
officinarum F. Schultz et Sch. Bip. 160
Pimpinella
lithophila Schischk. 133
major (L.) Hubs 134
peregrina L. 134
saxifraga L. 134
titanophila Woronow 134
tragium Vill. s. l.133
Pinguicula
alpina L. 200
vulgaris L. 200
Pinus
cembra L. 13
mugo Turra 13
pallasiana D. Don 13
pityusa Stev 13
sylvestris L. 13 , **XXXII**
Pistacia
mutica Fich. et C.A.Mey 115, **XXXII**
vera L. 115
Pisum sativum L. 109

Plantago
arenaria Waldst. et Kit. 198, **XXXIII**
cornuti Gouan. 199
coronopus L. 199
indica L. 198
lanceolata L. 199, **XXXIII**
major L. 199, **XXVII**
media L. 199
psyllium L. 198
scabra Moench 199
Platanthera
bifolia (L.) Rich. 223, **XXVII**
chlorantha (Cust.) Reichenb. 223
Platanus orientalis L. 47, **XXXIII**
Platycladus orientalis (L.) Franco 15
Pleconax
conica auct. non (L.) Šourková 33
subconica (Friv.) Šourková 33
Pleurospermum austriacum (L.) Hoffm. 134
Poa
annua L. 243, **XXXIII**
bulbosa L. 243, **XXXIII**
nemoralis L. 243
pratensis L. 243
Podophillum peltatum L. 25
Polemonium caeruleum L. 182, **XXVII**
Polygala
amarella Grantz. 119
anatolica Boiss. et Heldr. 119
comosa Schkuhr. 119
major Jacq. 120
sibirica L. 120
vulgaris L. 120, **XXVII**
Polygonatum
hirtum (Bosc. Ex Poir.) Pursh 227
latifolium (Jacq.) Desf. 227
multiflorum (L.) All. 227
odoratum (Mill.) Druce. 227 , **XXXIII**
orientale Desf. 227
verticillatum (L.) All. 227, **XXXIII**
Polygonum
alpinum All. 43
arenarium Waldst. et Kit. 43
aviculare L. s.l. 43, **XXXIII**
amphibium L. 42
bistorta L. 41
convolvulus (L.) A.Löve
cuspidatum Siebold et Zucc 43
hydropiper L. 42
minus Huds) 43
multiflorum Thunb. 42
nodosum Pers. 42
orientale L. 43
patulum Bieb. 43
persicaria L. 42
sachalinensis F.Schmidt 44
salsuginemum Bieb. 43
scabrum Moench 43
tinctoria Aiton 43
Polypodium vulgare L. 12
Polystichum
aculeatum (L.) Roth 10
lonchitis (L.) Roth 10
Populus
alba L. 59
bolleana Lauche 60
italica (Du Roi) Moench 60
laurifolia Ledeb 60
nigra L. 60
tremula L. 60
Portulaca oleracea L. 28, **XXXIV**
Potamogeton
compresus L. 247
crispus L. 247
lucens L. 247
natans L. 257
nodosus Poir 247
pectinatus L. 247
perfoliatus L. 247
pusillus L. 247
Potentilla
alba L. 93, **XXXIV**
anserina L. 93, **XXXIV**
argentea L.93, **XXXIV**
aurea L. 93
canescens Besser 93
erecta (L.) Rausch.93, **XXXIV**
goldbachii Rupr. 94
norvegica L. 94
orientalis Juz. 94
palustris (L.) Scop. 89
recta L. 94
reptans L. 94
supina L. 94
Poterium
polygamum Waldst. et Kit. 94
sanguisorba L. 94
Prangos
odontalgica (Pall.) Herrnst.et Heyn 134
tritida (Mill.) Herrnst. et Heyn 134
Primula
acaulis (L.) L. 57
elatior (L.) Hill 57
farinosa L. 57
sibthorpii Hoffmanns 57
veris L. 57 , **XXXV**
vulgaris Huds. 57
Prunella
grandiflora (L.) Scholl. 208
laciniata (L.) L. 208
vulgaris L. 208, **XXXIV**
Prunus
avium L. 89
cerasus L. 89
divaricata Ledeb. 94
fruticosa Pall. 89
laurocerasus L. 92
mahaleb L. 89
padus L. 93
persica L. 93

spinosa L. 94
Psammophiliella
muralis (L.) Ikonn. 33
stepposa (Klok.) Ikonn. 33
Psephellus declinatus (M.Bieb.) K.Koch 153
Pseudorchis albida (L.) A. et D. Love 223
Psoralea bituminosa L. 109
Ptarmica
cartilaginea Ledeb ex Rchb. 164
vulgaris DC. 164
Pteridium
aquilinum (L.) Kuhn 11
tauricum (C.Presl) V. Krecz 12
Pterocarya pterocarpa (Michx.) Kun. ex Iljin. 50
Pterocephalus plumosus (L.) Coult. 140
Pueraria lobata (Willd.) Ohwi. 109
Pulicaria
dysenterica (L.) Bernh. 164
uliginosa Steven 164
vulgaris Gaertn. 164
Pulmonaria
angustifolia L. 186, **XXXV**
mollis Wulfen ex Hornem 186
obscura Dumort. 186
officinalis L. 186
rubra Shott. 186
Pulsatilla
bohemica (Skalický) Tzvelev 21
latifolia Rupr. 21
nigricans Störck 21
patens (L.) Mill. s.l. 21, **XXXIV**
pratensis (L.) Mill. s.l. 21
Punica granatum L. 99
Pyracantha coccinea (L.) M.Roem. 95, **XXXIV**
Pyrethrum
balsamita (L.) Willd 165
clusii Fisch ex Rchb. 165
corymbosum (L.) Scop. 165, **XXXV**
partheniifolium Willd. 165
roseum (Adam) M.Bieb 165
Pyrola
chlorantha Sw. 54
media Sw. 54
minor L. 55
rotundifolia L. 55
Pyrus
communis L. 95
eleagrifolia Pall. 95
Quercus
petraea Liebl. 48
pubescens Willd. 48, **XXXVII**
robur L. 48
Queria hispanica L. 33
Radiola linoides Roth 117
Ranunculus
acris L. 21, **XXXV**
auricomus L. 22
bulbosus L. 22, **XLVIII**
carpaticus Herb. 22
cassubicus L. 22, **XXXVII**
chius DC. 22
constantinopolitanus (DC.) D"Urv. 22
flammua L. 22
illyricus L. 22
linqua L. 22
muricatus L. 22
oxyspermus Willd. 23
pedatus Waldst. et Kit. 23
polyanthemos L. 23
repens L. 23, **XXXVII**
reptans L. 23
sardous Crantz 23
sceleratus L. 23, **XXXV**
stevenii Andrz. 23
Raphanus
candidus Worosch 73
raphanistrum L. 73, **XXXVII**
sativus L. 73
Rapistrum rugosum (L.) Bergeret **73**
Reseda
lutea L. 75
luteola 75
Reynoutria
japonica Houtt. 43, **XXXVII**
sachalinensis Nakai 44, **XXXVII**
Rhamnus
cathartica L. 122, **XXXVII**
imeretina Booth 122
paliurus L. 122
pallasii Fisch.et C.A. Mey 122
tinctoria Waldst. et Kit. 122
Rhaponticum carthamoides (Willd.) Iljin 165
Rheum
palmatum L. *var. tanguticum Regel 44*, **XXXV**
tataricum L. f. 44
Rhinanthus
aestivalis (N.Zinger) Shischk et Serg. 193
alectorolophus Pollich 193
major L. 193
minor L. 193, **XXXVII**
serotinus (Schoenh) Oborny 193, **XXXV**
songaricus (Sterneck) B. Fedtsch 193
vernalis (N. Zinger) Schischk et Serg. 193
Rhodiola rosea L. 85 , **XXXVI**
Rhododendron luteum Sweet 55
Rhus coriaria L. 115
Ribes
nigrum L. 87
rubrum L. 87
Ricinus communis L. 84
Rindera tetraspis Pall 186
Robinia pseudoacacia L. 109 , **XXXVI**
Roemeria hybrida (L.) DC. 26
Rorippa
amphibia (L.) Bess. 73
austriaca (Crantz) Bess. 73, **XXXV**
brachycarpa (C. A. Mey.) Hayek 73
nasturtium-aquaticum (L.) Hayek 73
palustris (L.) Bess. 74
sylvestris (L.) Bess. 74, **XXXV**

Rosa
canina L. 95, **XXXVI**
caryophyllacea Besser 95
chinensis Jacq. 95
corymbifera Borkh. 95
jundzilii Besser 95
klukii Besser 95
majalis Herrm. 96
micrantha Smith 96
pendulina L. 96
pomifera Herrm. 96
rubiginosa L. 96
rugosa Thunb. 96
spinosissima L. 96
tomentosa Smith 96
villosa L. 96
Rubia tinctorum L. 177
Rubus
anatolicus (Focke) Focke ex Hausskn 97
caesius L. 97, **XXXVI**
discolor Weihe et Nees 97
idaeus L. 97, **XXXVIII**
nessensis W.Hall. 97, **XXXVI**
saxatilis L. 97
tauricus Schlecht. ex Juz. 97
Rumex
acetosa L. 44
acetosella L. 44
alpinus L., nom. conserv. 44
aquaticus L. 44
confertus Willd. 44, **XXXVIII**
conglomeratus Murr. 45
crispus L. 45
euxinus Klokov, R. tuberosus L. subsp. turcomanicus Rech.f. 46
hydrolapathum Huds. 45
lonaczevskii Klok. 45
longifolius DC. 45
maritimus L. 45
obtusifolius L. 45
palustris Smith 45
patientia L. 45
patientia L. subsp. orientalis Danser 45
pseudoalpinus Hoefft 44
pseudonatronatus (Borbas) Borbas ex Murb.45
pulcher L. 46
sanguineus L. 46
scutatus L. 46
stenophyllus Ledeb. 46
sylvestris (Lam.) Wallr. 45
thyrsiflorus Fingerh. 46
tuberosus L. s.l. 46
ucranicus Fisch. ex Spreng. 46
Ruppia
cirrhosa (Petagna) Grande 248
maritima L. 248
Ruscus
hypoglossum L. 227
ponticus Woronow ex Grossh. 228
Ruta
divaricata Ten. 114
graveolens L. subsp. divaricata (Ten.) Gams 114
hortensis Mill 114
Sagina
procumbens L. 33
saginoides (L.) H.Karst. 33
Sagittaria sagittifolia L. 246, **XXXVI**
Saponaria
glutinosa M.Bieb. 34
officinalis L. 34
Salicornia europaea L. s.l. 40
Salix
acutifolia Willd. 60
alba L. 60
aurita L. 60
caprea L. 60
cinerea L. 61
eleagnos Scop. 61
fragilis L. 61
herbaceae L. 61
lapponum L. 61
myrsinifolia Salisb. 61
myrtilloides L. 61
pentandra L. 61
purpurea L. 61
reticulata L. 61
retusa L. 61
rosmarinifolia L. 62
silesiaca Willd. 62
starkeana Willd. 62
triandra L. 62
viminalis L. 62
Salsola
australis R.Br. 41
brachiata Pall. 39
collina Pall. 40
soda L. 41
tragus L. 41, **XXXVI**
Salvia
aethiopis L. 209, **XXXVIII**
austriaca Jacq. 209
dumetorum Andrz 209
glutinosa L. 209
grandiflora Etl. 210
illuminata Klokov 209
nemorosa L. s.l. 209, **XXXIX**
nemorosa L. aggr. 210
nutans L. 209
officinalis L. 209 , **XXXIX**
pratensis L. 209
sclarea L. 209
sibthorpii Smith 210
stepposa Shost. 210
tesquicola Klokov et Pobed. 210
tomentosa Mill 210
verbenaca L. 210
verticillata L. 210
virgata Jacq 210

Sambucus
ebulus L. 137, **XXXVIII**
nigra L. 137, **XXXIX**
rasemosa L. 138, **XXXIX**
Samolus valerandi L. 57
Sanguisorba officinalis L. 97, **XXXVIII**
Sanicula europea L. 134
Sarothamnus scoparius (L.) W.D.J.Koch 109
Satureja
hortensis L. 210
taurica Velen. 210
Saussurea
alpina (L.) DC. 165
amara (L.) DC. 165
salsa (Pall. ex M.Bieb.) Spreng. 165
Saxifraga
granulata L. 87
hirculus L. 87
tridactylites L. 87
Scabiosa
argentea L. 141
columbaria L. 141
micrantha Desf. 141
ochroleuca L. 141
Scandix
pecten-veneris L. 134
stellata Banks et Sol 134
Scariola viminea (L.) F.W.Schmidt 165
Scheuchzeria palustris L. 246
Schisandra chinensis (Turcz.) Baillon 15
Schoenoplectus lacustris (L.) Palla 234
Scilla
autumnalis L. 224
bifolia L. 224, **XXXIX**
sibirica Haw. 224, **XXXIX**
Scirpus
lacustis L. 234
maritimus L. 231
radicans Schkuhr 235
sylvaticus L. 235, **XXXVI**
Scleranthus
annuus L. 34, **XXXIX**
perennis L. 34
Scolymus hispanicus L. 165
Scopolia carniolica Jacq. 180
Scorzonera
austriaca Willd. 166
purpurea L. 166
Scrophularia
bicolor Smith 193
cretacea Fish. ex Spreng 193
nodosa L. 193, **XXXVIII**
scopolii Hoppe ex Pers. 194
rupestris M. Bieb. ex Willd 194
umbrosa Dumort. 194
vernalis L. 194
Scutellaria
altissima L. 211
baicalensis Georgi 211
creticola Juz. 211
galericulata L. 211, **XXXIX**
orientalis L. aggr. 211
taurica Juz 211
Secale sylvestre Host 244
Securinega
suffruticosa (Pall.) Rehd. 84
elegans (Pančić) Lassen 103
Sedum
acre L. 85, **XL**
album L. 86
maximum (L.) Suter. 86
purpureum (L.) Schult. 86
sexangulare L. 86
spurium M.Bieb. 86
telephium L. s.l. 86
Selinum carvifolia (L.) L. 135
Sempervivum
ruthenicum Schnittsp. et C. B. Lelum. 86
tectorum L. 86
Senecio
borysthenicus (DC.) Andrz. 166
cineraria DC. 166
erraticus Bertol. 166
erucifolius L. 166
fuchsii C.C.Gmel. 166
gradidentatus Ledeb. 166
hispanica L. 166
jacobaea L. 166, **XXXVIII**
nemorensis L. 167
ovatus (P.Gaertn., B.Mey. et Sch.) Willd.166
paludosus L. 167
rivularis (Waldst. et Kit.) DC. 167
subalpinus W.D.J.Koch 167
sylvaticus L. 167
vernalis Waldst. et Kit. 167
viscosus L. 167
vulgaris L. 167, **XL**
Serratula
bracteifolia (Iljin ex Grossh.) Stanc 167
carduncului (Pall.) Schischk. 167
coronata L. 167
erucifolia (L.) Boriss. 168
tinctoria L. 168
xeranthemoides M.Bieb. 168
Sesamum indicum L. 200
Seseli
annuum L. 135
campestre Besser 135
dichotumum Pall. ex M.Bieb 135
gummiferum Pall.ex Smith 135
hippomarathrum Jacq 135
lehmannii Degen 135
libanotis (L.) W.D.J.Koch 135
pallasii Bessez 135
peucedanoides (M. Bieb) Koso-Pol 135
tortuosum L. 135
Setaria
glauca (L.) P. Beauv 244
italica (L.) P. Beauv. 244
verticillata (L.) P. Beauv 244

viridis (L.) Beauv. 244
Sherardia arvensis L. 177
Sicyos angulata L. 64
Sideritis
ajpetriana Klokov 211
catillaris Juz 211
montana L. 211
taurica Stephan aggr. 211, **XL**
Siella erecta (Huds.) M. Pimen. 136
Sieversia montana (L.) R. Br. 97
Sigesbeckia orientalis L. 168
Sieglingia decumbens (L.) P. Beauv 244
Silaum silaus (L.) Schinz. et Thell. 137
Silene
chlorantha (Willd.) Ehrh. 34
cretacea Fisch. ex Spreng. 34
dichotoma Ehrh. 34
italica (L.) Pers. 34
noctiflora L. 34
nutans L.34, **XL**
supina Bieb. 35
tatarica (L.) Pers. 35
Silybum marianum (L.) P.Gaerth. 168, **XXXVIII**
Sinapis
alba L. 74
arvensis L. 74
dissecta Lag. 74
Sisymbrium
altissimum L. 74
confertum Stev. ex Turcz 74
loeselii L. 74, **XXXVIII**
officinale (L.) Scop. 74
orientale L. 74
polymorphum (Murr.) Roth. 74
Sium
latifolium L. 136
sisaroideum DC. 136
Smyrnium perfoliatum L. 136
Solanum
dulcamara L. 180
laciniatum Ait. 180
melongela L. 180
nigrum L. 180, **XL**
tuberosum L. 180
Solidago
canadensis 168, **XL**
virgaurea L. 168
Sonchus
arvensis L. 168
asper (L.) Hill. 168
oleraceus L. 168
Sophora japonica L. 109
Sorbaria sorbifolia (L.) A.Braunn 97
Sorbus
aucuparia L. 98
domestica L. 98
Sorghum halepense (L.) Pers. 244
Sparganium
emersus Rehm. 250
erectum L. 250
Spartium junceum L. 109
Spergula arvensis L. 35
Spergularia
marina (L.) Griseb 35
maritima (All.) Chiov. 35
media (L.) C. Presl 35
rubra (L.) J. et C. Presl 35
salina J. Presl et C. Presl. 35
Spinacia oleracea L. 40
Spiraea
chamaedryfolia L. 98
crenata L. 98
hypericifolia L. 98
media F.Schmiidt 98
salicifolia L. 98
Spirodela polyrhiza (L.) Schleid. 249
Stachys
alpina L. 211
angustifolia M.Bieb. 212
annua (L.) L. 212
atherocalyx C. .Koch 212
byzantina C. Koch 212
germanica L. 212
iberica M.Bieb. 212
officinalis (L.) Trevis. 202
palustris L. 212, **XLI**
pubescens Ten. 212
recta L. 212
sylvatica L. 212, **XL**
Staphylea
colchica Steven 112
pinnata L. 112
Stellaria
holostea L. 35, **XLIII**
graminea L. 35 , **XL**
hippoctona (Czern.) Klok. 35
media (L.) Vill. 35, **XLIII**
nemorum L. 36, **XLIII**
palustris Retz 36
Steris viscaria (L.) Raf. 36, **XLI**
Stevia reboudiana Bert. 169
Stipa
capillata L. 244
lessingiana Trin. et Rupr. 244
pennata L. 244
Stratiotes aloides L. 246
Strigosella africana (L.) Botsch. 75
Stuckenia pectinata (L.) Börner 247
Suaeda
altissima (L.) Pall. 41
prostrata Pall. 41
Succisa pratensis Moench 141
Swertia perennis L. 173
Swida
alba (L.) Opiz 123
australis (C.A.Mey) Pojark.ex Grossh. 123
sanguinea (L.) Opiz 123
Symphytum
asperum Lepech. 186
bohemicum F. W. Schmidt 187

cordatum Waldst & Kit et Willd 187
officinale L. 187, **XLI**
tauricum Willd 187
Syrenia
cana (Pill. et Mitt.) Neilr. 75
montana (Pall.) Klok. 75
siliculosa (Bieb.) Andrz. 75
Syringa
amurensis Rupr. 188
vulgaris L. 188
Taeniatherum crinitum (Schreb.) Nevski 245
Tamarix
gracilis Willd. 62
hohenackeri Bunge 62
ramosissima Ledeb. 62
smyrnensis auct. non Bunge 62
tetrandra Pall. ex M.Bieb. 63
Tamus communis L. 228
Tanacetum
millefolium (L.) Tsvelev 169
vulgare L. 169, **XLVII**
Taraxacum
bessarabicum (Hornem.) Hand. 169
kok-saghyz Rodin 169
officinale Webb. ex Wigg. 169, **XLVII**
Taxus baccata L. 12, **XLIII**
Teesdalia nudicaulis (L.) R.Br. 75
Telekia speciosa (Schreb.) Baummg 169
Tephroseris crispa (Jacq.) Rchb. 167
Teucrium
chamaedrys L. 213
montanum L. (T. jailae Juz.) 213
pannonicum A. Kern. 213
polium L. 213
scordium L. 213
Thalictrum
aquilegifolium L. 23
flavum L. 23
foetidum L. 24
lucidum L. 24
minus L. 24
simplex L. 24
Thelypteris palustris Schott 10
Thladiantha dubia Bunge 64
Thlaspi
alliaceum (L.) Botsch. 75
arvense L. 75, **XLI**
perfoliatum L. 75
Thymelaea passerina (L.) Coss. et Germ. 80
Thymus
alpestris Tausch ex A. Kern 213
alternans Klokov 213
borysthenicus Klokov et Des.-Shost. 213
callieri Borb. ex Velen. 213
calcareus Klok. et Shost. 213
cretaceus Klok. et Shost. 214
dimorphus Klokov et Des.-Shost. 214
eupatoriensis Klokov et Des. –Shost. 214
jaliae (Klokov et Des. -Shost.) Stank 214
kaljmijussicus Klok. et Shost. 214
marchallianus Willd. 214, **XLIII**
moldavicus Klokov et Des.-Shost 214
pallasianus H. Braun 214
pannonicus All 214
pulcherrimus Schur 214
pulegioides L.aggr. 214, **XLIII**
serpyllum L. 214, **XLIII**
tauricus Klokov & Des.-Shost 215
vulgaris L. 215
Thuja orientalis L. 213
Tilia
amurensis Rurp. 76
argentea Desf. Et DC. 77
cordata Mill. 76, **XLIII**
europea L. 76
platyphyllos Scop. 77
tomentosa Moench 77
Tofieldia calyculata (L.) Wahlenb. 216
Tordylium maximum L. 136
Torilis
arvensis (Huds.) Link 136
japonica (Houtt.) DC. 136
leptophylla (L.) Rchb 136
nodosa (L.) P. Gaertn. 136
ucrainica Spreng. 137
Torularia torulosa (Desl.) O.E.Schults 73
Trachomitum sarmatiense Woodson 177
Tragopogon
dubius Scop. subsp. major (Jacq.) Vollm.169
major Jacq. 169
orientalis L. 170
pratensis L. 170
Trapa natans L. s.l. 100, **XLII**
Traunsteinera globosa (L.) Reichenb. 223
Tribulus terrestris L. 119, **XLII**
Trientalis europea L. 58
Trifolium
alpestre L. 109
ambiguum M. Bieb. 109
angustifolium L. 110
arvense L. 110
aureum Poll. 110
campestre Schreb. 110
caucasicum Tausch 110
diffusum Ehrh. 110
hybridum L. 110 , **XLII**
medium L. 110, **XLII**
montanum L. 110 , **XLII**
pannonicum Jacq. 110
pratense L. 110, **XLVIII**
repens L. 110, **XLII**
resupinatum L. 111
rubens L. 111
spadiceum L. 111
striatum L. 111
subterraneum L. 111
Triglochin
maritimum L. 246
palustre L. 247

Trigonella
caurulea (L.) Ser. 111
foenum-graecum L. 111
monspeliaca L. 111
procumbens (Besser) Rechb. 111
Trinia
glauca (L.) Dumort 137
hispida Hoffm. 137
Tripleurospermum inodorum (L.) S.Bip.170, **XLI**
Tripolium vulgare Nees 170
Trisetum
alpestre (Host) P.Beauv 245
flavescens (L.) Beauv 245
Triticum
aestivum L. 245
boeoticum Boiss 245
molle auct. 245
Trollius europaeus L. 24
Tulipa shrenkii Regel 217
Turgenia latifolia (L.) Hoffm. 137
Turritis glabra L. 75
Tussilago farfara L. 170, **XLII**
Typha
angustifolia L. 250
domingensis Pers 250
latifolia L. 250
laxmannii Lepech. 250
salgirica A. Krasnova 250
Ulmus
minor Mill. 79
carpinifolia Rupp. ex G.Suckow79
glabra Huds. 79
laevis Pall. 79
Urtica
cannabina L. 80, **XLII**
dioica L. 80, **XLVII**
pilulifera L. 81
urens L. 81
Utricularia vulgaris L. 200
Vaccaria hispanica (Mill.) Rauschert 36
Vaccinium
myrtillus L. 55 , **XLIV**
uliginosum L. 55
vitis-idaea L. 55, **XLIV**
Valeriana
dioica L. 139
collina Wallr. 139
grossheimii Worosch 139
officinalis L. 139, **XLI**
rossica P. Smirn. 139
sambucifolia J.C.Mikan 139
stolonifera Czern. 140
wolgensis Kazak 140
Valerianella locusta (L.) Laterrade. 140
Vallisneria spiralis L. 246
Veratrum
album L. 216, **XLI**
lobelianum Bernh. 216, **XLI**
nigrum L. 216
Verbascum
austriacum Schott ex Roem et Schult 194
banaticum Schrad 194
blattaria L. 194
densiflorum Bertol. 194, **XLV**
glabratum Friv. 194
gnaphalodes M.Bieb. 195
lanatum Schrad. 195
laxum Filar. et Jav. 195
lychnitis L. 195, **XLV**
nigrum L. 195, **XLV**
phlomoides L. 195
phoeniceum L. 195
pyramidatum M.Bieb. 195
sinuatum L. 195
speciosum Schrad 195
thapsiforme Schrad. 194
thapsus L. 196, **XLV**
Verbena officinalis L. 200
Veronica
alpina L. 196
anagallis-aquatica L. 196
anagalloides Guss. 196
arvensis L. 196, **XLIV**
austriaca L. 196
beccabunga L. 196 , **XLIV**
chamaedrys L. 196, **XLIV**
didyma auct. non Ten. 197
dilenii Grantz 196
filiformis Smith. 197
fruticans Jacq. 197
gentianoides Vahl 197
hederifolia L. 197
incana L. 197
longifolia L. 197
officinalis L. s.l. 197, **XLIV**
orchidea Crantz 197
persica Poir. 197
polita Fr. 197
prostrata L. 198
scutellata L. 198
serpyllifolia L. 198, **XLIV**
spicata L. 198, **XLI**
spuria L. 198
teucrium L. 198
verna L. 198, **XLIV**
Viburnum
opulus L. 137, **XLVIII**
lantana L. 137
Vicia
angustifolia Reichard 111
cracca L. 111, **XLVI**
pannonica Crantz 111
pisiformis L. 112
sativa L. 112
sepium L. 112 , **XLV**
sylvatica L. 112
tenuifolia Roth. 112
tetrasperma (L.) Schreb. 112
villosa Roth 112

Vinca
herbacea Waldst. et Kit. 178
major L. 178
minor L. 178, **XLVI**
Vincetoxicum
hirundinaria Medik. 178, **XLVI**
laxum (Bartl.) Gren. et Godr. 178
scandens Somm. et Levier179
Viola
ambigua Waldst. et Kit. 58
arenaria DC 59
arvensis Murr. 58, **XLVI**
biflora L. 58
canina L. 58
collina Besser 58
elatior Fries. 58
epipsila Ledeb. 58
hirta L. 58, **XLVI**
mirabilis L. 58
odorata L. 59
oreades M.Bieb. 59
palustris L. 59
reichenbachiana Jord. ex Boreau 59, **XLVI**
persicifolia Schreb. 59
rupestris F.W.Schmidt 59
stagnina Kit. 59
sylvestris Lam. 59
suavis M.Bieb. 59, **XLV**
tricolor L. 59, **XLVI**
Viscaria
vulgaris Bernh. 36
viscosa (Scop.) Asch. 36
Viscum
abietis (Wiesb.) Fritsh 121
album L. 121, **XLVI**
album L. subsp. abietis (Wiesb.) Abrom 121
album L. subsp. austriacum (Wiesb.) V 121
austriacum Wiesb. 121
Vitex agnus-castus L. 200
Vitis
sylvestris L. 123
vinifera L. 123
vinifera L. subsp. sylvestris (Gmel.) Hegi 123
Waldstenia geoides Willd. 98
Wolffia arrhiza (L.) Horkel 250
Woodsia ilvensis (L.) R.Br. 9
Xanthium
italicum Moretti 170
pensylvanicum Wallr 170
rupicola Holub 170
sibiricum Partin ex Widder 171
spinosum L. 171, **XLV**
strumarium L. 171 , **XLV**
Xanthoxalis
corniculata (L.) Small. 116, **XLV**
dillenii (Jacq.) Holub116
stricta L. 116
Xeranthemum
annuum L. 171, **XLVII**
cylindraceum Sibth. Et Smith 171
Zea mays L. 245
Zizania latifolia (Griseb.) Stapf 245
Ziziphora
capitata L. 215
persica Bunge 215
serpyllacea M.Bieb. 215
taurica M.Bieb. 215
tenuior L. 215
Zizyphus jujuba Mill. 122
Zostera
marina L 248
minor (Cavol.) Nolte ex Reichenb. 248
nana Roth 248
noltii Hornem. 248
Zygophyllum fabago L. 119

ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ НАЗВ ВИДІВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

Абрикос звичайний 88
Абутилон Теофраста, канатник 77
Авран лікарський 189, **XX**
Авринія скельна 65, **VI**
Агалик-трава гірська 143, **XXVI**
Агрус відхилений 87
Аденостилес сіролистий 145
Аденофора лілієлиста 141
Адіантум венерин волос 11
Адокса мускусна 138
Аїр, лепеха звичайна 248, **VII**
Айва довгаста 91
Айстра
  альпійська 149
  українська степова 150, **V**
  Аконіт
  дібровний 17
  молдавський 17
  протиотруйний 16
  строкатий 17
Актинідія
  гостра 52
  коломікта 52
  полігамна 52
Алтея
  вірменська 77
  жорстковолосиста 77
  коноплевидна 77
  лікарська 77, **II**
Альбіція ленкоранська 101
Альдрованда пухирчата 52
Амброзія
  полинолиста 145, **VII**
  трироздільна 145
Аммі
  велика 125
  зубна 125
Аморфа кущова 101
Анакамптис пірамідальний 219
Анацикл лікарський 145
Андрахна телефієвидна 81
Андромеда багатолиста 53, **III**
Анемона
  дібровна 18, **III**
  жовтецева 18
  лісова 18
Аніс звичайний 125
Апельсин 113
Аралія
  висока 124
  маньчжурська 124
Арахіс, земляний горіх 101
Аргузія сибірська 183
Армерія видовжена 46
Арніка гірська 147, **V**
Арнозерис дрібний 147
Арум
  альпійський 249
  білокрилий 249
  видовжений 249
  східний 249
Арцеутобій ялівцевий 121
Аспленій
  волосовидний 11
  муровий 10
  північний 11
  чорний 10
Астеролінун зірчастий 56
Астрагал
  австрійський 101
  Геннінга 102
  датський 101
  довголистий 102
  еспарцетний 102
  короткорогий 101
  мінливий 102
  нутовий 101
  піщаний 101
  пухирчастий 102
  пухнастоквітковий 102
  скручений 101
  солодколистий 102, **V**
  шерстистоквітковий 101, **IV**
Астранція велика 126, **IV**
Асфоделіна жовта 228
Ахірофорус плямистий 145
Багатоніжка звичайна 12
Багатонасінник лежачий 71
Багаторядник
  списовидний 10
  шипуватий 10
Багно звичайне 53, **XXIX**
Бадан товстолистий 86
Баклажан істівний 180
Баранець звичайний 7
Барбарис звичайний 24
Барвінок
  великий 178
  малий 178, **XLVI**
  трав'янистий 178
Бархат амурський 114
Басія
  гісополиста 37
  шорстка 37
Безсмертки
  однорічні 171, **XLVII**
  циліндричні 171
Бедринець
  вапнолюбний 134
  іноземний 134
  каменелюбний 133
  великий 134
  ломикаменевий 134
Безщитник жіночий 9, **V**
Бекманія звичайна 236
Белладонна звичайна 179, **VI**

Береза
низька 49
повисла або бородавчаста 49
пухнаста 49
Березка
лінійнолиста 181
польова 181, **XIII**
смолоносна 181
Біловус стиснутий 242
Білозір болотний 120
Білолозник сірий 40
Білоцвіт
весняний 226
літній 226
Біфора промениста 126
Билинець
комарниковий, довгорогий 221
найзапашніший 221
Бирючина
блискуча 188
звичайна 188
Блекота
біла 179
чорна 179
Блекстонія пронизанолиста 171
Блехнум колосистий 11
Блошниця
болотна 164
дизентерійна 164
звичайна 164
Бобівник трилистий 143, **XXX**
Болиголов плямистий 128, **XII**
Борідник паростковий 85
Бородач звичайний 236
Борщівник
європейський 131
лігустиколистий 130
Мантегацці 130, **XX**
пальчастий 130
пухнастий 130
сибірський 130
Стевена 131
карпатський 130
Брандушка різнокольорова 216
Бромус
житній 237
мінливий 237
Бруслина
бородавчаста 121
європейська 120, **XLVIII**
карликова 120
Черняєва 120
широколиста 120
Брусниця 55, **XLIV**
Бугила
дібровна 125
кервель 125, **XLVII**
лісова 126, **I**
пазурникова 125
Буглосоїдес
польовий 183
тонкоквітковий 183
Будяк
акантовидний 151
гачкуватий 151
дрібногачкуватий 151
кучерявий 151, **VIII**
пониклий 151
Термера 151
Бузина
трав'яниста 137, **XXXVIII**
червона 138, **XXXIX**
чорна 137, **XXXIX**
Бузок
амурський 188
звичайний 188
Бук
лісовий 48
східний 48
Буквиця лікарська 202, **IV**
Булавоносець сіруватий 238
Булатка
великоквіткова 219
довголиста 219
червона 219
Бульбокомиш морський 231
Бурачок
Гмеліна 65
муровий 65
покручений 65
пустельний 65
чашечковий 64
Буркун
білий 107, **XXIV**
високий 107
лікарський 107
Буряк
звичайний 38
морський 37
Бутень
бульбистий 128
запашний 128
золотистий 128
п'янкий 128
плямистий 128
Прескотта 128
Буяхи 55
Вайда
польова 71
ребриста 71
фарбувальна 71
Валеріана
бузинолиста 139
волзька 139
Гросгейма 139
дводомна 139
лікарська 139, **XLI**
пагонопосна 140
російська 139

Валіснерія спіральна 246
Вальдштейнія гравілатоподібна 98
Волошки справжні 207
Ваточник сірійський 178, **V**
Ведмежина 97
Великоголовник сафлоровидний 165
Верба
біла 60
вушката 60
гостролиста, червона, шелюга 60
козяча 60
ламка 61
лапландська 61
лоховидна 61
маслинкова 61
мирзинолиста, чорніюча 61
п'ятитичинкова 61
попеляста 61
прутовидна 62
пурпурова 61
розмаринолиста 62
сива 61
сиза 62
силезька 62
сітчаста 61
грав'яниста 61
тритичинкова 62
гуполиста 61
чорнична 61
Вербена лікарська 200
Верблюдка Маршаллова 39
Вербозілля
звичайне 57, **XXVIII**
крапчасте 57
лучне 57, **XXVIII**
Верес звичайний 53, **VI**
Вероніка
австрійська 196
альпійська 196
весняна 198, **XLIV**
грязьова 196
джерельна 196
польова 196 , **XLIV**
струмкова 196, **XLIV**
витончена 197
дібровна 196, **XLIV**
Діленія 196
довголиста 197
колосиста 198, **XLI**
кущиста 197
лежача 198
лікарська 197, **XLIV**
несправжня 198
нитковидна 197
орхідна 197
персидська 197
плющолиста 197
польова 196
сива 197
тирличева 197
чебрецелиста 198, **XLIV**
широколиста 198
щиткова 198
Веснівка дволиста 227
Веснянка весняна 69
Вечорниці
плакучі 71
сибірські 71
Вех
сизаровидний 136
широколистий 136
Вівсюнець плоскостеблий 240
Відкасник
безстебловий 151
Біберштейна 151
звичайний 152
осотовидний 152
Вільха
клейка або чорна 48, **II**
сіра 49
Віничник прутовидний 109
Віниччя
сланке 40
справжнє 40
шерстисте 40
Віскарія звичайна 36, **XLI**
Вітекс священний, авраамове дерево 200
Віхалка
гілляста 228
лілійна 228, **I**
Виноград
культурний 123
лісовий 123
Вишня
антипка, магалебка 89
звичайна 89
кущова, степова 89
японська 89
Витка гречка
багатоквіткова 42
бальджуанська 41
березковидна 42
чагарникова 42
Вовконіг
високий 205
європейський 205, **XXIV**
Вовче тіло болотне 89
Вовчі ягоди
звичайні, вовче лико 85, **XII**
лаврові 85
пахучі, боровик 84
Софії 85
Вовчок
білий 191
гіллястий 192
гірчаковий 192
городчастий 191
жовтий 191
малий 192
плющовий 191

синюватий 191
Вовчуг
колючий 108
маленький 108
польовий 108, **XXX**
Водопериця колосиста 87
Водяна сосонка звичайна 215, **XX**
Водяний горіх плаваючий 100, **XLII**
Водяний жовтець
водний 18
волосолистий 18
Водяний різак алоєвидний 246
Водяний хрін
австрійський 73, **XXXV**
болотяний 74
земноводний 73
короткоплодий 73
лісовий 74, **XXXV**
Водянка чорна 56
Воловик
лазуровий 182, **XLVIII**
лікарський 183, **I**
гонколистий 182
Волохатий очерет 64
Волошка
Біберштейна 152
верболиста 154
вкорочена 154
волосистоголова 155
гострокінцева 152
іберійська 153
колючоголова 152
короткоголова 152
лучна 153
м'яка 153
Маршалла 153
нахилена 153
несправжньоплямиста 154
несправжньофригійська 154
паннонська 153
притиснута 153
притиснутолускова 152
розлога 153
руська 154
салонікська 154
синя 152, **XI**
скабіозовидна 154, **X**
сонячна 154
східна 153
твердолиста 154
фригійська 154
Вольфія безкоренева 250
Воронець колосистий 17, **II**
Вороняче око звичайне 217, **XXXII**
Вощанка мала 183
Вудсія ельбська 9
Вужачка звичайна 9
Вушкоцвіт малий 188
В'яз
гладкий 79
голий або гірський 79
граболистий 79
В'язіль
барвистий 104, **XIII**
завитий 103
критський 103
стрункий 103
увінчаний 103
Гадюча цибулька грониста 224
Гадючник
в'язолистий 91, **XVII**
звичайний 91, **XLVII**
оголений 91
Гакелія пониклоплода 184
Галінсога дрібноцвіта, незбутниця 159, **XVIII**
Гаплофіл запашний 114
Гарбуз звичайний 63
Гармала звичайна 119
Гвоздика
армерійовидна 29
Борбаша 30
бородчаста 30
головчаста 30
дельтовидна 30, **XIV**
Ївги 30
картузіанська 30
Маршалова 30
низька 30
перетинчаста 30
плоскозуба 30
польова 30
прибузька 30
розчепірена 30
стиснуточашечна 30
Геліотроп
еліптичний 184
європейський 184
запашний 184
Герань
блискуча 117
болотна 117, **XVIII**
голубина 117
криваво-червона 118, **XXI**
кримська 116
круглолиста 118
лісова 118
лучна 117, **XIX**
маленька 118
пагорбкова 117
піренейська 118, **XXI**
пурпурова 118
Робертова 118, **XIX**
розсічена 117
розчепірена 117
сибірська 118
темна 117, **XIX**
чеська 117
Гібіск
сірійський 77
трійчастий 78

Гімносперміум одеський 24
Гінкго дволопатеве 12, **XXI**
Гіпекоум вислоплідний 26
Гіпокреріс
двоквітковий 105
одностручковий 105
Гіпохерис
плямистий 145
одноквітковий 145
Гіркокаштан звичайний 113
Гіркуша нечуйвітрова 164
Гірча кминолиста 135
Гірчак
земноводний 42
альпійський 43
гостролистий 43
звичайний *43*, **XXXIII**
змійний 41
водяний перець 42
пісковий 43
почечуйний 42
розлогий 43
сахалінський 44
солонцюватий 43
спориш звичайний 43
Гірчиця
біла 74
польова 74
розсічена 74
сарептська 66
чорна 66
Гіршфельдія сива 71
Гісоп
крейдяний 204
лікарський 204
Гикавка сіра 66
Глід
двокісточковий 90
дрібнолистий 90
згладжений 90
клинолистий 90
колючий 90
криваво-червоний 90
кривочашечковий 90
кримський 91
одноматочковий 90
п'ятистовпчиковий 90
Пояркової 90
рогоплідний 89
Станкова 90
Стевена 91
східний 90
Турнефора 91
український 91
Гледичія колюча 105, **XXI**
Глечики жовті 16, **XXIV**
Глуха кропива
біла 204, **XXIII**
крапчаста 204
пурпурова 204, **XXVI**
стеблеобгортна 204
Гніздівка звичайна 221
Головатень
високий 158
круглоголовий 158, **XV**
руський 158
Головачка
трансільванська 140
уральська 140
Голокучник дубовий 10
Гоніолімон
Бессерів 46
злаколистий 47
татарський 47
Горіх
грецький 50
манджурський 50
Горицвіт
весняний 17, **II**
волзький 18
літній 17
однорічний 17
полум'яний 17
Горлянка
женевська 201, **VII**
Лаксмана 201
повзуча 201, **II**
хіоська 201
ялинковидна 201
Горобейник лікарський 184
Горобина
домашня 98
звичайна 98
чорноплідна, аронія 88
Горобинник горобинолистий 97
Горох посівний 109
Горошок
волохатий 112
вузьколистий 111
горохоподібний 112
лісовий 112
мишачий 111, **XLVI**
паннонський 111
плотовий 112, **XLV**
посівний 112
тонколистий 112
чотиринасінний 112
Госта здута 226
Гостриця лежача 183
Гострокільник волосистий 108
Граб
звичайний 49
східний 50
Грабельки
звичайні, буськи 116, **XVII**
лелекові 116
мальвовидні 116
Гравілат
гірський 97
міський 92, **XX**

річковий 92 , **XIX**
Гранат звичайний 99
Гречка
їстівна 41
гатарська 41
Гребінник звичайний 238
Гринделія розчепірена 159, **XXII**
Грицики
звичайні 67, **VIII**
червонуваті 67
Громовик
багатолистий 185
Візіані 185, **XXXI**
кримський 185
різноколірний 185
Груша
звичайна 95
маслинколиста 95
Грушанка
зеленоцвіта 54
круглолиста 55
мала 55
середня 54
Грястиця збірна, звичайна 238
Гудайєра повзуча 221
Гуньба
голуба 111
лежача 111
монпелійська 111
сінна 111
Гусимець
альпійський 65
вушкатий 65
повислий 65
прямий 65
пужниковий 65
стрільовидний 65
Дворядник
крейдяний 69
муровий 69
тонколистий 69
Дельфіній
високий 20
яскраво-червоний 20
Деревій
благородний 144
блідо-жовтий 144
голий 144
дрібноквітковий 144
звичайний 144, **VII**
карпатський 143
Нейльрейха 144
паннонський 144
розсунутий 143
скупчений 143
стиснутий 145
тонколистий 144
щетинистий 144
Дерен справжній 123
Держи-дерево звичайне 122, **XXXI**
Десмодіум канадський 104
Дзвінець
весняний 193
джунгарський 193
літній 193
малий 193, **XXXVII**
пізній 193, **XXXV**
простертий 193
Дзвоники
алтайські 141
болонські 141
карпатські 141
кропиволисті 142
оленячі 141
персиколисті 142, **VIII**
ріпчасті 142
ріпчастовидні 142
розлогі 142, **IX**
сибірські 142
скупчені 142, **VIII**
широколисті 142
Дивина
австрійська 194
банатська 194
борошниста 195, **XLV**
ведмежа 196, **XLV**
виїмчаста 195
густоквіткова 194, **XLV**
голенька 194
лікарська 195
пірамідальна 195
прегарна 195
розлога 195
сухоцвітовидна 195
тарганяча 194
фіолетова 195
чорна 195, **XLV**
шерстиста 195
Дисфанія
амброзієвидна 39
запашна 39
остиста 39
Шрадера 40
Дифазіаструм
альпійський 7
сплюснутий 7
триколосковий 7
Диня городня 63
Дифеліпея червона 189
Диходон роговиковий 31
Додарція східна 189
Доліхос лаблаб 105
Дорикніум
грецький 104
трав'янистий 104
Дріада восьмипелюсткова 91
Дрік
білуватий 104
волосистий 104
германський 104

красильний 104, **XVIII**
притиснутий 104
Дуб
скельний 48
пухнастий 48, **XXXVII**
звичайний 48
Дудник лісовий 125, **I**
Дурман звичайний 179, **XIII**
Дутень ягідний 29
Дятель лікарський 126 , **I**
Евклідій сірійський 70
Евкомія в'язолиста 124
Егілопс циліндрічний 235
Егоніхон фіолетово-голубий 182
Елеутерокок колючий 124
Елізанта нічноцвіта 34
Елодея канадська, водяна чума 245
Ельшольція війчата 203
Енотера
дворічна 100, **XXVII**
дрібноквіткова 100
Ерва шерстиста 36, **II**
Еремур показний 228
Ерюботрія японська 91
Еспарцет
пищаний 108
донський 108
закавказький 108
виколистий 108
Ефедра двоколоскова 15, **XIV**
Ехінацея пурпурова 158
Ехіноцистіс шипуватий 64, **XIV**
Жабник польовий, трудна травка 158
Жабрій
двонадрізаний 203
ладанний 203
пухнастий 203
гарний 203, **XIX**
звичайний 203, **XVIII**
Жабриця
однорічна 135
рівнинна 135
вилчаста 135
камеденосна 135
кінська 135
Лемана 135
гірська 135
Палласа 135
смовделиста 135
звивиста 135
Жабурник звичайний 246
Жарновець віниковий, саротамнус 109
Жасмин кущовий 188
Женьшень справжній 124
Жерардія польова 177
Жеруха
гірка 67
грецька 67
дрібноцвіта 68
лучна 68
недоторкана 67
Живокіст
богемський 187
кримський 187
лікарський 187, **XLI**
серцевидний 187
шорсткий 186
Жимолость
голуба 138
козолиста 138
пухнаста 139
татарська 139
чорна 138
Житняк
гребінчастий 235
пустельний 235
Жито дике 244
Жовтець
багатоквітковий 23
бульбистий 22, **XLVIII**
вогнистий 22
гостронасінний 23
золотистий 22
ілірійський 22
їдкий 21, **XXXV**
карпатський 22
кашубський 22, **XXXVII**
колючкуватий 22
константинопольський 22
отруйний 23, **XXXV**
повзучий 23, **XXXVII**
сардинський 23
сланкий 23
Стевена 23
стоповидний 23
хіоський 22
язиколистий 22
Жовтий осот
городній 168
польовий 168
шорсткий 168
Жовтозілля
блукаюче 166
болотне 167
великозубчасте 166
весняне 167
дібровне 167
дніпровське 166
еруколисте 166
звичайне 167, **XL**
іспанське 166
липуче 167
лісове 167
лучне, Якова 166, **XXXVIII**
струмкове 167
субальпійське 167
Фукса 166
цінерарійове 166
Жовтушник.
білоцвітий 70

золотистий 69
лакфіолевидний 70, **XVI**
нечуйвітролистий 70
пахучий 70
розлогий 70
розчепірений 70
Жовтяниця черговолиста 87
Жостір
імеретинський 122
Палласа 122
проносний 122, **XXXVII**
фарбувальний 122
Журавлина
дрібноплода 54
болотна 54, **XXXI**
Залізниця
айпетринська 211
гірська 211
кримська 211, **XL**
мисочковидна 211
Залізняк
бульбистий 208, **XXXII**
колючий 208
кримський
кущовидний
Заяча конюшина багатолиста 101, **III**
Звіробій
витягнутий 51
гірський 51
гісополистий 51
звичайний 51, **XXV**
плямистий 51, **XXV**
сланкий 51
струнký 50
чотирикрилий 52
шорсткий 51
Здутостебловик вузлуватий 133
Зеленчук жовтий 203
Зізіфус юйюба 122
Зіновать
австрійська 103
багатоволосиста 103
біла 102
дніпровська 103
Ліндемана 103
регенсбурзька 103
руська 103, **IX**
Зірки садові 32
Зірочки
жовті 217
мохнаті 217
Зірочник
болотний 36
гайовий 35, **XLIII**
злаковидний 35, **XL**
ланцетовидний 35, **XLIII**
п'яне сіно 35
середній 35, **XLIII**
Зинлінгія лежача 244
Зизифора
головчаста 215
кримська 215
перська 215
тонка 215
чебрецева 215
Зимолюбка зонтична 53
Злинка
альпійська 158
відполірована 158
гостра 158, **XVI**
канадська 157, **XII**
Змієголовник
австрійський 202
молдавський 202
Рюйша 202
чебрецевий 202
Зніт
болотний100
гірський 100
дрібноквітковий 100, **XIV**
рожевий 100
чотиригранний 100
шорсткий 100, **XV**
Зозулинець
блощичний 222
болотний 222
запашний 222
мавпячий 223
обпалений 223
прованський 223
пурпуровий 223
рідкоквітковий 222
салеповий 222
чоловічий 222
шоломоносний 222
Зозулині сльози яйцевидні 221
Зозулині черевички справжні 219
Золотобородник цикадовий 238
Золототисячник
гарний 171
звичайний 171, **XI**
колосистий 172
приморський 171
Золотушник
канадський 168, **XL**
звичайний 168
Зубниця бульбиста 69
Іберійка
гірка 71, **XXV**
зонтична 71
скельна 71
Індау посівний 69
Іпомея пурпурова 181
Ірга овальна 88
Їжача голівка
зринувша 250
пряма 250
Їжачка головчаста 239

Кавун
звичайний 63
колоцинт 63
шерстистий 63
Кадило
карпатське 206
сарматське 206
Каламінта
великоквіткова 202
котячом'ятова 202
м'ятолиста 202
худорлява 202
Калачики
кільчасті 79
кучеряві 78
лісові, зензівер 78
мавританські 78
маленькі 78
мускусні 78
непомітні 78, **XXIX**
ніцькі 78
Калепіна нерівномірна 67
Калина
звичайна 137, **XLVIII**
цілолиста, гордовина 137
Калюжниця болотна 18
Камка
морська 248
мала 248
Кампсис великоквітковий 199
Камфоросма монпелійська 38
Канаркова трава
справжня 243
мала 243
Каперці трав'янисті 64, **IX**
Капуста
польова 66, **VIII**
городня 66
Карагана
дерев'яниста 102
кущова 102
Кардарія крупковидна 68
Каркас голий 79
Карпезій пониклий 152
Картопля 180
Катаброза водяна 238
Катран
коктебельський 68
перистий 68
понтійський 68
Стевена 68
татарський 68
шершавий 68
Каштан їстівний 48
Квасениця звичайна 116
Квасоля звичайна 109
Кверія іспанська 33
Келерія гребінчаста 241
Кендир сарматський 177
Кермек
Гмеліна 47
каспійський 47
Мейєра 47
напівкущовий 47
сарептський 47
широколистий 47
Кіксія
кавказька 190
повійничкова 190
Кінський часник черешковий 64, **VII**
Кизильник цілокраїй 89
Кизляк китицецвітий 57
Кисличник двостовпчиковий 42
Китятки
анатолійські 119
великі 120
гіркуваті 119
звичайні 120, **XXVII**
сибірські 120
чубаті 119
Клен
гостролистий, к. звичайний 113
зеленокорий 113
каппадокійський 113
несправжньоплатановий, явір 113
польовий 112
прирічковий 112
татарський, чорноклен 113
Клімакоптера супротивнолиста 39
Клокичка
колхідська 112
перистa 112
Клопогін європейський 19
Кмин звичайний 127
Ковила
волосиста, типчак 244
Лессінга 244
пірчаста 244
Козлятник лікарський 104, **XVII**
Козельці
великі 169
лучні 170
східні 170
Колосняк китицевий 241
Колючконос Сібторпа 129
Кольраушія пагононосна 32
Комеліна звичайна 229
Комиш
лісовий 235, **XXXVI**
укорінливий 235
Комонник лучний 141
Конвалія звичайна 226, **X**
Коніза канадська 157, **XII**
Коноплі
посівні 80, **VIII**
рудеральні 80
Конрінгія східна 68
Конусівка півконічна 33

Конюшина
альпійська 109
вузьколиста 110
гібридна 110, **XLII**
гірська 110, **XLII**
золотиста 110
кавказька 110
лучна 110, **XLVIII**
мінлива 109
паннонська 110
перевернута 111
підземна 111
повзуча, біла 110, **XLII**
польова 110
рівнинна 110
розлога 110
середня 110, **XLII**
смугаста 111
темно-каштанова 111
червонувата 111
Копитняк європейський 15
Коральковець тричінадрізаний 219
Коріандр посівний 128
Королиця звичайна 163, **XXIII**
Коронарія зозуляча, зозулин цвіт 29, **X**
Коручка
болотна 221, **XVI**
морозниковидна, широколиста 220, **XVI**
темно-червона 220
Косарики
італійські 218
черепитчасті 218
Кострець Бенекена 237
Костриця
велетенська 240
лучна 240
овеча 240
східна 240
червона 240
Костянець
волосовидний 11
зонтичний 32
клейкий 32
муровий 10
північний 11
чорний 10
чорний 10
Костяниця 97
Котяча м'ята
великоквіткова 207
дрібноквіткова 207
паннонська 207
справжня 207, **XXX**
Котячі лапки дводомні 145
Кравник звичайний 191
Кремена
біла 164
гібридна 164
Крем'яник гарний 169
Кріп пахучий 125
Кривоцвіт
польовий 185
східний 185
Крилоголовник перистий 140
Криголовник перистий 140
Критмум морський 129
Кропива
дводомна 80, **XLVII**
жалка 81
коноплева 80, **XLII**
кулястоквіткова 81
Крупка
дібровна 69, **XIV**
сибірська 69
Круціата 174
гладенька 174
гола 174, **XII**
Крушина
гірська 122
ламка 121
Пурша 122
Ксантоксаліс
Діллена 116
прямостояча 116
рогата 116, **XLV**
Куга, схеноплект озерний 234
Кудрявець Софії 69, **XV**
Куколиця
біла 32
дводомна 32
Кукіль звичайний 28, **II**
Кукурудза звичайна 245
Кульбаба
бессарабська 169
кок – сагиз 169
лікарська 169, **XLVII**
Кунжут індійський 200
Куничник 238
наземний 238
очеретяний 237
сіруватий 237
Купальниця європейська 24
Купина
багатоквіткова 227
кільчаста 227, **XXXIII**
пахуча 227, **XXXIII**
східна 227
широколиста 227
шорстковолосиста 227
Курай
горбковий 40
південний 41, **XXXVI**
содовий 41
Курячі очки польові 56, **III**
Куцоніжка лісова 237
Кучерявка кущова 41
Кушир темно-зелений 16
Лаванда вузьколиста 204, **XXIII**
Лаватера тюрінгська 78
Лавр благородний 16

Лавровишня лікарська 92
Лазурник трилопатевий 131
Лаконос американський 28, **XXVII**
Лапина крилоплода 50
Латаття
  біле 16
  сніжно-біле 16
Латук
  дикий, компасний 162
  татарський 162
Ласкавець
  високий 126
  довголистий 127
  Жерара 127
  жовтецевий 127
  круглолистий 127
  кущовий 127, **VI**
  найтонший 127
  серповидний 127
  споріднений 126
Ластовень
  виткий 179
  лікарський 178, **XLVI**
  розлогий 178
Левзея сафлоровидна 165
Левкой запашний 72
Леєрсія рисовидна 241
Леопольдія
  тонкоцвіта 224
  чубкувата 224
Лепешняк
  великий 240
  плаваючий 240
  смугастий 240
Лепідотека запашна 163, **XXIII**
Лещиця
  волотиста 31
  гостролиста 31
  малонасінна 31
  Павла 31
  пронизанолиста 31
  пучкувата 31, **XX**
  струнка 31
Лігустик мутеліновий 131
Лілійник
  жовтий 223
  малий 224
  рудуватий 223
Лілія
  ланцетолиста 217
  лісова, кучерява 217, **XXIII**
  однобратня 217
Лінnея північна 138
Ліщина звичайна 50
Лимонник китайський 51
Липа
  амурська 76
  європейська 76
  повстиста 77
  серцелиста 76, **XLIII**
  срібляста
  широколиста 77
Липучка відхилена 184
Лисохвіст, китник
  лучний 236
  рівний 235
  тростиновий 236
Листовик сколопендровий 11
Лобода
  амброзієвидна 39
  багатолиста 38
  багатонасінна 38, **IX**
  біла 38, **XI**
  вонюча 40
  гібридна 38, **XI**
  головчаста 38
  Доброго Генріха 38
  запашна 39
  калинолиста 39, **XI**
  міська 39
  мурова 38
  остиста 39
  сиза 38, **IX**
  смердюча 39, **IX**
  червона 39
  шведська 39
Ломикамінь
  болотний 87
  зернистий 87
  трипальчастий 87
Ломиніс
  виноградолистий 19
  прямий 19, **X**
  цілолистий 19, **XII**
  східний 19
Лопух
  дібровний 147
  малий 147
  павутинський 147, **I**
  справжній 146, **I**
Лохина 55
Лунарія оживаюча 72
Лутига
  дрібноцвіта, різнонасінна 37
  Ошера, широкоплода 37
  прибережна 37
  рожева 37
  розлога 37
  садова 37
  татарська 37, **V**
Любисток лікарський 131
Любка 223
  дволиста 223, **XXVII**
  зеленоквіткова 223
Любочки
  дунайські 162
  осінні 162
  щетинисті 163
Люцерна
  арабська 107

жорсткувата 107
зубчаста 107
округла 107
посівна 107, **XXIX**
серповидна 107, **XXIX**
хмелевидна 107, **XXIX**
щитковидна 107
Люфа циліндрична 64
Лядвенець
рогатий 106, **XXVIII**
тонкий 107
Лялеманція іберійська 204
Льон
австрійський 115
багаторічний 115
жовтий 115
звичайний, довгунець 116
проносний 115
тонколистий 115
український 116
шорсткий 115
Льонок
бесарабський 190
Біберштейна 190
великохвостий 190
дроколистий
звичайний , **XXIII**
Маакія амурська 107
Магнолія великоквіткова 15, **XXVIII**
Мак
гібридний 26
дикий 26
польовий 26
снотворний 26
сумнівний 26
східний 26
щетинистий 26
Маклея серцевидна 26
Малина 97, **XXXVIII**
Мандарин японський 113
Марена красильна 177
Маренка
витончена 173
дерниста 173
крейдяна 173
кримська 174
пахуча 173
переодягнена 173
полегла 174
польова 173
рожева 173
румелійська 174
сіроплода 174
Стевена 174
тавро-скіфська 174
Мар'їн корінь 25
Марсилія чотирилиста 12
Маруна
бальзамічна 165
дівоча 165
Клузія 165
рожева 165
щиткова 165, **XXXV**
Маслина європейська, олива 188
Маслинка вузьколиста, лох 122
Материнка звичайна 207, **XXXI**
Мачок
жовтий 25, **XXI**
рогатий 25
Медова трава
м'яка 241
шерстиста 241
Медунка
вузьколиста 186, **XXXV**
лікарська 186
м"яка 186
темна 186
червона 186
Меліса лікарська 206
Мелія ацедарах 114
Мерингія бокоцвіта 33
Меч-трава болотна 234
Мікромерія чебрецелиста 207
Мірикарія німецька 62
Мітлиця
велетенська 235
волосовидна 235
тонка 235
Міхурник східний 103
Міцеліс стінний 163
Мигдаль
звичайний 88
степовий, бобчук 88
Миколайчики
плоскі 129, **XVII**
польові 129, **XVII**
приморські 129
Мильнянка
клейка 34
лікарська 34
Мишачий хвіст малий 21, **XXX**
Мишій
зелений 244
італійський 244
кільчастий 244
сизий 244
Мласкавець колосковий, овочевий 140
Модрина
європейська 13, **XXVI**
сибірська 13
Молінія голуба 242
Молодило
покрівельне 86
руське 86
Молочай
алепський 81
болотяний 83
волинський 84
глянсуватий 82
городній 83

гострий 82
гранчастий 81
донський 84
дрібненький 82
дрібносмоковник 81
жорсткий 83
Каленіченка 82
кипарисовидний 81, **XVI**
крейдолюбний 81
мигдалевидний 81
миртолистий 83
напівмохнатий 83
плосколистий 83
прибережний 83
простертий 82
прутовидний 84
прямий 84
Сегієрів 83
серповидний 82
скельний 83
соняшний 82
степовий 83
тонкий 84
хрящуват82ий
щебриковид83ний
язичковий 82
Молочка приморська 56
Мольткія голуба 185
Морква
дика 129, **XIV**
посівна 129
Морківник лучний 136
Морковниця прибережна 126
Морська гірчиця чорноморська 67
Моховинка
лежача 33
моховидна 34
Мучниця звичайна 53, **I**
Мушмула звичайна 92
М'ята
блошина 206
водяна 206
довголиста 206, **XXIV**
колосовидна 207
перцева, холодна 206
польова 206, **XXX**
М'яточник чорний 201
Нагідки
лікарські 150, **VIII**
польові 150
Надбородник безлистий 221
Наперстянка
великоцвіта 188, **XV**
пурпурова 189
червона 189, **XV**
шерстиста 189, **XV**
Нарцис
вузьколистий 226
жовтий 226
Наскельниця лежача 54
Настінниця лікарська 80, **XXXI**
Незабудка
альпійська 185, **XXX**
болотна 185, **XXIV**
лісова 185
польова 185
Неслея волотиста 73
Неотіанта каптуруvата 221
Нетреба
берегова 170
звичайна 171, **XLV**
італійська 170
колюча 171, **XLV**
пенсільванська 170
сібірська 171
Нечуйвітер
волохатенький 160, **XXII**
зонтичний 160
оранжево-червоний 160
отруйний 160
синяковидний 160
Нікандра фізалісовидна 179
Нічна фіалка 70, **XX**
Нонея, куряча сліпота
жовта 185
звичайна 185
Нут звичайний, турецький горіх 103
Обвійник грецький 178
Обліпиха крушиновидна 123, **XXII**
Образки болотні 249, **VI**
Овес
звичайний, вівсюг 236
посівний 236
щетинистий 236
Огірок
пирскач 64
посівний 63
Огірочник лікарський 183 , **VIII**
Одинарник європейський 58
Одноквітка звичайна 54
Ожика
багатоквіткова 230
волосиста 230, **XXVIII**
колосиста 230
лісова 231
рівнинна 230
судетська 230
Форстера 230
Ожина
анатолійська 97
несійська 97, **XXXVI**
різнокольорова 97
сиза, звичайна 97, **XXXVI**
таврійська 97
Оксибафус нічноцвітний 28
Олеандр звичайний 177
Оман
британський 161, **XXV**
верболистий 162, **XXV**
високий 161, **XXV**

німецький 161
очний 162
шорсткий 161
Омег
бедренцевий 132
водяний 131
морківнолистий 132
Омела
австрійська 121
біла 121, **XLVI**
дубова
ялицева 121
Омфалодес льонолистий 185
Орлайя
великоквіткова 132
моркв'яна 132
Орлики звичайні 18
Орляк
звичайний 11
кримський 12
Ортанта жовта 192
Ортилія однобока 54
Ортосифон тичинковий 163
Осика 60
Осока
вічнозелена 233
волосиста 233
вузьколиста 233
гірська 232
гостра 231
гостровидна 231, **XI**
дводомна 231
жовта 231
звисла 232
здута 233
їжакова 231
колосиста 233
колхідська 232
колючкувата 232
лісова 233
Мікелі 232
несправжньосмикавцева 233
Отруби 232
парвська, короткошия 231
побережна 233
рання 233
рідковолоса 233
слабка, повисла 231
чорна 232
чорноколоса 232
шершава 232
Осот
болотний 156
городній 156, **XI**
звичайний 156
їстівний 155
польовий 155, **XI**
різнолистий 155
сивий 156
щетинистий 156
Остудник
багатошлюбний 32
голий 32, **XXII**
Котова 32
чорноморський 32
шорсткий 32
Офрис
бджолоносна 222
комахоносна 222
Очанка
гребінчаста 189
коротковолоса 189
Ростковіуса 189
стиснута 189, **XVI**
Очерет
австрійський 243
звичайний 243
Очеретянка звичайна 243
Очиток
білий 86
великий 86
їдкий 85, **XL**
несправжній 86
пурпуровий 86
шестирядний 86
Очитник
гострий 86
найбільший, заяча капуста 86
пурпуровий, пурпурова 86
Пажитниця
багатоквіткова 241
багаторічна 241, **XXIV**
жорстка 242
п'янка 242
Пазурник плоскоплодий 127
Палімбія солончакова 132
Пальчатка
гребінчаста 239
звичайна 239
кров'яна 239
Пальчатокорінник
бузиновий 220
м'ясочервоний 220, **XII**
плямистий 220
римський 220
травневий 220
Фукса 220, **XII**
Парило
високе 88
волосисте 88
звичайне 87, **VII**
Паролист звичайний 119
Паслін
часточковий 180
солодко-гіркий, глисник 180
чорний 180, **XL**
Пастернак
дикий 132
посівний 132, **XXVII**
тіньовий 132

Патринія середня 139
Пахуча трава звичайна 236
Пахучка звичайна 202 , **II**
Первоцвіт
борошнистий 57
високий 57
звичайний 57
Сібтропа 57
весняний 57, **XXXV**
Переломник
великий 56
північний 56
Перестріч
гайовий 191, **XXIX**
гребінчастий 190
лісовий 191
лучний 191, **XXIX**
польовий 190
сріблястий 190
Переліска
багаторічна 84
однорічна 84
Переступень
білий 63 , **VI**
дводомний 63
Перила нанкінська 208
Перлівка
висока 242
кримська 242
одноквіткова 242
поникла 242, **XXX**
Персик звичайний 93
Перстач
білий 93, **XXXIV**
Гольдбаха 94
гусячий, гусяча лапка 93, **XXXIV**
золотистий 93
лежачий 94
норвезький 94
опушений 94
повзучий 94
прямий 94
прямостоячий, калган 93, **XXXIV**
сивуватий 93
сріблястий 93, **XXXIV**
східний 94
Петрів хрест лускатий 190
Петрорагія ломикаменева 33
Петрушка
городня 132
кучерява 132
Печіночниця звичайна 20, **XXII**
Північниця Валеранда 57
Півники
болотні 218, **XX**
злаколисті 218
карликові 219, **XXV**
понтичні 218
сибірські 219, **XLVIII**
солелюбні 218
угорські 218
Півонія
деревовидна 25, **XXXI**
іноземна 25
молочноквіткова 25
незвичайна 25
тонколиста 25, **XXXI**
Підбіл звичайний, мати-й-мачуха 170, **XLII**
Підбілик альпійський 160
Підлісник європейський
Підмаренник
багновий 177
білий 174
болотний 176
вапняковий 175
волинський 177
герцинський 175
дзвониковидний 175
запашний 175
здутоплодий 176
карпатський 175
кільчастий 177
красильний 177
круглолистий 176
м'який 175, **XVIII**
мареновидний 176
напіводягнений 176
несправжній 176
низенький 176
північний 175
прибережний 176
руський 176
сланкий 175
справжній 177, **XVIII**
тендерський 176
тонесенький 176
трирогий 177
чепурненький 175
чіпкий 174, **XIX**
членистий 175
Юзепчука 175
Підсніжник білосніжний 226, **XVII**
Під'ялинник звичайний 53, **XXII**
Пізньоцвіт осінній 216, **X**
Пікномон колючий 164
Піраканта червона 95, **XXXIV**
Піщанка
тонкостеблова 28
чебрецелиста 28
Пижмо
звичайне 169, **XLVII**
тисячолисте 169
Пирій
видовжений 239
волосистий 239
повзучий 239
середній 239
Плавун щитолистий 143
Плавушник болотний 56

Плакун
верболистий 99, **XXIV**
гісополистий 98
прутовидний 99
Платан східний 47, **XXXIII**
Плаун
булавовидний 7, **XXVIII**
річний, колючий 7, **XXVIII**
Плеконакс північний 33
Плетуха
звичайна 180, **IX**
лісова 180
солданеловидна 181
Плеуросперм австрійський 134
Плоскоплідник льонолистий 72
Плоскуха звичайна 239
Плющ звичайний, прочитан 124, **XXII**
Повій звичайний 179
Повитиця
Гронова 182
європейська 181
зближена 181
одностовпчикова 182
польова 181
хмелевидна 182
чебрецева 181
Подорожник
блошний 198
великий 199, **XXVII**
Корнута 199
ланцетолистий 199, **XXXIII**
перистий 199
пісковий 198, **XXXIII**
середній 199
шорсткий 198
Подофіл щитовидний 25
Полин
австрійський 148
вірменський 148
гіркий 148, **I**
естрагон 148
звичайний 149
кавказький 148
кримський 149
Лерхе 149
лікарський 147
Маршаллів 149
мітлистий, віниковий 149, **IV**
однорічний 148
пісковий 148
польовий 148, **IV**
понтичний 149
сантонінський 149, **V**
Пол-пала 36
Полівка пронизанолиста 73
Померанч 113
Поросинець
голий 161
укорінливий 161
Портулак городній 28, **XXXIV**
Почечуйник
вузлуватий 42, **XLVII**
земноводний 42
красильний 43
малий 43
перцевий 42, **XXXII**
плямистий 42, **XXXII**
східний 43
шорсткий 43
Празелень звичайна 162, **XXIII**
Прангос
кривниковий 134
трироздільний 134
Приворотень
віяловий 88
струнký 88
Проліска
дволиста 224, **XXXIX**
осіння 224
сибірська 224, **XXXIX**
Просянка розлога 242
Псамофілієла 153
мурова 33
степова 33
Псевдорхіс білуватий 223
Псефелус нахилений 153
Псоралея смоляна 109
Птерис крітський
Пужник голий 75
Пуєрарія лопатева 109
Пустельниця
довголиста 31
скельна 31
Пухівка
вузьколиста 234
піхвова 234
широколиста 234
Пухирник
звичайний 200
ломкий 9
Пшениця
дика однозернянка 245
літня 245
м'яка 245
Пшінка
весняна 20, **XVI**
калюжницелиста 20
Радіола льоновидна 116
Райграс високий 236
Ракові шийки, змійовик 41, **VI**
Ранник
весняний 194
вузлуватий 193, **XXXVIII**
двоколірний 193
крейдяний 193
скельний 194
Скополіїв 194
тіньовий 194
Рапонтікум сафлоровидний 165

Рдесник
блискучий 246
вузлуватий 246
гребінчастий 246
кучерявий 246
маленький 246
плаваючий 246
пронизанолистий 246
стиснутий 246
Ревінь
гангутський 44, **XXXV**
татарський 44
Редька
біла 73
дика 73, **XXXVII**
посівна 73
Реseда
жовта 75
жовтенька 76
Рейнутрія
сахалінська 44, **XXXVII**
японська гостролиста,
японська гречка 43, **XXXVII**
Ремерія гібридна 26
Ремнепелюстник козячий 221
Ремнецвітник європейський,
дубова омела 121
Реп'яшок яйцевидний 19
Рівноплідник рутвицелистий 21
Різак звичайний 129
Різуха морська 246
Різушка Таля 65
Ріпа, турнепс 66
Ріпниця зморшкувата 73
Рижій
волосистий 67
дрібноплодий 67
посівний 67
Рис посівний 242
Рицина звичайна 84
Робінія звичайна, біла акація 109, **XXXVI**
Рогачка хріновидна 69
Рогіз
вузьколистий 250
Лаксманів 250
південний 250
широколистий 250
Роговик
альпійський 29
круглолистий 29
ланцетовидний 29
п'ятитичинковий 29
польовий 29
пронизанолистий 29
скупчений 29
шерстистий 29
Родіола рожева 85, **XXXVI**
Родовик лікарський 97, **XXXVIII**
Рододендрон жовтий 55
Рожа
бліда 77
зморшкувата 77
Роза китайська
Розрив-трава
дрібноквіткова 119, **XXV**
звичайна 118, **XX**
садова, бальзамін 118
Розторопша плямиста 168, **XXXVIII**
Розхідник
звичайний 203, **XXI**
шорсткий 204
Роман
австрійський 146
високий 146
карпатський 146
крейдяний 146
однокошиковий 146
польовий 146, **III**
руський 146, **III**
собачий 146
фарбувальний 146, **III**
Ромашка
без'язичкова 163
непахуча 170
обідрана, лікарська 163, **XXIV**
продірявлена 170
Росичка
круглолиста 52
середня 52
Рупія
великовусикова 248
морська 248
Рускус
під'язиковий 227
понтійський 228
Руслиця перцева 52
Рута
пахуча 114
розлога 114
Рутвиця
блискуча 242
жовта 23
мала 24
орликолиста 23
проста 24
смердюча 24
Рутка
Вайяна 28
гострокінцева 27
дрібноквіткова 27
Краліка
лікарська 27
Шлейхера 28
Рябчик шаховий 217
Ряска
горбата 249
мала 249
триборозенчаста 249

Ряст
Маршалла 27
Пачоського 27
порожнистий 27
проміжний 27
рутковидний 27
ущільнений 27, **XIII**
Рястка
понтична 224, **XXVII**
зонтична 224
Садовий жасмин звичайний 123, **XXXII**
Самосил
білоповстистий 213
гайовий 213
гірський 213
паннонський 213
часниковий 213
Самшит дрібнолистий 48
Сарсазан шишкуватий 40
Сафлор
красильний 152
шерстистий 152
Свербіжниця польова 140
Свербига східна 67
Сверція багаторічна 173
Свидина
біла 123
кров'яна 123
південна 123
Свинорий пальчастий 238, **XIII**
Свистуля татарська 128
Секуринега напівкущова 84
Селера пахуча 126
Серадела дрібненька 108
Серпій
будяковий 167
еруколистий 168
приквітковий 167
сухоцвітий 168
увінчаний 167
фарбувальний 168
Сіверсія гірська 97
Сідач конопляний 158, **XVI**
Сієла пряма 136
Сигезбекія східна 168
Синюха голуба 172, **XXVII**
Синяк
Біберштейна 184
звичайний 184, **XV**
плямистий 184
подорожниковий 184
Сиренія
гірська 75
сиза 75
стручкова 75
Ситник
бульбистий 229
жаб'ячий 229
Жерара 229
нитковидний 229
пониклий 230
приморський 230
розлогий 229 , **XXVI**
розчепірений 230
скупчений 229
стиснутий 229
тонкий 230
членистий 229
Ситняг болотний 234, **XV**
Сициос кутастий 64
Скандикс
гребінчастий 134
зірчастий 134
Скабіоза
блідо-жовта 141
голубина 141
дрібноцвіта 141
срібляста 141
Скаріола прутовидна 165
Скереда
волосовидна 156
гарна 157
дворічна 156
дрібноквіткова 156
конізолиста 156
маколиста 157
обкусана 157
паннонська 156
покрівельна 157, **XII**
Сколімус іспанський 165
Скополія карніолійська 180
Скорзонера
австрійська 166
пурпурова, зміячка 166
Скребниця аптечна 11
Скумпія звичайна, рай-дерево 114, **XIII**
Слабник водяний 33
Слива
колюча, терен колючий 94
розлога, алича 94
Смілка
вилчаста 34
зеленувата 34
італійська 34
крейдяна 34
нічноцвіта 34
поникла 34, **XL**
приземкувата 35
татарська 35
Смірній пронизанолистий 136
Смикавець
бурий 234
голий 234
довгий 234
різнорідний 234
Смовдь
гірська 133
кминолиста 132
кримська 133
Любименка 133

оленяча 133
піскова 132
руська 133
широколиста 133
Смоковниця звичайна, инжир 79
Смородина
червона, порічки червоні 87
чорна 87
Собача кропива
звичайна 204
п'ятилопатева 205 , **XLVII**
Собача петрушка звичайна 125
Содник
високий 41
простертий 41
Сокирки
Аякса 19
волотисті 20
польові 20, **X**
розчепірені 19
східні 20
Солодка
гола 105, **XXI**
щетиниста 105
Солодушка альпійська 105
Солонець європейський, грав'янистий 40
Солончакова айстра звичайна 170
Сон
лучний 21
розлогий 21, **XXXIV**
широколистий 21
Сонцецвіт
великоквіткový 76
звичайний 76
сивий 76
Соняшник
бульбистий, топінамбур 159, **XLVIII**
однорічний 159
Сорго аленське 244
Сосна
гірська , жереп 13
звичайна 13, **XXXII**
кедрова, європейська 13
Палласова, кримська 13
піцундська 13
Сосюрея
альпійська 165
гірка 165
солончакова 165
Софора японська 109
Соя щетиниста 105
Спіродела багатокоренева 249
Спориш звичайний 43
Стародуб
альпійський 131
пруський 131
широколистий 131
щетинистий 131
Стевія Ребоуді 169
Стелюшок
морський 35
приморський 35
середній 35
червоний 35
Степовий гірчак звичайний 145
Стифнолобіум японський 110
Стоголовник посівний 36
Стоколос, кострець
Бенекена 237
безостий 237
гіллястий 237
Стокротки багаторічні 150, **IV**
Страусове перо звичайне 9, **XXVIII**
Стрілолист стрілолистий 246, **XXXVI**
Стрічкоосник довговолосий 245
Стригозела африканська 75
Сугайник
австрійський 157
карпатський 157
отруйний 157
східний 157
угорський 157
Сумах дубильний 115
Суниці
зелені 92
лісові 92, **XVII**
мускусні 92
Суничник дрібноплодий 53
Суріпиця
дуговидна 66
звичайна 66, **IV**
пряма 66, **IV**
Сусак зонтичний 245
Суховершки
великоквіткові 208
звичайні 208, **XXXIV**
роздільнолисті 208
Сухоребрик
високий 74
лікарський 74
Льозелів 74, **XXXVIII**
мінливий 74
скупчений 74
східний 74
Сухоцвіт
багновий 159, **XXI**
білий 159
лісовий 159
Таволга
верболиста 98
зарубчаста 98
звіробоєлиста 98
самосилолиста 98
середня 98
Таволжник
звичайний 89
дводомний 89
Талабан
польовий 75 , **XLI**

пронизанолистий 75
часниковий 75
Тамарикс
галузистий 62
Гогенакера 62
струнký 62
чотиритичинковий 63
Тамус звичайний 228
Татарник
звичайний 163, **XXVII**
кримський 163
Теліптерис болотяний 10
Гімелея звичайна 85
Гімофіївка
волотиста 243
лучна 243
Тирлич
безстебловий 172
ваточниковий 172
весняний 172
жовтий 172, **XIX**
звичайний 172, **XVIII**
кранчастий 172, **XVIII**
хрещатий 172
Тирличник війчастий 173
Тирличничок
осінній 173
язичковий 173
Тис ягідний 12, **XLIII**
Гисдалія голостебла 75
Гладіанта сумнівна 64
Товстянка
альпійська 200
звичайна 200
Тонконіг
бульбистий 243, **XXXIII**
дібровний 243
лучний 243
однорічний 243, **XXXIII**
Тополя
біла 59
Болле 60
лавролиста 60
пірамідальна 60
чорна, осокір 60
Торділій великий 136
Гориліс
вузлуватий 136
польовий 136
тонколистий 136
український 137
японський 136
Тофільдія чашечкова 216
Граунштейнера куляста 223
Трінія
сиза 137
щетиниста 137
Гризубець
болотний 247
морський 246
Гриреберник непахучий 170, **XLI**
Грищетинник
альпійський 245
жовтуватий 245
Грясучка
висока 237
середня 237
Тургенія широколиста 137
Туя східна 15
Тюльпан Шренка 217
Унайбі 122
Устели-поле піскове 38
Ушанка волзька 33
Фаллопія
багатоквіткова 42
бальджуанська 41, **XVII**
березковидна 42
чагарникова 42, **XVI**
Фацелія пижмолиста 182, **XXXII**
Фенхель звичайний 130
Ферула каспійська 130
Ферульник
лісовий 130
шишкоягодоносний 130
Фіалка
болотна 59
висока 58
двоквіткова 58
дивна 58
запашна 59
кримська 59
пагорбкова 58
присмна 59, **XLV**
різнолиста 58
польова 58, **XLVI**
Рейхенбаха 59, **XLVI**
скельна 59
собача 58
ставкова 59
сумнівна 58
триколірна 59, **XLVI**
шершава 58, **XLVI**
Фібігія щитовидна 70
Фізаліс звичайний 179
Фізосперм корнубійський 139
Фітеума
колосиста 143
куляста 143
Фісташка
справжня 115
туполиста 115, **XXXII**
Форзиція плакуча 187, **XIX**
Форсайтія плакуча 187, **XIX**
Франкенія
припорошена 62
шорстка 62
Хамедафна чашкова 53
Хамемелюм римський 155
Хамерій
вузьколистий 99, **IX**

Додонея 99
Хартолепіс середній 155
Хвилівник звичайний 15
Хвощ
болотний 8
великий 8, **XIV**
галузистий 8
зимуючий 8
лісовий 8, **XIV**
лучний 8
польовий 8
річковий 8
рябий 9
Хеномелес гарний 89
Хлопавка
звичайна 33, **XXIV**
мінлива 33
Чера 33
Хміль звичайний 80
Холодок
кільчастий 228
лікарський 228
Палласа 228
тонколистий 228
Хондрилла ситниковидна 155
Хориспора ніжна 68
Хрестовий корінь бенедиктинський 156, **X**
Хрін звичайний 65, **III**
Хрінниця
вірджінська 72
густоцвіта 72
злаколиста 72
низька72
польова 71, **XXIII**
посівна, крес-салат 72
пронизанолиста 72
сиваська 72
смердюча 72, **XXIII**
широколиста 72
Хризантема індійська
Хрозофора фарбувальна
Целозія гребінчаста 37
Ценолофій оголений 127
Центрантус червоний 139
Цибуля
білувата 224
ведмежа, черемша 225
виноградникова 226
гірська, португальська 225
городня 225
коса 225
кругла 225
круглоголова 225
переможна 225
пряма 225
часникова 225
Цикорій дикий, петрові батоги 155, **X**
Цикута отруйна 128
Цикламен європейський 56
Цимбохазма дніпровська 188
Цинанхум гострий 178
Цирцея
альпійська 99
звичайна 99, **XI**
Цицанія широколиста 245
Цмин
запашний 160
пісковий 159, **XXII**
Чабер
кримський 210
садовий 210
Чаполоч
пахуча 241
південна 240
Часник посівний 225
Частуха
ланцетна 246
подорожникова 246, **VII**
Чебрець
альпійський 213
блошиний 214, **XLIII**
вапняковий 213
гарний 214
двовидний 214
дніпровський 213
євпаторійський 214
звичайний 215
Кальє 213
кальміуський 214
крейдяний 214
кримський 215
Маршаллів 214, **XLIII**
молдавський 214
Палласів 214
повзучий 214, **XLIII**
чергововолосистий 213
яйлинський 214
Чемериця
біла 216, **XLI**
Лобелієва 216, **XLI**
чорна 216
Чемерник
червонуватий 20
чорний 20
Червець
багаторічний 34
однорічний 34, **XXXIX**
Череда
листяна 150, **VI**
поникла 150, **IV**
променева 150
трироздільна 150, **VIII**
Чередник чотириостюковий 186
Черемха звичайна 93, **XXXI**
Черешня 89
Черсак
волосистий 140
розрізанолистий 140
щетинистий 140

Чина
безлисточкова 105
бульбиста 106
великоквіткова 106
весняна 106, **XXVI**
гороховидна 106
злаколиста 106
лісова 106, **XXVI**
лучна 106, **XXVI**
нутова 105
посівна 106
чорна 106, **XXVI**
шорстка 106
Чист кримський 76
Чистець
альпійський 211
болотний 212, **XLI**
візантійський 212
вузьколистий 212
германський 212
голкозубий 212
достопам"ятний 212
лісовий 212, **XL**
однорічний 212
прямий 212
пухнастий 212
Чистотіл
великий 25, **XLVIII**
Чихавка
звичайна 164
хрящувата 164
Чорниця 55, **XLIV**
Чорноголовник
багатошлюбний 94
родовиковий 94
Чорнокорінь
кримський 183
лікарський 183
Чорнощир нетреболистий 157, **XII**
Чорнушка
дамаська 21
польова 21, **XXX**
посівна 21
Чоточник бугорчастий 73
Шавлія
австрійська 209
великоквіткова 210
вербенова 210
дібровна 209, **XXXIX**
ефіопська 209, **XXXVIII**
залозиста 209
зарослева 209
кільчаста 210
лікарська 209, **XXXIX**
лучна 209
мускатна 209
поникл[illegible] 209
прутовидна 210
Сібторпа 210
степова 210
сухостепова 210
Шандра
звичайна 205
рання 205
хвостовидна 205
чужоземна 205
Шафран
банатський 218
вузьколистий 218
гарний 218
посівний 218
Шейхцерія болотна 246
Шипшина
гвоздична 95
дрібноквіткова 96
зморшкувата 96
іржасто-червона 96
китайська 95
Клука 95
найколючіша 96
повисла 96
повстиста 96
пухнаста 96
травнева 96
собача 95, **XXXVI**
щитконосна 95
Юндзіла 95
яблучна 96
Широкогілочник східний 15
Шовковиця
біла 79
чорна 80
Шоломниця
байкальська 211
висока 211
звичайна 211, **XXXIX**
крейдяна 211
кримська 211
східна 211
Шолудивник
болотний 192
Кауфмана 192
кільчастий 193
королівський 192
лісовий 192
пухнастоколосий 192
Сібторпа 192
Шпергель польовий 35
Шпинат городній 41
Щавель
альпійський 44
багновий 45
бульбоносний 46
водяний 44
вузьколистий 46
горобиний 44
довголистий 45
кислий 44
кінський 44, **XXXVIII**
красивий 46

кривавий 46
кучерявий 45
Лоначевського 45
морський 45
несправжньосолончаковий 45
пірамідальний 46
прибережний 45
скупчений 45
туполистий 45
український 46
шпинатний 45
щитковий 46
Щебручка
альпійська 200
пахуча 201
польова 201
Щириця
біла 36
загнута 36, **VII**
закривавлена 36
лободовидна 36
хвостата 36
Щитник
гребенястий 9
розпростертий 10
чоловічий 10
шартрський 9
Щучник дернистий 238
Юринея
багатоквіткова 162
вапнякова 162
павутиниста 162
Яблуня лісова 92
Яглиця звичайна 124, **VII**
Язичок зелений 219
Якірці сланкі 119, **XLII**
Ялина європейська, смерека 13
Ялиця
біла 12
сибірська 12
Яловець
високий 14
вонючий 14
звичайний 14, **XX**
козачий 14
нашвкулястий 14
сибірський 15
червоний 14
Ясен
звичайний 187
білоцвітий 187
гостроплодий 187
сірійський 187
Ясенець
білий 113
голостовпчиковий 114, **XV**
Ячмінь
звичайний 241
цибулястий 241

УКАЗАТЕЛЬ РУССКИХ НАЗВАНИЙ ВИДОВ ЛЕКАРСТВЕННЫХ РАСТЕНИЙ

Абрикос обыкновенный 88
Авран лекарственный 189
Аденостилес серолистный 145
Аденофора линелистная 141
Адиантум венерис волос 11
Адокса мускусная 138
Аир обыкновенный 248
Айва удлиненная 91
Аконит
  дубравный 17
  молдавский 17
  пестрый 17
  противоядный 16
Актинидия
  коломикта 52
  острая 52
  полигамная 52
Алтей
  армянский 77
  жестковолосый 77
  коноплевый 77
  лекарственный 77
Альбиция ленкоранская 101
Альдрованда пузырчатая 52
Амброзия
  полынолистная 145
  трехраздельная 145
Амми
  большая 125
  зубная 125
Аморфа кустарниковая 101
Анакамптис пирамидальный 219
Анацикл лекарственный 145
Андрахна телефиевидная 81
Андромеда многолистная 53
Анис обыкновенный 125
Аралия высокая 124
Арахис 101
Арбуз
  колоцинт 63
  обыкновенный 63
Аргузия сибирская 183
Армерия удлиненная 46
Арника горная 147
Арнозерис мелкий 142
Арум
  альпийський 249
  белокрылый 249
  восточный 249
  удлиненный 249
Арцеутобиум можжевельниковый 121
Асплений
  волосовидный 11
  постенный 10
  северный 11
  черный 10
Астеролинум звездчатый 56
Астра
  альпийская 149
  ромашковая 150
Астрагал
  австрийский 101
  Геннинга 102
  датский 101
  длиннолистный 102
  изменчивый 102
  короткорогий 101
  нутовый 101
  песчаный 101
  пузыристый 102
  пушистоцветковый 102
  свернутый 101
  сладколистный 102
  шерстистоцветковый 101
  эспарцетный 102
Астранция крупная 126
Асфоделина желтая 228
Ауриния скальная 65
Ахирофорус
  крапчатый 145
  одноцветковый 145
Багульник болотный 53
Бадан толстолистный 86
Базилик камфорный 207
Баклажан съедобний 180
Баранец обыкновеный 7
Барбарис обыкновенный 24
Барвинок
  большой 178
  малый 178
  травянистый 178
Бархат амурский 110
Бассия
  волосистая 37
  иссополистная 37
Башеница голая 75
Бедренец
  большой 134
  известняковолюбивый 134
  иноземный 134
  камнеломковый 134
  камнелюбивый 133
Безвременник осенний 216
Бекмания обыкновенная 236
Белена
  белая 179
  черная 179
Белозор болотный 120
Белокопытник
  белый 164
  гибридный 164
Белокрыльник болотный 249
Белокудренник черный 201
Белоус торчащий 242
Белоцветник
  весенний 226
  летний 226

Береза
повислая, бородавчатая 49
приземистая 49
пушистая 49
Бересклет
бородавчатый 121
европейский 120
карликовый 120
Черняева 120
широколистный 120
Бессмертник
однолетний 171
цилиндрический 171
Бешеный огурец обыкновенный 64
Бирючина
блестящая 188
обыкновенная 188
Бифора лучистая 126
Блошница
болотная 164
дизентерийная 164
обыкновенная 164
Блэкстония пронзеннолистная 171
Бодяк
болотный 156
обыкновенный 156
овощной 156
полевой 155
разнолистный 155
седой 156
съедобный 155
щетинистый 156
Болиголов пятнистый 128
Болотоцветник щитолистный 143
Бор развесистый 242
Бородавник обыкновенный 162
Бородач обыкновенный 236
Бородник отпрысковый 85
Борщевик
европейский 131
карпатский 130
лигустиколистный 130
Мантегацци 130
пальчатый 130
пушистый 130
сибирский 130
Стевена 131
Боярышник
восточный 90
двукосточковый 90
клинолистный 90
кривочашечковый 90
кроваво-красный 90
крымский 91
мелколистный 90
однопестичный 90
Поярковой 90
пятистолбиковый 90
рогоплодный 89
сглаженный 90
Станкова 90
Стевена 91
Турнефора 91
украинский 91
Брандушка разноцветная 216
Брусника 55
Бубенчик лилиелистный 141
Буглоссоидес
полевой 183
тонкоцветковый 183
Бузина
красная 138
травянистая 137
черная 137
Будра
волосистая 204
плющевидная 203
Бук
восточный 48
лесной 48
Букашник горный 143
Буквица лекарственная 202
Булавоносец седоватый 238
Бурачок
Гмелина 65
извилистый 65
пустынный 65
стенной 65
чашечный 64
Бутень
ароматный 128
золотистый 128
клубненосный 128
опьяняющий 128
Прескотта 128
пятнистый 128
Бухарник
мягкий 241
шерстистый 241
Вайда
красильная 71
полевая 71
ребристая 71
Валериана
бузинолистная 139
волжская 140
Гроссгейма 139
двудомная 139
лекарственная 139
побегоносная 140
русская 139
Валерианелла колосковая 140
Валлиснерия спиральная 246
Вальдштейния гравилатовидная 98
Василек
Биберштейна 152
волосистоголовый 155
восточный 153
иберийский 153
иволистный 154
колючеголовый 152
короткоголовый 152

ложнопятнистый 154
ложнофригийский 154
луговой 153
Маршалла 153
мягкий 153
наклоненный 153
паннонский 153
прижаточешуйчатый 152
прижатый 153
раскидистый 153
русский 154
салоникский 154
синий 152
скабиозовидный 154
солнечный 154
твердолистный 154
фригийский 154
шиповоносный 152
Василисник
блестящий 24
водосборолистный 23
вонючий 24
желтый 23
малый 24
простой 24
Ваточник сирийский 178
Вахта трехлистная 143
Вейник
наземный 238
седеющий 237
тростниковый 237
Венерин башмачок настоящий 219
Венечник
ветвистый 228
лилиеподобный 228
Вербена лекарственная 200
Вербейник
монетчатый, луговой чай 57
обыкновенный 57
точечный 57
Верблюдка Маршалла 39
Вереск обыкновенный 53
Вероника
австрийская 196
альпийская 196
весенняя 198
горечавковая 197
грязевая 196
Дилления 196
длиннолистная 197
дубравная 196
изящная 197
ключевая 196
колосистая 198
кустистая 197
лекарственная 197
ложная 198
нитевидная 197
орхидная 197
персидская 197
плющелистная 197
полевая 196
поточная 196
простертая 198
седая 197
тимьянолистная 198
широколистная 198
щитковая 198
Веснянка весенняя 69
Ветреница
дубравная 18
лесная 18
лютичная 18
Вечерница
печальная 71
сибирская 71
Вздутосемянник корнубийский 133
Вздутостебельник узловатый 135
Взморник
малый 248
морской 248
Виноград
культурный 123
лесной 123
Витекс священный,
прутняк обыкновенный 200
Вишня
кустарниковая 89
магалебка 89
обыкновенная 89
японская 89
Водосбор обыкновенный 18
Водокрас обыкновенный 246
Водяная сосенка 215
Водяной лютик
водный 18
волосистый 18
Водяной орех плавающий 100
Волдырник ягодный 29
Воловик
лазурный 182
лекарственный 183
узколистный 182
Володушка
высокая 126
длиннолистная 127
Жерара 127
круглолистная 127
кустарниковая 127
лютиковая 127
родственная 126
серповидная 127
тончайшая 127
Волчеягодник
лавровый 85
обыкновенный, волчье лыко 85
пахучий, боровик 84
Софии 85
Волчник обыкновенный 85
Вольфия бескорневая 250
Воробейник лекарственный 184
Воронец колосистый 17

Вороний глаз обыкновенный 217
Ворсянка
волосистая 140
разрезная 140
щетинистая 140
Восковник малый 183
Вудсия эльбская 9
Вьюнок
линейнолистный 181
смолоносный 181
полевой 181
Вяз
гладкий 79
голый, горный 79
граболистный, берест 79
Вязель
завитой 103
критский 103
пестрый 104
стройный 103
увенчанный 103
Гакелия повислоплодная 184
Галинсога мелкоцветковая 159
Гармала обыкновенная 119
Гвоздика
армериевидная 29
Борбаша 30
бородатая 30
головчатая 30
дельтовидная, травянка 30
Евгении 30
картузианская 30
Маршалла 30
низкая 30
перепончатая 30
плоскозубчатая 30
полевая 30
прибужская 30
растопыренная 30
узкочашечная 30
Гелиотроп
душистый 184
европейский 184
эллиптический 184
Герань
блестящая 117
болотная 117
голубиная 117
кроваво-красная 118
круглолистая 118
крымская 116
лесная 118
луговая 117
мелкая 118
пиренейская 118
пурпурная 118
рассеченная 117
растопыренная 117
Роберта 118
сибирская 118
темная 117
холмовая 117
чешская 117
Гибискус
сирийский 77
тройчатый 78
Гимноспермиум одесский 24
Гинкго двулопастное 12
Гипекоум вислоплодный 26
Гиппокрепис двоцветковый 105
Гирча тминолистная 130
Гирчовник татарский 128
Гиршфельдия сизая 71
Гладиолус
итальянский 218
черепитчатый 218
Гладыш
альпийский 131
прусский 131
широколистный 131
щетинистоволосистый 131
Гледичия обыкновенная 105
Гнездовка настоящая 221
Головчатка
трансильванская 140
уральская 140
Голокучник дубовый 10
Голубика 55
Гониолимон 46
Бессера 46
злаколистный 47
татарский 47
Госта вздутая 226
Горец
альпийский 43
земноводный 42
змеиный 41
остроконечный 43
отклоненный 43
песчаный 43
птичий 43
сахалинский 44
солончаковый 43
Горицвет
весенний 17
волжский 18
летний 17
однолетний 17
пламенный 17
Горечавка
бесстебельная 172
весенняя 172
желтая 172
крестовидная 172
ластовневая 172
обыкновенная 172
точечная 172
Горечавник реснитчатый 173
Горечавочка
осенняя 173
язычковая 173

Горичник
горный 133
крымский 133
Любименка 133
олений 133
песчаный 132
русский 133
гминолистный 132
широколистный 133
Горлюха ястребинковая 164
Горох посевной 109
Горошек
гороховидный 112
заборный 112
лесной 112
мохнатый 112
мышиный 111
паннонский 111
посевной 112
тонколистный 112
узколистный 111
четырехсемянный 112
Горчица
белая 74
полевая 74
рассеченная 74
сарептская 66
черная 66
Граб
восточный 50
обыкновенный 49
Гравилат
городской 92
прибрежный 92
Гранат обыкновенный 99
Гребенник обыкновенный 238
Гребенщик
ветвистый 62
Гогенакера 62
стройный 62
четырехтычинковый 63
Гречка
съедобная 41
татарская 41
Гринделия растопыренная 159
Груша
лохолистная 95
обыкновенная 95
Грушанка
зеленоцветковая 54
круглолистная 55
малая 55
средняя 54
Грыжник
волосистый 32
голый 32
Котова 32
многобрачный 32
черноморский 32
Гудайера ползучая 221
Гулявник
восточный 74
высокий 74
густой 74
изменчивый 74
Лёзеля 74
лекарственный 74
Гусиный лук
желтый 217
мохнатый 217
Двукисточник тростниковый 243
Двулепестник
альпийский 99
парижский 99
Двурядник
меловой 69
стенной 69
тонколистный 69
Девясил
британский 161
высокий 161
германский 161
глазковый 162
иволистный 162
шероховатый 161
Дербенник
иволистный, плакун-трава 99
иссополистный 98
лозный 99
Дербянка колосистая 11
Дереза обыкновенная 179
Держи-дерево колючее 122
Дескурайния Софьи 69
Десмодиум канадский 104
Дивала
многолетняя 34
однолетняя 34
Дисфания
амброзиевидная 39
душистая 39
остистая 39
Шрадера 39
Диходон ясколковый 31
Дифазиаструм
альпийский 7
сплющенный 7
трехколосковый 7
Дифелипея красная 189
Додарция восточная 189
Долихос лобия 105
Дорикниум
греческий 104
травянистый 104
Донник
белый 107
высокий 107
лекарственный 107
Дороникум
австрийский 157
венгерский 157
восточный 157

карпатский 157
ядовитый 157
Дрема
белая 32
двудомная 32
Дремлик
болотный 221
темно-красный 220
чемерицевидный 220
Дриада восьмилепестная 91
Дрок
беловатый 104
волосистый 104
германский 104
красильный 104
прижатый 104
Дуб
обыкновенный 48
пушистый 48
скальный 48
Дубровник
беловойлочный 213
горный 213
обыкновенный 213
паннонский 213
чесночный 213
Дудник лесной 125
Дурман обыкновенный 179
Дурнишник
береговой 170
зобовидный 171
итальянский 170
колючий 171
пенсильванский 170
сибирский 171
Душевик
котовниковый 202
крупноцветковый 202
мятолистный 202
худощавый 202
Душевка
альпийская 200
пахучая 201
полевая 201
Душистый колосок обыкновенный 236
Душица обыкновенная 207
Дягиль лекарственный 126
Дымянка
Вайяна 28
Кралика 27
лекарственная 28
мелкоцветковая 27
остроконечная 27
Шлейхера 28
Дыня посевная 63
Ежа сборная 238
Ежевика
анатолийская 97
медвежья 97
разноцветная 97
сизая 97
таврическая 96
Ежеголовник
всплывший 250
прямой 250
Ежовник обыкновенный 239
Ежовница головчатая 239
Ель европейская 13
Жабник полевой 158
Жабрица
вильчатая 135
горичниколистная 135
горная 135
извилистая 135
камеденосная 135
конская 135
Лемана 135
однолетняя 135
Палласа 135
равнинная 135
Жарновец метельчатый 109
Жасмин кустарниковый 188
Железница
айпетринская 211
блюдцевидная 211
горная 211
крымская 211
Желтушник
белоцветный 70
золотистый 69
левкойный 70
пахучий 70
раскидистый 70
растопыренный 70
серый 70
ястребинколистный 70
Женьшень настоящий 124
Жерардия полевая 177
Жеруха лекарственная 73
Жерушник
австрийский 73
болотный 74
земноводный 73
короткоплодный 73
лекарственный 73
лесной 74
Живокость
высокая 20
пунцовая 20
Живучка
елочковидная 201
женевская 201
Лаксманна 201
ползучая 201
хиосская 201
Жимолость
голубая 138
каприфолий 138
пушистая 139
татарская 138
черная 138

Жирянка
альпийская 200
обыкновенная 200
Житняк
гребенчастый 235
пустынный 235
Жостер
имеретинский 122
красильный 122
Палласа 122
слабительный 122
Журавельник
аистовый 116
мальвовидный 116
цикутовый 116
Заразиха
белая 191
ветвистая 192
городчатая 191
горчаковая 192
желтая 191
малая 192
плющевая 191
синеватая 191
Звездчатка
болотная 36
злачная 35
ланцетовидная 35
лесная 35
пьяное сено 35
средняя 35
Зверобой
вытянутый 51
горный 51
жестковолосый 51
изящный 50
иссополистный 51
продырявленный 51
пятнистый 51
распростертый 51
четырехкрылый 52
Зеленчук желтый 203
Земляника
зеленая, полуница 92
лесная 92
мускусная 92
Земляничник мелкоплодный 53
Зиглингия распростертая 244
Зизифора
головчатая 215
крымская 215
персидская 215
тимьянниковая 215
тонкая 215
Зизифус юйюба 122
Зимолюбка зонтичная 53
Змееголовник
австрийский 202
молдавский 202
Руйша 202
тимьяноцветный 202
Змеиный корень 41
Золотарник
золотая розга 168
канадский 168
Золотобородник цикадовый 238
Золототысячник
колосистый 172
красивый 171
обыкновенный 171
приморский 171
Зопник
клубненосный 208
колючий 208
крымский 208
кустарниковый 208
Зорька садовая, татарское мыло 32
Зубровка
душистая 241
южная 240
Зубчатка обыкновенная 191
Зубянка клубненосная 69
Зюзник
высокий 205
европейский 205
Иберийка
горькая 71
зонтичная 71
скальная 71
Ива
белая, ветла 60
козья 60
корзиночная 62
лапландская 61
ломкая 61
лоховидная 61
мирзинолистная 61
остролистная, красная верба, шелюга 60
пепельная 61
пурпурная 61
пятитычинковая 61
розмаринолистная 62
седая 61
сетчатая 61
силезская 62
Старке 62
травянистая 61
трехтычинковая 62
туполистная 61
ушастая 60
чернеющая 61
черничная 61
Иглица
подъязычная 227
понтийская 228
Икотник серый 66
Индау посевной 69
Ипомея пурпуровая 181
Ирга овальная 88
Иссоп
лекарственный 204
меловой 204

Истод
анатолийский 119
большой 120
горьковатый 119
обыкновенный 120
сибирский 120
хохлатый 119
Кадило
карпатское 206
мелисолистное 206
сарматское 206
Калепина неравномерная 67
Калина
гордовина 137
обыкновенная 137
Калужница болотная 18
Камнеломка
зернистая 87
болотная 87
трехпалая 87
Канареечник
канарский 243
малый 243
Канатник Теофраста 77
Кампсис крупноцветковый 199
Камфоросма монпелийская 38
Камыш
лесной 235
укореняющийся 235
Каперсы травянистые 64
Капуста
огородная 66
полевая 66
Карагана
древовидная 102
кустарниковая 102
Кардария крупковидная 68
Каркас голый 79
Карпезиум поникающий 152
Касатик
болотный 218
венгерский 218
злаколистный 218
карликовый 219
понтический 218
сибирский 219
солелюбный 218
Катран
коктебельский 68
перистый 68
понтический 68
Стевена 68
татарский 68
шершавый 68
Качим
изящный 31
малосеменной 31
метельчатый 31
остролистный 31
Павла 31
пронзеннолистный 31
пучковатый 31
Картофель обыкновенный 180
Каштан съедобный 48
Кверия испанская 33
Кендырь сарматский 177
Кермек
Гмелина 47
каспийский 47
Мейера 47
полукустарниковый 47
сарептский 47
широколистный 47
Кизил настоящий 123
Кизильник цельнокрайный 89
Киксия
кавказская 190
повойничковая 190
Кипрей
болотный 100
горный 100
мелкоцветковый 100
мохнатый 100
розовый 100
четырехгранный 100
Кирказон ломоносовидный 15
Кислица обычная 116
Кисличник двухстолбчатый 42
Китайский финик 122
Клевер
альпийский 109
гибридный 110
горный 110
золотистый 110
изменчивый 109
кавказский 110
красноватый 111
луговой 110
опрокинутый, шабдар 111
паннонский 110
пашенный 110
подземный 111
полевой 110
ползучий 110
раскидистый 110
ребристый 111
средний 110
темно-каштановый 111
узколистный 110
Клекачка
колхидская 112
перистая 112
Клен
зеленокорый 113
каппадокийский 113
ложноплатановый 113
остролистный 113
полевой 112
приречный 112
татарский 113
Клещевина обыкновенная 84
Климакоптера супротивнолистная 39

Клоповник
вирджинский 72
густоцветный 72
злаколистный 72
мусорный 72
низкий 72
полевой 71
посевной 72
пронзеннолистный 72
разнолистный 72
сивашский 72
широколистный 72
Клопогон европейский 19
Клубнекамыш морской 231
Клюква
болотная 54
мелкоплодная 54
Кникус благословенный 156
Ковыль
волосатик 244
Лессинга 244
перистый 244
Козелец
австрийский 166
пурпурный 166
Козлобородник
большой 169
восточный 170
луговой 170
Козлятник лекарственный 104
Кокорыш обыкновенный 125
Кохия
веничная 40
стелющаяся, изень, прутняк 40
шерстистоцветная 40
Кокушник
ароматнейший 221
комарниковый, длиннорогий 221
Колокольчик
алтайский 141
болонский 141
жестковолосый 141
карпатский 141
крапиволистный 142
персиколистный 142
раскидистый 142
репчатовидный 142
репчатый 142
сибирский 142
скученный 142
широколистный 142
Колосняк кистистый 241
Колюченосник Сибторпа 129
Колючник
бесстебельный 151
Биберштейна 151
обыкновенный 152
осотовидный 152
Кольраушия побегоносная 32
Коммелина обычная 229
Конопля
посевная 80
рудеральная 80
Конрингия восточная 68
Конский каштан обыкновенный 113
Копеечник альпийский 105
Копытень европейский 15
Кориандр посевной 128
Коровяк
австрийский 194
банатский 194
выемчатый 195
густоцветный 194
красивый 195
лекарственный 195
мучнистый 195
обыкновенный 196
оголенный 194
пирамидальный 195
раскидистый 195
сухоцветовидный 195
тараканий 194
фиолетовый 195
черный 195
шерстистый 195
Коронария кукушкина 29
Короставник полевой 140
Коротконожка лесная 237
Костенец
зонтичный 32
липкий 32
Костер
переменчивый 237
ржаной 237
Кострец
безостый 237
Бенекена 237
ветвистый 237
Костяника 97
Котовник
кошачий 207
крупноцветковый 207
мелкоцветковый 207
паннонский 207
Кочедыжник женский 9
Кошачья лапка двудомная 145
Крапива
двудомная 80
жгучая 81
конопляная 80
шариконосная 81
Красавка белладонна 179
Красоднев
желтый 223
малый 224
рыжий 223
Крепкоплодник сирийский 70
Крестовник
блуждающий 166
болотный 167
весенний 167

днепровский 166
дубравный 167
испанский 166
клейкий 167
крупнозубчатый 166
лесной 167
луговой, Якова 166
обыкновенный 167
приручейный 167
субальпийский 167
Фукса 166
цинерариевый 166
эруколистный 166
Кривоцвет
восточный 185
полевой 185
Кринитария мохнатая
Критмум морской 129
Кровохлебка лекарственная 97
Крупка
перелесковая 69
сибирская 69
Круциата
гладенькая 174
голая 174
Крушина
ломкая 121
Пурша, горная 122
Крыжовник отклоненый 87
Ксантоксалис
Диллена 116
прямая 116
рогатая 116
Кубышка желтая 16
Кувшинка
белая 16
чистобелая 16
Кукуруза обыкновенная 245
Куколь обыкновенный 28
Кульбаба
дунайская 162
осенняя 162
щетинистая 162
Кунжут индийский 200
Купальница европейская 24
Купена
восточная 227
душистая 227
жестковолосистая 227
многоцветковая 227
мутовчатая 227
широколистная 227
Купырь
дубравный 125
кервель 125
лесной 125
прицепниковый 125
Курчавка кустарниковая 41
Лабазник
вязолистный 91
обнаженный 91
обыкновенный 91
Лаванда узколистная 204
Лавр благородный 16
Лавровишня лекарственная 92
Ладанник крымский 76
Ладьян трехнадрезанный 219
Лазурник трехлопастный 131
Лаконос американский 28
Ландыш майский 226
Лапина крылоплодная 50
Лапчатка
белая 93
волосистая 94
восточная 94
Гольбаха 94
гусиная 93
золотистая 93
лежачая 94
норвежская 94
ползучая 94
прямостоячая, калган 93
седоватая 93
серебристая 93
Ластовень
вьющийся 179
лекарственный 178
распростертый 178
Латук
дикий, компасный 162
татарский 162
Лаузелеурия стелющаяся 54
Лебеда
мелкоцветная, разносемянная 37
Ошера, широкоплодная 37
прибрежная 37
раскидистая 37
розовая 37
садовая 37
татарская 37
Левзея сафлоровидная 165
Левкой пахучий 72
Леерсия рисовидная 241
Лепидотека ароматная 163
Лен
австрийский 115
желтый 115
жестковолосый 115
многолетний 115
обыкновенный, долгунец 116
слабительный 115
тонколистный 115
украинский 116
Лентоостник длинноволосый 245
Леопольдия
тонкоцветковая 224
хохолковая 224
Лещина обыкновенная, орешник 50
Лигустик мутелиновый 131
Лилия
ланцетолистная 217
лесная, кудреватая 217

однобратственная 217
Лимонник китайский 15
Линнея северная 138
Липа
амурская 76
войлочная 77
европейская 76
сердцелистная 76
широколистная 77
Липучка оттопыренная 184
Лисохвост
луговой 236
равный 235
тростниковый 236
Лиственница
европейская 13
сибирская 13
Листовик обыкновенный 11
Ломонос
виноградолистный 19
восточный 19
прямой 19
цельнолистный 19
Лопух
большой 146
войлочный 147
дубравный 147
малый 147
Лох узколистный 122
Лук
беловатый 224
виноградничный 226
горный 225
косой 225
круглоголовый 225
круглый 225
медвежий, черемша 225
победный 225
причесночный 225
репчатый 225
горчащий 225
Лунник оживающий 72
Льнянка
Биберштейна 190
дроколистная 190
крупнохвостная 190
обыкновенная 190
Любисток лекарственный 131
Любка
двулистная 223
зеленоцветковая 223
Лютик
едкий 21
жгучий 22
золотистый 22
иллирийский 22
карпатский 22
кашубский 22
колючковатый 22
константинопольский 22
луковичный 22
многоцветковый 23
остроплодный 23
ползучий 23
сардинский 23
Стевена 23
стелющийся 23
стоповидный 23
хиосский 22
ядовитый 23
языколистный 22
Люцерна
аравийская 107
жестковатая 107
зубчатая 107
округлая 107
посевная 107
серповидная 107
хмелевидная 107
щитковидная 107
Люфа цилиндрическая 64
Лядвенец
полевой 106
тонкий 107
Ляллеманция грузинская 204
Маакия амурская 107
Магнолия крупноцветная 15
Майник двулистный 227
Мак
восточный 26
гибридный 26
полевой 26
самосейка 26
снотворный 26
сомнительный 26
щетинистый 26
Маклея сердцевидная 26
Малина 97
Мандарин японский 113
Манжетка
веерная 88
изящная 88
Манник
большой 240
плавающий 240
полосатый 240
Марена красильная 177
Маргаритка многолетняя 150
Марсилия четырехлистная 12
Марьянник
гребенчатый 190
дубравный 191
лесной 191
луговой 191
полевой 190
серебристохохлатый 190
Марь
амброзиевидная 39
белая 38
вонючая 39
гибридная 38
головчатая 38

городская 39
доброго Генриха 38
душистая 39
калинолистная 39
красная 39
многолистная 38
многосемянная 38
остистая 39
сизая 38
стенная 38
шведская 39
Шрадера, пахучая 40
Маслина европейская 188
Мать-и-мачеха обыкновенная 170
Мачок
желтый 25
рогатый 25
Медуница
красная 186
лекарственная 186
мягкая 186
темная 186
узколистная
Мелиа ацедарах 114
Мелисса лекарственная 206
Мелколепестник
альпийский 158
едкий 158
канадский 157
отполированный 158
Мерингия бокоцветная 33
Метельник прутьевидный,
испанский дрок 109
Меч-трава обыкновенная 234
Микромерия тимьянолистная 207
Миндаль
обыкновенный 88
степной, бобовник 88
Мирикария немецкая 62
Мицелис стенной 163
Млечник приморский 56
Многоножка обыкновенная 12
Многорядник
копьевидный 10
шиповатый 10
Многосемянник лежачий 71
Можжевельник
вонючий 14
высокий 14
казацкий 14
красный 14
обыкновенный 14
полушаровидный 14
сибирский 15
Молиния голубая 242
Молодило
кровельное 86
русское 86
Молочай
алеппский 81
болотный 83
бутерлаковидный 83
волынский 84
глянцевитый 82
донской 84
жесткий 83
Калиниченко 82
кальцефильный 81
кипарисовидный 81
маленький 82
мелкосмоковник 81
миндалевидный 81
миртолистный 83
огородный 83
острый 82
полумохнатый 83
прибрежный 83
прутьевидный 84
прямой 84
распростертый 82
расширеннолистный 83
ребристый 81
Сегиеров 83
серповидный 82
скалолюбивый 83
солнцегляд 82
степной 83
тонкий 84
хрящеватый 82
язычковый 82
Мольткия голубая 185
Мордовник
возвышенный 158
круглоголовый 158
обыкновенный 158
Морковник луговой 136
Морковница прибрежная 126
Морковь
дикая 129
посевная 129
Морская горчица черноморская 67
Морозник
красноватый 20
черный 20
Мускари гроздевидный 224
Мушмула
германская 92
японская 92
Мшанка
лежачая 33
моховидная 34
Мыльнянка
лекарственная 34
липкая 34
Мытник
болотный 192
Кауфмана 192
лесной 192
мохнатоколосый 192
мутовчатый 193
Сибторпа 192
скипетровидный 192

Мышехвостник маленький 21
Мягковолосник водяной 33
Мята
блошиная 206
водяная 206
длиннолистная 206
колосистая 207
перечная 206
полевая 206
Мятлик
дубравный 243
луговой 243
луковичный 243
однолетний 243
Надбородник безлистный 221
Наголоватка паутинистая 162
Наперстянка
красная 189
крупноцветковая 188
пурпуровая 189
шерстистая 189
Нарцисс
желтый 226
узколистный 226
Настурция лекарственная 73
Наумбургия кистецветная 57
Наяда морская 246
Недотрога
мелкоцветковая 119
обычная 118
садовая, бальзамин садовый 118
Незабудка
альпийская 185
болотная 185
лесная 185
полевая 185
Неоттианта клобучковая 221
Неслея метельчатая 73
Нивяник обыкновенный 163
Никандра физалисовидная 179
Ноготки лекарственные 150
Нонея
желтая 185
темнобурая 185
Норичник
весенний 194
двуцветный 193
меловой 193
скальний 194
Скополи 194
теневой 194
узловатый 193
Ночная фиалка 70
Нут обыкновенный, турецкий орех 103
Обвойник греческий 178
Облепиха крушиновидная 123
Овес
посевной 236
пустой, овсюг236
щетинистый 236
Овсец плоскостебельный 240
Овсяница
восточная 240
гигантская 240
красная 240
луговая 240
овечья 240
Огурец посевной 63
Огуречная трава лекарственная 183
Одноцветка одноцветковая 54
Одуванчик
бессарабский 169
кок-сагыз 169
лекарственный 169
Ожика
волосистая 230
колосистая 230
лесная 231
многоцветковая 230
равнинная 230
судетская 230
Форстера 230
Оксибафус ночецветный 28
Окопник
богемский 187
жесткий 186
крымский 187
лекарственный 187
сердцевидный 187
Олеандр обыкновенный 177
Ольха
клейкая, черная 48
серая 49
Омежник
бедренцевидный 132
водяной 131
морковниколистный 132
Омела
австрийская 121
белая 121
пихтовая 121
Оносма
Визиани 186
крымская 186
многолистная 186
многоцветная 185
Омфалодес льнолистный 185
Орех
грецкий 50
маньчжурский 50
Оритилия однобокая 54
Орлайя
крупноцветковая 132
морковная 132
Орляк
крымский 12
обыкновенный 11
Ортанта желтая 192
Ортосифон тычиночный 163
Осина 60
Осока
береговая 233

вечнозеленая 233
вздутая 233
висячая 232
волосистая 233
горная 232
заостренная 231
двудомная 231
ежистоколючая 231
желтая 231
колосистя 233
колхидская 232
колючковатая 232
лесная 233
ложносытевидная 233
Микели 232
острая 231
Отрубы 232
парвская, коротокошеяя 231
раздвинутая 232
ранняя 233
слабая, повислая 231
узколистная 233
черная 232
черноколосая 232
шершавоволосистая 232
Осот
огородный 168
полевой 168
шероховатый 168
Остроколодочник волосистый 108
Острица простертая 183
Офрис
насекомоносная 222
пчелоносная 222
Очанка
гребенчатая 189
коротковолосистая 189
Ростковиуса 189
сжатая 189
Очитник
наибольший 86
острый 86
шестирядный 86
Очиток
белый 86
большой 86
едкий 85
ложный 86
пурпурный 86
шестирядный 86
Очный цвет пашенный 56
Пажитник
голубой 111
лежачий 111
монпелийский 111
сенной 111
Пазник
голый 161
стержнекорневой 161
Палимбия солончаковая 132
Пальчатокоренник
бузинный 220
майский 220
мясокрасный 220
пятнистый 220
римский 220
Фукса 220
Парнолистник обыкновенный 119
Паслен
дольчатый 180
сладко-горький 180
черный 180
Пастернак
дикий 132
посевной 132
теневой 132
Пастушья сумка
красноватая 67
обыкновенная 67
Патриния средняя 139
Пахучка обыкновенная 202
Первоцвет
весенний 57
высокий 57
мучнистый 57
обыкновенный 57
Сибтропа 57
Переступень
белый 63
двудомный 63
Перилла нанкинская 208
Перловник
высокий 242
крымский 242
одноцветковый 242
поникающий 242
Персик обыкновенный 93
Песчанка
тимьянолистная 28
тонковетвистая 28
Петров крест чешуйчатый 190
Петрорагия камнеломка 33
Петрушка кудрявая 132
Печеночница обыкновенная 20
Пижма
обыкновенная 169
тысячелистная 169
Пикномон колючий 164
Пикульник
двунадрезанный 203
красивый 203
ладанниковый 203
обыкновенный 203
пушистый 203
Пион
древовидный 25
иноземный 25
молочноцветковый 25
узколистный 25
уклоняющийся 25
Пираканта красная 95

Пиретрум
бальзамический 165
девичий 165
Клузия 165
розовый 165
щитковый 165
Пихта
белая 12
сибирская 12
Платан восточный, чинар 47
Плаун
булавовидный 7
годичный 7
Плевел
жесткий 242
многолетний 241
многоцветковый 241
опьяняющий 242
Плеконакс полуконический 33
Плеурosперм австрийский 134
Плоскоплодник льнолистный 72
Плющ обыкновенный 124
Повилика
Гронова 182
европейская 181
одностолбиковая 182
полевая 181
сближенная 181
тимьяновая 181
хмелевидная 182
Повой
заборный 180
лесной 180
солданелевый 191
Повойничек перечный 52
Погремок
весенний 193
джунгарский 193
летний 193
малый 193
поздний 193
распростертый 193
Подбельник альпийский 160
Подковник одностручковый 105
Подлесник европейский 134
Подмаренник
белый 174
болотный 176
вздутоплодный 176
волынский 177
герцинский 175
душистый 175
известняковый 175
карпатский 175
колокольчатый 175
красивенький 175
красильный 177
круглолистный 176
ложный 176
мареновидный 176
мутовчатый 177
мягкий 175
настоящий 177
низкий 176
полуодетый 176
приручейный 176
распростертый 175
русский 176
северный 175
тендерский 176
тончайший 176
топяной 177
трехрогий 177
цепкий 174
членистый 175
Юзепчука 175
Подорожник
блошный 198
большой 199
Корнута 199
ланцетолистный 199
перистый 199
песчаный 198
средний 199
шероховатый 199
Подофилл щитовидный 25
Подснежник белоснежный 226
Подсолнечник
клубненосный, топинамбур, земляная груша 159
обыкновенный 159
Подъельник обыкновенный 53
Полевица
волосовидная 235
гигантская 235
тонкая 235
Полевка пронзеннолистая 73
Пололепестник зеленый 219
Полынь
австрийская 148
армянская 148
горькая 148
кавказская 148
крымская 149
лекарственная 147
Лерхе 149
Маршалла 149
метельчатая, веничная 149
обыкновенная 149
однолетняя 148
песчаная 148
полевая 148
понтийская 149
сантонинная 149
эстрагон 148
Померанец 113
Цитрус померанец, апельсин 113
Портулак огородный 28
Поручейник
сизаровидный 136
широколистный 136
Поручейница водяная 238

Посконник конопляный 158
Постенница лекарственная 80
Почечуйник
восточный 43
земноводный 42
красильный 43
малый 43
перечный 42
пятнистый 43
узловатый 43
шероховатый 43
Прангос
зубчатковидный 134
грехраздельный 134
Прицепник плоскоплодный 127
Пролеска
двулистная 224
осенняя 224
сибирская 224
Пролесник
многолетний 84
однолетний 84
Проломник
большой 56
северный 56
Просвирник
курчавый 78
лесной, зензивер 78
мавританский 78
маленький 78
мускусный 78
мутовчатый 79
ницкий 78
пренебреженный 78
Прострел
луговой 21
раскидистый 21
Псаммофилиелла
постенная 33
степная 33
Псевдорхис беловатый 223
Псоралея смолистая 109
Птероцефалюс перистый 140
Птицемлечник
зонтичный 224
понтийский 224
Пшеница
дикая однозернянка 245
мягкая 245
Пуерария лопастная 109
Пузырник
восточный 103
ломкий 9
Пузырчатка обыкновенная 200
Пупавка
австрийская 146
высочайшая 146
карпатская 146
меловая 146
однокорзиночная 146
полевая 146
полукрасильная 146
русская 146
собачья 146
Пусторебрышник обнаженный 127
Пустырник
обыкновенный 204
пятилопастный 205
Пушица
влагалищная 234
узколистная 234
широколистная 234
Пыльцеголовник
длиннолистный 219
красный 219
крупноцветковый 219
Пырей
волосоносный 239
ползучий 239
средний 239
удлиненный 239
Равноплодник василистниковый 21
Радиола льновидная 116
Райграс высокий 236
Ракитник
австрийский 103
белый 102
днепровский 103
Линдемана 103
многоволосковый 103
регенсбурский 103
русский 103
Рапонтикум сафлоровидный 165
Расторопша пятнистая 168
Рачьи шейки, змеиный корень 41
Рдест
блестящий 247
гребенчатый 247
курчавый 247
маленький 247
плавающий 247
пронзеннолистный 247
сплюснутый 247
узловатый 247
Ревень
тангутский 44
татарский 44
Редька
белая 73
дикая 73
посевная 73
Резак обыкновенный 129
Резеда
желтая 75
желтенькая 76
Резуха
альпийская 65
башенная 65
висящая 65
стреловидная 65
ушастая 65
Резушка Таля 65

Рейнутрия
сахалинская 43
японская 43
Ремерия гибридная 26
Ремнелепестник козлиный 221
Ремнецветник европейский 121
Репа, турнепс 66
Репейничек
волосистый 88
высокий 88
лекарственный 87
Репник морщинистый 73
Рижик
волосистый 67
мелкоплодный 67
посевной 67
Риндера четырехщитковая 186
Рис посевной 242
Робиния лжеакация, белая акация 109
Рогач песчаный 38
Рогач хреновидный 69
Рогоглавник яйцевидный 19
Рогоз
Лаксмана 250
узколистный 250
широколистный 250
южный 250
Роголистник темно-зеленый 16
Родиола розовая 85
Рододендрон желтый 55
Рожь дикая 244
Ромашка
безъязычковая 163
ободранная, лекарственная 163
продырявленная, непахучая 170
Росичка
обыкновенная 239
гребенчатая 239
кроваво-красная 239
Росянка
круглолистная 52
промежуточная 52
Руппия
морская 248
крупноусиковая 248
Рута
раскидистая 114
садовая 114
Рябина
домашняя 98
обыкновенная 98
черноплодная, арония 88
Рябинник рябинолистный 97
Рябчик шахматный 217
Ряска
горбатая 249
маленькая 249
трехбороздчатая 249
Сабельник болотный 89
Самолюс Валеранда 57
Самшит мелколистный 48
Сарсазан шишковатый 40
Сафлор
красильный 152
шерстистый 152
Сведа
высокая 41
стелющаяся 41
Свекла
морская 37
обыкновенная 38
Свербига восточная 67
Сверция многолетняя 173
Свидина
белая 123
кроваво-красная 123
южная 123
Свинорой пальчатый 238
Седмичник европейский 58
Секуринега
полукустарниковая, ветвистоцветная 84
Селезеночник обыкновенный 87
Сельдерей пахучий 126
Сераделла мелкая 108
Сердечник
горький 67
греческий 67
луговой 68
мелкоцветковый 68
недотрога 67
Серпуха
венценосная 167
эруколистная 168
красильная 168
прицветочная 167
сухоцветная 168
чертополоховая 167
Сиверсия горная 97
Сивец луговой 141
Сигезбекия восточная 168
Сиелла прямая 136
Синеголовник
плосколистный 129
полевой 129
приморский 129
Синюха голубая 182
Синяк
Биберштейна 184
обыкновенный 184
подорожниковый 184
пятнистый 184
Сирения
горная 75
сизая 75
стручковая 75
Сирень
амурская 188
обыкновенная 188
Ситник
Жерара 229
луковичный 229
лягушечный 229

морской 230
нитевидный 229
развесистый 229
растопыренный 230
склоняющийся 230
скученный 229
сплюснутый 229
тонкий 230
членистый 229
Ситняг болотный 234
Сициос угловатый 64
Скабиоза
бледно-желтая 141
голубиная 141
мелкоцветковая 141
серебристая 141
Скандикс
гребенчатый 134
звездчатый 134
Скариола прутовидная 165
Скерда
венгерская 156
волосовидная 156
двухлетняя 156
конизолистная 156
красивая 157
кровельная 157
маколистная 157
мелкоцветковая 156
обгрызенная 157
Сколимус испанский 165
Скополия карниолийская 180
Скребница аптечная 11
Скумпия кожевенная 114
Слива
колючая, терн 94
растопыренная, алыча 94
Смирния пронзеннолистная 36
Смоковница обыкновенная, инжир 79
Смолевка
вильчатая 34
зеленоватая 34
итальянская 34
меловая 34
ночецветная 34
поникающая 34
приземистая 35
татарская 35
Смолка обыкновенная 36
Смородина
красная 87
черная 87
Сныть обыкновенная 124
Сокирки
Аякса 19
восточные 20
метельчатые 20
полевые 20
растопыренные 19
Солерос европейский, травянистый 40
Солодка
голая 105
щетинистая 105
Солнцецвет
крупноцветковый 76
монетолистный 76
седой 76
Солянка
содоносная 41
холмовая 40
южная 41
Сорго алеппское 244
Сосна
горная, жереп 13
кедровая, европейская 13
обыкновенная 13
Палласова, крымская 13
Станкевича 13
Соссюрея
альпийская 165
горькая 165
солончаковая 165
Соя щетинистая 105
Спаржа
лекарственная 228
мутовчатая 228
Палласа 228
тонколистная 228
Спиродела многокорневая 249
Стальник
колючий 108
маленький 108
полевой 108
Стевия Ребоуди 169
Степной горчак ползучий 145
Стифнолобиум японский 109
Страусник обыкновенный 9
Стрелолист стрелолистный 246
Стригозелла африканская 75
Сумах дубильный 115
Сурепица полевая 66
Сурепка
дуговидная 66
обыкновенная 66
прижатая 66
Сусак зонтичный 245
Сушеница
желтовато-белая 159
лесная 159
топяная 159
Схеноплект озерный 234
Сыть
бурая 234
гладкая 234
длинная 234
разнородная 234
Таволга
городчатая 98
дубровниколистная 98
зверобоелистная 98
иволистная 98

средняя 98
Гаволжник
двудомный 89
обыкновенный 89
Гайник яйцевидный 227
Тамус обыкновенный 228
Татарник
колючий 163
крымский 163
Телекия прекрасная 169
Телиптерис болотный 10
Телорез алоевидный 246
Терескен хохолковый 40
Тимофеевка
луговая 243
метельчатая 243
Тимьян
альпийский 213
блошиный 214
двухформенный 214
днепровский 213
евпаторийский 214
известняковый 213
Калье 213
кальмиусский 214
красивейший 214
крымский 215
Маршалла 214
молдавский 214
обыкновенный 215
Палласов 214
ползучий 214
попеременный 213
яйлинский 214
Тис ягодный 12
Тисдалия голостебльная 75
Тладианта сомнительная 64
Тмин обыкновенный 127
Толокнянка обыкновенная 53
Тонконог гребенчатый
Тополь
белый 59
Болле 60
лавролистный 60
пирамидальный 60
черный, осокорь 60
Гордилиум крупный 136
Горилис
полевой 136
тонколистный 136
узловатый 136
украинский 137
японский 136
Торица полевая 35
Горичник
красный 35
морской 35
средний 35
Гофильдия чашецветная 216
Траунштейнера шаровидная 223
Триния
сизая 137
щетиноволосистая 137
Триостренник
болотный 247
морской 246
Триполиум обыкновенный 170
Трищетинник
альпийский 245
желтоватый 245
Тростник обыкновенный 243
Трясунка
высокая 237
средняя 237
Тургения широколистная 137
Турча болотная 56
Тыква обыкновенная 63
Тысячеголов посевной 56
Тысячелистник
благородный 144
бледножелтый 144
голый 144
карпатский 143
мелкоцветковый 144
Нейльрейха 144
обыкновенный 144
паннонский 144
расставленный 143
сжатый 145
скученный 143
тонколистный 144
щетинистый 144
Тюльпан Шренка 217
Ужовник обыкновенный 9
Укроп пахучий 125
Уруть колосистая 87
Ушанка волжская 33
Ушкоцвет малый 188
Фаллопия
бальджуанская 43
вьющаяся 42
кустарниковая 42
многоцветковая 42
Фасоль обыкновенная 109
Фацелия пижмолистная 182
Фенхель обыкновенный 130
Ферула каспийская 130
Ферульник
лесной 130
шишкоягодоносный 130
Фиалка
болотная 59
высокая 58
двухцветковая 58
душистая 59
коротковолосистая 59
крымская 58
опушенная 58
полевая 58
приятная 59
прудовая 59

разнолистная 58
Райхенбаха 59
скальная 59
собачья 58
сомнительная 58
трехцветная 59
удивительная 58
холмовая 58
Фибигия щитовидная 70
Физалис обыкновенный 179
Фисташка
настоящая 115
туполистная 115
Фитеума
колосистая 143
шаровидная 143
Форзиция свисающая 187
Форсайтия свисающая 187
Франкения
жестковолосистая 62
порошистая 62
Хамедафна чашечная 53
Хамемелюм римский 155
Хамерий
Додонея 99
узколистный 99
Хартолепис средний 155
Хвойник двуколосковый, кузьмичева трава 15
Хвостник обыкновенный 215
Хвощ
болотный 8
большой 8
ветвистый 8
зимующий 8
лесной 8
луговой 8
пестрый 9
полевой 8
речной 8
Хеномелес красивый 89
Хлопушка
замещающая 33
обыкновенная 33
Чера 33
Хатьма тюрингская 78
Хмель обыкновенный 80
Хризантема индийская 155
Хрен обыкновенный 65
Хрозофора красильная 81
Хондрилла ситниковидная 155
Хориспора нежная 68
Хохлатка
дымянкообразная 27
Маршалла 27
Пачосского 27
полая 27
промежуточная 27
уплотненная 27
Целозия гребенчатая 37
Цельнолистник душистый 114
Центрантус красный 139
Цикламен европейский 56
Циклахена дурнишниколистная 157
Цикорий дикий 155
Цикута ядовитая, вех ядовитый 128
Цимбохазма днепровская 188
Цинанхум острый 178
Цицания широколистная 245
Цмин, бессмертник
пахучий 160
песчаный 159
Чабер
крымский 210
садовый 210
Частуха
ланцетная 246
подорожниковая 246
Чемерица
белая 216
Лобеля 216
черная 216
Череда
лиственная 150
лучистая 150
поникшая 150
трехраздельная 150
Черешня 89
Черемуха обыкновенная 93
Черника 55
Черноголовка
крупноцветковая 208
обыкновенная 208
разрезная 208
Чернокорень
критский 183
лекарственный 183
Черноловник
кровохлебковый 94
многобрачный 94
Чернушка
дамасская 21
полевая 21
посевная 21
Чертополох
акантовидный 151
крючковатый 151
курчавый 151
мелкокрючочковый 151
поникающий 151
Термера 151
Чеснок посевной 225
Чесночница
лекарственная 64
черешковая 64
Четочник бугорчатый 73
Чина
безлисточковая 105
весенняя 106
гороховидная 106
злаколистная 106
клубненосная 106
крупноцветковая 106

лесная 106
луговая 106
мохнатая 106
нутовая 105
посевная 106
черная 106
Чистец
альпийский 211
болотный 212
византийский 212
германский 212
достопамятный 212
игольчатозубый 212
лесной 212
однолетний 212
прямой 212
пушистый 212
узколистный 212
Чистотел большой 25
Чистяк
весенний 20
калужницелистный 20
Чихотник
обыкновенный 164
хрящеватый 164
Чубушник обыкновенный 123
Шалфей
австрийский 209
вербеновый 210
дубравный 209
железистый 209
зарослевый 209
крупноцветковый 210
лекарственный 209
луговой 209
мускатный 209
мутовчатый 210
поникающий 209
прутьевидный 210
Сибторпа 210
сухостепной 210
степной 210
эфиопский 209
Шандра
обыкновенная 205
пустырниковая 205
ранняя 205
чужеземная 205
Шафран
банатский 218
посевной 218
прекрасный 218
узколистный 218
Шейхцерия болотная 246
Шелковица
белая, тут белый 79
черная, тут черный 80
Шикша черная 56
Шиповник
альпийский 96
войлочный 96
гвоздичный 95
Клука 95
колючейший 96
майский 96
мелкоцветковый 96
морщинистый 96
повислый 96
ржаво-красный 96
роза китайская 95
собачий 95
щитконосный 95
Юндзилла 95
яблочный 96
Широковеточник восточный 15
Шлемник
байкальский 211
восточный 211
высочайший 211
колпаковидный 211
крымский 211
меловой 211
Шпинат огородный 41
Шток -роза
бледная 77
морщинистая 77
Щавель
альпийский 44
болотный 45
водяной 44
воробьиный 44
длиннолистный 45
кислый 44
клубковатый 45
клубненосный 46
конский 44
красивый 46
кровяной 46
курчавый 45
ложносолончаковый 45
Лоначевского 45
морской 45
пирамидальный 46
прибрежный 45
туполистный 45
узколистный 46
украинский 46
шпинатный 45
щитковый 46
Щетинник
зеленый 244
итальянский 244
мутовчатый 244
сизый 244
Щирица
белая 36
жминдовидная 36
запрокинутая 36
окровавленная 36
хвостатая 36
Щитовник
гребенчатый 9

мужской 10
распростертый 10
шартрский 9
Щучка дернистая 238
Эвкоммия вязолистная 124
Эгилопс цилиндрический 235
Эгонихон фиолетово-голубой 182
Элеутерокок колючий 124
Элодея канадская, водяная чума 245
Эльшольция реснитчатая 203
Энотера
двулетняя 100
мелкоцветковая 100
Эрва шерстистая 36
Эремогоне
длиннолистная 31
скальная 31
Эремурус представительный 228
Эриоботрия японская 91
Эспарцет
виколистный 108
донской 108
закавказский 108
песчаный 108
Эхинацея пурпурная 158
Эхиноцистис лопастной 64
Юринея
известняковая 162
многоцветковая 162
паутинистая 162
Яблоня лесная 92
Язвенник многолистный 101
Якорцы стелющиеся 119
Ярутка
полевая 75
пронзеннолистая 75
чесночная 75
Ясенец
белый 113
голостолбиковый 114
Ясень
белый, цветковый, манный 187
высокий 187
остроплодный 187
сирийский 187
Ясколка
волосистая 29
круглолистная 29
ланцетовидная 29
полевая 29
пронзеннолистая 29
скученноцветковая 29
Ясменник
дернистый 173
крымский 174
меловой 173
низкий 174
пахучий 173
переодетый 173
полевой 173
розоватый 173
румелийский 174
сероплодный 174
Стевена 174
тавро-скифский 174
утонченный 173
Яснотка
белая 204
пурпурная 204
пятнистая 204
стеблеобъемлющая 204
Ястребинка
волосистая 160
зонтичная 160
оранжево-красная 160
синяковидная 160
ядовитая 160
Ятрышник
болотный 222
дремлик 222
клопоносный 222
мужской 222
обезьяний 223
обожженный 223
пахучий 222
прованский 223
пурпуровый 223
рыхлоцветковый 222
шлемоносный 222
Ячмень
луковичный 241
обыкновенный 241

Мінарченко Валентина Миколаївна

ЛІКАРСЬКІ СУДИННІ РОСЛИНИ УКРАЇНИ
(МЕДИЧНЕ ТА РЕСУРСНЕ ЗНАЧЕННЯ)

Технічний редактор — І.В. Соломаха

Видавництво Українського фітосоціологічного центру
Київ-28, а.с. 2, тел/факс (044) 264-11-61

Підписано до друку 19.11.2005 р. Формат 60х84 1/8. Друк офсетний.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Наклад 300 прим.
Умовн. друк. арк. 32,2. Умовн. вид. арк. 33,5. Зам. №531.

Надруковано в друкарні Українського фітосоціологічного центру
Київ–22, вул. Трутенко, 2